

7417

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

Ş İ B A N H A N D İ V Â N I
(İnceleme-Metin)

YAKUP KARASOY

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Tez Danışmanı

Prof.Dr.Ahmet Bican ERCİLASUN

KONYA-1989

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

İÇİNDEKİLER

SÖZ BAŞI	1
KISALTMALAR	4
GİRİŞ	
A. TARİHÎ ve SİYASÎ GEÇMİŞ	6
B. İKTİSADÎ ve SOSYAL DURUM	9
C. ŞİBAN HAN'IN HAYATI	10
D. ŞÂİR ŞİBAN HAN	23
E. ESERLERİ	
1. Bahru'l-Huda	43
2. Fıkha Ait Risale	43
3. Divân	44
İMLÂ ÖZELLİKLERİ	51
A. Ünlülerin Yazılışı	51
B. Ünsüzlerin Yazılışı	56
GRAMER ÖZELLİKLERİ	59
1. Ünlü Uyumu	60
a. Kalınlık-İncelik Uyumu	60
b. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	61
2. e-i Değişmesi	65
3. Ünlü Türemesi	66
4. Uzun Ünlüler	67
5. Türkçeleştirme	68
6. k-ğ Meselesi	69
7. k-h Değişikliği	70
8. Ünlü Birleşmesi	70
9. İlgî Hâli	71
10. Ayrılma Hâli	72
11. Zamir n'si (pronominal n)	72
12. Topluluk Sayı Sıfatları	73
13. Şimdiki Zaman Çekimi	74

14.Emir Çekimi	74
15. -yu,-yü Zarf-Fiil Eki	75
16.Tigü Edatı	76
17.Türkçe Kelimelerle Yapılan Ter- kipler	76
18.Moğolca Unsurlar	76
19.Batı Türkçesi Özellikleri	77
20.Diğer Hususlar	80
METNİ KURARKEN UYULAN ESASLAR	82
METİN	85
NOTLAR	307
SONUÇ	310
BİBLİYOGRAFYA	313
DİVÂN'IN ORJİNALİNDEN ÖRNEKLER	322
İNDEKS	333-859

SÖZ BAŞI

Şiban Han, "Klâsik Devir" Çağatay Türkçesi şâir-
lerindedir. Doktora tezi olarak hazırladığımız bu çalış-
ma, Şiban Han'ın Divânı'nın transkripsiyonlu metnini, imlâ
özelliklerini, bazı gramer özelliklerini ve gramatikal in-
deksini ihtiva etmektedir.

Şiban Han'ın Divân'ı; dilinin sâdeliği, tarihî olay-
ların şiirlere yansması gibi özellikleriyle Çağatay ede-
biyatında ayrı bir yere sahiptir. Bu eser, şiirlerindeki
sanat gücünden ziyâde, tarihî bilgiler ve kelime kadrosu
ile büyük bir önemi hâizdir. Şiban Han, şiirlerin arasına
sıkıştırdığı mensur kısımlarda kendi başından geçen olay-
ları samimî ve akıcı bir dille anlatmaktadır. Klâsik tarz-
da tanzim edilen Divân'da toplam olarak (gazel, kaside,
rübâî, vb.) 415 manzume vardır. Bunların büyük bir çoğunlu-
ğunu (304 tane) gazeller oluşturmaktadır.

Eserin bilinen tek yazma nüshası, Topkapı Müzesi
3. Ahmed Kitaplığı 2436 numarada kayıtlıdır. Mevcut bilgi-
lerimize göre eserin şimdilik başka bir nüshası yoktur.
Eserin başında 3. Ahmed'in mührü vardır. Çok iyi korunan
ve eksik sayfası olmayan bu nüsha, tahminen 16. asırda Mâ-
verâünnehir'de yazılmıştır. Büyük boy kâğıda yazılan bu
nüsha 192 varaktır.

Çalışmamız başlıca iki kısımdan ibarettir: Metin
ve Gramatikal İndeks. Metin'den önce Giriş, İmlâ Özelli-
kleri ve Gramer Özellikleri bölümleri yer almaktadır. Gi-
riş'te dönemin kısa bir tarihî özeti verilmiştir. Burada-
ki amacımız Kıpçak bozkırlarından güneye inen Şiban Han'
ın hükümdar olduğu cemiyetin durumunu belirtmektir. Bu
kısımda, esas itibariyle mevcut araştırmalardan faydalan-
makla birlikte yer yer Divân'daki şiirlerden de istifa-
de ettik. Daha sonra eserin imlâ özelliklerini verdik.

T. C.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Bu bölümde ayrıca Arapça ve Farsça kelimelerde karşılaştığımız istisna durumları da ortaya koyduk. Gramer özellikleri bahsinde ise eserin ayrıntılı gramerini hazırlamadık. Çünkü hazırlayacağımız gramer özde Ali Şir Nevâyî'nin ve diğer bazı Çağatayca yazan şâirlerin eserlerinin gramerinden fazla farklı olmayacaktı. Biz daha çok diğer gramerlerde az işlenen veya onlarda hiç bulunmayan hususları incelemeye çalıştık.

Metin kısmında, metni olabildiğince orijinaline uygun şekilde tespit etmeğe gayret ettik. Bu hususta bazı tereddütlerimizi tam olarak giderebilmiş değiliz. Eserin tek nüsha oluşu, zamanımızın büyük bir kısmınının metnin iyi bir şekilde kurulması için harcanmasına sebep oldu. Klâsik tarzdaki manzumelerden ziyade, Şiban Han'ın kendi ağız özelliklerini yansıttığı manzumelerde zorlandık. Burada sıkıntılarımızı, dönemin diğer eserlerini ve bugünkü Özbek Türkçesi'ni dikkate alarak azaltmağa çalıştık. Metnin kurulmasında en çok " k " ve " g " seslerinin tespitinde tereddüte düştük. İmlâda " k " ve " g "nin tefrik edilme-yişi yüzünden bazı kelimelerde ve eklerde bu seslerin tespiti hususunda sıkıntıya düştük. Biz " k̇ " ve " ġ "yı ölçü kabul ederek tereddütlerimizi asgariye indirmeğe çalıştık. Ancak ilgili bölümde de belirttiğimiz gibi bugünkü Özbek Türkçesi'ndeki mevcut bazı fonetik özelliklerin bu dönemde şekillenmeğe başladığı hususundaki kanaatimizi muhafaza ettiğimizi de burada belirtmek durumundayız. Metinle ilgili birkaç hususu da Notlar bölümünde tartışmağa çalıştık.

İkinci kısımda eserin gramatikal indeksini verdik. İndeks bölümünün başında da belirttiğimiz gibi biz Kutadgu Bilig'in indeksindeki sıraya uymağa çalıştık. En büyük farklılık fiil bahsinde oldu. Biz emir çekimini en başa koyduk. Ayrıca Farsça izafet tamlamalarına mânâ verdik ve sıfat tamlamalarını da gösterdik.

Çalışmamızın bibliyografiya bahsini sınırlı tuttuk. Varlığından haberdar olduğumuz, fakat yararlanmadığımız

Çağatay Türkçesi ile ilgili makale veya eserleri bibliyografyaya almadık. Amacımız Çağatay Türkçesi ile ilgili bir bibliyografyadan ziyade kendi yararlandığımız eserleri vermektir. Ayrıca bir fikir verebilmek amacıyla eserin orijinalinden bazı örnekleri " Divân'ın Orijinalinden Örnekler " başlığı adı altında bu bölümün sonuna koyduk.

Şiban Han Divânı'nın tez konusu olarak seçilmesinden itibaren direktif ve ikazlarıyla büyük yardımlarını gördüğüm hocam Prof.Dr.Ahmet Bican Ercilasun ile çeşitli yardımlarını esirgemeyen hocalarım Prof.Dr. Kemal Eraslan ve Prof.Dr.Hüseyin Ayan'a ve tezin daktilosunu yapan arkadaşım Araş.Gör.Bahattin Kahraman ile Bölümümüz Sekreteri Nilgün İlgün hanımefendiye şükranlarımı sunmağı vazife bilirim.

Yakup Karasoy

KISALTMALAR

a.	Arapça
a.e.	aynı eser
a.g.m.	adı geçen makale
Ank.	Ankara
Atatürk Ü.	Atatürk Üniversitesi
AÜ	Ankara Üniversitesi
bkz.	bakınız
BT	Batı Türkçesi
c.	cilt
Çev.	Çeviren
ÇT	Çağatay Türkçesi
DTCF	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
DTCFD	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
ET	Eski Türkçe
f.	Farsça
H.Ü.	Hacettepe Üniversitesi
İA	İslâm Ansiklopedisi
İst.	İstanbul
İÜEF	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
iy.	iyelik
k.a.	kişi adı
krş.	karşılaştırınız
kv.a.	kavim adı
md.	maddesi
mec.	mecazen
Met.	Metinde
moğ.	Moğolca
s.	sayfa
TA	Türk Ansiklopedisi
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDEK	Türk Dünyası El Kitabı
TDK	Türk Dil Kurumu
TKAE	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

Ter.	Tercüme
TM	Türkiyat Mecmuası
TTK	Türk Tarih Kurumu
v.b.	vezin bozuk
v.d.	ve devamı
y.	yaprak
Yay.	Yayınları
yük.	yükleme hâli

GİRİŞ

A. TARİHİ ve SİYASİ GEÇMİŞ

Soyu Cengiz Han'ın büyük oğlu Cuci Han (1170-1227)'in beşinci oğlu Şiban Han'dan gelen Ebu'l-Hayr Han (1412-1468)'la birlikte Aral denizinin ve Seyhun ırmağının kuzeyinde yaşayan Özbek¹ toplulukları 15. yüzyılın başlarından itibaren güneye doğru şuurlu bir şekilde inmeğe başlarlar. Ebu'l-Hayr, Sibiry'a'de bugünkü Tobolsk'un batısındaki Tura şehrinde 1428 yılında Han ilân edilir. Kısa sürede Ural ırmağının doğusuyla Seyhun'un kuzeyindeki Cuci Ulusu'ndan boyları hakimiyeti altına alır. 1430-31 yıllarında Harezmi'yi ele geçirerek Ürgenç'i yağma eder. Daha sonra Seyhun ırmağının kenarındaki Sığnak, Arkuk, Suzak, Akkurgan ve Özkent'i ele geçirir. 1446'ya kadar Tura merkez iken, bu tarihte hükümet merkezini Seyhun üzerindeki Sığnak şehrine nakleder. Bu şehir 1468-69 yıllarına kadar Özbeklerin merkezi olarak kalacaktır. Özbekler, 1448 yılı sonbaharında Mâverâünnehir'e akın ederek 1451'de Semerkant civarını yağmalarlar.

Özbekler, Timurluların taht kavgalarına ilk defa Ebu'l-Hayr Han'ın Ebû Said (Timur'un 3. oğlu Miran Şah'ın torunu)'e yardım etmesiyle karışırılar. Baba katili Abdu'llâtif (Uluğ Bey'in oğlu)'in bir suikast sonucu Semerkant'ta 1450'de öldürülmesinden sonra Buhara'da tutuklu bulunan Ebû Said serbest bırakılır. Semerkant üzerine yürüyen Ebû Said, yenilerek kuzeye kaçar. Bu sırada Seyhun havzasındaki Türkistan (Yesi)'i alır. Abdu'llâtif'ten sonra tahta Mirza Abdullah geçmiştir. 1450-51 yılının kışında Mirza Abdullah, Ebû Said üzerine sefere çıkar. Ebû Said Özbeklerden yardım ister. Özbek hanı Ebu'l-Hayr Han bunu fırsat bilerek, Ebû

¹Özbek kelimesi için bk. A. Yu. Yakubovskiy, Altınordu ve Çöküşü, (Çev. Hasan Eren), Kültür Bakanlığı Yay.: 226, ikinci basılış, Ankara 1976, s. 192 vd.

Said ile birlikte Taşkent'e, oradan da Horasan'a gelir. 1451 yılının Haziran ayında Mirza Abdullah'ı öldürerek Ebû Said'i tahta geçirir. Ebu'l-Hayr Han, Uluğ Bey'in kızı ile evlenerek, bazı kıymetli armağanlarla birlikte geriye, kendi yurduna döner. Böylece ileride torunlarının da sık sık başvuracağı bir gelenek oluşur: Özbekler Timurlulardan kız almakta ve yerli halk ile bağlarını kuvvetlendirmektedirler.

Ebu'l-Hayr Han 1456 yılında Kalmuklara karşı yaptığı savaşı kaybeder. Bu yenilgiden sonra Ebu'l-Hayr Han'ı tasvip etmeyen bir kısım Özbekler, kendi cemâatlerini terk edip Moğol hanı İsenbuga (1434-1462)'ya başvurarak kendilerine yurt talep ederler. Özbek Hanlığı'ndan ayrılan bu guruplar sonraları Kazak veya Kırgız-Kazakları diye adlandırılacaklardır. Ebu'l-Hayr Han 1457'de Ebu'l-Kasım Babur'un Meşhed'de ölmesi üzerine Timuroğulları arasında yeniden kızıışan taht mücadelelerine karışır. Şahruh'un oğlu Muhammed Cuki'ye yardım ederek onun Mâverâünnehir'i almasını sağlar. Ancak Mâverâünnehir'e geri dönen Ebû Said Muhammed Cuki'yi yenerek 1457'den itibaren Timurlular devletini yeniden birleştirir. Bu arada Ebu'l-Kasım Babur'dan sonra Herat tahtını ele geçirmeye çalışan Hüseyin Baykara da Ebu'l-Hayr Han'dan yardım ister. Ancak tam bu sırada Özbekler arasında karışıklıkların çıkması yardımı engeller. Kazakları yeniden kendi hakimiyeti altına almağa çalışan Ebu'l-Hayr Han 1468'deki savaşta öldürülür. Böylece Özbekler, Türkistan sınırları içerisinde hakimiyet sahibi bir güç olma rolünü kaybederler.²

² Özbekler ve Ebu'l-Hayr Han dönemi için bkz: Halil Edhem, Düvel-i İslâmiye, İst. 1927, s. 275-76, 431-34; V.V. Barthold, "Şeybaniler" md. IA. c. XI, s. 456-58., Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler, Ank. 1975, s. 312 vd.; "Şeybânî (veya Şibânî-ler)" md. TA, c. 30, s. 267-68.; L. Bouvat, "Şeybânî Han" md. IA, c. XI, s. 454-56; Baymirza Hayit, Türkistan-Rusya ile Çin Arasında, (İst.), 1975, s. 7 vd.; İbrahim Kafesoglu, "Ondördüncü Yüzyıldan Sonra Orta Asya'da Kurulmuş Türk Devletleri", TDEK, Ank. 1976, s. 969-73.; Mustafa Kafalı, "Şiban Han Sülalesi ve Özbek Ulusu", Atsız Armağanı, İst. 1976, s. 295-306.

Bu yüzyılın başlarında (1405) Timur'un ölmesiyle kargaşalıklara boğulan Türkistan Türkleri, Timurlu mirzâların, beylerin taht kavgalarına şahit oluyorlardı. Timur'dan sonra ülke bir türlü istikrara kavuşmamıştır. Mirzâların biri birleriyle olan mücâdelelerine Moğollar, Özbekler ve Şii Türkmenler (Safeviler) karışacaklardır. Bu dönemde, bilhassa büyük hükümdar Şahruh (1377-1447)'un ölümünden sonra taht mücadeleleri Bizans'ı aratmayacaktır.³

1468'de Ebu'l-Hayr Han ölünce yerine oğlu Şah Budak Han geçer. Şah Budak'ın gayretlerine rağmen Özbekler bir türlü toparlanamazlar. Babasından kısa bir süre sonra Şah Budak Han da öldürülür. Nihâyet 1471-72'ye doğru Moğol hanı Yunus Han'a yenilerek dağılırlar. Şah Budak'ın iki oğlu vardır. Bunlar Muhammed Şiban Han ile küçük kardeşi Mahmud Bahadır Sultan'dır. Özbeklerin başına geçen Muhammed Şiban Han, babasının intikamını almağa yemin etmiştir.

³ Bu dönemle ilgili olarak aşağıdaki eserlerde toplu bilgi mevcuttur: Gazi Zahuriddin Muhammed BABUR, VEKAYİ Babur'un Hatıratı, c. I, Doğu Türkçesinden çeviren Prof. Reşit Rahmeti Arat, (Onsüzü ve tarihî özeti yazan Y. Hikmet Bayur) 2. baskı, TTK Yay., II. dizi-Sa. 5^{al}, Ank., 1987, c. II, Ank. 1946; H. R. Roemer, "Timurlular" md., İA, c. 12/1, s. 346-70.; Mustafa Kafalı, "Timur" md., İA, c. 12/1, s. 336-346.; V. V. Barthold, a. e.; Baymirza Hayit, a. e.; A. Zeki Velidi Togan, Umûmî Türk Tarihine Giriş, İst. 1981, s. 61-65; Bugünkü Türkîli Türkistan ve Yakın Tarihi, İst. 1981, s. 34 v. d.; "Ali Şir" md., İA, c. I, s. 549-557; Nevzat Kösoğlu, "15. Yüzyılda Türk Dünyası", Büyük Türk Klâsikleri, İst. 1986, s. 71-103 .; Mehmet Saray, Atatürk ve Türk Dünyası, İst. 1988, s. 83 v. d.; İsmail Aka, "Timurlular Devleti, Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi-Asyadaki Türk-İslâm Devletleri", c. 9, İst. 1988, s. 181-300.; Nadir Devlet, "Çağatay Devleti", Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi-Asyadaki Türk-İslâm Devletleri, c. 9, İst. 1988, s. 301-72.

B. İKTİSÂDÎ ve SOSYAL DURUM

15. yüzyılın başlarından itibaren Türkistan yüksek bir medeniyet ve kültür dönemi yaşamaya başlamıştır. Bir yanda karışıklıklar olurken, diğer yanda hayat devam etmektedir. Yerli halk sık sık değişen mirzâ veya valilere aldırış bile etmemektedir. Hattâ bazen taht mücâdelerini seyrettiği bile olur. Şahrûh Mirzâ döneminde gelişmeye başlayan sosyal yapı Hüseyin Baykara döneminde en yüksek seviyesine ulaşır. Bu devirde Semerkant, Herat ve Buhara gibi şehirler imâr edilmekte; medreseler, câmiler, dârü's-sifâlar, hamamlar, köprüler yapılmakta; kanallar açılmaktadır.⁴

İktisâdî faâliyetlerin yanı sıra edebiyat ve güzel sanatlarda da bir canlılık göze çarpmaktadır. Şâirlerle, târihçilere, ressamalara, müzik ve hat sanatlarıyla uğraşanlara değer verilmekte, saygı gösterilmektedir. Bu dönemde büyük hocaların nüfûzlarının da arttığına görüyoruz. Tarîkatlar güçlenmekte, devlet yönetimine karışmaktadır. Ebû Said'in tahta çıkışından itibaren Timurluların siyâsetinde Hoca Ahrar mühim bir rol oynamıştır. Daha sonraları Hoca Ahrar'ın oğulları da babaları gibi davranacaktır.

Timurlu şehzâdelerin birçoğu sanat ve edebiyatla alâkalıydılar. Astronomi ile uğraşan Uluğ Bey, şâir Hüseyin Baykara, daha sonraları Babür Şah bunlardan birkaçıdır. Herat'ta Hüseyin Baykara ile Ali Şir Nevâyî devrinde böyle bir canlılık göze çarpmaktadır. Sekkâkî, Lutfî

⁴ Geniş ve toplu bilgi için bkz: İsmail Aka, a. e.; "XV. Asrning İkkinçi Yarmide Horasan ve Mâverâünnehrdegi İctimaiy-Siyasiy, Edebiy ve Medeniy Hayat", Özbek Edebiyatı Tarihi, Kollektiv, c. II, Üz. SSC. Fen Neşriyatı, Taşkent, 1978, s. 7-38.

ve Gedâyî gibi isimlerle oluşmağa başlayan "Çağatay Edebiyatı"⁵, Ali Şir Nevâyî ile zirveye ulaşacaktır. Nevâyî'nin eserleri Çağatay Türkçesi'nin klâsiklerini oluşturur. Şiban Han böylesine güçlü kültür birikimi olan bir cemiyetin başına geçecektir.

C. ŞİBAN HAN'IN HAYATI

Şiban Han 855 (1451)'de dünyaya geldi. Babası Şah Budak, annesi Ak Kuzı Begüm'dür. Baba tarafından soyu Cengiz Han'a kadar ulaşmaktadır.⁶ Annesi ise bir Kalmuk

⁵ Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Türkçesi için bkz. (başlıca): Fuad Köprülü, "Çağatay Edebiyatı" md., IA, c.3, s.270-323.; Ahmet Caferoğlu, "Çağatay Türkçesi ve Nevâî", IÜEF TDED, c. II, İst. 1948, s.141-54.; A. K. Borovkov, "Özbek Yazı Dilinin Kurucusu Ali Şir Nevâî" (Çev. R. Uygun), TDAY-Belleten, Ank. 1954, s.59-96.; Abdülkadir İnan, "Çağatay Edebiyatı", TDEK, Ank. 1976, s.484-501.; Janos Eckmann, Çağatayca El Kitabı (Çev. Günay Karaağaç), IÜEF yay., Nu: 3412, İst. 1988; Kemal Eraslan, "XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", Büyük Türk Klâsikleri, C.3, İst. 1986, s.59-134; "XVI. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", Büyük Türk Klâsikleri, c.4, İst. 1986, s.343-69; "Çağatay Şiiri", TDK Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II (sayı: 415-416-417) Ank. 1986, s.564-718.

⁶ Şiban Han'ın şeceresi için bkz: Ebu'l-gâzi Bahadır Han, Şecere-i Türk (Rıza Nur Yayını), Matbaa-i Amire, İst. 1343-1925.; N. I. Berezin, Anonim, Şibânî-nâme, Kazan 1849; Mustafa Kafalı, "Şiban Han Sülalesi ve Özbek Ulusu", Atsız Armağanı, İst. 1976, s.295-306; Burada bazı eserlerdeki şecereleri veriyoruz:

Düvel-i İslâmiye'deki şecere şöyledir. s.434: Cengiz Han-Cuci Han-Şiban-Bahadır-Cuci Buka, Badakul-Mengü Timur-Polad-İbrahim-Devlet Şeyh-Ebu'l-Hayr-Şah Budak-Muhammed Şibânî (Burada Şibânîlerin hepsinin şeceresi verilmiştir.)

H. F. Hofmann'ın Turkish Literature A Bio-Bibliographical Survey. Section III, Part I, Utrecht, 1969 vol. 5, p.222-233" adlı eserinin 222. sayfasındaki şecere aşağı yukarı aynıdır: Çingiz H.-Cuci H.-Şeybânî/Şiban/Cuci-Buka-Badakul-Malik Timur-Pulat-İbrâhîm-Devlet Ş.-Ebu'l-Hayr-Budak/g-Şeybânî.

Z. Velidi'de (Türkili, s.124) şöyledir: Şaybak, babası Budak Sultan, Ebu'l-Hayr, b. Devlet Şeyh, b. İbrahim Oğul, b. Pulat, b. Melik Temür, b. Badakul, b. Coçı Buka, b. Şiban, b. Coçı Han, b. Çingiz Han.

prensesidir.⁷ Babası 1468'de Kazakların yardımına gelen Moğol hanı Yunus Han tarafından boynu vurulmak suretiyle idam edilmiştir. Böylece Şiban Han genç yaşta Özbeklerin başına geçer. Sırasıyla Atabeg Uygur Han, Emir Karaçın Beg ve Astrahan hanı Kasım'ın himayelerine girer.⁸ Zamanla Mangıt (Nogay)'lar, Kazaklar, Moğollar ve Mâverâünnehir hâkimleri arasındaki mücadelelere karışır ve sık sık taraf değiştirmek zorunda kalır. Gayesi babasının intikamını almaktır. Bir ara Kazak Barandak (Barunduk) Han'ı yenerse de Kazak Cani Beg Han'ın oğullarına yenilir. Bütün gücünü kaybetmiş bir şekilde önce Buhara'ya, sonra da Semerkant'a sığınır.

Mangıtların hanı Musa ona Kıpçak hükümdarlığını önce vermek ister, sonra da Kıpçakların istemediğini söyleyerek sözünden döner. Bu sıralarda Şiban Han Seyhun ile Astrahan arasında dolaşmaktadır. Yeniden savaşa başlayan Şiban Han, Cani Beg'in oğlu Mahmut Sultan'a yenilerek Harezm emiri Abdu'l-Hâlik Firuz Şah'a sığınır. Bir ara Semerkent pâdişahı Sultan Ahmet Mirzâ'nın Buhara vâlisi olan Abdu'l-Ali Tarhan'ın yanında barınır. Bu sırada Semerkant, Hisar ve Bedaşan ile Kâbil ve Fergana Ebû Said'in oğullarıdadır. Herat, Horasan ve Harezm bölgesi ise Sultan Hüseyin Baykara'nın elindedir. Semerkant'ı elinde tutan Sultan Ahmet Mirza, Hisar ve Bedaşan'ı elinde tutan Sultan Mahmut Mirza ve Fergana'yı elinde tutan Babür'ün babası 2. Ömer Şeyh Mirza Moğolların hanı Yunus Han'ın damadıdır. Bu mirzâlar kendi aralarında küçük kasabalar için vuruşmaktadırlar. Yunus Han'ın 1487'de ölmesiyle Moğolların başına büyük oğlu Sultan Mahmut Han geçer. Yunus Han'ın ölümü üzerine damatları 2. Ömer Şeyh Mirzâ ile Sultan Ahmet Mirzâ bu durumdan faydalanmaya çalışırlar.

1487'de Sultan Ahmet Mirza daha önce Yunus Han'a

⁷ A. Zeki Velidi Togan, Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi, 2. baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1981, s. 157.

⁸ L. Bouvat, a. g. m., s. 454.

bırakmak zorunda kaldığı Taşkent'i kurtarmak gayesiyle Seyhun'u geçer.Yanında 3.000 kişilik kuvvetiyle Şiban Han da vardır.893 (1488)'de Sultan Ahmet Mirza ile kayınbirâderi Sultan Mahmut Han Şirr'de savaşırlar.Şiban Han'ın karşı tarafa (Moğollara) geçmesiyle Sultan Ahmet Mirza bozguna uğrar.Sultan Mahmut Han bu savaş sonunda Türkistan (Yesi) şehrini ve Seyhun'un ötesindeki bütün yerleri alır.Sultan Mahmut Han da Şiban Han'a hediye olarak Türkistan kasabasını verir.Şiban Han hemen Kazak Barandak'a karşı savaşıır.Barandak'ı yener;Ürgenç'i kuşatır,fakat alamaz.Bu sırada Sabran halkı isyan ederek vâlilerinin yerine Şiban Han'ın kardeşi Mahmut Sultan'ı vâli yaparlar.Ancak Kazakların gelmesi üzerine Mahmut Sultan şehri terkederek Türkistan (Yesi)'ı muhasara etmekte olan ağabeyi Şiban Han'a iltihak eder.Şehrin vâlisi Muhammed Mezit Tarhan esir edilir.Şiban Han'la Mezit Tarhan Kazaklara karşı ittifak ederek barışırlar. Bu arada Şiban Han'ın oğlu Muhammed Timur'un hakimiyeti altında bulunan Otrar'ı muhasara eden Barandak ile barış yapılır.

1494 yılında Fergana pâdişahı 2.Ömer Şeyh Mirzâ, Semerkant pâdişahı Sultan Ahmet Mirzâ ve 1495 yılında Hisar pâdişahı Sultan Mahmut Mirzâ arka arkaya ölürler. Bu durumdan Moğol hanı Sultan Mahmut Han yararlanmak istemekte ve Semerkant'ı almak için Şiban Han'ı kullanmaktadır.Ne var ki bir süre sonra Şiban Han bu işi kendi hesabına yapacaktır.Şiban Han 903 (1497-98)'de Şiraz ve civarına hücum eder.1498-99 yıllarında Timurlular arasındaki kargaşalık sürerken Şiban Han önce Buhara ve Semerkant'ı almak istemektedir.Bu sırada Semerkat ve havalisi Ebû Said'in torunları Baysungur Mirzâ ile Sultan Ali Mirzâ'nın elindedir.Baysungur Mirzâ Ağustos 1499'da Husrev Şah tarafından öldürülür.Şiban Han 905 (1499-1500) yılında Ura-Tepe'de Bâkî Tarhan'ı Debûsî kalesinde yenerek Buhara üzerine yürür.Buhara'yı aldıktan sonra Semerkant'ı kuşatır.Semerkant pâdişahı Sultan

Ali Mirzâ'dır. Sultan Ali Mirzâ'nın anası ise bir Özbek olan Zehra Begüm Ağa (Zühre Bigi)'dir. Zehra Begüm gizlice Şiban Han'a haber gönderir. Eğer Şiban Han kendisi ile evlenecek olursa, oğlu kaleyi teslim edecektir. Ancak bir şartı vardır. O da Şiban Han atalarının yurdunu, yâni Özbek ülkelerini ele geçirince Semerkant'ı Sultan Ali Mirzâ'ya geri verecektir. Anlaşma sağlanır. Şiban Han Bağ-ı Meydan'a gelir. Öğle vakti Sultan Ali Mirza, beyleri ve yiğitlerinden hiç kimseye haber vermeden ve hiç kimseye danışmadan, yakınlarından birkaç küçük zatla, Çarreh kapısından çıkarak Şiban Han'a şehri teslim eder. Oysa Şiban Han'ın gözü artık Özbek bozkırlarında değil, Timuroğullarının ülkesindedir. Bu yüzden Sultan Ali Mirzâ'ya değer vermez. Babür'e göre, "kocaya varmak arzusu ile oğlunu ve yurdunu berbat eden Zehra Begüm'e ehemmiyet vermez ve odalığı kadar bile saymaz.⁹ Dört beş gün sonra Sultan Ali Mirzâ Kulbe çayırında öldürülür. Bu sırada şehri Şiban Han'a vermek istemeyen Hoca Ahrar'ın oğlu Hoca Yahya ile onun oğulları Hoca Muhammed Zekeriya ve Hoca Bâkî, Hoca-Kardzen (Semerkant yakınlarında bir yer) civarında öldürülürler. Bunların öldürülmelerinde Şiban Han mesuliyet kabul etmez. Şiban Han Semerkant vâililiğini Can Vefâ Mirzâ'ya verdikten sonra kendisi Hoca Didâr (Semerkant yakınlarında bir kale)'da oturmağa başlar.

Semerkant'ın Şiban Han tarafından alınmasına Babür çok üzülür. Bütün adamlarıyla istişare ederek Semerkant'ı geri almağa karar varirler. Onlara göre Şiban Han şehri alalı henüz çok olmamıştır ve ahâlî kendisine gönülden bağlanmamıştır. 1500 yılı sonbaharında Semerkant'ı Babür 14 günde geri alır. Şehrin vâlisi Can Vefâ kaçarak Şiban Han'ın yanına gider. Bu sırada Şiban Han'ın Moğol hanı Sultan Mahmut Han'la henüz arası bozulmamıştır.

⁹ Babur, a. e., c. I, s. 84.

1500 yılı kışında Babür'ün işleri iyi gitmektedir. Şiban Han'ınki ise kötüdür. Ancak Özbekler Kara-Köl'ü tekrar geri alırlar. Hoca-Kardzen civarında Ser-i Pül (Serpül)'da meydan muharebesi yapılır. Bu savaşta klâsik Türk taktiği olan çevirme harekâtı ile Özbekler Babür'ü yenerler. Bu savaşta Babür birçok adamını kaybederek Semerkant'a sığınır. Birkaç gün sonra Şiban Han şehri kuşattır. Kuşatma uzar ve ekin zamanı gelir. Ahâli çok sıkıntı çekmektedir. Etrafa yollanan elçiler ve adamlardan hiçbir yardım gelmez. Sultan Hüseyin Baykara bile Şiban Han'a Kemaleddin Hüseyin Gâzürgehî adlı bir elçi yollarken, Babür'e hiç yardım etmez. Kuşatma uzadıkça sıkıntılar artar, Babür'ün adamları kaçmağa başlarlar. Bu sırada Şiban Han barış yapılmasını ister. Barışın yapılış şeklini Babür şöyle anlatır. "Bu esnada Şaybak Han barış sözünü ortaya attı. Eğer herhangi bir taraftan ümit olsa veya zahire bulursa idi, sulh sözüne kim kulak asardı. Zaruret hâsıl oldu ve sulha benzer birşey yapıp gece yarısı, Şeyhzâde kapısından çıkıldı. Vâlidem Hanım'ı beraber götürdüm. Ondan başka iki kadın çıktı; biri Biçke Halife, diğeri Minglig Kökeltaş idi. Büyük kızkardeşim Hanzâde Begim bu çıkışta Şaybak Han'ın eline düştü."¹⁰ Babür'ün bu anlatışını Y. Hikmet Bayur şöyle yorumlamaktadır: "Babur sulha benzer şeyin ne olduğunu söylememektedir, ancak anlatışından ve daha sonra yazılanlardan şu çıkarılabilir: Şaybak Babur'a bir önel vermiş ve ona güvенеbileceği bir yol açıp, o yol üzerinden askerlerini uzaklaştırmasına müsâade edeceğine ve o anda onu sıkıştırmayacağına ve kovalamayacağına söz vermiştir. Şaybak'ın bu işteki kârı Semerkant'ı bir an önce ele geçirmek ve kuşatma uzadıkça dışarıdan uğrayabileceği tehlikelerden kurtulmaktı. Böyle bir fayda karşısında, o anda Timur soyunun ve Timuroğulları dâvâsının başkahramanı görünmekten çok uzak

¹⁰ Babur, a. e., C. I, s. 99.

olan ve yirmi yaşına bile girmemiş bulunan Babur'u sağ olarak bırakmak Şaybak'ça uygun görülmüş olabilir. Babur da koşarak koşarak uzaklaşmıştır. Kendisiyle ancak üç kadın kaçabilmiş olup, ablası Hanzâde bunlar arasında değildir."¹¹ Ancak Babür'ün teyzesinin oğlu olan ve "Târih-i Reşîdî"yi yazan Mirzâ Mehmet Haydar Duğlat, Babur'un, ablası Hanzâde'yi Şaybak'a vererek bir anlaşma yaparak Semerkant'tan çıktığını yazar.¹² Yine Babür'ün kızı Gülbeden, Hümayunnâme'de Semerkant'ta kuşatılmış olan babasının çok güç ve acı durumunu anlattıktan sonra "...böyle dar bir zamanda Şahi Bey Han "eğer hemşireniz Hanzâde Beyim'i benimle evlendirirseniz aramızda barış olur ve ittihat rabıtası kurulur diye haber gönderdi."¹³ demektedir.

Barışın ne şekilde yapıldığı hususunda Y. Hikmet Bayur'un kanâati şudur: "Babur'un yazısına inanmak için iki sebep vardır. Birincisi, onun hâtıratının hiçbir yerinde isteyerek yalan söylemeyişi, ikincisi de onun Semerkant'tan çıkınca vargüçüyle ve yakından kovalanıyormuş gibi oradan uzaklaşmasıdır; eğer kızkardeşini bir anlaşma ile Şaybak'a vermiş olsaydı bu telaş lüzumsuz olurdu. Târih-i Reşîdî'deki yazıya inandıracak sebep ise Şaybak'ın Timur ve Çağatay soyundan kız alarak Türkistan'da manevî durumunu yükseltmeyi çok istemesi ve bundan sonra da fırsat düştükçe böyle evlenmeler yapmış olmasıdır."¹⁴ Y. Hikmet Bayur daha sonra meseleyi şöyle değerlendirmektedir: "...Şaybak Babur'un yazdığı gibi, barış sözünü ortaya atmış ve Gülbeden'in yazdığı gibi de Hanzâde'yi istemiştir. Babur'da açıktan açığa evet dememişse de kendisinin ve adamlarının kaçmasına göz yumulursa ve onlar ilk anda kovalanmazlarsa ablasını Semerkant'ta bırakacağını ve Şaybak'ın da böylece onunla evlenebile-

¹¹ Babur, a. e., c. I (Tarihî Özet), s. 081.

¹² Babur, a. e., c. I (Tarihî Özet), s. 081.

¹³ Gülbeden, Hümayunnâme, Farsça'dan çeviren Abdürrab Yalgar, TTK Basımevi, Ankara 1944, s. 116.

¹⁴ Babur, a. e., C. I (Tarihî Özet), s. 081-082.

ceğini kabul etmiş olabilir."¹⁵ Bu evlilik olayını Şiban Han ise şöyle anlatmaktadır: "Basa Semerkand'da bir batman buğday miñg altunga yitti.Bâbur Mirzâ karındaşın birip mürüvvet tiledi irse şefâ'at kıllıp yiberdim."¹⁶ Bu ifadelere dayanarak biz,Şiban Han'la Hanzâde Begim'in evliliklerinin anlaşma sonucunda gerçekleştiği kanâatindeyiz.Şiban Han'ın Hanzâde Begim'den Hurrem Şah adlı bir oğlu olmuştur.Şiban Han Belh'i ona verir.Fakat babası öldükten bir iki yıl sonra o da ölür.Mensur Şibânî-nâme'ye göre (s.53) Şiban Han'ın üç oğlu vardır.Muhammed Timur Sultan,Hurrem Şah ve Sivinç Sultan.Ebu'l-gâzi Bahadır Han'ın Şecere-i Türki'sinde de Şiban Han'ın üç oğlu vardır.¹⁷

Babür'ün annesi Kutluğ Nigâr Hanım,Moğol hanı Yunus Han'ın kızıdır.Bu sırada Şiban Han,Yunus Han'ın büyük kızı Mihri Nigâr Hanım'la evlidir.Yani Mihri Nigâr Hanım ile Kutluğ Nigâr Hanım kardeşirler.Böylece Kutluğ Nigâr Hanım'ın kızı olan Hanzâde Begim,Şiban Han'ın karısı Mihri Nigâr Hanım'ın da yeğeni olmaktadır.İslâm şeriatına göre ikisi aynı anda bir adamın karısı olamazlar. Bu yüzden Şiban Han Hanzâde Begim'i almak için Mihri Nigâr Hanım'ı boşar.Bu duruma üzülen Şiban Han olayı şöyle anlatır: " Basa Yünus Hanınñ uluğ kızını talâk salıp siñgliniñ kızını alğanda bu beytni aytıp yiberildi.

Kim ezeldin böyle taqdir böyle boldı neyleyin
Kudretin Haq böyle kıldı özge tebbir neyleyin "¹⁸

Böylece 1501 yılı yazında Şiban Han,Semerkant'ı yeniden teslim almış olur.Babür daha sonra yine Şiban Han'la yazışmıştır.Bunu Şiban Han 151b-12-13'te şöyle anlatır: "Basa Bâbur Mirzânınñ ilçisi kildi haqqını karındaşığa

¹⁵ Babur, a. e., c. I, (Tarihî Özet), s. 082.

¹⁶ Şiban Han, Divan, (Topkapı Sarayı, 3. Ahmed Ktp., Nr. 2436, varak: 122a-8-9.

¹⁷ Ebu'l-gâzi Bahadır Han, a. e., s. 250+ Şecere Levhâsı

¹⁸ Şiban Han, Divan, varak: 122b-12-13.

körsettim irse bir derdlig âhı kıldı kayda bargâ-sin kayda yir tapka-sin didi..."

Şiban Han 1501 yılı kışında Hokand suyunu buz üzerinden geçerek Şahruhiye ve Taşkent civarına akın eder.Yaz gelince Ura-Tepe üzerine yürür.Bu arada Şiban Han'ın hâmisî Mahmut Sultan'la arası açılmağa başlamıştır.Ura-Tepe baskınından sonra Şiban Han,Mahmut Sultan'a karşı isyan etmiş olan Sultan Ahmet Tenbel'e yardım eder.909 (1503-1504) yılında Endican iki Moğol hanının elindedir.Babür,dayıları olan bu hanların yanındadır.Bu sırada Sultan Ahmet Tenbel'in durumu oldukça kötüdür.Tenbel,Şiban Han'a ağabeyi Beg-Tilbe'yi göndererek itâatini bildirir ve yardım talep eder.Karşılık olarak Sultan Ahmet Tenbel,Şiban Han'ı Fergana pâdişahı olarak tanıyacaktır.Şiban Han ani bir baskınla Ahsi yakınlarında Moğol ordusunu perişan eder.Babür kaçar,Sultan Mahmut Han'la Sultan Ahmet Han esir edilirler.Kendilerine iyi davranılır.Taşkent'i de alan Şiban Han esirlerine "...sizin yardımınızla bu duruma geldim,sizi elime geçirdim,ancak sizi öldürmeyeceğim."¹⁹ der.En küçük kızkardeşleri Devlet Sultan Hanım'ı oğlu Muhammed Timur Sultan'a,Sultan Mahmut Han'ın kızı Ayşe Sultan Hanım'ı da kendisine nikahlar.Amacı akrabalık bağlarını kuvvetlendirip Moğol erlerini kendi ordusunda kullanmaktır.Zaten 30.000 kişilik Moğol ordusunun Şiban Han'ın ordusuna katılması anlaşmanın şartları arasındadır.Aynı yılKıpçak hükümdarı Hüsrev Şah'ın üzerine,Mâverâünnehir'in güney kısımlarına birkaç kere sefere çıkılır.Bu arada Sultan Hüseyin Baykara'nın oğlu Bediüzzaman'ın idare ettiği Belh 909 (1503) yılı kışında birkaç ay kuşatılır.Aynı anda Sultan Ahmet Tenbel Endican'ı Şiban Han'a karşı tahkim eder.Belh kuşatmasını bırakan Şiban Han Endican'ı ele geçirir.Ancak şehrin yağmalanmasını yasaklar.

¹⁹ Babur,a.e.,C.I(Tarihî Özet),s.088.

Sultan Ahmet Tenbel ile kardeşleri idam edilir.Şiban Han,Divânı'nda Sultan Ahmet Tenbel'in yenilmesi üzerine iki tane tarih düşürmüştür.186b'deki bu tarihler şöyledir:

tārīh-i Sultān Ahmed Tenbel

Sal-i hūk yılında sekbān işi āhir boldı bil
Tārīhini ta za kılduk anı sin yahşı bil
Boldı Tenbel uşbu çirig çarbidın asru helāk
Kirdi kurganga kaçıp ol ilni kılıp münfāil

(Çözümü: $\text{ب}=9, \text{ب}=900; 9+900=909$ "1503")

tārīh-i Tenbel

Tenbel çirigi kırıldı vü boldı harāb
Şābit boldı ki kalmadı cān ıda tāb
Hācet bolsa bu feth tārīhi saᅇga
Evvel harfin bu dört mısraıda tap

(Çözümü: $\text{ت}=400, \text{ت}=500, \text{ح}=8, \text{ا}=1; 400+500+8+1=909$)

1505 yılında garip bir gelişme olur.O ana kadar Şiban Han'a karşı ciddî bir mukavemet göstermeyen Sultan Hüseyin Baykara, ilerlemiş yaşına rağmen Şiban Han'a karşı cephe oluşturmağa çalışmaktadır.Bu sebeple çevresindekilere öğütler yollar.Babür kendi üzerine düşeni yapmağa hazırdır.Plânlar yapılır.Bu plânlara göre Murgâb kıyılarını Baykara,Belh civarını Bediüzzaman Mirzâ,Hisar ve Kunduz'u Hüsrev Şah,kendi bulunduğu dağlık bölgeyi Babür tutacaktır.Baykara'ya göre Özbekler artık Ceyhun'un güneyinde barınamayacaklardır.Bu durumda Seyhun'la Ceyhun arası Özbeklere kalmaktadır.Ancak ne var ki bu plânlar kâğıt üzerinde kalır.

Şiban Han,Taşkent ve Fergana'yı aldıktan sonra 910 (1504-5)'da Hisar ve Kunduz üzerine yürür.Hüsrev Şah vuruşmadan ve karşı koymadan vilâyetlerini terkedip kaçır.Şiban Han,Hisar'a doğru yoluna devam eder.Hisar hemen teslim olmaz.Şehri kuşatan Şiban Han,Hisar'

ın muhasarasını Hamza Sultan ile Mehdi Sultan'a bırakarak kendisi Kunduz'a gider.Kunduz'u kardeşi Mahmut Sultan'a verir.Orada durmayarak Harezm'e doğru yola çıkar.Semerkant'a varmadan kardeşi Mahmut Bahadır Sultan,Kunduz'da vefat eder.Bunun üzerine Kunduz'u Kanber Bi'ye bırakır.Kunduz'u geri almak isteyen Hüsrev Şah,Hamza Sultan'ın eline düşer.Hüsrev Şah'ın başı kesilerek Harezm'e,Şiban Han'ın huzuruna gönderilir.Şiban Han kardeşi Mahmut Bahadır Sultan'ın ölümüne çok üzülür.Divân'ın muhtelif yerlerinde (12.,15.,28.,58. ve 213. şiirler) bu üzüntüsünü dile getirmiştir.

1506'da Şiban Han Belh'i üç-dört bin adamla yeniden kuşatır.Bu sırada Belh'te Sultan Kulıçak (Baykara'nın emirlerinden) bulunmaktadır.Bediüzzaman Mirzâ,Muzaffer Hüseyin Mirzâ (Baykara'nın oğlu),Muhammed Burunduk Barlas (Baykara'nın emirlerinden) ve Zünnun Argun'un oğlu Şah Bey'ler,Belh'i kuşatan Şiban Han'ın üzerine yürümeye karar verirler.Sultan Hüseyin Baykara bütün oğullarına haber salar.Herat'tan yola çıkan ekibe Ebu'l-Muhsin Mirzâ (Baykara'nın oğlu) ve İbn Hüseyin Mirzâ (Baykara'nın oğlu) da katılır.Babür'ün de katılmasıyla Murgâb'a doğru yol alınır.Bu sırada üç-dört ay geçer.İyice sıkışan Sultan Kulıçak Belh kalesini Özbeklere 1506 yılı yazında teslim eder.Şiban Han Belh'i aldıktan sonra Semerkant'a geri döner.Şiban Han geri döndüğü ve vakit de artık geç olduğu için,Mirzâlar işi yavaştan alırlar.Niyetleri kışı uygun bir yerde geçirip,baharda hareket etmektedir.Bu arada 1506 yılının Nisan-Mayıs'ında Sultan Hüseyin Baykara ölür.Baykara son nefeslerini vermekte iken Herat'taki beyleri,orada bulunan iki oğluna,Bediüzzaman Mirzâ ve Muzaffer Hüseyin Mirzâ'ya aralarında taht için kavga etmeyeceklerine ve hep dost kalacaklarına dâir yemin ettirirler.²⁰ Ancak bu yemin pek tutulmayacak ve kısa zamanda başlayan çekişmeler Timurlular Devleti'nin yıkılışını kolaylaştıracaktır.

²⁰ Babur,a.e.,c.I,(Tarihî Özet),s.093.

Şiban Han'ın Herat'a karşı taarruzu 1507 baharında başlar.Ceyhun'u geçerek Andhoy'u Şah Mansur Bahşı'dan teslim alır.Orada bulunan Timurlular Herat'a kaçarlar. Şiban Han,Muharrem ayında Murgâb'dan geçip,Sir-Kay civarına yaklaştığı zaman mirzâların haberi olur.Ne var ki hiçbir şey yapacak güçte değillerdir.Şiban Han Herat önlerine gelince Şeyhülislâm ve diğer büyükler ahd ve şart yapıp,dışkâlenin anahtarlarını alarak huzuruna gelirler. Şiban Han 11 Muharrem 913 (24 Mayıs 1507)'de Herat'a girer.Şehir halkına yüksek miktarda bir para ödetmekle birlikte ahaliye karşı iyi davranır.²¹ Bu arada ele geçirilen Timurlu hanedanı mensupları öldürülür.Herat'ı alır almaz Muzaffer Hüseyin Mirzâ'nın Hanzâde Hanım adlı karısını, iddet müddetinin dolmasını beklemeden kendisine nikahlar.

Şiban Han Herat'ı aldıktan on-onbeş gün sonra Kehdistan (Herat civarında bir yer)'dan Pül-i Salar (Kehdistan civarında bir yer)'a giderek oğlu Timur Sultan ile Muhammed Ubeyd Sultan kumandasındaki orduyu Baykara'nın oğulları Ebu'l-Muhsin Mirzâ ile Muhammed Muhsin Mirzâ (Kipek Mirzâ) üzerine gönderir.Şiban Han Pül-i Sâlâr'da iken her iki mirzânın başını kendisine gönderirler.

913 (1508) yılı sonunda Şiban Han artık Herat'ın güneyindeki Meşhed,Rey,Lem,Merv ve Sebzvar'ı almıştır. Bu arada daha güneydeki Kandahar'a doğru yürüyünce Şuca ve Mukim Argun adlı beyler hutbe ve paralarda Şiban Han'ın adını kullanmağı kabul ederler.Aynı anda Seyistan (Horasan'ın güney tarafları)'a hâkim olan Sultan Ali Argun da Şiban Han'a karşı koymaz.Şiban Han Kandahar'a doğru ilerleyince Argun'lar Babür'e karşı gelirler.Savaş sonunda Babür Kandahar'ı alır.Şiban Han,kendisine sığınan Argunların kışkırtmalarıyla Kandahar'ı kuşatır. Bu Babür için büyük tehlikedir.Çünkü Kandahar'dan sonra Şiban Han'ın Kabil'i alacağını sanmaktadır.Beyleri ile

²¹ Ancak Babür'e göre şehir halkına iyi davranmaz.Onlara kötü muamelelerde bulunur.Bkz: Babur,a.e.,c.II,s.228 vd.

istişârede bulunan Babür, savaşmayıp Hindistan taraflarına gitmeğe karar verir. Ancak Şiban Han Kandahar'ın iç kalesini almadan geri döner. Bu durum Babür'ün bir daha çıkmamak üzere Kabil'e yerleşmesine ve Türkistan'da sönen Timurluların ocağını Afganistan'da yeniden ve güçlü olarak tütürmesine yol açar.

Timurluların başkenti Herat'ı elinde tutan Şiban Han'ın Türk dünyasındaki makam ve mevki artar. Artık Cengiz Han'ın ve Timur'un mirası kendisi için bir çeşit "hak"tır. Şiban Han Herat'ta "zamanın imanı ve rahman olan Allah'ın halifesi" ilân edilir. Şiban Han artık sünnilik için çalışan bir kahramandır. Bu sebeple Şah İsmail ile karşı karşıya gelirler. Başlangıçta Timur'la Yıldırım Bayezid'inkine benzer mektuplaşmalar olur. Şiban Han, Şah İsmail'den sünnilige dönmesini talep eder. Şah İsmail ile er geç savaşılacağını anlayan Şiban Han etrafını güçlendirmeye çalışır. Esterabad ve Curcan'ı alınca Bediüzzaman Mirzâ Şah İsmail'e sığınır.

Şiban Han 915 (1510 başları) sonlarında Kıpçak bozkırlarına bir sefere çıkar. Ancak yenilerek Horasan'a döner. Herat'ın batı ve güneyindeki dağlık ve çöllük topraklarda Germısır ve Zemindaver Hezarelerine karşı yine başarısız bir sefer yapar. Askerlerinin sayısı azalmış bir şekilde Herat'a döner. Bu sıralarda Şah İsmail büyük bir ordu ile Meşhed'i alır ve Şiban Han'ın askerlerini püskürterek Herat'a yaklaşır. Şiban Han Merv'e çekilir. Merv'i kuşatan Şah İsmail, Merv kalesini zorla alamayacağını anlayınca, Ceyhun'un ötesinden Şiban Han'a yardıma gelecek ordulardan da çekinerek Şiban Han'ı erler alanında beklediğini bildirir. Bu durumu gururuna yediremeyen Şiban Han kaleden çıkar ve 25-30.000 kişi ile Şah İsmail'in 70.000 kişilik atlı ordusuyla Murgâb kıyısında savaşa tutuşur. Kale ile arkası kesilmiş olduğu için geri dönmeye de imkân yoktur. Özbekler mevcut kuvvetlerinin yarısını kaybederek mağlup olurlar. Şiban Han yaralı bir şekilde sığındığı çiftlikte 29 Şaban 915 (. 2 Aralık 1510)'de ölür.

Şiban Han'ın kafatasını Şah İsmail kâse yapıp onunla şarap içer.Bu kafatasını süslü bir kupaya koyarak üzerine Arapça bir şiir yazıp,Mısır Sultanı Kansu Gavri'ye gönderir.Başının yüzülen derisine saman doldurarak 2.Bayezid'e,sağ elini de Şiban Han'dan daima yardım isteyen Mazenderan hükümdârı Aka Rüstem'e gönderir.²² Kansu Gavri,Şiban Han'ın kafatasını Mısır'da gömdürür. Şiban Han'ın kafatasının kadeh yapılması hadisesine Fuzûlî de temas etmiştir.Beng ü Bâde'nin 27.bayti şöyledir:²³

Ol ki başlar zemanda bezm-i ferağ
Padşehler başından eyler ayağ

Prof.Dr.Hasibe Mazıoğlu,Beng ü Bâde mesnevisini tanıtırken şöyle demektedir: "...Şâir eserinin başında Şah İsmail'i överken 916/1510'da doğuda Özbekleri yenen Şah İsmail'in Özbek Hanı Şeybek'in kellesini gümüşle kaplatarak şarap kadehi yaptığına da işaret etmiştir."²⁴

²²Bu meseleyle ilgili olarak Zeki Velidi,Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi adlı eserinin 125.sayfasındaki 66 nolu dipnotta "İbn Ayas,Bedâyi'üz-Zuhûr,IV,219-227,"Özbek Khan"(ازبک خان) diye yazdığı Şaybak Han'ın kafatasına Şah İsmail tarafından yazılan:
(Kılıç ve hançer bizim güzel kokumuzdur
Yuf olsun nergis ile mersine
İçkimiz düşmanın kanıdır,
Kadehimiz de kafatasıdır)
beyitlerine Mısır'da iki yüzden fazla şâir ve edibin cevap yazdığını zikrederek birçoğunu nakletmektedir.Onlardan biri şudur:
(Güzel kokuları koklamanın kuvveti
Yakalamanın,korkunun şiddetini artırır,
Savaşta düşmanı öldürmek iftihadır
Kafatasını köpek gibi yalamak değil)
Hammer'in İstanbul'daki Venedik elçisinin raporundan alarak haber verdiğine göre,(Geschichte des Osmanischen Reiches.II.360,625),Şah İsmail Şaybak Han'ın başını,fakat kafatası olmadığı halde,İstanbul'a da göndermiş imiş."²⁴ demektedir.Yukarıdaki şiirlerin tercümeleleri bize aittir,Zeki Velidi'de yoktur.

²³K.Edib Kürkçüoğlu,Fuzûlî-Beng ü Bâde,İst.1955,s.3

²⁴Hasibe Mazıoğlu,Fuzûlî ve Türkçe Divânı'ndan Seçmeler,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.:675,Ankara 1986,s.9

Şiban Han'ın ölümünden birkaç ay önce Semerkant'ta yaptırdığı medresesi zamanla ziyaret yeri olur.Yine Zeki Velidi'ye göre "Şaybak Han'ın Semerkant'taki medresesindeki mezarı son zamanlarda açıldığında filvaki kafası bulunmamıştır."²⁵

D. ŞÂİR ŞİBAN HAN

Şiban Han'ın adı ve mahlası bugüne kadar değişik şekillerde okunmuştur.Şiban,Şibânî,Şiban,Şibânî,Şaybak,Şeybek,Şah-Baht Han,Şahi Beg Han,Şeybânî Han gibi.Barthold'a göre " kelimenin aslı Cuci'nin küçük oğlu Şiban'dan gelmektedir ve müslüman rivayeti sonraları bu kelimeyi Şeyban'a çevirmiştir.Bunun neticesinde XVI.yüzyılda Şeyban'ın halefi,Türkistan'daki Özbek ülkesinin kurucusu Şeybanî şeklinde şâirlik lâkabı almıştır.Arap kabilelerinden birinin adı olan bu lâkap özellikle Hanefî mezhebi fakihlerinden,Ebû Hanife'nin ve Ebû Yusuf'un talebelerinden birinin nisbesi olmak üzere meşhurdur.Pek muhtemeldir ki İslâm aleminde pek meşhur olan bu ad Şiban'ın Şeyban'a çevrilmesine ve bu suretle Şeybanî adının çıkmasına sebep olmuştur."²⁶ Barthold'un bu fikri Zeki Velidi tarafından da desteklenir.Zeki Velidi bu konuda şöyle demektedir: "Şaybak Han'ın ismi muasırları tarafından Şaybak,Şahi Beg,Şah-Baht şekillerinde yazılmıştır.Türk ahenk telaffuzuna göre sakıl شاك kelimesinin sonunda gelen hafif "ك" kelimesi yine sıklet kesbederek "ك" şeklini alabilir.Yahut bilakis "شاك" kelimesi hafif telaffuz olunur.Zaten Türkistan'ın Özbek-

²⁵ Z.Velidi Togan,a.e.,s.125,not:67.

²⁶ V.V.Barthold,Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler, Kültür Bakanlığı Kültür Yayınları,Ankara 1975,s.225.

leri de " شاياق " ve " شيبان " diye tesmiye ediyorlar. Özbek ve Kazak telaffuzunda " بخت " kelimesi, " باق " (meselâ: bedbaht dala=badbak dala), " تخت " kelimesi de " طاق " şeklini alıyor. Bu cihetten " شاياق " kelimesi " شاهبخت " dan da değişmiş olabilir. Şaybak Han'ın ismi kendisi ve yakınları tarafından Şah-Baht, Şaybak şeklinde yazılmış olduğundan bu şekli kabul ediyoruz.²⁷ Togan, yazısının devamında Şiban Han'ın şiirlerinde "Şibânî" ve "Şibân" mahlaslarını kullandığını belirtir. Yine Togan'a göre: "...Bu kelimeyi mollalar Arapça "İmam Şeybânî"nin maruf ismiyle birleştirerek şi'nin fethasıyla "Şeybânî Han " diye yazmışlardır ki bu yanlıştır. Hattâ bu yanlışlık Avrupalılara da geçmiştir."²⁸

Reşit Rahmeti Arat Babür'ün Vekayi'inde metindeki imlâya bağlı olarak Şiban Han'ın adını "Şaybak, Şaybak Han, Şaybak Han Şibanî, Şahi Beg" şekillerinde okumuştur.²⁹ Babür'ün kızı Gülbeden, Hümayunname'de Şiban Han'dan bahsederken, "Şahi Beg Han, Mehmet Şeybak" şekillerini kullanır.³⁰ Aynı eserin 116. sayfasındaki 5 nolu dipnotta ise "Özbek Hanı Mehmet Şiybanî, Şeybanî, Şaybak, Şahi Beg Han dahi derler." ibaresi yazılıdır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı da Atsız Armağanı'ndaki "Şiban Han Sülalesi ve Özbek Ulusu"³¹ adlı makalesinde Şiban'dan yadır ve bu ismin Arapça Şeyban ismiyle asla alâkası olmadığı kanâatindedir. Yine Kafalı'ya göre Moğolca'da "ı" sesi olmadığı için (شبان - شيان) yazılışları Şiban şeklinde okunmalıdır.

Bizim incelediğimiz Şiban Han Divanı'ndaki durum ise şöyledir: 266 defa Şibânî, 65 defa Şibân, 7 defa Şâh-

²⁷ A. Zeki Velidi, "Şaybak Han'ın Şiirleri", Yeni Türkistan, Nu:1, İstanbul 1927, s.22.

²⁸ A. Zeki Velidi, a.g.m., s.22

²⁹ Babur, a.e., c.II, s.554.

³⁰ Gülbeden, a.e., s.73-116.

³¹ Mustafa Kafalı, a.g.m., s.296.

Baht Hân ve 1 defa da Şâh-Baht yazılıdır. Metinde Şibân ve Şibânî kelimeleri (شبان ve شبانى) şekillerinde ye'siz olarak yazılmıştır. Eğer vezin gereği Şibânî'nin ilk hecesi uzun olacaksa 7b-13, 35a-3'te olduğu gibi (شبانى) şeklinde yazılır. Şibân şeklinin vezin gereği (شبان) şeklinde yazıldığı örnekler de vardır: 33a-3, 42a-9, ...

Şiban Han, Divânı'nın birçok yerlerinde kendisine "ey Şibân" diye hitap etmektedir (13b-8, 16a-3, 38b-1, ...). 21. şiirde ise (15a-3), gayet açık bir şekilde kendi adını Şibân olarak vermektedir:

Bu gâzelni Bağ-ı Nevning içide aydı Şibân
Öz özini avutadur bilîngiz hicrân ara

Bizce kelimenin Şeyban veya Şeybânî olarak okunması mümkün değildir. Çünkü Divân'da kelime çoğunlukla ye'siz (شبان) yazılmaktadır. Üstelik arûza göre ilk hece çoğunlukla kısa okunmak icap etmektedir. Bi buna dayanarak (شبان) yazılışını Şibân, (شبانى) yazılışını da Şibânî olarak okuduk. Bu yüzden çalışmamıza da "Şiban Han Divânı" adını verdik. Ancak "Şeybanî" şeklinde okuyanlar da az değildir. L. Bouvat, Fuad Köprülü, İsmail Aka ve Kemal Eraslan mezkûr makale ve eserlerinde " Şeybânî " olarak okumuşlardır. Kemal Eraslan, şiirlerinde Şibânî mahlasını kullandığını da belirtir. Mustafa Canpolat-Kayahan Erimer tarafından yayımlanan " Türk Dili ve Edebiyatı Örnekleri " adlı eserde de Şeybânî (Şibanî) Han şekli kullanılarak, Şiban Han'ın şiirlerinde Şibanî, Şeybak, Şah-Baht gibi mahlaslar kullandığı belirtilmiştir.³² Şiban Han'ın bastırılmış olduğu sikkelerdeki ünvanı ise "İmamü'z-zaman, Hali-fetü'r-rahman Ebu'l-fatih Muhammedü's-Şeybanî. Halledel-lahü teala mülkehu ve saltanatehu"dur.³³

³² Mustafa Canpolat-Kayahan Erimer, Tıpkıbasımlarıyla Türk Dili ve Edebiyatı Örnekleri, AU-DTCF yay. No: 308, Ankara 1981, s. 259.

³³ Baymirza Hayit, a. e., s. 8, not: 18.

Şiban Han'ın çocukluğu, dedesi Ebu'l-Hayr Han'ın savaşlarına şahit olarak geçmiştir. Tıpkı dedesi gibi kendisi de 17 yaşında iken Özbeklerin başına geçmiştir. Gençlik yıllarında devrin âlimlerinden Mevlana Muhammed Hitayî'nin öğrencisi olur. Hocası onda ilme ve şiire karşı sevgi uyandırır. Arapça ve Farsça'yı iyi bilen Şiban Han, edebiyatçıları, sanatkârları, âlimleri himâye eder ve onlarla sohbetler yapardı. Köprülü bu hususta şöyle der: "Yalnız Şeybânî Han değil, Semerkand ve Buhara'da hüküm süren sâir hanlar da, fikir ve sanat hareketlerini himayeden geri durmayan, yüksek tahsil görmüş ve zevkleri incelmış insanlardı; hepsinin zengin kütüphaneleri, orada çalışan hattat ve nakkaşları ve saraylarında, ilim ve sanat erbabından mürekkep bir muhitleri vardı."³⁴

Babür'ün Türkistan'ı terketmesine ve Afganistan taraflarına gitmesine Şiban Han sebep olmuştur. Babür hatıratının birçok yerinde Şiban Han'la ilgili bilgiler verir. Bunlar pek de iç açıcı bilgiler değildir. Şiban Han için Babür, "Birkaç günde bir zevksiz bir beyit söyler ve onu minberlerde okutup, pazarlarda astırarak şehir halkından takdirler alırdı. Vâkıa erken kalkar, baş vakit namazını terketmez ve kıraat ilmini iyi bilirdi. Fakat böyle delice, budalaca, küstahça ve kafirce söz ve işler ondan pekçok sâdir olurdu."³⁵ demektedir. Şiban Han'ın şâirliği için söylenenlere Köprülü "Sam Mirza ve Babur gibi düşmanlarının onu, "kendisini en büyük şâir, en mühim hattat ve en kudretli nakkaş" sanacak kadar budala ve çılgın saymaları asla doğru değildir."³⁶ diyor. Babür'e ve şâirliğini beğenmeyenlere Şiban Han 147a'daki 254. şiirinde şöyle cevap verir:

Şibânî şi'rini 'ayb itme ay şeyh
Ki her mısrâî bardır bir risâle

³⁴ Fuad Köprülü, a.g.m., s.307.

³⁵ Babur, a.e., c.II, s.229.

³⁶ Fuad Köprülü, a.g.m., s.311.

Yine 50a-b'deki 86.şiiirinde şöyle der:

Bu Şibānî hezli dip 'ayb itmeñgiz
Sanğa birür türlü türlü bu haber

Şiban Han'a bu derece ağır ithamlarda bulunulması biraz hissî olsa gerektir.O'nun ülkesini genişletmek için yaptığı işler kendi açısından normaldir.Nitekim Muhammed Salih,Manzum Şibānînâmesi'nde bu devri anlatırken şöyle diyor:

"Ol zaman katl işidin gam yok idi
Kişi öldürmegem âdem yok idi" ³⁷

Babür'ün Şiban Han'ı takdir ettiği de olur.Bir üdîyle alâkalı olarak Babür şunları anlatır: "Şibanî Han bir defa saz emreder,Hüseyin Üdî istemeyerek hem fena çalar,hem de kendi sazını getirmeyerek fena bir saz getirir.Şibanî Han farkına varır ve aynı sohbetle birçok sopa atılmasını emreder.Şibanî Han'ın dünyada yaptığı biricik iyi işi bu olmuştur.Hakikaten iyi bir iş görmüştür."³⁸ Babür'ün görüşlerine Fransız şarkiyatçısı Rene Grousset de katılmaz.Grousset'e göre Şiban Han "...oldukça dikkate değer bir düşünce sahibi,soyunun büyüklüğüne inanmış,kendi şahsında zafere ulaşan Cengiz zihniyetinin dirilişinin önemini kavramış bir hükümdar..."³⁹'dır.Gerçekten Şiban Han,duygulu ve düşünceli bir insandır.Semerkant'a girerken etraftaki güzelleri görünce hemen bir gazel yazar.Bunu divanında şöyle belirtir: "...bularnıñ bu hâllerin kördüm.Özümdin kitdim.Şanem zülfi tig perişân boldum.İşkım otığa başımdın şem' tig yanıp micmer tig içimdin köyüp buğa-

³⁷ Muhammed Salih,Şeybânînâme,(P.M.Melioranskiy'nin ölümünden sonra yayınlayan:A.N.Samoyloviç,St.Petersburg,1908) s.39

³⁸ Babur,a.e,c.II,s.200.

³⁹ Rene Grousset,Bozkır İmparatorluğu,(Çev:Dr.M.Reşat Uzmen),Ötüken Yayınevi,İstanbul 1980,s.445.

zelnî ayıttım."40

Şiban Han başta da belirttiğimiz gibi Cengiz soyundandır. Bundan gurur duyduğunu muhtelif vesilelerle belirtir. Meselâ 120b-121a'daki 207. şiirde şöyle demektedir:

Eger devlet çerâğını yarutsam hiç tang irmes
Ki öçken Çingizi şem'î biling bigler yanar mindin
Min ol şubh-ı sa'âdet-min ki Çingiz kökidin toğdum
Kaçan kim tipresem yil tig Timür şem'î öçer mindin

Yine 137 ve 138a'daki 239. şiirde şöyle der:

Şibân yalğan dimes kim Hâk anı şahib-kırân kıldı
Hasebde Tingrige kul-min nesebde Çingizidür-min

119a-b'deki 204. şiirde ise Cengiz töresiyle İslâmı birleştirir:

Şibânî Çingiziden şer'ingni satun alğan
Yolunda cânın birgen İslâm kılıçı min-min

Şiban Han'ın şiirlerinde yer yer tarihî olaylara dokunulur. 28a-b'deki 46. şiiri Ürgenç'i kuşatınca yazmıştır. Şiirin son beyti şöyledir:

Şibânî aydı bu rengin gazelnî
Bolup irdi kapal ol demde Ürgenç

Kuşatma uzayınca Ürgençlilere 142a'daki 247. şiirde güven vermeğe çalışır. Son beyitte;

Şibânî sözlerin al dip işitmez
Anıng sözinde yoktur hiç aldav

der.

40 Şiban Han, Divân, varak: 46b-13, 47a-1-2.

Herat, Timurluların başşehridir. Sultan Hüseyin Baykara'nın ölümüne kadar Herat Timurlularda kalır ve Şiban Han'ı çok uğraştırır. Bu duruma Şiban Han sık sık temas eder. 44a-b'deki 77. şiirde Herat halkından şikayet eder. Son beyit şöyledir:

Bu Herīning halkı bilmesdür sözüngni ay Şibān
Bu Şibānī sözleri imes sözi 'Aṭṭardur

Yukarıdaki beyitte olduğu gibi 48a-b'deki 83. şiirde de kendisini İranlı şâir Feridüddin-i Attar'la kıyaslar. Şöyle ki:

Köydürür 'ālemni āhıdın Şibān
Çün Şibānī nāğme-i 'Aṭṭar iter

131a-b'deki 228. şiir yine bize Herat'ı anlatır:

'İşk otıning şu'lesi tüşse Herige nā-gehān
Korkaram imdi Herīning mülki virān olmasun
Her niçe kıldım naşihat ol Herīning halkına
Kılmadılar güş mundağ halk nā-dān olmasun
Ay Herīning dāniş ehli şulḥ sizge yaḥşıraḥ
Bar durur "es-şulḥu ḥayrun" yoksa devrān olmasun

Bu beyitler bize Şiban Han'ın Herat'ı yağmalamadığını, barış istediğini, Herat ileri gelenlerinin barışı zorlaştırdığını anlatmaktadır.

Semerkant, Şiban Han'ın en çok sevdiği yerlerdendir. Muhtelif vesilelerle şiirlerinde Semerkant'a yer verir. 46b-47a'daki mensur kısımda Semerkant'ı gül vaktinde (1501 yılı yazında) aldıklarını belirtirken canlı bir Semerkant tasviri yapar. Semerkant'ı alınca Babür'ün ablası Hanzade Begüm'le evlenişini 49a'de şöyle anlatır: "Semerkandnı algānda basa Kök-Sarāyıda toy kılıp vālidemni taḥtga mindürüp ol mecliste zībā şanemlerini kıltirüp oğlum Muhammed Timür Bahadırnı şandālīde olturtup bu gazelni ayttım." Burada olduğu gibi sık sık yazdığı

gazellerin nasıl yazıldığı hakkında bilgi verir.71b-72a'daki 119.şiiir,81a-b'deki 135.şiiir,160b'deki 283.şiiir tamamıyla bize Semerkant'ı,Semerkant'ın güzellerini anlatırlar.Şiban Han Semerkant'tan ayrı kalmaya dayanamaz.Bu duygularını 81a-b'deki 135.şiiirde şöyle belirtir:

Ah nitey dostlar boldı Semerķand ırak
Tingri kullı körmesün hiç munung dig firāk

Şiban Han bu şiiirinde atalarının yurdundan uzakta olusunu hatırlar ve şöyle devam eder:

Nigü mesihā-demi boldı Semerķand yili
Öz yiridin kim ırak bolsa ölüm yahşırak
Barça karındaşlarım bir birigedür yakın
Kim karılık vaktıda boldum olardin ırak

84b-85a'daki 140.şiiirde Semerkant ile Herat'ı karşılaştırır:

Bu şehr-i Herī içre bir zerre şafā yoktur
Cennet kibi hoş-büdur bāzārı Semerķandning

Şiban Han şiiirlerine canlı tabiat olaylarını da konu edinmiştir.80b'deki 134.şiiir baştan başa canlı bir tabiattır.Şiiirde kış tasviri çok iyi bir şekilde yapılmıştır." savuk " redifli bu şiiirin 5.beyti şöyledir:

İslām için leşkerige nuşretī birse Hudāy
Bilgüsi yamğur tuman u kar hem boldı savuk

118a-b'deki 202.şiiir bize La Fontaine'nin geç kaldığını gösterir gibidir."çibin" redifli bu şiiir bize Şiban Han'ın hiç de basit bir şâir olmadığını gösteren gazellerden biridir.Sivrisineğin marifetlerini anlatan bu şiiirde Ürgenç'in kuşatılmasına da temas edilir.

Ay Şibānī uşbu Ürgenç ilidin kılma gile
Bil anıng 'aql u hüşındın bī-ħad ayurdı çibin

164b-165a'daki 289.şiiirde Şiban Han arkadaşlarıyla birlikte eğlenmektedir.Sahra havası kokan bu gazelin redifi " bolum bola lay " şeklinde kendilerine özgü bir tabirdir.5.beyitte şöyle der:

Ota meclisinde raqqās u sema'-ı kūrş birle
Kopuz u sıbızgu ney tüz diyelim bolum bola lay

92.a'daki 152.şiiir ile 160a-b'deki 282.şiiirde mûsıkî terimleri yer almaktadır.282.şiiirde makamlara canlılık katar.

Şiban Han'ın gençliğinde Mevlana Muhammed Hitayî'den dersler aldığını daha önce belirtmiştik.⁴¹ Şiirlerinde ise pirinin Hâfız Buhârî olduğunu söylemektedir. 100a-b'deki 167.şiiirde şöyle der:

Şibānīdür Şibānīdür pīri Hāfız Buhārīdür
Kāqī bile müftī nedür min bu kitāba sığmasam

126.a-b'deki 218.şiiirde ise;

Ay Şibānī pīriñ ol Hāfız Buhārīdür siniñ
Kim anıñ āstānesin Ka'be tavāfın eyleyin

demektedir.Pir Hâfız ölünce Şiban Han tarih düşer.186b'deki bu tarih şöyledir:

Tārīh-i Hāce Hāfızī
Pīr Hāfız haqqıda faẓlıñnı kılğıl ay kerīm
Tārīhi hem faẓl boldı luṭf u ihsān kıl raḥīm
Mürşid-i Hāfız ilāhī irdi Şibān haqqıda
Āhiret raḥmetini kılğıl ilāhī sin 'azīm

(Çözümü: ف=80, ش=800 ل=30; 80+800+30=910 "1504")
187a'da Şiban Han biri " tārīh-i Mevlānā Muhammed", diğeri başlıksız olarak iki tarih daha düşürmüştür.Bu ta-

⁴¹ Bu konudaki bilgi için bkz: Baymirza Hayit, a.e., s.8; Mehmet Saray, a.e., s.83.

rihler şöyledir:

Taptı Mollā Muhammed bil şehādāt-ı 'azīm
Başını kisti kāfir kördi elemni ol telim
Baş ayagın ayırıp kılduk olok tārīh anğa
Bu Şibānī ustasığa luṭf u ihsān kıl kerīm

(Çözümü: 'azīm; Ğ=70, β =900, \mathcal{S} =10, \mathcal{F} =40 Burada başı 70+
ayağı 40=110. Bu ikisini ayırınca geriye 900+10=910 "1504"
tarihi kalır.)

Tārīh-i Mevlānā Muhammed

Hakka nāyib olayın digen kişi başdın kiçer
Ba'zısı bolur şehid kāfir nā-kesler kolıda
Ol ğaribning başdın tārīh kıdur şad'dın kiçer
Ne 'ācayib iş turur başsız nāyib Hāk yolıda

(Çözümü: ğarib'in başı, Ğ=1000, \mathcal{S} =90; 1000-90=910"1504")

Görüldüğü gibi her üç tarih 910(1504) yılını vermektedir. Biz buradaki Mevlānā Muhammed, Molla Muhammed ve Hacı Hafızî'nin kimlikleri hakkında kesin bir karara varabilmiş değiliz. Nevâyî'nin "Nesayimü'l-Mahabbe"sinde bu isimleri hatırlatacak bir ipucu yoktur. Gerçi Nevâyî bu tarihlerden önce (1501) zâten ölmüştü ama çok ünlü olsalardı eserine bu şahısları da alması gerekirdi. Ancak "Nesayimü'l-Mahabbe Min Şemayimi'l-Fütüvve"de iki tane "el-Hāfız el-Buhārî" vardır.⁴² Bunlardan H'āce Muhammed-i Pārsā 822(1419)'de ölmüştür. Hoca Parsa'nın yerini alan "Hāfızî el-Buhārî" ise 875(1470)'de vefat eder. Bu sıralarda Şiban Han daha 19 yaşındadır ve pirini görme, ondan ders alma imkânı vardır. Ne var ki 875'te ölen birisine 910'da tarih düşürülemez. Yine dönemin önemli eserlerinden Reşahatü Ayni'l-Hayat'ta da bu isimlere rast-

⁴² Kemal Eraslan, Ali Şir Nevâyî, Nesayimü'l-Mahabbe min Şemayimi'l-Fütüvve-Doktora Tezi, IUEF Yay. No: 2654, İstanbul, 1979, s. 244-249.

layamadık.⁴³ Şiban Han Semerkant'ı alışını anlattıktan sonra 48b-49 a'daki 84.şiiirinde şöyle der:

Pîr Hâfız ötti uşbu dünyâdın
Ay dirîgâ kalmadı ehl-i hüner

Semerkant kesin olarak 1501'de Şiban Han'a geçtiğine göre 1504 tarihi uzak bir zaman değildir. Biz şimdilik bu üç tarihî şahsiyetin kimliklerini sağlıklı olarak tespit edemedik. Ancak Mollâ Muhammed ile Mevlânâ Muhammed'in aynı şahıs olduğu anlaşılmaktadır. Bu zatın, Şiban Han'ın gençlik yıllarında ders aldığı Mevlânâ Muhammed Hitâyî olması mümkündür. Ölüm tarihinin aynı olması, Hâce Hâfızî (Buharî)'nin de aynı şahıs olabileceğini düşündürmektedir.

Şiban Han ehl-i sünnet üzerine amel etmeğe çalışır. Her ne şartta olursa olsun namazını terketmez. Cezbe halini dışarıya vuran ve hak yoluna girdiğini açıktan beyân eden Hoca Hüssâmî'ye kızar ve sırf bunun için bir gazel yazıp gönderir. 166b'deki 292.şiiirin bir beytini örnek olarak buraya alıyoruz:

Hak yolın kılğan taleb abdâl u evtâd tapmadım
Özni halkdın kizleyür Hak yolnıñ divânesi

Yine 167a-b'deki "te'vil-i Şâh-Baht Hân" da tarîkat ehlinin nasıl olması gerektiğini nefis bir üslûpla anlatır. Burada Hoca Hüssâmî gibilere hitaben "...kim siz rûze tutmay, namâz okumay, şerîât birle amel kılmay, halâyık közige çülide-müy körgüzüp bu şıfat birle şöret tapsağ ..." der.

69a'daki 115.şiiirde kendisi artık İslâm savaşçısıdır. Son beyit şöyledir:

⁴³ 1503'te yazılan bu eserde Nakşibendî tarîkatının ulularından Hacı Ubeydullah-ı Ahrar ile Hâcegan denilen daha önceki Nakşibendî şeyhlerinin menkıbeleri yer almaktadır. Trabzonlu Mehmed Maruf tarafından 1585'te Türkçe'ye çevrilmiştir.

Tiᅅgri yolıda Őibānī dīn kılıçını alıp
Her zamān bir ᅅayl kāfirni müselmān eylemiş

81b-82a'daki 156.Şiirde ise artık ülkesini genişletme-
lidir.

'Azm-i ᅅavāf-ı Ka'beᅅa kıldım niyet ehl-i 'Irāk
Ger Ka'bedür andın narı yoktur velīkin köp ırāk
ᅀoymaᅅᅅ Őerī'at yolını ehl-i 'Arab birle 'Acem
Her kim tileyür devletin pendim işitse yaᅅşırāk

Kendisine güveni artan Şiban Han aynı Şiire Şöyle de-
vam eder:

Min kim ulü'l-emr-i ᅀaᅅım vācib turur ᅅa'at maᅅᅅa
Her kim ki boyun sunmaᅅᅅ ol Tiᅅgridin bolur yırāk

Belh'i kuŐatışına ise Şöyle temas eder;94a-b'deki 157.
Şiir:

Ay ki köᅅglümniᅅ ivinde ᅅāhir irdiᅅᅅ cān kibi
Sin Semerᅅand 'azm iter-sin min kılip Belᅅni ᅅapap

SavaŐların verdiᅅi yorgunluᅅu dile getirirken 94b-95a'
daki 158.Şiirde Şöyle der:

Bi uş ᅅöldin kilip-biz aᅅıp arıp
Biziᅅᅅ dig bolmaᅅᅅ 'ālemde sāyil

Māverāünnehir'i fethettikten sonra sıra Horasan'a gel-
miştir.15a-b'deki 22.Şiirde bunu Şöyle dile getirir:

Bid'at ehlini savurdum Māverāün-nehr ara
UŞbudur işim ᅀorāsān mülkide hem 'an-ᅅarīb

150a-b'deki 262.Şiirde ise;

Şükr-i ᅀaᅅ kim ᅅalmadı iş Māverā'ün-nehrde
'Azm iterge vakt irür barsam ᅀorāsān üstine

155 a-b'deki 271.şiiirde de şöyle der:

Feth boldı Māverā'ün-nehr Tiᅅgri luᅇfıdın
Ay Şibānī nevbet-i feth-i ᅇorāsāndur yana

Horasan'dan sonra sıra İran'a gelmiştir.132a-b,133a'da-
ki 230.şiiirde şöyle demektedir:

Ay Şibānī çün biriptür feth ü nuşret Kirdgār
Ser-be-ser alsanᅇ ᅇorāsān meyl-i Tebriz eyleben

Şiban Han yerli halkla kaynaşmak için birçok
yollara başvurur.Onlardan kendisine ve çevresindekilere
kız alır.Yerli halkın kendisini yadırgamamasını ister.
Hattâ 100b-101a'daki 168.şiiirde kendi dillerinde şiiir-
ler yazdığını son beyitte şöyle belirtir:

Ol ᅇüseynī tili birle ayturam bir niçe söz
Bu Şibānīᅇa mededçi boldı ᅇ'ārezmīm minüm

Burada Timurlu Muhammed Salih Harezmi'nin kendisine yar-
dımci olduğunu da belirtiyor.Nitekim Muhammed Salih man-
zum Şibānīnāme'sinde Şiban Han'ın,Babür'ün ablası Hanzâ-
de Begüm'ü alışını anlatırken Şiban Han'ın ağzıyla şöyle
der:

"Kim tilese mini devlet tapᅇay
Devlet ü 'izzet ü nuşret tapᅇay
Kim özin tutsa tilekdin ma'zūr
Bolgusu yoktur anᅇa hīç ᅇuzūr
Bil ki min barçaᅇa müşfikdür-min
Barça il birle muvāfikdur-min
Çaᅇatay ili mini Özbek dimesün
Bī-hūde fikr ᅇılıp ᅇam yimesün
Gerçi min Özbek ilidindür-min
Līk Tiᅅgrige irür bu rüşen" 44

44 Muhammed Salih,a.e.,s.75.

Şiban Han, Hoca Ahmed-i Yesevî'ye büyük saygı duymaktadır. Bunu muhtelif vesilelerle belirtmiştir. Ayrıca Yesevî'nin yaşadığı Türkistan (Yesi) şehrine de ayrı bir sevgisi, hürmeti vardır. Köprülü bu durumu şöyle değerlendirir: "Timur ve hattâ Ebû Said zamanlarında Timurîluların büyük bağlılık gösterdikleri Ahmed Yesevî kültü, Horasan çağataylıları arasında ehemmiyetini çok kaybetmiş olduğu halde, Şeybanlılar devri ona yeniden büyük bir kıymet verdi; onun gömülü olduğu Yası şehrinin, adeta mukaddes bir şehir mahiyeti alarak, Türkistan adıyla anılması çok mânâlıdır... Dörtlük şekli ve hece vezni gibi, eski halk edebiyatı unsurlarının çok basit dinî-sûfiyâne telâkkiler karışmasından hâsıl olan ve edebiyat tarihinde hikmet tarzı adını alan bu edebî an'ane, Timurîlular devrinde, klâsik çağatay edebiyatının hâkim bulunduğu yüksek muhitlerde ehemmiyetini büsbütün kaybetmiş ve sadece halk tabakasına mensup derviş zümreleri arasında yaşamağa devam etmişti. Halbuki Şeybanî Han ve bilhassa Ubeydu'llah Han tarafından, bu yolda şiirler yazılması, yüksek sınıflar arasında, hikmet tarzının moda olmasını intac etti..."⁴⁵ Şiban Han, Hoca Ahmed-i Yesevî'den başka diğer şeyhlere de saygı duyardı. Kendisini sünnî İslâm dünyasının kahramanı olarak görmesi sebebiyle tarikât şeyhleriyle arası haliyle iyi olmalıdır. 175a-b'deki 312. şiir bu düşüncelerine ışık tutar:

Evliyâlar serveri boldı H'âce Ahmed Yesevî
Yesevîni veh güzerlep ötsem ol Sabrân sarı

Bölgedeki diğer şeyhlere aynı şiirinde şöyle temas eder:

Qaysı genc bolğay anıñg tig evliyâlar andadır
Biri Sıǵnaq biri Kılıç biri Türkistân sarı

Bu beyiti Zeki Velidî şöyle açıklamaktadır: "Sıǵnaq'taki evliyadan murad Hüsameddin Sıǵnakî, Kılıç'tan murad Fer-

gana'da Karahanîler meşâyihinden "Kılıç Burhaneddin",
"Türkistan"dan murad Ahmed Yesevî'dir."⁴⁶

Yine Şiban Han Türkistan'ı anlattığı 69b-70a'da-
ki 116.şiiirinde şöyle der:

Evliyâlar serveri ol şâh-ı Türkistân imiş
Yir yüzini nûrı tutқан mâh-ı Türkistân imiş

devamla,

Didiler kayda barur-sin köp Semerқandda velî
Bu Şibânî arzusu dergâh-ı Türkistân imiş

diyerek Yesevî hazretlerine bağlılığını ifade etmiştir.
Şiban Han fırsat buldukça Hoca Ahmed-i Yesevî'ye hürme-
tini belirtir.Arûzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün
Fâ'ilün" kalıbıyla yazdığı bu şiirler "Hikmet"leri andı-
rır.Şiban Han'la başlayan bu hikmetleri andıran şiir yaz-
ma geleneği,Şiban Han'ın yeğeni Ubeydu'llah Han'la iyice
yerleşecektir.⁴⁷

Şiban Han Divânında Ali Şir Nevâyî'nin dört şii-
rine nazîre bulunmaktadır.Bunlardan 64b'deki 110.şiir,
Nevâyî'nin,

"Taᅅᅅ imes ger çin yüzinde қаһrdın mevcûd imes
Közgünüᅅ çün kim körünmek cevherin ma'hûd imes"

beytine nazîredir.65a'daki 111.şiir ise;

"Köᅅgöl her tün ferâᅅ istep belâ taşını yastanmas
Eger her niçe қatla ol ay küyini aylanmas"

beytine nazîredir.86b-87a'deki 144.şiir ise Nevâyî'nin

"Ya kaşınᅅᅅ kıl uçun zînet firāvân eylediᅅᅅ
Kim hem anıᅅᅅ lâceverdî hem zereᅅşân eylediᅅᅅ"

⁴⁶ A.Zeki Velidî,a.g.m.,s.24.

⁴⁷ Kemal Eraslan,"Ubeydullah Han",Büyük Türk Klâsikleri
c.4,İstanbul 1986,s.348.

beytine nazîredir.

"Ol zekannı öpe vü gül-günedin nezzâre kıl
Kim irür bir alma kim rengi irür aq u kızıl"

beyti ise 96a'daki 161.şiiirin nazîre olduğu beyittir.
Şiban Han'ın ,Nesimî'nin

"Bende sıgar iki cihan ben bu cihâna sığmazam
Gevher-i la-mekân benem kevn ü mekâna sığmazam"⁴⁸

beyti ile başlayan şiiirine yazdığı nazîre de 100a-b'de-
ki 167.şiiirdir.Bâzen de başka şâirlerden iktibaslarda
bulunur.Hakim Süleyman Ata'nın bir beyti,167b-7-8'de

"Âşık kirek tilbe tig tilbeni kim yığara
İrikmişte dostlarım igrip arslan sıgara"

şeklinde geçer.168a-7-8'de de Mevlânâ Hüseyin-i Harezmi'
nin

"Kişige aymadım hergiz köngül sırrın velî her dem
Közüm yaşı kılur peydâ mining râz-ı nihânımnı"

beyti vardır.

Sultan Hüseyin Baykara'nın yanında Ali Şir Nevâyî
ne ise,Şiban Han'ın yanında da Molla Bennâî odur.Molla
Bennâî Herat'lıdır.⁴⁹ Bennâî'nin Divânı ve mesnevîleri
vardır.Mûsikî ile de ilgilenen Bennâî'nin bu hususta Ali
Şir Nevâyî ile olan tartışmasını Babur,Vekâyî'de uzun
uzun anlatır.⁵⁰ Timurlulardan ayrıldıktan sonra önce Ak-
koyunluların sultanı Yakub'a ve sonra da Şiban Han'a sı-
ğınan Bennâî,Şiban Han'ın vak'anüvisi olur.Bu arada Şi-
ban Han'ın hayatını ve savaşlarını Farsça manzum "Şibâ-
nînâme"sinde anlatır.Farsça şiiirlerinde Hâfî mahlâsını

⁴⁸ Kemal Edib Kürkçüoğlu,Seyit Nesimî Divânı'ndan Seçme-
ler,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları,612,Ankara 1985,
s.142.

⁴⁹ Fuad Köprülü,a.g.m.,s.307;Şemseddin Sami,Kamusu'l-Âlâm,
c.2,İstanbul 1306,s.1357.

⁵⁰ Babur,a.e.,s.II,s.197

da kullanan Bennâî, Şiban Han'ın sohbet arkadaşlarından-
dır. Divân'da Bennâî'nin bir kitabını Şiban Han'a geç
sunması, Şiban Han'ın eleştirisine uğrar. 185b-186a'daki
üç beyitlik bu şiir şöyledir:

Ay Benâyi bu kitâbıñg boldı kiç
Bir sining dig kayda bolğay kolu kiç
Bizge Ürgenç yürüşide yaramay
Sin feragatda bolup-sin kolu kiç
Kitdi uş mâliñg karaqçı kolıdın
Ne turur-sin imdi anda köli kiç

Şiban Han'ın yanında bulunan bir diğer Timurlu
şâir Muhammed Salih'tir. Muhammed Salih, Timur devri emir-
lerinden Şah Melik'in torunu olan Harezmi vâlisi Nur Said
Beg'in oğludur. Başlangıçta Hüseyin Baykara'nın emiri i-
ken, Özbeklere katılarak Şiban Han'ın mâiyetine girer ve
onun "Emirü'l-Ulemâ ve Melikü'ş-Şuârâ"sı olur.⁵¹ Babür,
Muhammed Salih'in güzel gazelleri olduğunu yazar.⁵²
Muhammed Salih daha çok Şiban Han'ın zaferlerini anla-
tan ve arûzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" vezniyle ya-
zılan manzum "Şibanî-nâme"siyle bilinir. Edebî bir değeri
olmamakla birlikte devrin tarihî olaylarına ışık tutma-
sı bakımından önemli bir eserdir. Eser toplam 76 bölüm-
den meydana gelmiştir. Bu bölümler, klâsik girişten sonra
Şiban Han'ın öğülmesi, sıfatlarının ve meziyetlerinin sa-
yılmasından sonra sırasıyla Semerkant'tan itibaren fet-
hettiği yerlerin hikâyesidir. Timurlular son zamanlarda
kendilerini içkiye vermişlerdir. Onlar devamlı içerken
Şiban Han, Muhammed Salih'e göre s.13'te

⁵¹ Fuad Köprülü, a.g.m., s.312-313; Kemal Eraslan, "Çağatay
Şiiri", TDK Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II,
Ankara 1986, s.693-697.

⁵² Babür, a.e., c.II, s.198-199.

"Bāde içmek sarı bolmas māyil
Bir zamān işidin olmas gāfil"

dir.Yine s.15'te Şiban Han'ın şâirliği için şöyle der:

Türki ebyâtı irür şerbet-i nāb
Fārsi şi'rleri hem sirāb
Asru meşhūr mu'ammāları bar
Türkçe til bile imāları bar

Sesinin ve kirâatının güzel olduğunu Babür'den sonra Muhammed Salih de s.17'de şöyle belirtir:

Zerre işlerde irür ol Dāvūd
Rūh-ı Dāvūdnu eyler hoşnūd

Muhammed Salih,Şiban Han'ın yanına gelişini s.18-21'de şöyle anlatır:

Hidmet ittim barı mirzālarğa
Bendelik andağı dānālarğa
Körmedim hayrı mirzālardın
Tiledim rāyı dānālardın
Ol kişi bardur Şibāni Hān
Hān-ı Şibāndur u Mehdī-i zamān
Hāli anıng yiri Türkistāndur
Özbek ilige mu'azzam Hāndur
...

ƆorƆa ƆorƆa Ɔademiga yittim
Baş Ɔoyup allıda şükri ayttım
Şefkat birle mini şād itti
Ɔaygudın bendeni āzād itti

Muhammed Salih'in kendisine sığınmasına sevinen Şiban Han,186.a'daki tuyuğunda şöyle der:

Şālih bu barmağingdın kōnglüm sevünüp bardı
 Ol sözni işitkeli kōz taķı yarup bardı
 Şu kün tutup ol sözni yaḥşı maḥal irdi kim
 Kaçtı yağılar bizdin ğam taķı darıp bardı

146 b'deki 253.şiiirde ise Muhammed Salih'e şöyle sesle-
 nir:

Yana yaz oldı Şālih kil içeling
 Zāhidler barçası bizdin uyala

Babür Vekâyi'inde Şah İsmail'den yardım isteyişini ve
 şiî oluşunu anlatmamaktadır.Bu duruma Şiban Han 83a-b'
 deki 137.şiiirinde şöyle dokunur:

Bu Timür oğlanları tağayyur kıldı mezhebin
 Kim kızıl bōrk dīnige kirdise berbād eyledük

Şiban Han,uzaklarda kalan akrabalarını zaman zaman ha-
 tırlar.100a-b'deki 189.şiiirde şöyle der:

Müselmānlar nidin sormas mining barça qarındaşım
 Kuşūr irür alar yolıda mining kılğan imānım

Bu beyitte Ebu'l-Hayr Han zamanında Özbeklerden ayrı ka-
 lanlar akla gelmiş olmalıdır.Gerçekten Şiban Han yeni
 yurdu için büyük eziyetlere katlanmıştır.Aynı şiirin 7.
 beytinde şöyle der:

Şibānī yurtı ḥaḳķında besī imgek körüp tün kün
 Bu imgekdin müselmānlar tüşer bir bir bu dendānım

131b-132a'daki 229.şiiirde eski yurtlarını hatırlayınca
 şunları söyler:

İrtegi yurtning yādīngga kildi irse ay Şibān
 Ney bigin'āşıqlar içre kıl-çi efgāningni sin

Şiban Han 153b'deki Murassânâme'sinde Kara-Köl'ü alıştı-
 nı,Bakî Tarhan'a nasihatlar edişini ve Karşı'yı alışını

süslü bir anlatımla ifâde eder.Şiban Han,soydaşlarını da unutmaz.Kazan hanı Muhammed Emin Han'ın 1505 yılında Rusları mağlup ettiğini öğrenince memnun olur ve onu gazilikle tebrik eder.⁵³ 183a'daki bu rübâî şöyledir:

İslâm başınğa t̄ac-ı t̄arek bolsun
Ȳarınġ t̄ün ü k̄ün Tingri teb̄arek bolsun
İşittim Urus k̄āfirini kırmış-sin
Oğlum sanġa ġāzilik müb̄arek bolsun

O,İslâmî ilimleri ve tasavvuf nazariyelerini bilen,İran edebiyatına vâkıf olan,güzel sanatlardan anlayan sanatkâr ruhlu bir insandır.Etrafına her türlü fikir ve sanat adamlarını toplamış,onlarla ilim ve sanat meseleleri hakkında tartışmalar yapmıştır.Askerî ve siyâsî işlerinin arasında sanatın her çeşidine karşı ilgisiz kalmamıştır.Hattâ Ahmedî'nin "İskender-nâme"sini seferlerinde yanında bulundurur.Zeki Velidi'ye göre Divânındaki Batı Türkçesi özellikleri ve tesiri Şiban Han'ın sürekli İskender-nâme'yi yanında bulundurmasındandır.⁵⁴ Nevâyî'ye yazdığı nazîreler,edebî cesaretinin en büyük delillerindendir.Şiban Han,eski geleneklere bağlı kalarak şaraptan,bilhassa bal şarabından,mûsıkî âlemlerinden büyük bir zevkle bahseder.Buna itiraz eden mollalara,sûfîlere şiddetle çatar.38b-39a'daki 67.şiiirinde onlara şöyle seslenir:

Her kişi kim haẓm iter bolsa uşol içsün şarāb
Haẓm ite bilmes şūfî andın körer bil ki kuşūr

Kadıların,şeyhlerin kendisini anlayamadıklarını da 15a-b'deki 22.şiiirinde şöyle açıklar:

⁵³ Zeki Velidî,a.e.,s.133.

⁵⁴ Zeki Velidî,a.e.,s.487.

Min kılıçna şer' için çaptım Hudāy āgāhdur
Līk bilmesler muna kādī bile şeyh ü haṭīb

Şiban Han'ın şâirliği hakkındaki sözlerimizi Köprülü ile bitirelim: "...tarafdarlarının iddiaları derecesinde bir şâir olmadığı muhakkak olan Şeybânî, orijinal ve samimî manzûmeleri, bilhassa, Nevâî klâsisizminin yanında Yesevîliğin edebî an'ânelerine bir yer vermek hususundaki gayretiyle Çağatay edebiyatının tekâmülünde, ihmal edilmeyecek bir simadır."⁵⁵

E. ESERLERİ

1. Baḥru'l-Hudā

Tek yazma nüshası "Londra, British Museum, Add. 7914, y.1b-22b"dedir.⁵⁶ 914(1508)'de yazılan bu dinî-ahlâkî mesnevî, arûzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" vezniyle yazılmıştır.

Tiṅgrige til birle ayğıl ay köngül ḥamd u senā
Kim sipās u şükr lâyıktır anğa bî-müntehā

beytiyle başlayan bu eser, Allah'ın birliğinden, Hz. Muhammed'in büyüklüğünden, dünyanın fâniliğinden bahsetmektedir. Sık sık âyetlere ve hadislerle yer verilir. Resmî ve husûsî yollardan uğraşmama rağmen eserin filmini veya fotokopisini elde edemedim.

2. Fıkha ait risâle

Köprülü, İslâm Ansiklopedisi'ndeki "Çağatay Edebiyatı" adlı mezkûr makalesinde Şiban Han'ın fıkha ait mensur bir risâlesi olduğunu ve eserin kendi husûsî kütüphanesinde bulunduğunu yazmaktadır. Sonraki kaynaklar-

⁵⁵ Fuad Köprülü, a.g.m., s.312.

⁵⁶ H.F.Hofmann, a.e., s.229-230.

da da bu risâleden bahsedilmekte,fakat nerede olduğu husûsunda bir bilgi verilmemektedir.Biz de çeşitli araştırmalarımıza rağmen bu eseri bulamadık.

3. Divân

Tek yazma nüshası İstanbul Topkapı Müzesi 3.Ahmed Kütüphanesi Nu:2436'da kayıtlıdır.Miklepli ve şemseli, koyu kahverengi deri cildli olup,varak 22x32,yazı 14x20.1 cm. ölçülerindedir.Ciltte maymun oymaları vardır.Aharlı ve zerefsan kâğıt kullanılan yazma 192 varaktır.Çok iyi korunan ve eksik sayfası olmayan yazmanın başında 2b'de 3.Ahmed'in mührü vardır.Yazmadaki cetveller yaldızlı ve söz başları kırmızı ile mavinin açık ve koyu tonlarıyla- dır.Mâverâünnehir ta'liki ile yazılmıştır.Her varakta standart olarak 13 hat vardır.Bazen sayfalar cetvellene- rek mısra sayısı 108b'de olduğu gibi 16,136b'de olduğu gibi 18,142a'daki gibi 20 vel41b'deki gibi 22 mısraya kadar çıkmaktadır. "Rübâiyyât" kısmında da bir sayfaya 8-10 beytin sığdırıldığı görülür.

Güzel bir şekilde tezhip edilen ünvan sayfaları- nın ilki kopuktur.Metin,2a'daki "Andın oldı cümle 'âlem ber-ķarâr" mısraıyla başlar.Bu beytin ilk mısraı,kopuk olan önceki varakta olmalıdır.Yine 21a-b'deki 35.şiiirin makta beyti ile 158-a-b'deki 277.şiiirin ikinci beytinin ilk mısraı metinde unutulmuş yazılmamıştır.Bu arada 31a'daki 52.şiiir,46a'da yeniden yazılmıştır.Şiiirler bir- birlerinden "ve lehū eyzān,ve eyzān lehū,ve lehū,lehū" şeklindeki ara başlıklarla ayrılmışlardır.Bu başlıkların yanısıra metindeki diğer başlıklar şöyledir:

3b-2	Tevhîd-i Bārî Ta'ālā
4b-4	Na't-ı Nebî 'Aleyhi's-selām
5a-11	" " "
6a-6	Tevhîd-i Bārî Ta'ālā
6b-10	" " "
7b-4	Na't-ı Nebî 'Aleyhi's-selām
8a-2	Harfû'l-elif

- 25a-1 Harfû't-tâ
 26b-7 Harfû's-sâ
 29a-7 Harfû'l-hâ
 29b-5 Harfû'd-dâl
 30a-3 Harfû'r-râ
 46b-3 Şâh-Baht Hân "halledede mülkehû" aytur
 49a-8 Şâh-Baht Hân aytur
 64b-2 Mevlânâ 'Alî Şîr aytur
 64b-5 Ve'l-cevâb
 65a-7 Mollâ 'Alî Şîr aytur
 65a-10 Cevâb-ı Hâzret-i Hân
 86b-1 Mevlânâ 'Alî Şîr aytur
 86b-4 Cevâb-ı Hâzret-i Hân
 92a-1 Harfû'l-lâm
 96a-1 Mollâ 'Alî Şîr aytur
 96a-4 Cevâb-ı Hâzret-i Şâhib-kırân
 112a-1 Harfû'n-nûn
 122a-7 Hâzret-i Şâh-Baht Hân aytur
 122b-8 Şâh-Baht Hân "halledede mülkehû" aytur
 153b-1 Muraşşâ -nâme
 164a-1 Harfû'l-yâ
 167a-1 Te'vil-i Şâh-Baht Hân "halledede mülkehû"
 175b-3 Tevhîd-i Hâk Subhânehû
 182a-1 Rübâiyyât
 186b-1 Târîh-i Sultân Ahmed Tenbel
 186b-6 Târîh-i Tenbel
 186b-9 Târîh-i Hâce Hâfızî
 187a-3 Târîh-i Mevlânâ Muhammed
 187a-8 Mu'ammâyât (Bu ana başlıktan sonra ara-
 larda "ankâ, bi-ism-i ankâ, bi-ism-i ahû, bi-ism-i kul" gibi
 ara başlıklar vardır.)

Divân, hurûf-i hecâ tertibiyle yazılmıştır. Yer yer sonradan doldurulmak üzere boş bırakılan sayfalar vardır. Ali Şir Nevâyî, "Bedayü'l-Bidâye" adını verdiği ilk divânının dibâçesinde divân tertibinde uyulması gereken

esasları belirtir.⁵⁷ Nevâyî'ye göre divân tertipleyen kişi 32 harfin hepsiyle gazel yazmalı ve her harf için önce Allah'a hamd ve daha sonra Hz.Peygamber'e na't yazmalıdır. Elimizdeki nüshada Şiban Han, (ت پ ب ا)

ی ه و ن م ل ن ك ق ش س ز ر د ح ج چ

harfleriyle gazeller yazmıştır.Divân'ın başındaki na'tlardan başka "na't-ı nebî 'aleyhi's-selâm" başlığıyla na't yazılı değildir.Ancak nüshada boş bırakılan yerler

ه و ن م ل ن ك ق ش ز ت ve ی harflerinin başlangıcına isabet etmektedir.Biz boş bırakılan bu yerlerin sonradan na't veya tevhidle doldurulmak üzere boş bırakıldığı kanâatindeyiz.Bu kanâatimiz ayrıca bizi,bu nüshanın Şiban Han'ın sağlığında istinsah edilen bir nüshadan aktarıldığı veya bizzat Şiban Han'ın sağlığında yazıldığı hususunda düşünmeğe sevketmektedir.Metinde boş bırakılan yerler şuralardır:23b5-24b'nin sonu,60a4-60b'nin sonu,66a5-67a'nın sonu,74b5-75a'nın sonu,82a6-82b'nin sonu,91a2-91b'nin sonu,99ab'nin tamamı,111ab'nin tamamı,140a5-140b'nin sonu,144ab'nin tamamı,162b9-163b'nin sonu,180b-181b'nin sonu ve nüshanın son sayfası olan 192b-193a.

Elimizdeki metinde 3.,6.,7. ve 313. şiirler kendi başlıklarında da belirtildiği gibi tevhid'dir.Tevhid adı verilmemekle birlikte 1.,2. ve 9. şiirler de konuları itibariyle tevhid'dirler.4.,5. ve 8. şiirler na't adı altındadır.Na't adı verilmeyen 24.,50.,70.,227.,277.,293. ve 320.şiirler de na'tı andırmaktadırlar.Bunların yanısıra 10.,11.,73. ve 149.şiirlerde olduğu gibi bazı manzumeler âşıkâne gazel görünümünde na'tı andırmaktadır.182a'dan itibaren metinde rûbâîler,tuyuğlar ve muammâlar yer almıştır.Tuyuğlar için ayrı başlık verilmemiştir.

Elimizdeki nüshada istinsah tarihi yazılı değildir.Fehmi Edhem Karatay 16.asırda Mâverâünnehir'de istin-

⁵⁷ Agah Sırrı Levend, Ali Şir Nevâî, I. Cilt, Hayatı, Sanatı ve Kişiliği, TDK Yay., Sayı: 239, Ankara 1965, s. 65-66.

sah edildiği kanâatindedir.⁵⁸ Divân'ın Topkapı Müzesi'nden başka bir nüshası şimdilik yoktur. Ancak Muhammed Salih'in manzum Şibânînâme'sinde yer yer Şiban Han'ın şiirlerinden örneklere yer verilir. Bir fikir verebilmek amacıyla hangi şiirin hangi kelimesi veya kelimeleri farklıysa onları burada vermeği uygun gördük.

16.şiirin ilk beyti Şibânînâme'de (s.114) şöyledir:

Yüzüñni kördüm ol çārtāk içinde
Açılmış taze gül yafraq içinde

2.beyit,

Tebessüm kılsañ ol gonca lebiñdin
Digey-sin bal tamar kaymak içinde

Buradaki "çārtāk" kelimesi Divân'da "çārtāğ", "tamar" kelimesi de "çalar" şeklindedir. Diğer beyitlerde bir değişiklik yoktur. Ayrıca Divân'da makta beyti sondan bir önceki beyit olarak yazılmıştır.

28.şiirin ilk beyti Şibânînâme'de (s.193) şöyledir:

Ay dirīgā kim qarılık vaktida boldum ğarīb
Tigme bir nādān kılığa kaldım andın ayrılıp

Bu beyitteki "kılığa" kelimesi "kuluñga", "andın" kelimesi de "sindin" şeklindedir.

221.şiirin farklı beyitleri ise (s.123) şöyledir:

2.beyit,

Büt-hāneni vīrān kıılıp meyhāne ābādān kıılıp
Külhan imestür menziliñg gül-şen heves kıılıp revān

8.beyit,

Ay kehrübā ma'mūr itey köp dürr ü mercānlar tüküp
Ay dilbering derdi bile otka yanar-min her zamān

⁵⁸ F. Edhem Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, 2.c., Topkapı Sarayı Müzesi Yay., İstanbul 1961, s.111, Nu:2311.

Burada da "meyhâne", "meyhāneni", "ābādān", "ma'mūr" ve 8. beytin 2.mısraındaki "ay", "ol" şeklindedir.

259.şiirin Şibânî'nâme'deki (s.99) şekli şöyledir:

1.beyit,

Derd-i gam biçāre könglüm sarı akıldı yana
Mini körüp 'ışk otı baştın yana kildi yana

3.beyit,

Hecr otında nātūvān cismim firāķıñg kiçesi
Şem' dig baştın ayak firķatde yakıldı yana

4.beyit,

Kiz irdim 'ışķını ildin velikin neyleyin
Hāletim Mecnūn gibi 'ālemğa yayıldı yana

5.beyit,

Firķat atıdın yıkıldım yār kildi sorgalı
Ay Şibānî yār derdingğa devā kıldı yana

Bu şiirin 1.mısraı Divân'da tamamen farklıdır:

Ay mañga bilmen nedin mundağ elem kildi yana

2.mısradaki "mini" kelimesi "sini", "başdın" da "baştın" şeklindedir.3.beyitteki "cismim", "könglüm";4.beyitteki "kiz irdim", Divân'da "kizler irdim", Şibânî'nâme'ye Melioranskiy tarafından düşülen notta da "kizlep" şeklindedir. Bu durum bize şu an varlığından haberdar olmadığımız, fakat Melioranskiy'nin gördüğü bir başka nüshanın varlığını bildirmektedir. Son beyitteki "derdingğa" kelimesi Divân'da "derdinge" şeklindedir. Bu manzumenin 1.beyti Divân'daki 260.manzumenin ilk beytidir. Buradaki fark "ışk otı" yerine "gam otı"nın oluşudur. Anlaşılan 1.beyitler karıştırılmıştır.

Divân'ın Muhtevası:

Şiban Han, klâsik Çağatay edebiyatının en güçlü şahsiyeti olan Ali Şir Nevâyî (1441-1501) ile aynı dönemde yaşamış ve Nevâyî'nin çok etkili olduğu bu dönemde ona nazîreler yazmıştır. Şiban Han'ın aşk ve tabiat güzelliklerini anlatan şiirleri; içtimâî, ahlâkî ve tasavvuffî şiirleri yanında divan edebiyatı kalıplarının dışına çıkarak yaşadığı tarihî olayları, yaptığı savaşları anlatan şiirleri de vardır. Günlük hayatını, duygularını sanat endişesinden uzak bir şekilde şiire geçirmiştir. Büyük hocalar, sohbet arkadaşları, Türkistan'ın coğrafyası gayet realist bir tarzda önümüze serilmiştir. Klâsik tarzdaki şiirlerinde dili dönemin edebî dilidir. Ancak şiirlerinde ses taklidi kelimelere ve mahallî deyişlere de yer vermekten çekinmez. Divan edebiyatı mazmunlarını oldukça serbest bir şekilde kullanmıştır. Aradaki mensur kısımlarda ise tarihî olayları anlatır. Şiirlerinde Buha-ra, Türkistan ve Semerkant ayrı bir yer tutar. Taasuba şiddetle karşıdır. Bu tipteki zahitlere çatmaktan geri kalmaz. Şarap, bal şarabı ve mûsikî âlemlerinden zevkle bahseder. Bu âlemlere karşı çıkan mollaları sert bir dille suçlar. Şiban Han diğer taraftan şerîate ve sünnî akîdeye sıkı sıkıya bağlıdır, Şah İsmail'e karşı sünnîliğin savunucusudur. Bu mahiyetteki şiirlerinde Hz. Peygamber'e olan sevgisi, saygısı ve Allah korkusu gayet açık bir şekilde sezilmektedir.

Şiban Han, şiirlerinde klâsik anlayıştaki kâfiyelerden ziyâde yarım kâfiyeye başvurur. Kâfiye kelimelerinin isimle isim, fiille fiil olmasına dikkât eder. Fakat bunu her zaman başarıyla uyguladığı söylenemez. Yine kâfiye ve redif kelimelerinin Türkçe ile Türkçe, Arapça ile Arapça ve Farsça ile Farsça olması düşüncesi hâkimdir. Ne var ki kâfiye bulmakta zorlanınca araya başka bir kelimeyi de rahatlıkla sokar.

Şiban Han, şiirlerinde arûzun kolay kalıplarını kullanmıştır. Rübâiyyât başlığı altındaki şiirlerinde

ise rübâî vezinlerini karıştırır. Ahrep ve ahrem kalıpları aynı şiirde kullanılmış gibidir. Bu dörtlüklerin hece vezniyle de yazılabileceğini düşündük. Ancak parmak hesabı da tutmamaktadır. Bu yüzden bu tip dörtlüklerin veznini tespit edemediğini metindeki dipnotlarda belirttik. Şiban Han'ın gazel ve kasidelerinde kullandığı vezinler çokluk sayısına göre şöyledir:

1. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
2. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
3. Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün
4. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün
5. Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün
6. Müstef'ilün Fa'ülün Müstef'ilün Fa'ülün (Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün)
7. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
8. Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
9. Müf'teilün Fâ'ilün Müf'teilün Fâ'ilün
10. Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
11. Müf'teilün Mefâ'ilün Müf'teilün Mefâ'ilün
12. Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül
13. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
14. Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün
15. Müstef'ilün Fâ'ilün Müstef'ilün Fâ'ilün
16. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
17. Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Mefâ'ilün
18. Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

Klâsik divan tarzında düzenlenmiş olan Şiban Han Divânı'nda: 7 tevhid, 10 na't, 304 gazel, 8 mensur parça, 1 murassa-nâme, 27 rubâî, 12 tuyuğ, 5 tarih, 1 musarra beyit ve 48 muammâ vardır.

İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Çağatay Türkçesi ile kaleme alınan Türk dili yâdigarlarının yazılışları Batı Türkçesi ile yazılanlara nispetle değişiklikler göstermektedir. Bu değişikliklerin başlıcaları ünlülerin gösterilmesi, eklerin ayrı yazılışı, geniz n'sinin "ا" ile gösterilmesi, Türkçe kelimelerde sad ve tı'nın kullanılmayışı gibi hususlardır.

Elimizdeki metin gayet okunaklıdır. Çoğunlukla hareke kullanılmamış ve Mâverâünnehir tâliki ile yazılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerde, istisnalar dışında aslî imlâyâ uyulmuştur. Türkçe kelimelerde tesbit edebildiğimiz belli başlı imlâ özellikleri şunlardır:

A. Ünlülerin Yazılışı

1. a ünlüsünün yazılışı:

a) Medli elifle (آ) yazılışı: Metnimizde medli elifin kullanılış oranı bazı Türkçe kelimeler üzerinde yoğunlaşmıştır. İsim mânâsındaki "at", kamer mânâsındaki "ay" gibi bazı kelimeler çoğunlukla medli elifle yazılmaktadır. Kaan kelimesi de medli elifle yazılmıştır.

Örnekler: akıp آقپ 17a-11; alıp آلب 114a-4; alur آلور 5a-8; altun آلتون 133b-3; arıp آرب 17a-8; at "isim" آت 88b-2; avutadur آوتادور 15a-4; ay "kamer" آی 20a-4; Kaan آآن 171b-13.

b) Elifle yazılışı: Metnimizde a ünlüsü büyük bir ekseriyetle elifle (ا) yazılmaktadır.

Örnekler: ara آرا 23a-10; allında آلندا 49b-4; karmak قارماق 62b-12; kayda قایدا 62b-13; saldı سالدی 22b-10; uqlamasa اوقلاماسا 50a-13; yaŋlıg يانکلیغ 68a-7.

c) Üstün (ـُ) ile yazılışı: Metnimizde çok az miktarda olmak üzere a ünlüsü için üstün kullanılmıştır.

Örnekler: bam bum بَم بُم 106b-13; çalsa çالسه 107a-4; korka-ram قورقَم 131a-13; tapar تَپار 160b-9.

ç) he (ا, ع) ile yazılışı: Metnimizde a ünlüsü kelime sonunda ve bazı şekil ve zaman eklerinde yer yer (ا) ile yazılmaktadır.

ayta қал- ایته 17a-8; baradur بارادور 102a-13; barça بارچه 12b-2; bozla بوزله 12b-11; kılsa قیسه 14a-4; salsa سالسه 14a-6; sağınadur ساغینه دور 135b-12; sala-sin سالسین 30a-11.

d) a ünlüsünün gösterilmemesi: Metnimizde bilhassa ilk hecede a ünlüsü hiç bir işâret ve hareke kullanılmadan yazılmıştır.

Örnekler: kaçар қар 2b-4; kavar қавар 2b-6; karılık қарылық 18a-6; kardaşım қардашым 170a-2; kayda-sin қидасин 136a-9; saplap саплав 126a-13; yaŋlıĝ ыңлыĝ 17b-12; yaĥşı ыхшы 50a-12.

Bilhassa ilk hecelerde görülen bu durum سنکا منکا gibi kelimelerde ise istikrarlı bir hal almıştır. Ancak bunların da 171b-2'de olduğu gibi ساکا şeklinde bir iki istisnası vardır.

2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Bilindiği gibi ÇT'de kelime başında ve ilk hecede e ünlüsü yerini i ünlüsüne bırakmıştır. Metnimizde de e->i- değişikliği yaygındır. Ancak başka bir belirti olmadan ve istikrarlı bir şekilde i'siz yazılan kelimeleri e'li okuduk berk, berkin-, berkit-, telim gibi.

a) Elifle (ا) yazılışı: Kelime başında e-'li okuduğumuz bazı kelimeler metinde elifle yazılmışlardır.

Örnekler: emşip امشب 168a-12; esrük اسرک 74a-8; eyle ايله 21a-8; eyle- ايل- 3b-12 gibi.

e ünlüsü kelime içinde ve sonunda genellikle elif ile gösterilmiştir.

bilgey بيلگى 130a-1; birle برلا 54a-6; eyledük ايلاروك 83a-3;
içinde ايجيندا 49b-9; irtegi ايرتاكي 19a-4; kirek كيراك 4a-1;
ötkeli اوتكالى 67b-12; sözlemes سوزلاماس 156b-1.

İlgi çekici bir yazılış özelliği ise metnimizde büyük bir çoğunlukla i'li olan bir kaç kelimenin ilk hecelerinin bazen (ا)'le yazılmış olmasıdır. Biz bu örnekleri e ile okuduk.

Örnekler: deyim دایم 183b-10; deyin دایین 63b-5; deyir-min

دایرین 23b-2. Ancak kafiye gereği der diye okuduğumuz 56b-6'daki kelime ise, > şeklinde yazılmıştır. Ayrıca aşağıdaki örneklerde de e'ler elifle yazılmışlardır.

sevünüp ساونوب 186a-12; sevündür ساوندور 79a-10.

b) he (ا, ه) ile yazılışı: Metnimizde bazı kelimelerde e ünlüsü hem (ا)'le, hem de (ا, ه) ile gösterilmiştir.

Örnekler: birle برله 50b-8; birle برلا 54a-6 ; irse ایرسه 3b-7
kimse کیمسه 3a-12; ne نلا 14a-6; ne نلا 2b-1 gibi.

c) Üstün (َ) ile yazılışı: Metnimizde az da olsa e ünlüsü için (َ) kullanılmıştır.

Örnekler: cem cüm جم جم 106b-12; niter نتر
55b-5; şebeke شَبَكَة 129b-8; yeter يتر 55b-9; yeyim ييم
79a-7.

ç) Üstünlü elif (اِ) ile yazılışı: Metnimizde e ünlüsü bir iki örnekte (اِ) ile yazılmıştır.

Örnekler: biley biley بِلَايِ بِلَايِ 73a-4; çikkeli چکالی 35b-5;
evürmeyin اُورمايين 73a-6.

d) e ünlüsünün gösterilmemesi: Metnimizde e ünlüsü yer yer hiç bir işâret ve hareke kullanılmadan yazılmıştır.

Örnekler: berkindü برکیندو 142b-8; berkitkeli برکیتکالی 78b-6; berkitip برکیتیب 20b-5; besleding بسلا دینک 120b-2; neyleyin نیلایین 128b-12; telim تلیم 119a-5.

3. 1,i Ünlülerinin Yazılışı:

a) ای ile yazılışı: Metnimizde 1,i ünlüleri kelime başında ای ile yazılmıştır.

Örnekler: irak ايراق 39a-12; ısıtıp ایستیب 72a-5; ıymadı ایمادی 118b-9; İdil ایدل 92b-8; igdi ایگدی 54b-10; iksilip ایکسیلیب 30a-5; ilçі ایلجی 180a-2; it "köpek" ایت 152b-3.

b) ی ile yazılışı: Kelime içinde ve sonunda 1,i ünlüleri ی ile yazılmıştır.

çıgay جیغای 119b-1; karşı قری 179b-8; kızıl قیزیل 92a-13; yaşıl ایسکی 92a-3; birlen بیرلان 74a-3; itegi ایتاکی 110b-5; iski ایسکی 27b-10; kişi کیشی 65b-13; yigitler بیگیتلار 70a-9.

c) (—) ile yazılışı: Metnimizde az miktarda da olsa 1,i ünlüleri için (—) kullanılmıştır.

Örnekler: biley biley بیلای بیلای 73a-4; bitür بیتور 20a-6; bitti بیتتی 100b-11; deyim دایم 172b-6; niter نیتر 55b-5; şıla "bahşiş" نیشکسام 130b-4; ten ten tin تن تن تن 157a-9; tizginsem تیزگینسام 126a-8.

ç) Kelime içerisinde bazen 1,i ünlülerinin herhangi bir harf ve hareke ile gösterilmediği de olur:

kirekdür کرک دور 29b-6; çıkıban جقیبان 125a-3; yir یر 69b-13 yırak kelimesi de 5a-5'te olduğu gibi sürekli یراق şeklinde yazılmıştır.

Bu arada ileride e- i meselesinde ayrıntılı şekilde inceleyeceğimiz gibi bazı kelimeler metinde iki şekilli yazılmıştır. Biz bunları i'li yazılışları daha çok olduğu için i'li okuduk.

Örnekler: iringi ایرینگی 109b-2; irenler ایرانلار 122b-7; ilin "eli-ni" الین 46b-8; ilig "el" الیک 164b-11.

4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı:

a) او ile yazılışı: Metnimizde o,ö,u,ü ünlüleri kelime başında او ile yazılmışlardır.

ot "ateş" اوت 54b-6; otun اوتون 90b-3; ölüğ اولوك 160b-8; öçekler اوجكلار 57a-6; uçgun اوجغون 133b-11; ucuz اوجوز 117b-9; ün اون 73a-8; ügü اوگو 142a-2.

b) , ile yazılışı: Kelime içinde ve sonunda , ile yazılmıştır.

Örnekler: ayru ايرو 27b-5; bozuk بوزوك 171a-8; börk بورك 15a-10; tofraq توفراق 73b-5; tola تولا 47b-3; törge تورگه 127a-4; tuman تومان 80b-10; tütün توتون 23a-3; türlüگ تورلوك 51a-12; yokaru يوقارو 190a-11; yoksul يوقسول 54b-12.

c) (ـ) ile yazılışı: Metnimizde birkaç örnekte o,ö,u,ü, ünlüleri (ـ) ile yazılmışlardır.

Örnekler: bozla بوزله 12b-11; molla ملا 113a-10; sövünür-min سؤنورمين 17b-10; kul كۇل 12a-7; köngül كونگۇ 116b-7; sö-züñgni سوزونگى 116a-7; kem küm كىم كۇم 107a-4; uluğ اُلُغ 105b-4-6.

ç) u,ü ünlülerinin gösterilmemesi: Metnimizde birkaç örnekte u,ü ünlüleri hiç bir işaret ve hareke kullanılmadan yazılmıştır.

Örnekler: burun برون 172a-12; üvide ائىده 186a-10. Ayrıca metnimizde uluğ kelimesi değişik yazılışlar göstermektedir. Şöyle ki; 10b-7 ve 188a-9'da اُلُغ ;

18b-2 ve 52a-13'de اولوغ ;

105b-4-6'da اُلُغ ;

122b-9, 125b-12 ve 190a-9'da ise اولوغ şeklinde yazılmıştır.

B. Ünsüzlerin Yazılışı

Metnimizde ünsüzlerin yazılışı ile alâkalı belirgin özellikler şunlardır:

1. p ünsüzünün yazılışı: Metnimizde p ünsüzü ekseriyetle ب ile yazılmıştır. Yer yer پ ile yazıldığı da görülür.

kapap قباب 94a-11; kapsasang قابسانك 188a-2; kirpüging كيرپوگینگ 118a-2; oturup اولتوروب 23a-7; peşşe پشه 68a-7.

2. ç ünsüzünün yazılışı: c ile ç ünsüzlerinin yazılışları her zaman ayırt edilemediğinden ç ünsüzü çoğunlukla ç ile, bazen de ğ ile yazılmıştır. Bunda noktaların ihtisar edilerek yazılmalarının da payı büyüktür.

açar اچار 2b-2; açık اچيق 94a-13; açılmış اچيلمیش 11b-2; barçadın بارچارین 4b-7; igeç ايجك 30b-4; içer ايجار 118a-10; içre ايجرا 116b-1; kaçan قاجان 159b-3; karakç1 قراجی 54b-1; munça مونجه 127a-13; niçük نيچوک 174a-6; uçar اوچار 75b-4.

3. ng ünsüzünün yazılışı: ng ünsüzü daima نك ile yazılmıştır.

Örnekler: köngül كونگل 110b-4; muᅅg مونك 18a-9; onᅅg اونك 50a-10; taᅅg تانك 17a-10 . Ancak bir iki örnekte ng sesi " ن " ile yazılmıştır. düşmanınᅅga دشمانینگ 183b-7; köᅅglünᅅg كونگلینگ 158b-7; mininᅅki مینینکی 78a-5.

4. s ünsüzünün yazılışı: Gerek kalın, gerekse ince sırada ve bilhassa ortada bulunduğu zaman bütün Türkçe kelimelerde s ünsüzü daima س ile yazılmış ve yer yer altına (—) üç nokta konulmuştur.

Örnekler: sarıᅅ ساریغ 155a-8; saᅅga سینگ 102a-13; sonᅅgra سونگرا 4b-7; söz سوز 73b-13; sürüg سوروک 100b-5; sin سین 2b-10; içse ايجبه 14b-6; üstine اوپتته 15b-9.

5. t ünsüzünün yazılışı: Aynı şekilde yine Türkçe kelimelerde t ünsüzü daima ت ile yazılmıştır.

Örnekler: tanuktur تانوق نور 119b-10; toprağ توفراق 73b-5;
tutkun تونقون 139a-12; tütün توتون 23a-3.

Ancak bir iki misalde ط ile yazıldığı görülür.
atlanıp اطلانيب 153b-3; tağ طاغ 6a-1.

Bazı Arapça ve Farsça kelimelerde de farklı imlâ özellikleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıda gösterilmiştir.

1. Metnimizde bazı yabancı kelimelerde değişik sebeplerle ünlü türemesi hadisesi olmaktadır. Bunlardan imlâya aksedenler şunlardır:

encüm انجوم 158b-13; Fir'avun فرعون 9a-10; Hızır خيضر 53b-1;
molla مولا (15a-2, 17a-6 ve diğerleri.)

2. Metnimizde bazı Farsça tamlamalarda izafet kesresi için "ى" kullanılmıştır.

gül-i ahmer گل احمر 59b-10
gül-i handān گل خندان 76a-1.

3. Metin kurulurken elif-i maksure ile yazılan

لیلی , موسی , عسی , معنی gibi kelimeleri ma'nā, 'isā, Mūsā ve Leylā şeklinde okuduk. Ancak 173b-7'deki لیلی kâfiye gereği Leylī şeklinde okundu.

Asıl nüshada bir çok kelime aslî şekli ile yazılmamıştır. Gerek yazı çeşidi, gerekse noktaların ihtisar edilışı sonucu bu durum ortaya çıkmıştır. Biz noktası unutulmuş kelimeyi olması gerektiği gibi okuduk. Eğer tereddütünüz varsa sayfa altında metindeki yazılışını verdik. Noktası unutulmuş kelimelere örnekler:

iftihār افتحار 2b-11; hursend حرسند 134b-2; fāriğ فارغ 55a-9;
andağ انداع 114a-12.

4. Ünlüye karşılık olarak okunan (ا, ه) 'den sonra yâ-yı vahdet getirileceği zaman, "ى" yerine " . " hemze kullanılmıştır.

bāde'i باء "bir bāde" 151a-8

lāde'i لاء "bir ahmak" 159b-13

üftāde'i افتاء "bir düşkün" 151a-11.

Bazen bu hemzeler yükleme haline karşılıktır. Böyle olduğu durumlarda "-yı, -yi" şeklinde okuduk.

زرى zerreyi kâr kıl- 104b-2.

5. " . " hemzenin "y" olarak yazılması:

Çağatay Türkçesinin ses özelliklerinden birisi de Arapça kelimelerdeki "â" ünlüsünden sonra gelen hemzenin yerini "ى" 'ye bırakmasıdır. Tabii'dir ki bunlar imlâda (ى) ile yazılmıştır.

'acāyib عجايب 31a-6; 'alāyık علايق 56a-13; dāyim راييم 185a-10; gāyib غايب 149b-1; hazāyin خزايين 167b-13.

"a" ünlüsünden sonra gelmediği halde "nūs'e" kelimesi de 35b-12-13'te " نسيه " şeklinde yazılmıştır. te'sir gibi örneklerde tabiatıyla hemze kullanılmaktadır.

6. Metnimizde Farsça nigâr kelimesi ekseriyetle (32b-4, 54b-1...) نكار şeklinde aslî imlâsıyla yazılırken, 61a-1, 109b-5, 145b-12, 148a-11, 172a-3 ve 178a-11'de نيكار şeklinde yazılmıştır.

İmkân kelimesi de 9b-1 ve 59a-2'de امكان şeklinde aslî imlâsıyla yazılırken; 34b-4, 76a-8 ve 116b-10'da امكان şeklinde yazılmıştır. (Bu konuda 6.nota bakınız.)

GRAMER ÖZELLİKLERİ

Şiban Han Divânı'nın ayrıntılı gramerini hazırlamadık. Böyle bir çalışma Çağatay Türkçesi Grameri'ne yeni bir şey eklemeyecektir. Bu konuda daha önce yapılan çalışmalar bize yeterli bilgiyi aktarmaktadır.¹ Ancak biz Çağatay Türkçesi Grameri'nde problem olan hususların Şiban Han Divânı'nda ortaya çıkış şeklini bu başlık altında incelemeyi uygun gördük. Ayrıca daha önceki gramerlerde geçtiği halde örneği az olan veya hiç olmayan hususları da bu başlık altında inceledik.

¹Bu konuyla ilgili olarak başlıca şu çalışmaları sayabiliriz:

Janos Eckmann, "Çağatayca", (Ter. Mehmet Akalın, Tarihî Türk Şiveleri, Atatürk Ü. Yay. No: 551, Ankara, 1979, s. 225-262).

"Çağataycada Yardımcı Cümleler" TDAY-Belleten (1959), s. 27-58.

"Küçük Çağatay Grameri" İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, X (1960), s. 41-64 (tamamlanmamıştır.).

"Çağataycada İsim-Fiiller", TDAY-Belleten, 1962 (1963) s. 51-60.

Çağatayca El Kitabı, (Ter. Günay Karaağaç), İÜEF Yay. No: 3412, İstanbul, 1988.

Kemal Eraslan, Ali Şir Nevâî, Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâ-yimi'l-Fütüvve-Doktora tezi-İÜEF Yay. No: 2654, İstanbul, 1979.

Mustafa Canpolat, Ali Şir Nevâî, Lisanu't-tayr, (İnceleme-metin-dizin), Ankara, 1972, (AU, DTCF basılmış doçentlik tezi.).

Günay Karaağaç, Lütfî Divânı, İstanbul, 1983, (İÜEF basılmamış doktora tezi.).

Bilal Yücel, Babür Divan'ı (Metin-Gramer-Sözlük), Ankara, 1986, (Hacettepe Üniversitesi, basılmamış doktora tezi.) .

1. Ünlü Uyumu:

Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini belirleyen en önemli özelliği ünlülerinin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından bir âhenk kânununa tâbi olmasıdır. Biz bu uyumların metnimizdeki durumlarını aşağıdaki şekilde incelemeye çalıştık.

a. Kalınlık-incelik Uyumu:

Bu uyum eskiden beri sağlam bir şekilde devam etmektedir. Türkçe bir kelimedeki ünlülerin hepsi ya kalın, ya da incedir. ÇT'de ise bu kuralın yer yer bozulduğunu görüyoruz. Türkçeye giren yabancı kelimeler bile bu uyuma girerken, metnimizde bu temel kaideye aykırı olarak kalın ünlülü kelimelere ince, ince ünlülü kelimelere kalın ünlülü eklerin getirildiğini görüyoruz.² Metnimizde bazı Türkçe kelimelerde de bu kâideye uyulmadığı görülmektedir.

Örnekler : ağzıng-ge | اغزینگ | 176a-13 ; azın-ge | ازینگ | 101b-2 ;
birlığa | برلیغه | 169b-13 ; Kara-Köl-ğa | قارا کولغا |
167b-6 | könglüm-ğa | کونگلومه | 35a-12

Metnimizde alınma kelimelere genellikle kalın ünlülü ekler getirilmiştir. Bu hususun eklerde aldığı durum şöyledir:

1. Yaklaşma hâli ekinde:

'aceb-ğa 166a-1; bî-çäre-ğa 95b-11; bülbül-ğa 182a-3; üm-meti-ğa 6b-1.

2. -lıg,-lig,-lık,-lik isimden isim yapma ekinde:

âlüfte-lıgım 154b-2; âşüfte-lıgım 154b-2; divâne-lıgım 119b-9, gâzi-lık 183a-10; letâfet-lık 46b-5; şüfî-lık 96b-9; şü-ride-lıgım 138b-10; hem-reh-lıg 96b-2; bî-gâne-lık 30b-4.

3. -raq,-rek karşılaştırma ekinde:

mest-raq 94a-13; tâze-raq 123a-3; tiz-raq 190b-11.

² Geniş bilgi için bkz. Kemal Eraslan, "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dâir" TDED XVIII (1970), s.113-124.

Bugünkü Özbek Türkçesi yazı dilindeki uyumsuzluğun yukarıdaki örneklere bakarak bu dönemde oluşmağa başladığını söyleyebiliriz. Bu uyumsuzluk bir imlâ meselesinden ziyâde fonetik bir mesele olmalıdır. azinge, Kara-Kölğa, könglümğa, küyığa örnekleri bizi bu hükmü vermeğe iten kelimelerdir.

b. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren kelimelerin yanı sıra, uyuma girmeyen kelimeler de vardır. Uyuma tâbi olan köngül, kiçe, narı, otun, tütün, uluğ, burun gibi kelimelerin yanında uyuma bağlı olmayan altun, asru, karangu, yaruğ, yaşurun gibi kelimeler de bulunmaktadır. Bununla beraber metnimizde ET'de uyum dışı olan bazı kelimelerde uyumun oluştuğu açıkça görülmektedir. bulıt) bulut, okı-) oku-, unıt-) unut-, udı-) uyu-, yorı-) yürü-yanında yüri- gibi.

Türkçenin bütün dönemlerinde dar-düz ünlülü olan teklik 3. şahıs iyelik eki -ı, -i ve görülen geçmiş zaman teklik 3. şahıs eki -dı, -di'nin metnimizde kâfiye gereği bazen uyuma girebildiğini görüyoruz.

141b-142a'daki 246. gazelde kültkü (141b-10);

tülkü (141b-10);

ve ügü (142a-2)

kelimeleriyle

körk-ü (141b-11);

kürk-ü (141b-12);

börk-ü (141b-13) kelimeleri-

nin kâfiye oluşturmaları yadırganmamıştır. 143a-12'deki dūd-u kelimesi de kâfiye gereğidir. Ancak -ı, -i'li örneklerinin yanında bazı kelimelerde hiç bir zorlama olmadan iyelik ekinin -u, -ü olduğu görülmüştür.

Örnekler: söz-in 137b-7

söz-ü-n 126a-10

yol-ı-nda 61a-13

yol-u-nda 6a-2

yüz-i-nde 16b-9

yüz-ü-nde 158b-13

köz-i-nde 96b-7

köz-ü-nde 88a-11

toz-u-nda 156b-4.

Yine 142b'deki 248. gazelde ise Hindü, hoş-bü, kãndu, kendü ve Sindü kelimeleriyle, berkin-dü, kan-du, kon-du ve uygan-du kelimeleri kâfiye oluştururken görülen geçmiş zaman eki -dı, -di'nin -du, -dü'ye dönüştüğünü görüyoruz.

Şiban Han Divânı'ndaki istisna özelliğın dışın-da düzlük-yuvarlaklık uyumunun diğerk eklerdeki durumu şöyledir.

Uyumun bulunduğu ek ve bağlayıcı ünlüler:

1. İyelik ekleri: Teklik ve çokluk 1.ve 2.şahıslar: -im,-im, -um, -üm: ağzım 36b-4; könglüm 8b-7; közüm 47a-5.

-iñg, -iñg, -uñg, -üñg: cãnıñg 4la-2; işiñg 19b-12; 'öm-rüñg 70a-2.

-ımız, -imiz, -umuz, -ümüz: 'alâmetımız 62a-11; könglümüz 130b-13; ancak könglümüz 131a-2, 160b-10-13, 166a-5.

-°ñgız; almanğız 61a-1.

2. Emir kipi çokluk 2. şahıs eki: -°ñg; -°ñgız, -°ñgız, ayt-iñgız 21a-3, di-ñgız 184a-4, kiç-iñgız 59a-7, kil-iñgız 81b-11.

3. Görülen geçmiş zaman teklik 1.ve 2., çokluk 2. şahıs ekleri: eyle-dim 35b-3, kal-dım 109a-9, kil-dim 121b-10, kiltür-düm 5a-3, tüş-tüm 11a-12, eyle-diñg 8a-11, kil-diñg 9b-7, tüş-tüñg 91a-8, yürü-düñg 150b-4, kör-dü-ñgüz 157b-8.

4. -°g, -°ğ (> -°k, -°k) fiilden isim yapma eki: açığ 184b-8, açık 94a-12, bozuk 171a-8, bölük 36a-8, köyük 93b-12, ölüğ 160b-8, yitik 186a-7,

5. -ıl-, -il-, -ul-, -ül- fiilden fiil yapma eki: açıl-85a-12, bozul-166b-11, kırıl-186b-7, tökül-22b-11, tüzül- 106b-12, yazıl- 86b-7.

6. -^om fiilden isim yapma eki: ölüm 81a-8, yarım 123a-6.
7. -^on fiilden isim yapma eki: bütün 101a-13, tütün 23a-3, yığın 143a-9.
8. -ın-, -in-, -un-, -un- dönüşlülük-edilgenlik eki: bilin- 101a-4, körün- 12b-7, sivin- 143a-2.
9. -^op zarf-fiil eki: açıp 14a-9, açturup 154a-9, basıp 141a-8, kiçip 20b-8, koyup 127a-1, körüp 7a-3, töküp 40a-3.
10. -'ş fiilden isim yapma eki: aytışım 104a-2, kilişim barışım 103b-7, turuş 12a-3.
11. -^os- ortaklaşma eki: uruş- 98b-13, yapış- 56a-11, yitiş- 28b-3.
12. -^oz- ettirgenlik eki: körgüz- 76b-13.
13. -lîğ, -lîg, -lûğ, -lûg sıfat eki: bağığ 160b-10, derdlîg 151b-13, kanlîğ 104a-11, kayguluk 83a-6, körklûg 56b-8, noktalık 153a-2, uyatlîğ 53b-13, vefâlîğ 10b-8, yüzlûg 173b-1, ancak derdlü 165b-11.
14. -lık,-lik, -luk, -lük mücerret isim yapma eki: 'âşıklığıda 31b-11, kulluk 3b-5, mecnûnluğım 35a-12, rāstlık 170a-9, tanukluğının 22b-8, yaruqluğı 149b-2. Ancak, âlütelîğim 154b-2, dîvānelîğim 119b-9, şūridelîğim 138b-10, hem-reh-lîğinin 96b-2

Uyuma girmeyen ekler: Metnimizde aşağıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir.

1. -cı, -çi isimden isim yapma eki,
2. -dı, -di görülen geçmiş zaman eki,
3. -dın, -din, -tın, -tin ayrılma hali eki,
4. -ğı, aitlik eki,
5. -ğıl, -gil, -kıl, -kil emir eki,

6. -mış, -miş öğrenilen geçmiş zaman eki,
7. -nı, -ni yükleme hâli eki,
8. -ı, -i, -sı, -si iyelik eki,
9. -sız, -siz isimden isim yapma (yokluk) eki,

Yalnız yuvarlak ünlüyle kullanılan ekler:

1. -duk, -dük, görülen geçmiş zaman çokluk 1. şahıs eki,
2. -sun, -sün emir teklik 3. şahıs eki,
3. -dur-, -dür-, -tur-, -tür- ettirgenlik eki,
4. -dur, -tur (durur, turur) cevher fiilinin ekleşmiş şekilleri:

5. -ğu, -gü isim fiil, gelecek zaman eki,
6. -ğuça, -güçe, -gunça, -günçe zarf-fiil eki,
7. -ğun, -gün fiilden isim yapma eki,
8. -gur-, -gür- ettirgenlik eki,
9. -guz-, -güz- ettirgenlik eki,
10. -ur, -ür ettirgenlik ve geniş zaman eki,
11. mu, mü soru edatı,

Aşağıdaki örneklerde ise ekler ve bağlayıcı ünlüler az da olsa iki şekilli olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

1. İyelik ekleri:

Teklik 2. şahıs: cemâlinġni 174b-4, cemâlünġ 161b-10, küyünġe 173a-11, küyünġ 34a-10.

Çokluk 1. şahıs: könglümüz 131a-2, könglümüz 130b-13.

2. İlgî hâli eki: -nünġ, -nünġ'in yanı sıra yer yer uyuma girerek -nung, -nünġ'lü şekillere de yer verilmektedir.

könglümüzünġ (arzusu) 44b-7 könglümüzünġ (sultānı) 153b-6
 köngülünġ (bülbüli) 12b-11 köngülünġ (bülbüli) 175a-1
 közgününġ (cevheri) 64b-4
 kılınunġ (sözü) 125b-1
 yüzünġnünġ (tâbı) 189a-9 yüzünġnünġ (rengi) 79b-7

3. Görülen geçmiş zaman teklik 1. şahıs eki, sivdüm (5a-3) örneğinde; teklik 2. şahıs eki de öt-ting (51b-12) örneğinde uyuma girmemektedir.

4. -uk, -ük fiilden isim yapma eki de artuk 133b-13 ve çıрмаşuk 167b-3 örneklerinde uyuma girmemektedir.

5. -ğuz, -güz- ettirgenlik eki 29a-8'de tirciz-iken, 130b-1'de tircüz- şeklindedir.

6. -gin-, -gün- ettirgenlik eki de 126a-8'de tizgin- iken, 13b-4'te tizgün- şeklindedir.

7. -dur-, -dür-, -tur-, -tür- ettirgenlik eki 120b-11'de aldır- şeklindedir.

8. -n- dönüşlülük eki de 143a-2'de sivin- şeklinde iken 186a-12'de sevün- şeklindedir.

9. Yine -eş- ortaklaşma eki 56a-11'de yapış- iken, 188a-12'de yapuş- şeklindedir.

10. -lığ, -lig, -luğ, -lüg eki derd kelimesine üç değişik şekilde gelmiştir. derdli 48a-11, derlig 151b-13, derdlü 165b-11.

2. e-i Değişmesi:

Klâsik ÇT'de ilk hecedeki aslî e sesi, istisnalar olmakla birlikte i'ye dönmüş durumdadır. Karahanlı döneminden sonra Harezmi-Altınordu ve Kıpçak sahalarında başlayan bu durum ÇT'de umûmleşmiş bir özelliktir. Şiban Han Divânı'nın imlâsı da bu değişmeyi destekler mahiyettedir. Bu tip kelimeler metinde çoklukla (ى) ile gösterilmiştir. Biz bu kelimeleri i'li okuduk. Çoğunlukla (ى) ile gösterildiği halde bazen (ى)'nin ihmal edilmiş olmasını sadece bir imlâ özelliği (veya ihmal) kabul ettik ve onları da i ile okuduk. Bizce bu kelimeler ÇT'de i'lileşmiştir. Meselâ; il "el" manasına gelen bu kelime metnimizde 2 yerde (46b-8, 48a-8) ال 16 yerde (20b-13, 23a-5, 77a-9...) ال şeklinde yazılmıştır.

"Halk, başkaları" mânâlarına gelen "il" kelimesi ise devamlı ایل şeklinde yazılmıştır.

ilig "el" mânâsına gelen bu kelime ise 2 yerde (164b-11, 189b-4) ايلك 18 yerde (35a-6, 50b-9, 154a-12,..) ايلك şeklinde yazılmıştır.

Biz hepsini "ilig" diye okuduk.

ir "er, erkek" kelimesi 1 yerde (109b-2) ار 11 yerde (38a-6, 51a-5,...) اير şeklinde yazılmıştır.

iren "ir'in çokluk şekli" bu kelime de 2 yerde (27b-10, 122b-7) ايران 5 yerde (126b-2, 141b-8,...)

ايران şeklinde yazılmıştır. Biz ir'i de dikkate alarak hepsini iren şeklinde okuduk.

ir-, i- kelimesi de hep i'li yazılmıştır. Sadece 192a-8'deki irse kelimesi ايرسه şeklinde yazılmıştır.

bilgü kelimesi 30b-6'da بيلكو 80b-10'da بيلكو şeklinde yazılmıştır. Biz bilgü'yü tercih ettik.

Ancak (ى)'li veya esreli yazılışlarına hiç rastlamadığımız yahut pek az rastladığımız kelimelerde e'nin muhafaza edildiğini düşündük ve bu kelimeleri berk, berkin-, berkit-, esrük, eyle-, telim örneklerinde olduğu gibi e'li okuduk.

e > i değişikliği teklik 1.ve 2.şahıs zamirleri ile bazı zamirlerde de görülmektedir.

ben > men > min; sen > sin

ni soru zamirinin yanı sıra ne soru zamiri de varlığını devam ettirmektedir. nigü kelimesi ise 95b-6'da

نیکو şeklinde yazılırken 4 yerde (40a-8, 81a-7,...) نیکو şeklinde yazılmıştır. Biz hepsini nigü diye okuduk.

Bu arada Arapça emin kelimesi de e > i değişikliğine uğrayarak 187b-13'de imin şeklini almıştır.

3. Ünlü Türemesi:

Şiban Han Divanı'nda bazı Arapça kelimelerde vezin gereği ünlü türemesine rastlıyoruz. Bu kelimeler aslî

şekillerini metnimizde korumaktadırlar. Ancak aşağıdaki örneklerde vezinden dolayı ünlü türemesi olduğunu kabul ediyoruz.

Örnekler: 'akıl 114a-11; aşıl 102a-3; 'ayıb 178a-11; cisim 68a-11; fikir 105b-6; ğayıb 176b-11; hacil (27a-10, 37b-6,,,) ; haşır 39b-13; Hızır 27a-13, 53b-1, 59b-11; hüsün 117a-9, 124a-2, 129b-8; küfür 113b-4; nuḫuk 80a-1; 'ömür 98a-11; şubuh 117a-9, 180a-2; şehir 45a-10; tavır 48b-10, 70b-3,...

Fir'avn kelimesi ise 9a-10'da فراعونونك (Fir'āvunung) şeklinde yazılmış ve (--.-) diye takti edilmiştir. Yine Fir'avn kelimesi 32a-11 ve 178a-13'te فراعون (Fir'avun) şeklinde yazılmış ve vezin gereği (-.-) olarak takti edilmiştir. Hızır kelimesi ise 53b-1'de خيضر şeklinde yazılarak ünlü türemesi imlâya aksettirilmiştir.

4. Uzun Ünlüler

Metnimizde bazı Türkçe kelimelerin ünlüleri uzundur. Bu kelimelerden ya "yay" kelimesi 18 yerde (8b-7, 29a-12, 47b-1, ...) uzun heceye karşılık olacak şekilde, 1 yerde (189a-7) ise kısa heceye karşılık olacak şekilde geçmektedir. Yine su kelimesi de ekseriyetle (2b-12, 13a-4, 15b-5, 33b-10, 53a-13, 59b-11, 72a-3, 143a-1-1, 166a-3, 170a-12, 175a-12, 187a-12) uzun hece değerindedir. Şuralarda ise (22a-5, 42b-3, 43b-11, 47a-5, 52b-13, 70a-3, 83a-12, 94a-9, 142b-10, 160b-9) kısa heceye karşılıktır.

Metnimizde bunlardan başka bazı Türkçe kelimelerin yer yer bir buçuk hece değerinde olduğunu görüyoruz. Bu kelimelerden "ay, bal, bar, ol, ot, yaş ve yaz" Türkmence ve Yakutça'da uzun veya diftonglu söylenen kelimelerdir.³ Türkmence ve Yakutça'da uzun ünlülü oluşuna rastlayamadığımız baş (109b-3), kork-⁴ (138a-6) ve toprak (43a-4)

³ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Talât Tekin, Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler, H.Ü.Yay.B 15, Ankara, 1975.

⁴ Bu kelimenin ilk hecesi Osman Nedim Tuna'ya göre uzun ünlüdür. "Göktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller," TDAY, Ankara 1960, s.213-282.

kelimesinin -rağ hecesi de gösterilen yerde bir buçuk hece değerindedir. Yukarıdaki kelimelerin bir buçuk heceye karşılık oldukları yerler şunlardır:

ay "hilâl" 100a-5, bal "bal" 65a-5-6; bar "var" 101b-12; baş "baş" 109b-3; kork 138a-6; ol "o" 54b-4; ot "ateş" 37b-8, 166b-11; yaş "yaş" 23a-12, 43a-9, yaz "yaz mevsimi" 41a-5, 165b-5.

Yine metnimizde Arapça encüm (انجم "yıldızlar") kelimesi (انجوم) şeklinde yazılmış ve -cüm hecesi bir buçuk hece değerinde muamele görmüştür (158b-13). Bu son örnek, aslî uzunluğun dışında, vezin zaruretinin de uzunluğa yol açtığını gösteriyor.

5. Türkçeleştirme

Daha önce kısmen temas ettiğimiz yabancı kelimelerdeki ünlü türemeleri, vezin gereği olarak ortaya çıkmakla beraber Türkçenin ses yapısına da uyumu göstermektedir. Metnimizde diğer bazı yabancı kelimelerin de Türkçenin ses yapısına uydurularak Türkçeleştirildiğini söyleyebiliriz. Bunlar kısalma veya tekleşme şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Kısaltmalar:

a. Farsça üstâ (استا) kelimesi metnimizde Türkçeleşmiş kabul edilerek usta şeklinde okunmuştur. (118a-10, 187a-2)'de geçen bu kelimenin ikinci hecesi iki örnekte de kısa heceye karşılıktır.

b. Farsça ârzû (آرزو) kelimesi de Türkçeleşen kelimelerdendir. Kelimenin ikinci hecesi çoğunlukla (40a-13, 42b-8, 70a-5-12, 85a-10, 135a-8, 175b-2, 177a-4) kısa heceye karşılıktır. Sadece 44b-7'deki örnek uzun heceye karşılık gelmektedir. Biz bu durumu göz önüne alarak kelimeyi arzu, arzula- şeklinde yeni harflere aktardık.

Tekleşmeler:

Yukarıdaki örneklerden başka bazı şeddeli kelimelerde de vezin gereği ünsüz tekleşmesi görülmektedir.

Örnekler: dürr) dür 27b-13; Hakk > ulü'l-emr-i Hakım 81b-13; kadding > kading 33a-6; sırrı > sırı 147b-1; tesahhun > delk-i tesahun 146a-13.

Ayrıca Arapça vesme () "sürme" kelimesi de metnimizde Türkçeleşerek ösme () şeklini almıştır.

6. ķ - ğ Meselesi:

ET'de -ķ ile biten kelimelerin büyük bir ekseriyeti metnimizde de -ķ ile bitmektedir. Bu kelimeler yalın olarak kullanıldıkları ve ünlü ile başlayan bir ek almadıkları 148 yerde (tofrak 42a-9, kulak 79a-10, ayak 7b-3, kuluk 3b-5,) -ķ ile; yine yalın olarak kullanıldıkları veya ünsüzle başlayan ek aldıkları 6 yerde (ayağlar 120b-12, ayagnı 23b-3, burunrağ 71b-2, şādliğ 120a-5, tırnağ 71a-10) ise -ğ ile yazılmışlardır.

-ķ ile biten kelimeler iki ünlü arasında çoğunlukla sedâhlaşarak -ğ'ya dönmektedir. Metnimizde 62 yerde -ğ'ya dönülmüş (ayağı 87b-13, barmagım 106a-1, dudagiñg 142b-7, turmaklıgiñg 152a-11, ...); 21 yerde ise -ķ- korunmuştur (ayakın 20b-13, kullukumda 33b-7, kuyrukını 188b-6, yanğakı 70b-12, ...). Bu 21 örneğin 9 tanesi yanğak kelimesine aittir. Diğer örnekler ayakı- ayagi, karakı- karagi gibi iki şekillilik gösterirken yanğak kelimesi sürekli yanğakı şeklinde yazılmıştır.

ET'de -ğ ile biten kelimeler metnimizde sedâsızlaşmayarak çoğunlukla -ğ'yi korumaktadırlar. Bu tip örneklerin 73'ünde (% 68) -ğ'ların korunduğunu (andağ 54b-6, asıg 34b-12, kuruğ 141b-3, sarıg 22a-4, uluğ 18b-2,...), 35 (% 32) örnekte ise (andağ 21a-12, mundağ 38a-6, uruk 154b-7,...) -ğ'ların sedâsızlaşarak -ķ'ya döndüğünü görüyoruz. Biz metni okurken ğ olan yerde g, ı olan yerde k okuduk. Şiban Han Divânı'nda ğ hâkim olmakla birlikte sedâsızlaşma örneklerinin de az olmadığı görülmektedir.

Biz ğ'nın çokluğuna dayanarak ince ünlülü kelimelerde de g'yi tercih ettik. ilig, körklig, ölüg, türlüg gibi. Elbette bunların da kalın ünlülü örneklerde olduğu gibi kısmen sedâsızlaşmış örnekleri olabilir. Ancak iklâ bunu tespit etmeğe imkân vermediği için kalın ünlülü örnekleri ölçü olarak almağı uygun bulduk.

Bu arada ET'de -ğ ve -g ile biten bazı kelimelerin metnimizde hem -g/ -ğ'lı hem -g/-ğ'siz şekillerinin yan yana bulduklarını da zikretmeliyiz. Eğer sedâsızlaşma yaygın olsaydı bu örneklerin bulunmaması gerekirdi. kuruğ 25b-9, kuru 68a-12; arık 171a-4, arı 71b-12; türlüg 7a-12, türlü 57b-6; körklüg 56b-8, körklü 17a-1, köprüg 96b-8, köprü 177a-4, örneklerinde olduğu gibi. Bu dönemde BT'si bu -ğ ve -g'leri zaten düşürmüştü.⁵

7. ķ - ħ Değişikliği:

ÇT'den önceki dönemlerde başlayan ve Azerî Türkçesinde yaygınlaşan -ķ- > -ħ- değişikliği metnimizde t ve ş seslerinin yanında aşağıdaki kelimelerde görülmektedir.

aķ > aħşām 78a-13, 85b-9; maķta- 43b-9 > maħta- 102a-11; yaķ- (-tı) 65b-6, 77b-7, ... > yaħ- (-tı) 20a-13; yaķış- > yaħış 22b-13, 50a-12,..... oķsa->oħsa- 18a-3,.....

Ayrıca tarķan > Bāķī Tarħan 153b-2.

8. Ünlü Birleşmesi:

Metnimizde birkaç örnekte vezin gereği ünlü birleşmesi olmaktadır:

ķoyma anı > ķoyma anı (-.-) 155a-3
ne üçün > ne üçün (-.-) 71a-10
ki eylemek > k'eyle- 162a-4
ki o > k'ö 74a-4

⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Reşit Rahmi Arat, Atabetü'l-Hakayık, TDK Yay. İstanbul, 1951 s.107, not.6

9. İlgi Hâli :

a. Metnimizde ilgi hâlinin yaygın şekli -ning, -ning'dir-nung, nung'lı örnekler de az değildir.

'aşıkning (hâli) 69b-5, âdemining (cismi) 139a-1,
Bâburning (ilçisi) 151b-12, bülbülning (rengi) 46b-12,
ürgençning (kıbâli) 192a-5,
cânnıng (kuşu) 160b-2, yolnung (derdi) 89a-6,
yüz-nung (üsti) 15b-9, bağ-ı hüsnungning (hayâli) 12b-4,
könglümning (arzusu) 44b-7, könglümning (ivi) 94a-10,
köngülning (kuşu) 93b-8, köngülning (közgüsü) 97a-4,
közüngning (karası) 153b-9, közining (nûrı) 110a-4,
yüzüngning (âf-tâbı) 113a-4, yüzining (ayı) 80a-6.

b. İlgi hâli eklerinin -ing, -ing, -ung, -ung şekilleri de az olmakla beraber metnimizde bilhassa iyelik ekli kelimelerden sonra kullanılmaktadır.

'aşıkung (köngli) 108a-4, 'aşıkning (derd ü sözi) 72b-6,
âhımung (bir zerresi) 77b-2, cānımung (cānānı) 77b-12,
cāhiling (minligi) 88b-9, könglümung (ārāmı) 78a-12,

c. İlgi hâli eki olarak -nı, -ni de bugünkü Özbek Türkçesinde olduğu gibi metnimizde epeyi kullanılmaktadır.⁶

dāğın (karası) 58b-2, dūrni (kıymeti) 145b-7,
Kışmirni (otı) 121a-12, közlerin (oqları) 8b-8,
Pıl tişini (ağusu) 192a-9, şun'-ı Hudānı (hūbları) 146a-12,
Şibānini (köngli) 58b-2, zūlfini (sevdāsı) 64a-10.

⁶ Bu konuda bkz. J. Eckmann, Çağatayca El Kitabı (Cev. Günay Karaağaç). İÜEF Yay. No: 3412, İstanbul, 1988, s.57
A.von Gabain, Özbekische Grammatik, Leipzig-Wien, 1944, s. 50-148.

d. Bilhassa zamirlerde -ningki, -ningki; -niki ekleri de görülmektedir.

deryāningki (dürleri) 109a-12
 anıngki (fitnesi) 54a-11
 minıngki (müskilim) 112a-12
 siniıngki (her bir işiıng) 97a-7
 bularniki (tefāvüti) 108b-10
 siniki (sözleriıngni) 88b-8

e. Bütün eski metinlerde olduğu gibi Şiban Han Divanı'nda da eksiz ilgi hâli örnekleri, bilhassa iyelikli kelimelerde sık sık görülür.

cânım (tilegi) 104a-4;
 cennet (içi) 172b-4;
 dilberim (zülfi) 103b-4; 'ışk (sırrı) 7a-1; sünbülü (tâbı) 69a-3; Ürgenç (ili) 118b-11.

10. Ayrılma Hâli :

Klâsik ÇT'de ayrılma hâli eki--dın, -din, -tın, -tin iken metnimizde bunlardan başka -dan, -den ekine de rastlıyoruz. Eckmann bu durumu Memlük Kıpçakçasının bir özelliği olarak izah etmektedir.⁷

Örnekler: ayak-dın "kadeh" 11a-1; baş-dın 97b-8; bāğbān-dın 13a-4; heves-din 141a-13; jāle-din 37a-13; yüzüıng-din 16a-6, ayak-tın 31a-2; baş-tın 65b-2; yitik-tin 186a-7, ara-dan 100b-12; uşan-dan 189a-12; zıı-dan 2a-4; ulus-dan 100b-12; tişııng-den 33a-7. Bu arada 47a'daki gazelin redifi de -dan, -den'lidir. yüzüıngdendür 47a-4-5, içindendür 47a-7, saçııngdandur 47a-9, lebiıngdendür 47a-13, közüıngdendür 47b-2.

11. Zamir n'si (pronominal n) :

3.şahıs iyelik eklerinden sonra gelen zamir n'si ÇT'de genellikle bulunmaz. Metnimizde gerek BT'nin tesiri

⁷ bkz. J.Eckmann a.e. s.67.

ile, gerekse vezin gereği bolca zamir n'si kullanılmaktadır. Hattâ bazen vezne göre bulunmaması gereken yerlerde bile zamir n'si yazılmıştır.

Örnekler: arası-n-dın 154a-2; bağı-n-da 125a-10; boynı-n-da 22a-9; ehli-n-din 169a-7; gamzesi-n-de 173b-5; ivi-n-de 67b-5; üsti-n-de 54b-4. Vezin gereği yazılmaması gereken örnekler: allı-n-da 170b-12; gazâlesi-n-din 119a-1; küyi-n-de 138a-11; özi-n-din 46a-12.

12. Topluluk Şayı Sıfatları:

Metnimizde topluluk sayıları için kullanılan şekiller şunlardır:

a. -ağu/ -egü ET'den kalan bu ek aşağıdaki örneklerde yaşamaktadır.

biregü " her biri, biri" 168a-3,
ikegü " her ikisi, ikimiz" 48b-9.

b. -av/ -ev (< -ağu / -egü)

birev "biri, her biri, birisi" 141a-12
ikev " ikisi, her ikisi" 141a-13, 188b-6
ügev "üçü, her üçü" 141b-1
törtev "dördü, her dördü" 141b-2
bişev "beşi, her beşi" 141b-3
altav "altısı, her altısı" 141b-4
yitev "yedisi, her yedisi" 141b-5
sikizev "sekizi, her sekizi" 141b-6
tokuzav "dokuzu, her dokuzu" 141b-8.

Örneklerden de anlaşılacağı üzere bu şekiller aynı nazım parçasına aittir. Hattâ sekizev metinde " سکيزايو " şeklinde yazılarak sekiz iv ile tevriyeli olarak kullanılması sağlanmıştır.

c. - elesi

ikelesi "ikisi, her ikisi" 182a-6

13. Şimdiki Zaman Çekimi:

a. -a/ -e, (-y)+ dur + şahıs zamiri

Teklik 1. şahıs,

çikedür-min 185a-3, böleydür-min 139b-6, yalaydür-min 139a-9

Teklik 2. şahıs için metnimizde örnek yoktur.

Teklik 3. şahıs,

aşadur 84a-8; artadur 43a-6; baradur 102a-13; bilinedür 65a-3; itedür 58b-7; uçadur 58b-3, tileydür 141b-13.

Metnimizde çokluk şahıslar için örnek yoktur.

b. -a/ -e + şahıs zamiri

Bu şekil oldukça az kullanılmıştır.

Teklik 1. şahıs

işite-min 71b-2

Teklik 2. şahıs,

ayta-sin 133b-1; bola-sin 51a-5

Teklik 3. şahıs,

bola 62a-13; kıla 58a-6.

Metnimizde yer yer Karahanlı Türkçesindeki -yur, -yür ekleri de görülmektedir. Bunlara aşağıdaki örnekleri seçtik:

aldayur 179a-11; avlayur 45b-8; tileyür 81b-8.

Şu örnekte ise eski şekil ile yeni şekil birbirine karışmıştır:

kılayurdur 179a-8.

14. Emir Çekimi:

Teklik 1. şahıs,

-(a) yın, -(e) yın, -(a)y, -(e) y;

bar-ayın 125b-9; bil-eyin 190b-1;

ayt-ay 142b-5; bir-ey 130b-4;

başla-yın 88b-6, kıl-ay 42b-4

kıl-ayın 127b-8; öltür-ey 174a-9.

Teklik 2. şahıs.

Eksiz veya -gıl/ -gil, -kıl/ -kil, -gın/ -gin, çal 57a-7; açıl 96a-10; al 103a-3; aç-gıl 55a-12; bil-gil 10a-1; tart-kıl 157a-6; tut-kıl 65b-12; it-kil 127b-9; al-gın 189b-12; bil-gin 63a-13.

Teklik 3. şahıs,

-sun, -sün, açıl-sun 57a-8; çal-sun 56b-11; bil-sün 25b-1; tik-sün 57a-2.

Çokluk 1. şahıs,

-alı, -eli, -alım, -elim, -alıñg, -eliñg, bar-alı 48b-9; iç-eli 23a-7; ur-alı 48b-10; iç-elim 32b-4; bol-alım 38b-11; bar-alıñg 70a-1; iç-eliñg 146b-11; tüşe-ling 52a-13.

Çokluk 2. şahıs,

-ñg, -ñgız, -ñgiz, -uñguzlar, bil-iñg 121a-2; ayt-iñgız 21a-3; bak-iñgız 187a-10; bil-iñgiz 15a-4; dime-ñgiz 109a-6; sor-uñguzlar 192a-6.

Yukarıdaki şekillerden -gın, -gin eklerine ait örnekler azdır. Çokluk 3. şahsa ise hiç rastlanmamıştır.

Metnimizde 2. teklik şahısta karşılaştığımız --çı, -çi eki de emir çekimine kuvvetlendirme katmaktadır. añg-çı 131b-11; bar-çı 96b-4; tök-çı 131b-13, 97a-4'deki ur-ça'da ise -çı, -çi'nin -ça şekline rastlıyoruz.

Yine teklik ve çokluk 2. şahısta görülen ve kuvvetlendirme ifade eden -u eki seslenme edatından ekleşmiş olmalıdır.

bar-u 79a-9, koşuñg-u 190a-10; oltur-u 121b-2; koldur-u 185b-10.

15. -yu, -yü Zarf-Fiil Eki:

ET'nin -yu, -yü zarf-fiil eki⁸ metnimizde hem -yu, -yü, hem de -y şeklinde varlığını devam ettirmektedir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. A.von Gabain / Eski Türkçenin Grameri, (Çev.Mehmet Akalın), TDK Yay. 532, Ankara 1988, s.85. Talat Tekin, A Grammar of Orkhon Turkic, Indiana University Publications, Uralic and Altaic series, vol.69, Monton and Co., The Hague, The Netherlands, 1968, s.181.

izde-yü 7a-11; 73a-9; okla-yu 192a-4; yi-yü 158a-2, bile-y bile-y 73a-4; izde-y 114b-9; kizle-y 107b-13; oku-y 15b-6. Olumsuz şekli ise almay 21a-11, üzme-y 101b-1, tutmay 167a-13 şeklindedir.

16. Tigü Edatı :

Önceki dönemlerde tigür-'ten gelişen tigür (109b-10) ve tigrü (110b-3) edatlarını biliyoruz.⁹ Metnimizde bunlara ilave olarak tigü edatını da görüyoruz. tigü 114b-13 Buradaki -r sesinin düşmesi ir- fiilinde olduğu gibi Uygur-Karahanlı döneminin tahmin ve şüphe edatı erki'de de görülmektedir. Metnimizde bu edat "irkin, 132b-5", "ikin, 139b-8" şekillerinde yaşamaktadır.

17. Türkçe Kelimelerle Yapılan Terkipler:

Şiban Han Divânı'nda yer yer Türkçe kelimelerle yabancı kelimeler Farsça terkip oluşturmaktadırlar. Örnekler: baykuş-ı bîgâne 166b-6; çehre-i ay 13a-9; kar-ı Semerkand 72a-4; kūs-ı bulut 132a-9; nokta-i miñg 170b-12.

18. Moğolca Unsurlar :

Metnimizde Moğolca kelimelere de yer verilmiştir. Bu kelimelerin mânâlarının bilinemeyeceği göz önüne alınmış olacak ki hemen satır altında bunlara mânâ verilmiştir. Bu kelimeler umun اومن "iğne" 191b-13; numun sumun نومن سومن "yay ve ok" 191b-13 'dur.¹⁰

⁹ bkz. J.Eckmann a.e. s.93.

Necmettin Hacıeminoğlu, Türk Dilinde Edatlar, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984 s. 94 vd.

¹⁰ Bu kelimelerden numun ile sumun F.D. Lessing'in "Mongolian-English Dictionary, California, 1960, s.595" adlı sözlüğünde vardır. Kâfiye gereği umun şeklinde okuduğumuz اومن kelimesi de Moğolca olmalıdır. Bu konudaki yardımlarından dolayı Prof.Dr.Tuncer Gülensoy'a teşekkür ederiz.

192a-1'de ise hangi dilden olduğunu tespit edemediğimiz ve yine mânâsı satır altında verilerek ایوه نایوه şeklinde yazılan "disek bir Tingri" ile نروه نعروه şeklinde yazılan "yalañ öz nefsiñni" kelime gurupları mevcuttur.

19. Batı Türkçesi Özellikleri :

a. Kelime başında t-/d- bakımından ÇT'si t-'den yadır. Metnimizde sedalı d sesine dönüşen örnekler şunlardır:

dağı 2a-4,...; dahı 4a-4,...; dal "arka, sırt" 153a-9 (< ET talu, talı¹¹) ; darı- 183b-7 ; degül 175b-6 ; dig 134b-9,...; di- 123b-12,...; dola- 139a-11 ; dudak 142b-7 ; durur 5b-8

b. -am, -em şahıs eki: ÇT'de görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde iyelik kaynaklı şahıs ekleri ; öğrenilen geçmiş, geniş, şimdiki ve gelecek zaman çekimlerinde zamir kaynaklı şahıs ekleri kullanılmaktadır. Emir kipinin çekimi zaten farklılık arz etmektedir. BT'nin ilk dönemlerinde ortaklaşa kullanılan ve sonradan Azerî Türkçesinde yaygınlaşan -am/-em şahıs ekine metnimizde de rastlıyoruz. 100a-b'deki 167. gazel Nesimî'nin

Bende sıgar iki cihân ben bu cihâna sıgmazam
Gevher-i lâ-mekân benem kevn ü mekâna sıgmazam
matlalı gazeline¹² nazire olarak yazılan ve ilk beyti
Barça ulus minde sıgar min bu ulusa sıgmasam
Yaşsı yaman minde sıgar min bu Moğula sıgmasam
olan bu gazeldeki -am/-em'ler rediftir.

¹¹ bkz. Muharrem Ergin, Azerî Türkçesi, İÜEF Yay. No: 1633, İstanbul, 1981, İkinci Baskı, s. 111, not. 47.

¹² K. Edip Kürkçüoğlu, Seyyid Nesimî Divânı'ndan Seçmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 612, Ank., 1985, s. 142.

Diğer örnekler: almışam 19a-3 ; ayturam 101a-5;bilmesem 109a-12 ;bolmuşam 43a-1 ;çıkmasam 103b-4+ eylerem 35b-1

Örneklerde de görüldüğü gibi bir yandan BT'nin tesirinde -am/-em eki kullanılırken,bir yandan da Çağatayca'nın özelliği olan sedasız s sesi (-mas) devam etmekte ve "-masam" gibi karışık kullanılışlar ortaya çıkmaktadır.

c. -n eki (Teklik 1. şahıs)

Batı Türkçesinin teklik 1.şahıs eklerinden -n'ye metnimizde de bazen rastlanmaktadır.Ancak bu durum sadece olumsuz geniş zaman çekiminde görülmektedir.

bolman 9b-11 ; bilmen 13a-4 ; ayta alman 8a-5 ;
kılman 13a-9 ;körmen 171b-12

d.Metnimizde dikkati çeken bir başka husus 137b' deki 239.gazeldir.Bu gazelde beyitler,

mindür-min 137b-1

yandur min 137b-2

bildür min 137b-4

tındur min 137b-6

semendür-min 137b-8

mindür-min 137b-10

mindür-min 137b-12

Çingizidür-min 138a-1 şeklinde bitmektedir.

Burada isimlere gelen -min bildirme eki fiillere de getirilmiş gibidir: yandur min (döndürmem),bildür min (bildirmem),tındur min (dindirmem) .Biz bu durumun BT'ne ait -man/-men olumsuz geniş zaman ekiyle ÇT'nin -min şahıs ekinin karıştırılması sonucu ortaya çıktığını sanıyoruz. BT ile ÇT arasında, -man/-men(-mam,-mem) mânâsına bir -mın,-min şekli ortaya çıkmış gibidir.Biz fiil şekillerini bildür min "bildirmem";tındur min "dindirmem" ;yandur min "döndürmem,yüz çevirmem" diye mânâlandırdık.Keza 182b-8' deki tile min de aynı şekilde "dilemem" mânâsına gelmektedir.

e. ÇT'de bildirme kipi bilindiği gibi, şahıs zamirleri, turur/ durur, -tur -dur ve i- , ir- ile yapılmaktadır.

āgeh-min 54a-10; cān-sin 130a-11; mindür-min 137b-12; yaḥşî-min 100b-1 taḳvā turur 65b-11; yaḥşî durur 182b-10; ḥıdmetçi-dür 71b-3; yaḥşî-dur 106a-12; yaḥşî irmes 88a-7; hem-rāz irür 103b-8.

Bu şekillere aykırı olarak BT tesiri ile 125a-5' te "şādım" örneğine rastlanmaktadır.

f. ÇT bol-, ol- yardımcı fiilleri bakımından bol-' dan yanadır. Ancak metnimizde bol- kadar olmasa bile sıkça ol- fiili de kullanılmaktadır.

Örnekler:

'āciz bol- 117b-12, 'āciz ol- 102a-12;
 'āşık bol- 63b-12, 'āşık ol- 26a-11;
 baş bol- 187b-12, baş ol- 100a-4;
 fetḥ bol- 155b-7, fetḥ ol- 169b-3;
 gāfil bol- 13b-7, gāfil ol- 37a-3;
 gark bol- 20a-13, gark ol- 143b-3;
 hacil bol- 79a-5, hacil ol- 27a-10;
 hayf bol- 106a-2, hayf ol- 125b-8;
 huşk bol- 155b-13, huşk ol- 132b-13;
 ırak bol- 81a-3, ırak ol- 39a-12;
 kurbān bol- 47b-2, kurbān ol- 63b-9;
 mecnūn bol- 75b-8, mecnūn ol- 117a-6;
 mest bol- 90b-11, mest ol- 31a-2;
 muḳayyed bol- 35a-1, muḳayyed ol- 76b-2;
 münāsib bol- 97a-5, münāsib ol- 161b-13;
 nādān bol- 137a-10, nādān ol- 14b-9;
 naşib bol- 21b-11, naşib ol- 162b-6;
 nevmīd bol- 87a-5, nevmīd ol- 49b-11;
 perişān bol- 47a-1, perişān ol- 32b-10;
 rūşen bol- 87b-2, rūşen ol- 12a-10;
 şād bol- 29b-11, şād ol- 162b-2.

g . ET'deki u- fiilinin yerine ÇT'de al- fiili geçer. BT ise müspet iktidari şekil için bil- yardımcı fiilini tercih eder. Metnimizde al- ile yapılan iktidar şekli çoğunlukta olmakla birlikte "bil-" de kullanılmaktadır.

Örnekler:

ayta al- 150b-9

bara al- 162b-5

kizley al- 107b-13

köre al- 33b-11

oğsata al- 21a-11

sağla al- 136a-8

saklay al- 74a-7

tuya al- 77b-4

üze al- 182a-8

ite bil- 38b-13; kıla bil- 120a-2; köre bil- 9a-5; oğsata bil- 80a-5; okuy bil- 15b-6; tura bil- 107a-9; yaşura bil- 19b-4.

20. Diğer Hususlar :

1. ET'deki "ğ" sesi bugün BT ile DT'de "y", Altay (Abakan) şivelerinde ise "z" dir.¹³ Metnimizde ET'deki idi "Tanrı" kelimesi 172b-1'de "izi" olarak; ET'deki adın "başka, diğer" kelimesi de 101b-2'de azın-ge "başkasına" olarak geçmektedir. Bu kelime Kutb'un Hüsrev ü Şirin'inde ise adın olarak geçmektedir.¹⁴

2. ET'deki -ağ/ -egü eklerinin metnimizde -av/ -ev ve -ağ/ -egü olarak geçtiğinden daha önce bahsetmiştik. (bkz. Topluluk sayı sıfatları.)

¹³ bkz. Hasan Eren "Türk Dili" md. TA., 32.cilt, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1983, s.72.

Reşit Rahmeti Arat, "Türk Şivelerinin Tasnifi" TM X. İst. 1953, s.59-139.

¹⁴ M.Necmettin Hacıeminoğlu, Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri, İÜ Yay.No:1378, İstanbul, 1968, s.104,114.

"birev, ikev" gibi örneklerden başka metnimizde fiilden isim yapma eki -ğ'nın -v'ye dönmüş şekilleri de mevcuttur. Bunlar; adav "bağışlanma, adama (?)" 142a-9 (< ata-)¹⁵
aldav "aldatmak" 142a-12
talav "yağmalama" 142a-9
yadav "yabancı olma, yabancılaşma (?)" 142a-8.

Bugünkü Kazak Türkçesinde yaygın olan -v eki metnimizde yukarıdaki örneklerden de anlaşılabilceği gibi kâfiye gereği olarak kullanılmıştır.

¹⁵ bkz. A.von Gabain, a.e. s.262.

METNİ KURARKEN UYULAN ESASLAR

1. Metinler kısmında sayfanın solundaki rakamlar (9a,41b...) varak numarasını; mısraların solundaki rakamlar (1,5,10) varaktaki satır sırasını göstermektedir.

2. Yazmayı esas aldığımız için, "kaside, gazel, na't, rübâî v.b." nazım şekillerini belli bir tasnife tâbi tutmadık. Bütün nazım şekillerini ve başlıklarını olduğu gibi ve olduğu yerde bıraktık.

3. Parantez () içine alınan harf, hece veya kelimeler, metinde bulunması gereken veya bizim böyle olması gerektiğini sandığımız, fakat asıl nüshada bulunmayan şekilleri gösterir.

4. Metinde yaptığımız düzeltmelerin metindeki şekilleri sayfa altlarında gösterilmiştir.

5. Bütün kişi ve yer adları ile Tanrı isimlerinin ilk harfleri büyük yazıldı.

6. Kur'an'dan alınan âyetler veya âyete işâret eden kelimelerin Kur'an'da geçtiği sûre adı ve kaçınıcı âyette oldukları sayfa altında gösterilmiştir.

7. Zamir kaynaklı şahıs ekleri ile kelime tabanı, (-) ile ayrılmıştır. -dur ve -tur ekleri bitişik, durur ve turur kelimeleri ise ayrı yazılmıştır. Yine ayrı yazılması gerektiği halde birleşik yazılan ek ve edatları ayrı yazdık.

Örnekler:

anıñ dig	انينك ديك	61a-11
yok turur	يوقتورور	4a-9
Yüzin dağı	يوزيند اغي	43a-13

8. Metinde Kullanılan Transkripsiyon İşâretleri

آ	a,ā	ع	ğ,ğ
ا	a,e	ف	f
ب	b,p	ق	q
پ	p	ك	ğ,k
ت	t	ك	ng
ث	ṭ	ل	l
ج	c,ç	م	m
ح	ç	ن	n
خ	h	و	v;o,ö,u,ü,ū
د	d	ه	h;a,e
ذ	ḏ	ی	y;i,i,î
ر	r	.	'
ز	z		
س	s		
ش	ṣ		
ص	ṣ		
ض	ḏ		
ط	ṭ		
ظ	ṭ		
ع	c		

M E T İ N

1a-b Bu varak yazmada yoktur.

(1)

---.---/--.---/--.-

2a

.....

1 Andın oldu cümle 'ālem ber-ķarār

Ķudretiniġ cüzvīsinden aytayın
Gāvmīši 'anber tōker āhū yıpar

Dağı sini tōrt zıddan ħıldı naķş

5 Sin anı bilsenġ sini andın siver

2b

1 Her ne iş ħılır-sin anıġ bile ħıl
Anġa barur yollarıġnı ol aķar

Siniġ aşıġıġdur andın bol aşıġıl
Bu meşeldür nā-kes aşıġıdın ħaķar

5 Uş anıġdur mülk ħayda barga-sin
Sini bu ħırş u hevā andın ħavar

Ay Şibānī sin anıġ-sin anı bil
Siniġ işiġ anı sıvmekdin ozar

(2)

-.---/--.---/--.---/--.-

10 Ay ki sin her mażhariġ sırrını bilgen bir ũ bar
Ķıldıġ uş fażlıġ bile 'āşıķlarıġġa iftiġār

Ķatre sunı luţfunġ irle^x ol şadef ħursaķına
Lü'lü-yi lā'lā ħılır-sin belki dürr-i şāh-vār

3a

1 Ay siniġ zātiġ biziġ ta'rifimizdin ni niyāz
Ay siniġ luţfunġ vücudunġ bī-ħisāb u bī-şümār

^x Şâirin bu kelimeyi belki de vezin zaruretiyle "irle" olarak (birle yerine) kullandığı anlaşılıyor.

Evvel ü āhir sin oq sin barça 'ālemde 'ıyān
Barça 'ālemde kıllıp-sin qudretiñni āşikār

5 Yā ilāhe'l-'ālemīn biz bendelerğa raḥm kıl
Sin keremdin 'özr-h'āh u biz ḥaṭādın şerm-sār
Kirdgārā sin-sin ol kādīr ki öz ḥūkmüñg bile
Āsmānlarğa ḥurūc u yirge birip-sin qarār

10 Baş koyarlar ḥāzret-i cūdiñge dānişmend ü şeyḥ
Kāfir ü mü'minga kıldıñg 'izzetiñni bī-ḥisāb
Kimse kim luṭfuñgdın ayrılssa bolur bī-i'tibār
İmdi sin kim şāh-Baḥt ḥāliğa luṭfuñg birle bak

3b 1 Ay kerīm-i zū'l-celāl ay kādīr-i perverdigār
TEVHİD-İ BĀRİ TA'ĀLĀ

(3) ---/--/--/--

Şubḥ-dem Ḥaḳ sözlerindin yād kıl
Miñg bir atın könglüñgga bünyād kıl

Evvelīn ü āhirīn oldur kadīm
Barça 'ālem pādişāhı ol ḥakīm

5 Pādişāhlar pādişāhı ol turur
Anğa kulluk kim kıllur sultān turur

Anğa tanuk on sikiz miñg 'ālemi
Andın oldı cümle 'ālem mülketi

İsm-i zātın atı birle aytayın
Andın özge söz bar irse kaytayın

İsm-i a'zam anıñg atıdur beyān
Fazlı ilen özini kıldı 'ıyān

Ol 'azīm ü ol ḥakīm ü ol kerīm
Ol ḥalīm ü ol 'alīm ü ol raḥīm

10 Mihribāniñg ol durur 'aybıñg yapar
Oziñg ile andın özge ni kiter

Saᅅga munça luᅅf u iᅅsān eyledi
 Kılur kılmas işiᅅni sözledi

4a 1 Pes ilāhiᅅᅅ kulluᅅın kılmaᅅ kirek
 Aᅅga kulluᅅ kılmaᅅan ölmek kirek

Bil özüᅅni tört zıddan kıldı şāh
 Daᅅı nūrı birle kıldı sini māh

5 Sin sini ᅅanıdın^x olduᅅᅅ sin ᅅanı
 Min meninden min boldı min meni

Minligidin boldı şeyᅅān dūr dūr
 Anı ᅅayda körse aytur ur ur

10 ᅅudretinden kılmamış iş yok turur
 Barı anıᅅᅅ ᅅudretidūr ol bilūr

Ay Şibānī sözler irseᅅᅅ şubᅅ-dem
 Miᅅᅅ bir atı birle ᅅoᅅᅅıl dem-be-dem

4b 1 Oldurur ol öldürür ᅅayy u aᅅad
 Daᅅı saᅅga yarıᅅı oldur şamed

Anıᅅᅅ vaşfını aymaᅅa oldur meded
 Andın özge kim saᅅga bolᅅay sened

NA'T-I NEBİ 'ALEYHI'S-SELĀM

(4)

-.--/--.--/--.-

5 ᅅaᅅ Ta'ālānıᅅᅅ ᅅabībi kim turur
 Aᅅmed ü Maᅅmūd u Maᅅbūb ol turur

Barᅅadın burun kilip soᅅᅅra ᅅalıᅅ
 Evvel ü āᅅir Muhammed ol turur

10 Bir ü barıᅅᅅ ibtidāsın kim sınar
 Āᅅirinde intihāsın kim bilūr

Vaşfın anıᅅᅅ ᅅaᅅ kılur ᅅur'ān bile
 Türlü türlü mu'cizātın ol kılur

^x Met.: قیدین

- 5a 1 Enbiyālar evvelinde şāh idi
 Āhırinde dağı sultān ol turur
- Sini sivdüm saŋga kiltürdüm imān
 Küfr ü zulmet tūđların ol köydürür
- 5 Ay Muhammed bizni kör miŋ yıl yırak
 Yügrüben yolunđda uş başım barur
- Min siniŋ-min saŋga oğ kıldım ümīd
 Sindin özge mini kim otdın alur
- Bu Şibāniniŋ siveri şer'idür
- 10 Anıŋ için közidin yaş akturur

NA'T-I NEBİ 'ALEYHI'S-SELĀM

(5)

.--/.--/.--/.-

Muhammed Muhammed yüzünđ "ve'd-đuhā"^x
 Maŋga sindin özge yok ol pişvā

- 5b 1 Sin oğ sin maŋga pīr ü şeyh ü mürīd
 Sin oğ sin maŋga mürşid ü bü'l-vefā
- Mu'aţţar dimāđ u münevver köŋül
 Siniŋ sözleriŋge bolur āşinā
- 5 Cihānı yaruttı anıŋ tal'atı
 Cihān taptı andın bu nūr u ziyā
- Kemāli cemāli şifātı laţif
 Anıŋ şer'i durur biliŋ kimyā
- Biliŋ şer'i durur "şarāben tahūr"^{xx}
- 10 Resül sünnetidür cihānga nemā
- Sin irdiŋ garaż küll-i mevcūd için
 Sini kıldı server-niçin enbiyā

^xKur'ān-ı Kerim, Duha Suresi, 1. âyet.

^{xx}Met. " شراب انطهور " .Kur'ān-ı Kerim, İnsan Suresi, 21. âyet.

- 6a 1 Nebi çār yāri^x biliŋ çār tağ
 1 Ne tağ^{xx} bolgay andiq sa'adet vefā
 Habībniŋ yolunda irür-min ğarīb
 Anğa luţfunğ ile bağ ay Rabbenā
 İlāhī Şibānī haţāsın tūzet
 5 Özi tapқанınça kılıptur du'ā

TEVHĪD-İ BĀRĪ TA'ĀLĀ

(6) --/--/--/--/--

- Ƙudretiniŋ evvelinde zū'l-celāl
 Ol Muhammedni kılıp şāhib-kemāl
 Barça mürsellerdin anı ozdurup
 10 Öz özine körsetür zibā-cemāl
 "Ƙābe Ƙavseyñ" menziliŋe yitkürüp
 Taptı rü'yet kiçesinde ol vişāl
 Yana toğsan miŋ işitken sözlerin
 6b 1 Ümmetiğa aydı ol şirīn-mağāl
 Ƙüfr ili bu tört yārin körgeli
 Didiler kim işimiz boldı mecāl
 Çün Ebübekr ü 'Ömer 'Oğmān 'Alī
 5 Her biridür vaşf içinde bī-mişāl
 Rıđvānu'l-lāhu 'aleyhim ecma'in
 Tā kıyāmet olğusıdur ittişāl
 Ay Şibānī uşbu mekrüh dünyede
 Ser'ini kılsaŋğ dāyim bolduŋğ helāl

^x Met.: چار ياري

^{xx} Met.: طاغ

TEVHİD-I BÂRÎ TA'ÂLÂ

(7)

-.-./-.-./-.-./-.-

Ay Muhammed ayagiñg altında kaldı nüh tabak
Hem resüller hem melâyik sindin öğrenür sabak

7a

- 1 'Işk sırrın her kişi sindin burun bilmes idi
'Işk ehliğa yayıldı defteringden bir varak

Gerçi kâfir bütmes irdi bir niçe mu'ciz körüp
Ah uşol cāhillering hakkında kılding aynı şak

- 5 Bozar irdi yir yüzini küfr ü zulmet birle zulm
Kılıçingning heybetindin boldı 'ālemğa nasak

Kâfir üçün imgeniben dîn ü islām ögrete
Öz cānın kılıp fidā ümmetke yaydı nūr-ı Hâk

- 10 Ol habibing kıysı bir luţf u kirāmin aytayın
Pür günāhımdın uyalıp közlerim saçtı şafaş

Hazretingden kim şefā'at izdeyi kilgen zamān
Öz uyatımdan kıılır-min her seher türlüğ 'arak

7b

- 1 Sinden^x özge kıysı bir işikte min tilmüreyin
Niçe köp taşşırım olsa sin 'ināyet birle bak

Yâ Resûlallāh nazār közüngdin imdi salmağıl
Ümmetingning arasında Şibānî kıldur ayak

NA'T-I NEBÎ ALEYHI'S-SELÂM

(8)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 5 Şirîn-lebidür kevşeri sözi "şarāben tahūr" ^{xx}
Yāhud aning diğ gevheri kılmadı Hâk pākize nūr

Ol cevher-i pākizening cismin körüp kök 'ālemi
Veh kim aning 'ışkıda bil şaf şaf turur hūr u kuşūr

^x Met.: سیندا

^{xx} Met.: " شراب انطهور " "Kur'ân-ı Kerîm, İnsan Sûresi, 21. âyet."

Rıdvān müheyyā rahtını kıldı ta' accüb kuruş urup
10 Didi anıñ başkanıdın kaldı mañga ne Kūh-ı Tūr

Sin-sin müselmān eylegen ol nefsini köp imgetip
Heybetidin korkup anı kılğan penā Muşhaf mudur

Sin-sin habībi yolıda Çingiziden bu Şibānī
8a 1. Būstān-ı könglüñge tüşken ol dāne-i hāli müdür

HARFÜ'L-ELİF

(9)

.---/.---/.---/.---

İlāhī irür birligüñ aşikārā

Kaµug derdlerga sin ok sin müdarā

5 Siniñ 'ışkıñni saklay alman köngülde^x
Közüm gammāzı anı kılmakka yara

Bişürgil hayālimde sin müşg ü 'anber
Yayıp-sin cihān içide müşg-i pārā

Firāk eylemegil āhir demde imān
10 Hem ol hecridin salma başıñga hārā

Terahhum ile eylediñ bāğ u cennet
Ki hüsnüñge mağrürdür gül-'izārā

8b 1. Karangu köngül üzre saykal ilāhī
Şabūh dig yaratgıl anı Allāh ara

Şibānning köngüldeki sin-sin bilür-sin
Şerī'at bile anı kıl anı aşikārā

ve eyzān lehū

(10)

-.---/-.---/-.---/-.--

5 La'1-i yākūt lebleriñdin gonca-handāndur sañga
Dür tişingni körgeli bu ebr-i nisāndur sañga

Kaşlariñ yasın körüp bu hasta könglüm korkmadı
Közleriñni oklarıdın böyle kurbāndur sañga

‘Aşık-ı dil-hastanı her demde ay ‘İsā-nefes
10. Öltürüben tircüzür-sin barı āsāndur saṅga

Sin nedin cevr ü cefānı bilge tedbir eylediṅg
Hüsn iliniṅ arasında böyle devrāndur saṅga

9a

1 Sin ezeldin āşinā vü hāli yat oldunṅ maṅga
Ay Şibānı her ne kılsa derdi dermāndur saṅga

ve lehū eyzān

(11)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay vişāliṅniṅ şu‘ā‘ı şaykal itken cān ara
Uşbu şu‘ledür körünge cümle-i insān ara

5 Nık köre bilmen vişāliṅni perişān zūlf ara
Sūdı ne bolṅay bu cāṅga körmese hayvān ara

Tüşmegen bolsa cemāliṅdin köṅülge şu‘le‘i
Heçr gavṅasın körünṅüz Yūsuf-ı Ken‘ān ara

10 Barça ‘ālemṅa yayıldı bil ki hüsnüṅ pertevi
Hıyre boldı közleri Fir‘āvununṅ ‘İmrān ara

Kim yitişse her köṅülge luṭfıdın bād-ı nesīm
Būlbūl-i cānniṅ fiṅānını körünṅ bustān ara

9b

1 Bu ḥabībniṅ zūlfidin boldı dü ‘ālem hoş dimāṅ
Feyz eger tilmes uşandın bolmaṅay imkān ara

Bu Şibānı eyle salgıl şer‘niṅ deryāsıṅa
Kalmasun cürm ü günāhı deryā-yı ‘işyān ara

ve lehū eyzān

(12)

---.-/---.-/---.-/---.-

5 Koş koş kaşınṅ mihrābıdın kim kıble-i cāndur maṅga
Nergis közüṅ fitnesidin kevkeb dūr-efşāndur maṅga

İkbāl mihri burcıdın sin kayda kildiṅ köṅlüme
Hoş hoş sözüṅ beyḥānıdın kim rāhat-ı cāndur maṅga

Bu nāle-i zārım mining̃ ol sıvgenimdendür nitey
10 Bağrım kanıdın lāle tig bu gonca-handāndur maŋga

Min hod özümde her zamān bolman hayāli kilgüçe
Bu cennet ehli sinsizin bil barı zindāndur maŋga

10a

1 Sin ay Şibānī uklama Mahmūd hayāli kitmesün
‘Ömrüm aning̃ yadı bile bilgil ki çendāndur maŋga

ve eyzān lehū

(13)

-.---/--.---/--.---/--.-

Zülfi dām u hāli dāne ol şanem kılmış maŋga
Bend-i bendimdın girihler ca‘dıdın salmış maŋga

5 Tün uzundur hecr uzundur zülf uzundur neylesün
Hecr otındın her seher veh könglüme yakmış maŋga

Bu firāk u uşbu hicrān otına örtenmedim
Bu közüme neyleyin kim eşkdin tökmüş maŋga

10 Yok turur şabr u kararım dāğ-ı hicrān yaqalı
Cān barıp cānān sarı gam-gin köngül kalmış maŋga

Ay Şibānī vaşlını dāyim tiler-sin Tinğridin
Neyleyin kim derdini Tinğri naşib kılmış maŋga

ve eyzān lehū

(14)

-.---/--.---/--.---/--.-

10b

1 Ay Şibani Hāk saŋga boldı ezeldin āşinā
Aning̃ üçün huşk u ter mülkinde kıldı pādşā

Her niçe müşkil işing̃dür birdi Hāk nuşret saŋga
Nefs-i dünyā öltürüp uklamayın kılgıl senā

5 Lāv-ı leşker himmetidin uşbu sedni bağladıng̃
Sin özüng̃ yalguz turup hırsınga sed bağla yana

Bir ulug̃ deryā vü kāfir sinde bardur bī-vefā
Bu vefālıg̃ şer‘i birle ir iseng̃ nefsing̃ kına

İmdidin soñg himmetiñni kayda barsañg koymağıl
10 Ol Buhārā Hāfızıdın ay Şibānī kol du'ā

ve lehū eyzān

(15)

.---/.---/.---

Yırağdın yıqılıp bardım digende
Tiriltti ol şanem öldüm digende

- 11a 1 Ayaqdın kan yutar ilgim şikestdür
Firākdın kurudum kandım digende
- Turup-min dost u düşmen bilmesün tip
Ki hecring kildi uş turdum digende
- 5 Niçe kün uşbu sırnı kızler irdim
Yakıldı 'ışk otı söndüm digende
- Mini mundağ mahabbet kıldı Sālih
Buhārā Mahmūdın kördüm digende
- Yana dostlar firāki bir sarıdur
10 Firākdın yanmadım yandım digende
- Şibānī nālişi tündin üzüptür
Ne zülfke tüştüm uş üzdüm digende

ve eyzān lehū

(16)

.---/.---/---

- 11b 1 Yüzünğni kördüm ol çārtāğ içinde
Açılmış tāze gül yafraq içinde
- Tebessüm kılsañg ol gonca-lebiñgdin
Digey-sin bal çalar kaymak içinde
- 5 Niçe kızlediñg ay ra'nā gazālım
Mini yandurmağıl avlak içinde
- Kerem kılğıl kil imdi ay 'azizim
Oturgıl dide-i müştāk içinde

- Cihānning közi hergiz körmişi yok
 10 Ne kıldı leblering sormak içinde
- Kil ay sākī yükünüp bir ayak tut
 Maᅅga dilber bile kışlak içinde
- Maᅅga cevr eyleding ay bağrı taşım
 12a 1 Köngülni saklamay dil tāk içinde
- Muhālif Vahşnı kışlap tururda
 Turuş birmey turur turmak içinde
- Şibāniđa biriptür nusretin Haç
 5 Kavup-min Hüsrev(n) çakmak içinde
- Çiriğning gerdini körmey kaçiptur
 Meğeldür kul kaçar urmak içinde
- ve lehū eyzān
- (17) ---/---/---/---
- Tende cān boldı biliᅅ ol büy-ı pīrāhen maᅅga
 10 Könglüm oldı uşbu büydın subh diğ rüşen maᅅga
- Sırr-ı 'ışkıᅅnı köngülde niçe yıl asrar idim
 'Işđ esrārı üçün boldı köngül mahzen maᅅga
- Āh u nāle kim kılur-sin dāyimā ay mürđ-ı cān
 12b 1 Anıᅅ için uşbu köngül boldı çün gül-şen maᅅga
- Barça 'ālem bolsa bolsun düşmenim sin bar bol
 Dost sin bolsanığ ne bolğay bolsa il düşmen maᅅga
- Bāđ-ı hüsnüᅅnünđ hayāli bolmasun hicrān ara
 5 Sinsizin bāđ u gülistān körünür külhān maᅅga
- Zülfi şāmında tiler irdim tecelli Tiᅅgridin
 Yüziniᅅ şem'ı köründi Vādi-i Eymen maᅅga
- Ay Şibānī tende cān diğ yār sırrın sakladıᅅ
 Kim anıᅅ yādı bilendür tāze cān u ten maᅅga

ve eyzân lehû

(18)

-.---/--.---/--.---/--.-

Ay köngülünîng bülbülü sin bozla bustân barıda
Bolmağıl hāmūş sin imdi uşbu destân barıda

13a

1 Ne sorar-sin bil ki mindin aytayın ay derd-mend
1 Gonca sarı bakmağay-min la'l-i handân barıda

Bāğ içinde sünbül ü gül asru köp hoş-bü irür
Müşg ü 'anber islemen ol zülf-i reyhan barıda

5 Serv ü gül bilmen neçün ol bāğbandın su tiler
5 Ay közüm kıl perveriş bu kevkeb-efsân barıda

Ay Şibānî kiçeler yārning hayāli hoş turur
Ne kirektür imdi saŋga uşbu mihmân barıda

ve eyzân lehû

(19)

-.---/--.---/--.---/--.-

10 Çehre-i ayga nazar kılman vişāliŋ barıda
10 Közge ilmen lāleni yüz üzre aliŋ barıda

Kand u şekker lāf urisa bil anıŋ safrāsı bar
Kizleniptür āb-ı hayvān la'l ü baliŋ barıda

13b

1 'İşve birle körsetür-sin közüme yüz türlü dām
1 Özge dāmı kılmağıl ol zülf-i dāliŋ barıda

İ'timādı ne kılur-sin bu felekniŋ mihrine
Ay vefādār kıl vefā hūsn ü kemāliŋ barıda

5 Tizgünür-min könglüm içre barmamış tip gayr dost
5 Neylesün gayrınîng köngülde nokta hāliŋ barıda

Niçe köp kılsam yaraşur yār hayāli könglüme
Bolmağıl gāfil kiçeler uşbu hāliŋ barıda

Zülfi şāmında yanar-sin şem' bigi ay Şibān
Gam yimegil her kiçe zībā moġulıñ barıda

ve lehū eyzān

(20)

-.---/-.----/-.----/-.-

Körsem ol gül-çehreniñ cilvesini gül-zār ara
Cānımā yüz miñg tikenlerni uradur hār ara

Yār hayāli birle dāyim bar ise ölmekte tañg

14a 1 Ger anıñ nāzūk hayāli bolmasun aġyār ara

Sünbüliniñ tārīkidür küfr ü imānga bedel
İltiñ ol takvā vü zühd ü riştesin zünnār ara

Lāceverd birle müzehheb kılssa hūblar kaşların

5 Kim Herīniñ hūbları taklīdi yoq gül-zār ara

Hecr otıdın tikenler salsa cismingā ne tañg

Kim yüregim boldı za'fī bu tōkenler tār ara

'Aks-i ruhsāriñ irür közġüde yā körgeç sini

Köz açıp hayrān boluptur közġü ol ruhsār ara

10 Taptı dehr-i fānidin şayd-ı harem yañgılg necāt

Min kibi her kim ki kirdi külbe-i hammār ara

Deyrdin çıkma ki hiç türlüg mañga yol bolmadı

Berk diğ her niçe kizdim günbez-i devvār ara

14b 1 Ay Şibānī neyleyin kim yār hiç rahm itmedi

Niçe kim derd-i dilim didim fiğān ü zār ara

ve eyzān lehū

(21)

-.---/-.----/-.----/-.-

Bal içer-biz Bāğ-ı Nevniñ içide bustān ara

5 Kim sürüptür uşmunuñ diğ meclis-i Keyvān ara

Uşbu boldın her kim içse cānıga bolur huşūr

Bolmağay hergiz munuñ diğ çeşme-i hayvān ara

Şūfi vü zāhid^x lezzetdin boluptur bī-nasīb
Asru nā-dān oldı munlar tüşti uş biryān ara

- 10 ‘Ādil oldur nefsiñge dāyım müdārā kılsalar
Ol kişiniñ şohbeti te’sir iter bil cān ara

Her ki kılsağ bu kiçer dünyā için def‘-i melāl
Kan içer kādī vü müftī bu kiçer devrān ara

- 15a 1 Köşk içinde hoş yaraşur muṭrib u āvāznı
Ay Heriniñ mollāları tiñglengiz eyvān ara
- Bu gazelni Bāğ-ı Nevniñ içide aydı Şibān
Öz özini avutadur bilinğiz hicrān ara

5 ve eyzān lehū

(22)

-.---/--.---/--.---/--.-

Ol ki miskinlerge dünyā devletin kıldı naşīb
Āhiretning devletin hem birse hiç irmes garīb

Bid‘at ehlini savurdum Māverāü‘n-nehr ara
Uşbudur işim Horāsān mülkide hem ‘an-ķarīb

- 10 Leşker-i İslāmı çıksam kızıl börk üstine
Bolğusu yāver Medīne kişverindin şol habīb

Min kılıçnı şer‘ için çaptım Hudāy āgāhdur
Līk bilmesler munı kādī bile şeyh ü haṭīb

- 15b 1 Ay Şibānī ‘ışk derdidür siniñ köñglünğ ara
Bil ki yok bu derdge ma‘şukdın özge ṭabīb

ve eyzān lehū

(23)

-.---/--.---/--.---/--.-

Niçe kizledinğ saçıññınğ zulmetinde la‘l-i nāb

- 5 Hoş yaraşur ṭal‘atınğga Hızr suyıdın hoş-āb

^xMet.: صوفی زاهد

Muşhaf-ı ruhsārıngı her kim okuy bilmes idi
Min ezeldin uşbu haţţ-ı 'ışkında kıldım ıstırāb

Takı kaysı bir hadīsinġniġ kelāmin aytayın
Kim yüzünġ üstine bī-had tüşüptür müşg-i nāb

10 Miskīn uşbu mollālar 'āşık sözidin bī-haber
Zülfiniġ esrārını 'āşık kılur-min küll-i bāb

Ehl-i 'ışk esrārıdın her kimse āgeh bolmadı
Barı 'āşık sırrıdur bilgil bunı birle rebāb

16a 1 Şeyh Mansūr haqqıda bilgil ne türlüġ cevır iter
Bil anı otġa yakıp külin savurdılar gül-āb

Ne diyür-sin ay Şibān Seyyidge kim kıldı cefā
Bir niçe itler yığılıp itini kıldı kebāb

5 ve eyzān lehū

(24)

---/--/--/--

Ay yüzünġdin ay şanem alsanġ niķāb
Toġar ol zulmet tüninde āf-tāb

Siniġ atıġ atadı Allāh habīb
Dünyā vü 'ukbāda kıldı āf-tāb

10 Tün ü kün vaşlıġ hayāli kirgeli
Zülfiniġ tüninde körmən zerre h'āb

Sin kün olduġ kün ay oldı ni 'aceb
Sindin özge barçası boldı şihāb

16b 1 Gül-büy u gül-reng gül-çehresidin
Bülbülidür sayrasun her türlü bāb

Lebleri la'linde yā Rab susadım
Maġa ol yāķüt lebindin bir şarāb

5 Ay Şibānī ol habīb 'ışkında sin
Kılgıl imdi yār üçün nefsiñg harāb

ve eyzān lehū

(25)

-.---/-.---/-.---/-.---

Cānıma cānsız neşāt yok neyleyin min ay tabīb
Gül yüzinde reng körmey nāle kılmas 'andelīb

10 Zülf ü hāl ü nergisiñg gämzesine tüşti köñgöl
Baht u devlet hem-nişin ü feth ü nusret 'an-karīb

Yardıñ ger ayrılıp hicrāñga boldum mübtelā
Bar ümīdim kim vişālini Hudā kılğay naşīb

17a 1 Sin ki közüñgüni yumar-sin körklülerniñg vaşlıdın
Şun' -ı Hākıñg 'ayşıda hiç bolmağay sin dig garīb

Çün miniñg birle habībim zikri bardur dāyimā
Bu mahabbet küyide mañga ne kılğay şüm rakīb

5 Rāz-ı 'ışkımnı neteg bilgeyler ay āram-ı cān
Zāhid ü mollā vü kādī şeyh ü müftī vü haţīb

Ay Şibānī bu naşihatnı kılur-sin şūfiğa
Kim bular taklīd-i zikri ayta kıldı arıp

ve lehū eyzān

(26)

-.---/-.---/-.---/-.---

10 Āh uşol ay yüzidin her kiçe min tañğa bakıp
Közlerimniñg yaşı tınmas körgeli yüzdin akip

Ger közümnüñg yaşı bir dem akmayın tınsa idi
Köydürür irdi biliñg 'ālemni bir āhım yaqip

17b 1 Veh uşol bir zülf-i bārik tārīkiniñ tünide
Müşg ü 'anber sünbülünde boynuma zencir takıp

Körklü yüzün körgeli bir körmedim cevr ü cefā
Ateşin la'1-i lebinden könglüme otlar çakıp

5 Derdinge dermān kılıptur her zamān kayğurmağıl^x
Kıl tahammül ay Şibānī 'ışkıdın merhem yakıp

ve eyzān lehū

(27)

.---/.---/.---/.---

Töker-sin yaşım ay dilber meger közümde tolğay dip
Ne lutf irür bilinğ dostlar uşol yaşımda ölgey dip

10 Sövünür-min bu yaşımdın kızıl kanga boyalgandın
Anıñ küyinde güllerge bu rengindin boyalgay dip

Uzun tün tınmayın hergiz özüm dīvāneler yañlıg
Ne bu tilbege oşşar-min anı her dem avungay dip

18a 1 Mini çün miñnet ü gamda bilür-sin ay şanem dāyim
Yana korğar-min uş imdi mini nā-geh unutğay dip

Şibānī ne üçün dīvāne vü tilbege oşşar bil
Anı ol şeklde körse küle küle uyanğay dip

5 ve eyzān lehū

(28)

-.---/-.---/-.---/-.-

Ay dirigā kim qarılık vaktıda boldum garib
Tigme bir nā-dān kulunğa kaldı sindin ayrılıp

Ne nimelerdin mürekkeb kıldım imdi tu'meni
Derdü gam birle bu mungdın közlerim yaşı aşıp

^xMet. قیغوماغیل

10 Uşbu sözni munça köp sözleme imdi sin uzun
Hiç ezel taqdîrine dermân yoktur yalbarıp

Ay qarındaşlar niteyin uşbu cāh u dünyānı
Tigmenġiz imdi maŋga asru za'if-min ulġarıp

18b 1 Ay Şibānī Mahmūdiŋ hecrinde köp kayġurmaġıl
Bil uluġ hazretde daġı saŋga yol yasay barıp

ve lehū eyzān

(29)

---/--/--/--/--/--

Ay miniŋ nefsim cānım minde ne dir-sin sarmaşıp
5 Başıŋ için bir zamān mindin narı tur karmaşıp

Bu za'if cismimni bil cānım kuşu'ulvī çiker
Nefs-i süflī ol maķāmġa mini koymas çırmaşıp

Her kişi kim pāk-dāmen boldı nefis ü hırşdın
Tekye-gāhı 'arş-ı ā'lā^x sarı bargay yarmaşıp

Sidre-i a'lāġa ger nefsim miniŋ māni' bolur
Himmetim oldur ki min yirge yitsem tırmaşıp

Ay Şibānī uşbu dünyā cevheri külhan turur
Gül-şenini izdegil her yirde barsaŋ turmaşıp

19a 1 ve eyzān lehū

(30)

---/--/--/--/--/--

Ah uşol ney nālesindin min barı köymey köyüp
Baħr içinde dāneler min almışam çummay çumup

İrtegi yurtdın hikāyet kılġalı kögsüm yarıp
5 Yār firākında şikāyet kılġalı ġamdın tolup

Ger kişi kılssa heves gül yüzide bülbül bigin
'Işķ otın yakmak kirek 'aţţār dükānıdın olup

^x Met. عرض اعلى

Her kişi kılsa heves dürr-i yetimdin sözleyin
Min bigin Hâk yolıda bolmaq kirek ölmey ölüp

- 10 Bu Şibānīga kelāmı Hâkdın oldı neylesün
Gül bigin hāndān oluban sözlesün külmey külüp

ve eyzān lehū

(31)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 19b 1 Ger şadefniñ içide kizli ise gevher ne ‘ayb
Āşikārā bolmadı ağızında uşbu sırr-ı ğayb
Fıkh ehli men’ iter her kayda bolsa ‘āşıkı
Kim bularnıñ qaşıda ‘ilm ü hūner köp boldı ‘ayb

- 5 Yaşura bilmen bu |ışkıniñ sırrını min il ara
Köz yaşım fāş itti ‘ışkım il ara hem çāk-i ceyb
Zülfiniñ tārīki tuttı könglüm içre dīn yolın
Kim Herīniñ hūblarından hiç kütulmasdur Şuheyb
Sin kuyaş bolsañ cihānda min anıñ zerresi-min
Zerre dāyim mihr-i tābānı tiler yok şekk ü reyb

- 10 İzde imdi ay köngül meyhānede pīr-i muġān
Bil Kelimniñ yolını körsetti fakr içre Şu‘ayb
Ay Şibānī zāyi’ itme sin yigitlikde işiñ
Kim nedāmetdin^x ni hāşıl çün kilür eyyām-ı şeyb

20a

(32)

.---/.---/.---/.---

- 1 Uşol dilber firākındın sözüm uzun bolur yā Rab
Mini il ara fāş itmey hayālindin kötür yā Rab
Uzun zülf-i perīşāndın bu tün tañğı taqılıptur
Takı evvel ay ‘ışkıdın yana kayra kitür yā Rab

^x Met. ندامت

- 5 Anıñ hecr ü firâkıında bu Karşı çölide ölsem
Kefendin vāle dig lāle ya tü yirde bitür yā Rab
- Yana dilber firâkıındın mañga cevr ü cefā bolmas
Bu cevr ü bu cefālarını nedin bilmen salur yā Rab
- Şibānī uyķunu nitsün uşol dilber firâkıında
- 10 Tüşünde bārī körgeydi bu uyķudın kitür yā Rab

ve lehū eyzān

(33)

---/--/--/--

Kiçe kündüz gāfil irdi Bū Leheb
Yaķtı ol cāhil biling şem'-i 'Arab

Bahr-ı a'zamda çerāğı yaķtı devr
Anda ğark bolmas iseñg kılğıl kerb

- 20b 1 Kim kerb nedür sañga şerħ iteyin
Bil şeri'at keştidē yoktur ta'ab
- Kiçiben sin nefis dīvindin dünyede
Sin özünge şālihīn urğıl laķab

- 5 Lengerin berkit ki sin sūnnetidin
Ay birāder derdi himmetdür sebab

Keşb-i 'ilm ü 'aķl u hūş 'illet sañga
Neng ü nāmūsdın kiçip baķğıl neseb

- Bu Şibānī sözini 'ayb itküçi
- 10 Anı kılur ilge fāş ol la'l-i leb

ve eyzān lehū

(34)

---/--/--/--

Zūlfini bağlar şanem köñglümge eyle rahm itip
Uğrını bağlar anıñ dig il ayakın berkitip

- 21a 1 Ol mining könglüm uğurlar könglüm aning zülfini
Fikri bātıldur köngülning müşg bolmas kizletip
- ‘Işq-mestni kim uğurlar bolsa aytingız maŋga
Aytsun h‘āh aytnasun bolmastur anı uğrı tip
- 5 Neyleyin kim zülfining sevdāsıdın mecnūn köngül
Dilberim küyinde ser-gerdān irür mindin kitip
- Ne kıllur miskīn Şibānī zülf ü hālidin yana
Bend-i bendige girihler eyle saldı berkitip

ve eyzān lehū

(35)

---/--/--/--/--/--

- 10 Her ki Hüsrev şı‘rığa aytur cevāb ol bī-edeb
Mashara kıllur özini oħşata almay sandırap
- Sözni andaq sözlese kim sözi bolsa i‘tibār
Özin ivingen kişige yok turur ašlā neseb
- 21b 1 Hüsrev ü Sa‘dī vü Hāfızğa ne aytur-sin cevāb
Teng imestür şekker ü kand u ‘asel birle ‘ineb
- Niçe kizler-sin köngülde^x uşbu sözning gencini
Erre zikrin dimeyinçe yir tapmas ol şūfī şa‘b
- 5 Gencler bardur yir altında anı bilmes kişi
Sözlemeyin her kişining sözini bolmas sınap
- Min ki inşāf ehli birle sözledim Haq sözini
Nazm ehli arasında sayladı anı Çalap

^x Met. كونكولدا

ve lehū eyzān

(36)

-.---/-.----/-.----/-.-

10 Veh piyāle lebleriñg sorgan sayı oldum habīb
Min çiker-min cevr ü ğurbet veh anġa bolmış naşīb

Bu piyāle kıldı uş ħaġkıñġa asru nā-revā
Ĥasretidin öldüm hiç bolmadı vākıf habīb

22a 1 Kim siniñg qaşıñg körüp mihrāb secde kılmasa
Zāhid ü sūfī uşol menzilde bolmastur ġarīb

Bal bigin çehre sarıġ bolmaġ kirek ‘ışġ ehliġa
Arturur yapraġ sarıġ bolġanda efgān ‘andelīb

5 Topraġımnı kim miniñg hicrān suyındın eylemiş
Uşbu hicrān uşbu firġat derdini bilmes tabīb

Yār mihrin tilbeler qaşsı köñgölde saklasun
Çün cünün ehline bolmastur hikāyāt ġarīb

Şūfī vü zāhidni kör boynında tesbīh ü ridā
10 Min salıp taġlıd ilen boynumġa zünnār u salīb

Gerçi atañg düşmeni kılsa sañġa vesvās besī
Kıl anġa zıkr-i ilāhī birle ta‘zır-i edīb

22b 1 Ay Şibānī ol moġul hecriñg köñgölde saklaġıl
Neylesün andın cüdā köñglüm ara şabr u şikīb

ve eyzān lehū

(37)

-.---/-.----/-.----/-.-

Her hüseyñler kördiler çün ay yüzünġni bī-nikāb
Didiler kim maġla‘ul-envār irür ol āf-tāb

5 Tırgüzür öldüm digende lebleriñġniñg şebnemi
Bolmaġay hergiz cihānda bir anıñg dig şeker-āb

Yaŋı ay kaşınğ bile kıldıysa da'vā her zamān
Kaşlarınğ tanukluğın işitür ikki cevāb

Tirlegen küy-ı zenaḥdānıdır 'ışkı köŋlüme
10 Köŋlüme andağ ki saldı alma içinde gül-āb

Her kiçe eşkim töküldi ol moğul-çin hecride
Kaṭre birle dānelerni kim kıla bilgey hisāb

Bāğbān körsem çemende yaḥşı bitken serv-i gül
23a 1 Köz yaşımdın su içiptür boldı andın āb u tāb

'İşk otı saldı Şibānī köŋlide ol kıldı āh
Kim tütün peydā bolur her yirde kim köydi kebāb

ve eyzān lehū

(38)

-.---/-.-./-.-

5 Sākiyā tutğıl kaḍehni il sunup
İştıyākım haddin aştı umsunup

Zāhidā kiltür içeli bal u mey
Kāḍī vü müftī kaşında oturup

Uşbular meyhāne sırrın ni bilür
Anğlamaslar dāyimā mindin sorup

10 Mining işim boldı zāhir il ara
Kāḍī vü müftī içerler yaşurup

Yaz faşlıda kuruğan kögerür
Zāhid ü şüfī kalur taş dig kurup

23b 1 'Ayb kıлма bu sözümnı ehl-i dil
Min deyir-min uşbu sözni yupsurup

Kāḍī vü müftī Şibānğa sile bir
'İyd bolğaç sun ayāğnı toldurup

ve eyzān lehu

(23b-5'ten itibaren 24a-b'nin tamamı metinde
boş bırakılmıştır.)

25a 1

HARFÜ'T-TĀ

(39)

.---/.---/.--

Zamāne hūbların kılsak hikāyet
Cihānda kalmağay hergiz şikāyet

5 Zāhidler uşbulardın boldı mahrūm
Alarda yoq turur hergiz velāyet

Bularnıñ t̄a'ati her dem riyādur
Tün(ü) kün kılğanı boldı bidāyet

'Āşıklar t̄a'ati bil derd ü sūzdur
Bilinğ derdge bolur Haqdın 'ināyet

10 Kimünğ kim āh derdi haddin aştı
Anıñ könglide gevher bī-nihāyet

Bularğa bir nefes kılsak tefekkür
Uşandın açılur nūr-ı hidāyet

25b

1 Şibānī āhını tigme ne bilsün
Uşandın bilmegen aytur kināyet

ve eyzān lehū

(40)

.---/,---/.--

5 Seherge mi barur-min bil harābāt
Ne dir-sin zāhid-i s̄ahib-kerāmāt

Köngülde bar durur bil zūlf-i ma'sūq
Kaşı mihrābıda kılsam münacāt

Kil imdi sözleşelinğ zāhid-i huşk
Kuruğ da'vānğ turur sañga 'alāmāt

10 Eger bir kaṭre derdiñ bolsa irdi
Ne da'vālar kıllur irdiñ kıyamāt

‘Aşā vü hırkada bardur riyā şeyh
Diyür-sin il kizip cindin hurāfāt

26a 1 Mini kör fāni boldum köhne cānga
Mınıñg birle kılur derdi mülākāt

Şibānī tōhmeti yolıga tūşti
Şarāb u sākī vü dilber delālāt

5 ve eyzān lehū

(41)

-.---/--.---/--.---/--.-

Rind bolsañg ay köngül meyhānede ārām tut
Her kimüñg kim iştiḥāsı boldı irse cām tut

Bil küneşdin yaruk oldı ehl-i diller şöḫbeti
Kim ki irmes ehl-i dil yaruk künini şām tut

10 Zāhide gül-ḡehreler la‘l-i meyindin yok naşīb
‘Aşık olsañg mey iç ü hem bāde-i gül-fām tut

Nāy üni ḡonca köngüllerge ne yahşı sūd iter
Toldur ay sākī leb-ā leb cām u andın kām tut

26b 1 Zülfiniñg sevdāsıda her tün ḡanimet kiḡedür
Yüziniñg meh-tābıda şöḫbetni bu hengām tut

Yārniñg vaşlı müyesser bolmas irmiş ay köngül
Köz bile körmek cemālını ḡayāl-ihām tut

5 Niḡe hecriñgde Şibānı köydürür-sin ay moḡul
Anı köp köydürmegil bir rind-i dürd-āşām tut

HARFÜ’ Ş-ŞĀ

(42)

.---/--.---/--.---/--
(.---)

Zamāne ḡublarıdın ḡalmış ay perī mirās
Ki ḡüsn vārişi-sin sañga dilberī mirās

10 Közüñg kirişmesi Kişmîrniñg ilindendür
 Ki qalmış imdi sañga bu füsün-gerî mîrâş
 Vefâ vü mihr ile ay şeh-süvâr hüsn tiger
 Mañga niyâz u sañga nâz-perverî mîrâş

27a 1 Ulusnı başlap alur mülk ü taht-ı İskender
 Ki himmet ile tiger tâc u perverî mîrâş
 Şibâniyâ sañga Haq nusreti ezeldindür
 Revâc-ı sünnet ü şer'î peyemberî mîrâş

ve eyzân lehû

(43)

-.---/--.---/--.---/--.-

Veh ki yüz cāndın şîrîndür la'1-i dilberdin hadîş
 Turfa vü nâzûk turur çün bolsa sıvgendin hadîş

Gül yüzine her taraf ol turradın yazmış ezel
 Hāme-i kudret bitiptür müşg ü 'anberdin hadîş

10 Dür-feşān yākūtıdın gevher-şinās oldı hacil
 Dimedî hergiz yana yākūt-ı ahmerdin hadîş

Kim ölügni tîrgüzür ol la'ldin 'İsā- nefes
 Āb-ı hayvāndın haber Hızır peyemberdin hadîş

27b 1 Sıvgeli miskin Şibānî gonca-i handānını
 Okudı hayrān boluban havz-ı kevserdin hadîş

ve eyzân lehû

(44)

-.---/--.---/--.---/--.-

Ay köñgöl dünyā gamdın tolğanur-sın piç piç
 5 Sindin ayru kimse bilmes bî-vefādur hiç hiç

Mekrdür mihr ü vefâsı sıvmegil lezzātını
 İr iseng nefsiñg murādın birmegil sin kiç kiç

Sin özünġni fikr kılgıl bākī (vü) fānī bolup
Körmegil Hākđın önginni andın özge kiç kiç

10 Sin irenlerdin kalıp-sin iski yurtlar tüzmege
Tüz şerī'at cevheridin dürr-i ma'nā dürç dürç

Ay Şibānī dünyā vü 'uqbāda sin fānī bolup
Közleringdin dürr ü mercān dem-be-dem dür saç saç

(45)

.---/.---/.--

28a 1 Hudānıġ şun'ına kıldım teferrüc
Uşandın özgedin kıldım taharrüc

Taķı nefsim murādın birmeyin tip
Şerī'at 'ilmini kıldım ta'arrüc

5 Uşol 'ankā bigin taġlarda uçmay
Hudānıġ islāmın kıldım tederrüc^x

Özüm bilmey özümge işler işlep
Ne kıldım bilmeyin kıldım taharrüc

Şibānī körklü yüzdin yaşı tınmas
10 Yaşımdın uftanıp kıldım teberrüc

ve lehū eyzān

(46)

.---/.---/.--

Körer-min 'ışķ ara yüz miħnet ü renc
Belī renc körmeyin tapmas kişi genc

28b 1 Ne ġam 'ışķıġ köġülni kılsa vīrān
Kim irür dāyimā vīrānede genc

Hidāyet Hāk Ta'alādın yitişür
Eger her niçe bolsa yolu ilenç

^x Met.: تدریج

5 Maᅇga vaşlıᅇgdın ay meh va‘de birdiᅇg
Ki yoktur sözleriᅇge hiç inanç

Şibānī aydı bu rengin ᅇazelni
Bolup irdi ᅇapal ol demde Ürgenç

ve eyzān lehū

(47)

-.---/--.---/--.---/--.-

10 Çünki Haᅇ kıldı ‘ināyet bizge ‘izz ü taᅇt u tāc
Biz takı şükrāneᅇa birdük şeri‘atᅇa revāc

Şer‘ yolın tüzdük andaᅇ kim cihān etrāfıdın
Barᅇa sultānlar kilip kiltürdiler bī-ᅇadd ᅇarāc

29a 1 İhtiyācım bu ki körgey-min yüzüᅇni bir nazar
Ay yüzüᅇg nezzāresi ehl-i nazarᅇa ihtiyāc

Her cefā vü cevr eger kılsaᅇg turup-min cān bile
Min imes-min özge ‘aşıklar kibi nāzük-mizāc

5 Bu Şibānī gerᅇi ᅇān oldu ᅇedāyıᅇgdur siniᅇg
Kim fidā eyler saᅇga yüz miᅇg munuᅇg dig taᅇt u tāc

ᅇARFÜ‘L-ᅇĀ

(48)

.---/--.---/--.---/--.---
(---)

Lebiᅇg tebessüm ile eyle tircizür ki Mesīᅇ
Zihī tebessüm-i şirin zihī kelām-ı faşih

10 Kirişme birle yana cānım içre saldı tennūr
Könᅇülni avlaᅇuᅇı bir semen-izār-ı melih

Kaşıᅇni yasına boldı yana pūte könᅇlüm
Velī karakᅇı közüᅇg nakd-i cānım aldı şarih

- 29b 1 Çikip közüm yana kirpüklerimni riştesine
Sirişk dānesidin kıldı her sarı tesbîh
Mürîd-i ‘ışk boluptur Şibānî-imiskîn
Didi işāret ile kılmadı anı taşrih

ḤARFÜ'D-DĀL

(49)

.--/.--/.--/.-

Kirekdür kişige makām u ‘ibād
Tapar anda dervîş türlüg murād

Irür nefis ü İblîs düşmen maṅga
Alar şerridin dir-min Allāh dād

- 10 Maṅga birse nuşret alar şerridin^x
Ezeldin ebedge işim boldı şād

Bu hırş u hevādın ötüp sözlegil
Uşol vādilerdin kılip şād-bād

- 30a 1 Şibānî içi taşı düşmen turur
Bular mekridin dir Hudāyga dād

ḤARFÜ'R-RĀ

(50)

-.---/-.---/-.---/-.--

- 5 Ay yüzüñg nūr-ı ilāhî közleriñgden kün kamer
Ya kaşıñg körgeç uşol ay iksilip özdin kiter

Ay siniñg cisminiñg cevāhir halka yaydıñg gevheri
Gevher ismiñg işitkeç küfr ü küffārlar yiter

Saçlarıñg tüninde Hindni sin perişān kavladıñg
Zülf ü sünbülüñg tararda şubh yüzüñgdin eser

- 10 Kaşlarıñg mihrāb oldı serv-kaddiñg cān ara
Cān ara kaddiñg eger bolmasa ol cāndın kiter

^xMet.: شردین

Ƙayda bolsa bu Őibānı sala-sin meydān ara
Munda vū maŕşerde dilber sining atınġını satar

ve eyzān lehū

(51)

30b 1

-.---/--.---/--.---/--.-

Evvelinde āŝinālık ƙılmas irdi yār yār
Min anıġ yolıda^x mundaġ bolmas irdim zār zār

5 Āŝinālık bar ikeç bī-gānelik ƙılmaƙ nedür
Bu sebebdin ġonca köġlüm boldı her dem tār tār

‘Iŝƙ yolu bes uzundur āħiri bilgüsi yok
Sin bu yoldın lāf urar-sin tınma yüġrū bar bar

Zūlf-i reyhān serv-ƙadni körgeli min nā-gehān
Gül-sitān bāġında tiktım köz yaşımdın nār nār

10 Niçe men‘ itkey mini bu muhtesib ƙādī bile
‘Iŝƙ yolından yanmaġay-min niçe tikse hār hār

Zāhid-i zāhir-perest ay ŝufī-i bī-hāŝılı
Yanmadıġ şöhret küyündin niçe ƙıldım ‘ār ‘ār

31a

1 Ay Őibānı sin ezeldin içkeli yārdın ŝarāb
Baş ayaktın mest olup-sin ehl-i ‘işret tartar

ve eyzān lehū

(52)

-.---/--.---/--.---/--.-

5 Her kiçe hicrān ġamıdın bu köġül şeb-ġir iter
Zūlfiniġ ŝāmı belāı birle yüz tedbir iter

Bar durur ġendin ‘acāyib tūrri-i tarrārıda
Zūlfiniġ her tārıdın ‘iŝƙ ehliġa zencir iter

^x Met.: يوليد

Ay köngül firkatka tüştüñg kim niçük bolgay işiñg
Her kişi bolsa bu tün hecriñg anı ğalbır iter

10 Ay şabā kiltür Semerkand dilberindin müşg-büy
‘Āşık-ı dil -hastanıñg cānıġa ol te’şir iter

Yüz tümen ‘ūd tig yanar-min ne sebebdin dāyimā
Çün moġul-çin turra-i tarrārını bir bir iter

31b 1 Ol ki kiçmes özindin ‘āşıklıġıda bardur kuşūr^x
Ol ki cānın yār üçün kılmas fidā taķsır iter

Lāl olur vaşf-ı cemālidin anıñg her dem kalem
Hecr derdini Şibānī her kaçan tahrır iter

ve lehū eyzān

(53)

-.---/-.---/-.---/-.--

Derdi āhı kilse bir dem ikki devrān örtenür
Uçġunınıñg te’şirindin uşbu Keyvān örtenür

Derd-i ‘ışkın yahşı sakla ay köngül sin dāyimā
Korkaram^{xx} kim nā-gehān ger çıkısa handān örtenür

10 Hecriñg okın her zamānī bil yüregim sakladı
Peykānınıñg zehridin kim barı sindān örtenür

Örtedi cānımna hecriñg ay moġul-çin kayda-sin
Raħm iter-sin uşbu Belħde yoksa eyvān örtenür

32a 1 Āh derdin kıl Şibānī kim mübārek derd imiş
Āh otındın bil ki dostlar nefis (ü) şeytān örtenür

ve lehū eyzān

^x Bu mısraı "Ol ki kiçmez özidin ‘āşıklıġıda bar kuşūr"
şeklinde okursak vezin düzelmektedir.

^{xx} Met.: قورام

(54)

-.-./-.-./-.-./-.-

Dem-be-dem her ʃavr ile ʃıktım besī min intizār
5 Hecr otındın bil felek dig eyle boldum bī-kaṛār

‘Ayb imestür bī-kaṛār olmak bu ‘ıṣkınıṅ yolıda
Kim anıṅ ḥālını bilse bolmas irmiş bī-şümār

Bī-şümār u bī-kaṛār u intizārdur iş^x anıṅ
‘İṣk sırrın kimse bilmes bil ki bilgey Kirdgār

10 Kirdgārā Kādirā bu nefis-i dūndın saklaḡıl
Fir‘avun dig ḡark itiben taşlaḡıl anı kenār

Ma‘rifet deryāsını kördüm kenārıdın ‘azīm
Ma‘rifet deryāsınıṅ büstānlarıdur merḡ-zār

32b 1 Veh uşol bustān içinde ḥür u rıdvān cilvesi
Ḡamze-bār eyler şanemler nergis ile gül-izār

Gül bahār vakti boluptur iç Şibānī cām-ı mey
Toladur sākī şurāhi kil içelim ay nigār

ve eyzān lehū

(55)

-.-./-.-./-.-./-.-

‘Ayb itme mini zāhid özdin ḥaberim yoktur
Neçün dip anı sorsaṅ yārdın siverim yoktur

Yār meclisiniṅ zevki baḡrımnı kebāb itti
Nukl u meyi^{xx} baḡrımdur andın ʃikerim yoktur

10 Min zūlfiniṅ şestidin asru perişān oldum
Sormaṅ ḥaberin mindin özdin eşerim yoktur

^x Mānā gereḡi "işi" olmalı.

^{xx} Met.: ى

Bil bāde-i ı̇şkıdın noķsān ne bolur sizge
Meyhāne yolındın bil özge güzerim yoktur

- 33a 1 Ol ğamze-i ğammāzı 'aqlımın kılur ğayrān
Mini ne sorar kādī andın iverim yoktur

Ğam bahride Şibānning ğark nālesini işit
Neyley ki bu dünyāda bir ser-be-serim yoktur

ve eyzān lehū

(56)

.---/.---/.---/.---

Ķadıng tūbā şanevberdür lebiŋ la'1-i Bedahşāndur
Sözüng şekkerdür ay dilber tişingden dürr-i ğaltāndur

Siniŋ sözüngni kizlemey siniŋ vaşfıngnı sözlemey
Cemāliŋ ta'rifin kılğaç közüm yaşı uşandandur

- 10 Eyā sultān sini meh-veş ayā dilber sini Barlas
Köŋgül sindin 'aql ğayrān saçıngdan 'anber-efsāndur

Ķanı 'aqlım Ķanı fehmin Ķanı fikrim Ķanı nāmūs
Yaŋğakiŋ alını körgeç maŋga nāmūs uşandandur

- 33b 1 Şibānī Ķingizidendür köz ü Ķaşıng bolur mihrāb
Ķayāliŋdin bolur peydā vişāliŋ birle sultāndur

ve lehū eyzān

(57)

-.---/-.---/-.---/-.--

- Şükrül'illāh kim maŋga luţf-ı ilāhī yār irür
5 Her ne esbāb-ı sa'ādet barı minde bar irür

İşigimde Ķul durur her kim sa'ādet-mend imiş
Ķulluķumda sa'y iter her kimge devlet yār irür

Yitti kişverni eger alsam Ķatımda kiŋ imes
Himmetim közige 'ālemning fezāsı tar irür

10 ‘Adl suyındın cihān bāğını gül-şen kılmışam
Her kişi kim gül-şenimni köre almas hār irür
Her ne Tingri emridür cān birle kılğumdur kabūl
Könglüm andın kim rızāsı yok turur bızār irür

34a 1 Boldı her sultān maᅇga cāndın itā‘at kılğuçı
Ol sebebdin kim maᅇga iş tā‘at-i Dādār irür
Ay Şibānī bendelik tavrın iligdin birmegil
Kim cihānning pādişāhı Hazret-i Cebbār irür

ve eyzān lehū

(58)

---./---/---./---

Köz ü kaşınğ yasına könglüm besī hayrāndur
‘Iyd ayı turur yüzünğ cānım aᅇga kurbāndur

Kurbān kanı kūyünğdin yüz katla yuvar irdim
Neyley ki firākınğda közüm yaşı mercāndur

10 Kūyünğ ne durur Ka‘be yiriñğ ne durur cennet
Ol kıble-i devletdür bu ravza-i rıdvāndur

Sin nev-gül-i handān-sin min bülbul-i nālān-min
Kim hecriñğ ara işim feryād ile efgāndur

34b 1 Hālimni meger bilmes könglümni meger sormas
Kim zülfi dig ahvālim peyveste perişāndur

Didiñğ ki firākımda tākāt bile şabr itkil
Ol tākāt imes mümkün bu şabr ne imkāndur

5 Mahmūd Şibānini yād itkil birer vaktde
Yād itse ne hoş bolğay yād itmese sultāndur

ve eyzān lehū

(59)

.---/.---/,---/.---

Mey-i şāfī iç ay zāhid harābāt-ı muğān hoştur
Cihānı terk it ay sūfī ki 'ışk ara bütān hoştur

10 Kil ay sūfī kadeh içkil şanem yüzün körer bolsanğ
Ki tersā-beçe zünnārı bilinğde bī-gümān hoştur

Ziyāndur barı esbāb-ı cihān terk-i cihān asığ
Özüñg insāf birgil sūd yahşı yā ziyān hoştur

35a 1 Mukayyed bolma ay zāhid nişān u nām üçün yolda
Fakirler yolda barsanğ bil ki bī-nām u nişān hoştur

Ġanīmetdür bu Şibānī uşol pīr-i muğān birle
Ki sūfī sohbetidin sohbet-i pīr-i muğān hoştur

5 ve lehū eyzan

(60)

---./---./---./---.-

İlgim ayakdın kan yutup derdi bile vīrānedür
Könğlüm bular ğuşşasıdın Mecnün bigin dīvānedür

Derdin çikiptür her kiçe dermān tiler sivgenidin
Dostdın tigipdür uşbu derd 'ışk ehliğa merdānedür

10 Gül 'arızınıñ vaşfıda ra'nā irür sözüm miniñg
La'l-i lebiniñg hecridin közüm yaşı dürdānedür

Mecnünlüğimniñg sırrını könğlümgä didim 'ışk ara
Sırrımı fāş ittiñg miniñg könğlüm 'aceb meyhānedür

35b 1 Her dem cemāli şem'ini hicrān tūni yād eylerem
Ol hasret içre dem-be-dem miskin könğül pervānedür

Hicrān tünini her kiçe şem' ile zāhir eyledim
Didi siniñg bu derdiñge cānım miniñg hem yānedür

- 5 Miskīn Şibānī dem-be-dem derd ü ğamını çikkeli
Derdi bile dermān tapıp ‘uşşāķ ara efsānedür

ve eyzān lehū

(61)

-.---/.---/-.../...-

Ol ne yūzi münevverī lām ikki vü şām bir
Ol ne kaddi şanavberī mār ikki vü dām bir

- 10 Bar tama‘ım lebi bile ki umaram visālidin
Ham-tama‘ım neler tiler la‘l ikki vü cām bir

Būse bahā kılur şanem nüsyē vü nakd kaydudur
Nakd-ı cānımdur ay şanem nüsyē ikki vü nām bir

- 36 a 1 Bir varak içre şafha dü bir şanemi kirişme dü
Dilberimi bilür mü halk Ka‘be iki vü kām bir

Gāh sivüp Şibānī dir gāh gedā-yı ‘āşıkī
Veh ne murād yārdın nām ikki (vü) gulām bir

ve eyzān lehū

(62)

-.---/-.../.../...-

Cevşen-i cānınga her dem tır-i müjgān ötkerür
Hāyil olmas bil ki cevşen veh ki sindān ötkerür

Bil yüregim sindān oldı her taraf kıldıng bölük
Hoş yaraşur bu köngülge tır-i müjgān ötkerür

- 10 Heçr tüninde hayālin saķlar irdim tınmayın
Uşbu kündüz kiçedin ol la‘l-i handān ötkerür

‘Āşıkī sırrını bilgil nāmūsı mollā vü şeyh
Bil ki nām u neᅡdin zülf-i zirih-sān ötkerür

- 36b 1 Āh derdidin Şibānī hālini bilmes kişi
Āhını bilgil anıng bālā-yı Keyvān ötkerür

ve lehū eyzān

(63)

---/-.-./.-.-/-.-

La‘lîni yâd eylesem ağızım ‘asel bolur
5 Vaşf eylesem yüzüni tilimde meşel bolur

Āvāze-i vişālini kūsın uray dişem
Hüsnüñ nakāresi bile şubh-ı ezel bolur

Āyine-i yüzüni küf ü zeng eger tutar
Hem saykal-ı cemāliñ ile uşbu hal bolur

10 Cānā bu ışık yolıda ‘aql özidin kiter
Zülfüñ salur kemendini hoş hoş maḥal bolur

Neçün biri birini tiler Türk (ü) Hindüvek
Gerçi bu şem‘ yüzide barça ‘amel bolur

37a 1 Ay her kemāl yüzide nokşānı yok sining
Veh küfr-i zülfidin barı bir bir bedel bolur

Şibānī ışıkdan nefesī gāfil olmağıl
Her tünle anıñ ile munuñ dig gazel bolur

ve lehü eyzān

(64)

-.-/..--/..-/(.:-)

Yüküñdi lāle başında piyāledin aytur
Mañga ezeldeki bolğan havāledin aytur

Ne boldı lāleğa kim sözlemes kanımdın hiç
Hikāyeti barı müşkil risāledin aytur

10 Könğül letāfet-i ruhsār u ḥālını körsenğ
Közi vü zülfi karası gāzāledin aytur

Çemende la‘l-i leb ü dür tişinğ nişānesi
Bahār lāledin ü lāle jāledin aytur

37b 1 Şibānī lāle maḥalleside bu ne takvādur
Iç imdi bāde-i gül-gün köz aladın aytur

ve eyzān lehū

(65)

--.-/--.-/--.-/--.-

Ay çemen-i hüsn ara tāze haṭıng nev-bahār
5 Tök̄ti zemistān kāfūr yüzüng aṅga lāle-zār

Bil ki cemāliṅg körüp boldı hacil zemherir
Kıldı müzehheb anı açtı yüzün berg-i nār

Qış künde firḳatiṅg ot bigin yandurur
Köṅglüm ol otdın bolur şu'le kibi bī-ḳarār

10 Tuttı bilekke 'ak̄ik ol büt-i simin-beden
Tök̄ti kiyik ḳanını ḳar üze ol gül-'izār

Tā ki Semerḳand sarı 'azm-i sefer kıldı yār
Köṅglüm irür şu'le-hiz közüm irür eşk-bār

38a 1 Yaptı moḡul-çin saçın hulle bürünçek bile
Yaḡdı meger köktin sünbül-i ter üzre ḳar

Bil ki Şibānī Hudā tökti bulut raḡtını
Çıktı ak̄ ivdim şanem tikti 'alem zer-nigār

ve lehū eyzān

(66)

--.-/--.-/--.-/--.-

Salma köṅglüṅ ḳardaşım ir kişige mundaḳ tüşer
İr uşoldur biliṅgiz taḳd̄ir-i Haḳḳa şabr iter

Şabr iter bolsa kişi Eyyüb bigi her işde berk
Dünyā vü 'uk̄bā anıṅgdur ḡuşşa vü ḡamdın kiter

10 Ay besā mundaḳ elem ḳardaşlarıṅğa kıldı çarḡ
Min oḳur-min la'net ü yüz miṅg tümen andın kiter

Ay Moḡullar ḳaçtıṅgız ḳardaşlarıṅğa bakmayın
Ay kāfirler ataṅg u aşıṅṅğa la'netler yiter

- 38b 1 Mihribān-sin ay Şibān kardaşlarınġnıġ haġķıda
Yahşılık her kişige bitmes işlerinġ biter^x

ve lehu eyzān

(67)

---/--/--/--/--/--

- Ay Buhārā Hāfızı haġķdın saġga boldı zuhūr
5 Yāhūd ol yār ilgidin içtinġ "şarāben taġūr"^{xx}

Ay yüzünġdindür 'ıyān nūr-ı ilāhī lem'ası
Kim sözünġdin rüşen oldı ma'ni-i "Allāhu nūr"^{xxx}

Sin kibi hiġ kim imestür 'ārif-i sırr-ı ezel
Kim tecellīni kötermes hiġ taġ andaġ ki Tūr

- 10 Birgil ay pīr-i muġānım ol tola cāmdın maġga
Yār kūyinde biz daġı tilbe bolalım pūr-ġuzur

Her kişi kim hażm iter bolsa uşol içsün şarāb
Hażm ile bilmes şūfī andın körer bil ki kuşūr

- 39a 1 La'1-i nābından kan içer-min kanımdın kanmayın
Sormadı hālimni bir kün neyleyin hūr^{xxxx} u kuşūr

Bu Şibānī köġlini kim her niġe teftiş iter
Yārdın özge yok turur köġlide bir zerre ġuzūr

ve eyzān lehu

(68)

---/--/--/--/--/--

Cemālinġdin Ta'āla'llāh besī 'ālem münevverdür
Ne yüzdür ta'atı munġa ne hūr u havz-ı kevşerdür

^xBu mısraı "Yahşılık it her kişige bitmes işlerinġ biter" şeklinde okursak mânâ ve vezin düzelmektedir.

^{xx}Met.: شراب انطهور Kur'ân-ı Kerîm, İnsan Sûresi, 21.âyet.

^{xxx}Kur'ân-ı Kerîm, Nûr Sûresi, 35.âyet

^{xxxx}Met.: حو

Yaŋgaki şu'lesin kördüm anğa hiç nisbeti yoktur
Ma'âz-allâh ne dilberdür ne cism ü dürr ü gevherdür

10. Siningki zülf ü hâlingdin Hotandın müşşsâ dirler
Kaşingla saçlarınğ cānā zihī tansuk mu'abberdür

Niçe olsam ırak cānā uşol şekl ü şemâyildin
Bi-hamdi'llâh hayâlingdin közüm ivi muşavverdür

39b 1 Közüngdür nergis-i şehlâ saçingdur sünbül-i ra'nâ
'izâring lâle vü nesrîn kadiŋg serv ü şanavberdür

Tebessüm kılsaŋg ay dilber uşol la'l-i suhan-verdin
Tişingdür lü'lü-yi lâ'lâ lebiŋg yakūt-ı ahmerdür

5 Şibāni cān münevverdür uşol nāzük moğul-çāindin
Hotanning müşg-bārındın zihī 'ālem mu'attardur

ve eyzān lehū

(69)

---./---/---./---

Her kün ğamı 'ışkıdın köŋglüme sefer kılur
Şad tevbeni sindurup yüz tevbe eger kılur

10 Hicrān ğamıdın dildār bağrımnı kılur kanlık
Lāle kibi köŋglümni ol tūf-i ciger kılur

Közümde kilür bolsa ol ayniŋ ahbārı
Bilür-min anı közdin yaşımni haşır kılur

40a 1 Yakūt-ı leb-i la'liŋg ger āb-ı hayāt olsa
Sevdā-yı ser-i zülfüŋg şafrāsı şeker kılur

Şibāni tüküp yaşın Ceyhūn içide tüşti
Mevcidin anıŋg korkmay sözini güher kılur

ve lehū eyzān

(70)

-.-./-.-./-.-./-.-

Tüşse 'aksinġ közgüge ol közgü berg-i gül bolur
Tütü ol közgüde ger kılsa nazār bülbül bolur

Nigü ol hoş fāl ki körsem ay yüzindedür Süheyl
Zülfini salsa yüzünge halka-i sünbül bolur

10 Min Halil dig gül-'izārım sihrininġ otında min
'Işk otıdın ġam yimes-min bil ki narı gül bolur

Küşe-i meyhānedür ehl-i cününninġ maqşadı
Ol ki bolġay mest ü mecnün arzusu mül bolur

40b 1 Ay Şibānī yahşı kılġıl Hāşimīninġ vaşfını
Her kim ol pīr-zādeninġ yolıda 'aql-ı kül bolur

ve eyzān lehū

(71)

-.-./-.-./-.-./-.-

'Işk sırrı şanemninġ nokta-i hālindedür
5 Bu mu'ammā noktası 'āşıklarınġ hālindedür

Ķāl birle hāl sırrın şūfī hergiz bilmedi
Her ki sözler uşbu sırrı barçası kālindedür

Atqay irdim şūfīler vaşlı müyesser bolsadı
Barça ma'nā bilinġiz kim çehre-i alındadır

10 Çehre-i gülninġ firākın çikkeli min dāyimā
Mürġ-ı cānımınġ mekānı zülfininġ dālındadır

Yā meger cān noktasıdır çehrelerde körgenim
Bu mu'ammā sırrı müşkil ay nitey kālindedür

41a 1 Naġu tüştü uşbu igne hırmen-i cān içige
Közlegil cānınġ içinde servininġ bālindedür

Ay Şibānī kiçti 'ömrünġ kılmadıġ bir dem qarār
Yok imiş 'ışkınġ qararı leblerinġ alındadır

- 5 Bu ğazelni yaz faşlinda diyür-min ay moğul
Kādī vü müftī sözündin barça ef‘älindedür

ve eyzān lehū

(72)

---/--/--/--/--/--

Lebleriniĝ balı dig bir āb-ı hayvān kaydatur
Kizledi ğonca tişin ol dürr-i ğaltān kaydatur

- 10 Kim hayāli bu felekniĝ kılsadı yārdın cüdā
Kitmedi hergiz hayāli yār hicrān kaydatur

Yaş töker bolsa közüm hecrinde zāyi‘ bolmaĝay
Közlerimniĝ yaşı tig ol Nüh-ı tūfān kaydatur

- 41b 1 Ol moğulniĝ hecrinde hergiz köngül kılmās eşer
Cennet içre bir anıĝ dig hūr u ğılmān kaydatur

Kim anıĝ nāzük nihālin kıldı közüm perveriş
Köz yaşımdın suĝarıp-min serv-i bustān kaydatur

- 5 Bāĝ u bustān içre köptür servler ay bāĝbān
Līk mundak cilve-ger serv-i hırāman kaydatur

Hoş bolur her tün Şibānī zülfiniĝ sevdāsıda
Bir anıĝ dig ay Şibānī ğonca-ħandān kaydatur

ve lehū eyzān

(73)

---/--/--/--/--/--

- 10 Ay cemāliĝ bürka‘ın alsanıĝ cihān tābān bolur
Āf-tāb ol yüzni körgeç özidin pinhān bolur

Veh ki bir bir sünbüliĝ tartsaĝ yüzüĝ hurşidine
Barça ‘āşıklar aĝa aşıfte vü hayrān bolur

- 42a 1 Zülmet-i zülfide bir şeb tınmadı hem-rāh-ı 'ışk
 'Akl minde neylesün ol kaşd-ı düzd-i cān bolur
- Gerçi körsem her çemende serv ile nāzük-nihāl
 Közge ilmes-min alar ni cilve-i cānān bolur
- 5 Nāleler kılsam irākındın yaraşur her seher
 Nāle vü āhım tütüni turra-i Keyvān bolur
- Toğmadı hergiz anıñg tig yitti kökke ay u kün
 Ol sebebdin ay u kün peyveste ser-gerdān bolur
- Ay Horāsān ehli Şibān bir avuç tofraq idi
 10 Kinge Hak kılsa 'ināyet hān u hem sultān bolur

ve eyzān lehū

(74)

-.--/--.---/--.---/--.-

Her kişi kitse Semerķand şehridin nā-çār küler
 Cennetü'l-me'vāda hem bolsa Semerķandnı tiler

- 42b 1 Min Herīniñg şehride turmaqqa bir yir tapmadım
 Veh Semerķand u Buhārā kayda bolğay mu olar

Kārmān u Şādmān u Kaqlık u Dergam suyu
 Min ni kılay kitmedi hergiz köñgüldin uşbular

- 5 Kim Semerķand dig cihānda bolmağay hoş merğ-zār
 Dostlar min neyleyin kitmes köñgüldin sebzeler

Bu Herīniñg dāniş ehli her niçe 'ayb itsenğiz
 Kayda kim bolsa Şibānī ol Semerķand arzular

ve eyzān lehū

(75)

..--/.--/.--/.--
 (-.---) (---)

- 10 Kör ki tāvus-ı çemen cilve-i mevzūn kıladur
 Nāleler gül-şen ara bülbül-i maḥzūn kıladur

Körmedi zāhid ilen şūfī mununġ dig nevrüz
‘Āşık için bu bahār t̄ālī-i meymün kıladur

- 43a 1 Bolmışam vālih ü dīvāne kim ol şīrīn-leb
Özini Leylā itiben mini Mecnūn kıladur
- Kımyā-yı ‘ışk irür ‘ışk ki bu turfa-i ‘amel
Kara tofraknı bir lahzada altun kıladur
- 5 Minde yā Rab ni cünündür ki füsün-ger tün ü kün
Artadur tilbeligimher niçe efsün kıladur
- Şeyhü'l-islām biling Kādī Muhammed-i Yūsuf
Kim biri farkını edā kimi efzün kıladur
- Yaşnıġ tūfānıdın tipredi kulzüm mevci
- 10 Bu Şibān közleri her tünle ki Ceyhün kıladur

ve lehü eyzān

(76)

---/---/---/---

‘Işk ara ay zāhidim yārınġ hayāli bes turur
Körmesem yüzün daġı h̄āb-i vişāli bes turur

- 43b 1 Kaçtı könglüm kuşu anı tutmak için ‘ışk ara
Neyleyin min dām u dāne hattı u h̄āli bes turur
- Zāhidim diyür maŋga mihrāba t̄ā‘at eylegil
Min kim ü mihrāb kim kaşa hilāli bes turur
- 5 Cān birür-min hüsn ara kim yüzini körsem meger
Ger yakīn irmes bu şüret ihtimāli bes turur
- Kādī vü müftī nidin meyhānedin kavlar mini
Cümle-i ‘ālemga bu dergāh-ı ‘āli bes turur
- Niçe maqtar-sin maŋga vā‘iz Sikender közgüsin
- 10 Bolmasa közğü maŋga yaruk cemāli bes turur

‘Işk ehliğa kirekmes çeşme-i hayvān suyu
Teşnelerga la‘lning āb-ı zülāli bes turur

44a 1 Mini ‘ālem kaygusıdın fāriğü'l-bāl itkeli
Birse ger pīr-i muğān bir cām balı bes turur

Niçe ol ay menzilidin mini kavlar-sin raķīb
Bu hazīnga kevkeb-i tālī vebāli bes turur

5 Dime kim firdevsde tūbā boyıdur mu‘tedil
Bu çemende serv-i nāznıng i‘tidāli bes turur

Ay Şibānī sindin özge yok kirek lık cūr‘a-keş
Kim bu bir meyhānede bir lā‘übāli bes turur

ve eyzān lehū

(77)

---/--/--/--/--

10 Kōz yüzüngni her kişi körse dili efkārdur
Yigen ü içken ğam u derd ile fikr-i yārdur^x

Vaşl şevkıning sözini ne sorar-sin ay Şibān
Kıssa-i şevkın ni diyin asru ol bisyārdur

44b 1 ‘Āşık-ı nālān bilür ol gül yüzining vaşfını
Bülbül ol gül heveside her kiçe bīdārdur

Kim ki şarrāf olsa bilür gevher ü dür kıymetin
‘Āşık-ı bī-çāre bilmesdür ki ni miqdārdur

5 Veh ki kilür yolğa kıldım kōz dür-efşānın nişār
Tilmüre her yol başında kōzlerim dūçārdur

Kilmedi uyku kōzüme ol moğul hicrānıdın
Nā-tuvān könglümning arzusu bu kün bīdārdur

Bu Herining halkı bilmesdür sözüngni ay Şibān
Bu Şibānī sözleri imes sözi ‘Attārdur

^x Met.: فکر یاربود

ve lehū eyzān

(78)

---./-.-./---./-.-.

Kızdım bu 'ışk şehrin 'ayş u tarab berāber
Kördüm anıñg bazarın her rüz u şeb berāber

45a 1 Halkını kördüm anıñg biri birige dosttur
Nāmūs u neng birle anda neseb berāber

Sin imdi t̄alib irseñg p̄ir-i muḡāna bargıl
Meyhānedin mey içkil ism ü lakab berāber

Her kim bu şehrdin cām-ı şerī'at içse^x
5 Bilgil ki ehliḡa ol kılḡay 'Arab berāber

Boldı bu 'ışk bāzı Sīmurḡ-ı "Kābe kavseyn"
Menzil-gehidür "Ednā" anda 'aceb berāber

Ol kūydeki kişiler ḡam ḡuşşadın kutulḡay
Ol vādiniñg içinde şād u ta'ab berāber

10 Şibāni ol şehirniñg sırrını kişi bilmes
Sini ol ehl-i dilge kılḡay Çalap berāber

ve lehū eyzān

(79)

---./---./---./---.-

45b 1 Şūfī nedin hūş-yārdur sākī nedin bī-kārdur
Zāhid nedin içmes meyi meclisiden bīzārdur

Hürşīd eger t̄ire durur çeşm-i şanem rüşen turur
Divāne vü mecnūn min ol āhu-yı hammārdur

Geh 'ayş ol işve-geriḡe meclis-i cilve-geri
5 Ol sūnbül-i zencirdin dīvāne-ḡī nā-çārdur

^x Bu mısırada vezin bozuktur. "şehrdin" den sonra (bir) ke-
mesi unutulmuş olabilir.

Zülf-i perîşāndın gehî Mūsā ‘aşāsındın gehî
Geh efsūn ile cān alıp geh gāret-i imāndur

La‘li şekerler sözleyür cismi cihānı avlayur
Gāhî hayāli kim kilür ol vaqt belî didārdur

10 Geh muṭrib-i dilber dü-sin geh sākî-yi cān baḡş-sin
Gāhî biliş bî-gāne vü geh münkîr ü ikrārdur

Şibāni ‘āşık mest irür geh öltürür geh tîrgüzür
Ol muhtesib-i bî-dīndin her ne kilür rāzıdur^x

ve eyzān lehu

(80)^{xx}

-.---/-.----/-.----/-.-

46a Her kiçe hicrān gāmıdın bu köngül şeb-gîr iter
Zülfiniñ şāmı belāsı birle yüz tedbîr iter

Bar durur çendîn ‘acāyib ṭurra-i ṭarrārıda
5 Zülfiniñ her tārıdın ‘ışk ehliğa zencîr iter

Ay köngül firkatğa tüştüñ kim niçük bolğay işiñ
Her kişi bolsa bu tün hecriñ anı galbîr iter

Ay şabā kiltür Semerkānd dilberindin müşg-büy
‘Āşık-ı dil-ḡastaniñ cānığa ol te’sîr iter

10 Yüz tümen ‘ūd tig yanar-min ne sebebdin dāyimā
Çün moğul-çîn ṭurra-i ṭarrārını bir bir iter

Ol ki kiçmes özindin ‘āşıklığıda bar kuşūr
Ol ki cānın yār üçün kılmās fidā takşîr iter

46b 1 Lāl olur vaşf-ı cemālidin anıñ her dem kalem
Hecr derdini Şibānî her kaçan taḡrîr iter

^x v.b.

^{xx} Bu gazel daha önce (31a-31b) de geçen 44. gazeldir.

Şāh-Baht Hān "halledē mülkehū" aytur

Semerķandnı gül vaktıda ķapaduk bağlarını geşt
 ķılduk bāğları barça esbāblık ⁵ her tarafı el-
 ķāblık her yanı letāfetlik ve içleri müşğ ü 'an-
 ber-büyluk ⁶ Ol gülistānlarnıñ teferrüc-gāhında
 barıp turduk körer-min dilber ağızdan ⁷ goncalar
 bağlanıp turur mahbūbnıñ la'l-i lebindin açılğan
 güller yāķūt ⁸ reng bolup turur ve yana yārınñ
 ilin körüp lāleniñ içinde dāğ bağlanıp ⁹ turur
 ve şānavberler anıñ ķaddiniñ mislinde andig he-
 vādın āheste ¹⁰ tiprenür ve taķı tahte'l-enhār ve
 cennetü'l-eşcār tig bu bāğlarnıñ kuşları ¹¹ her
 şānavber servleri bustānında konup her türlüğ nağ-
 meler birle 'ışķ-bāzlık ķılır ¹² fakīr bülbülniñ
 rengi sarğarıp gül vaşfıdın dimāğı ķurup 'ışķ-ı
 uşşāk ¹³ nevāsında her türlüğ nālān ķılır-min fa-
 ķīr bularnıñ bu hāllerin kördüm ¹ özümdin kittim
 şānem zülfi tig perişān boldum 'ışķım otığa başım-
 dın şem' ² tig yanıp micmer dig içimdin köyüp bu
 gāzelni ayttım

ve lehū eyzān

(81)

.---/.---/.---/.---/

Köngül kanı bile bitken uşol lāle yüzüñdendür
 5 Közüm yaşı suyun içken uşol servi^x yüzüñdendür
 Bahār nisānları saçğan kanı dāne kanı yünçü
 Tebessüm ķıl yaşunmasun şādef ağızıñ içindendür

^x Met.: سرو 'i vezin gereği "servi" şeklinde okuduk.

Kaçan şubh ilçisi kilgey Hotan nâzüklerin sorsam
Ayur tarrâr-ı tarîngdin uşol miskîn saçîngdandur

10 Elâ ey gamze gammâzı hayâlingning tarğı atmas
Yapup zülfüñg yüzüñg ayın meger ol tün uşandandur

Sini gevher-fürüş dirler sözüñg cevheri fâş olmas
Mini söz birle köydürgen uşol la^l-i lebingdendür

47b 1 Kaşîñg yasin körüp köñglüm Kıyat közüñg okı birle
Uşol okdın bolup kurbân sining nergis közüñgdendür

Semerkind bāğ u büstānı tola gülçehreler bolsa
Şibānī sivgenin izder uşol cān kim uşandandur

ve eyzān lehū

(82)

-.---/-.-.-/-.-.

Her köñgöl bil ‘ışkda gavgā kılur
‘Aqlını bī-hūde ol rüsvā kılur

‘Işk sırrın halk-ı gāfil bilmedi
İl ara endişeni tenhā kılur

10 Her gamını merhabā kılsam anuñg
Derdini bil ‘ışkda kimyā kılur

Ġarka bolsa ‘ışkda bil dür bigin
Özine bī-gāneni āšnā kılur

Ol perī bir gamze-i gammāz ile
‘Āşık-ı ser-geşteni şeydā kılur

Çün melāyik körse anıñg yüzini
Zikr-i "subhān-ellezi esrā"^x kılur

48a 1 Bu Şibānī köziniñg bil dārūsı
İziniñg tofraqını tütüyā kılur^{xx}

^x İsrâ Sûresi, 1. âyet.

^{xx} v. b.

ve eyzān lehū

(83)

-.---/--.---/--.-

Yār derdi her kişige kār^x iter
Dīni vü uqbāsıdın bīzār iter

5 Derd bolur her kişige kīmyā
Derd könglini dūr-i seh-vār iter

Asılur dārga neçün Manşūr biliñg
Cānını ma'sūq üçün īşār iter

Derd yok nā-merd ilindin ne kilür
Kögsi tola içini ol mār iter

Bī-hüner oldur kim anıñg derdi yok
10 Derd bolsa yüz hüner izhār iter

Derdlilerge cevr iter bu kaltabān
Derdi yok ne üçünanğa inkār iter

Derd altunni kılur mindin cüdā
Her seherde könglini gül-zār iter

Derd-i hicrān otına yandım besī
Cān kuşını derd ile nār iter

48b 1 Derd bilür derd-mendler kadrini
Derdi yok nā-merdni körgil 'ār iter

Bil harābāt-ı harīf-i dürd-nüş
Cānım şarf-ı mey ü dildār iter

'Āşık u ma'sūq ara bir sırrı bar
Biri mecnūn birini huşyār iter

Şufī vü zāhid bu 'ışkdın yol azıp
5 Lahza lahza bil ki istiğfār iter

^x Met.: 6

Köydürür 'ālemni āhıdın Şibān
Çün Şibānī nağme-i 'Attār iter

ve lehū eyzān

(84)

-.---/-.-./-.-

Ay köngül bolduñg bize sin pür-hüner
Kil ikegü baralı subh u seher

10 Nāle vü rindning kūsın biz uralı
Bu tavır meyhāneğa kılsaq güzer

Sin ü biz meydin içip mest olalı
Bilmeliñg biz küfr ü dīn ü hayr u şer

Nevha vü endüh (u) ğamdın kiçeli
Kıyda bilsün uşbu sırnı bī-haber

Kil bu yol sevdāsını biz oynalı
Yürisün mollā vü şūfī der-beder

49a 1 Ay besā imdi bilinğ uşbu zamān
Ser-güzeştim ayğalı yoq ser-be-ser

Pir Hāfız ötti uşbu dünyādın
Ay dirīğa kalmadı ehl-i hüner

Ay dirīğa imdi her nā-şüsteler
İl içinde bolğusıdur kārger

5 Şūfī vü zāhid tola her küşede
Dünyāda şeyh kalmadı bir bu kadar

Bu Şibānīğa Hudādın zerre derd
Zerre derdin ikki dünyāda ivür

Şāh-Baht Hān aytur

Semerķandnı alganda basa Kök-Sar yıda toy kılıp
v lidemni tahtġa mind r p¹⁰ Ol meclisde z b  Şa-
nemlerni kilt r p oġlum Muhammed Timür Bah d rnnı
11 Őandal de olturtup bu ġazelni aytım

(85) -.-.-/-.-.-/-.-.-/-.-.-

Ay maġa secde-geh  ol kaŐlarınġ mihr b d r
Bu köngül kuşın tutarġa Şol k z nġ Őayy d d r

49b

1 N vekinġ okları c nım k z yaşımdın susadı
Veh baġır^x kanıdın ićken kirp ġinġ peyk n d r

Ġonca-la'lin körgeli bu la'l   merc nlar t k p
İnġleri alında y  R b közlerim nem-n k d r

5  teŐin yakıt lebindin yakılıp  ıŐkınġ otı
Mey ićip kim mest bolsa Őol g y nġ  evg n d r

Muhtesib men' itmegil ma'Ő k k yindin her zam n
K z yaŐıma veh otındın her zam n ġam-n k d r

10 Ol perini Kök-Sar y ićinde her dem körgeli
Zülf-i 'anber-b y u müŐġin vaşfıda d v n d r

Ay Őib n  Şol Şanem cevrinde nevmid olmaġıl
Bes köngül  r ste kılġıl dilberinġ Őandal d r

ve eyz n leh 

50a 1 Ve taķı Őehrniġ Őeyh 'l-isl m k d i m ft  aytıttı-
lar kim siz  ingiz -v r² Timür nesli dig bu  oy-
ġa kirer m siz dip sordılar irse bu ġazelni³ ayt-
tım ki c m red fide kilip turur maţla'ı bu turur

Hud n nġ Şun'ına kıldım teferr c^{xx}
UŞandın  zgedin kıldım taharrüc

^x Met.: وبنیر

^{xx} Bu beyit 28a'daki 45 numaralı ġazelin matlaıdır.

- 5 Şāh-Baht Hān "halledē mülkehū" aytur
Semerkāndnı kapap turganda Şafer ayınıñ başıda
bu maħalde leşker içide ⁷ şürb bisyār boldı dip
ayttılar irse sol kolniñ namēz-güzār ⁸ yigit-
lerini yiberip şarāb humlarını bozdurdum ol kiçe
yataq ⁹ yigitleri birle olturganda bu ğazelni
ayttım

(86) -.-./ -.-./ -.-

- 10 Onġ bile sol birligidin iş biter
İçkiler muhkemidin düşmen yiter

Dahı bilgil uşbu yataq yaħşı yaħşı^x
Oklamasa çağdavul köpdin ozar

- 50b 1 Aytılıp ayniñ başında bu ğazel
Ay u yıl 'ankā bigin közdin uçar

Ol sebebdin mini şā'ir diseler
Yatsayıp 'ankā atıdın bu hüner

- 5 Bu Şibānī hezli dip 'ayb itmenġiz
Sañga birür türlü türlü bu haber

Taqı onġdın murād şerī'at 'ibādeti turur soldın
işāret siyāset ⁸ kamçısı durur şerī'at birle 'amel
kılıp 'ibādet kılssa öz bedeniñge ve ehl-i ⁹ 'iyā-
linġga ve ra'ıyyetga siyāset kamçısın iligge alıp
'adl ¹⁰ kılsañg her-āyine Hudāy işiñni kündin kün-
ge arturur ve yana içkidin ¹¹ işāret rūhūñg turur
ol Kādir-i Lem-yezeldin 'ināyet-i ezeli ¹² bolup
nuşret-i ebedisi rūhūñga sameciyyesi birle meded
kılssa havātır-ı tefriķa ¹³ sini ve hırş u hevāñni
kiterür ve yana yatakdın murād köñgöl turur

^x :v.b.

51a 1 ol pādişāh-ı ‘ālemniᅇ atın köngülde saklasaᅇ ve
 bu çeᅇgdavul ² tig uyuklamay āgāh tursaᅇ anıᅇ
 zikrining nūrı sining ³ nefsi emmāreniᅇ zulmetin
 bu tūn dig kavlap şubᅇ dig köngülniᅇ ⁴ taᅇı atsa
 Hudāyniᅇ bārān-ı rahmetide ‘acib ve garib irmes

5 Ir iseᅇ iş işlegil merdāneī
 Himmet ile bola-sin dūrdāneī

6 ve taᅇı aydın işāret rūᅇniᅇ turur ve ay otuzᅇaça
 kemāilde bolur ⁷ ve yana ne tavr zevāilde bolur bir
 niçe kün cism-i ‘ankā dig nā-būd bolur velī atı
⁸ bolmas basa bir niçe kün ay ve yıl tig hem kemāl-
 de bolur ve yana ‘ankā dig ⁹ cisminiᅇ nā-būd bolur
 velī yaᅇşı tirilsaᅇ atıᅇ hergiz ölmes ¹⁰ ve taᅇı
 sebeb-i maᅇşūd işāret-i Hudāydın bir bendesige ma‘-
 rifet deryāsıdın ¹¹ tekellüm maᅇharı zuᅇūr kılsa bu
 za‘ if cisminde neteg saklay ¹² alur ᅇayb ‘āleminden
 türlüᅇ türlüᅇ haberler aytur

ve eyzān lehū

(87)

-.--/--.--/--.-

51b 1 Ay birāder ger tiler-sin vaşl-ı yār
 Yitti vādidin öter-sin merd-vār

Yitti vādidin ᅇüzer kılsaᅇ revān
 Taᅇı yollar saᅇga bolur āşikār

5 Uş munuᅇ tig yitti ef‘āl sinde bar
 Ger bularga taᅇviyet kılsaᅇ bozar

Evvelī ejreᅇ hem nefsiᅇ turur
 ‘Ucbdur hannās-ı dīv ay ᅇuş-yār

Hırşdur vesvās-ı dīv ay ᅇuş-mend
 Kibr ekvān-ı dīv (ay) nā-bekār

Bir daḡı ŧehvet turur bislemegil
 HÛy-ı bed fi'l-i daḡal kim boldı h'ār

10 Uŧbularnı öltürüp baŧıl ka-dem
 Kim bolur-sin vāŧıl-ı perverdigār

Çün bulardın öttiḡ ay dānā-yı 'aşr
 Mundın özge heft vādī taḡı bar

52a

1 Evveli vādī ŧalebdür bil anı
 'Iŧk vādīsi turur bes bī-kenār

Ma'rifet vādīsidin içseḡ ŧarāb
 Açılur yollar bu meydin ŧad-hezār

5 Bir taḡı vādī-i istiḡnā turur
 Fakr u ḡayretdür biri ay merd-ḡār

Ay Hüsāmü'd-din peyāmıḡ yitti bil
 Anıḡ için sözledim dīvāne-vār

Yitti vādī ŧerḡini kıldıḡ beyān
 Ay ŧibānī kılḡıl imdi ihtişār

ve lehū eyzān

(88)

---/--/--/--/--

Her kiŧide boldı 'ıŧk il ara sevdā bolur
 10 Uŧbu cihāndın kiçer sevdāsı zībā bolur

Rāhberi derdidür dergeh-i Ḥaḡ yoluḡa
 'Aŧıḡ iseḡ uḡlama sözleriḡ ra'nā bolur

Kil tüŧeliḡ ay köḡül deryā-yı 'ıŧk yolıda
 Uŧbu uluḡ deryāniḡ sözleri deryā bolur

52b

1 Baḡr içinde kaḡreni körge-sin ol cān birip
 Kaḡre iken bil uŧol lü'lü'yi lālā bolur

Bahr-i muhīt içide dürr-i yetīm kim bolur
Dürr-i yetīm dünyāda birgine dānā bolur

Mā-sivā'llāh küyide sin ki birer sözleding
5 Fakr u fenā yolınıñ başıda gavğa bolur

Bil bu 'azīm bahrınıñ hiç karağı ka'rı yok
Kim ki munı bahş iter bahşide rüsvā bolur

Bolma giriftār sin uşbu kiçer dünyā çün
Kim ki kiçer nefsidin dünyāda şeydā bolur

Ay Şibāni sin taķı ir yolıdın çıkmagıl
10 İr yolıdın çıkmasańg yönleri peydā bolur

ve eysān lehū

(89)

---./---./---./---.-

Bil Kızıl-Su tig közüm hecriñg tūni hūn-ābedür^x
İski cerāhat üstine Vaşşuñg suyu şūr-ābedür

53a 1 Nergis közüñgüñg fitnesi kāfir nehengdin kim ziyād
La'l-i Bedaḥşān derdidin yüzüm 'aceb kehrābedür

Zülfi belāsı kiçeler her niçe mini tāb iter
Firkat otına kaynağan köñglüm yana āb-tābedür

5 'Işķ yolığa şūfī (eger) kirmes besī müşkil irür^{xx}
Her kim ki kirse çıkmasun yolu anıñg sān-ābedür

Bil közlerim Ceyhūnıdın Verzāb u Kemrūd reşķ iter
Zībā moğul-çin derdidin her bir közüm bir sabadur

Ol kadd ü kāmēt şevkıdın tigdi yürekke bir kalem
10 Balıg turur bil yüregim kögsüm ańga hem tābedür

^x v.b.

^{xx} Mānâ ve vezin gereği "eger" kelimesini ekledik.

Ḳunduz bigin kirpükleri āhū-yı Ḡindür közleri
 Āhūnı okla ay şanem müjgān ile hem-ḥābedür

53b 1 Baḳlan Bedaḥşān bāğ Urus yolu karaṅgu suyu yok
 'Işḳ zevrakın minmek kirek zülmetde Hızır pāyedür

Zülfi benefşe dilberüṅ hecride Şibān neylesün
 Tokuz Tārem ü Kökçe-Su eşki bile seylābedür

5 Ḳaplan u Ḳunduz mülkidin kaçtı bu ḳullar turmayın
 Bil uşbu ḳullar ḳavlamak aşlar ara sīr-ābedür

Her kim şerī'at yolıda himmet ile bassa ḳadem
 Şeytān u dünyā nefis ile bilgil anı bī-tābedür

ve lehū eyzān

(90)

---./-.-./---./-.-.

10 Közümge uyḳu kilmes yā Rab maṅga nedindür
 Barlas-beçe hecridin yā Rab maṅga nedindür

Özüm özümni bilmen bu tünde yarım bolman
 Veh zülfidin perīşan yā Rab maṅga nedindür

İslāmdur ezeldin yā 'ışḳdur elestdin
 'Işḳ ilide uyatlıḡ yā Rab maṅga nedindür

54a 1 Miḥrāb u köz ü ḳaşı çün boldı secde-gāhım
 Zünnār (u) kemer-bendim yā Rab maṅga nedindür

Bu Şibānī sivgendin böyle imanmas oldı
 Ol muḥtesib bī-dīndin yā Rab maṅga nedindür

5 ve eyzān lehū

(91)

.---./-.-./-.-./-.-.

Kiçeler yüz ümīd birle turup-min ne üçün bīdār
 Moḡuldın bes kerem bolḡay ki zülfidin ḳılıp zünnār

Miniñg imān u dīnimni moğul yağmā kılur zāhid
Munung tig luṭf u ihsānlar moğul-çindin kilür bisyār

10 Ne min mest ü ne āgeh-min ne min gāfil ne āgeh-min
Anıñgki fitnesin bilsem ne ikrārdur u ne inkār

Ne hāl irür bu ne dāne ne gamzedür bu ne nergis
Cānım kuşına zülfiniñg dāmı asru turur derkār

54b 1 Şibānī ol nigārınıñg karakçı közlerin körse
Gehī cānga kılur fitne gehī köñglüm kuşın avlar

ve eyzān lehū

(92)

-.---/-.---/-.---/-.---

Ol hilāl kaşınıñg üstinde nāzük hāli bar
5 La‘line şaykal kılurda şebneminiñg alı bar

Közlerindin her zamān köñglümge andağ ot çakar
Ol kara köz cevridin her niçe külsem hāli bar

Yaşılarnıñg kavli yalğan bolmas irmiş dir idim
Gāhī telḡ ü gāhī şirīn sözleriniñg alı bar

10 Mini igdi ay şanem ol rast kaddiñg cilvesi
Bilsem ol nāzük-nihāliñg sünbüliñg dālı bar

Mini körüp her zamān yoksul Şibānī dimegil
Yüzi altun yaşı dürdin köñgli derddin mālı bar

55a 1 ve lehū eyzān

(93)

-.---/-.---/-.---

Bar eger ‘ışkıñg siniñg zibānı kör
‘Akl u cāndın kiçiben sevdānı kör

Sini kılur yār zülfi bī-ķarār
Zāhidā kil tāre eşkibānı kör

5 Açmağıl her kişiniñ yüzine köz
Gāfil olma kil bu temāşānı kör

Der-miyāndur ehl-i 'ışkniñğ gavğası
'Āşık-ı dilber ara gavğānı kör

Cān u baş 'āşıklarıñğ kılur fidā
Fāriğ olur dünyādın ferdānı kör

10 'Işk rüsvāyī kılur meyden başın
Köz bile kilgil mini şeydānı kör

Sin közüñğ açğıl Şibānī yār için
Ehl-i diller kil bu temennānı kör

55b 1 ve eyzān lehū

(94)

-.---/--.---/--.---/--.-

Ol ne kaşdur meh-veşim ösme bile rengin iter
Ol sebebdin 'aql u hüşum ayrılıp mindin kiter

Taᅅğ karangusı irür kaşı yüzi ra'nā kıyaş

5 Yaᅅğı ay ol turfa kaşlarga baş indürmey niter

Her kaçan kim cilve-ger bolğay-sin ay zibā-cemāl
Halk ayturlar tahayyürdin ki mā-hāzā beşer

Lāle tig ruhsārıdın otlar yakıldı cānıma
Nāle-i zārım köngülñğ kiçeler kökke yiter^x

10 Zülfi dāmında Şibānī bağlaban könglünğ kuşın
Dāne-i hālindin özgeni hayāliñğdin kiter

ve eyzān lehū

^x Met.: یتر

(97)

.---/.---/---

Çemen bustān ara körklüg siçekler
Gülistān başıda türlüg leçekler

10 Kil ay dilber içelim bāde-i gül
Okusun 'andelib çalsun giçekler

Şurāhī toldur ay mīr-i 'Arab sin
Ayakçı başına koysun keçekler

57a 1 Anıñg tig bolsun uşbu meclis-ārāy
Şanemler hullede tiksün piçekler

Sin ay zāhid kil imdi bāde içkil
Niçe aç kaldıñg uş toldur içekler

5 Ne dir-sin uşbu çartāk cān-fezādur
Periler menzili boldı öçekler

Şibānī mest olur ferruh kopuz çal
Açılsun köñglide türlüg çiçekler^x

ve eyzān lehū

(98)

--./---/---./---

10 Ay cān leb-i la'lingdin la'l şeker-engizdür
Hüb yüzler ara yüzüñg devr-i kamer-engizdür

Ay bağ-sin u hoş-ter-i gül-şen-sin u dilkeşter
Hayrān boluban köñglüm gülberg-i ter-engizdür

57b 1 Bī-hod-min ü āşüfte hayrān-min ü ser-geşte
Sūfī ki boluptur hūşk takvā eser-engizdür

^x Met.: şeklinde yazılan bu kelimeyi mânā gereği
"çiçek" okuduk.

Ay 'āşık-ı āşüfte kör zülfiniñ zünnārın
Çakmak kibi çaktı 'ışk zülfi güher-engizdür

- 5 Ay deryā-yı luṭf-engiz bir zerre Şibānığa
Veh katre-i endişiniñ türlü güher-engizdür

ve lehū eyzān

(99)

.---/.---/.--

Şerī'at digenim rāh-ı nebīdür
Şerī'at sıvmegen ol kevdenīdür

Şerī'at nefis (ü) şeytān düşmen irmiş
Şerī'at ehliğa munlar denīdür

- 10 Şerī'at baḥr-ı a'zam bī-nihāyet
Şerī'atda 'ameller gevherīdür

Şerī'at ma'nāsı Kur'ān'da bilgil
Şerī'at sırr-ı ma'nā cevheridür

Şerī'at sıvmegen barsun cehennem
Şerī'at cennete bil rehberīdür

Şerī'atdur atañgdın mihrībāniñ
Şerī'at dilber (ü) hūr u perīdür

- 58a 1 Şerī'at baḥrine çumdı Şibānī
Şerī'at sözleridin sözleridür

ve eyzān lehū

(100)

---/.---/---/.---

Ol şubḥ nakāresi hoşhoş kıladur kerkür²
Bolmasa idi 'ışkı kılmağay idi derdür

- 5 Bu şubḥniñ ay dostlar her türlü şafāsı bar
Hakka ki kirek bolsa nefsiñni kıla çar çur

Telbīs kıladur şeytān her tünde cefāsı bar
Kün toğdı vü 'ayş kılğıl meyhāne tola berbür

10 Bu meyni müdām içseñg ömrünge devāsı bar
'Āşık-sin ü dünyāğa yañğı-sin ü hem har hur

Nefsinğni sılağıl sin had sañga vefāsı bar
Kuçletip bedeninğni seyr itsenğ yakın 'ar'ur^x

58b 1 Her bir işinğ ay dostlar her türlü devāsı bar
Nefsinğdin kiçip imdi yahşığa özünğ karkur

Şibānini könğlide dāğını karası bar
Ol dāne-i hālidin közi uçadur ferfür

ve eyzān lehū

(101)

---./---/---./---

5 Hūsn ehlini sıvsem min tersā ni çelipādur
Her kimde ki 'ışk olsa ol himmeti vālādur

Könğlünde keder kılsa ol şāh kerem birle
Kiçer başıdın 'āşık bī-'ayş u temāşādur

Ma 'şuk itedür dāyim könğlümni perākende
Bil emn ü emān-dārı ser-ritne-i gavğādur

Ne mes'ele sorar-sin mindin kādī vü müftī
Kim 'ışk kuşın bilgil pervāz-ı Süreyyādur

Cām içre eger körsem ol 'arız-ı zibānı
Medhūş bolur 'aklım kim āteş-i yağmadur

10 Körsetse yüzün her kün ol dilber-i meh-simā
Köz tābişığa yitkey hürşid-i mu'allādur

^x Bu mısırada v.b. Yine bu mısırada "ar'ar" kelimesi kafiye gereği "ar'ur" şeklinde harekelenmiştir..

Nüş eylegil ay Şibān ol cām-ı İlāhîni
Zâhid ne tiler mindin ol bâde -i a'lädür

ve lehü eyzân

(102)

-.---/--.---/--.---/--.---

- 59a 1 Bilini kıl dise bolur ağızı hod pinhân irür
Pes munuñg digge sıfat kılmak kaçan imkân irür
- Ne sorar-sin imdi köñglüm hâh kördüm körmedim
Uşmunuñg tiglerni körgen körmegen yeksân irür
- 5 Dilrübâlar kirpüginiñg bir hayâlin aytayın
Kaysısı tüz ok ise kaysı biri peykân irür
- Hüb-rûlar şüretin körgeli cândın kiçiñgiz
Bil anıñg 'ışkıda cândın kiçmegen nâ-dân irür
- Tün ü küñge oñşata alman anıñg zülf ü yüzün
- 10 Kim kuyaşğa köz kamar yüz lem'ası hicrân irür
- Sinsizin meclisni kurmak ay moğul-çin zehr imiş
Sinsizin ger bâde içsem zehr-i kâtil kan irür

- Bu Şibānîğa Benâyî dir nevâyi kılıñgız
- 59b 1 Çün Nevâyîğa murassa' sözleri âsân irür

ve eyzân lehü

(103)

.---/.---/.---/.---

- Ta'âla'llâh bu ne yüzdür yangakı şu'lesi cevher
Uşol cevherni saklaptur iki saçı bolup ejder
- 5 Yüzidedür gül ü reyhân boyı serv (ü) şanavberdür
Karakçı közleri yüzge yasap kirpüklerin hançer

Haçıldür barça çābükler çemende cilvesin körse
Boyunğ servide sünbüldür közüñg gamzeleri ‘abher

10 Yitti kişverde bu hüblar sanğa taklîd kılur irdi
Letāfet mülkining şāhı sin ok sin bir gül-i aħmer

Saçınıñg zulmeti içre yaşında bil Hızır suyu
Ne leblerdür nişānı yok ne şerbetdür bu ne kevger

60a 1 ‘Aşıkñıñ mālı altunı yok ol diben kavar ma‘şūk
Yüzüm altunını körsenğ mini yandırma sīmīn-ber

Çemen şāhidleri içre moğul-çin dig perī yoktur
Şibānı ‘āciz eyledi firākıdın büt-i Kaşğar

60b (60a-4'ten itibaren 60b'nin tamamı boş bırakıl-
mıştır.)

(104)

-.---/-.----/-.----/-.-

61a 1 Ay nigārım köñglüme tüşti yüzünğdin almanğız
Al yanğakıñg alı hoş bārī köñgüldin almanğız

Köz karası köñglüme yitmes mü közdin köz salıp
Bārī bu közge tüşüp-min imdi közdin salmanğız

5 Sindin ayru kayda barsun uşbu yüzde miñg körüp
Ah u vāveylā bu tün zülfünğ küyindin komanğız

Her kiçe vaşlıñg çerāğı mäh-tāb olmuş mañga
Ay sanem Tiñgri üçün zülfünğ perişān kılmanğız

Kayısı til birle karar olğay siniñg bu sözleriñg
Kayısı Mecnündür miniñg dig özgelerdin sormanğız

‘Işk anıñg dig kıldı dilber cevridin kılmas hazer
Zühd ü takvā terkidin ay sūfīler ‘ayb itmenğiz

61b 1 Bu Şibānī uşbu küy yolında mest olğan üçün
İmdidin sonğ her kişi andın öziñge külmenğiz

ve lehū eyzān

(105)

-.--/--.--/--.--/--.-

Fırkatı otığa yandı bil köngül kâşānemiz
Genc-i vaşlınıñg hayāli veh bozar vīrānemiz

5 Uşbu sırnı bilmesün dip kızler^x irdim dāyimā
Āşikārā kıldı āhir dāne-i dürdānemiz

Şūfī vü zāhid ü mollā ‘ışkdın bī-gānedür
‘İşğ derdi toptoladur bil biziñg meyhānemiz

Sözlerimni kim miniñg ‘ayb itküçi mollā vü şeyh
10 Sor hicrān cāmıdın bil içkeli dīvānemiz

Ol moğul-çin firkatine neylesün miskin köngül
Çehre-i şem’in añgıp yandı biziñg pervānemiz

62a 1 Kışsanı kıılma uzun zülf-i mu’anberdin yana
Korkaram andın uzunraq bolmağay efsānemiz

Ay Şibānī derd-i hicrān cāmını içtiñg müdām
Bil siniñg derdiñge dermān kılguçı cānānemiz

ve eyzān lehū

(106)

-.../--.--/--.../--.-

Kūy-ı harābātınıñg biz ki ‘alāmātı-miz
Meclis-i meyhāneniñg bil ki melāmātı-miz

Kūyide ‘ārifleri fāriğ irür barıdın
Kādī biliñg bu sırnı şūfī bile mātımız

10 Şūfī vü zāhid yolın bar bu kerāmāt besī
Tuttı bular yolını kör bu ‘alāmātımız

^x Met.: كيزلا

Min ki cāhil ehliḡa kōp naṣīhat didim
Her kim iṣitmes anı bil ki bola mātımız

- 62b 1 Şibānīḡa tevfiḡi boldı mey ü cām ile
İmdi körünḡ ehl-i ‘ıṣḡ tola kerāmātımız

ve eyzān lehū

(107)

---./---/---./---

- 5 Sākī kitür piyāle kildi çerāḡ-ı meclis
Halvet içinde zāhid bizge irür müvesvis

Zühhād közi yaşlı minberde müftī huṣkī
Ol biride ‘amel yok budur riyāda yābis

Huṣk u ter olma andaḡ köydür köngülni her tün
Köydür mecāzını sin pervāne dig mücālis

- 10 Boldı başımḡa sevdā ol gencünḡ hayāli
Ol gencdin kiter ü hergiz hayāl-i müflis

Zülfünḡ ki boldı karmak bağlap sin inḡke yolḡa
Kayda bilür bu yolnunḡ sırrını her mühendis

- 63a 1 Her gūṣda dür^x miṣāli boldı Şibānī sözi
Aḡzın kulakḡa tutḡay sultān-ı ebū'l-fevāris

ve lehū eyzān

(108)

---./---/---./---

- 5 Raḡm itmedi nigārim nālemni hiḡ iṣitmes
Yāhūd fiḡān (u) zārım könglide hiḡ iṣ itmes

Zülfin sevādın körsem fetvā birür yüzündin^{xx}
Maḡrūr olup özünḡe toḡrı sözini aytmas

^x Met.: „
^{xx}v.b.

Mihrin köngülde salgaç bî-gānedür bu yolda
Özüñge nātüvānnı andağ ki hîç iş itmes

- 10 Şevkî çirigi kitmes feryād ilen köngüldin
Andağ ki seyl kilse efgān ilen kayıtmas

Bārî bu nātüvāndın her lahza bolma gāfil
Miskîn ‘āşıkñı bilgin her tünle hîç māl itmes

- 63b 1 Mihri köngülde^x bolsa her niçe kavsa kavsun
Miskîn Şibānî ansız közde yaşın aqıtmas

ve eyzān lehū

(109)

---/.---/---/.---

Hîç ol dehen-i şîrîn közüñge ‘ıyān bolmas

- 5 Beste ne deyin anı kim mişl-i dehān bolmas

Yüzüñg kibi ay gül-ruh bustānda imes her gül
Kadding kibi ay ra‘nā bir serv-i revān bolmas

Qurbān boladur cānım ol ay kaşı yasığa
Qurbān niçük olmagay çün beyle gümān bolmas

- 10 Bî-nām u nişān bolgil ger ‘āşık isenğ ay yār
‘Āşıklar ara hergiz bā-nām u nişān bolmas

Bî-mişl-i perîlerga Şibān boladur ‘āşık
Her kim ki imes ‘āşık riyādın amān bolmas

- 64a 1 ‘İşk ehlini başına ni türlü cefā bolmas
Çettā-beçe³ cevrine bilgil ki devā bolmas

Burna oza kiçkenler tersā-beçedin sözler
Tersā-beçe ni bolgay çettāça belā bolmas

- 5 Fi‘li anı tārāçça bil közleri Yağmaça
‘Āşık cānına bilgil ol çağlu vefā bolmas

^x Met.: كوكب

Mihrāb ara zāhidler her kiçe du‘ā eyler
Ammā kara kaşı tig mihrāb-ı du‘ā bolmas

‘Uşşāk ara zülfindin zünnār kemer bolmış
10 Veh zülfini sevdāsı zāhidler ara bolmas

Köz üstine kaşların mihrāb-ı senā kıldım
Küyinde sücüd itmey bātında safā bolmas

64b 1 Bi-çāre Şibānini ‘ayb itküçi ay şūfī
Bil mezhebi hüblarning sin kibi riyā bolmas

MEVLĀNĀ ‘ALĪ ŞĪR aytur

Taᅅg imes ger çin yüzinde kaᅅrdın mevcüd imes
Közgünüg çün kim körünmek cevherin ma‘hüd imes

5

VE'L-CEVĀB

(110)

-.---/-.----/-.----/-.-

Yār yüzündin özge taᅅg fehmime çün mevcüd imes
Könąlüm içre yārdın özge kişi ma‘hüd imes

Hecr ara köygen könąül hālimi bilmesdür kişi
Her ki yansa ‘ūd tig ol hoş nefesdür dūd imes

10 Nāveki peykānıdın yār açtı könąlüm gül-şenin
Lāle-zār baąrım kanıdın reng alur ālūd imes

‘Işķ mevcinde nasīhat kıląuçınıᅅg fehmi yok
Zülfiniᅅg çevąanıdın bil perhiz etmek sūd imes

65a 1 Her niçe min yār vaşlın izdesem red kıldı nefis
‘Işķ yolında anıᅅg tig hiç kim merdūd imes

Yār ‘ışķındın bilinedür könąülnüᅅg cevheri
Ay Şibānī ‘ışķdın özge barı behbūd imes

5 Yār ‘aksin körer irmiş ol muşaffā balda
Baldın bir sākıyā kim özgesi maᅅsūd imes

MOLLĀ 'ALĪ ŞĪR aytur

Köngül her tün ferāğ istep belā taşını yastanmas
Eger her dem niçe katla ol ay küyini aylanmas

10

CEVĀB-I HAZRETI HĀN

(111)

.---/.---/.---/.---

Bilinğ kim 'āşık-ı şādık bu tün yastuğa yastanmas
Köngül kim 'ışkğa yüzlense bu dünyā küyin aylanmas

65b

1 Veli min neyleyin bu nefis gâflet uykusın kıldı
Niçe va'z u naşihatnı işitse hergiz uyğanmas

Kişi kim 'ışk lāfını kılur bolsa kiçer baştın
Ne 'āşık bolur ol kişi kiçe pervâne tig yanmas

5 Hayāli gämzesi okı köngülni tola kan kıldı
Körünğ bu gämze peykânın niçe kim suğarur kanmas

Cünün ehliniñ āhir hürmenini 'ışk otı yaktı
Mununğ tig 'ışk otığa meger kādī turur yanmas

Ne bilsün 'ışk esrārın muhaddisler bile müftī
İşāret niçe kim kılsam bu sırnı mindin öğrenmes

10 Bularniñ haylıdur barı mey ü meyhānedin hāric
Bu ne taqvā turur bilgil 'aselğa barmağın banmas

Ki 'ömr otı bu miñnetler bile tutkıl 'asel sākī
'Aselni içmegen kişi bular haylığa katlanmas

66a

1 Bu gavgā içre töhmet kılsa mañga şeyhü'l-islāmı
Ki 'ārif bolur ol kişi bu gavgālardın atlanmas

Şibānī iç bu miñnetler bile cām-ı muşaffānı
Kişi kim içmedi meyni bu 'ışk otığa örtenmes

(66a-5'ten itibaren 66b-67a'nın tamamı boş bırakılmıştır.)

(112)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 67b 1 Gül yüzün gül-gün itip bir zībā alı bağlamış
La' l ü durni kizleben hayvānga bālī bağlamış
- Kaşlarınınġ yasına peyvest irür fettān közi
Turfa sayyādī kim ol yayġa ġazāli bağlamış
- 5 Kōzlerim ivinde ol ay 'ārızın taşvīr itip
Naķş-bīnlik kör ki hoş zībā mişāli bağlamış
- 'Ārızınıġ muşhafına zūlf ü hatṭın naķş itip
Munça nāzüklük bile ca'dında dālī bağlamış
- Dil-sitānıġ 'işve vü nāz u kirişme cilvesi
- 10 Nā-tuvān cānımġa ol munça zevāli bağlamış
- Ol perī-peyker hayāli kōzlerim deryāsıdın
Ötkeli kirpüklerindin turfa salī bağlamış
- Dem urur-sin ay Şibānī ol sanem yādı bile
- 68a 1 Anıġ için her sözünġ ferhunde-fālī bağlamış
- Özi minde kizleniben mini ser-gerdan itip
Derd ilindin bir ayak içkende hali bağlamış
- Ay felek la net sining işinge bu tezvir ilen
- 5 Manga dilber körsetiben pire-zalī bağlamış
ve lehū eyzān

(113)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Peşşe yanġlıġ uşbu tün yārim eger köptürse baş
Yanmaġay-sin uşbu 'ışkdın her niçe yaġdursa taş
- Uşbu leşker peşşeniġ hasretidin kılıp tütün
- 10 Min ki yār zahmında tütün kılġanım bolġay hamūş
- Hoş turur 'ışkında köydürmek cisimni yār için
Hiç kalmas 'ışk otında yanmaġay bil kuru yaş

- 68b 1 Ay köngül sin kirpügi nişteridin kılma gile
Pıl bile peşse beraber kılmağay uruş talaş
Ay Şibānī kirpügi nişterine kılğıl şabūr
Hoş yaraşur sürme köz üstide kirpük bolsa kaş

ve eyzān lehū

(114)

-.---/-.---/-.---/-.--

- 5 Lāle dig yüzinde ol gül turfa hālī bağlamış
Sünbül zülfin tararda hoş hayālī bağlamış
Veh mining nāzük-nihālim nitti bilmen zülfide
Könglümi her tārığa āşüfte hālī bağlamış

- 10 İkki kaşnı ol kuyaş allında yazmış kil-k-i şun^c
Ay başında her sarı nāzük hilālī bağlamış

Dehr fikridin imes ger uyku kirmes közüme
Kim mining uyğunı bir Barlas cemālī bağlamış

- 69a 1 Bu Şibānī nālīşin fehm itmeyin 'ayb itmenğiz
Ol şeker-leb vaşfıda şirīn-makālī bağlamış

ve lehū eyzān

(115)

-.---/-.---/-.---/-.--

- Sünbülü tābında yüz miñg fenni pinhān eylemiş
Bizge nergis közini kör ki ne mestān eylemiş
5 La'line birmes güşādı dürr-i şeh-vār andadur
Dürni dürc-i dür-nişārı içre pinhān eylemiş
Saçların çıkmış beyāz-ı 'arızınıñ üstine
Şafha-i gül-berg-i terni 'anber-efşān eylemiş
Yalguz ot salmas imiş min nā-tüvänniñ cānına
10 Hüsniñ genci barı 'ālemni virān eylemiş

Tiņgri yolıda Şibānī dīn kıılıçını alıp
Her zamān bir hayl kāfirni müselmān eylemiş

ve eyzān lehū

- 69b 1 Ol balaban söz itiben perdeni bām eylemiş
Köymeyin nitsün bu könglüm leblerin bām eylemiş
- Kayda bargunğdur sin imdi bilmeyin ay mürğ-i cān
Köymeyin nitsün bu könglüm kākülin dām eylemiş
- 5 ‘Aşıkıñg hālını dāyim her kişi bilmes imiş
Anıñg üçün uşbularğa barı bed-nām eylemiş
- Zāhid ol zevk (ü) şafādın tapmadı hiç behreyi
Dehr bāğında bilıñg kim fikrini hām eylemiş
- 10 Kādī vü müftī ne boldı bilmedi hālını hiç
Uşbu töhmetni Şibānğa cür‘a-i cām eylemiş

ve eyzān lehū

(116)

---/---/---/---

Evliyālar serveri ol şāh-ı Türkistān imiş
Yir yüzini nūrı tutқан mäh-ı Türkistān imiş

- 70a 1 Yol yanğılğanlarğa dir-min baralıñg Şabrān sarı
Kılma ‘ömrüñg imdi zāyi‘ rāh Türkistān imiş
- Aytayın anıñg suyınıñg vaşfıdın bir şemmei
Āb-ı zezem kim diyürler çāh-ı Türkistān imiş
- 5 Könglüme kilgil diyür-min ol Semerkānd arzulap
Bilmemiş-sin ay köngül dil-h‘āh Türkistān imiş
- Hüsn evşāfında nāzük dil-rübālar anda bar
Bil berī kim lāf urarlar dāh-ı Türkistān imiş
- Aytayın min ay yigitler uşbu sırnı tiñgleñgiz
10 Server olurğa lāyık yir cāh-ı Türkistān imiş

Didiler kayda barur-sin köp Semerkandda velī
Bu Şibānī arzusu dergāh-ı Türkistān imiş

ve lehū

(117)

--.-/--.-/--.-/--.-

70b

Her kim ki hūsnūᅇᅇ bāᅇını körse besī enār imiş
Uşbu tavır ne hūsn olur şa'sa'a-i āşār imiş

5 Kaşlarınᅇ u kirpüklerinᅇ hoş-büy zūlfünᅇ ay şanem
Ol saçlarınᅇ her bir tārı köᅇglüm tola esrār imiş

Yüzünᅇnünᅇ şem' -i vaşlını körmeke cān müştāk irür
Bil kim bu 'ışᅇᅇ kim tüşer baştın ayak envār imiş

Zevᅇ (u) şafāsı yok kişi 'ışᅇ ehliᅇa münkir irür
Ol kişiler ᅇıldı cefā köᅇgli ivi aᅇyār imiş

10 Kādī vü müftī vü faᅇih asru boluptur bī-haber
Miskīn bu 'ışᅇnünᅇ bāᅇları iᅇi tola gül-zār imiş

71a

1 Ol nār yanᅇakı şevᅇıda bil ki semenderdür Şibān
1 Kör ki nigārı narıda böyle ne hoş esrār imiş

ve eyzān lehū

(118)

-.---/--.---/--.---/--.-

Kān-ı gülde Mollā Maᅇmūd bir irem bāᅇ eylemiş
Bāᅇ iᅇi irdi behişt tig zībā çartāᅇ eylemiş

5 Anınᅇ işi miᅇli yoktur kıpkızıl altun işi
Sözi altun işi altun bir kızıl taᅇ eylemiş

Sebzedin miᅇl-i sakırlāt yayıban yir yüzine
Lāle vü gül-zār ile bil ki sarıᅇ taᅇ eylemiş

10 Vaşfını kim aysa bolmas reng-be-reng gülzārı bar
10 Lāledin sor kim neüçün baᅇrıᅇa tırnaᅇ eylemiş

Havzınınḡ tigreside tikti kızıl gül hem sarıḡ
Naḥlini bağlap sarıḡ altun bile bağ eylemiş

71b 1 Tün ü küntınmay uşol kıllıp müheyyā işlerin
İşite-min özgelerdin işini burunraḡ eylemiş^x

Ay Şibānī ḥıdmetiḡe asru ḥıdmetçidür ol
Ol sebebdin cümle dıvān içide dāḡ eylemiş

ve eyzān lehū

(119)

-. -./-. -./-. -./-. -

Cennet-i me'vā digen bāḡ-ı Semerkānd imiş
Kevşer-i ā'lā digen āb-ı Semerkānd imiş

Her niçe kim ögseler ḥuld taḡı taşını
Oḡsar anḡa dünyāda taḡ-ı Semerkānd imiş

10 Cilve-i ḥūr^{xx} u kuşūr her niçe kim kılsalar
Nergis-i mestāneler barı Semerkānd imiş

Bil ki'atā kıldı Ḥaḡ her yanında cūybār
Tört arıḡı her ḡaraf arı Semerkānd imiş

72a 1 Her ḡarafı merḡ-zār bāḡları ürd-i behişt
Niçe disem vaşfını kān-ı Semerkānd imiş

Suyıdur āb-ı ḡayāt yili turur cān-fezā
Nüş-dārū izdesenḡ kar-ı Semerkānd imiş

5 Öle yazıp Belḡde bed yilidin ısıtıp
Tigme Şibānīḡa sin şāh-ı Semerkānd imiş

ve eyzān lehū

^x v.b.

^{xx} Met.: حو

(120)

---/---/---

Kıssa-i ı̇şık ay şanem düşvār imiş
Kıssa-güyān sözleri bisyār imiş

- 10 Kıssa-i her 'āşığıñg nev'i diger
Uşbu 'ı̇şıkda bil ki dīn bisyār imiş

Bil bularnıñg türlü türlü^x mezhebin
Bu sebebdin yolları düşvār imiş

- 72b 1 H̄ayr u şer digil anıñg zülf ü yüzün
Biri nūr-efşān u biri mār imiş

H̄āl u zülfini nedin z̄ulmet didim
Zülf içinde ol gül-i ruhsār imiş

- 5 Her ki bātıl bolsa z̄ulmet andadur
'Āşığıñg derd (ü) sözi envār imiş

"Küll-i şey'in" ma'nāsını anğlasañg
Uşbu sözde ol ki ber-hürdār imiş

Ay Şibānī boldı müşg-efşān demıñg
Her sözüñg her 'āleme 'atṭār imiş

ve eyzān lehū

(121)

---/---/---(---)

Şirīn tekellüm ile ağızını ki bal itmiş
Kişi bu baldın iĉer hastası anıñg kitmiş

- 73a 1 Yazıp yayıñgı eger ğamze okını atsañg
Ok atmağıñg yaraşur yok olsa yada kiriş

Niĉe ki ğamze okuñgı köñgülde kızler-min
Biley biley hevesiñgde tükendi bolgan tiş

^x Met.: تور

- 5 'Āşık ki körmedi imgekni bolmadı kāmīl
 'Āşık cefāğa yüz evürmeyin kılur verziş
- 'Āşık bedende neteg ışk kizlegey ünsiz
 Neteg ki ün birür sanğa perdelerde kāmış
- Habīb vaşlını izdeyü tınmadı cānım
- 10 Neteg ki gül kaşıda bülbülü öter irmiş
- Bu rāz-ı hāllerini kizlegil sin imdi Şibān
 Ki kāl tilini digil pīr-i muğān dimiş

ve eyzān lehū

(122)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 73b 1 Zülfini ol serv gül başı üze zāğ eylemiş
 Közlerim bu gūşşadın her tün ni hoş bāğ eylemiş
- Hāl-i miskīn takuluptur yüzige ol lāle-ruḡ
 Lāle dig kan bağlaban bağrım ara dāğ eylemiş
- 5 Tā ayagın koydı tofraq yüzige ol ne üçün
 'Āşık-ı ser-geşteni andak ki tofraq eylemiş
- Şekkerin la'liṅ Mesihā dig tabīb irür ay cān
 Hasta 'āşık tofraqını eyleben sağ eylemiş
- Her ki 'āşık bolmayın bilmes bu 'ışkıṅ lezzetin
- 10 Kādīler bil bu Şibānī 'ışkını tağ eylemiş

ve eyzān lehū

(123)

---./---./---./---.-

- 74a 1 Her kim ki içse cām-ı mey ol turfa dilber ilgidin
 Gül-berg dig handān olup bülbül kibi kılğay hurūş

Esrār-ı 'ışkdın ay köngül bu baḡr-ı a'zam kıldı hoş
 'Işk-ı ezeldin özge söz her kim ki dise salma gūş

Ger kādī birlen muhtesib kılğay idi bir çāşnī
K'o harābāt-ı deyrde ol bolğay irdi dürd-nüş

5 Ol ki muraşsa' cāmdın içse idi mey yaşurun
Destār ü cübbemi girev kılğay idi ol mey-fürüş

Min saklay alman il ara cüş u hürüş-ı baħr-i dil
Esrük kişi bolmas imiş her laħza ħum bigin ħamüş

Sır bilmeyin kādī nitig deyr-i muğānnı dir ħarāb
10 Ger bilse irdi mestni alğay idi anı be-düş

Ni korkadur kādī bilen müftī kadehning cürmidin
Ahmed şefā'atçı turur sultān-ı 'ālem cürm-püş

74b 1 Yaħşı tüzet Şibānī sin bu fende 'ūd u çengni
Çalgıl kulakların burup sin-sin uşol gāyib sürüş

Kündüz Şibānī şāh irür ammā kiçesidür gedā
Dāyim bu keyfiyyet bile tırgil sin imdi 'akl u hüş

ve eyzān lehū

(74b-5'ten itibaren 75a'nın tamamı metinde boş
bırakılmıştır.)

ve eyzān lehū

(124)

---./---./---./---.-

75b Her kim ezeldin mest olur la'liñgdin özge cāmı yok
Yüzünğdin özge şubhı vü zülfünğdin özge şāmı yok

Her kuş ki 'ışkıñg küyide menzıl çağın çağlap uçar
5 Hāliñgdin özge dāne vü ca'dıñgdın özge dāmı yok

'Işkıñg otıdın dem-be-dem yanmak yaqılmakdur işim
Derdidin özge yāri vü āhıdın özge^x hāmı yok

^x Met.: ,,

Atım çıkıptur 'ışk ara ŝevkında mecnûn bolğalı
'Āŝık uşoldur kim anıñg 'ışk içre neñg ü nāmı yok

- 10 Efgān itiben her zamān 'ıŝkıñgda ay ārām-ı cān
Miskīn Ŝibānī sinsizin cānı bile ārāmı yok

(125)

--.-/--.-/--.-/--.-

- 76a 1 Bu dūnyānıñg yüzüñg kibi hıç bir gül-i handānı yok
Ol bülbül-i ŝūrīdeniñg miskīn bigi destānı yok
- Fettān közüñgñüñg ğamzesin cānım siviptür hüsn ara
Her kiŝiniñg cānānı yok bilgil kim anı cānı yok
- 5 Mestāne közüñg merdümi ğāret-ger-i cānım turur
Āhū-ğüzār gül-zār ara 'āŝık bigin bustānı yok
- Bī-ṭākat oldum 'ışk ara şabr eyle dir-sin dilberā
Raḥm eylegil behr-i Hudā şabr eylemek imkānı yok
- Ḳaddiñg elifin derdine tiktı Ŝibānī cān ara
10 Sin ay ṭabīb imgenmegil 'ışk derdiniñg dermānı yok

ve lehū

(126)

---./---./---./---

Zülf ü yüzüñgdin oldı her ŝubḥ u ŝām uyanmaḳ
Bilmen nedin boluptur riŝtesiz otḳa yanmaḳ

- 76b 1 Zülfi dāmığa tüştüm hālīde niğa bolup
Böyle mukayyed olğaç müşkil imiş yaranmaḳ
- Ġam-ğīn ü nā-tüvān-min miskiñge raḥm kılğıl
Yoktur mañga ḥabībim sindin öñgin tayanmaḳ
- 5 'Iŝkıñg cūŝına tüŝken kizleniben turalmas
Bolğay mu tive mingen koy içide yaŝunmaḳ
- Bu cūŝ-ı zālīmidin Mansūrğa boldı zevkī
Miskīn Ŝibānī bilgil böyle bolur kıvanmaḳ

ve eyzān lehū

(127)

-.---/-.-.---/-.-.---/-.-.

10 Zülf ü şāmında yanar-min şem' dig baştın ayak
Hāli dāmında kizer-min çöl kibi tağda yayak

Firkatiñdin şabr u ārām u qarārım kalmadı
Ay şanem yüzüñni körgüz haddin aştı iştiyāk

77a 1 Dāğ-ı derdiñdin yüregimde cerāhatdur besī
Ay tabīb-i hāzıkım yağ merhemi dāğımğa yak

Ötkeriptür mihr okın atқан sayı ol köñglüme
Kiymeğiñ māni' imes ol kirpük okına kuyak

5 Dīn anuñgdur cān anuñgdur sin anıñg-sin ay köñgül
Andın özge ni siver-sin sini ayturlar sayak

Dilber ü sākī şūrāhī birle tapsañg ay Şibān
Veh ne devletdür şanemniñg ilgidin alsañg ayak

İl ayagım za'fıda Hüsrev Şehni hüb eyledim

10 Nefs ü hırsım könmedi her niçe min urdum tayak

ve eyzān lehū

(128)

-.---/-.-.---/-.-.---/-.-.

Bilmesindin yārdın asru boluptur-min yırak
Veh ne türlüg kılğusıdur uşbu derd ile firāk

77b 1 Gerçi mundağ dāyimā kılsa mini hicrān tūni
Āhımuñg bir zerresindin örtenür ehl-i 'Irāk

Tilbe boldum yol tutuban sorgalı bir bir haber
Niçe sorsam tuya alman cennet ehlidin sorak

5 Ay u kün birle münevver boldı könglüm dāyimā
İmdi ansız közüme gül-berg-i terdür yaprak

Hecr otın yaqtı Şibān zülf-i moğul-çinler bile
Uşbu tilbeni biling kılğay tütünindin yırak

ve lehū eyzān

(129)

---./---./---./---.-

10 ‘Işkıñg yolında ay şanem zülfüñg bile āramı yok
Cān zülfke tüşti neylesün miskīn köngül eyyāmı yok

Ay cānımuñg cānānı sin min garkanıñg deryāsı-sin
Bī-hūde şuret kim kılur şuret bile endāmı yok

78a 1 ‘Işkıñg yolında bende-min her bendedin min bende-min
Atıñg bile min zinde-min bilgil ki sinsiz nāmı yok

‘Ayb itme min sevdāyini ne hūş bardur ne hıred
La‘ling şarābın sivgeli ‘Işkıñgdın özge cāmı yok

5 Aytur mañga köp şūfīler hal kıl miningki^x müşkilim
‘Işq derdidin gāfil-sin vāy bī-hāşıl peygāmı yok

Ay la‘l-i leb gül-gün-sin gül-ruh-ı meh-i devrān-sin
Ol gonca-leb handān-sin ne goncadur bu nāmı yok

‘Aşıkłarıñg dest-giri-sin hem-şādi vū gam-h‘ārı-sin

10 Miskīnleriñg hem-dānu-sin sinsiz Şibān āramı yok

ve eyzān lehū

(130)

-.---/-.---/-.---/-.-

Āh miskīn könglümüñg firkat bile āramı yok
Bolmasa āramı nitsün hecriniñg ahsāmı yok

^x Met.: مينينكى

- 78b 1 Āh hicrān künleri kim tīre bolsa ni ‘aceb
Ol moĝul hicrānınıñg zülfide hergiz şāmı yok
- Bu köngül kuşu melāyik kuşlarıdın turfadur
Güllere kılsam nazār āşüfte eyler dāmı yok
- 5 Ol perī-veş cilvesi könglümge kilse her zamān
Veh köngül birkitkeli hicrān bile endāmı yok
- Her kişi hicrān meyidin içti yoktur nām u neng
Şūfīī kim bāde içmes boldı anıñg kāmı yok
- Könglümge kilse sora turgıl birerde ay moĝul
10 Sindin özge bu Şibānıñg hıçkine ihrāmı yok

ve eyzān lehū

(131)

-.---/-.----/-.----/-.-

- Bil moĝul-çin şüretinĝ ikki közümdedür karak
Közlerimni firkatinĝ asru kılıp turur bulak
- 79a 1 Ay moĝul başınĝ için yağmaçı kāfirdür közüñg
Yağmasındın ne ‘aceb salgıl mañga alban yasaq
- ‘Ayb imestür közlerinĝdin barı anıñg fi‘lidür
Sin karakçı közlerinĝdin könglüme urgıl başak
- 5 Ay u kün birle bolup hüsn ü cemālinĝdin hacil
Sin-sin ol zībā şanem hür u peridin yahşırak
- Niçe baĝrımınĝ kebābın yeyim ol hasret bile
Müşg ü ‘anberdin yavulğan zülfige tikmiş tarak
- Ay şabā baru kitür yahşı haberlerdin mañga
10 Kim köngülni şād itiben takı sevündür kulak
- Ay Şibānī ne kıılır-sin ‘ūd u micmer dig yanıp
Kim ezeldin böyle kildinĝ böyle takdırdür firāk

ve eyzān lehū

- 79b 1 Lāleler^x tuttu başıǵa köterip altun ayak
Sākīyā yaz faşlıda kiltür mey ü ayakǵa bak
- ‘Ays irür sākī mey içmek lāle-ruḥlar birle yaz
Lāle-ruḥlar ḥüccetidin eyle kıldı gül ‘arak
- 5 Kim yüziniḅ pertevin körse Hıtāynniḅ ilçisi
Eşkdin barıp uyakǵay yaşurup altun tabak
- Gül yüziniḅ rengidin bolmas cihānda lāle-reng
Kim anıḅ yüzün körüben boyalur gül-gün şafak
- Ay köngül yaz faşlıda körgil Ḥudāniḅ şun‘ını
10 Bülbülüḅ okur sabaknı bitilür altun varak
- ‘Işk küyinde kaçan yol tapkusıdur dünyāda
Almağunça ‘ārif-i meyhānedin kādī sabak
- Ay Şibānī ol şeker-leb vaşfını andak didiḅ
80a 1 Kim siniḅ nuḥkuḅ kaşıda açmadı tütī nuḥk
- ve lehū eyzān
(133)
.---/.---/.---/.---
- Yüziniḅ muşhafın körgeç ne kıl sun secdeni ‘āşık
Tümen miḅ secdeni kılǵay kaşı mihrābıda Vāmık
- 5 Anıḅ ‘anber saçına hiç tünni oḥşata bilmen
Yüziniḅ ayı dig şubḥ-ı sa‘ādet bolmaǵay sādık
- Kaşını körüben zāhid kaçan kim kıl masa secde
Periler küyide hiç kim anıḅ tig bolmaǵay fāsık
- Heri ḥüblarını körgeç itürdüm ‘aql u hūşumnı
10 Miniḅ tig bolmaǵay hergiz cününniḅ küyige lāyık
- Şibānī yārniḅ cevriǵa imdi kılmaǵıl nāle
Kim ol yār-ı cefā peşşe tabībidür ‘aceb ḥāzık

^x Met.: ,yy

ve eyzān lehū

(134)

-.---/--.---/--.---/--.---

80b 1 Bil ki dostlar yaḥ kibi cismimni toḡdurdı savuḳ
Yaḥdın hem biş beterdür asru köydürdi savuḳ

Baḥtalık töşek bigin ḳar üstide yattuḳ bilinḡ
Kiçe kündüzi berāber üstüme tōndi savuḳ

5 Yandurabilmey mini hem her niçe zor eyleben
Kim maḡa zor eyleben düşmenni kırdurdı savuḳ

Biz munı andaḳ bilür-biz düşmen bolḡay ḳamtarır
'Āḳibet islām işige asru yār oldı savuḳ

Islām üçün leşkerige nuşretī birse Hudāy
10 Bilgüsi yaḡur tuman u ḳar hem boldı savuḳ

Bu savuḳnıḡ şerhini ḳılse ḳalem yüz yıl tamām
Yüzde birin ḳılmaḡay kim asru köp boldı savuḳ

81a 1 Bu Şibānī ölmedi Haḳ yolıda imgek körüp
'Āḳibet ilm ü hünerin asru bilgürtti savuḳ

ve eyzān lehū

(135)

-.---/--.---/--.---/--.---

Āh nitey dostlar boldı Semerḳand 'ırak
Tinḡri ḳulı körmesün hiç munuḡ dig firāk

5 Āh birer şubḥ-dem kilse Semerḳand yili
Tāze bolur cism ü cān her niçe bolsa 'ırak

Nigü mesihā-demi boldı Semerḳand yili
Öz yiridin kim 'ırak bolsa ölüm yaḡsırak

Barça karındaşlarım bir birigedür yakın
10 Kim ḳarılık vaktıda boldum olardın 'ırak

Minçe olar hakkında barça bilür işimi
Tingri bilür hakkımı sorğa mu mindin sorak

81b 1 Miskin Şibān kaşığa hiç biri kilmedi
Kılsa müyesser Hudā neyleyin ehl-i 'Irāk
İmdi mining oğlanım tursa Semerkand Buhār
Kim ki ra'iyet tüzer Tingri kılur hübrak

ve eyzān lehū

(136)

---./---./---./---.-

5 'Azm-i tavāf-ı Ka'beğa kıldım niyet ehl-i 'Irāk
Ger Ka'bedür andın narı yoktur velikin köp irāk

Koymanğ şerī'at yolını ehl-i 'Arab birle 'Acem
Her kim tileyür devletin pendim işitse yahşırak

10 Ol şāh-rāh-ı şer'-i dīn yolındadır cānım fidā
Her kim bu yolğa kirmese ol ilni kılğum tımturak

Devlet tiler-siz barçañız devlet işikke kilingiz
Andın burunrak kim digey devlet size hazā firāk

82a 1 Min kim ulü'l-emr-i Hakım vācib turur tāt at manğa
Her kim ki boyun sunmağay ol Tingridin bolur yırak

Hān-ı kırān-tahtı üçün bil iştiyākım köp turur
Ol tahtning 'ışkı üçün bir lahza tındur min barak

5 Cāhil ilini ay Şibān 'ālemde andak eylegil
Kim her niçe il istese hiç tapmasun andın sorak

(82a-6'dan itibaren 82b'nin tamamı boş bırakılmıştır.)

83a

ve lehū

(137)

-.-./-.-./-.-./-.-

1 Uşbu yaz faşlinda 'azm-i Esterābād eyledük
'Adl u dād ile bu ilni asru ābād eyledük

Bu Timür oğlanları tağayyür kıldı mezhebin
5 Kim kızıl börk dīnige^x kirdise ber-bād eyledük

Asru bī-insāflardın kayguluk irdi bu il
Merhamet birle bu ilning könglini şād eyledük

Hak Ta'ālanıng yolıda ol kadar kim birdi dest
Çapıban islām tiğın ilni irşād eyledük

10 Çün şerī'at yolıda koyduk kadem ihlāş ile
Barça 'ālemni şerī'at birle münkad eyledük

Künbez-i Kābūs ile yaylap uşol Gürgān suyn
Kim kızıl börk cihetidin biz 'azm-i Bağdād eyledük^{xx}

83b 1 Bu Şibānī bu tavāyif biglerini kavlaban
Zulm ü cevrin köteriben ilge köp dād eyledük

ve eyzān lehū

(138)

-.-./-.-./-.-./-.-

Koymadı kılmak 'ilāc bīmārga mahmūr közlerinġ
5 Zülf kizlengen sayı kıldı dil-figār sözlerinġ

Ser-nigün kıldıng cihānnı barçanınġ könglin alıp
Gulgule niçün salıptur uşbu ay tig yüzlerinġ^{xxx}

Yārdın tüştüng ırak imdi niter-sin ay köngül
Heçr şāmında töker-sin eşk-i gāltān muzlarınġ

^x Met.: دینگا

^{xx} v.b.

^{xxx} Met.: بوزلاينك

- 10 Şām-ı hicrān dürr ü gevher kibi yaşım 'aksidür
Ay felek sağınma kim yaruk turur yulduzlarıñg
Kirpügünğdür müşgtin olok ki cānlar şayd iter
Kaşlarıñg yalar ki 'anberdin yayıp-sin tozlarıñg
- 84a 1 Āh āteş-bardın boldı karangu 'ālemi
Ay köngül cehd eyle kim yitsün feleкке tozlarıñg
Nāvek-i hicrān okıdın toldı könglüm pūtesi
Hecr şāmında nite kim boldı yazmas közleriñg
- 5 Ol moğul-çin hecride kaygu yimekdin özge yok
Dāyimā boldı Şibānī veh ki bīdār közleriñg

ve eyzān lehū

(139)

-.---/-.----/-.----/-.-

Yār hecridin seherler akadur yaşım mining
Din yolıda cānga minnet ger barur başım mining

- 10 İlge dir-min Haq sözini zāhir ü bātın bile
Çünkü Haqdın tola boldı içim ü taşım mining

Bu karılıkda mañga kılmay meded köp kirdeşim
Tingri yār oldı bilingiz barça kardeşim mining

- 84b 1 Mülhid ehli kiringiz bu dīn şerī'at yolına
Ol sebebtin kim köter sin^x secdedin başım mining

Bu Şibānī kaşınıñg mihrābıda taptı murād
Yoksa yüzünğni qarartur bu benī Hāşim mining

5 ve eyzān lehū

^x Met.: مین

(140)

---./----/---./----

Kitmedi köngüldin hiç didâri^x Semerkandniñg
Közümdin uçar her dem gül-zâri^x Semerkandniñg

Her niçe ki şehr olsa dünyâda laţif ammâ
Barçadın irür yahşı bîmâri^x Semerkandniñg

10 Hâk öz keremi birlen ol ilni amân tutsun
Bolsun bu cihândın yok aġyâri^x Semerkandniñg

Köptür Heride bilgil bülbül bile tütüti hem
'Andelibni uyalttı dildâri^x Semerkandniñg

85a 1 Bu şehr-i Herî içre bir zerre şafâ yoktur
Cennet kibi hoşbûdur bâzâri^x Semerkandniñg

Kaş yası bile hüblar gamze okıdın atsa
Cân cevşenidin örter okları^x Semerkandniñg

5 Şibânî tiler her dem Buhâr u Semerkandni
Tinġrisi meded bolsun ol yâri^x Semerkandniñg

ve eyzân lehû

(141)

---./---./---./---.-

Cânâneler şeydâ kıllur könglümni 'anber kâkülünġ
Cânımni örter her zamân hicrân tüninde sünbülünġ

10 Bustân yüzünġni arzulap tün kün işim efgân irür
Kör kim neler feryâd iter gül firkatide bülbülünġ

Gül tig açıldı 'arızınġ ahımdın ay zibâ şanem
Könglümni hursend eyledi ay şafhasında gül gülünġ

^xMetinde bütün beyitlerde (ص) yazılmamıştır. Ancak mânâ -1'yi gerektirdiği için bu kelimeleri iyelikli okuduk.

85b 1 Ezbes ki kıldıñg hecridin ay ‘andelib āh u figān
 Āh u figāndın her sarı şūrī salıptur gūlgūlūñg

Miskīn Şibānī neylesün haddin aşıptur iştiyāk
 Cānāneler şeydā kıllur köñglümni ‘anber kākūlūñg

ve lehū eyzān

(142)

-.---/--.---/--.---/--.-

Barça güller arasında ne gül-endām eylediñg
 Gül-būy (u) gül-çehreler içinde hoş-nām eylediñg

Gül ruhunğnıñg vechide bil ki tüşüptür müşg (ü) hāl
 Veh anıñg tig yüzde bir zūlfünğnā aḥşām eylediñg

10 Ne hiyeller kim kıllur-sin bil ki hicrān kiçesi
 Būy-ı āšnā kim kıllur her ṭurfanı şām eylediñg

Ger vişāliñgdin ṭama‘lar kim kıllur irdi köñgül
 Niçe ḥüsnüñg hecride asru mini hām eylediñg

86a 1 Bu Şibānī kim moğul-çīn ‘ışkıda her ne disün
 Barı anıñg ṭavrını asrı ser-encām eylediñg

ve eyzān lehū

(143)

-.---/--.---/--.---/--.-

Berg-i gül yüzinde müşkil ‘anberin dām eylediñg
 5 Būlbūl-i dil-ḥastanı bī-şabr u ārām eylediñg

Ay moğul-çīn nergisiñg ḡamze bile baḡan sayı
 Bu fakīr āşüfteni asru dil-ārām eylediñg

‘İşve birle baḡtıñg u köñglümni kıldıñg derd-nāk
 ḡamze okındın mañga bir nāvek in‘ām eylediñg

- 10 ' Ārızınġ bāġında yüz türlüġ açıldı naġmeler
Nukl-ı baġrımdın kılıp 'azm-i mey ü cām eylediġ
İl içinde 'ışkını min kizler irdim dāyimā
Luţf itiben bu řibānnı asru bed-nām eylediġ

MEVLĀNĀ 'ALĪ řĪR aytur

- 86b Ya kařınġġa kıl için zīnet firāvān eylediġ
Kim hem anınġ lāceverdi hem zer-erřān eylediġ

CEVĀB-I HĀZRET-I HĀN

(144)

-.---/--.---/--.---/--.---

- 5 Kařlarıġnıġ okıda kine firāvān eylediġ
Yüregimni ç k itip şafha zer-erřān eylediġ

Levh yüzünġde 'acebdür bu yazılġan ikki ya
Kim nitip yazıp bu ya ġamzenġni^x peykān eylediġ

- Ança şabrim kalmadı körgende ol ġonca-dehān
10 şabr u 'ışkımnı meger aġzınġda pinhān eylediġ

Tā Herīnġ ġubları la'linde kıldı fitneni
Bu iki zülfde iki köz āfet-i cān eylediġ

- Sāye dig tüşti şanavber veh ayāġınġ üstide
87a 1 Tā kađınġni bāġ ara serv-i ġırāmān eylediġ

ġül yüzünġni körgeli lāle için kan baġladı
Bülbül-i āřüfte tig köġġlini sin kan eylediġ

- Ay řibānī yār eger luţfını kılrsa kılmasa
5 Bolma nevmīd 'ışkıda ança ki eġġān eylediġ

ve lehū eyzān

^x Met.: غمزنكى

(145)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Neyleyin ol hür için times aᅇga zārım mininᅇ
Ol sebebdin bil yitilmes eᅇk-i mercānım mininᅇ
- Lāle tig ruᅇsārını körgeç közümdin ᅇan aᅇar
10 Körgil ol gül rengini kıldı kızıl yaşım mininᅇ
- Serv-i bī-pā boldı vü kaldı ᅇacil ol nārven
Cilve kılsa bāᅇ ara serv-i ᅇurāmānım mininᅇ
- ᅇāl-i zārımın bilip raᅇm eylemes yā Rab nitey
87b 1 Gerᅇi ansız yitti kökke yitti efᅇānım mininᅇ
- Boldı ‘ālem rüᅇen u ᅇurᅇīd-i gerdün münfa‘ il
Bürᅇa‘ aᅇtı gül yüzidin māᅇ-ı tābānım mininᅇ
- Sünbül-i zülfin tararda bolsa köp dir-min ilāᅇ
5 Tāze vü ser-sebz bolsun serv-i bustānım mininᅇ
- Ay ᅇibānī tilbedür-sin ol moᅇul-ᅇin ‘ıᅇkıda
Ötti Mecnün nevbeti vü kildi devrānım mininᅇ
- ve eyzān lehū

(146)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Ay ki sin ‘ıᅇkıᅇᅇ kopuzın sindedür sāz eylemek
10 Hoᅇ yaraᅇur dilberinge dāyimā nāz eylemek
- Zülfininᅇ dāmıᅇa tüşse neylesün miskīn köᅇᅇül
Ne ‘acāyib iᅇ turur bu ᅇurfa ᅇeh-bāz eylemek
- ‘ İᅇkıda ᅇādık kiᅇi baᅇᅇay ayaᅇı nüh felek
88a 1 Andāᅇı kuᅇı üçündür bil ki pervāz eylemek
- Ay ki ilᅇinᅇdin kilür zinhār taᅇᅇir eyleme
Ehl-i dilni yaᅇᅇı ünler birle āvāz eylemek

Her zamān ‘uṣṣāq-ı bī-dil könglini avlar üçün
5 Bang-i rūḥ-efzā durur āheng-i ṣehnāz eylemek

‘Iṣḫ sırrın kizlegil sin ay Şibānī dāyimā
Yahşı i mes her kişini mahrem-i rāz eylemek

ve eyzān lehū

(147)

-.---/--.---/--.---/--.-

Kildiñg irse mīr-i ḥoş meyhāneğa barmaq kirek
10 Mey içip dünyā ğamıdın püşt-i pā urmaq kirek

‘Ayb bolğay il közünde her teveccüh kıлмаğınğ
Körmese hergiz kişi anda nihān bolmaq kirek

88b 1 Kibr ü kīne vü ḥased ‘ilm ehliniñg içi tola
Uşbularniñg ḥırmeniğa ‘ıṣḫ otın yaqmaq kirek

Zāhidā şūfiliğınğdın at çıkardıñg dünyāda
Uşbu tezvīr ü riyānı könglidin salmaq kirek

Bu Ḥ‘ārezmī çengālidin uşbulardur berkrek
5 Uşmunğa tüşken kişi sıgun kibi yatmaq kirek

Sin bulardın çıkar irsenğ başlayın meyhāneğa
Andağı ilniñg ḥālidin bilmesenğ sormaq kirek

Gerçi cāhiller siniki sözleriñgni bütme
Ay Şibānī cāhiliñg minliğı sındurmaq kirek

10

ve lehū

(148)

-.---/--.---/--.---/--.-

La‘l-i sīr-āb hecridin hiç kalmadı ḥālim miniñg
Dāyimā uşbu tavır bolsa nitey cānım miniñg

- 89a 1 Öle yazdım bil ki kâdî yâr firâkı serdidin^x
 1 Körmesün bu derd-i serdni tâze bustânım mining̃
 Uşbu savuk meydin içip sözlese bu ‘andelib
 Yir yüzini tutkusıdur tâze destânım mining̃
 5 Kar üze kanlık yaşımni ki töker-min misl-i hün
 5 Ohşatur-min ak bilekde ol ‘akik kanım mining̃
 Ne için sormas maŋga bil uşbu yolnuŋ derdini
 Ya meger köngli kalıptur gonca-handânım mining̃
 Bu köngülning̃ şehrini kıldım müheyyâ yâr için
 Kilip ol yârning̃ hayâli tolsa virânım mining̃
 10 Ay Şibânî muhkem olgıl her ne kilse yârdın
 Her ne kılsa kılsun uşbu çette sultânım mining̃

ve eyzân lehû

(149)

---./---/---./---

- 89b 1 Ay mihrیبân-ı nigârım körset meh cemâliŋ
 1 Ne Hüsrev ü ne Şirîn ne naqşdur hayâliŋ
 Ay gül-ruh-ı perî-ves hecriŋ otıdur âteş
 Her türlü fende dâna ne hoş turur zülâliŋ
 Ay mazhar-ı ilâhî ‘ışkıŋnı bilmedi halk
 5 Ay naqş-ı ruh-ı insân hoş luţfdur celâliŋ
 Mestâne nergisiŋdin gül-şende cilve kıldıŋ
 Zülfüŋ güşâyişi kıl ne şubhdur visâliŋ
 Ay mâh gül yüzüŋdin bürka’ köter zamânî
 Körset bu ‘ışk sırrın tutsun Şibân muhâliŋ

ve lehû eyzân

^x Met.: سرورین

(150)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Könġlüm oldı ġoncanıġ açılġanıdın çäkrek
Eşki tolġan sebzelerdin közlerim nem-näkrek
- 90a 1 Neylesün bī-çāre bülbül nāle vü efgān ile
Ay yüziniġ pertevi gül ġürmenidin pākrek
- Tā sanavber sāye tig salgay ayakiġ altıda
Cilve kılġıl bāġ içinde servdin çālākrek
- 5 ġamzesiniġ oġlarıdın ġasta cānım neylesün
Kırpüġi peykānlarıdın boldı könġlüm çäkrek
- Her gedālar tig işiġde kılmaġıl sin der-beder
Bolsam irdi kāşki min işigiġde ġakrek
- Pāk imestür ‘ışkıda içse mey ü meyġānedin
10 Yok turur ‘ālemdede min dig ‘āşık-ı bī-bākrek
- Bu Şibānnı ol perī-veş közge ilmes her zamān
Bil perīşān zülfidin könġlüm irür ġamnākrek
- ve lehū eyzān

(151)

-.-./-.-./-.-./-.-(--)

- 90b 1 Salıptur ot cānıma ol dehān-ı āteş-nāk
Ne ġamdur imdi yüzini körerde bolsa helāk
- Siniġ ġayāliġ irür bu ki köysem otunsız
‘Aceb durur bu ki cānımnı kılssa ol ġāşāk
- 5 Bu köz yaşı bile ‘ışk otını niçük saklay
Bu āh tıġı yana kör ki kıldı köġsüm çāk
- Nażar kılurġa körünmes bu derd-i āhımdın
Fiġān u āhım ile toldı ġünbed-i eflāk

Könğülde şabrını min kizle almadım hergiz
10 Ki 'ışk anda kılıptur besî şikâf u meğāk

İçip bu meyni bolup mest 'ışk küyide bar
Bu pîr-i deyr küyide barıp yasağıl bāk

Şibānî tapmadı istep Herîde bir meh-veş
91a 1 Bu meyni şehrde taptı ki yok turur etrāk

(91a-2'den itibaren 91b'nin tamamı boş bırakılmıştır.)

HARFÜ'L-LÂM

(152)

-.---/-.-.---/-.-.---/-.-

92a Bülbül-i şürîde tig gül vasfıdın demsâz kıl
Rüh-efzâ kögsige sin il urup âvâz kıl

Eyle eylegil Nevāyî nağmesinden her seher
5 Şubh olunca kūs u nāy perdesidin āgāz kıl

Şūfîyi zāhid körüp 'uşşāk ara men' eylese
Tanğ yüzi zülfi tüninde İsfahānî sâz kıl

Ol şanemniñ ilgidin altun piyāle içkeli
Cân kuşu cān küyige 'anķa bigin pervāz kıl

10 Ay Şibānî cān bile maķşūd-ı cānān izdeme
Cānsızın tapsaņg anı cānānedin hem nāz kıl

ve eyzān lehū

(153)

-.---/-.-.---/-.-

Nev-bahār rengi benefş ü hem kıızıl

Küh u şahra tonları boldı yaşıl

- 92b 1 Cilve kıldı ol şanem bustān ara
 Boldı gül ruhsāre sindin münfa' il
- Ṭurra-i müşgīn açıp ol serv-i nāz
 Sünbül-i sīr-ābnı kıldı hacil
- 5 Dilberimniṅ şüret-i zībāsıdın
 Çikmedi şüret-geri Çin ü Çigil
- Ay Şibānī ol perī hicrānıda
 Közlerimniṅ yaşıdın boldı İdil

ve eyzān lehū

(154)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 10 Ay seher kuşı kil indı gevher-efşān sözlegil
 Bülbüli^x dem-sāz itip-sin ahmer-efşān sözlegil
- Ḳaysı kān içinde bolḡay dil-rübāniṅ gevheri
 La'lining vaşfında her dem sin dūr-efşān sözlegil
- 93a 1 Müşg ü 'anber-riz itip çıkısa aḡ ivdin bāḡ ara
 Ṭurra-i ṭarrārıdın sin 'anber-efşān sözlegil
- Nāle vü efgān kılıp hecrinde yüzüṅ sarḡarıp
 Bir varaknı hal kılıban sin zer-efşān sözlegil
- 5 Bu Şibānī tilbe boldı ol moḡul-çin hecride
 Tilbeler tig hecr ara sin cevher-efşān sözlegil

ve eyzān lehū

(155)

-.---/-.----/-.----/-.-

- Biş 'acāyib sinde bardur aytayın ay yüzi gül
 Biri nergis biri nesrīn biri sünbül biri mül
- 10 Bir 'acāyib serv-kadd u bir 'acāyib cilvesi
 Bir 'aceb şirīn sözidür bolayın yārıḡa ḡul

Bir niçe sinde gümānım dağı bardur sözleyin
İşing al u sözüng al u tonung al u dal u gül

- 93b 1 Barça esbabıng müheyyā köz ü kaşing hāl ile
Sin-sin ay mecmū'a-i hūbī cihānda hūsn-i mül

Barça esbāb-ı cemāliᅡng yahşı boldı ay habīb
Sin taķı Şibānī birle luᅡf kılğıl yahşı bol

ve eyzān lehū

(156)

-.---/-.---/-.--

Ah nitey körsem uşol hatᅡ u hāl
Yāhūd uşol uyķu mudur yā hayāl

Barı köᅡgülnüᅡng kuşı cānān sarı
Her kişige himmet irür perr ü bāl

- 10 Hācetim uşbu ki yüzini körey
Ni sora-sin mindin ay zāhid suāl

Kayda barur-sin bu köyükdin haber
Şevķ-i maᅡabbet bile körset cemāl

- 94a 1 Kıl naᅡarī gül- varak-ı şun' ara
Ni hoş irür gül yüzide nokᅡa hāl

Cānnı nişār itküsidür bu Şibān
Her kiçe yitişse aᅡga derd ü hāl

ve eyzān lehū

(157)

-.---/-.---/-.---/-.--

Niçe kün ay birle irdim ol ay irdi yā hayāl
Niçe kün uyķuda kördüm uyķu ᅡod mindin muᅡāl

Min niçe yığlap yoluğa tüşsem ol ay islemes
Barı bu közüm suyındın kiᅡti ol nāzük-nihāl

10 Ay ki könglümniñ ivinde zāhir irdiñ cān kibi
Sin Semerkand 'azm iter-sin min kılıp Belhni kapap

Ol leb-i şirīndin açık söz yaraşur tilbege
Mestrak bolğay belī her niçe açık bolsa bāl

94b 1 Ay ki barur-sin semendiñ birle hoş cevlān kılıp
Saŋga ay hursīd-i tābān bolmasun hergiz zevāl

Tolun ay birle hayālin kizler irdim her kiçe
Bu 'acebtür tolun ay başında körüdi hilāl

5 Yana kildi hecr otı imdi Şibānī nitke-sin
Nāle vü efgān kılur-sin bu ne hicrāndur ne hāl

ve lehū eyzān

(158)

.----/.----/.---

Bu söz fenide kıldı sihr-i kāmīl
Bu fenga sāzı bardur asru şāmīl

10 Biz uş çöldin kilip-biz açıp arıp
Biziñ dig bolmağay 'ālemde sāyil

Kil imdi sāķī-yi gül-çehre^x meh-veş
Koluñgı boynuma kılğıl hamāyil

95a 1 Biziñ perhizimizni bildi hūblar
Anıñ üçün bize bolmadı māyil

Heriniñ hūblarığa boldı remzī
Şibānī sözleridin bolma gāfil

ve eyzān lehū

^x Met.: كجهر

(159)

-.-./-.-./-.-

Gül yaŋgakında ŧanemniŋ müŧg ü hāl
Fırkati otında müŧkil boldı hāl

ŧām-ı hicrānıda yoktur tākātım
Veh kaçan bolğay yana rüz-ı viŧāl

10 Saçınıŋ sevdāsıdın boldum za‘if
Başıma tüŧti ‘aceb nāzük hayāl

Ol moğul-çin turrası ŧāmında min
Nitti bir sorsa mini ŧirīn-cemāl

95b

1 Ay ŧibānī bülbul-i ŧurīde-sin
Gül yüzinde söylediŋ ŧirīn-mağal

ve eyzān lehū

(160)

.---/.---/---

Sin ay hūrŧid cemāliŋ çehre-ver kıl
5 Mini dünyā gamıdın bī-ğaber kıl

Ne hūrŧiddür nigü zerre iriŧmes
Maŋga hūrŧid bu sırna muhtaŧar kıl

Yok irse min bu sır aŧüftesi-min
Miniŋ aħım otıdın sin hazer kıl

10 Nağar birle ölügni tirgüzür-sin
Mini bī-çāreğa hem bir nağar kıl

ŧibānī hüsnünge ‘aŧıq boluptur
Bu hüsnüŋ ‘ıŧkıdın aŋga ħaber kıl

96a

1

MOLLĀ 'ALĪ ŐĪR aytur

-.-./-.-./-.-./-.-

Ol zekannı öpe vü gül-günedin nezzāre kıl
Kim irür bir alma kim rengi irür aķu kıızıl

CEVĀB-I HĀZRET-İ SĀHĪB-KĪRĀN

(161)

-.-./-.-./-.-./-.-

5 Sun' -ı Hakkı bilmegen gül yüzine nezzāre kıl
Kimdin aldı reng ü bu gonca-şıfat aķ u kıızıl

Bağ içide serv-kadler kim körer-sin cilve-ger
Yüzde bir takrîrin itmes bu kalem tig yonsa til

10 Niçe özünġni tayar-sin gonca tig bağlap köngül
'Işķ sırrı kızlı bolmas il ara gonca açıl

Serv-kadd ü lāle-ruħlar zülfide körsenġ şemim
Sünbül-i hoş-büynı sin müşġ ü 'anber sanmaġıl

96b

1 Özni andaġ yasaban il kizer irse şüfîler
İzder irsenġ dürr-i ma'nā şüfî meyhānede bil

Nefs-i hem-rehliġıdın sin il kizer-sin mest olup
Mest olduġ uşbu dünyā meyidin imdi ayıl

5 İçmegen bolsanġ Şibānî bar-çı ol meyhāneġa
Kim uşol gül-güne şüret cāmıdın bolġıl 'akıl

ve eyzān lehū

(162)

-.-./-.-./-.-./-.-

Şüfî atalġan il közinde ne üçün içmes 'asel
Şabr içinde her zamānî köprüġ bolmas besel

10 Hāfız olġaç şüfîlik birle 'ibādet eyleben
Şarf kıla bilmey bularnı toldurur aġzı başal

Bir zamānda şūfī bolğaç bir zamān ehl-i kelām
Uşbularnı nāmūs üçün satar ol uğrı şağal

97a 1 Ay dirīgā bu zamānda körmedim bir ehl-i dil
Neng ü nāmūsda boluptur qarğa dig asru dağal

Uşbu neng ü nāmūsıla 'ışk da'va kılmagıl
Heft vadīniñ içinde asru köp turur kötel

5 Bu köngülniñ közgüsine urça Eyyüb şaykalın
Şabr-ı Eyyübğa münāsib bolmagay hergiz se'al

Yaşşı bilgil şūfī atalğan uşbu sözniñ sırrını
Kılmasun şeytān siniñki her bir işiñge halel

Kılmamış biri birinçe ehl-i diller ser-zeniş
Kaysı nāqış bolsa bilgil lāfıdur da'vā cedel

10 Ay faķır miskīn Şibānī niçe sözler-sin sözüñg
Kalmadı hem-dem bu derdğa yalguz içer-sin 'asel

ve eyzān lehū

(163)

---/.---/---/.---

97b 1 Dām ile köngül aldı ol turra-i cān kākül
Könglümni niçün tartar bu müy-keşān kākül

Ol rast-ı elif yanğlıg zülf halkası yüzinde
Könglümde bu halkadın yüz dāğ u nişān kākül

5 Ol gül yüzige kılsam efgān 'aceb ırmestür
Gül şevkıda bülbüldin yüz āh u figān kākül

Âşüfte irür bülbül hicrān gamıdın her tün
Ol serv-i sehī-kāmet saldı perīşān kākül

Ger 'ışk otı yakıldı başdın ne 'aceb yana
Şem' tig başdın yana tā köydi Şibān kākül

ve eyzān lehū

(164)

.---/,---/.--

Cemâlinğdin cihännı çehre-ver kıl
Uzatmağıl hikâyet muhtaşar kıl

98a 1 Ni hürşid-sin cemâlinğ zerresi-min
İşığınğ itleridin der-beder kıl

Besî âşüfte vü şürîde-dil-min
Felek nisânlarıdın giryeger kıl

5 Besâ zâhid bu yolda zen-şıfatdur
Kıl ay muṭrib bu yolda nevha-ger kıl

Besî şöhret köterdi zâhid ü şeyḥ
Sin imdi süy-ı meyhâne sefer kıl

Eger meyhânedede tapsağ muğânım
Anınğ na‘linini sin tâc-ı ser kıl

10 Uşol menzil-i deyr-sin ay Şibânî
‘Ömürninğ âhirinde bîş-ter kıl

ve lehū eyzān

(165)

--./-.-./.-.-./-.-

98b 1 Kir baḥr-i ‘ışḫ içre ḥıredni kenâre kıl
‘Aḳl u hüşunğ kitergil uşandın neḫâre kıl

‘Aḳl u ḥıred kivürme köngül zevraḳı ara
Ger dürni ṭâlib olsağ olarnı âvâre kıl

5 Gavvâşlık niteg kıla-sin bolmayın fenâ
Şehr-i vücūd ara sin özünğni bî-çâre kıl

‘Aḳl â‘cemî turur yol ara neylesün ḥıred
Her şeb közünğ yaşı bile yüzde sitâre kıl

Miñg yıl eger bu yolda yürüseñg kenār yok
Pīr-i muğānga bargıl u bir demde çāre kıl^x

10 ‘Işk oķı birle könglüñg eger mūm bolmasa
Dime köñgöl anı vü anı señg-i hāre kıl

Şibān bu yolda nefsidin oldı piyāde-vār
Nefsing bile uruşu piyāde süvāre kıl

(99a-b 'nin tamamı boş bırakılmıştır.)

(166)

---./---/---./---

100a 1 Hūsn ehliğa ay mollā tilmürgeli yaş oldum
Sırrın niçe kizledim köz yaşıdın fāş oldum

Her kün kim anıñg fikri cānımnı figār itti
Bu vechdin imdi min ‘ışk ehligе baş oldum

5 Ol ay hilālindin andağ ki za‘if oldum
Ol rast qadīm kör ki hicrānıda qaş oldum

La‘li meyidin asru mest oldum ü lā-ya‘kıl
Ay muhtesib nitkey-sin Mecnūnga kadaş oldum

Miskin Şibānī sözüñg her sözde şirīn oldı
10 Bu söz ile her tünle Hüsrevğa adaş oldum

ve lehū eyzān

(167)

---./---./---./---

Barça ulus minde sıgar min bu ulusa sıgmasam
Yağşı yaman minde sıgar min bu Moğula sıgmasam

^x Metinde: "demde" 'nin önünde fazladan bir "dem" daha yazılı.

- 100b 1 Yahşı-min ü yaman-min ü min bu cânım bile min ü
Cânım bile min bu cihân içinde yana sığmasam
- Mest-min ü mecnûn-min ü buğra-min ü kaṭâr-min (ü)
Munça kaṭâr minde sığar min bu kaṭâra sığmasam
- 5 Şüfî midür zâhid midür niçe sürüg başlap turur
Min bu sürüg koçkarı-min min bu kıbâba sığmasam
- Şibânîdür Şibânîdür pîri Hâfız Buhârîdür
Kâdî bile müftî nedür min bu kitâba sığmasam

ve eyzân lehû

(168)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 10 Kaydan oldı bilmedim bu la'l-i mercânım minüm
Kaysı 'ummân içre bitti dürr-i gâltânım minüm
- Ne aradan ne ulusdan ne omağdan ne perî
Şun'-ı Hâk yazmış sini ay körklü sulṭânım minüm
- 101a 1 Mini sin tig her kişi kılmas şikârî bir zamân
Zülf-i 'anber hâl-i müşğîn çeşm-i şayyâdım minüm
- Beste ağzı birle lâfı tartsa bir mîm-i metîn
Kıl tebessüm kim bilinsün gonca-ḥandânım minüm
- 5 Ol Hüseynî tili birle ayturam bir niçe söz
Bu Şibânîğa mededçi boldı H'arezmîm minüm

ve eyzân lehû

(169)

---./---./---./---.-

- Şâhâne-i devr dilberim yoğtur özümde bir demim
Âhım otın köp yakmışam közde yaşımdın ne gamım
- 10 Virânedindür bu tenim kaydın kiliptür bu cânım
Anğdıp turuptur baykuşum min barı gamdın tuymadım

Bardur meşel vîrānda genc izdep özümde her nefes
Bozmay bu ten tapmas bu genc min barı bütün bolmadım

101b 1 Üzmeý ümid tut her zamān kilgey köngülge bir zamān
Sin-sin mini cism eylegen sindin azinge uymadım

Ƙaydın kilip bu şibānī Ƙaydın tapıp bu devleti
HaƘdın iriştı nusretī ğāfil özüm uyğanmadım

ve lehū eyzān

(170)

--/--/--/--/--/--/--

Ay köngülünġ kuvveti hüsn-i vişālinġ saƘladım
Sini mindin ayru kim dir çün vişālinġ saƘladım

Ay u kündin her niçe bolsun yırak h^vāh bolmasun
Kim alarnıġ mişlidin nāzük hilālinġ saƘladım

10 Yollarıġnıġ gerdini Ƙıldım közüme tütıyā
Közlerimniġ yaşıdın nāzük nihālinġ saƘladım

Gerçi közümdin yırak bolduġ köngülde bar-sin
Şişe-i köġlüm ara şirīn zülālinġ saƘladım

102a 1 Boldı bülbül kim siziġ taħsiniġizdin her zamān
Yolmasun nitsün uşol kim müşğ ü hālinġ saƘladım

Hecr derdin kim ne bilsün her faƘih ü şeyh yana
Tigme nā-dān kim ne bilgey Ƙil ü Ƙālinġ saƘladım

5 ‘İşretiniġ şı'ridin içti şibānī bu şarāb
‘IşƘ ilindin mest oluban ħamr u baliġ saƘladım

ve eyzān lehū

(171)

.---/.---/.---/..-

Eyā sāki birgil maᅇga mey tamām
Ki zühd ü riyādın kiçiptür maᅇam

Ne hoş yaᅇtı közge gül ü lāleler
Köngülni hoş itsenᅇ mey içkil müdām

10 Harifler zarifler gülistānıda
Ne bülbül boluptur Benāyi gulām

Anı maᅇtasam ‘ayb kılmanᅇ mini
Kim ol Şi‘r ü inŐādudur hoş kelām

Bu kiş ‘āciz oldu körünᅇ karga dig
Semerkandnı bed-nām kıldı tamām

Őibāni Benāyi ne kilsün sanᅇa
Asıl aslıᅇa baradur ve‘s-selām

102b

1

ve lehū

(172)

--./..-./---

‘IŐkıᅇᅇda yana tükendi ‘üdü
Yanmak bile yok turur vücüdüm

Töhmet maᅇga ne kılur-sin imdi
Çün kılmadım özgege sücüdüm

La‘liᅇ meyidin ki mest irür-min
Kādi bu turur cihānda sūdüm

5 Kādi biliᅇᅇiz bu cevher-i ‘IŞk
Savurdu kül ü çıkardı dūdüm

Őibāni bu Şems tābiŐinde
Bir zerreᅇe bolmadı vücüdüm

ve eyzān lehū

(173)

.----/.----/.--

Hayālim la‘liŋ uş aldama cānım
Şeker tig söz bile aldama cānım

10 Karakçı közleriŋ kanımğa kirmes
Uşandak köz bile aldama cānım

Firāk içre miniŋ miskin cānımını
Gam u hicrāŋa sin aldama cānım

Vişāliŋ şevkına tüşken zamānda
Közüm toysun bārī aldama cānım

Şibānī közleriŋdin dür-feşāndur
Hayāliŋ la‘liŋ uş aldama cānım

ve eyzān lehū

(174)

.----/.----/.----/.----

103a

Lebiŋ cāndın süçügrekdür anı sin bal dime cānım
Füsünger közleriŋ birle köŋülni al dime cānım

Miniŋ birle turup turgaç köŋül barur siniŋ sarı
5 Min miskiŋa raḥm eyle köŋüldin ḳal dime cānım

Boyuŋ servi yüzüŋ zülfüŋ körer-min çın hayālimde
İgildim min boyuŋ körgeç anı sin dāl dime cānım

Köŋül sindin figān itti köŋülni sin bilür müsün
Mini hem sin bilür bolsaŋ köŋülni sal dime cānım

10 Şibānī gül yüzüŋ miskin birer vaktde körer irdi
Uşol miŋge giriftārdur anı sin ḥāl dime cānım

ve eyzān lehū

(175)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 103b 1 Hecr derdin çikkeli veh kökdin aştı nālišim
Ol kuyaş yādıdın özge zerre yoktur dānişim
- Veh anıñg yādı köngülde bolmasa min nitke-min
Ol sebebdin her seher otında bardur yanışım
- Dilberim zülfin körüp zünnār ü bendim muhtesib
5 Uşbu dīn ü uşbu nāmūsıla sindendür işim
- Zāhidniñg sözi bile tüz toğrı yoldın çıkmasam
Bar durur meyhāne yolunda kilişim barışım
- Âh-ı serdim hem-dem ü otluğ köngül hem-rāz irür
Kiçedür bu nev' ile hicrān tūni yaz u kışım
- 10 Ol şanemniñg kūyine min barmadım tezvīr ilen
Muhtesib kādī ne ayturlar bu yolda barışım
- Her kaçan kildi hayāli şād-mān oldı köngül
Yok turur cānā cefāsı birle köngül kalışım
- 104a 1 Ay Şibānī yār ruhsārı yaruk közğü turur
Tūtī-i hoş-gü turur-min boldı andın aytışım

ve lehū eyzān

(176)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 5 Ay mining cānım tilegi sin sin oğ sin saylaşım
Munda vü mahşerde yoktur sindin özge yoldaşım
- Yalguz irdim fikr-i zülfüñgde karangu kiçeler
Luţf itip derdiñg boluptur şām-ı hicrān koldaşım
- Tā güzār itkey hayāliñg közlerim deryāsıdın
Tāk bağlaptur bu deryā üstine her yan kaşım

10 Halka boldı rişte-i tesbîh tig maḥzûn tenim
La‘l ü mercânlar çiker ol rişteğa kanlıg yaşım

Tüşkeli başımğa zülfünününğ hayâli kiçeler
Min ayaktın tüştüm ü imdi ilimdin qoldaşım

104b 1 Her niçe ‘ışkıngda min feryâd u efgân eyleşem
Kâr kılmaz zerreyi köngülge ay bağrı taşım

Bu Şibânîning açıldı tab‘ı gül-ruhsârıdın
Tâ münevver kıldı könglümününğ ivini meh-veşim

ve eyzân lehû

(177)

---/--/--/--/--/--

Veh uzun tün dilberim hicrânını tartar idim
Şûret-i naqşın köngülde çikkeli zer zâr idim

Nâ-gehân anğsız tururda ‘ışk kildi zor itip
Ol sebebdin ehl-i ‘ışk ilgige min ‘ar‘ar^x idim

10 Kâmeti kaddi nihâli cilvesindin örtenip
Bar u yokum kalmadı bu ot bile ber-bâr idim

Firkâti deryâsığa közüm yumup tüşken zamân
Dürr ü cevherler çıkarıp her seher tartar idim

105a 1 Bu Şibânî könglide sivgeni dâyim yâr için
Neng ü nâmûs kiterip tün ehliğa bir^{xx} yâr idim

ve eyzân lehû

(178)

---/--/--/--/--/--

Bilgil eyâ nigârım sin-sin iki cihânım
5 Sözüng leṭâfetindin tâzedür ‘aql u cânım

^x Met.: عرار

^{xx} Met.: سر

Şem'-i yüzünge ay cān pervāne boldı cānım
Közüm yaşını sinsiz sürgüçi ebr-i ānım

'Āşık cānına kuşdur hiç āşiyānı bilmes
Niteyin ay nigārım imes-sin āşiyānım

10 Her kiçe hāyhūdur 'ışkınğda mininğ sözüm
Zāhid budur hemişe halvetde aş u nānım

Manga barı cihānda maşşūd sin-sin ay cān
Yüzünğ kuyaşydın hiç yoktur yana nişānım

105b 1 'Işkınğ bile şibānī 'ālemdede boldı meşhūr
Yitkürdi derd-i hecrinğ her yirge dāsitanım

ve eyzān lehū

(179)

.---/.---/.---

Uluğ deryā içinde tüşti cānım
Uşandın kalmadı hergiz nişānım

5 Ne sorar-sin zāhid sin bīr-i deryā
Uşal deryānıñ mevcidür mekānım

Bilür kim bu uluğ deryā kenārın
Fikir deryāsıdadur garka cānım

Anıñ ka'rında her türlüğ güher bar
İşitkil zāhidā gevher-feşānım

Kişi andağ kirekdür t̄alib-i yār
Uşol yār şevkidür hoş hoş zamānım

Besī cān çıkmeyin cānān tapılmas
Kiçiben cān başındın sözlegenim

10 Ne yirde bar turur her hūsn-i zībā
Mininğki boldı ol cān u cihānım

Bu nefsim cevrinde şermendedür-min
 'Āciz hasretde boldı bil digenim

Şibāndın ne sorar zāhid sūfīler
 Sizlerge sözlemestür bil zebānım

(180)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 106a 1 Ne diyür-sin ay köngül meyhāne sarı barmağım
 Hayf bolğay minsizin min sūfī birlen turmağım
- Bī-haber-sin muhtesib başıng üçün men' itmegil
 Uşbu mezhebge yitişmey mümkün irmes turmağım
- 5 Zāhid ü hodbīn maṅga özünġni sin körsetmegil
 Zühdünġ üçündür özün meyhāneğa tapşurmağım
- Hırkanı koydum girev meyhānede destārını hem
 'Āşık-ı miskīn turur-min yoktur özge turmağım
- 10 Kıpkızıl meyni körer-min cür'ada ay la'l-i leb
 Dāyimā cür'a lebindin haddin aştı sormağım
- Ay Şibān meyhānede Hüssām u Mecnūn birle bol
 İkki cihāndın yaḡsıdur Mecnūn bile olturmağım^x

ve eyzān lehū

(181)

--./-.-./-.-./-.-

- 106b 1 Her niçe cüdādur-min dilber bile peyvestem
 Min nistem ü hestem ü min 'āşık-ı ser-mestem
- Ol kāmēt-i ra'nādın andaġ ki kāmış boldum
 Ol zülf-i müselseldin hıdmetka kemer-bestem

^x v.b.

- 5 Kādī-sin ü müftī-sin fetvā bile mağrūr-sin
Min Hāfızını taptım takvā yolını bestem
- Ay muhtesib-i nā-dān sin niçe riyā kıldıñg
Ser-mest-i elestdür-min ez kayd-ı riyā cestem
- Bî-çāre Şibānī-min kim şem⁶ bigin yandım
- 10 'Işk otığa her tünle yanmağ bile nişestem

ve eyzān lehū

(182)

---./- .---/---./- .---

Meclis tüzüldi sāķi kiltür cām-ı cem cüm^{x-2}
Muṭrib tüzüp sāzıñg çal zîr ü bām-ı^{xx} bam bum^x

- 107a 1 Hoş vakttur^{xxx} imdi sizge ay şî'r-h'ân-ı rakķās
Tipret ilinġni defge uşul-ı dām-ı dem düm
- Oķu ġazel-h'ân imdi 'uşşāk 'āşıkāne
Reh sırrı çalsa neyzen bolur kem-i kem küm^x
- 5 Cām u şurāhi birle meclisde bolsa rakķās
Ne zülfidin töker kan lām-ı lem lem lüm^{xxxx}
- Meyhāne yolını kim 'ārifka ol yırağ dir
Nedin kiçiben 'āşık ol yolını mām-ı mem müm
- Şibānīğa eser 'ışk kıldıysa tura bilmes
- 10 'Işk sırrıdın şūfiğa sözler ṭam-ı ṭam ṭum^x

^x v.b.

^{xx} Met.: م٤

^{xxx} Vezne göre "tur" un fazla olması gerekir.

^{xxxx} Bu mısırada "lem" in bir tanesinin fazla olduğunu, ayrıca mısırada bir kelimenin eksik olduğunu sanıyoruz.

ve eyzān lehū

(183)

.---/.---/.---

Yüzidür ot delīl-i āteşin hem
Uşol otğa köyürgil 'aql u dīn hem

Perişān zülfi turur 'anber-i ter
Anğa teng bolgusı yok müşg-i Çin hem

107b

1 Köz ü qaşınġnı körüp qoymasa baş
Uşol zāhidka köz yoktur cebin hem

Bilinġiz 'ışk irür 'ālemde sultān
Ne sultān hüsrev-i rüy-i zemīn hem

Körüp zāhid qaşınġka secde kılmaz
Uşol şirk ehlidin boldı yakın hem

Mini içti diben 'ayb itmegil şeyh
Açılmas lāleler su içmeyin hem

5 Şibānnıġ mürġ-ı cānı^x nāle kılsa
Uyalġay qaşıda hasret hazin hem

ve lehū eyzān

(184)

---/--/--/--/--

Âh-ı firqat otıda nitkey mininġ uşbu tenim
Köygüsü hicrān otıdın barça yatқан hırmenim

Hecr şem'ininġ hayālidin yarugay dip bu tün
10 Ol sebebdin dāyimā boldı kiçeler meskenim

Yār firākı birle bolmas bilinġiz bir 'aql u hüş
Barı hicrānnıġ hayāli içre hiç boldı fenim

^x Met.: مرغی جانی

- 108a 1 Bil niteg kizley alur-min 'ışk sırrın il ara
 1 Ol cevāhir hırmenindin ança toldı maḥzenim
 Yir yüzün kılsa müzehheb bilinġiz faşl-ı bahār
 Yār ḥayālindin açılıptur mininġ key gül-şenim
 5 'Aşıkunġ köngli bolur ḥalvet-sarāyī bu 'aceb
 5 Kādīyā sorsaġ mini meyhāne boldı memenim
 Ay Şibānī tā ki ol aydın tüşüptür-min yıraḫ
 Bu sebebdin yitti kökke nāle birle şivenim

ve eyzān lehū

(185)

---./---/---./---

- Boldı neme 'ālemdē çettā-beçe dildārım
 Çettā-beçe 'ışkında bolmadı mininġ 'ārım
 10 Bilmen naġu mollālar zünnārım bilmestür
 Ol zülf-i müselselninġ her bir tārı zünnārım
 Her laḫza kiçe kündüz zülfi şikenin anġsam
 Sorsa kādī islāmın budur mininġ inkārım
 Her bir yüzüm ol ṭurra yüz fitne kıllur peydā
 Ol zülf-i tārکیدin boldı kādī ikrārım
 Her tünle felek yüzün āhım tütünü tuttı
 Yā Rab tire bolmasun ol āyine-ruhsārım
 108b 1 Yoktur cānıma ṭākat bar könglüme yüz miḥnet
 Yā Rab ki fidā bolsun anġa bu yok u barım
 Geh kıldı közüm mesken gāh itti köngül menzil
 Bu yirde tik olturmas ol dilber-i 'ayyārım
 Her tünle seḫer vaḫtı köp boldı münācātım
 Körmesün ḥazān yili hiç ol gül ü gül-zārım

Şibānga kıllur ğamze her tünle kıllur şive
Ol ğamze vü ol şive uş boldı ħaridārım

ve eyzān lehū

(186)

.-.-/..--/..--/..-

(--)

Lebi şirīn sözi şirīn çehre gül-endām
Hükümeti ne kıllur-sin kıllı imdi sīm-endām

Gehi işāret-i meyhāne gāh büt-hāne
Birisi luţf kıllur-sin birisidür düşnām

10 Bularniki tefāvüti yok imiş zāhid^x
Bu ma'nā sırrını bilmey nedin kıllur bed-nām

Ṭarīķ-ı 'ışkıda ol kim özin bilür bolğay
Ḥaberni sākī vü dilberge kılmamış tamām

109a 1 Egerçi min bu şanemdin deyin sanğa endek
Anıñki la'l-i lebindin ħacil bu beste be-dām

Biliñgi zülf-i uzunı cünün sarı tartar
Anıñ için köredür-min uşbu melāmet-i 'āmm

5 Bu 'ışkıñıñ yolıda çün Şibān boluptur kıllur
Benāyī çün yulur irse dimeñgiz anı ğulām

ve lehū eyzān

(187)

---./---./---./---.

Deryā-yı 'ışkıñıñ kizip hergiz ki pāyān tapmadım
Min mübtelā girdābıda kıldım ki dermān tapmadım

^x v.b.

- 10 Ne dir mangā imdi kōngül bolsam bu deryā ğarķası
Cevher tilep^x deryāsıdın bir zerre fermān tapmadım
- Şol deryānıñki dürleri şadefte boldı bilmesem
Ġonca-dehenni dāyimā bilgil ki ħandān tapmadım
- 109b 1 Nedin bolup şol dilberi ne cevheri zātı anıñ
Ni cüyem imdi ay yārān iriñgi sultān tapmadım
- Anıñ küyinde ay yüzün körmekke kiçip baştın
Oynargā şol meydānıda tenimde çevġān tapmadım
- 5 Bīzār irür-min cāndın siver nigārı bolmasa
Kişi ki boldı ‘āşıkı anda ġam-ı cān tapmadım
- Yürür Şibānī tımmayın devletġa yolukķay mu dip
Anıñ yolında dostlar zerre peşimān tapmadım
- ve eyzān lehū
(188)
---./---/---./---
- 10 Niçege tigür kızler nidür sebeb meh-rüyum
Ka‘be-i mu‘azzamdur mihrāb-ı dü ebrüyum
- Ay niçe bolur pinhān ‘ālemni kılur ħayrān
Perde bī-ġuşā ay cān sin-sin miniñ ġül-rüyum
- 110a 1 Körsetse ħaṭṭ u ħālin muşhaf yüzide ol yār
Müşġin nukaṭı kılmiş ol dilber-i hoş-büyum
- Tā ħāl-i siyeh kördüm ol ‘ārız-ı ġül-ġünda
‘Āşık köziniñ nūrı ol merdüm-i Hindüyum
- 5 ‘Āşıkları meydānın bil kādī Ġorāsānī
Bu küyni min oķ yurdum kim bilsün ser-i küyum^{xx}

^x Met.: نيلان

^{xx} v.b.

Ay ʔurra-i Tatarī efşān kılıban müşg-büy
‘Ālem şadaka bolsun ol ʔurra-i hoş-büyum

Ahvāl-i Şibānīni sormas niteyin ol yār
10 Bu ʔasret ile her tün tınmas ʔü boşa cüdum

ve lehū

(189)

.---/.---/.---/.---

Şanem körsetti yüz bu tün açıldı hoş gülistānım
Tüzet nağmenġni ay bülbül seherde oġu destānım

110b

1 Yüzi zībānı körmey nāle kılmas bülbül-i miskīn
Lebi şekker firāķında ne dir-sin ʔütī-i cānım

Niçege tigrü tizgünür-sin uşbu bāġ u bustāna
Könġül baġında bitiptür bu sünbül birle reyġānım

5 Miniġ küyum ʔarābāt u muġān itegi ilgimde
Kiçip bu zühd ü takvādın açıldı rāz-ı pinhānım

Müselmānlar nidin sormas miniġ barça ʔarındaşım
Kuşūr irür alar yolıda miniġ kılġan imānım

Niçe ümmīd tutar-sin mununġ dig nā-müselmāndın
10 Miniġ ʔaķķımnı kim bilgey meger kim bilse yezdānım

Şibānī yurtı ʔaķķında besī imgek körüp tün kün
Bu imgekdin müselmānlar tüşer bir bir bu dendānım

ve lehū eyzān

(111a-b'nin tamamı boş bırakılmıştır.)

Y. C.

**Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi**

HARFÜ'N -NÜN

(190)

112a 1

---./---./---./---.-

Ƙıldım moğul-çin şüretiñg sin-sin mañga ārām-ı cān
Zülfüñg karası kiçeler ser-fitne-i eyyām-ı cān

Cān u köñgöl sultānı-sin hüsn ü melāhat kānı-sin
5 Mihr ü vefā bustānı-sin ay hoş gül ü endām-ı cān

‘İşkiñg yolında bende-min sin kün-sin ü min zerre-min
Yādiñg bile min zinde-min ikki cihānda nām-ı cān

Cānā siniñg hecriñg bile ne hüş bardur ne hıred
Boldum cihāndın bī-haber ‘işkiñg şarābı cām-ı cān

10 Ay cānımuñg sultānı sin min ğarķa-i deryāyī-min^x
Sin dilber ü sevdāyī min miskin girihi lām-ı cān

Kiltür sabā peygāmıdın aĝıl miniñgki müşkilim
Oldur miniñgki hāşılım fāriğ turur peygām-ı cān

112b

1 Gül-ruķ meh-i devrān ara veh leb-i mey gül-gün ara
Şibānīdür gerdün ara ay zülf ü hāli dām-ı cān

ve lehū eyzān

(191)

-.-./-.-./-.-./-.-

Yā Rab ol yār şevkıdın min tertībimde bar-min
5 Kilse bir bir köñglüme ol tertībimdın ‘ār-min

Nā-gehān taksa hırāmān nergis-i mestānedin
İski ğurum tigrisinde tiktürüp gül-zār-min

Serv-ķaddiñg cilvesini körgeli cānlar ara
Lāleler bağrımdın öndi ‘ışķ otında zār-min

^x Met.: سن

10 Lāle-i la'l-i lebiñgdür nār yangaķıñgdur şanem
Gonca ağzıñg dürlerinde min şadefdin tar-min

Ay Şibānī dilberinĝe evvelin āşnā idinĝ
Muhtesib mestni ne kılğay kim elestdin yār-min

ve eyzān lehū

(192)

.---/.---/.---/.---

113a Nikāb açğıl cemāliñgdin sin ay māh-ı cihānım-sin
Yaratur köñglümi nürünĝ cihān içre fiğānım-sin

Yüzünĝnünĝ āf-tābıĝa ne zerre-min irişmedim

5 Mañga sin sa'd-ı ekberdin kerem kıl āsmānım-sin

İki la'liñĝ cān-efzādur ne bolğay bu Bedaħşānī
Mañga cevher-sin ü gevher kişi bilmes ne kānım-sin

Siniñĝ yolunĝda 'āşık-min ne bolğay 'ışık ara bu ĝam
Tilimniñĝ içre cānım-sin tilim içre zebānım-sin

10 Ğalaţ birle yürütürler yolunĝda sūfī vü mollā
Haber bir mañga toĝrunĝdın miniñĝ nām u nişānım-sin

Bu nükte sırrını hergiz kişi kayda bilür irmiş
Aça bir nükte sırrını miniñĝ pīr-i muĝānım-sin

113b 1 Şarāb u sāķī dilberdin mañga men' itküçi kimdür
Bil ay şūfī vü ay mollā bu yolda sin ziyānım-sin

Sañga 'āşık turur barça bilinĝ yaħşı yaman bolsa
Küfürdin sakla imānım miniñĝ müşfik uğanım-sin

5 Şibānī uşbu ĝam içre yok imiş sañga ĝam-h'ārī
Ne bī-hüde yimektür ĝam mañga sin şād-mānım-sin

ve eyzān lehū

(193)

--.-/.--/--.-/.--

Sākī mey alıban kil eyyām-ı hoş içer-min
Şūfī mescīdde^x barsun dilber sarı uçar-min

10 Ol sākīdür perī-ves ol la‘l-i nāb-ı dilkeş
Gül-zar meclisinde bülbül bigi uçar-min

La‘līng bile tişingniñ hecrinde ay moğul-çin
Her lahza kirpügimdin mercān u dür saçar-min

114a 1 Her kayda cür‘a-keşdür min-min anıñ harīfi
Her kayda zāhid olsa anı körüp kaçar-min

Şibāniyā kirip-min merdāne-vār yolğa
Alıp kılıç ilingge Tiñgrim yolın açar-min

ve lehū eyzān

(194)

-.--/--.---/--.---/--.-

La‘line kıldım tama‘ ol ta‘neçi dildārdın
Ma‘nā izde ay köngül ol turra-i tarrārdın

Lebleri hālin körüp nālān bolur-sin ‘andelīb
Bülbülā tu‘me tiler-sin ol yüzi gül-zārdın

10 Men‘ iter zāhid mini şūh-ı moğul-çin şevkıdın
Ol ‘akılsız zāhirā vākıf imes esrārdın

Zülfidin andağ mu‘aṭṭar boldı ‘ālem gül-şeni
Bolmamış andağ mu‘aṭṭar nāfe-i Tatarıdın

114b 1 Nā-tüvān boldı Şibānī firkatiniñdin ay nigār
Müjde kiltürgil şabā ol la‘l-i şekker-bārdın

ve eyzān lehū

^x Met.: محید

(195)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Vakt ol mehning hayali kilse mihmān kılğa-min
 5 Bil anıñg şükrānesiğa özni kurbān kılğa-min
 Nā-gehān kilse bu kulnıñg hālını sormaq üçün
 Köhne cānımdın kiçiben tāze bir cān kılğa-min
 Anğa lāyık mā-hāzarnı tapmasam min neyleyin
 İzdey anıñg tuhfesin cismimni virān kılğa-min
 10 Bāde-i cāmı siver-min şem'-i ruhsārın körüp
 La'linge oşşar mişāli cāmı cānān kılğa-min
 Ay cemāliñg meclisinde içsem irdi cām-ı mey
 Tā kıyāmetğa tigü 'aklımıñı hayrān kılğa-min
 115a 1 Mini kutqar hecr otındın ay moğul başıñg üçün
 Niçe yıllar uşbu tavır^x devr-i gerdün kılğa-min
 Ger Şibānī tapsa irdi vaşlını her laħza yār
 Veh anıñg derd ü ğamındın tāze dermān kılğa-min
 ve eyzān lehū

(196)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Mey bir ay sākī ki mest-i bāde-i humār-min
 Yār zülfinde giriftār u esir ü zār-min
 Könġlüme cūş urdı 'ışkı bir mañga cām-ı şarāb
 Kim anıñg 'ışkıdın özge cümledin bizār-min
 10 Hayf olğay nāz itsenġ sākī-yi meh-veş mañga
 Kim cünün ehlinde körseñg derd ile ser-dār-min

^x Met.: طاور

Tîre vü târî boluptur zülf ile hâli anıñg
Kör ne türlü uşbu zulmât içide tarrâr-min

- 115b 1 Bu Şibânîğa kılıptur kiçeler bedrî tulu'
Tîredür kâdî vü müftî kim alardan 'âr-min

ve eyzân lehü

(197)

-.---/-.---/-.---/-.---

- Boldı hecrinğ tünide bu şîşe-i könglüm şiken
5 Neylesün cân Yüsufı körgeli ol çâh-ı zekân

Bolmasun hergiz hayâlim bil ki ma'sûkdın cüdâ
Hoş yaraşur birge bolsa dâyimâ ol cân u ten

Firkatide dâyimâ ol şâm-ı zülfin algalı
Bağladı könglümni bilgil uğrı dig zülf-i resen

- 10 Her kiçe yârning hayâlin ança sakla ay köngül
Tirgüzür öldüm digende büyüydün müşğ-i Hotan

Leblerinğning hokkasındın körmedim hergiz nişân
Genc-i mahfîler hikâyet ârî bu dürr-i 'Aden

- 116a 1 Niçe çiktim dâyimâ uş türlü gamzenğ cādūsın
Asru derdin ötkerip-sin il içinde sihr ü fen

Sindin ayru neylesün bāğ u çemenni bu Şibân
Kim sining küyünğdın özge yok anğa bāğ u çemen

ve eyzân lehü

(198)

---./---/---./---

'Aşık-min ü habîb-sin sindin neler körer-min
Sözle süzünğni toğrı yoksa neler sorar-min

Sin perdede nihân-sin min mest-min elestdin
Mestni kişi tayalmas perde kılın tüzer-min

10 Nevruz u nev-baharda tutkıl piyâle sâkî
Dildâr meclisinde çendîn kulak burar-min

Surnâ vü ney nevâda her türlü râz aytur
Sin bilmesenġ bu sırnı kânûn-ı ‘ayş urar-min

116b 1 ‘Işķ iġre kör ki ‘ankâ ne türlü boldı fânî
Mürġ-ı bedenni sivse âşiyânını bozar-min

Nefs ü hevâ Şibânî bardur bedende yaġı
Cühhâl könmesele İslâm ile kavar-min

ve eyzân lehû

(199)

-.---/--.---/--.---/--.-

‘Ārızınġ üstünde zülfünġ gerçi açmas defterin
Hiç karar kılmâs köngül körmese ġisû ‘anberin

Uykuda kördüm yüzininġ şafhasını güyiyâ
Kim hayâli şafhasında çikti uşbu taşvîrin

10 Ol kuyaşnı bu közüm körmek^x kaçan imkân turur
Kim kaçan vaşfını kılgay-min bu tilde takrîrin

Neylesün uşbu közüm te’hîr bolmış vaşlıġa
Algıl ay cânân bu cânımın kiçürgil taşşîrin

117a 1 Mini leşkerde esîr itti Herîninġ dilberi
Kim ezel küyinde yazmışdur bu türlüġ takrîrin

Zülfininġ zulmâtı imânımın ılsa ni ‘aceb
Boynuma zunnâr bağlaptur kılnıġız tedbîrin

5 Kâdî vü müftî bilinġiz ‘ışķ sırrını didim
Bu Şibân ni mecnûn oldı kıлма imdi te’hîrin

ve lehû eyzân

^x Met.: کوماک

(200)

.---/.---/.---/.---

Hele Barlas-beçe şāhān hele dürr-i yetīm gālṭān
 Hüsün ehligē sin cevher şubuh ilige sin Altān

10 Kāra miṅ al yaṅaḳıṅda kāra közüṅ yasap leşker
 Kāra zülfüṅ çapıp Hindū kāra kaşıṅ alıp Muṭṭān

Elā ey körklüler şāhı miṅ köṅlüm alur bolsaṅ
 Kirişmeṅ birle yaḡma kıl ki min ra' iyyet ü sin sultān

117b 1 Siniṅ köṅlüṅ taşı başım miṅ köṅlüm kıçı bolmış
 Mini mundaḡ kılıp rüsvā özüṅ fāriḡ turup ḡandān

Şibānī tün ü kün tilmür uşol gül yüzige her dem
 Seher tınmay oḡu bülbül bigin bolup hezār-destān

ve eyzān lehū

(201)

-.-/-.-/-.-/-.-

Sünbülünḡni her zamān gül yüzidin tarkatma sin
 Bāḡ-ı ḡüsnüṅ bülbülün ḡasret bile bütretme sin

Ne bahā kıldıṅ uşol la'liṅ mindin ayt maṅa
 Yok turur meynüṅ bahā sı anı ucuz satma sin

10 Zülfiniṅ müyü büyüdüñ boldı 'ālem ḡoş dimāḡ
 Yalbarur-min ol sebebdin müşḡ ü 'anber katma sin

Min ki zülfüṅ dāmıda asru 'āciz bolmışam
 'Arızıṅnıṅ üstine sünbülleriniṅni tartma sin

118a 1 Cilve kılsaṅ bāḡ ara nergis közüṅniṅ fitnessi
 Kirpüḡiṅ elmāslarını kaşd-ı cān oynatma sin

Ay kadeḡ nüş kılgıçı bil bāḡ içinde oturup
 Kaysı bülbüldür miṅ tig dāyimā sayratma sin

5 'ilm ü ḡuş ehli uşol dīvānedin bilmes ḡaber
 'Akl u ḡuşnı ay Şibān dīvāneḡa oḡşatma sin

ve eyzān lehū

(202)

-.---/-.----/-.----/-.-

Niṣterin her bir ʧarafdın cismime urdı ʧibin
Sormanġız dostlar mini bisyār köptürdi ʧibin

10 Ustalar aytur idi pūlād kiçe su içer
Kiçeler elmāsını ʧanımgā soġardı ʧibin

Yıġlar irdim her kiçe min yār hecri derdidin^x
İnġleşip ol daġı mininġ birle kayġurdı ʧibin

118b . 1 Min anı āšnā diben ġāfil tururdum her kiçe
Mini ġāfil itiben özini toydurdı ʧibin

Uşbu leşker her kiçe bil niçe ħırmen ot yaġar
Tütünin yitti felekidin asru ötkerdi ʧibin

5 Bu mininġ āhım otınınġ şu⁴lesinde her kiçe
Özini pervāne yanġlıġ asru köydürdi ʧibin

Ni üçün uşbu ʧirigde sormadı ʧardaşlarım
Sormasa andın ne pervā kim mini sordı ʧibin

Çirig ehligē iv ili böz ile ton ıymadı
10 Uşbu tütünlerni peşşe-ħāne tiktürdi ʧibin

Ay Şibānī uşbu Ürgenç ilidin ʧılma gile
Bil anınġ ‘aql u ħuşındın bī-ħad ayurdı ʧibin

ve eyzān lehū

(203)

---./-.-/-.-.-/-.-

119a . 1 Müşg-i bī-rized şabuġ Ĥotan ġazālesindin
Her şeb seher-ħizni kör eşk töker lāmdın

^x Met.: دردين

Miskīn köngül kuşına neyledi ol Tatarī
Tayrān itip qonalmas dāne-i dām hālidin

5 Ay hām-ṭama⁴ bu yolda bardur haṭarlar telim
Cānını fidā kılsun ol la⁴l-i leb cāmdın^x

Pervāne-i nā-murād tandı vişāl şem'idin
Neylesün ol yol tapmay zülf-i belā şamıdın

10 Mansūr bile seyyidge neyledi ol zālimī
Sözni sayaklay sözler Şibānī yār dāmdın

ve eyzān lehū

(204)

--./ .---/--./ .---

Dilber-sin ü sultān-sin zibā-sin ü ra'nā-sin
'Işkıng yolıda min-min zāyi' mini kıлма sin

119b 1 Tili köngli savğa ortak çığay köngli bayğa ortak^x
Özüm besī hām-ṭama⁴ dīvāne vü mecnūn-min

Yolungda susap açıp tapkanım budur habīb
'Işkıngğa başım birip çevgān-min ü oynar-min

5 Sözüüm sabasın sapkap⁴ közüüm yaşı muldurap
Haq yolığa dürr-efşān saçgan-min ü yaygan-min

'Aşıqlarınğ hār kıлма tilini hamuş kıлма
Ol aymasa kim aysun halk közige pinhān-sin

10 Dīvāneliğim bardur özümde özüm yoktur
Sözüüm barı tanuqtur 'ayb yapkuçımız sin-sin

Şibānī Çingiziden şer'ingni satun alğan
Yolunda cānın birgen İslām kıllıçı min-min

^x v.b.

ve eyzān lehū

(205)

.-.-/..--/..--/..--(--)

- 120a 1 Şüküfte boldı köngül siv-sin açgıl imdi zebān
Ne yaŋlıġ iş kıla bilgey bu hecr tünini beyān
- Ata aġaŋnı salıp bardıŋ imdi Kūnduzġa
Bu barganıŋda yolunġ bolsun ü tigmesün ziyān
- 5 Sini yibergeli şādım özümde yok şādlıġ
Köngül sining bile bardı közüm besī giryan
- Botam mini sora turgıl bu şubḡ yilindin
Anıŋ tig içe turur-min hecr meyin peymān
- Hazānıdın gül ü yüzünġni saġlasun Tinġri
10 Bu bāġ-ı hüsnünġe dāyim du‘āçıdur Şibān

ve eyzān lehū

(206)

-.--/-.--/-.--/-.--

- Ay köngül sin dāyimā kılgıl heves ḡubbū'l-vaṭan
Kim ezel bustānıda sin-sin uşol mürġ-ı çemen
- 120b 1 Niçe yıllar seyr itip-sin uşbu dünyā külḡanın
Besledinġ cānıŋ barınça dost tutup uşbu beden
- Bī-vefā dünyāda cevlān kıлмаġınġ nedür sining
Bil cüdā bolur cihānda mürġ-ı cāndın uşbu ten
- 5 Nefsini sivgen kişidür her zamān dünyā-perest
Ay dirġġā könglünġe tüşmes imiş ġūr u kefen
- Bu naşīhat aşlını didim ḡalāyık bilmedi
Bu Şibānī sözleridür dünyāda müşġ-i ḡotan

ve eyzān lehū

(207)

.---/.---/.---/.---

10 Yanıp 'ışk otı dilberniñ tün ü kün yaldırar mindin
Biling bu 'ilm ü kesb ehli uşandıñ aldırar mindin

Mañga meyhānede sundı ayaglar toldurup sākī
Bu sırnı bilmeyin zāhid il ara sandırar mindin

121a 1 Eger devlet çerāğını yarutsam hıç tañğ irmes
Ki öçken Çingizī şem'i biling bigler yanar mindin

Min ol şubḡ-ı şa'adet-min ki Çingiz kökidin toğdum
Kaçan kim tipresem yıl tiğ Timür şem'i öçer mindin

5 Şibānī kiçe vü kündüz yüridür ḡam-ṡama' birle
Kiçeler bolmağay dilber küyinde der-beder mindin

ve eyzān lehū

(208)

---/.---/---/.---

Gül-büy u gül-endāmī gül-çehre vü gül-çin-sin
'Anber-i eşheb-sārā ḡoş-büy u ḡotan-çin-sin^x

10 Ol nergis-i mestāne közümde uçar her dem
Könğlüm kuşın avlarğa asru tiz ü laçin-sin

Siḡriñg Kişmirni otı sözüñg perī yüziñg ḡür
Uşbu ṡavr zülf ile efsünçı Tatar-çin-sin^x

121b 1 Her laḡza ḡayālimni fi'l-cümle uş aytur-min
Könğlüm ivine cānā kil olturu yavçin-sin

Naḡkāş-ı ezel çizdi şekliñgñi besī ra'nā
Bu şüret-i naḡş ile ne zībā ḡıṡay-çin-sin

^x v.b.

- 5 Yağma kıladur her dem türkâne közüñg dilber
Yağma ne ‘aceb sindin dildār u moğul-çin-sin
Şibānī sini sivdi çin köñgli bile bilgil
Zülfüñg ham u pīçindin köñgli ara pür-çin-sin

ve eyzān lehū

(209)

-.--/--.---/--.---/--.-

- 10 Kildim uş ğamdın hilāle neyleyin bustān için
Gül yüzine ‘andelībler sözlesün hūbān için
Zülfi tağılmış körer-min gül yüzine tār tār
Yā meger uşbu hiyeldür tartar ol imān için

- 122a 1 ‘Aşık için min bilür-min yār cefāsı köp turur
Kiçe kündüz şükr iter-min şol kadar ihsān için
Her seher yārınñ vişāli izdemektür himmetim
Ol sebebdin uyku kilmes közleri çolpan için
5 Ay Şibānī fażl-ı Haq köptür velī ğam yimegil
Sin özünğdin bolma ğāfil bu kiçer devrān için

HAZRET-İ ŞAH-BAHT HAN aytur

Basa Semerkand'da bir batman buğday minğ altunğa
yitti Bābur Mirzā karındaşın birip ⁹mürüvvet tiledi
irse şefā‘at kılip yiberdim bu ğazel anda vāki‘ bol-
dı

ve eyzān lehū

(210)

---/--.---/--.---/--.-

Hoş hoş içip mest olmışam dürd-i şafın tañlamayın
Şaf şaf kaçar tarkatmışam buğra bota çinemeyin

- 122b 1 Yahşı yamandur bu özüm 'ışkdın yitişti bu sözüm
 Hey hey yitilmes 'ışk sözi men' itmeñgiz anğlamayın
- Ay zāhid sin bī-haber ay şūfī sin bī-hüner
 Hum hum tola meylar içip-min tik turay sözlemeyin^x
- 5 Ay kādī-i rişve-gerī ay müftī-i haşye-gerī
 Ğam ğam otın nek söndürür 'ışkdın haber anğlamayın
- Bar bar Şibān Hallāc-vār sözle sözünġ Mecnūn-vār
 Taptıñġ irenler şoġbetin her tünle sin uqlamayın

ŞAH-BAHT HAN "halledede mülkehū" aytur

- 10 Basa Yūnus Hānning uluġ kızını talāq salıp singlining
 kızını alganda bu beytni aytıp yiberildi

ve eyzān lehū

(211)

-.---/--.---/--.---/--.-

Kim ezeldin böyle taqdīr böyle boldı neyleyin
 Kudretin Hāq böyle kıldı özge tedbīr neyleyin

ve eyzān lehū

(212)

.---/.---/.---

- 123a Süçügrekdür sözünġ şehd ü şekerdin
 Yüzünġ hem tāzeraq gül-berg-i terdin
- Könġül bīmār boldı cānım efkār
- 5 Tabībā kiçmegil bu hastalardın
- İki yarım turur sinsiz yüregim
 Şadef dig kim cüdā bolġay güherdin
- Manġa bar irdi hecringde haşarlar
 Vişāling mini kiçürdi haşardın

^x Met.: سولامايين

- 10 Kōzüm yaşı bigin toḫraḫka tüştüm
 Hudā-rā salmağıl mini nazardın
 Hudādın bī-ḫaberdür vā'iz-i şeh̄r
 Ne sorar-sin ḫaber ol bī-ḫaberdin

- 123b 1 Güzārī kılmadıñg bir yol başımğa
 Şibānī ğamdadur bu reh-güzerdin

ve lehū eyzān

(213)

-.---/-.----/-.----/-.-

- Ay barsaṅg Buhārā tünle şeb-gīr itke-sin^x
 5 Kōzlerimniñg yaşıdın şevkımnı taḫrīr itke-sin
 Veh anıñg köñgliñge teşir itse sözünğ nā-gehān
 Kim faḫīrni sormasaṅg bilgil ki taḫşir itke-sin
 Ḥalveti vaşlında ger yir tapsaṅg ay bād-ı şabā
 Yir öpüp tizin çöküp şevkımnı taḫrīr itke-sin
 10 Ol Buhārā şehride şālih kişi köptür velī
 Kim şecā'at Maḫmūdın körmekke tedbīr itke-sin
 Ay nesīm-i şubḫ ol köñglüm murādığa digil
 Bu Şibānini niçe hecriñgde dil-gīr itke-sin

ve eyzān lehū

(214)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 124a Ol ḫüsün gencine min virāne bolmay nideyin
 La'1-isir-ābıñg aṅğıp dürdāne bolmay nideyin
 La'1-i mey-gūnı bile esrük közining şevkıdın
 5 Hem-nişin ü sāğar u peymāne bolmay nideyin

^x v.b.

Zāhidā bī-ḥodluğumdın bī-ḥaber-sin ‘ışkıda
Bāde. şevkı bile mestāne bolmay nideyin

Min ezeldin mest olup-min muhtesibniñ nişi bar
Muhtesib kâdî ara rindāne bolmay nideyin

- 10 Her seher Barlas ḥayāli birle yanmağdur Şibān
Ol perī-veş ‘ışkıda ḥam dāne bolmay nideyin

ve lehū eyzān

(215)

--./.----/---./.----

Her kişe biling dostlar hem-şoḥbet-i ğamdur-min
Āhım bile hem-dem-min derdi bile ḥamdur-min

- 124b 1 Ne derd özüm bilmen āhım otına yanman
‘Ayb itme maḅga dostlar eşkim bile nemdür-min

Derdi maḅga dermāndur cānım aḅga ḥayrāndur
Rāḥat kitiben mindin muhtāc-ı elemdür-min

- 5 Ol ‘işve-i şirīndin yüz cevr ü sitem kördüm
Ferhād-ı cefākeşdin ‘ışkıda ne kemdür-min

Şibān il ayakıdın derdi bile vīrāndur
Barı ne bolur bolsa ‘uşşāk-ı şanemdür-min

ve eyzān lehū

(216)

.---/.----/.----/.----

- 10 Zihī zībā moğul-çinniñ ne boldum min ḥayālidin
Közümge kilmedi uyku anıñki bil kemālidin

Uzun tünle kitip uyku anıñ hecrinde ay dostlar
Maḅga kilse kilip turur anıñki zülf ü dālindın

- 125a 1 Hārezmī bāğ u bustānın bozar-min ol şamavberdin
Közüm yaşı yitilmedi anıñ nāzük nihālindın

Çıkıban tolun ay tünle bulut içre bolur pinhān
Meger kim ay yüzün körgeç hicāb eyler cemālindin

5 Sini ay aḥter-i mes'ūd eger körsem viṣāliṅni
Közümniṅ nūrı hoş bolḡay yüzüṅ ferḡunde-fālindin

İrür şermende bāḡ u gül gül-i aḡmer yüzindedür
Ḥacildür çeşme-i ḡayvān anıṅki la'li balındin

10 Mini köydürmek ḡaḡkıda ne kıldı ol perī-peyker
Nigārım lāle baḡrında salıptur ḡaḡt u ḡālindin

Yüzindin bürḡa'ın alsa ne bolḡay ol moḡul-çingā
Tolun ay üzre körüngey uşol nāzūk nihālindin

Tiler-min Tinḡridin dāyim anıṅ bolsam ḡuzūrında
Mini mest eylegil yā Rab anıṅ cām-ı zülālindin

125b

1 İlāhī min za'īf kulniṅ sözünde bu turur dāyim
Mini bī-çāre ḡaḡkında anı sakla zevālindin

Saṅga bir nāme-i şevḡı bitiben köz ḡarasındın
Şibānī bu ḡazel içre yazıptur ḡasb-ı ḡālindin

ve eyzān lehū

(217)

-.---/-.---/-.---/-.--

Bir ḡayālīm bar köṅül kim seyr-i vāfī eyleyin
Ol Buhārā şehride Ka'be ḡavāfın eyleyin

Niçe kün 'ömrüm ki kiçti hecride ḡayf oldı ḡayf
Barayın vaşlında 'ömrümni telāfī eyleyin

10 Barı yolda mini bu nefis (ü) hevā ḡoymas ise
Ay köṅül sin muḡkem ol anıṅ ḡilāfı eyleyin

Cür'ayı bir sāḡiyā kim içeyin rindāne-vār
Her küdüret kim bolur köṅlümni şāfī eyleyin

Ol uluđ hażretde kim yir tapsa min mestāne-vār
 Kāđı vü müftı atın zerrāk u lāfı eyleyin

- 126a 1 Māsivā'llāh leşkeri ger kilse könglüm başıġa
 Nefy tıġın tartayın 'azm-i meşāffı eyleyin
- Ay Şibānı piring ol Hāfız Buhārīdür sining
 Kim anıġ āstānesin Ka'be tavāfın eyleyin

5 ve eyzān lehū

(218)

.---/.---/.---/.---

Uşol dilber firākındın uzun tünle yatalmas-min
 Yakıp canıġa 'ışk otı taġ atkunça yanalmas-min

Özüm tizginsem özümdin özümde uş bolur peydā
 Bu hırş u bu hevā birle anıġ sarı tayalmas-min

- 10 Bilip nefsimni sıvmes-min anıġ sözün işitmes-min
 Hākikatdın ayak birse içip andın kanalmas-min

Ṭarīkat hāfızın körsem şerī'atdın su'āl itsem
 Şerī'atdın kanat saplap taķı munda kadalmas-min

- 126b 1 Şibānı derdidin sözler özindin hıç haber yoķtur
 Bu derdni dost bilür bolsa irenlerdin uyalmas-min

ve eyzān lehū

(219)

-.---/-.---/-.---/-.---

Ay köngül sin her niçe hem-dem boluban nitke-sin

- 5 Dilberimning hecridin ġonca bigin kan yutķa-sin

Min bu tün yārim hayālin kesb kıldım kesbide
 Firķatingning derdini başıġ için sin içke-sin

Veh firākı otıdın her tünle min otķa yanıp
 Uşbu otdın kalmadı 'ışk ehliġa ne birge-sin

10 Nefs ilindin min za'if-min hırş ilindin nā-tüvān
 'Işk atın terke tutup bir tünle şeb-gir itke-sin

Yalbarıp aynıñ qaşında böyle sözlegil yana
 Dilber ü sâki şurâhi birle hem-dem itke-sin

127a

1 Dağı bir yahşı mahalde baş koyup böyle digil
 Surnây ü nāying bile kötrüp anı mır itke-sin

Bu Şibānī yār firākı birle imgekler çikip
 Uşbu derd ü uşbu hicrān birle kiçkin törge sin

5 ve eyzān lehū

(220)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay şabā barsağ Semerkānd kiliben ne iltke-sin
 Firqat u hicrān otındın eyle yüklep kitke-sin

Ger mini 'ışk ehliğa fāş itmeyin tur bir zamān
 Kōzlerimniñ yaşı fāşitse mini ne itke-sin

10 Kādī vü mollā katıda yahşı vaqtı saqlaban
 Yürüben tizin çöküp bu hatı birip kitke-sin

Ayğıl ol dīn ehliğa bir bir selāmınnı şabā
 Munça yügrüp tınmadıng bu iş bile sūd itke-sin

127b

1 Bu Şibānī hālidin sorsa bularga sözlegil
 Dilberniñ hecri otından zerre körsenğ nitke-sin

ve eyzān lehū

(221)

---.-/---.-/---.-/---.-

Ay 'ākilān ay 'ākilān terk it sin imdi bu cihān

5 Cān bülbüli pervāz iter menzil-gehidür āsmān

Büt-hāneni virān kıllıp meyhāneni ma'mūr kıllıp
 Külhan imestür menziliñ gül-şen heves kılgıl revān

Berhem urayın ‘aql u hūş vīrān kılayın nefis-i hoş
Bī-gāneni āšnā kıılıp tūn kün kōz itkil baht-ı hān

- 10 Könġlüm ġamın bī-ġam kıılıp Hāq derdini mahrem kıılıp
Bolsa cerahat im kıılıp bolġıl tabib-i mihriban

Tartıp Semerġand leşkerin yürüp Moġul üstige min
İslām tīġın tiz atıp berhem urayın Ķalmaġan

128a

- 1 İslām-min islām-min küffār küfri neylesün
Küffār bīhın min kisey ħalmasun andın hiç nişān
Şeh-bāz boldı Çingizi simurġ u ‘ankā ħaydadur
Min-min muhītning cevheri cevherni bilmes ins ü cān

- 5 Ay kehrübā ma‘mūr itey köp dürr ü mercānlar tōküp
Ol dilberning derdi bile otġa yanar-min her zamān

Şibānī sözüng kıska kııl yürür yolunġı rāst kııl
Tūtī sözi şekker turur murdār ħarġa nā-kesān

ve eyzān lehū

(222)

--./.----/--./.----

- 10 Firġat meyidin^x içtim bir cūr‘anı pūr-şūr-min
Men‘ itme mini zāhid endekine mahmūr-min

Ay bād-ı şabā kıltür hoş-büy-ı Hotandın sin
Hecri otı tahtında pervāne vü faġfūr-min

128b

- 1 Pervāne körüp zülfin şem‘ otına yanmas mu
Taġkīk biling dostlar yanmaġ bile mindür-min
Zülf-i Tatarī tünle könġlüme kilür bir bir
Şem‘-i ruġdın bilġil şubġ olınca pūr-nūr-min

^x Met.: می رین

Ḳāḍī bile mollālar Şibānini ne bilsün
5 Tigme kişi bilmestür mestekine Mansūr-min

ve eyzān lehū

(223)

---/--/--/--/--

Ḳayda bardı imānım ol serv-i sīmīn-ten uçun
Cānımı kıldım fidā ol ğamze-i pūr-fen uçun

Bes ki yaqtı āteşin la'ling köngülning micmerin
10 Her kiçe pervāne boldum ol ruh-ı rüşen uçun

'Işķ otın yaqtı moğul-ġin bil ki dostlar şemmei
'Ayb-ı 'ārından kiçiptür yüzi gül sūsen uçun

Neyleyin ay bāġbān zūlf-i benefşe tābıdın
'Işķ zūnnārın anıng tig baġlayın gül-şen uçun

129a

1 Cennetü'l-me'vā içinde ḳaydadur zībā Hotan
Ay Şibāni tapķanınġ kizlemegil sin min uçun

ve eyzān lehū

(224)

---/--/--/--/--

Ay köngül sin ne tiler-sin zūlfining her dālıdın
5 Zūlfining sevdāsıda bil şad-hezār eşķalidin

Ne uçun zūlfi sevādı kılmadı müşkilni ḫal
Kim kıllur ol zūlfidin her tārınınġ bir ḫālidin

Şerḫ kılsa bolmas irmiş zūlfining her fi'lini
Ay köngül ḳuşı ne dir-sin yüz tümen ef'ālidin

10 Muşḫaf-ı ruḫsārıda saldı girihler zūlfide
Miñġzetür her aya ol yüzinde bir bir ḫālidin

Baġlamas şüret ne uçun dilberi ārām-ı cān
Niçe fitneler kıllur-sin zūlfingiz abdālıdın

129b 1 Ay köngül inanma imdi zülfiniñ her dälidın
Mürğ-ı cān devrānga tüşti qorkma anıñ kälidın

Uşbu hālni kim beyān kılsa uşol bī-gānedür
Asru köp idi Şibānī zerre-i mişkälidın

5 ve eyzān lehū

(225)

.---/.---/.---/.---

Kızıl yākūt içindedür murassa' la'l ara tüzgen
Miniñ cānımağā rahm itmes köngül riştesini üzgen

Hüsün fikrinde min miskin murassa' şebeke kıldım
Uşol deryāda kim bolğay miniñ tig nā-tüvān yüzgen

10 Ne tūbādur uşol qaddi ne sünbüldür qara saçı
Köngül bahride qoymadı qara dāmı bile süzgen

Sini kim sivdi ay dilber közige cān körünmestür
Kıya baq közüñg uçındın barı ölügni tirtüzgen

130a 1 Şibānī dilberi hüsünin ne yanlıg vaşf ite bilgey
Kızıl yākūt içindedür murassa' la'l ara tüzgen

ve lehū eyzān

(226)

---./---/---./---

Ay dost bī-nişān-sin kılgıl mañga nişān sin

5 Başdın ayakka zibā ser-tā-kadem ni kān-sin

Hecriñg otında yaqtıñg ol qadd ü çehre birle
Köñglümde cilve kıldıñg ne serv-i erguvān-sin

Közümde nek nihān-sin köñglümdedür vişāliñg
Közüm uyalttı vaşlıñg köñglümde sin 'ıyān-sin

10 Sinsiz mañga tirilmek bilgil 'acāyib oldı
Köñglüm ara neşātıñ cismim içinde cān-sin

Hecring ğamıda her tün niçe kılayın Allāh
Hüsnüñg zekātını bir hoş-şekkerin dehān-sin

- 130b 1 Öltürdi mini ğamzenġ tırgüzdi mini la'ling
Kim la'l u ğamze birle cān-baḡ u cān-sitān-sin

Ol tāze gül-sitānġa Şibānī bülbulidür
Aydı ġazel şıla birey cānıma cihān-sin

5 ve eyzān lehū

(227)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay ki min dermādeniñg hālını sin ebrār-sin
Her kim ol şer'ing yolına kirmese dūçār-sin

Munda vü anda şefā'at āşikārā vü nihān
Nefsini sıvgen kişige ġayet-i cebbār-sin

- 10 Ümmetiñgde dīn yolına cān bile 'āşık ise
Ehl-i 'ışkıñg derdiġa "min taḡtihe'l-enhār"^xsin

Uşbu dünyā deryāsına ġarķ-ı cān bolduķ nitey
Könġlümüz toķtur veli keştī-sin ü dīvār-sin

- 131a 1 Tün ü kün sindin şefā'atnı tiler-biz ay ḡabīb
Barça mürseller içinde muttaşıl dīdār-sin

Zerre zerre sindin öndi könġlümüzde 'ışķ otı
Uşbu mi'rācniñg tüninde şāḡib-i esrār-sin

- 5 Bu Şibānī ümmetiñgde asru köp şermendedür
Baķmaġıl taķsīrine ay Aḡmed-i Muḡtār sin

ve eyzān lehū

^x Kur'ān-ı Kerīm, Āl-i İmrān Sûresi, 15. âyet. (Daha başka sûrelerde de geçmektedir.)

(228) --/--/--/--/--/--

Ay közüm sin 'ışk sırrın kizle tūfān bolmasun
Bu za'if cisminġde 'ışkñıñ bahri tuġyān olmasun

10 Āh-ı berķın ne kılur-sin ebr-i tuġyān urlasa
Na'ra-i ra'dıñ okındın barça yeksān olmasun

'Işk otınıñ şu'lesi tüşse Herige nā-gehān
Korkaram imdi Herining mülki virān olmasun

131b 1 Niçe yıllar 'ışk sırrın kizler irdim il ara
Haddin aştı iştıyākım özge imgeñ olmasun

Her niçe kıldım naşihat ol Herining halkına
Kılmadılar gūş mundaġ halk nā-dān olmasun

5 Ay Herining dāniş ehli şulh sizge yahşırak
Bar durur "es-şulhu hayrun" yoksa devrān olmasun

Ay Şibānī cān bile sin saġlaġıl köñlüñ ivin
Bir siver cānāndın özge ġayr cānān olmasun

ve lehū eyzān

(229)

--/--/--/--/--/--

10 Ay köñgül sin saġlaġıl ol 'ahd u peymānıññı sin
Kim elestde va'de kılğan ang-çı mihmānıññı sin

İrtegi yār u muşāhibniñ firākı derdidin
Ay közüm sin kiçelerde tök-çı mercānıññı sin

132a 1 Ne üçün tınmas közüññüñ yaşı dāyim kiçeler
Sugārur-sin güyiyā ol bāġ u bustānıññı sin

Barı ol kādī vü müfti yolmadı töhmet kıla
'Işk sırrın kayda bilsün söyle destānıññı sin

5 Berk-ı āhımdır köñgülde na'ram uş kūs-ı bulut
Saġınıp-sin āh kim gülberg-i handānıññı sin

Qıldı cilve bāğ-ı firdevs içre rühunğ ay köngül
Arı tāvusğa yaraşmas savma virāningni sin

İrtegi yurtning yādınğa^x kildi irse ay Şibān
10 Ney bigin ‘āşıklar içre kıl-çi efgāningni sin

ve eyzān lehū

(230)

-.--/--.--/--.--/--.-

Hırmen-i ‘aqlımni yaqtınğ şu‘le-engiz eyleben
Körmedim vaşlınğni bir dem her seher-hiz eyleben

132b 1 Ateşin la‘ling otındın kılmadı fehm ü hıred
Kim anınğ tig bardı hüşum berkını tiz eyleben

Zülfini tartıp niter ol gül‘izarı üstine
Tuttı könglümning kuşını ‘anberin-biz eyleben

5 Hiç meyl itkey mü irkin halvet ivge bir zamān
Kögrekimni ol zamānda tursa dehliz eyleben

Tüzse meclis bal u meydin nāy bile gül-çehreler
Sākiyā sungıl ayakını meyni gül-riz eyleben

Ger tiler-sin bāde-i la‘lini ay miskin köngül
10 Tınmağın meyhāne sarı tuttı şeb-hiz eyleben

Ol leb-i şirinde aytur-min hikāyet her zamān
Gāh Ferhād u gehi özümni perviz eyleben

Huşk olur-sin zāhidā yaz faşlıda taşın biter
Boldı ‘ömrünğ barça žāyi‘ ‘ışkda perhiz eyleben

133a 1 Ay Şibānī çün biriptür feth ü nuşret Kirdgār
Ser-be-ser alsanğ Horāsān meyl-i Tebriz eyleben

ve eyzān lehū

^xMet.: یارینغه

(231)

.---/.---/.---/,---

Uyalmay 'ışk ara zāhid ne sorar-sin haber mindin
5 Hāyālī her kaçan kim kilse kalmastur eser mindin

Lebiñg vaşfı turur ağızımda vü cānımdadır neyrenğ
Nigü uyalmadı hiç bu hāyāsız neyşeker mindin

Siniñg kaşrıñgda taşlar üstide güller tükülgen dig
Kim anda aqadur yamğur kibi hün-ı ciger mindin

10 Anıñg hecride aqıptur yaşım seyyāreler yañglıg
Meger kökke tutaştı 'ışk otıdın şerer mindin

Mini Ferhād yañglıg tilbe kıldı ol leb-i şirīn
Yañgı Mecnūn bolup kildim kıling tağlar hazer mindin

133b

1 Niçe Ferhād u Mecnūn kışsasını ayta-sin nāşih
Miniñgki şerh-i hālimni işitmey-sin meger mindin

Zer-efşān eyledi altun varaqnı sım-gün yaşım
Bu ni sım-āb irür sorgay mu hiç ol sım-ber mindin

5 Cihānda neng ü nāmūsın kiçip meyhāneğa bardım
Şibānī kılmağay hiç kimse yahşırak sefer mindin

ve lehū eyzān

(232)

-.-./-.-./-.-./-.-

Zülfi hecridin karangurak tün olğay mu ikin
Ay yüzining lem'ası tig bir kün olğay mu ikin

10 Şām-ı hicrānda yanar-min şem' bigin dāyimā
Yāhūd ol yitti tamuğnung uçgun olğay mu ikin

Kim anıñg eyvānıda ferşler ki boldı zer-nigār
Uşmunuñg sihridin artuk altun olğay mu ikin

- 134a
- 1 . Tanga tigrü uşbu hicrān seyli bozdı könglümi
Hecrining tüninde yā Rab şev derün olğay mu ikin
- Lāle yanğlağ kan bile ol dāğ saldı könglüme
Yāhūd ol gonca-şikāfı gül-bün olğay mu ikin
- 5 Ol moğulning firkat otı dāyimā cāndın öter
Hiç ok mundağ cihānda ötkün olğay mu ikin
- ‘Işk bāğında yayıldı bil Şibānī nālesi
‘Andelībler içide mundağ ün olğay mu ikin

ve eyzān lehū

(233)

-.---/--.---/--.---/--.-

- 10 Ol perīning ‘ışkını könglümde peyvend eyleyin
Bu köngül kuşın anıñg zülfi bilen bend eyleyin
- Tilbe boldum ol moğul-çin hecrini min çikkeli
Tilbeler küyinde min niçük hıredmend eyleyin
- 134b
- 1 Hecr seherinde vişālin izdesenğ ay ehl-i dil
Min anıñg yadı hayāli birle hursend eyleyin
- Hiç bir könglüm tınar yir yok ki yārni saklasam
Anıñg için kaysı bir yirni Semerқand eyleyin
- 5 Zülfining sevdāsıda çıkmas melāmet küyidin
Niçe ol tilbe köngülni zāhidā bend eyleyin
- Gerçi dāyim men‘ iter bolsa mini yār ‘ışkıda
Yalbarıban min anıñg ‘ışkında sevgend eyleyin
- Bu Şibānī kim anıñg dig körmedi bir yağşı küy
- 10 Kaysı bir yirni anıñg küyige mānend eyleyin

ve eyzān lehū

(234)

-.-./-.-./-.-./-.-

- ‘Işk otında ‘ūd tig yandım ki peydā bolğa-min
Korkaram közüm yaşydın ğark-ı deryā bolğa-min
- 135a 1 Sāye yaŋlıĝ serviniĝ hem-sāyesi bolsam idi
Zerre tig kün tābişinde gerçi peydā bolğa-min
- ‘Işk küyinde nişānlar izdegendür bī-haber
Zülfiniĝ her tārıdın āhir ki sevdā bolğa-min
- 5 Gerçi bülbül gül hayālide bolur nālān u zār
Gül yüziniĝ vaşfını kılmakda güyā bolğa-min
- Min özümge ayaĝı başkan izin fark itmedim
Ħāk-i pāyin arzulap ser-geşte anda bolğa-min
- ‘Aşık olĝanı dir irmişler besī nādān kişi
- 10 Kaşreler közüm yaşındın kilse dānā bolğa-min
- Yaz faşlıda Şibāŋa sunsa bal gül-çehreler
İntizār-ı gül üçün şūrīde şeydā bolğa-min
- ve lehū eyzān

(235)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 135b 1 Dāyimā neyley sining hecrinĝde asru zār-min
Sinsizin yoĝtur qarārım her kiçe bīdār-min
- Yalbarur-min közlerime uşbu uyku hoş turur
Uykuda körsem vişālinĝ şād u ber-hürdār-min
- 5 Tilbe boldum ol moĝul-çīn hecrini köp tartkalı
Şem‘ tig ‘ışkniĝ otıda her kiçe yanar-min
- Ħark bolsam ni ‘acebtür közlerim Ceyhūnına
Ħh-ı hicrānning ĝamıda ‘ışk otın yaldar-min

Ni sorar-sin imdi könglüm barı mindin hecr ara
10 Çikkeli yārning firākı her kiçe düşvār-min

‘Işkıning cāmı bile min kilmişem mest-i elest
Güiyā il sağınadur dāyimā huşyār-min

Yār hayālidin Şibānī rāy u tedbīr neylesün
Dād tiler ehl-i Horāsān gāh özümde bar-min

1 ve eyzān lehū

(236)

-.---/--.---/--.---/--.-

136a

Cān lebimge yitti hicrāningda ay cān kayda-sin
Sormadınĝ bir kün kim ay hāk ile yeksān kayda-sin

Neyleyin min dīn ü dünyā sinsiz ay ārām-ı cān
5 Umsunur-min her kiçe kim mest ü hayrān kayda-sin

Örtenür-min hecr otıĝa zār u hayrān her kiçe
Kilmedi bu tün haber derdinge dermān kayda-sin

Her hayāling sırrını min sakla alman her kiçe
Uşbu sırdın asru yandım sırr-ı pinhān kayda-sin

10 Tüşkey irdim kim yoluksa ay yüzining miĝli dip
Ol zenahdan hasretide çāh u zindān kayda-sin

‘Anberin zülfi anıng dīvāne kıldı il ara
Kizledinĝ niçün bu sırrı genc-i pinhān kayda-sin

136b

1 ‘Işķ otıda vaşl tapmay köydi Şibān her kiçe
Ĝarķ bolĝay uşbu derdi baħr-i hicrān kayda-sin

ve eyzān lehū

(237)

-.-/-.-.-/-.-

Bolmasa cānāne ‘ışkı bir zamān
Hîç kirekmes dāyimā ikki cihān

5 Boldı ‘āşık ikki dūnyā mahremi
‘Işk yok bolur u nā-mahrem ‘ıyān

Bil tili yok her kim anıñg ‘ışkı yok
Açma ağızıñı kalem dig kem zebān

Kilse cānān ‘ışkı bir dem nīm-şeb
Bilür irsenğ uşbu turur küt-ı cān

Her taraf pervāz iter bu mürğ-ı ‘ışk
‘Işkı yok kişide yoktur āşiyān

‘İlm ü hikmet ‘akl u cāndın kiçmeyin
Bolmağay hergiz kişi bil cāvidān

10 Bilmedi Şibānī hergiz rāz-ı ‘ışk
Boldı muṭlak ‘ışk sırrı lā-mekān

(238)

--./-/.---/---./---

Ḳaysı köñgöl ki kördi zülfini perişān
Ḳaysı köñgölni saḳlay barçası boldı giryān

137a

1 Ḳaysı ‘ākil ki yoktur ḥayrān bu yolda bilgil
Ḳaysı ṭaleb ki cānım kılmağı vaşl-ı cānān

Ḳaysı kirişmelerğa sevdāyi boldı ‘āşık
Ḳaysı köñgöl ki imdi örtemedi bu hicrān

5 Ḳaysı közi ki kördüm dir irse yār-ı^x kâzib
Ḳaysı köz anı körgey kim boldı ağızı pinhān

^x Met.: ,٤

Müşkil hicāblar irmiş bu yolda bilgil anı
Çikmey irenler imgek tapılmadı yol āsān

Sin kim tekebbür ile bu tünde hoş yatur-sin
10 Hergiz kişi muniñg tig bolgay mu asru nā-dān

Bolğusıdur peşimān yatkan bu tünde gāfil
Şibānī yatmağıl sin könglünğ tilerse rıdvān

ve eyzān lehū

(239)

.---/.---/.---/.---

137b

1 Mey-i vahdet içip kör kim ezeldin mest mindür-min
Uşol kādī vü müftiğa ni söz kim kilse yandur min

Közümniñ yaşı vü könglüm otı hālimni fāş itti
Yok irse hiç kimge 'ışk ara hālimni bildür min

5 Çü nāşih bilmedi hālimni her tün mañga 'ayb eyler
Eger ilniñg kulağını figāndın kiçe tındur min

Diyür-min Haq sözün ilge işitsün hāh işitmesün
Bular barçası buğdaydur u yalguz min semendür-min

Bilür il 'aybını kādī vü müfti öziniñg bilmes
10 Ni dir-sin özgege tigip çü pīr-i deyr mindür-min

Horāsān cāhilin bilip nağū rahm eyledim anğa
Dīvānelerga tizgendim dīvāne imdi mindür-min

Şibān yalğan dimes kim Haq anı şahib-kırān kıldı

138a

1 Hasebde Tinğrige kul-min nesebde Çingizidür-min

ve eyzān lehū

(240)

.-.-/..--/..--/..--(--)

Cihānda her ki kıılır dost vaşlınıᅅ ᅅalebin
Kirek turur aᅅga bir kıılmaᅅ uşbu rüz u şebın

5 Eger yoluksa aᅅga niçe baᅅr u hāmūn dig
Ki kördi kırkmaᅅay kişi mevciniᅅ 'acebin

Sin imdi ᅅavşalaᅅga yaraşa ᅅaleb kıılᅅıl
Ümidiniᅅ üzme ki āᅅir ᅅudā kıılır sebebin

Ni tilbe boldı ᅅülükken bu siᅅr-i 'ışᅅ ara
10 Ki raᅅm iter kurugaᅅ leblerige yār lebin

Biliᅅ ki kādī anıᅅ ᅅün bu tilbe küyinde^x
Niçeᅅe tigrü ᅅikeyin bu muᅅtesib edebin

Bu 'ışᅅ ehliᅅa ni ᅅırmaşur bu nā-kesler
Anıᅅ ᅅün diyürem barᅅalarınınᅅ nesebin

138b

1 Olarᅅa sorsa şerī'at Şibān Muhammedīdür
Ki cānıdın sivedür artuᅅ ol şeh-i 'Arab'ın

ve eyzān lehū

(241)

--./..---/---./..---

Dilberni körüp 'ārif vaşf itti kemālindin
5 'Aᅅl u ᅅıred ü ᅅuşum maᅅv oldu cemālindin

Ol şems-i "ᅅuhā"^{xx} sindin 'ālemᅅa ᅅulū' itti^{xxx}
ᅅün vechide lāmi'dür envār-ı celālindin

Leb-teşne besī bildim tün kün yolıda tınmay
Tā bir kaᅅeᅅi birse ol āb-ı zülālindin

^x v.b.^{xx} Kur'ān-ı Kerīm, Duha Suresi, 1. āyet.^{xxx} Met.: "ᅅulū'" ile "itti"'nin arasında "eyler" yazılı

10 Şürideligimdin sin men' itmegil ay zâhid
'Âşık bu neşât eyler ma'sûk vişâlindin

Vaşl itegi ilgimge bolmasa müyesser hem
Könglüm hoş u hurremdür peyveste vişâlindin

139a

1 Ger âdemîniñ cismi evvelde türâb irdi
Âhir şerîf oldum öz hûb-ı hışâlindin

Haknıñ ki Şibânîğa dâyim nazarı bolsa
Ol bar durur bî-gam ağyar saķalındin

ve eyzân lehü

(242)

.---/.---/.---/.---

Lebiñ şirinligin cânâ lebinde min sulaydur-min
Ki çüçüg balını içken sâbî köprek susaydur-min

Lebing şeker-feşân körgeç tahayyür barmağım tişlep
Çüçüglük^x sağınıp barmağlarımni hoş yalaydur-min

10 Köngül kuşu çibin diğ çıрмаşıptur dâm-ı zülfige
Közi imâ bile aytur ki uğrını dolaydur-min

Anıñ zülfinde 'âşık turur u uğrı imes tutkun
Meger sin sağınur-sin zâhidâ kim kavlağaydur-min

139b

1 Sin ay zâhid bu nefsiñni anğıdıp mübtelâ bolduñg
Min ol yâr sülegeyiğa besî avulcaydur-min^{xx}

İşik işikke sin diğ der-beder kılmay durur ol yâr
Anıñ üçün kiçe vü kündüz anı alğaydur-min^{xx}

5 Şibânî mürğ-ı cânıñ saķlağıl kim uçmasun her yan
Anı her yañga uçķay dip min ay zâhid böleydür-min

^x Met.: جوجولوك

^{xx} v.b.

ve eyzān lehū

(243)

-.---/--.---/--.---/--.-

Veh Herīning tağları dig hīç tağ bolğay mu ikin
Kim fenā tağda mundağ vādī olğay mu ikin

10 Tağ tiŋgiz aşıp mununğ dig hīç yir bir körmedim
Tik olturğan bu imgeklerni bilgey mü ikin

Hecr derdi āhıdın yağ bağladı bu tağlar
Mollām uşbu āh dig hīç āh bolğay mu ikin

140a

1 Min barı bu cefālarını körer-min dāyimā
Tik olturğan qarındaşlar sorgay mu ikin

Tüşde kördi ol moğul-çin ay yüzini bu Şibān
Yā Rab ol tüş dig yana bir tüşni körgey mü ikin

ve eyzān lehū

(140a-5'ten itibaren 140b'nin tamamı boş bırakılmıştır.)

(244)

.---/.---/.---/.---

141a

1 Qara miŋ ol yaŋqaŋıŋda kilip qanımnı tökmes mü
Körüp yüzünğ közüm yaşı uşol qanımnı yumas mu

Kirişmeŋ nāvekin kizlep miniŋ köŋglüm pūtesiga
Qurup yasın qara qaşınğ atıp qurbangā qılmas mu

5 Elā ey āhū-yı dilber seher-gāhı o tün közler
Miniŋ derdim devāsındın siniŋ köŋglünge yitmes mü

Qara közünğ qarakları tutup bir bir kulakların
Kisip inçi basıp tamga töküp qanımnı yuymas mu

Şibāni sivgenin izdep içürgüsin qurutmadı

10 Anıŋ köŋglinde sin bolsanğ bu sözlerdin uyalmas mu

ve eyzān lehū

(245)

.-.-/..--/..--/..--(--)

Ḥarīf-i pīr-i muğannı taleb kılar birev
Eger sin olsañg āzād vücūdunğ it girev

Eger hevā vü hevesdin bi-küllī diseñg ötey
Şarābhāne töründe muğan birle ikev

141b

1 Bu yolda tapmadı behre bu zāhid ü şūfī
Siver bu neng ile nāmūsı vü riyāyı üçev

Siver ‘aşā bile destār u cübbe vü misvāk
Bularğa boldı muvāfıq ‘anāsır-ı törtev

Ḳoy imdi uşbu Ḳuruğ söz şarāb-ḥāneğa bar
İrür bu muḫrib ü sākī nāyī birle bişev

Bular meşelini bilgil ki sindedür ‘āḳil
Sañga kirek turur asru alar bile altav

5 Yiti tamuğ yolınıñ yolçısı irür sinde
Özüñgedür yana tört dīv atları yitev

Yana sikiz ‘ameliñg birle sin basa körgil
Siniñg üçün ḳıla diptür yana Ḥudā sikizev

Şibāniyā sañga bes uşbu kūy-ı pīr-i muğān
Ḳalır irenler ayağında bilgil uş tokuzav

ve eyzān lehū

(246)

..--/..--/..--

(-.-) (--)

10 Şūfī vü zāhid boluptur kültkü
Ḥile vü tezvırde asru tülkü

İlni kizip yuritür ol der-beder
Özi sarıdur tırāşı körkü

Tülki bigin yasap ol ziver özin
 'Aşā vü destāre riyā kürkü

Hüb (u) müzehheb yasanıp ol lāceverd
 İt bigin ilni tileydür börkü

142a

1 İkkisi bir ilde ğavgā itip
 Ma'nāsı yok içi turur tülkü

'Ankā bigin fāni bolur dāyımā
 Tün ü kün anıñg işi uğrı üğü

Uşbulardın bolma ğāfil ay Şibān
 Hīle vü tezvırde asru tülkü

ve eyzān lehū

(247)

.---/.---/---

5 Felekniñ ğerdide kıldım telim dāv
 Yana min bağladım Ürgençke ser-dāv

Didim Ürgençke min türlüğ naşihat
 Anı yoldın çıkardı belki ārdāv

Cāhillikde anıñg tig halk bolmas
 Anıñg hođbīnligi boldı anğa dīv

Sözümni tutқан iller boldı eman
 Sözümni tutmağanlar boldı yadav

Ḳayu il kim kiliben bizge baḳtı^x
 Halāş oldu talavdın mişl-i adav

10 Cāhillikdin kıbel kıldı özini
 Uşandın boldı Ürgenç ikki mekdāv

Şibānī sözlerin al dip işitmes
 Anıñg sözinde yoktur hiç aldav

^x Met.: باقى

ve eyzān lehū

(248)

.-.-/..---/..---/..---(---)

- 142b
- 1 Saçınġ rengi nidin ay ħacil turur Hindū
Uşanda bende boluptur bu Hind ile Sindu
- Çibin bile kiçeler inġleşip yüridür-min
Meger ħayāl kuşıdın ilimde kuş kundu
- 5 Taķı bu la‘l-i lebinġning çüçüġligin aytay
Lebinġde kör ki boluptur ‘asel bile kundu
- Dudaġınġ üstide ħālinġni oġsata bilmen
Kara çibin yana kōnup ‘aselge berkindü
- Çülükken la‘l-i lebinġ āb-ı Ĥızrnı anġsa^x
- 10 ‘Aceb turur sunı körmey susaġı ger kundu
- Şabā maġga yana Barlasdın birip ħoş-bū
Tabi‘atım uyup irdi uşandın uyġandu
- Ne sünbül irdi vü müşġin ne zülġ idi ‘anber
Bu zülġ dāmıda dostlar Şibānī bir kendü

(249)

- 143a
- 1 Çülükken körmey inanmas niçe bar dişler su su
‘Acāyib sivinür şunķarçı anġa diseler kuķu
- Bu ne ħikmet turur bilmen özin körmey sivinmekdin
Özin körmey atı çıkķan biri ‘ankā biri lü‘lü’
- 5 Bilinġ‘āşık u ma‘şük tig kögerçinde bolur nāzlar
Anġa bu ‘ışķdın ularsa özin bilmes diyür kükü
- ‘Aşıkklar na‘rasın körgil ki yok kevn ü mekān içre
Kim imlik at bigin tolap başın salıp diyür hühü

^x v.b.

Bular barı yığın eylep kılıp zārī tazarru‘lar
10 ‘Aşıklar çille-ḡanede anıḡ tig toldurur bubu

Bu zūlf-i dil-sitānda mı bu zībā ṭal‘atıḡ ‘ıṣkı
Bularnıḡ köḡglide her dem yanadur otları düdu

‘Aşıklar tevbesin dāyim bozar ol ṭurra-i müṣḡin
Közi ḡamzesidin töklür alarnıḡ yaşları şüşü

143b

1 Felek kiygen yaşıl tonrı zemin māısi dāḡladı
Köyer ol taḡḡaça bilgil ki baḡlar baḡrıda lü‘lü’

‘Aşıklar eşkidin ḡarḡ ol uşol deryā-yı ‘ırfānda
Dür üçün kiçiben baştın kıla kör anda sin ü ü

5 Mini miskinni köydürgen anıḡ la‘l-i lebi turur
Bu miskin körmeyin nitsün anḡa körünmedi lü‘lü’

Yaraşur zūlfiniḡ tābı uşol serv-i gül-endāmḡa
Tümen miḡ fitne yayılḡay eger zūlfın burar dudu

10 Saḡa ger tevfiḡ ezeldin yitişse her kiçe kılgıl
Közünḡ yaşı bile her tün kitāb-ı ma‘şiyet yu yu

Şibān şavma‘ada köydür baḡır ‘Aṭṭar bigin dāyim
Uşol şunkarnı indegil kıliban na‘ra-i kuku

ve eyzān lehū

(144a-144b bu varak boş bırakılmıştır.)

(250)

---/--/--/--/--/--

145a

1 Yār kim kördi yüzini şāf-i mey közgüside
Mey içip ser-mest olsam uşbu yār utrusıda

Mini körüp uşbu yanḡlıḡ yār külse fehm ile
Fehm ü idrākim açılḡay yārniḡ külgüside

5 Devletidür bāde içmek yār birle zāhidā
Uşbu devletni tiler meyhānening ordusıda

‘Işk ehliniñg hużūrın kâdî vü müftî bozar
Zâhidâ kil mey içelim kâdîning uyqusıda

Ne haṭâ kılğay bular kim barısı fıkḥ ehlidür
10 Bil tutuldı Şeyḥ Mansūr uşbular ḳapusıda

Yaz faşlıda içelim ‘ömrde yoktur vefâ
Kim vefâ körmedi hiç bülbül güli hoğrüsıda

Ay Şibânî şâhlar tüşse ayagiñg üstine
Sin başıñgı eyle salgıl yârniñg pâ-büsıda

ve lehü eyzân

(251)

-.-./.-.-/-.-.-/-.-.-

145b

Yitti felekke nâlişim her kiçe intizâr ile
Veh ki bu ṭavr kiçedür ‘ömr bu bî-ḳarâr ile

Hecr otıda ‘ūd tig yandım uşol ümîd ile
5 Köysem eger bu derddin hoşdur ümîd nigâr ile

Hecr elemi moğulniñg baħr-i ‘azîmdür besî
Bilse bu dürni kıymetin yürümegil kenâr ile

Her seher aṅđıban turar-min ki şabâ buħardın
Birse dimâğ-ı cânıma bunı uşol buħar ile

10 Faşl-ı bahâr boldı vü lâle (vü) gül açıldılar
Sâķi kitür piyâleni bâde-i hoş-güvâr ile

Bâğ u bahâr u gül-şenim bil ki nigâr vaşlıdur
Vaşl tapılsa neyleyin bâğ ile vü bahâr ile

146a

1 Tilbe Şibânî firḳati otığa yansa ne ‘aceb
Yansa yakılsa hoş turur köyse nigâr nâz ile

ve lehü eyzân

(252)

-...-/...-/...-/...-

Niçe töker-sin ay közüm eşkini nev-bahār ile
5 Sākī kitür bu cām-ı mey vakt-i seher nigār ile

Tevbeni sındurur-min mecliside bu nuql için
Fāriğ olay bu tevbedin neyleyin i'tizār ile

Közleridin dem-ā-dem ol tola kılur piyāleni
Sākī şurāhi cām-ı mey hoş yaraşur bu yār ile

10 Zülfi siyāhı tābığa bağladı ol füsün-geri
Bil ki bu sihr eyledi nergisi ol humār ile

Şun-ı Hudānı hübların kayda körer bu zāhidī
Nefsini delk-i tesahun niçe kılur şümār ile

146b

1 'Işk sırnı bilmegen takvanı kıldı ihtiyār
'Ömrni zāyi' eyledi kör ki bu ihtiyār ile

Niçe Şibānī közidin ebr-i bahār yıgladı
Özini hasb-i hālını aytur uşol nigār ile

ve eyzān lehū

(253)

.---/.---/.---

Hüsn-i cānığa nergisidin piyāle
Şurāhi kulculıdın boldı lāle

Yüzi kim terledi mey neşesindin
Uşandın tökülür közümde jāle

Mini meydin ne māni' kıldınğ ay şeyh
Kılıp-min sini Tinğrige havāle

Yüzünğnünğ büstānı üzre boldı
Saçınğ müşğ ü közüng miskin gazāle

10 Kil ay dilber ilingdin bir ayak bir
Mining isim bolur andin idale

Yana yaz oldi Şalih kil iceling
Zahidler barçasi bizdin uyala

Şibani Barlasindin hurrem oldi
Sin ay nayi kil ay efgan u nale

(254)

147a

1 Şurahi icidur meydin havale
Yuzi guillerge nergisdin piyale

Uşol la'ling turur bir gonca-i gul
Güher tig tişleringdin yağdı jale

Piyale toldurup kiltur ay Şalih
Bu dünyā bizdin olsun pir-izale

Bilur ol nukteni meyhane rindi
Ki bilmes zahid heft-ad sale

5 Kara koz birle saki bir ayak tut
Okusun 'andelib efgan u nale

Mini sin anglamay sozleme zahid
Sözüngni anglamay tüştünğ vebale

Şibani şirini 'ayb itme ay şeyh
Ki her mışra'ı bardur bir risale

ve eyzan lehū

(255)

---./---./---./---.-

Tüşti mu'anber saçlarınğ simin-teningning üstine
10 Ya saçtı müşğ-i Çin şabā ol gülşeningning üstine

Her küşede Şan'an bigin yüz pārsā kāfir bolur
Bağlama zunnār ay şanem pirāheningning üstine

147b

- Yaqtı mini fettān közüñg çikting anğa sin sürme hem
 1 Artuksı kıldıñg fitneni cādū feningning üstine
 Her tār-ı zülfüñgdin sining sünbülge tüşti şebnemi
 Tüşti bu tünning kevkebi ol süseningning üstine
 Miskin Şibānini körüp zülfüñg tüşüptür yüzünge
 5 Sünbülni saldıñg her sarı gül hırmeningning üstine

ve eyzān lehū

(256)

---./---/---./---

- Bilgil sin eyā Şālih hānkāhdadur mive
 Yetimler için hoştur İrnik bile ol Hıve
 Meyhāne vü mey köptür Hārezmning ilinde
 10 'Arifler içip andın gür gür itedür tive
 Ma'sük niçe zibādur 'aşık anğa şeydādur
 Anğa fidādur cānım her niçe kılur şive
 Ger deyr ara kirsem min bāde-i 'ışık içsem
 Zīnhār sin ay zāhid köp sözlemegil ive

148a

- 1 Ay şūfī vü ay zāhid mestler bile çırmaşma
 Şibānığa köp tigme aytur sini ol dīve

ve eyzān lehū

(257)

---./-./---/---./-./---

- İçkil eger 'aşık sin ol bāde-i muğāne
 5 Hüsñindin ol perining urğıl besī terāne
 Muṭrib terāne kıldı toldur piyāle sākī
 Maṣūd bāde boldı sākī nedür bahāne
 Kılğıl 'ırāk neyzen urğıl besī rebābı
 Ol meclisning içinde kıl 'ayş dermiyāne

- 10 Zülfi kiçesi bolsa saqla özünġni zīnhār
Dilkeştür ol nigārım alur köngülñä tāne
- Endiše kııl Şibānī ol yār genc-i hūsnin
Kil sin özünġni bilgil ol gencine virāne

(258)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 148b 1 Ay nigārım sin kibi hiç toġmadı eflākde
Misliñni nā-geh ki körer-min çeşm-i nergis hākde^x
- Ay köngül sin bir hurūşda fāhte yañlıġ toġanıp
Bilgil ki körklüg yüzidin gül cāmesidür çäkrek
- 5 Kayısı birni kim edā kılgay-sin ay miskīn köngül
‘İşve vü nāz u kirişme köptür ol çālākde
- Lāleniñ bil hūmesinde kayda bardur hūb-rūy
Lāle yañlıġ dāġ otındın közlerim nemnākde
- Ebr-i nevrūzī boluptur közlerimdin ay Şibān
- 10 Perveriş kılsañg yaraşur bağlarıñg nev-tākde

ve eyzān lehū

(259)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Ay mañga bilmen nedin mundaġ elem kildi yana
Sini körüp ‘ışķ otı başdın yana kildi yana
- 149a 1 Gonca dig köñglüm ġam-ı hicrānıdın kan bağladı
Müjde-i vaşlın işitip köñglüm açıldı yana
- Hecr otında nā-kūvān köñglüm firāķiñg kiçesi
Şem‘ dig baştın ayak firķatde yakıldı yana

^x v.b.

5 Kizler irdim 'ışkını ildin velikin neyleyin
Hāletim Mecnūn kibi 'ālemğa yayıldı yana

Fırkat atındın yıkıldım yār kildi sorgalı
Ay Şibānī yār derdiñge devā kıldı yana

ve eyzān lehū

(260)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay mañga bilmen nedin mundağ elem kildi yana
10 Mini körüp gam otı baştın yana kildi yana

Kařlarıñnıñ haşreti ya kıldı qağdimni miniñ
Veh ki hicrān otı micmer bigi ya kıldı yana

Ay yüziniñ firkatinde köñlüm irdi derd-mend
Sormağa kildi hayāliñ köñlüm ayıldı yana

149b

1 Boldı zūlfiniñ karangu tünide gāyib köñül
Şem'-i ruhsarı yarukluğında tapıldı yana

Fırkatingdin közlerim^x geh lāledür geh erguvān
Bu Şibānī köñlige cennetler açıldı yana

ve eyzān lehū

(261)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay mañga bilmen nedin mundağ elem kildi yana
Mini körüp 'ışk otı başdın yana kildi yana

Rāhat atındın yıkıldım tüştüm ol ay hecride
Derd ü gam kildi vü mindin şabr ayrıldı yana

10 Veh ki hicrān taşdın cismim kögerdi şarh tig
Cismime her yirde yüz nilüfer açıldı yana

^x Met.: (.. lerim) ibaresi üzerinde "yaşım" yazılı.

'Işık otı kim könglüm içre kızler irdim gonca tig
Lāle dig ya kıldı vü 'ālem barı bildi yana

150a

- 1 Bu Şibānī 'ışık rāzın kim kılar irdi nihān
İl ara fāş oldı vü her yırde ayıldı yana

ve eyzān lehū

(262)

-.---/--.---/--.---/--.---

- Kögsüme çıktım elifler dāğ-ı hicrān üstine
5 Eyle kim oklar uruşta tigse kılkān üstine

Didi kim yüzüm körüp cānıng fidā kıl min didim
Ne didiñg andağ kılayın köz bile cān üstine

'Anberin gīsū ki tüşti ol kuyasınğ yüzige
Ebr-i rahmettür ki tüşmiş mäh-ı tābān üstine

- 10 Ol hümāyün otağa kim başığa sançıp turur
Kölege kılgān hümāyidür Süleymān üstine

Kān irür könglüm ivi kim tāb-ı hecriñg toptola
Hoş yaraşur kim hayāliñg kilse mihmān üstine

150b

- 1 Şükr-i Hāğ kim kalmadı iş Māverāü'n-nehr'de
'Azm iterge vakt irür barsam Horāsān üstine

Ay Şibānī şabr kıll çün birdi Hāğ nuşret sanğa
Üçköngurga yürüdüg nesl-i Urus Hān üstine

ve eyzān lehū

(263)

-.---/--.---/--.---/--.---

Bu köngülñi vaşl-ı yārim kıldı huşyār özgeçe
Her niçe kılsam tefekkür boldı didār özgeçe

Kādi vü müfti ne bilsün 'aşıkıñg esrārını
Ayta alman uşbu sırnı zülf-i zünnār özgeçe

10 Barça şâ'ir ay yüzünge nisbet itmiş mahnı
Ay niçük bolğay berāber dürr ü gūş-vār özgeçe

Cān çikiben bāğbānlar kılsa bāğın perveriş
Hasret ile hüsnini körgüzse gül-zār özgeçe

151a

1 İşve vü nāz u kirişme kılsa ol hūr u perī
'Aşık-ı miskīn ne kılsun asrı dildār özgeçe

Uşbu sırnı ayta ayta kiçti Mansūr-ı ğarīb
Uğrı vü yalğançılardın boldı ol dār özgeçe

5 Köykenek birle yapalak karga kuzgun yığlaşıp
Ay Şibān zülfi tüninde yolçı bīdār özgeçe

ve eyzān lehū

(264)

-.---/--.---/--.---/--.---

Sākiyā gül vaktıda birgil içelim bāde'ī
Gonca-lebler vaşfıdın kil sözleşelim sādeyi

Hüb-rüylar yādıdın rüşen kılur bir rühni
Uşbu sırnı bilmegen asru boluptur lāde'ī

10 Gül yüzine vālih oldı gül-şen içre tāze gül
Kāmetine bende boldı serv tig āzāde'ī

Nāzeninler kişverindin közni yumğanlar nidür
Bolmağay ān tig cihānda asrudur üftāde'ī

Ay Şibānī bil ki mihrāb-ı du'ādur kaşları
Tā'at eyle kim tapıp-sin bā-şafā seccādeyi

(265)

-.---/--.---/--.---/--.---

151b

1 Bāde birgil sākiyā faşl-ı bahār oldı yana
Uşbu mevsimde hayālim şad-hezār oldı yana

Yir yüzün tuttı bahār u boldı kış ‘ankā bigin
Bāde kiltürgil içelim lāle-zār oldı yana

- 5 Ğonca dilber ağzığa nisbet özin kılğan üçün
Kim anıñ meşşātasındın tār u mār oldı yana

Tiñgri birdi bizge imdi Māverāü'n-nehrni
Kim köre almas kişiniñ köngli tar oldı yana

- Bu Şibānī ‘andelīb oldı siveri ‘ışkıda
10 Kitti ğuşsa kayğu andın bahtiyār oldı yana

ve eyzān lehū

Basa Bābur Mirzāniñ ilçisi kildi haţţını karın-
daşığa körsettim irse ¹³ bir derdlig āhı kıldı
kayda bargā-sin kayda yir tapka-sin didi

- 152a 1 irse miniñ hem könglüme Mahmūd Bahādırniñ
yağığa tüşkendeki firākı ² otı içimde kayra
kildi micmer tig köyüp közüm yaşı birle bu ğa-
zelni aytıp ³ yiberdim takı sultān cevāb aytıp
yiberdi

(266)

-.---/-.----/-.----/-.-

- Firқating otında bağrım barı biryāndur yana
5 Körmesem yüzünğni bir dem dide giryāndur yana

Sindin ayru min ne bolğum mini sin sormas iseñğ
Heçr otındın dem-be-dem bu köngli ğumdāndur yana

Közlerim yaşı kilip köğsüm otın söndürmese
Ol sebebdin cism-i şehri barı virāndur yana

- 10 Barur kilür kişidin sora turğıl her zaman^x
Sözleriñdin ğonca könglüm bağrı ğandāndur yana

^x v.b.

Ay Şibānī bu şerī'at tōride turmaqlığıñg
Anı Hāk kıldı mededçi ol ol arslandur yana

ve eyzān lehū

(267)

-.---/--.---/--.---/--.-

Fırkatıñgıñdın közlerim çün ebr-i nisāndur yana
Köz yaşıdın şehr-i cismim asru vīrāndur yana

152b

1 Min bu cāh u saltānatnı kolmas irdim Tiñgridin
Bilsem irdi aramızda munça hicrāndur yana

Sindin ayru tüşkeli ay şāh-ı 'ālī-menziilet
İgesindin azğan it tig derdim efgāndur yana

Devlete mağrūr olup mini sağınmas dimegil

5 Sinsizin bu kaşr-ı devlet mañga zindāndur yana

Mañlaşınıñg sin irür-sin cān u köñgli 'aqlı hem
Sinsizin bu zindelikle 'aql hayrāndur yana

ve eyzān lehū

(268)

-.---/--.---/--.---/--.-

Veh ne zībā tüşti her yan hālleri kaş üstine
10 Noktalarını koydı yā Rab kaşsı naqqāş üstine

Niçe mercān turur kim boldı tiñgizdin 'ıyān^x
Közde kanlık kirpügim kim körünür yaş üstine

Bister-i rāhatnı koydum 'āşık-ı divāne-min
Yār kūyinde koyar-min başımı taş üstine

^x v.b.

153a

1 Yār didi kim başıñgı kıl fidā kıldım anğa
Her ne bolsa yarlık andağ kılray baş üstine

Ay Şibānī közüme bir noktalık nūn körünür
Müşg-sā hāli ki tüşti ‘anberin kaş üstine

ve eyzān lehū

(269)

-.---/-.----/-.----/-.-

Veh ne yanğlıg zūlf tüşüptür inğleri al üstine

5 Nokta-i müşkil tüşüptür lebleri bal üstine

Veh ne zībā la‘l-i şirindür ki müşg-i nābdın
Şehd üze kongan çibindür dāne-i hāl üstine

‘Arızıñgdur şafha-i hüsn ü cemāl ay körke-bay⁶
‘Anberin zūlfüñg çikiptür her sarı dal üstine

10 ‘Aşık-ı dilhasta hicrāndın olar hāletdedür
Şerbet-i vaşlıñg bile sorgıl anı hāl üstine

Ay Şibānī t̄ali‘-i ferhunde körgil kim yana
Feth ü nusret birdi İzid sanğa ikbāl üstine

Muraşsa‘-nāme

153b

Kara-Kölni algandın song Şāh-Baht Hān taķı Bāķi
Tarhangā köp naşihatlar³ aytıp yiberdi işitmedi
irse atlanıp^x Karşı üstige kilip kapadı⁴ ve
anda maḥbūbınıñ maḥabbet otı za‘if bedenning
cevāhir hırmenige tüşti⁵ ‘aşıklar āhıdın ve
‘ārifler derdidin ‘ışkıñg muraşsa‘-nāmesin aytıp

6 yiberdi ay mining köñlümning sultānı ve sul-
tān-ı ‘ışkımnıñ şāh-bāzı⁷ ve ay Barlas mihri-
bānı taķı mining fikrim deryāsınıñ dürr-i ye-
tīmi ve ḥayālim⁸ la‘l ve yāķütı ve taķı mür-
vārid-i cevāhir zībāsı ve ay gül-çehreler

^x Met.: اطلانیب

- büstānınınḡ per̄isi ⁹ ve ay ḡüsnniḡ gevheri ve ay nāzenīnler cevheri siniḡ közüḡnüḡ ¹⁰ ka-rasın közlep körklüler çolpanı taḡlap tün ü kün tınmayın yürür ¹¹ ve yana ḡotan şehriḡiḡ çerā-gāhında sūnbūl ve reyāḡin otlap dānesiniḡ mihriḡa ¹² nāz kıllıp lāle-zār içinde āhū-bere tig firḡatiḡ dāḡıda boldum yana baḡrı ḡara
- 13 154a tig ve bu siniḡ közüḡnüḡ nergis kirişmesi ve ḡıyat közüḡnüḡ ¹ şive-i ḡamzesi nigārlar tonın tüzüp ve dilber-i ra'nā leşkerin yasap ve bu
- 2 ḡarşınıḡ ḡaşem-nişini dig miniḡ köḡlüḡni tilep zāhidler arasındın ³ alıp ve müttakīler perḡizindin kiçürüp 'āşıklar bāzārıḡa iltti ve ol ma'rekede ⁴ 'aḡḡār dükānın açtım ve yana nāzenīnler ara ol kūy u kūçeniḡ yüzige müşḡ ü 'anber
- 5 154b saçtım ve yana nāzenīnlerniḡ 'işret-gāh yiriniḡ lāceverd ferşiniḡ yüzige ⁶ közüḡniḡ ḡanlıḡ yaşın zer-efşānlık kıla saçtım āh miniḡ ḡālimdin ⁷ zāhidniḡ dimāḡıḡa şemme-i būy eger kılsa irdi öz mezhebin unutup bilige zūnnār ⁸ baḡlap 'ışḡ merḡ-zārıda cevlān kılgay irdi ve taḡı bu dükānıḡ ḡumāşlarnı ⁹ açturup tururumda neteg kim taḡ yili şubḡ yüzindin bürḡa' alıp ¹⁰ anıḡ mihrābında ḡarşınıḡ kılgan ḡarasın körüp bu şanem yüziniḡ perdesin ¹¹ aldı irse ol meclisniḡ meşşāḡası anıḡ gül-reng yüzide ḡatre ḡatre ¹² 'arak olturḡanın körüp özidin kitip ilgide gül-efşānın körüp bu ne perīler ¹³ meclisi ve bu ne ḡāl bolur dip tilmürüp yalbarıp maḡa sordı min hem ¹ özündin kitip 'ışḡ otıḡa köyüp yaşı birle yüzüm altunun yup 'ālūf-teliḡım Ferḡād'dın aşıp āşūfteliḡım Mecnū'dın ötüp bu ebyātı okumış-min

Yār ḡatındın kitkeli yana ne yaḡlıḡ ḡāl-
Kim firāḡı fikri birle veh ne yaḡlıḡ dā-

İmdi ay şanem firāķıñda mining hālimni kilip
 sorsañ irdi ve taķı ⁵ cemāl vişāliñning haṭṭ
 u hāliñga mütāla‘a kılsam irdi mining hālimdin
 6 haber-dār bolğay irdiñ özgeler uruğı sin hüs-
 nünğ gevheri ⁷ özgeler uruķ qayaş ve sin közüm-
 niñ cevheri ve bu gazelni ayttım

ve eyzān lehū

(270)

-.---/-.----/-.----/-.-

10 Āh uşol Barlas-beçeniñ köñgli sultāndur yana
 Sözlese ḥandān oluban şeker-efşāndur yana

Nā-gehān kılsa tebessüm la‘l ü dūrni körsetip
 Kózlerim ol dūr ḥayālindin dūr-efşāndur yana

Nāzenīnler ay şanem hüsniñge mağrūr olsalar
 Cevher-i^x pākize sin-sin barça ḥayrāndur yana

155a 1 Karşı Hazār ili tig köz qaşınğa boldum esīr
 Neng ü nāmūs qoymağan ol ‘anber -efşāndur yana

Ay Şibānī dilbering dūrri yetīmdür qoyma anı
 Sin bilür-sin qadrini kim gevher-efşāndur yana

ve eyzān lehū

(271)

-.---/-.----/-.----/-.-

Nev-bahār oldı vü şahrā bağ u bustāndur yana
 Sāķiyā tut bāde kim ‘ālem gülistāndur yana

Yir yüzi sarığ çiçekdin boldı altun şafḥa tig
 Lāleler altun yüzinde la‘l ü mercāndur yana

^x Met.: جوهری

- 10 Boldı yaz u deşt ü şahrâ barçası ürd-i behişt
Bu maħalde kâdî mollâ şehr zindândur yana
- Her ki dâñâdur iĉer sâgar bu mevsim lâle tig
Tevbe kılğanlar işige gonça-ħandândur yana
- 155b 1 Deşt ü şahrâ boldı baştın ĥızır yañlıg sebz-pūs
Ebrdin yamğur ki yağdı âb-ı ĥayvândur yana
- "Üñzurü" emr oldı Ĥağdın "keyfe yuhyî'l-arz"^x tip
Hem nazâr ser-geşte vü hem 'aql ĥayrândur yana
- 5 Deşt boldı bezm-gâh u ebr boldı sâye-bân
Her gedâ kim bir ayak bal içti sultândur yana
- Feth boldı Mâverâü'n-nehr Tingri luğfıdın
Ay Şibânî nevbet-i feth-i Ĥorâsândur yana
- ve eyzân lehü
(272)
---/--/--/--/--
- 10 Kış kitip 'ankâ bigin faşl-ı bahâr oldı yana
Tökti ebr-i lü'lü' yir müşğ-bâr oldı yana
- Kiltür ay sâkî şurâĥîdin muşaffâ iĉelim
Ĥuşk bolğan şüfilderin bizge 'âr oldı yana
- 156a 1 Uşbu mevsimde şanemler geşt itip atlansalar
Kûh u şahrâ ser-be-ser kim lâle-zâr oldı yana
- Her tarafka kim bakar-sin yir yüzidür reng reng
Ĥuşk topraklar körüñg kim merğ-zâr oldı yana
- 5 Ay Şibânî yaz boldı bâde-i gül-reng iĉ
Kim zamân-ı 'ayş u câm-ı ĥoş-güvâr oldı yana
- ve eyzân lehü

^x Kur'ân-ı Kerîm, Rum sûresi 50. âyet.

(273)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 'Işk ivin kıldınġ mu'aṭṭar 'anber-efsānıġ bile
Aldaban köñlümnı aldınġ la'l-i handānıġ bile
- 10 Veh yana gül 'arızınġdın serv-ḳaddınġ cilvesi
Taşlaban boynumġa zencir zülf-i ṭarrārınġ bile
- Barı ol gül-çehrenıġ meclisınıġ meşşātası
Şiše-i köñlümnı toldur şol gül-efsānıġ bile
- 156b 1 Mest olmay sözlemes bülbül çü bustānlar ara
Her seher oḳur yüzünġdin ḳatre destānıġ bile
- 'Işkınıġ meydānıġa kirdi Şibānı bu kiçe
Şol küyung tozunda yitti zerre-i hālınġ bile
- 5 ve eyzān lehū

(274)

--./-----/---./----

- Neteg tüz algay-min ḳaddimni şiken bile
Ne tinç ola^x algay-min baġrımda tiken bile
- Hicrān kiçesi moġul közlerim zer-efsāndur
Tınmadı bu köñlüm hiç her sarı çemen bile
- 10 Ḳan yaş saçadur közüm hicrānıġa moġul-çin
Kim 'aşık-ı zār ittinġ yüz 'işve vü fen bile
- Köñlümdeki tün ü kün zülfünġdin irür ay cān
Biçāre köñül boldı efkār-ı beden bile
- 157a 1 Minġ 'ahd bile meh-veş köñlümnı alur irdinġ
Ġāfil ḳılıban mini bu 'ahd u şiken bile

^x Met.: yı

Hicrān kiçesi cānā kūyūng sarı baş koysam
Gam yoktur eger ölsem bu tavr u zan bile

- 5 Yüzüñ yanında tüşse ol ikki kara zülfüñ
Şibānini sin tartkıl uşmundağ yügen bile

ve eyzān lehū

(275)

---./---/---./---

Min hüsn-i hūbın sıvdüm kiltür sākīyā bāde
Ay muṭrib-i ter nedür ten ten tin it sāde^x

- 10 Hoş dilber ü hoş sākī hoş bāde-i hoş bākī
Min teşne-leb ü miskin ol hurrem ü āzāde

Min hasta-dil ü zārem zülfine giriftārem
Dāmığa kılıp hayrān efsūncı perī-zāde

157b

- 1 Min mestek ü divāne ol nergis-i mestāne
Her türlü kıllur şive ‘uşşāk ile āzāde

Miskin Şibānī içmey ten ten bile iç kana
Bil muhtesib ü kādī bu yolda bolur lāde

ve eyzān lehū

(276)

---./---/---./---

Kaşınıñ yayı yazılmış mäh-ı tībānığaça
Zülfini eyle salıptur kaddi pāyānığaça

Kördüñgüz kökde bulutnı kıldı yüzini kara
Yitti āhımning tütünü yitti eyvānığaça

- 10 Kirpügingniñ okları açtı susap gonca ağız
Reng alur köñglüm kanından okı peykānığaça

^x v.b.

Ança kizler irdim uşbu ‘ışk sırrın il ara
 Āşikārā kıldı közüm yaşı pinhānığaça

- 158a 1 Kilmesün hergiz itinġge firkatining miñneti
 Firkatinġ itı tüketti yiyü it kanığaça
- Neylesün bi-çāre bülbül hiç müessir bolmasa
 Kim figāndın eyle yangay bil ki dāmānığaça
- Bolmağanıdın ne ġamdur mihmānı yār hem
 Bu Şibānī eyle tuhfe kıldı uş cānığaça

5 ve eyzān lehū

(277)

-.---/-.----/-.----/-.-

- 10 “Leyletü'l-ġadri” tüninde toġdı meh-tāb özgeçe
 ġarb u şarknı kim yaruttı uşbu āf-tāb özgeçe

.....^x
 Āri ol mi‘rāc tüninde kıldı ol h‘āb özgeçe

- 158b 1 “Ķabe-ġavseyn” menzilidin anġlaġıl sin ġurbnı
 Bil aninġ ikki ġaşındın boldı mihrāb özgeçe
- Ümmeti ayak tapılsa kim şırātin her zamān
 Ümmetī dip aytur irmiş sini ġarmap özgeçe
- Bir zamān ġılġıl şefā‘at bu Şibānġa Hāşimī
 5 Kıldım ol firkat tüninde asrı susap özgeçe

ve eyzān lehū

^x Bu mısra yazılmamıştır.

(278)

---./---/---./---

Gül-reng könglünġ^x içre mahmûrdur ol ġazāle
Sākī kitür şarābı tut toldura piyāle

Ol müşg-bū saçınġga tüşti ‘araġ yüzünġdin
10 Andaġ ki sünbül üzre bar kaṡre kaṡre jāle

Ol zülf-i şesti tuttı könglümni māhī yaŋlıġ
Kim şest tig ham oldı ol ‘anberin gulāle

Yüzünde kim körer-min encüm tesbīhidin
Ay tigreside kıldı ikki kaşını hāle

159a

1 Gül yüzleride kördüm ‘ışġ haṡları yazılmış
Sāhirlıġıda kāmīl yazmış turur risāle

Her kim haġikat olsa ma‘şuġdın özge bolmas
‘Aşık naşibi boldı cevr ü cefā nevāle

5 Mihr ü vefānı ol ay kılmay turur Şibānī
Kıl imdi sin Şibānī cevride āh u nāle

ve eyzān lehū

(279)

---./---/---./---

Verd-i aḡmer mey yıġıldı inġlerinġniġ üstide
Ah uşol la‘liġ bilinmes dürlerinġniġ üstide

10 Sünbülünġ yaysaġ bilinmes tolun aydın hiġ nişān
Yaŋı ay körsek ne bolġay közlerinġniġ üstide

Kıldı ‘ālemni mu‘aṡṡar zülfünġ ay zibā şanem
Yā mu‘anber şebnemi sünbüllerinġniġ üstide

^x Met.: كنگل

159b

1 Hällering kim 'arızınġ üzre tüşüptür nükteî
Nokta-i nür u şafâdur yüzlerinġning üstide

Ay Şibānî Barlasınġnı her kaçan vaşf eyledinġ
Yâ meger şekker yağıptur sözlerinġning üstide

ve lehü

(280)

---/--/--/--/--/--

Āteşin la'ling meyindin veh ki içtim bâdeî
Mest olup yanmak ne hoştur belki çette-zâdeî

Ol perininġ 'ışkıda min 'ūd u micmer dig köyüp
Her seher min bu tavır kilmes nedin âzâdeî

10 Min ki çettâ-zâdeninġ zülfini zünnâr bağladım
Fâsık-ı mahrûm oluptur zâhid-i şeyh-zâdeî

Ay mini öltürgülük şufî bilinġ meyhâneğa
Uşbu küydin 'âr iter andın taķı yok lâdeî

160a

1 Bu Şibānî her seher yanmak turur merdâne-vâr
Heç otıdın ne kıılır taķı moġul-çin-zâdeî

ve eyzân lehü

(281)

---/--/--/--/--/--

Ay şubh niçe körsete-sin yüz nigârıma
Ay birle kün tinġelmedi bu gül-'izârıma

5 Gül-çehreler sâķi kaşıda necm kânı san
Lâle tutar piyâleni baş birle yârime

Bülbül bu büstân içide gerçi kılsa lâf
Nâlesi oşşamas mininġ efgân (u) zârıma

İçküçi rindler bile iç bāde t̄ir-imāh
Hergiz yavumasun s̄ufiler bu diyārıma

Ger k̄urş-ı şark şu'lesi yitişse 'āleme
Kim z̄ülfiniñ t̄üni bes irür eşk-bārıma

Sāk̄i kitür şurāh̄i vü toldur piyāleni
Haddin aşurdı renc-i humār intizārıma

- 10 Kılma Şibānī vaqt-i seher āh āteşin
Kim t̄üşmesün bu ehl-i 'Irāk ol şerārıma

ve eyzān lehū

(282)

..---/..---/..---/..--

(-.-) (---)

Ay köngül çeng köter perde-i şāhān birle
Ney kibi nāleni t̄üz nağme-i s̄üzān birle

Mutribā bizge kitür tuhfe-i 'uşşāk u 'ırāk
Büselik rāst kılıp mürğ-ı hoş-elhān birle

160b

- 1 Kılğıl āgāz h̄üseynī vü nevā rāh-ı hicāz
Neyleseng bāğ-ı behişt utru b̄üzürgān birle

Çünki cānniñ kuşı maqs̄udı irür uşbu sağır
'Işk hāş eyledi h̄üdh̄üdni Süleymān birle

'İlm-i müsikī vü edvārda 'ömrüñ kiçti
Ay Benāyī mü'min olsañ bola İmān birle

'Işk 'aklıñnı perākende kılur ay şūfī
'Işkniñ nüktesi bil z̄ülf-i perişān birle

- 5 Kitür ay bād-ı seher yār-ı nesimi bizge
Bu Şibānī hoş irür b̄üy-ı gülistān birle

ve eyzān lehū

(283)

-.-./-.-./-.-./-.-

Tāze bolur cānımız sūy-ı Semerķand ile
Bil ki ölüg tirilür bŷy-ı Semerķand ile

Çeşme-i hayvān suyu hiç kişi tapmadı
İzdegen anı tapar cŷy-ı Semerķand ile

10 Silsile-mŷ hŷblar kŷp turur ay ehl-i dil
Bağlıg irŷr kŷnglŷmiz mŷy-ı Semerķand ile

Vā'iz eger niçe kim vaşf-ı behişt eylese
Hŷr u kuşŷr kŷp turur kŷy-ı Semerķand ile

Kŷrgeli kardaşların boldı Şibānga feraħ
Yaķı turur kŷnglŷmiz rŷy-ı Semerķand ile

(284)

--.-/---.-/---.-/---.-

161a

1 Anġla bu sırnı sākīyā sāğarnı derd ŷ sāz ile
Haddin aşıptur iştīyāk karābe kulkul nāz ile

Kiltŷr mŷrevvak cāmını yāhŷd muşaffā dig 'asel
Her kim bu meydın içmedi zāhid bolur i'zāz ile

5 Uşol mey içre yārınġ 'aksin kŷrer bolsa kişi
Ni devlet olġay munı tig bolsa kişi hem-bāz ile

'Aşık bu mecliside yana nāşih sözün işitmedi
Kim bal-ı şāfını içer bolsa bolur şeh-bāz ile

Şibānī uşbu tŷhmete tŷşti riyādın kŷrkuban
10 Dāyim mey içer baħş iter uşbu mīr-i mirtāz^x ile

ve lehŷ

^x Met.: مرتاز

(285)

-.-./-.-./-.-./-.-

Her kişi bolsa 'ařıķı merkeb-i cān anıñg bile
Bolsa müyesser ol cemāl her dü cihān anıñg bile

161b

1 Köñglüme tarttı yasını bil ki bu kirpik oķıdın
Tigse kemān oķıdın rāhat-ı cān anıñg bile

Kevn ü mekānge didiler bilmen anı ki kaydatur
Na'ra-i 'ıřķ kim kılur kevn ü mekān anıñg bile

5 Bolsa köñgülge yādıdın körse anı vü körmese
Her kime bolsa bu şıfat nām u nişān anıñg bile

Sözle Şibānī rāh-ı 'ıřķ bilse kişi vü bilmese
Her kiçe şem' dig yanar şem'-i cihān anıñg bile

ve eyzān lehū

(286)

.-.-./-.-./-.-./-.-(-)

10 Zihī ezelde cemālünğ tecellisi demğa
Bu berķ-ı 'ıřķ çıkıban yayıldı 'ālemğa

Bu āh şu'lesini saķlay almadı hiç kim
Ki köydi şa'sa'ası bu cihān-ı berhemğa

Melāyik ü yir ü kök 'ıřķını kötermediler
Bu 'ıřķ gayreti boldı münāsib Ādemğa

Tiler bu müdde'ini köñgli bolsa mahrem-i rāz
Münāsib olmadı şeytān ki bolsa mahremğa

162a

1 Kimiñg ki bolsa anğa uşbu 'ıřķ derd ü gamı
Tabīb 'ilāc ni bilsün bu derd ü bu gamğa

Niçük halāş bolur zülf-i şestidin könglüm
K'eyledi^x könglümi ol şest-i zülf pür-hamğa^{xx}

- 5 Şibānī 'ayş u ʔarab kıl ki nev-bahār oldı
Ki hiç kimse tigmedi dil-i hurremğa^{xx}

ve eyzān lehū

(287)

.---/.---/.---/.---

Egerçi bāğbān muhtāc boldı büstān birle
Irür şūrīde bülbül hem muqayyed gül-sitān birle

- 10 Min ol mürğ-ı hoş-elhān-min körünğ bu 'ışq bāğında
Ki tikmeydür mining 'ışkınga teşviş-i hazān birle

Felek gerçi bolur 'ışq ehliğa nā-mihribān her dem
Ni ğam bolğay anğa kim bolsa yār-ı mihribān birle

162b

- 1 Eger ʔālib ʔaleb-kār-ı şeb-i kadr olsa ol her tün
Kirek kim ğarq olup şād olsa ol bahr-i 'Ummān birle

Murādım ol durur her dem ki kılsam tün (ü) kün kulluğ
Ki rāhat tapka-min āhir uşol renc ü girān birle

- 5 Bu cehl ilin salıp-min bara alman şeyhü'l-islāmğa
Naşib olsa ki körgey-biz bahār u büstān birle

Kişige Tinğri kahr eyler anğa bil ay Şibān andın
Ki yanmas cehlidin hergiz şeh-i şāhib-kırān birle

ve eyzān lehū

(162b-9'dan itibaren 163a-b boş bırakılmıştır.)

^xMet.: که ایلدی

^{xx}v.b.

HARFÜ'L-YĀ

(288)

-.-./-.-./-.-./-.-

164a

Bāġbānlar gerçi yaz faşında gül-zār eyledi
Mini ol yār zülfiniġ dāmi giriftār eyledi

Mihribā bolgay mu irkin hecr mihrin saklasam
5 Hechr şāmında felek tig mini bīdār eyledi

Āteşin la'li firākı tilbe kıldı il ara
'Akl u hūşum mūm bigin ol la'l-i enār eyledi

Boynuma zencīr salıp her ġamzesi arslan tutar
Gerçi bu 'ıŝķ arslanın ol zūlf Tatar eyledi

10 Ğonca tig kıldı ġam-ı 'ıŝķı girībānımnı çāk
Lāle yaŋlıġ dāġ-ı pinhānımnı izhār eyledi

Gül kibi ra'na yüzünġni açġıl ay nāzūk-nihāl
Kim firāķıġ ġonca yaŋlıġ köŋlümi tar eyledi

164b

1 Cehrini gül firķatindin neylesün miskin Şibān
'ıŝķ ara asru moġul bülbül bigin zār eyledi

ve eyzān lehū

(289)

-.-./-.-./-.-./-.-

Manġa mey-fürüş mey bir diyelim bolum bola lāy⁴
5 İçelim müdām bāde diyelim bolum bola lāy

Tükenip şarāb-ı şāfi tüpide kalıp turur lāy
Bola mı ki kılssa mecnūn diyelim bolum bola lāy

Bir irür uşanda tersā vü Moġul u hem çelīpā
Sal iligni bitse devā diyelim bolum bola lāy

10 Körüngüz Benāyī işing ki neydür müsikidür
Tüz ilig ayalğu Özbek diyelim bolum bola lāy

Ota meclisinde rakkaş u semā'-ı kuruş birle
Kopuz u sıbizğu ney tüz diyelim bolum bola lāy

165a 1 Niçe bağlasaŋ bu zünnār asıban^x kögüske bütni
Bu hevā vü nefsdin kim diyelim bolum bola lāy

Bu figān u āh u nāle niçe kılğa-sin Şibānī
Kiriben bu mey-kedede diyelim bolum bola lāy

5 ve eyzān lehū

(290)

.---/.---/.---/.---

Vişāling fikride ay gül hayālim şad-hezār oldı
'Aceb ger Leylāğa Mecnūn mining tig intizār oldı

Yüzüŋnüng şem'-i ruhsārın anğıp pervānedür könglüm
Ki yüzüŋ şu'lesi körüp besī bī-ihtiyār oldı

10 Qadding āheste yillerdin niteg tiprenedür dāyım
Ki yil tig 'āşıkıŋ anı körüben bī-ķarār oldı

Qadem yir yüzige qoyma mining közüŋge koy cānā
Ki 'izzettin tenim tofrağ u tofrağım ğubār oldı

165b 1 Sikender kibi ser-gerdān-min ü āb-ı hayātım-sin
Ki hecringde yaşımning dürleri barça nişār oldı

Būsitānda sin ol serv-i revān-sin ay gül-i ra'nā
Ki sinsiz yir yüzi kanlık yaşımdın lāle-zār oldı

5 Münāsib yok turur tevbēŋ Şibānī yaz faşında
Qadeh iç tevbeni sindur ki eyyām-ı bahār oldı

ve eyzān lehū

^xMet.: اسيا

(291)

-...-/...-/...-/...-

Veh nidür ki zülfiniᅡ büyü maᅡga yitişmedi
Kizledi zülf-i 'anberin bād-ı şabā yitişmedi

10 Ger tün ü kün yitmese yārniᅡ hayāli köᅡglüme^x
Derdlü ᅡasta köᅡglüme hiç devā yitişmedi

Her niçe min du'ā didim veh ki moᅡulga yitmedi
Nigü bu dil-şikestedin uşbu du'ā yitişmedi

166a 1 Kaldım 'acebga ay şanem cevrunge yok turur ᅡaᅡā
Yārdın ol ki bilse ᅡoş barı ᅡaᅡā yitişmedi

Tiz bol ay nesim-i şubᅡ çeşme-i ᅡızr suyındın^x
Kim bu çemende bir nefes büy-ı vefā yitişmedi

5 Her niçe ᅡasta köᅡglümüz tikti vefā nihālini
Bizge vefā nihālidin ᅡayr cefā yitişmedi

Mürᅡ-ı şikeste-bāl dig nāle-i zār tartaram
Kim maᅡga bu çemen ara berg ü nevā yitişmedi

10 Yār (u) firāk cevridin kāmetim oldu ya kibi
Luᅡf itiben başımga hiç ol kaşı ya yitişmedi

Gerçi Şibānī uykusuz boldı uşal vişāl için
Vaşlını körsem uykuda uşbu kaᅡā yitişmedi

ve eyzān lehü

166b 1 Kāra-Kölge Maᅡmūd Şulᅡānnı yiberdim naşihatlar
aytıp ve taᅡı ᅡāce² ᅡüssāmī divāneᅡa bu ᅡazelni
aytıp yiberdim.

ve eyzān lehü

^x v.b.

(292)

-.-./-.-./-.-./-.-

Min-min ol şer' otınıñ ki şir-i merd pervānesi

5 Niçe sin tig cāhiliyyet kılıçım vīrānesi

Genç tapkandın ne hāşıl baykuş-ı bī-gāneğa
Taşğı şüret birle bolmas içdedür genc-hānesi

Hak yolın kılğan taleb abdāl u evtād tapmadım
Özni halkdın kizleyür Hak yolınıñ divānesi

10 Kim yaşurur 'ışk otını uğrı vü yalğançıdur
Bozular kalmas bu tün şol otınıñ hum-hānesi

Ay Şibānī ayğagıñ dūrr-i yetīmdür nitke-sin
Aytadur barça ulusğa közlering^x dūr-dānesi

167a

1 TE'VİL-İ ŞAH-BAHT HAN "halledede mülkehü"

Ba'zı muşāhibler te'vīl kılınıñ didiler irse bu
tavr ayıldı İbrāhīm 'aleyhi's-selām³ mancı-
nık birle otğa attı şerī'at 'ışkıniñ otında
anıñ otı hiç boldı⁴ özi kılğan cefāsındın ha-
lāyık közige bī-āb-ı rüy boldı basa her kim şe-
riātğa⁵ aşık boldı nefsini pervāne tig ol otta
köydi ol kişi hırş ve hevānı⁶ şerī'at kılıçı
birle vīrān kılur ve taķı bu şerī'at büstānıda
sünbül ve reyāhīn⁷ otlağan āhū müşgler töker belki
şerī'at deryāsıdaki kuşlar gevher yumurtkalar
⁸ve anıñ gāvmişi 'anber töker ol yoldağı ireniñ
dimāğı mu'aṭṭar bolur⁹ ve taķı nefs (ü) şeytān
āhiretdin nevmid üçün her kişige mihribān olup
10 'aqlın ziyāde kılur genciğa mālīga ve icāreğa
sūd-h'ārlukğa ve bī-hāşıl işlerge¹¹ dünyā-perest
ve ten-perestlikler kılur naşihat ve kine ve hased-
ler kılur velikin¹² halāyıkğa menfa'ati yok içinde

^x Met.: كوزلا ينيك

167b

ma'nāsı yok ve taķı işāret bu dervīške mundaĝ
 13 boldı kim sin rūze tutmay namāz okumay şerī'at
 birle 'amel kılmay halāyık ¹ közige çülīde-mūy
 körgüzüp bu sıfat birle şöhet tapsang didim
 basa ² kirek kim şerī'at birle 'amel kılsang zā-
 hirningni şerī'at birle rāst kılsang ³ içingni
 terk ü tecrīd kılsang dīvāne ve meczūb anda bo-
 lur-sin dip bu yirde çırmaşuk

Neng ü nāmūs terk itip min bī-riyā boldum yana
 5 Şayha şöhre āfetin kılmāşağa yol buldum yana

neteĝ kim bahādırlar Kara-Kölge çırmaşğan dig
 munuĝ dig yirde Hakīm Hāce "rahmetu'l-lāhi
 aleyhi" aytur

'Aşık kirek tilbe tig tilbeni kim yığara
 İrikmişde dostlarım igrip arslan sığara

168a

Bes fakīr ışık otıda köyse su suğa kitse havā
 havāğa kitse toprak toprakğa kilse ¹⁰ 'ışkıning
 ĝalabalık deryāsığa tüşüp ĝavvāşlık kılsa Hak
 Ta'alāning ¹¹ bārān-ı rahmetidin feyz tigse bī-
 girān deryādın ve bī-nihāyet gencdin yüklegen
 mürvārid ¹² dānelerni la'l ve cevāhirni öz hav-
 şalasıge köre yüklegen fakīr neteg kızley ¹³ alur
 halk mālın uğurlaĝannı sin dip çıkarur bes pādişāh-ı
 'ālemning hazāyininden ¹ yüklegen fakīr halāyıkğa
 gevher-efşān ve 'anber-efşānlık kılar Hak sözi
 arslan ² sütidin şirīn turur fakīr 'aşık özi hezm
 kılgan yana her kime tatturur bu yirde ³ küstāh-
 lık kılduk ve taķı dürr-i yetimning ma'nāsı bahāsız
 dimek bolur bireĝü ⁴ kılgan günāhların yād kılsa
 her seher Hudāyğa tazarru' ve zārī kılsa kögsidin
 5 āhı közidin yaşı çıkarsa ne derd aning tig bolĝay
 munuĝ dig ⁶ yirde 'ārif ve 'aşık Mevlānā Hüseyn-i
 Hārezmī " aleyhi'r-rahme" aytur

Kişıge aymadım hergiz köngül sırrın velî her dem
Közüm yaşı kılur peydâ mining rāz-ı nihānımnı

ve eyzān lehū

(293)

--./.----/--./.----

10 Ay mazhar-ı Rabbānî sin dilber-i şāhānî
Sin sin-sin ü sin anı sinsiz ne bolur cānı

Sin sin-sin ü pāk-mezheb sindin yitişip emşip
Mevlâ selāmung aydı bizge bu selām-dānî

168b 1 ‘Ārif-sin ü ‘āşık-sin hāfız-sin ü şādık-sin
Bustān-sin ü bülbül-sin ‘ālem-i Rabbānî

Ay cevher-i pākîze ‘ışk gencige dervāze
Könglüm gülini açgan ay mürşid-i Rabbānî

Sin-sin nefes-i ‘İsâ sindin bu du‘ā seyfi

5 Sindin yitişip sindin Şibānîğa bürhānı

ve eyzān lehū

(294)

--./.----/--./.----

Ol zülf-i müselseldin hālim ne bolur Hālî⁷
Veh ‘ışkıda zār itkeç bed-nām kılur Hālî

Meynüş-min ü ser-hoş-min hum-hāne-i pür-cüş-min
10 Ol şekker-i kuruş u kand mini ne kılur Hālî

Ol nergis-i mestāne ol meclis-i yek-rengî
Ol ‘ayş şarābında rüsvā kılatur Hālî

Ol la‘l-i Bedaḡşāndın ol zülf-i perişāndın
Mini bu şıfat itkeç uş sevdâ kılur Hālî

Şibānî içip bāde mest oldı vü mecnūn hem
Ay sivgeni könglide hoş cilve kılur Hālî

(295)

-.-./-.-./-.-./-.-

169a

- 1 Lebleriñ vaşfıda kevşer tā kıyāmet olğusı
Tişleriñ devrinde her dem köz yaşıñ dür olğusı
- Kaşlariñ yasıñğa kızlep oqlariñ atқан zamān
Uşbu kögsümniñ içindin kiş kurbān olğusı
- 5 Āh uşol zülfüñ karası közlerimge tüşkeli
Ol sebebdin ehl-i ‘ışk içinde ol neng olğusı
- Lebleriñ la‘linde kaddiñ niçe kızler-sin şanem
Cehl ehlidin bu Semerkānd virān olğusı.
- Ay Şibānī kıl taħammül yār ümīdi bile
Anı kim men‘ eylese ol dem sezāsın tapqusı

ve eyzān lehū

(296)

.---/.---/.---/.---

- 10 Kadeh kiltür eyā sāķi kitür dilber lebindin mey
Sunup gül-gün açıp gonca yasap kānūn çalıp surnāy
- Kil ay muṭrib nevāyi kıl ki vaķt-i ‘ayş u ‘işretdür
Kitür cām-ı mürevvaknı ki hoşdur bāde faşl-ı dey

169b

- 1 Zamānī şādmānlıķnı iligdin birme ay sāķi
Kim ay u yıl bolup ‘ankā uçarlar çün kılur-sin hey
- Bu kişver fethidin sonğra ümīdim bar ki feth olğay
İrenler himmeti birle Horāsān u ‘Irāk u Rey
- Şibānī şer‘ yolını kılıp-sin il ara meşhūr
Muṭi‘ olğay sañğa ‘ālem bu haşlet birle pey-der-pey

ve eyzān lehū

(297)

-.-.-/-.-.-/-.-.-/-.-.-

Nāle kıldım ‘āşıkāne derdime mahrem kanı
Dilberim hecrinde yitken zahmıma merhem kanı

Hîç kişi bilmes mining hâlimni bir sorgay kilip
Özge bārî kilmese bu derd ile hem-dem kanı

Gev karakıng otına mundağ yanıp bargay idim
Uşbu leşker arasında min bigin hurrem kanı

10 Köz ü kaşing şeklini tarttım köngül levhinde min
Kirpügingdin uftanur-min tökkeli bir nem kanı

Ay Şibānî sin hayâlin kılğalı cāning bile
Andın özge bu teningde kalmadı mahrem kanı

ve lehū eyzān

(298)

-.-.-/-.-.-/-.-.-/-.-.-

Niçe yalguz barayın bir yār u bir hem-dem kanı
Rāz-ı nihānım köp irür birlığa mahrem kanı

170a

1 Dime kim qoymas tabīb-i ‘ışq merhem yareğa
Ol cerāhat bes ki bolğay kâbil-i merhem kanı

‘Ömr-i Hızr ü mülk-i İskender barı efsānedür
Kardaşım fırsat iligdin birme cām-ı Cem kanı

Zor u kuvvet Tingridindür Tinğri birgenge nitey
Tinğri birgenge ne kılsun ol faqir Rüstem kanı

5 Ay Şibān kardaş liqāsındın köngül bī-ğam bolur
Ol liqası ki liqāsındın bolğay bī-ğam kanı

ve eyzān lehū

(299)

-.-./-.-./-.-./-.-

Bir vefâlık kaydudur bir mihribân hem-dem kanı
 ‘Ahdî yalğan yârning ol ‘ahdiğa muhkem kanı

Râstlık resm-i mürüvvet tavrı hem dürler ki bar
 Âdemîde yarlık kılguçı bir âdem kanı

10 Ol ki kılmaz ‘ahdiğa hergiz hilâf ol az irür
 Ol ki bir kün ‘ahdiğa kılgay vefâ ol hem kanı

Câm-ı Cem tut sâkıyâ imdi ki ‘işret vaqtıdur
 Koygıl ol sözni ki Dârâ kayda bardı Cem kanı

Ay Şibânî ötken otı suğa bardı yıl bile
 İmdi kör kim hâtır-ı şâf u dil-i hurrem kanı

(300)

.---/.---/.---/.---

170b

1 Yüzüñni kördüm ay Mahmûd közüm bes yarup bardı
 Ayak ilniñ gam u derdi uşandıñ uş kitip bardı

İdim hicrân tûni ‘âciz hayâliñ luğf ile kildi
 Miniñ cismimni munda koydı köñglümni alıp bardı

5 Firâkıñ tünleri mañğa qarangu irdi bir nâ-geh
 Vişâliñniñ tañğı ikbâl şubhı dig itip bardı

Közüm didâriñğa tüşkeç mañğa râhat yitip kildi
 Siniñ çün kilgeniñ kördi bu derd ü gam kaçıp bardı

Şibânî hecr tûni şubh-ı vaşl ile bedel boldı

10 Yana devlet yitip kildi gam-ı hicrân kitip bardı

ve eyzân lehü

(301)

-.-./-.-./-.-./-.-

Ol iki yüz allında zülfi irür ser-māyesi
Ol iki yüz al iter bir nokta-i miñg dānesi

Dilbering vaşlın temennā kılğalı müşkil irür
Körsetip efsün kıllıp bir hālidin miñg dānesi

171a

1 Yüz^x müdür ol kim tüşüp her yanında bir turfa hāl
Yana şem'i kim köyüptür her taraf pervānesi

İşk imes ol bāde kim tapılsa her hum içide
Gayrdın arık köngüllerdür anıñg hum-hānesi

5 Niçe zülfünge tiger köydüreyin ol şāneni
Tigmegey zülfünge song meşşātalarnıñg şānesi

Yüzi genc-i hüsn ü zülfi ejdehāy-ı genc irür
Turfa genci kim bozuk könglüm turur virānesi

Ol periniñg şāh-ı şāhān ger digeyler yiri bar
10 Kim Şibānī pādīşāh boldı anıñg dīvānesi

ve eyzān lehū

(302)

-.-./-.-./-.-./-.-

Zülfiniñg şāmı birle hecrinde kördüm miñneti
Gül ruhunğ hāli siniñg könglümge kilse devleti

Miñnet-i hecrinğde min mundağ bolup-min telh-kām
Neyleyin ger bolmasa şirin-lebiñgdin şerbeti

171b

1 Zülf ü hāliñg dām u dāne kılğalı cāndın tolup
Öz cānın sañga birip sindin tapıpdur ni'meti

Köz ü kaşınıñg hayāli könglüm içre kilgeli
Cennetü'l-me'vā ne bolğay mañga sin-sin cenneti

^x Met.: ۉ.

5 Bildim ol yārning hayāli bar imiş firqat bile
Her niçe kılsa firāklik ança artar kıymeti

Ol perī közüm sevādı içre koymadı kadem
Kim perī merdüm bile hiç yirde kılmās ülfeti

Ay besā Barlas-beçe hecrinde mundağ sözledim
Sözlemey nitsün Şibān söz birle arttı 'izzeti

10

ve lehū

(303)

.---/.---/.---/.---

Köngülde bir idi cānım közümde cān iki boldı
Közümning yaşıda körmen meger efsün-geri boldı

Hudāning luḫfıdın leşker Mogul zibāların aldı
Kaan nāzükleri içre maḅga meh-peykeri boldı

172a

1 Tūlū' maşrıkdın toğdı köngül içre biling dostlar
Bu sırnı hiç şūfi bilmes köngülde gevheri boldı

Nigāрім lebleri yāḳūt u la'1 oldı içindedür
Uşol yāḳūt sözi her biri şehd ü şekkeri boldı

5 Ne cevherdür ne gevherdür ne dilberdür kişi bilmes
Şibāni yār hayālıdın besī tüvāngerī boldı

ve eyzān lehū

(304)

.---/.---/.---/.---

Közüm gül-zārıda gül-berg-i ḅandānım iki boldı
Köngül bustānıda serv-i ḅırāmānım iki boldı

10 Eger könglümde bir cān bolsa bir cānān 'aceb irmes
Kim ol kim bir idi ḅürşid-i raḅşānım iki boldı

Burun bir rāḅat-ı cān bar idi ḅoş vaḳt idim andın
Bi-ḅamdi'llāḅ ki imdi körmining cānım iki boldı

Közümning merdümide iki şüret bolsa tañg yok kim
Çerāğ-ı halvet ü şem'-i şeb-istānım iki boldı

172b

- 1 Ferāgatsız yürür irdi bu Şibānī kiçe kündüz
Ferāgatnı İzi birdi ki cānānım iki boldı

ve eyzān lehū

(305)

-.---/--.-/--.-/--.-

Şun'-ı İlāh yazmış yüzüñg neylesün ol hūr u perī
Cennet içinde kaydatur mişl-i kadding şanavberi

- 5 Muşhafınıñ halāvetin kim ki körer bu devr ara
Cānın fidā kılsun kişi hāl ile haṭ bölekleri

Gerçi perīge oñşadıñg sini niçük perī deyim
Hergiz perīge yok turur sin kibi ādemī giri

Gül kibidür kızıl yüzüñg 'anber-i sārādur^x haṭıñg
Veh ki ne hoş tüşüp turur yüzüñge zülf-i 'anberī

- 10 Ma'den-i 'ışk ezel disem cevheriñge 'aceb imes
Gevher-fürüş bilür munı özge ne bilsün gevheri

Hāfız Buhāri iltefīt kıldı Şibānī haqqıda
Hıdmetidin bu dehr ara atı çıkıpdur serverī

ve lehū

(306)

-.---/--.-/--.-/--.-

Lebleriñg yāqūtıdındur āb-ı hayvān kevşeri
Saçlarıñg sevdāsıdın 'ālemga toldı 'anberī

173a

- 1 Ol kara zülfi sevādı müşg-i rengin eyledi
'Aşıka her tārıdın ṭarrār oluptur rehberī

^x Met.: ساره دور

Sünbülünġ bolmış kemer ol kaşlarınġ mihrābıdın
Tartar ol turrānġ sücüdġa ‘arızınġdın dilberi

Her kiçe kadr u berātnı saqlar irdim neyleyin
Kim perişān eyledi ol ca‘d-ı gisünġ çenberi

5 Bir niçe kün sözlemey turgan üçün bustān ara
‘Andelīb kıldı Şibānnı yüzi gül-berg-i teri

ve eyzān lehū

(307)

.---/.---/.---/.---

Mu‘anber saçlarınġ cānā mini ‘ālemġa fāş itti
Salıp başınġa yüz sevdā cünün ehliġa baş itti

10 Mu‘atṭar zülf ile hālinġ maġa yitmes mü ay dilber
Münevver kıldı közümni müdevver yüzde fāş itti

Nihānı küyiġe bardım ki ruhsārinġnı körgey-min
İtinġ mini körüp efgān kılıp merdüm-şinās itti

Yüzi otluk közi suluk bu şüret bes ‘acāyibtür
Yüzi könglümġe ot saldı közümni hem adaş itti

173b 1 Şibānī nā-tüvān boldı perī yüzlüg moġul-çindin
Firākı baġrını yakṭı közini tola yaş itti

ve eyzān lehū

(308)

---./-.-./-.-./-.-

Ay hām-ṭama‘ kılur-sin gonca-dehānġa meyli
Ol meyl şevkıdındur ikki közümde seyli

5 Hāl ile haṭ karası cān riştesin çıkardı
Közleri ġamzesinde kılġumdur āh u veylī

Zülfi karası müşġin kaşı karası ‘anber
Ay ikkisige her dem ikki cihān ṭufeylī

Mecnûn u mest olup-min şun'-ı Hudâni körgeç
Zibâ Tatar bardur hüblar içinde Leylî

Könglüm içinde kıldım anıñki hüsn-i naqşın
Ger cilve kılsa nitti közümde serv boylı

10 Ca'fer bigi seyidni öltürdi bu kâfirler
Nesl-i Timürni kör kim boldı Yezîd haylı

Men' itme mini zâhid ol hüsn-i dil-güşâdın
Şibânî közidedür yâr hecridin Süheyli

(309)

--.-/.---/--.-/.--

174a 1 Yaqtı könglini şâhım şevk otınıñ otunu
Yitti feleкке yitti âhım bile tütünü
Yir kökni bilmes irdim yâ Rab nedin turuptur
İmdi ki bildim irse 'ıŝkıñg turur sütünü
'Âlem karangu boldı sinsiz mining közümge
Yâ Rab ne kıldı bilmen hecr otınıñg bu tünü
5 'Ayb itme imdi zâhid mini nişâne kıldı
Bilgil ki nâvekidin tenimde yok bu tonı
Her niçük olsa olsun zâhir kılay tama'na
Vaşlıdın özge yoktur Şibânining oyunu

ve eyzân lehû

(310)

-.---/--.-/--.-/--.-

Niçe la'lingdin hayât alğan 'âşıkını öltürey
10 Bu haseddin 'âkıbet bir kün özümni yanduray
Zülfiniñg şamığa tüşken könglüm irdi pür-huzûr
Özge hüblar şem'ini âhım demidin söndürey
Tilbeler dig şehr ara özümni meşhûr eyledim
Her ne türlüğ şive birle bārî anı küldürey

174b 1 Nā-gehān körsem sining şimsād-ı qadding cilvesi
Ol elif tig kametingni cān içinde yaşuray

Ne üçün bilmen Şibānīdin yaşuruptur özin
Bolma pinhān ay şanem zībā cemālingni körey

5 ve eyzān lehū

(311)

-.---/-.---/-.---/-.--

Yā Rab uşbu gerdişim uşbu tavır boldı nitey
Nīl-gūn atlas boyanıp bu felek kiydi nitey

Ger felekning gerdişi uşbu tavırdur dāyimā
Ay dirigā ay yüzinde yana dāğ oldı nitey

10 Derd ü gam miñnetde yā Rab hükm kıldıng kıl şabūr
Gonca-lebler nevhasındın bu cihān toldı nitey

Hīç mecālim yok turur va'z u naşihat kılgalı
Serv-қadler anberin turrasındın yaydı nitey

Ay muşāhib bu Şibānī ne üçün örtenmedi
Añga ne kilse Hudādın kildi vū boldı nitey

(312)

-.---/-.---/-.---/-.--

175a 1 Ay köngülning bülbüli sin bargıl ol bustān sarı
Yaz boldı ne turur-sin kilgil ol destān sarı

Her kişige lāzım oldur sözlese hubbū'l-vaṭan
Bil mañga söz vācib oldı uşbu Türkistān sarı

5 Evliyālar serveri boldı Hāce Ahmed Yesevī
Yesevini güzerlep ötsem ol Şabrān sarı

Evliyālarning tavāfın uşbu kādī men' iter
Salıban uşbu huzūrnu barmağıl vīrān sarı

Min didim taķı anġa kim sin bu yoldın bī-haber
İlteyin bizge barur-sin gencler vīrān sarı

10 Kaysı genc bolġay anıġ tig evliyālar andadur
Biri Sıġnaķ biri Kılıç biri Türkistān sarı

Taķı bilgil uşbu Otrar boldı kān-ı evliyā
Evliyālar bil uluşın izdedi sultān sarı

Bil havāsı cān-fezā vü suydur āb-ı hayāt
Kim alarınıġ yigiti tig bolmaġay destān sarı

175b 1 Ne sorar-sin imdi mindin aytayın sırrımı min
Bu Şibānī arzusu togmış yiri Şabran sarı

TEVHĪD-İ HAĶ SUBĤĀNEHŪ

(313)

-.---/-.---/-.---/-.---

Ay ki sin her kullarıġ işin biliben kılġuķı
5 Daġı her mażhar tilegin sin-sin uş san birġüķi
Kullarıġ ĥamdiġ bilen şükrünġe bes lāyık degül
Uşmunung tig işde kılġa sin keremdin kılġuķı

Veh ki kahrıġ kılıçındın ba'zılar boldı helāk
Bī-nihāyet luţf u nusret ba'zıġa sin birġüķi

10 Sin münezzeħ pādīşeh-sin kılmişıġdın bī-niyāz
Bendeler ĥaķķında ĥadsiz zerreni hem yarġuķı

Ay Şibānī cān fidā kılġıl ĥabībi yolıda
Sin şefā'at andın izde ol penāhıġ bolġuķı

(314)

---/.---/---/.---

176a 1 Yitmedi biling dostlar çette-beçeġa zārı
Bilgil ki bu 'āşıkınıġ herġiz yok imiş 'ārı

Ol turra-i tarrārı kıldı mini āşüfte
Hoştur maġa ay şüfī ikrārı vü inkārı

Ḳadding bile zülfiñgñi neteg kılayın vaşfın
5 Köñglüm perişān olğay zülfünğ tüşe her sarı

Ne müy turur müşgīn ne zülf turur ‘anber
Kim ğamze kıllur bolsa yüzünge salur tārı

Ḳarakçı irür közüñg sürme anğa ne hācet
Yağma kıladur her dem ol kāfir-i Tatarı

Cānımğa yakar otlar ol ğamze-i fettānı
Köñglümni kıllur efsūn ol turrasınñg mārı

10 Sin hūr (u) peri-çehre bāğ içre kadem koyğaç
Efgān kıladur bülbül gül-şen bile gül-zārı

Ay bād-ı şabā kilgil bī-çāre Şibānığa
Digil sañga ne didi ol māh-ı vefādārı

ve lehū

(315)

--./--./---./--

Ḳılça didim bilinñni bilinmes miyānesi
Ağzınğge ne diyin ki körünmes nişānesi

176b

1 Gerçi Hıḫāy ilini hūsün ile ögdiler
Sin-sin Hotan ilinde moğul-çin yegānesi

Neçün tarardı ca‘dını ol turra-i Tatar
Ağyār boldı köñglüme ol zülf nişānesi

5 Hecrinde min elestim ü ol yār sormadı
Köydürdi mini ol leb-i şirin dükānesi

Ol la‘l kim boluptur anıñg kanı taş ara
Ol genc-i hūsñ ü köñglüm irür genc-hānesi

Tā şöhre boldı kıssa-i ‘ışkım kişi dimes
Ferhād dāsitānı vü Mecnūn fesānesi

Hāl ile ol zekan közüme turfa iledür
10 Kim körünür leṭāfetidin taşda dānesi

Min ḥüsniniṅ şıfātını her niçe kim didim
Açıldı könglüm içre ḡayıbnıṅ ḥazānesi

Şibānī kıldı da'vā 'ıŝkıṅni ay perī
Tanuk turur aṅga bu ḡazel 'āşıkānesi

(316)

.--./..--/.--./..-(--)

177a 1 Kitürdi müjde-i vaşlıṅni bülbül-i seherī
Yise köngül çemenini yitişti ḥür u perī
Saṅga ne müjde lāyıkdur ay nesim digil^x
Ki cān fidā kılayın saṅga veh ne hoş haberi
Kiçe taṅg atkuça rūhu'l-ḡudüs bile irdim
Bu fikir ile ki kaçan toḡay ol yüzi kameri
Közüm Cehüm üze köprü bağladım kaçdın
Bu arzuda ki tüşkey bu köprüdin ḡuzeri
5 Nesim-i zülfi kıllur peşse dig perākende
Şibānī könglide andaḡ ki kalmadı eseri

ve eyzān lehū

(317)

.----/.----/.--

Bu dünyā nige oḡsar bil ḥarābī
Genc ol külhan durur bilsenḡ ḥarābī

Siver-sin cān birip ḡül-şen havāsın
Açar bir kün uşol dilber nikābı

Uşanda bar durur meyhāne rindi
Kıllur ḥal müşkiliniṅni ol şarābī

^x v.b.

10 Figān u hāyhū bardur uşanda
Toğar şem'-i cihānım āf-tābı

Kebāb birle rebāb kılsaŋ müheyyā
Uşal vaqtda yarar bağrım kebābı

'Acāyib zevkı bar meyhāne halkı
'Acāyib hāyhūdın ıstırābı

Cihāndın fāriğ olğan uşbulardur
Yok ol bil bu işik tig hiç bābı

177b

1 Munuŋ te'siridin gāfil kişiler
Bu rindler sırrıda yoktur cevābı

Şibānī bildi dünyā bi-vefādur
Uşanda kalmadı birrişte tābı

ve eyzān lehū

(318)

.---/.---/.---/.---

Ne bilgey-sin bu deryānıŋ be-pāyānı hemin bolğay

5 Buğār-ı āsmān bolğay kef-i deryā zemīn bolğay

Eger ol gevher-i deryā taleb kıl ilginge kirgey
Yana ol bolğay u in hem veli ne an ne in bolğay

Yaķin meydāndur ikkilik ikilikdin hāşıl bolmas
Yaķin bolmas gümān bolsa gümān bolmas yaķin bolğay

10 Bu deryāda min ok boldum vefāsız bolduķın bilmey
Anıŋ sırrıdın ol bilgey uşol ki dāne çın bolğay

Eger gevher siver kişi bu deryādın nişān tapķay
Nişānın tapmağay hergiz aŋga nefis hem-nişin bolğay

178a

1 Biliŋ nefsiŋde şāhib-dil uşol İblis turur bilgil
Eger nefsin siver kişi ol İblis-i La'in bolğay

Bu nefsiniñg sırrını bilmes ne bolğay bil kemālinde
Kemāl-i nefs kişi bilgey ki merd-i rāh-bīn bolğay

- 5 Sin ay şibānī muhkem bol siver-sin nokta-i takvā
Añga külmesün şūfīler imām-ı ehl-l dīn bolğay

ve eyzān lehū

(319)

.---/.---/---

Köngülni kıldı cānā bī-karārī
Uşandın qalmadı hergiz karārī

Eger birsem özümge ihtiyārım
Tün ü kün tartkay irdim intizārı

- 10 Ne kıldı bil mini ol baħr-ı a'zam
Mini ğarķa kılıptur bil Buhārī

Aññg mevcinde subçılar^{x-8} uyalmay
Nişān birmek 'ayıb şüret niğārı

Uşol deryā nişānın kaṭredin sor
Ne bilsün ol fakir deryā kenārı

Bil ol nefsing nişānı^{xx} Fir'avundur
Uşannı ğarķa kıldı hāk-sārı

- 178b 1 Şibānī nefsidin kiçti bil ay dost
Aññg könglige açtı merğ-zārı

ve eyzān lehū

(320)

---/---/---/---

Şükr Hāķğa yüz tümen kim kıldı ol mürsel nebī
Barça mürsel enbiyāniñg hātemidür mühtedī

- 5 Tün ü kün tā'at kılunga hāriş irdi hem ra'ūf
Ol idi faķr u fenāda bil cevād u bil ğanī

^x Met.: سوجی
^{xx} Met.: نشان

Meyl anıñg dip bir meşel barça velī hubbū'l-vaṭan
Bil vaṭan aṣlını kıldı şer' ile ol Abtaḥī

Kimdür ol zulumet tüninde ümmetiğa hoş sirāc
10 Muştafāniñg şer'idür baksam bu zulumet yahtarı⁹

Onğ kilip sol qalışdın anğlağıl sin ay bī-şek
Evvel ü āḥir ol irmiş"Kabe kavseyn" menzili

Ümmetiğe Haq yolını kısmet itti Bü'l Kāsım^x
Haqdın özge ol ḥabībniñg bolmadı hiç nāṭıķı

179a 1 Ay Şibānī şer'ini kıl tende cāning barıça
Ol durur ikki cihānda bil müşeffi' Medenī

ve eyzān lehū

(321)

-.---/-.----/-.----/-.-

Ay müselmānlar fiğānım bil bu çarḥ-ı çenberī
5 Sin nifāķi ne kılur-sin seyr-i māh u müşteri

Āsmānnıñg ser-güzeştin bilse bolmas devr ara
Ne uçün ol bād-bānı kılmadı hiç lengeri

Gāh gāngin gāh şādī kıluyurdur felek
Özini ziver kılur ol pīre-zāl-i çāderi

10 Barçağa ma'lūm imestür pīre-zenniñg fi'li bil
Aldayur bilmes kişini nev-civānnıñg mi'ceri

Şu'be-bāzın kılmayın kıldıq bu dünyā 'ayşını
Uşmunğa kim aldanımas bolsa Sultān Senceri

179b 1 Pīre-zenniñg külhanına lāyık irmes cān kuşı
Pādişāhniñg ilgine lāyık turur bu şunğkarı

^xMet.: "ق"

Gerçi ir-sin uşbu dünyā mekrine aldanmağıl
Özini zibā yasar bil pīre-zāl-i duḡterī

- 5 Bil mununğ dig bī-vefānıñ mekrini bilmes kişi
Kim uşoldur bilingiz dünyāda ol gāvḡarı

İr iseñg köñglünğ ivinge yalbar u yol birmegil
İv bezarğa cüst ü çālāk bolur ol mekr-i ḡarı

- Hile vü tezvırde bilgil ne ḡılur pīre-zen
10 Bir küni bisleyip āḡır ḡılur anı lāğarī

Yā İlāḡım uşbu dünyā mekridin saḡla mini
Sin anıñg hergiz ḡayālin itmegil Şibān sarı

(322)

-.--/--.--/--.--/--.-

180a

- 1 Hecride irdim ḡarāb u kildi peygām-ı perī
İlçi dig andın nişān kiltürdi şubuh aḡteri

Bu ne yağlıg irdi kim izi^x turur müşg-i ḡotan
Zāḡirā andın kiledür büy-ı zülf-i ‘anberī

- 5 Ol selāmı lezzeti kim açtı köñglümünğ közin
Kördüm ol andın nişān-ı levḡ-i maḡfuz dāveri

Raḡş ḡıldım zerre tig tā kördüm ol aydın şu‘ā
Hiç boldı zerre her ki kördi ḡürşid-peykeri

- İltifātī ḡılsa cānān faḡr ḡılmay neyleyin
10 İkki ‘ālemede maḡa ḡün boldı ol cān dilberi

Ol ḡuyaşnıñ tābıdın köyse Şibānī bāk imes
Bilgülgüdür sözidin ḡün boldı köñgli enverī

ve eyzān lehū

(180b-181a-b yazmada boş bırakılmıştır.)

^x Met.: ایذی

RÛBĀ' İYYĀT

(323)

---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 v.b.

182a

'Āşık kibi hiç kişi cefā çikmes imiş
 Hiç kimse anıñg kibi belā çikmes imiş
 Ança tiken urmağunça gül bülbülğa
 'Āşık neynevāsı tig nevā çikmes imiş

ve lehū

(324)

---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-

5 'Āşık bigi nağmeni kişi süzmes imiş
 'Ākil bu beden bināsını bozmas imiş
 'Āşık bile ma'sūk ara bir kıl bolsa
 Ol ikelesi hergiz anı üzmes imiş

ve lehū

(325)

---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-

'Āşık kişi yārsız tura almas imiş
 Közi taķı vaşlıdın toya almas imiş
 Her niçe ki zülfini çiker muķkem irür
 10 Yağşı kişiler kılını üze almas imiş

ve lehū

(326)

---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-

Zülfüñg bile hāliñg ay yüzüñgde hoştur
 Sürme takı ol kara közüñgde hoştur
 Bu zülf ile hāl u la‘l ile dūr bilgil
 Yağşı-sin ü yağşılar yüzüñgde hoştur

(327)

---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-
 ---./.-.-./.----/-

182b

- 1 Köydürdi mining bu hecring āhir şāmı
 Bir zerrece kalmadı bedenning hāmı
 Bu ot içide irür semender cānım
 Artuksı ne boldı yana zülfüñg dāmı

ve lehū

(328)

---/---./.----/-
 ---/---./.----/-
 v.b.
 v.b.

- ‘Işkıñg sırrın cān bile köñglüm asrar
 Gammāz bolup köz yaşı koymas esrār
 5 Her kim ki yise ‘ışk müferrihi bilinğ
 Bī-hūde hayāller kiltürür esrār

ve lehū

(329)

---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-

Hicrānıda min neteg özümge kile-min
 Bu sırnı bilür Tinğri ki yādıng bile-min
 Yay kış bu mey-i hecr içip ölmegenim
 Sivgeli sini Tinğridin özge tile-min

ve lehū

(330)

---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-
 ---./.-.-/.-.-./.-

10 Ger bolsa kişi kaşı karası birle
 Söz yaḡşı durur ciger yarası birle
 Zülf ü yüz ü vaşfını bitür-min tün ü kün
 Altun varak içre köz karası birle

ve lehū

(331)

---./.-.-./.-.-./.-
 ---./.-.-./.-.-./.-
 ---./.-.-./.-.-./.-
 ---./.-.-./.-.-./.-

183a 1 Cān tāze bolur islese yitilgen gül
 Gül vaktıda içerge ne yaḡşıdur mül
 Gül ḡüsnnini körgeli özümdin bardım
 Gülge egeri^x kılmasa neyler bülbül

^x Met.: اسرى

ve lehū

(332)

---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-

Her kim ki bu 'ışk ivide bağlar ser-dāv
 Ne kılğay ańga bu nefis-i ŝum ārdāv
 Nefsinge yarı birgüçi nelerdür bil
 Hırş u hased ü hüy-ı beding her bir dāv

5

ve lehū

(333)

---./.-./.-./.-
 v.b.
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-

Her kim ki bu 'ışk sırrını zerre tatar
 Saldı bu belā dāmıga ol tırra-i Tatar
 Ol zülf ki her tārıda bir şive irür
 Cānım kuşını asru giriftār iter

ve lehū

(334)

---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-
 ---./.-./.-./.-

Islām başıńga tēc-ı tārek bolsun
 Yārıńg tün ü kün Tinđri tebārek bolsun
 10 İşittim Urus kāfirini kırnıŝ-sin
 Ođlum sańga ğazılık mübārek bolsun

ve lehū

(335)

---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-

Ürgenç içide barçası cāhil irmiş
 İslām yolıda barçası kāhil irmiş
 Mundag̃ yana Şibānī kilip turganda
 Luṭfıdın anıng̃ barçası ‘ākıl irmiş

(336)

---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-

183b

- 1 Mollām bu dünyāda ne kim kilse kiter
 Dünyānıng̃ işi bir biridin boldı biter
 Bol şabrda muhkem öçüm alay diseñg̃
 Kim şabr kılur kişige bu dünyā niter

ve lehū

(337)

---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-
 ---./.-.---./.-.---./.-

- Dünyā ki cefā birle yititür hançer
 Anıng̃ şerridin hiç kutulmas Sençer
 5 Ger ir iseñg̃ gam yimegil dünyā üçün
 Bu dünyā niçük kilür ise eyle kiçer

ve lehū

(338)

--./.----/.----/.-
v.b.
--./.-.-./.----/-
--./.-.-./.----/.-

Mollām isenġ bolġıl eger boldı sitem
Düşmānıngā^x darımasun mununġ tig elem
Bu derd ile qarılıkda sin niçük-sin
Hergiz bitı almaġay bu kayġunı elem^{xx}

ve lehū

(339)^{xxx}

-.-./-.-./-.-

10 Köydi könglüm dilberim yanarıdın
Kıldı ġāfil ne deyim yanarıdın
Mini bu küydin muşāhib timenġiz
‘Akıbet sorgay kilip yanarıdın

ve lehū

(340)

-.-./-.-./-.-

‘Ankanıng yüzün körer-siz kül menġiz
Aġ sakalıdur yüzinde gül menġiz
184a 1 Ol qarılıkdın tili köp kıskadur
Kim anıng yüzün körer-siz külmengiz

^x Met.: دشمنانیک

^{xx} Burada elem'in yanlışlıkla yazıldığını ve doğrusunun "kalem" olması gerektiğini düşünüyoruz.

^{xxx} Metinde belirtilmemekle beraber 363. manzumeye kadar olan kısımların ekserisi TUYUĞ'dur.

ve lehū

(341)

-.---/--.---/--.-

Ay şā'irler 'ankānı yandurmañgız
Her ne söz kilse aña yandurmañgız
Her ne diñgiz dimenñgiz şunğar aña
'Ankādur şunğkar bigin yandurmañgız

5

ve lehū

(342)

-.---/--.---/--.-

Ay şā'irler 'ankānı köp komañgız
Kuşlar içinde boluptur kumañgız
Ol qarınıñ yüzide yünğin körünğ
Ger açık kılsa tutaşur komañgız

ve lehū

(343)

-.---/--.---/--.-

Dilberimniñ zülfi boldı müşg ile
Nideyin tüstüm anıñ tig müškile
10 Her ne bolsa min anıñ yolında-min
Ger işim tüşse anıñ tig müškile

ve lehū

(344)

-.---/--.---/--.-

Ay Benāyī atañgızğa at qanı
Biz anı kul diseng^x aña at qanı
Niçe işler uşbu gil-i hām işini
İmdi barı hışt-ı puhte at qanı

^x Metindeki "disenğ" yazılışının bir imlâ hatası olması ve kelimenin "disek" şeklinde olması mümkündür.

(345)

-.-/-.-/-.-

184b

- 1 K z bakıp bolmış řāhım kar akına
 Ne uçun saldı mini karakına
 Nige oŗsar ak sakalınġda 'akıķ
 Kim töker kiyik kanın kar akına

ve leh 

(346)

-.-/-.-/-.-

- Muřġ ( ) 'anber sağlarıdur ęin bile
 Bir anınġ tig kayda bolġay ęin bile
 5 Her ne kim dir dilberim tik turmasun
 Ger ne dise min bilür-min ęin bile

ve leh 

(347)

-.-/-.-/-.-

Sin huż rda-sin Benāy  kol kanı
 Nā-gehān tapsanġ töker-sin kul kanı
 Fi'ling irür tiz   aęıġınġ yaman
 Kul kadirin bilge-sin bul kul kanı

ve leh 

(348)

-.-/-.-/-.-

- 10 Niçe dilber cānıma ot yakadur
 Cānımunġ derdine dermān yakadur
 As tonunġ körgende yanmak hoş turur
 Haşyesinde bilmedim ne yakadur

ve lehū

(349)

---./---./---./---

185a 1 Ay yār ki hecrinġ bile yadap kiledür-min
 Hecrinġde eger sormasaġ imdi öledür-min
 Hālīm bu turur derd ü firākinġda nigārım
 Düşmenlerimiz yıġlamak için kiledür-min

ve lehū

(350)

---./---./---./---

5 Fikrinġ kuşın ay yār özümge çikedür-min
 Könġlümni kıllıp dalbay özümge çikedür-min
 Bilmes kişi bu sırnı ki derdinġ ile her tün
 Hecrinġ ġamıdın başnı özümge çikedür-min

ve lehū

(351)^x

Oğçılar resmin kör özige baġa koşar
 Şüfî riyānı kör kişi köziçe tuşar
 Hırş u ġased ü tezvîr imdi şüfîler işi
 Otı yaġşılar barı kaçan anlara oġşar

ve lehū

(352)

---./---/---./---

10 Hecrinġ meyidin içtim la'linġ meyidin susap
 Sin imdi ay közüm dāyim kiçeler su sep^{xx}
 'Işkınġ kuşu uçmasa yünġide ġalel bolġay
 Ger uçsın disenġ anı dāyim anġa-sin yünġsep^{xx}

^x Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

^{xx} v.b.

ve lehu

(353)^x

Könglünğde ay Benāyi sining büti sâredür
Sining bu bâzgüne hayāling cügâredür
Niçe ğazel bile ‘amel u şavt eger diseñg
Her kıysısı bolsa sanğa barça pâredür

(354)

.---/.---/.--

185b 1 Şabā birgil haber kim bolsa ma‘mūr
Bizing isenligimizni bilip hūr
Alar isenligini imdi bizge
Haber kiltürsenğ uş "nūrun ‘alā nūr"

ve lehū

(355)

--./---./---./---

Ay dost sini sivgeli özge siverim yok
Tiñgrim haqqı kim sivgeli sindin güzerim yok
5 Yüz şükr ki taptım sini ay şem‘-i cihān-tāb
Sin dig yana bir ikki cihānda güzerim yok

ve lehū

(356)

.---/.---/.--

Benāyi sözde boldı asru düldül
Anıñ tig kayda bar ‘ālemde bülbül
Şurāhī nāyı bil bülbül bile hoş
Ne hoş sākī şurāhī kılsa kulkul

^x Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

ve lehū

(357)

.---/.---/.--

- 10 Atanġ kolduru kullar ara karga
Sini tapkan üçün atanġnı karga
Bu Muhammed sebz-i āhek işlese^x
Bir kara ġarga kutuptur karga^x

ve lehū

(358)

-.---/-.---/-.--

186a

- Ay Benāyī bu kitābıñ boldı kiç
Bir sining dig qayda bolġay kolu kiç
1 Bizge Ürgenç yürüşide yaramay
Sin ferāġatda bolup-sin kolu kiç
Kitdi uş mālıñ ġarakçı kolıdın
Ne turur-sin imdi anda köli kiç

ve lehū

(359)^x

Biz kitkeli anġmadı Benāyī nedin
Aşlı nā-kesdür veyāhūd bī-dīn

velehū

(360)

---./---./---./---.-

Aşl u nesebde bilinġiz boldı Benāyī pākrek
Bu şir ü inşāda anıñ tig bolmaġay ġālākrek
Uşbu yitiktin Benāyī boldı köp ġamnākrek^{xx}
İl arasında bir anıñ tig bolmaġay bī-bākrek

^x Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

^{xx} v.b.

velehü

(361)

-.-./-.-./-.-./-.-

Niçe kizler-sin^x içiñde ay Semizkend şūfisi
 Uşbu sırnı ‘ışk içinde koyuban kisgil ayak
 10 Uşbu sırnı evvelindin tapka-sin maksūd ile
 Kıl mu‘allak ünide hūsn için tutkıl kulak^{xx}

velehü

(362)

--./.-./-.-./-.-

Şālih bu barmagiñdın köñglüm sevünüp bardı^{xx}
 Ol sözni işitkeli köz taķı yarup bardı
 Şu tün tutup ol sözni yahşı maħal irdi kim
 Kaçtı yağlar bizdin gam taķı darıp bardı

186b

1

TĀRĪH-İ SULTĀN AHMED TENBEL

(363) -.-./-.-./-.-./-.-

Sāl-i hūk yılında sekbān işi āhir boldı bil
 Tārīhini tā zā kılduķ anı sin yahşı bil^{xx}
 Boldı Tenbel uşbu çirig darbıdın asru helāk
 5 Kirdi kurganga kaçıp ol ilni kılıp^{xxx} münfa‘il

TĀRĪH-İ TENBEL

(364)^{xxxx}

Tenbel çirigi kırıldı vü boldı harāb
 Sābit boldı ki kalmadı cānıda tāb
 Hācet bolsa bu feth tārīhi sañga
 Evvel harfin bu tört mısra‘ıda tap

^x Met.: كيزلا سين

^{xx} v.b.

^{xxx} Met.: قريليب

^{xxxx} Belirli bir vezin tespit edilememiştir.

TĀRĪH-İ H'ACE HĀFİZİ

(365)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 10 Pīr Hāfız hākkıda faẓlınġnı kılġıl ay kerīm
Tārīhi hem faẓl boldı luṭf u ihsān kıl raḥīm
Mürşid-i Hāfız ilāhi irdi Şibān hākkıda
Āhiret raḥmetini kılġıl ilāhi sin 'azīm

(366)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 187a 1 Taptı Mollā Muḥammed bil şehādāt-ı 'azīm^x
Başını kisti kāfir kördi elemni ol telim^x
Baş ayağın ayırıp kılduk olok tārīh anġa
Bu Şibāni ustasıġa luṭf u ihsān kıl kerīm

TĀRĪH-İ MEVLĀNĀ MUḤAMMED

(367)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Hākkā nāyib olayın digen kişi başdın kiçer
5 Bāzısı bolur şehid kāfir nā-kesler kolıda
Ol ġarībniġ başdın tārīh kılur şad'dın kiçer
Ne 'acāyib iş turur başsız nāyib Hāq yolıda

MU'AMMĀYĀT^{xx}

bi-ism-i 'ankā

(368)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Ak sakalıġ kāfūr o 'anberin yüz üstine^x
10 İkki yanını yolutup bakiġız köz üstine

^x v.b.

^{xx} Metinde "mu'ammāyāt" ile "bi-ism-i 'ankā" aynı satırda yazılıdır.

bi-ism-i 'ankā

(369)

-.---/-.---/-.---/-.--

Ḳāfdın aḳkan bulaḳnıñ suydur āb-ı zülāl
Kim alarnıñ içide ḳoygıl 'acāyib bir hilāl

187b

1

'ankā

(370)

-.---/-.---/-.---/-.--

Yüz yigirmidin ḳılur-min bir mu'ammā māt için
Yüzde birni kim yığayın neylesün bu at için

'ankā

(371)

-.---/-.---/-.---/-.--

Bu mu'ammānı bilür kim ḳāfdın kim ḳaş iter
Min anı mollā bilür-min 'ācdın kim baş iter

5

'ankā

(372)

-.---/-.---/-.---/-.--

Ḳarf-i rı vü kāf elif içinde ḳıldım pür-hüner
Bilinğiz her kişiniñ lâfı ki bardur bu yiter

bi-ism-i 'ankā

(373)

-.---/-.---/-.---/-.--

Muḥtelif ḳul ḳannı ki bes 'acāyibtin turur^x
Ger 'acāyib baş körsenğ bu ğarāyiptin turur

^x v.b.

bi-ism-i 'ankā

(374)

---./---/---./---

- 10 Baş kılsa 'acāyiptin kuşlarga kaan bolğay
Big kılsa ayağını bularga toğan bolğay

'ankā

(375)^x

Altan kaan ma'nāsı budur bular kavlinçe
Nayman 'Osmān baş bolğay kıl muhtelif bilgince
Munlar başını yığıl il ulus imin bolsun
Uşbu sırnı aymadım kim tapkusı ölgince

188a

1

'ankā

(376)

---./---/---./---

Nām kılsaṅ nukreni yarım āvāzını kiter
'Ād birle kapsasaṅ uşandın ol demi çıkar

'ankā

(377)

---./---/---./---

- 5 Yoldur ol kalın saḳalın ortasığa tigmeyin
Ḥatunun alur kişi āḥir başın kis kıl helāk
Könġli kılsa başına altun bile sin ḳubbe kıl
Uşbularnı ḳoyuban ḳılġıl fenā bolsun helāk

'ankā

(378)

---./---/---./---

- Ol uluġ çeşme yanında zülfini dāl eylegil
10 Āḥirin çeşme yanında ḳılıban zāl eylegil

^x Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

‘ankā
(379)

--./.--./.--./.--

Zülfine yapuſkan ne ki bardur kiterür-min
Sakalınıᅅg ikki yanın kiterip anᅅa koſar-min^x

188b 1

‘ankā
(380)

-.---/-.-.-/-.-

Bu mu‘ammādur ‘acāyib zāl ile
Maᅅſūdın anda tapar-sin zāl ile

‘ankā
(381)

-.---/-.-.-/-.-.-

‘Anᅅānıᅅg yünᅅini yüklep ay Serā kılᅅil sanaᅅ
5 Yoluban ᅅalın sakalın sin Benāyī kıl sanaᅅ
Siz ikev köpriki¹⁰ bal kuyruᅅını koymaᅅıᅅz^x
Yaᅅlaᅅan tive bigin yürsün yazıda yalaᅅaᅅ

bi-ism-i bülbül

(382)^{xx}

Dü zülf dü māh dü serv dü lām
Bular cem‘idān boldı ikki ᅅulām

10

Bülbül

(383)

-.---/-.-.-/-.-

İkki ay baſında kördüm serv-ᅅad
Hoſ yaraſur baſlarıᅅa serv-ᅅad

^x v.o.

^{xx} Belirli bir vezin tesbit edilememiſtir.

Re's-i zeneb

(384)

-.---/-.---/-.---/-.--

Tişlerinġning sırrıdın kılġıl maŋga sin bir haber
Yoksa şadefdin nişān birġil maŋga esb-i haber

(385)

-.---/-.---/-.---/-.--

- 189a 1 Birine hatun başıdın bil kirektür bolsa baş
Neyleyin disēŋ birine ir ayāġın kıl se baş

bi-ism-i gül

(386)

-.---/-.---/-.---/-.--

- 5 Kavġanınġ ortasıdın kıldım hüner hiġ bilmegey
Her ne bolġanın baş üstinde kıldım bilmegey^x
Uşbu tilbeniġ sözini yir yüzinde kim bilür
Tilbe başında oraġ çomak ya bardur bilmegey

bi-ism-i gül

(387)

.---/.---/.---/.---

- 10 Yüzünġnünġ tēbıdın dilber ki Hindünġ başın kiter
Taġı ne bolġanın kiter öziniġ hem başın niter

bi-ism-i gül

(388)^{xx}

Ķırān-ı Müşterini kamer başıġa kiltür
Mununġ bu tēşirini uşandan oġ bildür

^x v.b.

^{xx} Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

(389)

-.-./-.-./-.-./-.-

- 189b 1 Müşteri birle Zühalning yarısını sin kiter
Sin kırānıdın alıp baş atsang anga ot çıkar

bi-ism-i şüdeni

(390)^x

İlig başıda Benāyī fazıl boldı

Tolun ay dig il ara meşhūr boldı

- 5 Bir niçe misāfir boluban bizge kilip
Şeh nāyını kiterip özi boldı

‘ankā

(391)

-.-./-.-./-.-./-.-

- Mollā ‘ankā yahşı kıldıng atı durur nehr-i nev
İmdi anı igmege kılgıl besī sin sevr-i gev
Asru yaman imgetip-sin bul üçün ol ilni köp
10 Siniñ atıngı ataydur uşbu iller mişl-i div

‘ankā

(392)^x

Sakalı kāfūrdur u yüzi ‘anber

Yārin ayagın algın dise ‘an-ser

İkki dendānı köz kıl u birni hilāl

Hoştur āşiyānı yanında ‘ar‘ar

- 190a: 1 bi-ism-i nā-kes

(393)

-.-./-.-./-.-

Ay Benāyī ‘ilm içinde kān-sin

Sin ayagıng almasang Multān-sin

İl ayagıda yürigil kān iseñg

Uşbu fenning içide ‘Ummān-sin

^x Belirli bir vezin tesbit edilememiştir.

bi-ism-i südeni

(394)

-.---/--.---/--.-

- 5 Ay Benāyī ‘ilmi yok başsız denī
Nā-sezādur her bir işde kevdeni
Sin şefā‘atnıñ başını aṅga koy
Ayagıñgga bolur anlar kövdeni

bi-ism-i ‘ankā

(395)

-.---/--.---/--.---/--.-

- Aḳ saḳalıñgga yaraşur ‘anberin yüzüñg sining
Ikki yanını kiterse ne uluḡ közüñg sining
10 Aṅga lāyıḳnı koşuñgu nā-münāsibni kiter
Kim yokaru koyu bolsun yaḥşıdur sözüñg sining

bi-ism-i āhū

(396)

-.---/--.---/--.---/--.-

- Sevr ile bu sünbüle burçlarıdın boldı yırak
Ay u kün birle berāber bolsa taḳı yaḥşırak
190b 1 Uşmunuñg sırrın bileyin dir iseñg mindin işit
Mini sin alıp bularnıñ bolğanını sin bırak

bi-ism-i kul

(397)

.---/.---/.---/.---

Benāyī bil ki Ürgençni ḳapap bir kiçe vü kündüz
Ferāgatte turur-biz bolsa yüz bile taḳı otuz
Mu‘ammānı bedihiyyede^x tip yiberildi bil
Bu çirig ḥalḳıga kirektür bir niçe ḥar-vār tuz^{xx}

^x Met.: بدر

^{xx} v.b.

Müşg-i büt-i gül-şanem

(398)

---/.--./.--

‘Işğ sırrı ki müşkilât boldı
Açmaq taķı müşkilât boldı

10 bi-ism-i cān

(399)

-.---/-.-./-.---/-.-

Mir Bāverdi mu‘ammānı mübeddel kılıñgız
Tizraq irmes bu mu‘ammā şıdk ilen çınım turur
Boldı yömsiz^x Mollā Ahmed aş yigende bilıñgız
Bu mu‘ammā hezl imes ki maddesi çınım turur

bi-ism-i Şālih

(400)

-.---/-.-./-.---/-.-

191a 1 Serv-ķaddingğa münāsib mäh-rüy
Ayagıñ üstinde bolsun başı hūr
Bu mu‘ammānı tapar-siz fehm ile
Fehmide anıñ ki yok zerre ķuşūr

bi-ism-i hān u re's-i bed ü vech

(401)

-.---/-.-./-.---/-.-

Baş çıkardı bu Horāsān ilidin şāhib-ķırān
Cehli asru köp idi kisdı ayakın ikki san

bi-ism-i ‘Ubeyd

(402)

-.---/-.-./-.---/-.-

İkki közümnı yaruttı asru uşbu tolun ay
Ay Şibānı her seher bu ay du‘āsını sin ay

^x Met.: بولندی م

bi-ism-i zülf

(403)

-.---/-.----/-.----/-.-

Mihr-i yāding kitmedi her niçe kim boldı firāk
Bu mu'ammā sırnı her kim çıkarsa yaşırağ

bi-ism-i zülf

(404)

-.---/-.----/-.----/-.-

10 Yār kim sehmī uruptur könglümünğ arasına
Hiç devā tapmas kişi uşbu elem yarasına

bi-ism-i sedd

(405)

-.---/-.----/-.----/-.-

Bağlama kine ay şanem könglünğ içinde her zamān^x
Kim sini yād kılmagan hiç kişi bolmadı amān

bi-ism-i şem' -i māl bā-nağlı selām

(406)

---/-.----/---/-.-

191b

1 Hürşid yüzige tüşken zülfi ayakğa yitti
Zülfini ser-nigün kıl fehming ırağğa yitti

bi-ism-i gül

(407)

.---/.---/.---/.---

Uşol yüzde iki kaşınğ kuruptur fitne şestini
5 Bu Şibānī hayālini kişi bilmes tü kaşdını

^x v.b.

bi-ism-i gül

(408)

.---/.---/.---/.---

Herige kilgeli Ahmed siz oq asru selāetsiz
Bu sözni ivürüng imdi ki siz asru hoş-āmed-siz

bi-ism-i gül

(409)

-.-/-.-/-.-/-.-

Örtedi 'ālemni uşbu künde-hüy u merre-zāl
Kim ayagığa anıñg key kufl salmasa vebāl

10

bi-ism-i gül

(410)

.---/.---/.---

Bu gonca müşkilini bilse bolmas
Sadefning ma'nāsı taşında bolmas

(411)

-.-/-.-/-.-/-.-

Dilber-i 'āşık iseñg müjgan engizi umun^x
Kıl yüregiñg sin nişāne umsunup numun sumun

(412)

---./---./---./---.-

192a

1 Kilgil şeri'āt yolına "eyveh fe-eyveh"^{xx} ay hakīm
Oltur şeri'āt birle sin "terveh fe- arveh" ay hakīm

^x Metinde " اومن " ibaresinin altında "ya'nī igne"; ibâresi yazılıdır. " نومن سومن " ibâresinin altında da "yay ve oq"

^{xx} Metinde " ايوه فايوه " ibâresine "disek bir Tıñgri";
" تروه فعروه " ibâresine "yalang öz nefsiñgni" mâ-nâsı verilmiştir.

(413)

-.-./-.-./-.-./-.-

Kün toğar badır kişining başıda bolsa kıran^x
 Yoksa balık oğlayu oқи sınıptur bir zamān^{xx}
 5 Uşbu Ūrgençning kibālide irikip sözledim
 Bu mu'ammānı Benāyīdin soruŋuzlar revān

Çistān-ı igne

(414)

-.-./-.-./-.-

Ol nedür kim yolıda güller biter
 Yol yürige irse koymay öter^{xxx}
 Ağzı közining yaşıdur reng-be-reng
 Pıl tişini ağusı andın yiter

10

Çistān-ı ok

(415)

-.-./-.-./-.-

Bir yılan kördüm ki ikki başı bar
 Ağzı birdür ayağı bir tişi bar
 Gāh ağzın saklayıptur bir yılan
 Ol yılanning hasretinden kan yutar

(192b ve 193a metinde boş bırakılmıştır.)

^x Metinde "kün" ibâresine "şems";

"badır" ibâresine "esed" mânâsı verilmiştir.

^{xx} Metinde "balık" ibaresine "hut" mânâsı verilmiştir.

^{xxx} Met.: ,ü|

N O T L A R

1. Farsça keštī kelimesinin -i'si burada mânâ gereği iyelik vazifesi görmektedir.

2.Şiban Han ağız özelliklerini,mahallî deyişleri nazma aksettiren bir şâirdir.Arkaik şekillere ve taklidî söyleyişlere sık sık başvurur.Metinde bu kelimelere hareke konularak söyleyiş şekilleri belirtilmiştir.

106b-107a'daki 182. gazelde de benzeri şekilde taklidî ve kısmen mânâlı kelimelerle kâfiye yapılmıştır.

cām-ı cem cüm 106b-12

bām-ı bam bum 106b-13

dām-ı dem düm 107a-2

kem-i kem küm 107a-4

lām-ı lem lem lüm 107a-6

mām-ı mem müm 107a-8

ṭam-ı ṭam ṭum 107a-10

3.Metnimizde "çettā,çettā-beçe,çettā-zāde,çette,çette-beçe" şekillerinde geçen bu kelimeye Şeyh Süleyman Efendi'nin sözlüğünde "چت cet: alçak âdem,denî,çingene,teres,pis,bîmeze" mânâları verilmiştir.Kâmûs-ı Türki'de de Arnavutça olarak gösterilen ve "1.bölük,güruh...,2.asker bölüğü...,3.çapulcu ve yağmacı takımı.." mânâları verilen "çete" kelimesi vardır.Biz indekste kaynak göstermeyerek "çingene,çete" mânâsını tercih ettik.

4. Şiban Han 2. notta da belirttiğimiz gibi ağız özelliklerini nazma aksettiren bir şâirdir.Türkistan'da sıkça kullanıldığını ve mahallî bir deyim olduğunu A.Zeki Velidi Togan'dan öğrendiğimiz (bkz.A.Z.Velidî,"Şaybak Han'ın Şiirleri") bu şeklin yanı sıra yine 164b-4-5-7-9-11-13 ;165a-2-4'te geçen "bolum bola lay" tâbiri de mahallî bir deyiş olmalıdır.

5. Metinde ایمکن şeklinde yazılan bu kelime imge- 'ten -n ile yapılmış isim olmalıdır. imge-fiilinin metnimizde imgek, imgen- ve imget- türevleri yaşamaktadır. Arapça imkân kelimesi de 34b-4, 76a-8 ve 116b-10'da ایمکن şeklinde yazılmıştır. Bu örnekleri imkân kelimesinin yanlış yazılışı saydık. Fakat burada "eziyet, zahmet" mânâlarına gelmesi gereken bir "imgen" kelimesi söz konusu olmalıdır.

6. "güzelliğe zengin" mânâsına gelen ve "güzel" için kullanılan bu kelime Kıpçak Türkçesinin tipik sözlerindedir. (bkz. A.Fehmi Karamanlıoğlu, Gülistan Tercümesi, s.180, not. 19)

7. Şiban Han, Molla Benâî'nin adını şiirlerinde sık sık kullanmaktadır. (59a-13, 102a-10, 109a-6,...). Bu parçada ise Molla Benâî'nin "Hâli" mahlası söz konusudur. Şiban Han muhtemelen "حالی" kelimesini cinaslı olarak kullanmaktadır.

İlk mısrada Hâli (mahlası); ikinci mısrada hâli (Arapça benim halim), dördüncü mısrada hâli (iy. 3. şahıs), altıncı mısrada Hâli veya hâli (mahlas veya iy. 3. şahıs), sekizinci mısrada hâli (iy. 3. şahıs) ve son mısrada Hâli (mahlas) şeklinde de okunup mânâ verilebilecek olan bu yazılışı biz şiirin tamamını gözönüne alarak ve şâirin tevriye yapmış olabileceğini düşünerek hep Hâli diye okuduk. Diğer şekillerin metnin şerhinde gösterilmesinin daha sağlıklı olacağını düşündük.

8. ET'deki sub "su" kelimesi sub) suw) su şeklinde bir gelişme gösterdikten sonra bu dönemde artık "su" olmalıdır. Ancak Şiban Han'ın arkaik kelimeleri ve gramer şekillerini zaman zaman muhafaza edişi, subçı kelimesinin bugünkü Kazak Türkçesinde de suvsı şeklinde yaşıyor olması (bkz. Kazak Türkçesi Sözlüğü s.247) ve subçı'nın mânâya uygunluğu sebebiyle bu kelimeyi subçı diye okuduk.

9. Burada Arapça ahter "yıldız" kelimesinin y protezi ile yahtar şeklini aldığını sanıyoruz.

10. köprik- şeklinin birik- fiiline benzetilerek yanlış hece bölünmesi (bi-rik) yoluyla (köp-rik-) oluştuğunu sanıyoruz. Fiilden isim yapma eki -k- metnimizde yoluk- (109b-7, ...) örneğinde yaşamaktadır.

SONUÇ

Giriş bölümünde dönemin tarihini ve iktisadî-sosyal yapısını kısaca gözden geçirdiğimiz Türkistan, Türk kültürünün İstanbul'dan sonraki en büyük merkezidir. Eğer Anadolu'daki fetret dönemini hatırlatan mirzâ ve beylerin çatışmaları, Anadolu'daki gibi kısa sürede bitseydi, tıpkı İstanbul'daki gibi bir sürekli kültür çevresi Türkistan'da da oluşacaktı. Türk edebiyatının en büyük şâirlerinden Ali Şir Nevâyî, Doğu Türklerindedir. Nevâyî'den sonra Türkistan bir daha böylesine büyük bir şahsiyet yetiştirememiştir. İmlâ ve bazı gramer özellikleri ile transkripsiyonlu metnini ve gramatikal indeksini hazırladığımız bu çalışma bizim, Şiban Han'ın Çağatay Türkçesi ve Edebiyatı içerisindeki yerini belirlememize yardımcı olmuştur.

Şiban Han göçebe Özbeklerin lideridir. Gençliğinde Arapça ve Farsçayı öğrenmiş, devrin âlimlerinden dersler almıştır. Ali Şir Nevâyî gibi büyük bir zâtın zirveye çıkardığı Çağatay Türkçesi ile şiirler kaleme almış, hattâ Nevâyî'ye nazire yazacak kadar edebî cesarete sahip olmuştur. Şiban Han'ı klâsik Çağatay şâirlerinden ayıran önemli özelliklerden biri, onun kendisini fazla yormadan düşüdüklarini, duyduklarını sanat endişesinden uzak bir şekilde yazıya geçirmesidir. Şiban Han'ın şiirleri Türkistan'ın tarihi ve coğrafyasının manzum olarak karşımıza çıkışıdır. O, şiirlerini yazarken kendi ağzına ait kelimeleri ve gramer şekillerini kullanmaktan çekinmemiştir. Mahallî deyişler, ses taklidî kelimeler şiirlerinde diğer kelimelerle kaynaşmış bir şekilde kullanılmıştır.

Türk kültürünün büyük siması Hoca Ahmed-i Yesevî'den Şiban Han yeri geldikçe saygıyla bahsetmektedir. Şiban Han için Türkistan(Yesi) mukaddes bir yerdir. O, Türkistan'ın hayranıdır. Ab-ı zemzem, Kâbe'de olduğu kadar Türkistan'dadır da. Ayrıca kendi piri Hafız Buharî

onun şiirlerinde hep vardır.Dönemin siyasî hayatına yön veren nakşibendî şeyhlerinin izleri Şiban Han'da da görülür.

Klâsik Çağatay Türkçesi'nin fonetik ve morfolojik özellikleri aşağı yukarı bütün örnekleriyle Şiban Han Divânı'nda da vardır.Önemli problemlerimizden biri ince ünlülü kelimelerdeki k-g meselesiydi.Biz bu problemi kalın ünlülü kelimeleri ölçü alarak çözmeğe çalıştık. Bu arada ince ünlülü kelimelere kalın,kalın ünlülü kelimelere ince ünlülü eklerin getirildiğini müşahede ettik.Bugünkü Özbek Türkçesi'nin temeli bu dönemlerde atılmağa başlamıştır.Biz bugünkü uyumsuzluğun 15.yüzyıldan itibaren oluşmağa başladığı kanâatindeyiz.Bu uyumsuzluk Nevâyî'de ve Babür'de de olduğuna göre imlâdan ziyade fonetik bir mesele olmalıdır.

Şiban Han'daki bir başka özellik ayrılma hâli ekinin yer yer -dan,-den'li oluşudur.Codex Cumanicus'ta da -dan, -den olan bu ek bütün klâsik Çağatay metinlerinde -dın, -din, -tın, -tin'dir.Biz bu -dan, -den'lerin Batı Türkçesinin tesiriyle olduğu kadar J.Eckmann'ın da dediği gibi Kıpçak Türkçesinin tesiriyle ortaya çıktığını düşünüyoruz.

Eski dönemlerde Doğu Türkleri ile Oğuz Türkleri arasındaki kültür alış verişi bugünkünden daha canlı idi.Kutadgu Bilig'in Viyana nüshası 300 sene İstanbul'da kaldıktan sonra Hammer eliyle Viyana'ya gitmiştir.Yine Atabetü'l-Hakâyık'ın,Divân-ı Hikmet'in Anadolu kütüphanelerinde çeşitli nüshaları vardır.Keza Nevâyî Külliyyâtı,Anadolu'da sık okunan eserlerdendir.İstanbul şâirlerinin Çağatay Türkçesi ile şiir yazmaları boşuna olmasa gerektir.Şiban Han,Ahmedî'nin İskender-nâme'sini yanından ayırmamakta;Seyyid Nesimî'yi okumakta ve ona nazireler yazmaktadır.Hattâ Divânı'ndaki BatıTürkçesi özelliklerinin bazıları bu tip eserlerin etkisinkaldığından olsa gerektir.

Burada son olarak şunu söylemek mümkündür.Şiban Han,Özbek Dili ve Edebiyatı'nın oluşmasında hizmeti

inkâr edilemeyecek bir şahsiyettir. Hem hükümdar olarak, hem de şâir olarak tarihte yerini alan, dönemine imzasını atan bir Türk devlet adamıdır.

BİBLİYOGRAFYA

- AKA İsmail ; "Asyadaki Türk-İslâm Devletleri-Timurlular Devleti", doğuştan günümüze Büyük İslâm Tarihi, 9.c., Çağ Yay., İstanbul, 1988.
 _____ ; "Şeybani (Şibani) Han" md., TA, c.30, s.267.
- AKALIN Mehmet ; Tarihî Türk Şiveleri, Atatürk Ü.Yay.No: 551, Ankara, 1979.
- AKBIYIK Özay ; Şeybani Han Divanı, İstanbul, 1968 (İÜEF mezuniyet tezi, T.797).
- ALİ b.Hüseyin el-Vâiz el Kâşifî (Safî) ; Reşahatü Ayni'l-Hayat, (Ter.Mehmed Maruf), İstanbul, 1279.
- ALPARSLAN Ali-ERASLAN Kemal; Kâmrân Mirzâ'nın Divânı I, TDED XXIII(1977-1979), İstanbul, 1981, s.37-163.
- ARAT R.Rahmeti ; Gazi Zahirüddin Muhammed Babur, Vekayi, Babur'un Hâtıratı, c.I, (Önsözü ve tarihi özeti yazar: Y.Hikmet Bayur) 2.baskı, TTK Yay., II.Dizi-Sa.5^{al}, Ankara, 1987; c.II, Ankara, 1946.
 _____ ; Atabetü'l-Hakayık, TDK Yay., İstanbul, 1951.
 _____ ; "Türk Şivelerinin Tasnifi" TM X, İstanbul, 1953, s.59-139.
 _____ ; Kutadgu Bilig III-İndeks, TKAE Yay.İstanbul, 1979.
- ATALAY Besim ; Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi I-II-III, TDK Yay., Ankara 1939-1940-1941; Dizin, Ankara, 1943.
 _____ ; Abuşka Lûgati veya Çağatay Sözlüğü, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara, 1970.
- AZERBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜGETİ; (Kollektif), Azerbaycan SSR Elmler Akademiyası Nesimî Adına Dilçilik İstitütü, 4 c., Bakû, 1964, 1980, 1983, 1987.
- BARTHOLD Vassiliy Vladimiroviç; "Şeybânîler" md., İA,

c.XI,s.456-458.

- _____ ; Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler,
Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1975.
- BEREZİN N.İ. ; Anonim "Şibanî-nâme", Kazan, 1849.
- BOROVKOV A. K. ; "Özbek Yazı Dilinin Kurucusu Ali Şir
Nevâî, Çev. Rasime Uygun, TDAY-Belleten,
Ankara, 1954, s. 59-96.
- BOUVAT L. ; "Şeybânî Han" md., İA, c.XI, s. 454-456.
- CAFEROĞLU Ahmet ; Çağatay Türkçesi ve Nevâî, TDED, c. II,
Sayı: 3-4 1948 , s. 141-154.
- _____ ; Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, TDK Yay. sa-
yı: 260, İstanbul, 1968.
- _____ ; Türk Dili Tarihi, I-II, 3. baskı, İstanbul,
1984.
- CANPOLAT Mustafa; Ali Şir Nevaî, Lisânu't-tayr, (İnceleme-
metin-dizin), Ankara, 1972, (AÜ DTCE do-
çentlik tezi).
- CANPOLAT Mustafa, ERİMER Kayahan ; Tıpkıbasımlarıyla Türk
Dili ve Edebiyatı Örnekleri, AÜ DTCE Yay.
No: 308, Ankara, 1981.
- CLAUSON G. ; Sanglax A Persian Guide to the Turkish
Language by Muhammed Mahdi Xan, E.J.W.
Gibb Memorial Series XX, London, 1960.
- _____ ; An Etymological Dictionary of Pre-Thir-
teenth-Century Turkish, Oxford, 1972.
- ÇELEBİOĞLU Âmil ; The Ottoman Empire In the Reign of
Süleyman The Magnificent, Vol. II, İstan-
bul, 1988.
- DEVELLİOĞLU Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,
Ankara, 1970.
- DEVLET Nadir ; "Asyadaki Türk-İslâm Devletleri-Çağ-
tay Devleti" doğuştan günümüze Büyük
İslâm Tarihi, 9.c., Çağ Yay., İst., 1988.

DREVNETYURSKIY SLOVAR ;AN/SSSR,İnstitut Yazıkoznaniya,
Leningrad,1969.

EBU'L-GAZİ BAHADIR HAN;Şecere-iTürk,(Rıza Nur Yayını.
Matbaa-i Amire,İstanbul,1343-1925) .

ECKMANN Janos ;"Çağatay dili hakkında notlar",TDAY-Bel-
leten,1958,s.115-126.

"

—————;Çağataycada yardımcı cümleler";TDAY-Belle-
ten,1959,s.27-58.

—————;"Çağatay dili örnekleri I,TDED IX (1959),
s.33-64.

————— ;"Çağatay dili örnekleri II,TDED X(1960),
s.65-110.

—————;"Küçük Çağatay Grameri",TDED (1960),s.41-
64 (tamamlanmamıştır.).

————— ;"Çağataycada isim-fiiller",TDAY-Belleten,
1962(1963),s.51-60.

—————;"Çağatay dili örnekleri III",TDED XII
(1963),s.157-174.

—————;"Çağatay Edebiyatının son devri(1800-1920)"
TDAY-Belleten(1963),Ankara,1964,s.121-156.

—————; "Çağatay dili örnekleri IV",TDED XIII (31
Aralık 1964),İstanbul,1965,s.43-74.

—————;"Çağatayca"(Çev.Mehmet Akalın,Tarihî Türk
Şiveleri,Atatürk Ü.Yay.,No:551,Ankar,1979,
s.225-262).

—————;"Doğu Türkçesinde bir Kur'ân çevirisi",
TDAY-Belleten 1967(1968),s.51-59.

—————;The Divan of Gadâ'î,Indiana University
Publications,Uralic and Altaic Series,
Vol.113,Bloomington,1971.

—————;"Kur'ân'ın Doğu Türkçesine tercümeleri"
(Çev.Ekrem Ural),TDED XXI,1974,s.15-24

- _____ ; Çağatayca El Kitabı (Çev.Günay Karaağaç)
İÜEF Yay.No:3412,Istanbul,1988.
- ERASLAN Kemal ; "Seydi Ali Reis'in Çağatayca gazelleri",
TDED XVI (1968),s.41-54.
- _____ ; "Doğu Türkçesinde ek uyumsuzluğuna dair",
TDED,XVIII (1970),s.113-124.
- _____ ; "Azim Hâce'nin hikmetleri",TDED XIX (1971),
s.193-230.
- _____ ; "Nevâyî'nin 'Hâlât-ı Seyyid Hasan Big'
risalesi",TM XVI (1971),s.89-110.
- _____ ; "Halis'in hikmetleri",TDED XX(31 Aralık
1972),Istanbul,1973,s.105-156.
- _____ ; "Manzum Oğuznâme",TM XVIII (1973-1975),
Istanbul,1976,s.169-244.
- _____ ; "Yesevî'nin Fakrnâme'si",TDED XXII (1974-
1976),Istanbul,1977,s.45-120.
- _____ ; Ali Şîr Neâyî,Nesâyimü'l-Mahabbe min Şe-
mâyimi'l-Fütüvve-Doktora Tezi- İÜEF Yay.
No:2654,Istanbul,1979.
- _____ ; Ali Şîr Nevâyî'nin"Hâlât-ı Pehlevân Muham-
med "risalesi,TM XIX (1977-1979),Istanbul,
1980,s.99-164.
- _____ ; Eski-Türkçede Isim-Fiiller,İÜEF Yay.No:
2731,Istanbul,1980.
- _____ ; Divân-ı Hikmet'ten Seçmeler,Kültür ve Tu-
rizm Bakanlığı Yay.,Ankara,1983.
- _____ ; "XV.Yüzyıl Çağatay Edebiyatı Büyük Türk
Klâsikleri,3.c.,Ötüken-Söğüt Yay.,Istanbul
1986,s.59-134.
- _____ ; "XVI.Yüzyıl Çağatay Edebiyatı",Büyük Türk
Klâsikleri,4.c.,Ötüken-Söğüt Yay.,Istanbul,
1986,s.343-369.

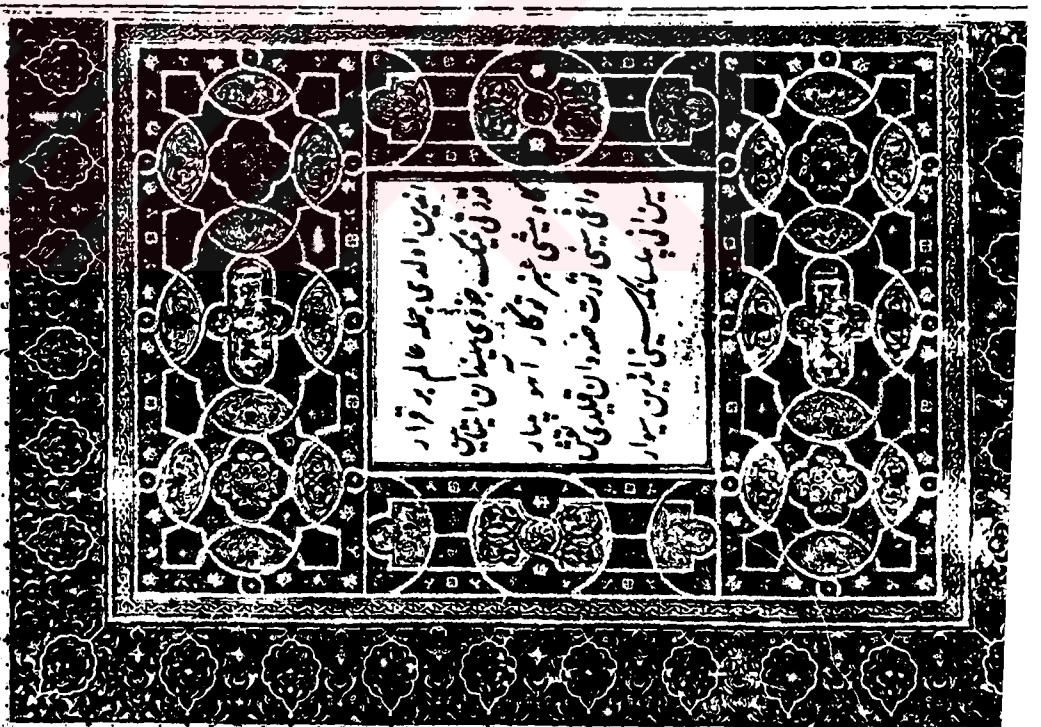
- _____ ; "Çağatay Şiiri", TDK Türk Dili Dergisi-
Türk Şiiri Özel Sayısı II, sayı: 415-416-
417, Ankara, 1986, s. 564-718.
- ERCİLASUN Ahmet Bican ; Kutadgu Bilig Grameri-Fiil, Gazi
Ünv. Yay., Ankara, 1984.
- EREN Hasan ; "Çağatay Lügatleri hakkında notlar", DTCEFD
VIII/1-2 Ankara-1950.
- _____ : "Türk Dili" md. Türk Ansiklopedisi, 32.c.,
Ankara, 1983, s. 72-79.
- ERGİN Muharrem ; Azerî Türkçesi, İÜEF Yay., No: 1633, İkinci
Baskı, İstanbul, 1981.
- _____ ; Türk Dil Bilgisi, 8. baskı, Boğaziçi Yay.,
İstanbul, 1983.
- GABAİN A. von ; Özbekische Grammatik, Leibzig und Wien, 1945.
- _____ ; Eski Türkçenin Grameri (Çev. Mehmet Akalın),
TDK Yay: 532, Ankara, 1988.
- GROUSSET Rene ; Bozkır İmparatorluğu, (Çev. Dr. M. Reşat Uz-
men), Ötüken Yayınevi, İstanbul, 1980.
- GÜLBEDEN ; Hümayunnâme, (Farsçadan çeviren Abdürrab
Yelgar), TTK Basımevi, Ankara, 1944.
- GÜNGÖR Erol ; Tarihte Türkler, Ötüken, İstanbul, 1988.
- HACIEMİNOĞLU Necmettin ; Kutb'un Husrev ü Şirin'i ve Dil
Husûsiyetleri, İÜ Yay. No: 1378, İst., 1968.
- _____ ; Türk Dilinde Edatlar, Milli Eğitim Basım-
evi, İstanbul, 1984.
- _____ ; Yapı Bakımından Türk Dilinde Fiiller, cök
yayınları, (İstanbul), 198
- HALİL EDHEM ; Düvel-i İslâmiye, Devlet Matbaası, İstan-
bul, 1927.
- HAYİT Baymirza ; Türkistan-Rusya İle Çin Arasında, Otağ
Yay., (İstanbul), 1975.
- HOFFMANN H.F. ; Turkish Literature A Bio-Bibliographical
Survey, Section III, Part I, Utrecht, 1969,
vol. 5

- İNAN Abdulkadir; "Çağatay Edebiyatı", Türk Dünyası El Kitabı, TKAE Yay., Ankara, 1976, s. 484-501.
- KADRİ H. Kâzım ; Türk Lügati, 4 c., İstanbul, 1927-1928, 1943-1945.
- KAFALI Mustafa ; "Timur" md. IA. c. 12/1, s. 336-346.
- _____ ; "Şiban Han Sülâlesi ve Özbek Ulusu", Atsız Armağanı, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 1976, s. 295-306.
- KAFESOĞLU İbrahim ; "Öndördüncü Yüzyıldan Sonra Orta Asya'da Kurulmuş Türk Devletleri", TDEK, TKAE Yay., Ankara, 1976, s. 969-973.
- KARAAĞAÇ Günay ; Lutfî Divanı, İstanbul, 1983, (İÜEF doktora tezi).
- KARAMANLIOĞLU A. Fehmi ; Seyf-i Sarâyî, Gülistan Tercümesi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1978.
- KARATAY F. Edhem ; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, 2. c., Topkapı Sarayı Müzesi Yayını, İstanbul, 1961.
- KAZAK TÜRKÇESİ SOZLÜĞÜ ; (Çev. H. Oraltay, N. Yüce, S. Pınar), Türk Dünyası Araştırmaları Yay. No: 8, İstanbul, 1984
- KOCAOĞLU Timur ; Şeybânî Han'ın Hayatı, Sanatı ve Divanı'nın 117. Gazele Kadar Transkripsiyonu, İstanbul, 1971 (İÜEF mezuniyet tezi T. 1043).
- KÖPRÜLÜ Fuad ; "Çağatay Edebiyatı" md. IA, c. 3, s. 270-323.
- KÖSOĞLU Nevzat ; "15. Yüzyılda Türk Dünyası" Büyük Türk Klâsikleri, 2. c., Ötüken-Söğüt Yay., İstanbul, 1986, s. 71-103.
- KÜRKCÜOĞLU K. Edîb ; Fuzûlî-Beng ü Bâde, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.
- _____ ; Seyyid Nesimî Divânı'ndan Seçmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.: 612, Ankara, 1985.
- LESSING F. D. ; Mongolian-English Dictionary, California, 1960.

- LEVEND A.Sırrı ; Ali Şir Nevâî I-IV, TDK Yay., Ankara, 1965-1966-1967-1968.
- MAZIOĞLU Hasibe ; Fuzûlî ve Türkçe Divanı'ndan Seçmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.: 675, Ankara, 1986.
- MUALLİM NACI ; Lûgat-ı Naci, İstanbul, 1317.
- MUHAMMED MU'İN ; Ferheng-i Farsî 4. baskı, Emir Kebir Yay., 6 c., Tahran, 1360.
- MUHAMMED SALİH ; Şeybânî-nâme, (Melioranskiy yayını, St. Petersburg 1908),
- ÖZBEK EDEBİYATI TARİHİ ; (Kollektiv), c. II, Üz. SSR, Fen Neşriyatı, Taşkent, 1978.
- ÖZBEK TİLİNİN İZAHLI LUGATI; (Kollektiv), Özbekistan SSR Fenler Akademiyası A.C. Puşkin Namidagi Til ve Edebiyat İnstitüti 2 c., Moskva, 1981.
- RADLOFF W. ; Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, St. Petersburg, 1893-1911.
- REDHOUSE J. W. ; Turkish and English Lexicon, Çağrı Yay., 1978.
- ROEMER H.R. ; "Timurlular"md.-İA., c. 12/1, s. 346-370.
- SARAY Mehmet ; Atatürk ve Türk Dünyası, Acar Yay., İstanbul, 1988.
- SERTKAYA O. Fikri ; "Osmanlı Şâirlerinin Çağatayca şiirleri", TDED XVIII (1970), s. 133-138.
- _____ ; "Osmanlı Şâirlerinin Çağatayca şiirleri II", TDED XIX (1971), s. 171-184.
- _____ ; "Osmanlı Şâirlerinin çağatayca şiirleri III ve Uygur harfleri ile yazılmış bazı manzum parçalar I", TDED XX (31 Aralık 1972) İstanbul, s. 157-184.
- STEINGASS F. ; A Comprehensive Persian-English Dictionary, (Seventy Impression), London, 1984.
- ŞEMSEDDİN SÂMÎ ; Kâmûsu'l-Â'lâm, 6 c., İstanbul, 1306-1316.
- _____ ; Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay., İstanbul, 1978.

- ŞEYBÂNÎ(veya Şibânî)ler md. TA.c.30,s.267-268.
- ŞEYH SÜLEYMAN EFENDI-Yİ BUHÂRÎ;Lugat-i Çağatay ve Türkî-yi Osmânî,Istanbul,1298.
- ŞİBAN HAN ;Bahru'l-Huda,(Londra,British Museum,Add. 7914,y.1b-22b).
- ;Divân (Topkapı Sarayı,3.Ahmed Kitaplığı, Nr.2436.
- ŞÜKUN Ziya ;Farsça-Türkçe Lûgat-Gencine-i Güftar Ferhengi Ziya,3 c.,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1984.
- TARAMA SOZLÜĞÜ ;TDK Yay.,8 c.,Ankara,1963-1977.
- TEKİN Talât ;A Grammar of Orkhon Turkic,Indiana University Publications,Uralic and Altaic Series,vol.69,Mouton and Co.,The Hague, The Netherlands,1968.
- ;Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler,H.U.Yay. No:B.15,Ankara,1975.
- TOGAN A.Z.Velidi;"Şaybak Han'ın Şiirleri",Yeni Türkistan, Nu:1,Istanbul,1927.
- ;"Ali Şir" md.İA.,c.1,s.349-357.
- ;Umûmî Türk Tarihine Giriş,3.baskı,Enderun Kitabevi,Istanbul,1981.
- ;Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi,2.baskı,Enderun Kitabevi,Istanbul,1981.
- TUNA O. Nedim ;"Göktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller",TDAY-Bulleten,Ankara, 1960,s.213-282.
- TÜRKMEN DİLİNİN SOZLÜĞÜ ;M.A.Hamzayev'ing umumi redaksiyası bilen,AN TSSR Inst.Yaz.,Aşabat,1962.
- VILYAMINOV-ZERNOV V.de ;Dictionnaire Djaghatai-Turc,St. Petersbourg,1869.

- WATERSON Natalie ;Uzbek-English Dictionary,Oxford University Press,London,1980.
- YAKUBOVSKIY A.Yu. ;Altın Ordu ve Çöküşü(Çev.Hasan Eren), İkinci Basılış,Kültür Bakanlığı Yay.: 226,Ankara,1976.
- YAVUZ A.Fikri ;Kur'ân-ı Kerîm ve Meâl-i Âlisi,İstanbul, 1979.
- YUDAHİN K.K. ;Kırgız Sözlüğü (Çev.Abdullah Taymas) 2 c.,TDK Yay.,Ankara,1945-1948.
- YÜCEL Bilâl ;Babür Divan'ı (Metin-Gramer-Sözlük) Ankara,1986,Hacettepe Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi).
- ZÜLFİKAR Hamza ;"Çağatayca bir Kur'ân tefsiri,Türkoloji Dergisi,c.VI,sayı:1,Ankara,1974,s.153-195.

این بین اہل عالم برقرار
 قرآن مجید جو فی سبیل اللہ
 کا وہی غیر توکار آمو پمار
 داعی نبی قوت خدا ان قلبوں
 میں لپی چلا گیا ہے نبی لہون سوار

TES Great
 About III
 No. 2520

2b

مرزا ایس قیود پین نیک پیل
 انجا بار ویر لال زینک کنی اول اجار
 نینک صدیک دورین نین ال صیل
 بوئل دور ناکل صیلدن قار
 او ش نیک دور ملک قید بار غاکین
 سینی جو سرس هو اندین قوار
 ای شبا نی پرتیک بین نی نل
 نیک اشک اتی بو کاکدن اوزار
 ای پین بر طینک نیری پیکان پر و بار
 قید نیک دش نینک پیل عاشق لرتیکه انما ر
 قطره سنی لطفونک یز اول صدق قوریا قیز
 لونی لالا قیود کین ملک و رشا سوار

3a

ای نینک ذاتیک نینک بو صبر نین نی یاز
 ای نینک لطفونک وجود نیک حساب و پشمار
 اول آفرین قسین بارجه عالم داعیان
 بارجه عالم قیدیب سیر قرتیک کنی آشمار
 یال العالمین نین لار و جم قیل
 سین کم دین غدر خواه و نیز خطا دین شمسار
 کرد کاک سنسین اول درک اور کلونک پیل
 آسمان لار غرض روج ویر کاک بر ب بین قرار
 یور قویار لار حضرت جو دیکان دانشمند شیخ
 باش قویار لار خاک در کاک نینک شاه و جسم یار
 کافر و مومنین قیل نیک غرتیکنی حساب
 کیسه کی لطفونک دین بر طیمه بولور ولی اعتبار
 ایله یی کیم شاه غمت حالینه لطفونک پر لبارق

کوزونک زور ترک شلما باجک دور بیل رعا
 غلار نیک لال و نرسن قد نیک سرد صوبور دور
 جسم قد نیک ای لبر و شول سل سخن دورین
 خیشک دور لولوی لال بیک یا قوت اجرد دور
 شانی جان منور دور و شول نازک نمولین زین
 متن خنک مشکبار نیدن زنی عالم سطر دور
 هر کون غمی عشقی دین که نکلورده مشر قیلور
 صد توبه نی سیند و دوب یوز توبه اتر قیلور
 جسم ان غمیدین دلدار باغ سر بنی قیلور قانتین
 لالچی که نکلورده نی اول قنف جگر قیلور
 کوزوم و لیکور بولسه اول ای نیک انباری
 پلور منانی کند دین یا شیننی اتر قیلور

یادت لب لعلیک کراب بیات اولسه
 سودای سرزنونک صغرای شکر قیلور
 شیبانی تو کوب پشین بی چون بید اترشی
 بوچیدین ان نیک تور قهای سوزینی کتر قیلور
 ترشا حکیک کوز که اول که تو کورک کل کولور
 طوطی او که تو که و اکر قیلور نظر بیل بو لور
 یکه اول خورش فال که کور سام آی یوزیندا دور بیل
 زلفی سالیه یوزونکا جلف بیل بو لور
 من ضیل و یک کفنداریم جسمی نیک اوتیند من
 عشق اوتیند من نم یا کس بین بیلداری کلور
 کوشا بیخا ز دور کج سنون نیک مقصدی
 اولکه بولغای مست و مجنون آردوسی مل بو لور

<p>شبنمینی کونکھیدا و اعشینی ترا سی بار شبنک دین کجک ایدی عشی غا اوزونکے م</p>	
<p>اول ناز خالیدین کوزی او چادور ۶</p>	<p>واصف</p>
<p>هرکیدا که عش اوله اولتی و الاود کجک بار شبنمینی عاشق می شمش تر تشار</p>	<p>جن ایسی بیو سام منک پی طیار دور کونکھو که کونکھید اول شاکرم بر</p>
<p>چال اسن لاری فرسه غوز خادور کیم عشی تیرین کیکه پرواز شادور</p>	<p>منشوق تیا دور و ایم کونکھونی کونکھو منسله بر داسن مندن قاشی و منشته</p>
<p>مدوشش اور عقلم کیم کاش خادور کوز تا بیغ یی کجکی هر دیشده سلا دور</p>	<p>چام بجز اگر که سام اول عارضی چا که رسا تیا یوزین کون اول بر سر سیا</p>
<p>دوشش اولکلی ای شیان اول جام ایسی زاده نیتیار منین اول دوا سلا دور</p>	

<p>دلی بالاکیر کوی کونکھیک بر خیالین ای تیا بین قایسی می توز اوق ایس قایسی بر کجکان ایرود</p>	<p>نوسور دین ایدی کونکھوم خاد که کوم کور ما دیم او شوزونکھیک شیکلاری کور ککان کور ککان ایرود</p>
<p>خبره لاله سورتین کور کالی جانهین کجکینز بل شبنک عشقیدا جانهین کجکان نوان ایرود</p>	<p>دورن و کور کج او شواته الان اینک زلف ایرودین کیم تو یاشش غ کوز قار یوز لسه می جوان ایرود</p>
<p>نیزین مجلسی تر قاق می منو لین زهر می شش نیزین باهه ایسام زهر قاق قان ایرود پوشش بنه نیاسی دیر زالی قلی کینکینز</p>	

برو لولہ تا بادی بری بری بوز بوز بیرا صاحبک و چستان و جود مسک قوی لیدی رتبه قوی مرغ سوز غنچه بلار شینی سیکل کند اور حقا تی قوی بولی نیک بولی بری بری بند سکر عیقل بر اینج کور کول	بیرا بوسک ایله موسی بیالی و برلا و فولدی کوز غنچه تور و ایرور و سرب ساتی لولی بری سکا کور تور اسر و الار پله اتا و اوز کلا دور نیر قوت و کولای تا و سیکله جوجان و ب تور و غنچه ایو	بنیانا قاوراران را یا غنچه سیکل اوش قور و	صوفی زانو بر بوز کور کت ایلی کور بک بر بوز لول و توکلی کین میساب اول بوز اوز قوت مذهب بیانیب اول جود
--	---	--	---

ایسی کور ایله غوغا ایس حقا کین فی بولور و ایس اوشهر لار دین بولای غافل بی سالی نیر من ظایم اویج کور کور و الی بولور دین قاروی کور ار و او ایک ختم کین کولی کور کور سوزنی تور غنچه بولدی یا و او غلاص لولی شور دین مثل او او اوشانین بولدی اویج کور کور و	دانی دیم اویج کور کور کور کور جامل کور ایسک بیک غنچه بولک سوزنی قان اول بولدی مان قور کور کور کور کور کور جامل کور کور کور کور کور شان سوز لار دین ال بیس بیس ایک سوز بوز بوز کور کور دانی
---	--

مرصع	<p> نوکونی انخیزین برنگ شامخت خانق ترخانم کوب نصبت لار ایب سباروی شسته دوی ارسا اطلاق خوشی کوشک کلب قادی داندجهونی تک بخت اونی ضیفه برن تک جامه خزینه کوشتی بره عاش آری دین و عارف اردو دین عشق تک مرصع ماکه سین تبت جباروی می شیک کخوم شیک مسطانی وسطاطن تم شیک شامه بازی دای براسی بانی تمی شیک کرم دربی شیک روتی و خال کبی شیک سل زی قوی دنی دارو جبه ام زین پی دای کجی لار و کس تانی شیک پی دای حسن شیک کوری دای زینیل جوری شیک کزنگ زنگ قزین کز لاد کور کولار جوبانی مخلص تون کون تخمین برود دینه متن شری شیک جاکه سین ستل ریا سین و تلاب دانی شیک کرونه تاز قلیب لار زار ایچمه آهوه بر شیک دایند بر لدم نیمه دانی شیک دوشیک کزنگ شیک زکی شری قیات کزنگ زنگ </p>
------	--

سوره غزوی ککار لار توین توروب دور بر عناش کین بیاب و بر
 خوشی شیک شمش نشیم دیک شیک کنگونی تلاب زاهد لار ار اسیندن
 ایب مستی لار بر میزین کوروب عاش لار بار زار نوز ایلی اول سر کر دا
 عطار کاین ایتم دینه نازین لار اول کی که جو شیک یوزنکا شیک مز
 حلیتم دینه نازین لار شیک عزت کایری شیک لاجور خوشی شیک یوز
 کزوم شیک تان تن شمشین انشان این قیلو ساجیم آه شیک جالوم
 ناز شیک دماغنه شنبوی از قله اروی اوزمه سبن اوزتوب علی کازار
 باغلاب عشق خار بر لار لارن قلغای یردی وتی بود کان شیک تاش
 لاری بی جتوروب توروم داتش کیم تک بیلیج یوزیندن ترغ ایب
 شیک خوریند تاشی شیک قینان قزین کوروب بو صم یوزی شیک یوز
 سین لاری ارسا اول شیک شاموسی ایب کزنگ یوز اقطر حله
 عشق اوتور غایین کوروب اوزین کیت ایکی کل انشان کوروب یوز پری
 لار علی دوز حال بوردوب توروب بیارب شکار سردی من م

اور دم دین کتب عشق تیرے کو رب کرم دلی ہر لایہ زوم تو بین پر
 آتش نیرم فراودین آتش نیرم مجرمین ہون تو بے برجات فی اوسون
 پرتھیرین کجا کی نہ بیکن جان کن کہ زانی کوری پر لایہ نہ یا کھنچ وال کن
 آید می ضم ز ایک و ایشک جانی یک سرور یک ایروی دست
 حال صابک نیک خط و خالیہ مظاہر قیام بری نیک عالمین
 خبر دار بغالی پر نیک اور کار اور دنی سین کس نیک کو مری
 اور کار اور برق قاشق سینی ز کم حک جوری و بر خانی آتیم
 آہ او شوال لای نیک کو نکل مسلمان دودین
 سزا مسخندان اور بان شکر افشان دودین
 مکان قیلے تم عمل دنی کو کرسا کو ز لایم اول بر خالیہ فی شمش آتیم
 نیرین لاری ضم سمنو کھنچنور اور لار
 جوری پاکیزمین سین بارم جیران دین

تری خزاں لیلی نیک کوز قاشق بولوم آسیر
 نیک دنا سو قیام خان اول عیر افشان دودین
 اسی شبانی وار نیک زرتیم دور قویا سنے
 سین پلو کسین قدیری کیم کو ہر افشان دودین
 و ایضاً
 زہبار اولدی جھواریغ و پستان دودین
 مایا توت اود کیم عالم کستان دودین
 یہ پوزی سانغ جھاکسین لوری آتون صون نیک
 لار لار اتون یوزنیز اصل بر مر جان دودین
 بر لکی یاز دوست جھار جاسی رو بہشت
 بو جھلدا قاضی مولا شخص زردان دودین
 ہر کہ دونا دورا چاکاس خرویمیم لاریک
 توبہ قیامان ارایش کاشک خندان دودین

زمانی نامزدان تن نے ایک دن ہر ماسی سے		کہہ آئی سب لوگ عطاوار جاواریوں تھوڑے ہیں	
بکتر تھی ان سکر ایسڈم بکتر بکتر	اروان تھی سپر خزانہ عرواوی	شاہی بی بی قصبہ میں ان اشہد	مطیع اطاعتی کا عالم چلت چلانی در
		دلہم جرمینا تیکان زخمیرم نے	اور کابری کلاسہ بروردیہ کدم نے
کوڑا تک اونہ سو بیغ بیغ بار مای بیغ		اوشہ لکرا سیدنا میں بکسین سنہم نے	
کر وہ قلم عاتقہ در ویدہ سرم	کہہ کھینک تھی تم کو کل جینہ		
سج شہ اسٹیک عالی بی اسر کھائی		اڈین در کابرتیکہ قلاویہ پرم نے	
		ولہ ایضاً	
		راز نامہ کیم ایسڈم بروردیہ پرم نے	

دیکھ تو عباس عیش مرم بکتر		اول حاجت بہی رونما ہی آج تم نے	
عوضہ ملک ککھہ راری فنا دور	توہ شہیم زوم ایکدن کاجم نے	نور توت مکریدین دوشہ کبری ہر کاکا نکا تپای	
مکھری ہر کاکا نکا تپسون اول خرچہ پستہ تھی		اسی شہبان تو ماشق سینہ کونکول نی نم برورد	
		اول تھائی تھ سینہ بلای سنہ غم نے	
		ہر نالیہ تو دور ہر مہربان کدم نے	
عبداللطیفان پانک اول صریہ کھنٹی	آوی یاریہ تپینہ پرم پرم نے		
		اول کبرکچہ پینہ قینما ہی فا اول تم نے	
		توسیل اول سترکی واز تپہ روری جم نے	
		اسی شہبانی او تھان اتوق سفا روری تالیہ	
		ایسی کور کیم خاطر صاف و دل خرم نے	

182b

کیرورانی بیک بوجیک ترشہ	بروز چ قلاوی ہین سنگ
بروات ایچا پرو سندھ جانیم	اور قومی بولدی ترشہ سنگ
شنگکین ہان کو کھوم اسرار	غازیو اب کندی قواس اسرار
ہر کو یہا عشق ترشہ بیک	چوہو خیال اور کھتور اسرار
جوانید میں ناک اور کلاکون	برسن پور سنگ کی دیک
یہی ترشہ جی جی اب اولاکیم	سوکالی سنگ کی دیک
کر لکیشی قاشی ترسے بر لا	سز عشق دور بکر بری بر لا
لف و ہر دینی ترشہ ترشہ کن	آسون حق بکر ترشہ بر لا
ہان ذہن اور ایسا ترشہ کن	کل قومی دیک ترشہ بر لا

183a

کل شینی کر کالی اندوم برشیم	کھار سنی قلاوی نیار میل
کریم عشق ایو با عطا کسرواد	زینفانی کجا ترشہ م ارواد
شنگاری ہر کوئی نلا دور پیل	سوں حیدر نوی بیک ہر باد
ہر کو یہ عشق ترشہ ترشہ	سالدی بولا واسینا اول تار
اول لک ترشہ ترشہ ترشہ	ہان ترشہ اسرو کف رات تار
اسلام بیک ترشہ ترشہ	یو بیک ترشہ ترشہ ترشہ
بیشیم ترشہ ترشہ ترشہ	اور کھم ترشہ ترشہ ترشہ
اور کجا بیک ترشہ ترشہ	اسلام بولدی بولدی کلا ترشہ
سرخ شنبانی بیک ترشہ ترشہ	سوں ترشہ بیک ترشہ ترشہ

7417

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

Ş İ B A N H A N D İ V Â N I
(İ n d e k s)

YAKUP KARASOY

Tez Danışmanı

Prof.Dr.Ahmet Bican ERCİLASUN

KONYA-1989

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

İNDEKS SIRASI

1.İndeks'e metinde geçen her kelime(başlıklar dahil) alınmış ve karşılıklarına mânâları verilmiştir.Kelimeler,asıl mânâları da dikkate alınarak,metin esas tutulmak sûretiyle mânâlandırılmıştır.

2.Şahıs ve yer adları hâriç,yabancı kelimelerin hangi dilden olduğu işâret edilmiştir.Alüftelik'ta olduğu gibi yabancı bir kelimeye Türkçe ek getirilmiş ise kelime kökünün hangi dilden olduğu belirtilmiştir.Kök, madde başı olarak zaten mevcut ise,o kökten Türkçe ekle türemiş kelimenin hangi dilden olduğu gösterilmemiştir.Örnek olarak arzu maddesinde arzu'nun Farsça olduğu belirtilmiş,arzula- maddesinde arzu'nun Farsça olduğunun belirtilmesine lüzum görülmemiştir.

3.Farsça tamlamalara mânâ verilmiştir.Ancak biz mânâyı sadece muzaf(tamlanan)'ın geçtiği yerde verdik.Muzâfün ileyh olan kelimelerde mânâyı tekrarlamadık.

4.Esas itibariyle Kutadgu Bilig'in indeksinin başında verilen "İndeks Sırası"nı tatbik etmeğe çalıştık.Ancak bazı farklılıklarımız da oldu.Biz KB'deki fiil sırasına uymadık.Fiillerin sırasında ve bazı teferruatta Gülistan Tercümesi'ndeki sıraya ve imlâyâ uyduk.Bizim kullandığımız indeks sırası ana çizgileriyle şöyledir:

İSİM

A.Yalın teklik hâller:

Yalın + edatlar (Sıfat tamlamaları) + Soru
" + yardımcı fiiller

Farsça tamlamalar

İlgi hâli

Yükleme hâli

Yaklaşma hâli

Bulunma hâli

Ayrılma hâli

Vasıta hâli

Eşitlik hâli

Yön gösterme hâli

B.İyelik şekilleri(Kendi içinde yukarıdaki sıra.)

C.Çokluk şekilleri (Kendi içinde yukarıdaki sıra.)

D.Geçici ekli isim şekilleri.

Fiil

Fiil kök veya gövdesi

A.Müspet fiil çekimi:

Emir

+ Soru

Görülen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman

Geniş zaman

Gelecek zaman

Şimdiki zaman

Şart

Birleşik kipler (İktidarî)

Zarf-fiiller

İsim-fiiller

Fiil isimleri (-mak/-mek kirek)

B.Menfi fiil çekimi

(Kendi içinde yukarıdaki sıra.)

A

- āb (f) su
 ā. u t̄āb "güzellik,tâzelik" 23a-1
 ā.-1 ḥayāt "hayat veren su,bengi su" 40a-1,
 72a-3,165b-1,175a-12
 ā.-1 ḥayvān "hayat veren su,bengi su" 13a-12,
 41a-8,172b-13
 ā.-1 ḥayvāndur 155b-2
 ā.-1 ḥayvāndın 27a-3
 ā.-1 Ḥızr "Hızır suyu,âb-1 hayat" 142b-9
 ā.-1 Semerkand "Semerkand suyu" 71b-7
 ā.-1 Zemzem "zemzem suyu" 70a-4
 ā.-1 zülāl "berrak su" 43b-12,138b-9,187a-12
- ābād (f) bayındır
 a. eyle- 83a-3
- abdāl (a) derviş, aptal
 a. 166b-8
 a.-1dın 129a-13
- ābher (a) nergis(veya yasemin) çiçeği
 ā. 59b-8
- āb-tābe (f) ibrik
 ā.-dür 53a-4
- Abtahī (a) Mekke-i Mükərreme'de Kâbe'nin bulunduğu vâdī
 A. 178b-8
- āc (a) fil dişi
 ā.-dın 187b-4
- ācāyib (a) acayip,şaşıllacak(şey)
 ā. 31a-6,46a-4,87b-12,93a-8-10-10,143a-2,
 177a-12-12,187a-7-13,187b-8,188b-2
 ā.-tür 173a-12
 ā. ol- 130a-10
 ā.-tin 187b-10
 ā.-tin turur 187b-8

- ‘aceb (a) acaba; hayret,şaşıllacak şey,şüphe ve şaşma sözü
 ‘a. 35a-13,45a-7,53a-2,80a-12,93a-11,95a-11,108a-4,165a-7,178a-11
 (ne ‘a.) 79a-2,97b-8,121b-6,146a-1
 (ni ‘a.) 16a-12,78b-1,117a-3
 ‘a. irmes 172a-10
 irmestür 97b-4
 imes 172b-10
 durur 90b-4
 turur 142b-10
 ‘a.-dür 86b-7
 -tür 94b-4,135b-7
 ‘a.-in 138a-6
 ‘a.-ğa 166a-1
- ‘acem (a) İranlı,fars
 (ehl-i ‘Arab birle ‘a.) 81b-7
- ā‘cemī (a) acemi,beceriksiz
 ā. turur 98b-6
- ‘acīb (a) acâyip,şaşıllacak(şey)
 ‘a.ve ğarīb irmes 51a-4
- ‘āciz (a) âciz,güçsüz
 ‘ā. idim 170b-3
 ‘ā. bol- 105b-11,117b-12
 ol- 102a-12
 eyle- 60a-3
- aç aç,acıkmış
 a. 57a-4
- aç- acıkmak
 a.-ıp 94b-10,119b-3
- aç- açmak
 a.-ğıl 55a-12,112a-12,113a-2,120a-1,164a-12
 a.-tım 154a-4
 a.-tı 37b-7,64b-10,87b-3,157b-10,178b-1,180a-5
 a.-ar-min 114a-4
 a.-a 113a-13

	a.-ar bol- 56a-12
	a.-ip 14a-9,92b-3,169a-11
	a.-ğan 168b-3
	a.-mağ 56b-1,190b-9
	a.-ma 136b-6
	a.-mağıl 55a-5
	a.-madı 80a-1
	a.-mas 116b-6
açığ	öfke,hiddet
	a.-ing 184b-8
açık	açık
	a. 94a-12-13
	a. kıl- 184a-7
açıl-	açılmak
	a. ! 96a-10
	a.-sun!57a-8
	a.-dı 85a-12,86a-10,104b-3,110a-12,110b-6, 149a-2,149b-4-11,176b-11
	a.-dılar 145b-10
	a.-miş 11b-2
	a.-ur 25a-13,52a-4
	a.-gay 145a-4
	a.-iptur 108a-3
	a.-ğan 46b-7
	a.-ğanıdın 89b-11
	a.-mas 107b-4
açtur-	açtırmak
	a.-up 154a-9
‘Ād (kv.a)	Ād kavmi
	‘Ā. birle 188a-2
adaş	adaş
	a. ol- 100a-10
	it- 173a-13
adav	bağışlanma,adanma
	(mişl-i a.) 142a-9

Ādem (k.a)	Hz.Âdem Ā.ğa 161b-12
ādem (a)	adam,insan (bir a.) 170a-9
ādemī (a)	insan,adam,kişi oğlu ā. 172b-7 ā.-niñ cismi 139a-1 ā.-de 170a-9
‘Aden (y.a)	Yemen'deki Aden şehri (dürr-i ‘A.) 115b-13
‘ādil (a)	adâletle iş gören,âdil ‘ā. 14b-10
‘adl (a)	adâlet ‘a. u dād ile 83a-3 ‘a. suyu 33b-10 kıl- 50b-9
āfet (a)	âfet,felâket ā.-i cān eyle- 86b-12 ā.-in 167b-5
āf-tāb (f)	güneş,güneşin ışığı ā. 16a-7,22b-4,41b-11,158a-10 ā. kıl- 16a-9 ā.-ı(iy.) 177a-10 ā.-ığa 113a-4
ağa	ağabey a.-nıñ 120a-3
āgāh (f)	haberdâr,vâkıf ā.-dur 15a-12 ā. tur- 51a-2
āgāz (f)	başlama,müzik başlangıcı ā. kıl- 92a-5,160b-1
āgeh (f)	bilgili,uyanık ā.-min 54a-10-10 ā. bol- 15b-12

- ağız
- ağız
(gonca a.) 157b-10
a.-ım(ağzım) 36b-4
a.-ımda(ağzımda) 133a-6
a.-ıñg(ağzıñg) 47a-7,112b-11
a.-ıñgnı(ağzıñgnı) 136b-6
a.-ıñgge(ağzıñgge) 176a-13
a.-ıñgda(ağzıñgda) 86b-10
a.-ı(ağzı) 59a-1,96b-10,101a-3,137a-6,192a-9-11
a.-ın(ağzın) 63a-2,192a-12
a.-ını(ağzını) 72b-12
a.-ığa(ağzığa) 151b-5
a.-ında(ağzında) 19b-1
a.-ıdın(ağzıdın) 46b-6
- ağu
- zehir,ağu
(pıl tişini a.-sı) 192a-9
- ağyār (a)
- yabancı,yabancılar
a. 14a-1,139a-4
a. imiş 70b-9
a.-ı(iy.) 84b-11
- âh (f)
- feryat,ah
â. 7a-4,12a-13,17a-10,19a-2,23a-2,25a-10,32a-1-2,36b-1,78a-12,78b-1,81a-3-5,84a-1,85b-1-2,90b-6,93b-6,97b-5,132a-6,139b-13-13,154a-6,154b-9,159a-6-9,160a-10,161b-11,165a-3,169a-5,173b-5
â.-ı berķ "şimşek âhı" 131a-10
â.-ı firķat "ayrılık âhı" 107b-7
â.-ı hicrân "ayrılık âhı" 135b-8
â.-ı serd "soğuk âh" 103b-8
â. u vāveylā 61a-6
â.-ım 17a-13,42a-6,90b-8,95b-9,101a-9,108a-13,118b-5,124a-13,124b-1,174a-2-12
â.-ımdur 132a-5
â.-ımunğ bir zerresi 77b-2
â.-ımnıñg tütüni 157b-9
â.-ımdın 85a-12

- (derd-i ā.-ımdın) 90b-7
 ā.-ı 31b-6,151b-13,168a-5
 ā.-ını 25b-1,36b-2
 ā.-ıdın 48b-6,75b-7,139b-12,153b-5
- ahad (a) bir
 (hayy u a.) 4a-13
- ahbār (a) haberler
 a.-ı 39b-12
- ahd (a) söz verme,ahit
 a. 31b-10,157a-1-2
 a.-i 170a-8
 a.-iğa 170a-8-10-10
- ahek (f) alçı,kireç
 (sebz-i ā.) 185b-11
- aheng (f) ahenk
 ā.-i şehnâz eyle- "şehnâz makâmında çalmak"
 88a-5
- aheste (f) yavaş yavaş,âheste
 ā. 46b-9,165a-10
- ahir (a) son,nihâyet
 ā. 3a-3,4b-8,8a-9,61b-6,135a-4,138a-8,139a-2,
 162b-4,178b-11,179b-10,182b-1,188a-5
 ā. bol- 186b-2
 ā.-in 188a-10
 ā.-i 30b-6
 ā.-inde 4b-10,5a-2,98a-11
- ahiret (a) ahiret,öteki âlem
 ā. rahmeti 186b-13
 ā.-niñ devleti 15a-7
 ā.-din 167a-9
- ahirîn (a) sonrakiler
 (evvelin ü ā.) 3b-4
- Ahmed (k.a) Hz.Muhammed
 A. 4b-6,74a-12
 A.-i Muhtâr 'Hz.Muhammed" 131a-5

Aḥmed (k.a)	Ahmed A. 191b-7
aḥmer (a)	kırmızı,kızıl (gül-i a.) 59b-10,125a-7 (verd-i a.) 159a-8 (yākūt-ı a.-dür) 39b-4 (yākūt-ı a.-din) 27a-11
aḥmer-efṣān (f)	yakut saçan,içinin yanıklığını saçan a. sözle- 92b-11
aḥṣām(ṣām f.)	akşam,akşam vakti a.-ı 78a-13 a. eyle- 85b-9
aḥter (f)	yıldız a.-i mes ⁴ ūd "mutluluk yıldızı" 125a-5 a.-i(iy.) 180a-2
āhū (f)	ceylan,güzellik gözü ā. 2a-3,167a-7 ā.-yı ÇİN "güneş" 53a-11 ā.-yı dilber "güzel gözlü" 141a-5 ā.-yı hammār "sarhoş ceylan" 45b-3 (bi-ism-i ā.) 190a-12 ā.-nı 53a-12
āhū-bere (f)	ceylan yavrusu ā. 153b-12
āhū-güzār(f)	āhū yürüyüşlü,yürüyüşü āhūya benzeyen ā. 76a-6
aḥvāl (a)	haller,durum a.-i ṣibānī "ṣibani'nin hāli" 110a-9 a.-im 34b-2
ak	ak,beyaz a. bilek 89a-5 a. iv 38a-4,93a-1 a. saḳal 183b-13,184b-2,187a-9,190a-8 a. u kızıl 96a-3-6 a.-ına 184b-1-2

ak-	akmak a.-ar 87a-9 a.-adur 84a-8,133a-9 a.-iptur 133a-10 a.-ip 17a-11,18a-9 a.-kan 187a-12 a.-mayın 17a-12
‘akıl (<‘akl a.)	akıl ‘a.-sız 114a-11
akıt-	akıtmak a.-mas 63b-2
‘ākibet (a)	son, nihāyet ‘a.(zaman zarfı olarak) 80b-8,81a-1,174a-10, 183b-11
‘akīk (a)	kırmızı renkte bir cins değerli taş ‘a. 37b-10,89a-5,184b-2
‘ākīl (a)	akıllı ‘ā. 137a-1,141b-4,182a-5 ‘ā. irmiş 183a-13
‘akīl (a)	her nesnenin eşrefi, olgunu ‘a. bol- 96b-5
‘ākīlān (a)	akıllılar ‘ā. 127b-4-4
‘akl (a)	akıl ‘a. 20b-7,33a-11,36b-10,42a-1,98b-6,152b-7, 155b-4 ‘a. u cān 55a-3,105a-5,136b-9 ‘a. u dīn 107a-12 ‘a. u hīred 98b-2,138b-5 ‘ā. u hūş 55b-3,74b-3,80a-9,98b-1,107b-11,118a-6, 118b-12,127b-8,164a-7 ‘a.-ı kül "mec.Cebrâil" 40b-2 (hırmēn-i ‘a.) 132a-12 ‘a.-ım 33a-12,58b-9 ‘a.-ımın 33a-1,114b-13,132a-12

- 'a.-inġnı 160b-4
 'a.-ı 152b-6
 'a.-ın 167a-10
 'a.-ını 47b-7
- 'aks (a) yankı, akis
 'a.-idür 83b-10
 'a.-i ruġsār "yanaġın aksi" 14a-8
 'a.-inġ 40a-6
 'a.-in 65a-5, 161a-5
- aġtur- akıtmak
 a.-ur 5a-10
- al
 1. hile
 - a. 93a-13-13-13, 142a-11
 - a. it- 170b-12
 - a.-ı(iy.) 54b-9
 2. al rengi, kırmızı, mecyanak
 - a. 153a-4
 - a. yanġak 61a-2, 117a-10, 141a-1
 - a.-inġ 13a-10
 - a.-ı 54b-5, 61a-2, 67b-1
 - a.-ını 33a-13
 - a.-ında 49b-4
 - a.-ındadır 40b-9, 41a-4
- al (all) ön, önde
 a.-ında 68b-9, 170b-12
- al-
 1. almak
 - a.-ay! 183b-2
 - a.!103a-3
 - a.-ġıl!116b-13
 - a.-ġın!189b-12
 - a.-diġ 156a-9
 - a.-dı 29a-13, 97a-13, 96a-6, 171b-13
 - a.-mıġam 19a-3
 - a.-ur 5a-8, 27a-1, 64b-11, 148a-11, 157b-11
 - a.-ġaydur-min 139b-4
 - a.-sam 33b-8
 - a.-saġ 16a-6, 41b-10, 77a-8, 133a-2

a.-sa 117a-3,125a-11
 a.-dı irse 154a-11
 a.-ur irdiñg 157a-1
 bol- 117a-12
 a.-ğay idi 74a-10
 a.-ıp 45b-7,50b-9,69a-11,83b-6,114a-4,117a-11,154a-3-9,189b-2,190b-2
 bar- 170b-4
 a.-ıban 113b-8
 a.-ğalı 115b-8
 a.-ğan 119b-11,174a-9
 a.-ğanda 49a-9,122b-10
 a.-ğandın 153b-2
 a.-ur 188a-5
 a.-mañgız 61a-2
 a.-masañg 190a-2
 a.-mağunça 79b-12

2. muktedir olmak(iktidârî yardımcı fiili olarak)

a.-ur-min 107b-13
 a.-ur 51a-12,167b-13
 a.-ğay-min 156b-6-7
 a.-madım 90b-9
 a.-madı 161b-11
 a.-mağay 183b-8
 a.-man 8a-5,59a-9,74a-7,77b-4,136a-8,150b-9,162b-5
 a.-mas 33b-11,151b-8
 a.-mas imiş 182a-8-8-9
 a.-may 21a-11

ala

ala

a.-dın 37b-2

ā^çlā (a)

en yüksek,yüce

ā^ç. kıl- 56a-8

(^çarş-ı ā^ç.) 18b-9

(bāde-i ā^ç.-dur) 58b-12

(kevser-i ā^ç.) 71b-7

(sidre-i ā^ç.-ğa) 18b-10

- ‘alāmāt (a) izler, nişanlar
 ‘a. 25b-9
 ‘a.-ı-miz 62a-6
 ‘a.-ımız(iy.) 62a-11
- ‘alāyık (< alā’ik a.) alâkalar, dünyâ ve madde ile ilgili seyler
 (terk-i ‘a. kı1-) 56a-13
- alban hizmetle ödenen bir vergi
 a. 79a-2
- alda- aldatmak, hile yapmak
 a.-r 56b-4
 a.-yur 179a-11
 a.-ban 156a-9
 a.-ma! 102b-9-9-10-11-12-13
 a.-v 142a-12
- aldan- aldanmak
 a.-ımas bol- 179a-13
 a.-mağıl 179b-3
- aldır- aldirmek
 a.-ar 120b-11
- ‘alem (a) bayrak, alem
 ‘a. 38a-4
- ‘âlem (a) dünya, âlem
 ‘â. 39a-6, 39b-6, 87b-2, 110a-8, 117b-10, 149b-13, 155a-7, 169b-4, 174a-4
 ‘â. kayğusu 43b-13
 gülşeni 114a-12
 (barça ‘â.) 3b-4, 12b-2
 (cümle ‘â.) 2a-1, 3b-6
 (dü ‘â.) 9a-13
 ‘âlem-i Rabbânî "İlâhi âlem" 168b-2
 (sultân-ı ‘â.) 74a-12
 (cümle-i ‘â.-ğa) 43b-8
 ‘â.-niñ fezâsı 33b-9
 (pâdişâh-ı ‘â.-niñ) 51a-1, 167b-13
 ‘â.-ni 17a-13, 48b-6, 69a-10, 83a-11, 109b-12, 159a-12, 191b-9

- 'ā.-ğa 7a-6,9a-9,138b-6,149a-6,161b-10,
 172b-13,173a-8
 'ā.-e 72b-10,160a-8
 'ā.-de 3a-3-4,82a-4,90a-10,94b-11,105b-1,
 107b-2,108a-9,180a-10,185b-7
 'ā.-i(iy.) 3b-6,7b-7,84a-1
 'ā.-inden 51a-12
- 'aleyhim (a) onun üzerine,ona, bk.rıdṽān
 'a. 6b-6
- 'aleyhi'r-rahme(a)"Rahmet onun üzerine olsun" mânâsına
 söylenen saygı sözü
 'a. 168a-6
- 'aleyhi's-selâm (a)"Selâm onun üzerine olsun" mânâsına,bil-
 hassa peygamberler anılırken söylenen say-
 gı sözü
 (na't-ı nebî 'a.) 4b-4,5a-11,7b-4
 (İbrāhîm 'a.-nı) 167a-2
- 'Alî (k.a) Hz.Ali
 'A. 6b-4
- 'ālî (a) yüksek,yüce, krş.a'lâ
 (dergâh-ı 'ā.) 43b-8
 (şâh-ı 'a.-menzilet) 152b-3
- 'ālîm (a) çok bilen (Allah'ın sıfatlarından)ı
 (ol 'a.) 3b-9
- Allāh (a) Allah, Tanrı
 A. 8b-1,16a-8,29b-9,130a-12
- alma elma
 a. içinde 22b-10
 (bir a.) 96a-3
 a.-ngız 61a-1
- alt alt
 a.-ıda 90a-3
 a.-ında 6b-11,21b-5
- Altan Hanbalık'da pâdişah olarak oturan kimse
 A. 117a-9
 A. kaan 187b-12

altav	altısı,altısı birlikte a. 141b-4
altun	altın a. 133b-13 a. ayak 79b-1 piyāle 92a-8 tabaḫ 79b-6 yüzinde 155a-9 varaḫ 79b-10,133b-3,182b-11 a. bile 188a-6 (işi a.) 71a-6 (kıp kızıl a.) 71a-5 (sarığ a. bile) 71a-12 (sözi a.) 71a-6 (yüzi a.) 54b-13 a. bol- 155a-8 a. kıl- 43a-4 a.-nı 48a-12 a.-ğa 122a-8 (miñg a.) a.-ı(iy.) 59b-13 a.-ın 154b-1 a.-ını 60a-1
ālūd (f)	bulaşık,bulaşmış ā. imes 64b-11
ālüftelik(ālüfte f.)	alışık,alışkanlık ā.-ım (ālüfteliğim) 154b-2
amān (a)	eminlik,korkusuzluk a. bol- 63b-13,191a-12 a. tut- 84b-10
ʿamel (a)	iş,amel ʿa. 36b-13,62b-7,185a-13 ʿa. kıl- 50b-8,167a-13,167b-2 (ṭurfa-i ʿa.) 43a-3 (sıkız ʿa.birle) 141b-6 ʿa.-ler 57b-10
ʿāmm (a)	herkese ait,umûmî (melāmet-i ʿa.) 109a-4

- ammā (a) ama, amma
a. 64a-8, 74b-2, 84b-8
- ān (f) güzellik cāzibesi, alımlılık
(ebr-i ā.-ım) 105a-7
- ān (f) şu, bu
ā. tig 151a-11
(ne a. ne īn) 177b-7
- ʿanāşır (a) unsurlar ögeler
ʿa.-ı törtev "dört unsur(ateş, hava, su, toprak)" 141b-2
- ʿanber (a) amber
ʿa. 2a-3, 80a-5, 142b-13, 167a-8, 173b-6, 176a-6, 189b-12
(müşg ü ʿa.) 8a-7, 13a-3, 17b-2, 96a-12, 117b-11, 154a-4, 184b-4
ʿa. kākül 85a-8, 85b-4
ʿa.-i ter "tâze amber" 107a-13
ʿa.-i eşheb-sāra "katkısız(kül renkli)amber" 121a-9
(zülf-i ʿa.) 101a-2
ʿa.-i sārā "katkısız amber" 172b-8
ʿa.-dür 56b-3
ʿa.-i(iy.) 172b-13
ʿa.-in 86a-4
ʿa.-din 27a-9, 79a-8, 83b-13
- ʿanber-būy (f) amber kokulu
(müşg ü ʿa.-luk) 46b-5
(zülf-i ʿa. "amber kokulu saç") 49b-10
- ʿanber-efşān(f) anber saçan
ʿa. 93a-2
ʿa.-dur 33a-11, 155a-2
ʿa.eyle- 69a-8
ʿa.-ıñg bile 156a-8
ʿa.-lık kıl- 168a-1
- ʿanberī (f) amberli, amber kokulu
(būy-ı zülf-i ʿa.) 180a-4
(zülf-i ʿa.) 172b-9

- ʿanberīn (f) amber kokulu
 ʿa. gīsū 116b-7,150a-8
 gülāle 158b-12
 kaş 153a-2
 ʿurra 174b-12
 yüz 187a-9,190a-8
 zülf 136a-12,153a-9
 (zülf-i ʿa.) 165b-9
- ʿanberīn-bīz (f) amber saçma,tek tek amber atma
 ʿa.eyle- 132b-4
- ʿanber-rīz (f.ʿanber a.) amber saçan
 ʿa.it- 93a-1
- andağ öyle,onun gibi,şu şekilde, krş.andak
 a. 54b-6,96a-13,114a-12-13,153a-1
 a. ki 63a-9-11,100a-5,106b-3,158b-10,
 a. kirekdür 105b-8
- andak öyle,onun gibi,şu şekilde,krş.andag
 a. 21a-12,62b-8,79b-13,80b-7,82a-4,150a-7
 a. ki 22b-10,38b-9,73b-6,177a-5
 a. kim 28b-12
- ʿandelīb (a) bülbül
 ʿa. 16b-9,22a-4,56b-11,114a-8,147a-5
 (ay ʿa.) 85b-1
 (bu ʿa.) 89a-2
 ʿa. kıl- 173a-6
 ʿa. ol- 151b-9
 ʿa.-ni 84b-13
 ʿa.-ler 121b-11,134a-8
- andig onun gibi,o şekilde, krş.andag/k
 a. 6a-1,46b-9
- ʿankā (a) ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş
 ʿa. 50b-4,116b-1,128a-3,143a-4,169b-2,187b-1-
 3-5-11,188a-1-3-8-11,188b-1-3-6,189b-7-11
 ʿa.bigin 50b-2,92a-9,142a-2,151b-3,155b-10
 ʿa.dig 51a-8
 (cism-i ʿa.dig) 51a-7

- (uşol ʿa.) 28a-5
 (bi-ism-i ʿa.) 187a-8-11,187b-7-11,190a-7
 ʿa.-dur 184a-4
 ʿa.-niñg yüzi 183b-13
 yünġi 188b-4
 ʿa.-nı 184a-3-6
- ʿan-~~kar~~ib̄ (a) çok geçmeden
 ʿa. 15a-9,16b-11
- añġ- anmak,hatırlamak
 a.-çı ! 131b-11
 a.-sam 108a-11
 a.-sa 142b-9
 a.-ıp 61b-12,124a-3,165a-8
 a.-madı 186a-4
- añġdı- aramak,sormak,özlemek
 a.-p tur- 101a-11
 a.-ban tur- 145b-8
- añġıd- şaşırtmak
 a.-ıp 139b-1
- añġla- anlamak
 a.! 161a-1
 a.-ġıl! 158a-13,178b-11
 a.-sañġ 72b-7
 a.-maslar 23a-9
 a.-may 147a-6-6
 a.-mayın 122b-1-5
- añġsız ansızın,birdenbire
 a. tur- 104b-8
- ʿan-ser(f.ʿan a.) baştan
 ʿa. 189b-12
- ʿār (a) utanma,utanç
 ʿā. 155b-13
 ʿā. it- "utanmak,haya etmek" 48b-1,159b-13
 ʿā. ʿār kıl-"utanmak,haya etmek" 30b-13
 ʿā.-min 112b-5,115b-2
 (ʿayb-ı ʿā.-ındın) 128b-11

- ʿā.-ım(miniñg ʿā.) 108a-9
 ʿa.-ı 176a-2
- ar- yorulmak,yorgun düşmek
 a.-ıp 17a-8,94b-10
- ara ara,arasında
 a. 8b-1,9a-4-5-6-8-10-12-13 9b-1-3,12b-4,
 13b-11-12,14a-1-3-5-7-9-11-13,14b-2-4-
 5-7-9-11-13,15a-2-4-8,15b-1,19b-4-5,
 20a-2,21b-8,22b-1,23a-10,28a-12,30a-
 10-11-12,34a-13,34b-9,35a-12,35b-6,
 37b-4,42b-11,43a-12,43b-1-5,47b-9,48b-
 3,52a-9,53b-5,55a-7,56b-8,57a-11,63b-11
 64a-7-9-10,64b-8,73b-4,74a-7,75b-8,76a-
 3-6-7-9,87a-1-12,92a-6,92b-1,93a-1,6,
 94a-1,96a-10,98b-2-5-6,101b-13,107b-13,
 112b-1-1-2-8,113a-8,118a-1,120b-13,
 121b-8,124a-9,129b-6,130a-2-11,131b-1,
 133a-4,135b-9,136a-12,137b-4,138a-9,
 147b-13,150a-2,154a-4,156b-1,157b-12
 164a-6,164b-2,166a-8,169b-4,172b-5-11,
 173a-5,174a-13,176b-6,179a-6,182a-6,
 185b-10,189b-4
 a.-dan 100b-12(meydan,yer mânâsına)
 a.-mızda 152b-2
 a.-sına 191a-10
 a.-sında 7b-3,8b-12,85b-6,169b-9,186a-7
 a.-sındın 154a-2
- ʿArab (kv.a) Arap
 ʿA. 45a-5
 (ehl-i ʿA.birle ʿAcem) 81b-7
 (ay mîr-i ʿA.) 56b-12
 (şemʿ-i ʿA.) 20a-12
 (ol şeh-i ʿA.-ın) 138b-2
- ʿarak (a) ter,terleme
 ʿa. 154a-12,158b-9
 ʿa. kı1- 7a-12,79b-4
- ʿarām (f) dinlenme,rahat

	(şabr u ā.) 76b-12
	ā. eyle- 86a-5
	ā. tut- 26a-6
	ā.-1 cān "sevgili" 17a-5,75b-10,112a-2, 129a-12,136a-4
	ā.-1(iy.) 75b-11,77b-10,78a-10-12-13
'ar'ar (a)	dağ servisi 'a. 189b-13 'a. idim 104b-9
ārāste (f)	süslenmiş ā. kıl- "süslemek" 49b-12
ārdāv (f)	şeytan,kötü peri,cin ā. 142a-6,183a-3
arı	bal arısı a. 132a-8
arı	temiz,saf a. 71b-12
arık	1. temiz,pak a. 171a-4 2. arık,su yolu a.-1(iy.) 71b-12 (arığı)
'ariz (a)	yanak 'ā.-1 gül-gün "al yanak" 110a-3 'ā.-1 zībā "süslü,güzel yanak" 58b-9 (beyāz-1 'ā.-1ning üsti "beyaz yanağının üstü") 69a-7 'ā.-1n 67b-5 'ā.-1ng 85a-12,86a-10,116b-6,159b-1 'ā.-1ngdur 153a-8 'ā.-1ngning üsti 117b-13 'ā.-1ngdın 156a-10,173a-3 'ā.-1ning vasfı 35a-10 mushafı 67b-7
ārī (f)	evet ā. 115b-13,158a-12
'arīf (a)	arif,bilgili

	<p> ʿā. 66a-2,138b-4,168a-6 ʿā.-sin ü ʿāşık-sin 168b-1 ʿā.-i meyhāne "meyhāneyi iyi bilen" 79b-12 ʿā.-i sırr-ı ezel "ezel sırrını bilen,"Allah" 38b-8 ʿā.-ka 107a-7 ʿā.-ler 147b-10,153b-5 ʿā.-leri 62a-8 </p>
arслан	<p> arслан a. 164a-8,167b-8 a. süti 168a-1 a.-dur 152a-11 a.-ın 164a-9 </p>
ʿarş (a)	<p> dokuzuncu gök ʿa.-ı aʿlā "gök yüzünün en yüksek yeri" 18b-9 </p>
art-	<p> artmak a.-tı 171b-9 a.-ar 171b-5 a.-adur 43a-6 </p>
artuk	<p> artık,fazla a. 133b-13,138b-2 </p>
artuksı	<p> daha başka a. 147b-1,182b-2 </p>
artur-	<p> artırmak a.-ur 22a-4,50b-10 </p>
ʿarʿur (<<arʿar a.)	<p> dağ servisi (kâfiye gereği ʿarʿur,krş.ʿarʿar ʿa. 58a-12 </p>
arzu (f)	<p> istek,arzu ā.-da 177a-4 ā.-sı 40a-13,44b-7,70a-12,175b-2 </p>
arzula-	<p> istemek a.-r 42b-8 a.-p 70a-5,85a-10,135a-8 </p>

as	gelincik denilen hayvan a. 55b-13,184b-11
as-	asmak a.-ıban 165a-1
ʿasā (a)	değnek,derviş sopası ʿa. 25b-12,141b-12 ʿa.bile 141b-2 ʿa.-sındın 45b-6
āsān (f)	kolay ā. 137a-8 ā. irür 59b-1 ā.-dur 85-10
āsār (a)	eserler,nişâneler (şaʿşaʿ-i ā.) 70b-3
ʿasel (a)	bal,bal şerbeti ʿa. 21b-2,65b-12,96b-7,97a-11,161a-3 ʿa. bile 142b-6 ʿa. bol- 36b-4 ʿa.-ni 65b-13 ʿa.-ğa 65b-11 ʿa.-ge 142b-8
asıġ	fayda,kazanç a. 34b-12
aşıl (<aşl a.)	asıl,esas, bk.asl a. 102a-13
asıl-	asılmak a.-ır 48a-6
aşıl (a)	asil,soylu a. 2b-3
aşl (a)	asıl,esas,kök a. u neseb 186a-6 a.-ıngdur 2b-3 a.-ıngğa 38a-13 a.-ı(iy.) 186a-4

- a.-ını 120b-7,178b-8
a.-ığa 102a-13
a.-idin 2b-4
- aslā (a) hiç bir vakit
a. 21a-13
- āsmān (f) gök,semâ
ā. 127b-5
ā.-ım-sin 113a-5
(buhar-ı ā.) 177b-5
ā.-nınġ sergüzeşti 179a-6
ā.-largā 3a-8
- ‘asr (a) yüzyıl,asır
(dānā-yı ‘a.) 51b-12
- asra- saklamak,gizlemek
a.-r 182b-4
a.-r idim 12a-11
- asrı çok,fazla, krş.asru
a. 86a-2,151a-2,158b-5
- asru çok,fazla, krş.asrı
a. 13a-2,14b-9,18a-13,21b-12,32b-10,44a-12,
70b-10,71b-3,77a-12,78b-13,80b-2,8-12,81a-
1,83a-3-6,85b-13,86a-7-13,94b-9,97a-1-3,
100a-7,116a-2,117b-12,118b-4-6,121a-11,
129b-4,131a-5,135b-1,136a-9,137a-10,141b-
4-10,142a-3,151a-9,152a-13,164b-2,183a-7,
185b-7,186b-4.189b-9,191a-4-6,191b-7-7
a.-dur 151a-11
a. turur 54a-13
- āstāne (f) Allâh'a yakın kimselerin kabri
ā.-sin 126a-4
- aş yemek,aş
a. 190b-12
a. u nān 105a-11
a.-lar ara 53b-5

aş-

aşmak

a.-tı 23a-6,25a-10,76b-13,103a-13,106a-10,
131b-2

a.-ıp 139b-10,154b-2

a.-ıptur 85b-3,161a-2

âşık (a)

âşık

â. 15b-10-11-13,42b-13,45b-12,48b-3,56a-3-4
58b-6,64a-6,73a-5-6-7-8,75b-9,76a-6,80a-
3,105a-8,107a-8,110a-4,122a-1,137a-3,138b-
11,143a-5,147b-11,148a-4,159a-4,161a-7,
167b-7,168a-2-6,182a-2-3-5-6-8

â.-min 113a-8,116a-6

â.-sin 58a-10,168b-1

â. turur 113b-3,139a-13

â. iseng 52a-12,63b-10,191b-13

â. ise 130b-10

â. imes 63b-13

â. bol- 63b-12,65b-3,73b-9,95b-12,109b-6,
136b-5,167a-5

â. ol- 26a-11,135a-9

â.-ı âşüfte "çılgın âşık" 57b-3

â.-ı bî-bakrek "korkusuz" 90a-10

â.-ı bî-çâre "çâresiz âşık" 44b-3

â.-ı divâne "dîvâne âşık" 152b-13

â.-ı dilber 55a-7

â.-ı dil-hasta "gönlü hasta âşık" 8b-9,31a-
11,46a-9,153a-10

â.-ı miskîn "miskin âşık" 106a-8,151a-2

â.-ı nâlân "inleyen âşık" 44a-13

â.-ı şâdık "sâdık âşık" 65a-11

â.-ı sergeşte "perîşân âşık" 47b-12,73b-6

â.-ı ser-mest "sarhoş âşık" 106b-2

â.-ı zâr "inleyen âşık" 156b-11

â.-ning mâlı altun 59b-13

hâli 69b-5

ârı 176a-2

â.-ing 165a-11

- derd ü sözi 72b-6
 esrârı 150b-8
 (kışsa-i her 'a.-ıng nev'i diger) 72a-10
 'ā.-unġ köngli 108a-4
 'ā.-nı 63a-13,174a-9
 'ā.-ı 19b-2
 'ā.-a 173a-1
 'ā.-lar 29a-4,41b-13,63b-11,132a-10,143a-10
 'ā.-lar āhı 153b-5
 bāzârı 154a-3
 eşki 143b-3
 na'rāsı 143a-7
 tā'ati 25a-8
 tevbesi 143a-13
 'ā.-larıng hāli 40b-5
 destgiri 78a-9
 tili 119b-7
 'ā.-larıng 55a-8
 'ā.-larıngga 2b-11
 'ā.-ları 110a-5
- 'āşikāne (f) âşıkça,âşık gibi
 'ā. 107a-3
 'ā. nāle kıl- 169b-6
 'ā.-si 176b-12
- 'āşıkī (f) bir âşık
 'ā. 161a-12
- 'āşıkī(f) âşıklık,âşığa âit
 'ā. 36a-12
 (gedā-yı 'ā.) 36a-3
- 'āşıklık âşıklık
 'ā.-ıda ('āşıklıġıda) 31b-1,46a-12
- 'āşikâr (f) açık,belli,mejdanda, krş. âşikârâ
 ā. bol- 51b-4
 kıl- 3a-4
- 'āşikârâ (f) açık,belli,mejdanda, krş.âşikâr
 a. 130b-8
 a. irür 8a-3

	ā. bol- 19b-1 kıl- 8b-3,61b-6,157b-13
āşinā (f)	bildik,tanıdık, krş.âşnâ ā. bol- 5b-4,10b-1 ā. vü hâli yat ol- 8b-13
âşinâlık	âşinalık,güler yüz gösterme a. 30b-2-4
âşiyân (f)	yuva,ev ā. 136b-8 ā.-nı 105a-8 ā.-ım imes-sin 105a-9 ā.-ı 189b-13 ā.-ını 116b-2
āşnâ (f)	bildik,tanıdık, krş.âşinâ ā. 118b-1 ā. iding 112b-12 (büy-ı ā.) 85b-11 ā. kıl- 47b-11,127b-9
aşur-	aşırmak a.-dı 160a-9
āşüfte (f)	çılgınca seven,dağınık ā. 57b-1,68b-8,98a-2 ā. irür 97b-6 ā. bol- 41b-13 eyle- 78b-4 kıl- 176a-3 (âşık-ı ā.) 57b-3 (bülbül-i ā.) 87a-3 ā.-ni 86a-7 ā.-si-min 95b-8
āşüftelik	dağınıklık ā.-ım(ā.-līgım) 154b-2
at	ad,isim a. 88b-2,184a-12,187b-2 a.-ım 75b-8 a.-ing 16a-8,51a-9,78a-2

	a.-iṅṅı 30a-13,189b-10
	a.-ı 51a-7
	a.-ı çık- 143a-4,172b-11
	a.-ı birle 3b-7,4a-12
	a.-ı durur 189b-7
	a.-ıdur 3b-8
	a.-in 3b-3,51a-1,125b-13
	a.-idin 50b-4
at	at (binek hayvanı)
	a. 143a-8,184a-12,13
	a.-in 126b-11,135b-8
	a.-indın 149a-7,149b-8
	a.-ları 141b-5
at-	atmak
	a.-tı 167a-3
	a.-saṅ 73a-1,189b-2
	a.-sa 51a-4,85a-3
	a.-kay irdim 40b-8
	a.-ip 141a-4,127b-13
	a.-kuça 177a-3
	a.-kunça 126a-7
	a.-kan sayı 77a-3
	a.-kan zamān 169a-3
	a.-mas 47a-10
	a.-maḡiṅ 73a-2
ata	ata, baba
	a. 120a-3
	a.-ṅ 22a-11,38a-13,85b-10
	a.-ṅṅı 185b-10
	a.-ṅdın 57b-13
	a.-ṅızğa 184a-12
{aṭā (a)	bağış, verme
	{a. kıl- 71b-12
ata-	ad vermek, adlandırmak
	a.-dı 16a-8
	a.-ydur 189b-10

- atal- adlanmak, nâm salmak
a.-ğan 96b-7, 97a-6
- āteş (f) ateş
ā. 89b-2
ā.-i yağma "yağmacı ateşi" 58b-9
ā.-in 160a-10
- āteş-bār (f) ateş yağdıran
ā.-dın 84a-1
- āteşīn (f) ateşli
ā. 1a'1 17b-4, 128b-9, 132b-1, 159b-6, 164a-6
ā. yākut-leb 49b-5
(delil-i ā.) 107a-12
- āteş-nāk (f) ateşli
(dehān-ı ā.) 90b-1
- atlan- 1. nam salmak, şöhret olmak
a.-mas 66a-2
2. atlanmak, ata binmek
a.-salar 156a-1
a.-ıp 153b-3
- atlas (a) yüzü ipek tersi pamuklu bir kumaş cinsi, atlas
(nilgün a.) 174b-7
- ‘aṭṭār (a) aktar
‘a. dükkānı 19a-7, 154a-4
‘a. imiş 72b-10 (burada Feridüddin-i Attar'a
tevriye var)
- ‘Aṭṭār (k.a) Feridüddin Attar, meşhur İranlı sufi
‘A. bigin 153b-11
(sözi ‘A.-dur) 44b-9
(nağme-i ‘A. it-) 48b-6
- āvāz (f) ses, avaz
ā. eyle- 88a-3
kıl- 92a-3
ā.-nı 15a-1, 188a-2

āvāre (f)	serseri, âvāre ā. kıl- 98b-3
āvāze (f)	yüksek ses ā.-i viṣāl "kavuşma sesi" 36b-6
avla-	avlamak a.-v 54b-2, 88a-4 a.-yur 45b-8 a.-rğa 121a-11 a.-ğuç 29a-11
avlak	av yeri, avlanacak yer a. içi 11b-6
avuç	avuç a. 42a-9
avulcay	ganîmet a.-dur-min 139b-2
avun-	avunmak a.-ğay dip 17b-13
avut-	avutmak a.-adur 15a-4
ay	ay, kamer, mec.sevgili a. 16a-12, 20a-4, 150b-11 a. birle 94a-6, 160a-4 başı 68b-10, 188b-11 cemāl 41b-10, 114b-12 hilāli 100a-5 tigresi 158b-14 a.u kün 42a-7-8, 77b-5, 79a-5, 101b-8, 109a-13 a. yüz 16a-6, 17a-10, 22b-3, 29a-2, 30a-4, 38b-6, 40a-8, 90a-2, 125a-4, 133b-9, 136a-10, 140a-3, 149a-13, 150b-10, 174b-9, 182a-13 (bu a.) 191a-6 (ol a.) 94a-6-8, 149b-8, 159a-5 (tolun a.) 94b-3, 125a-3-12, 189b-4, 191a-6 (uş_ol a.) 30a-5 (yaŋı a.) 55b-5, 159a-11 a.-nınġ kaşı 126b-12

aḥbārı 39b-12

a.-nı 7a-4

(çehre-i a.-ğa) 13a-9

a.-a 129a-11

a.-dın 51a-6,108a-6,159a-10,180a-7

a.-ı(iy.) 34a-7,80a-6

a.-ın 47a-11

ay

yılın on ikide biri,ay

a. 51a-6

a.u yıl 50b-2,51a-8,169b-2

a.-niñ başı 50b-1

(Safer a.-iniñ başı) 50a-6

ay

ey (ünlem)

a. 2b-1-7-10,3a-1-2,3b-1,4a-11,5a-5,6a-3,6b-8-11,8b-9,9a-1-3-13,10a-11,10b-1-10,11b-5-7-11-13,12a-13,12b-8,11-13,13a-5-6,13b-3-8,14b-1,15a-2,15b-1,16a-3-6,16b-5-8,17a-5-7,17b-6-8,18a-1-6-12,18b-1-4-12,19b-10-12,20b-6,22a-13,22b-7,25b-12,26a-6-13,26b-3-5-8,27b-4-12,28b-5,30a-6,30b-12,31a-1-8-10,31b-8-12,32b-4,33a-7,34a-3,34b-8-9-10,35a-1,35b-13,37a-1,37b-4,38a-10-12-13,38b-1-4-10,39b-3,40b-1-13,41a-3-5,41b-5-8,42a-9,43a-12,44a-2-6-11,44b-8,46a-7-8,48b-8,49a-1-3-4-12,49b-11,51b-1-6-7-7-12,52a-5-6-7-13,52b-9,53a-12,54b-10,55b-6,56a-7,56b-10-12,57a-3-10-12,57b-3-5,58a-5-13,58b-11,59a-11,61a-1-8-12,62a-3,63b-6-7-8-10,64a-13,65a-4-9,67b-5-13,68a-4-13,68b-2,69b-3,70a-6-9,70b-4,71b-3,72a-8,72b-9,73b-7-12,75b-10,76a-10,76b-13,77a-2-5-7,77b-10-12,78a-7,78b-9,79a-1-9-11,79b-9-13,82a-4,83b-7-8-11,84a-2,85a-12,13,85b-1,86a-6,87a-4,87b-6-9,88a-2-6,88b-9,89a-10-13,89b-2-4-5-8,92a-10,92b-7-10,93a-8,93b-2-3-11,94a-10,94b-1-2,95b-1-4,96b-13,97a-10,98a-5-10,100a-1-8,100b-13,101b-6,104a-1-4,104b-2,105a-6-9-12,106a-1-9-11,106b-7,107a-1,108a-

6,109b-2-3-12-13,110a-7-13,112a-10,112b-2-12,113a-2,113b-2-2-12,114a-7,114b-1,115a-1-6,115b-10,116b-13,118a-3-6,118b-11,119a-5,120a-12,120b-6,122a-5,122b-2-2-4-4,123b-4-8-12,124b-12,125a-5,125b-10,126a-3,126b-4,127a-6,127b-4-4,128a-5-12,128b-12,129a-2-4-9,129b-1-12,130a-4,130b-6,131a-1-6-8,131b-5-7-10-13,132a-7-9,132b-9,133a-1,134b-1,136a-2-3-4,138b-10,139b-1-6,142a-3,142b-1,145a-12,146a-4,146b-8-10-13-13,147a-3-7-12,147b-13,148a-1-1,148b-1-3-5-9-12,149a-7-9,149b-6,150b-3,151a-6-12,152a-11,152b-3,153a-2-8-12,153b-6-7-8-9-9,154b-4-12,155a-3,155b-8-12,156a-5,156b-12,157a-9,159a-5-12,159b-3-12,160a-4-12,160b-3-4-5-10,162b-7,164a-12,165a-6,165b-3,166a-1-3,166b-12,168a-10,168b-2-3-13,169a-8-12,169b-1,170a-5-12,170b-1,171b-8,173a-9,173b-4-6,174b-4-9-13,175a-1,175b-4-12,176a-3,176a-11,176b-12,177a-2,178a-5,178b-1-11,179a-1-4,184a-3-6-12,184b-13,185a-3,185a-9-12,185b-4-5-13,186a-9,186b-10,188b-4,190a-2-5,191a-6-12,192a-1-1

ay-

söylemek,demek, krş.ayt-,ayıt-

a.! 191a-6

a.-ğil! 127a-12

a.-sun! 119b-8

a.-dı 6b-1,15a-3,28b-7,130b-4,168a-13

a.-ur 47a-9

a.-sa 71a-9

a.-ğalı 49a-2

a.-mağa 4b-2

a.-madım 168a-7,187b-13

a.-masa 119b-8

ayak

ayak

a. 7b-3,70b-7,76b-10,149a-4,158b-2,170b-2,186a-9

a.-ın (ayağın) 73b-5,187a-2,189a-2,189b-12,
(ayakın) 20b-13,191a-4

a.-ka 130a-5
 a.-ga 191b-1
 a.-tın 31a-2,104a-13
 a.-ım (ayağım) 77a-9
 a.-iñg (ayağıng) 6b-11,86b-13,145a-12,190a-2,191a-1
 a.-iñg(ayağıñg) 90a-3
 a.-iñgga (ayağıñgga) 190a-6
 a.-ı (ayağı) 87b-13,135a-7,192a-15
 a.-ını (ayağını) 187b-10
 a.-ıga (ayağıga) 191b-9
 a.-ıda (ayağıda) 190a-3
 a.-ıdın(ayağıdın) 124b-7
 a.-ında (ayağıında) 141b-4

ayak

kadeh
 a. 68a-3,77a-8,126a-11,146a-10
 a. tut- 11b-11,147a-5
 (altun a.) 79b-1
 (bir a.) 155b-6
 a.-nı 132b-8
 a.-nı (ayağını) 23b-3
 a.-ga 79b-2
 a.-dın 11a-1,35a-6
 a.-lar (ayağlar) 120b-12

ayaqçı

hizmetçi
 a. 56b-13

ayalgu

hoş sada, hoş sesle şarkı söylemek
 a. 164b-11

‘ayb (a)

ayıp
 (ne ‘a.) 19a-13
 ‘a. imestür 32a-6,79a-3
 ‘a. bol- 19b-3,88a-11
 eyle- 137b-5
 it- 20b-9,32b-6,42b-7,50b-5,61a-12,64a-13,68b-13,78a-3,107b-4,124b-2,147a-7,174a-5
 kı1- 23b-1,102a-11
 yap- 119b-10

- ʿa.-ı ʿār "utancının ayıbı" 128b-11
 ʿa.-ıng̃ 3b-10
 ʿa.-ını 137b-9
- aygāk münâfık, dedikoducu, lüzumsuz söz söyleyen
 a.-ıng̃ (aygāgıng̃) 166b-12
- ʿayıb (< ʿayb a.) ayıp, krş. ʿayb
 ʿa. 178a-11
- ayıl- ayılmak, kendine gelmek
 a. 96b-3
 a.-dı 149a-13
- ayıt- söylemek, demek, krş. ay-, ayt-
 a.-a kal- 17a-8
- ayır- ayırmak
 a.-ıp 187a-2
- āyine (f) ayna
 ā.-i yüz "yüz aynası" 36b-8
- āyine-ruhsār(f) yüzü ayna gibi parlayan, sevgili
 ā.-ım 108a-13
- aylan- dolanmak, dönmek, devr etmek
 a.-mas 65a-9-12
- ayrıl- ayrılmak
 a.-dı 149b-9
 a.-sa 3a-12
 a.-ıp 16b-12, 18a-7, 55b-3
- ayru ayrı
 a. 27b-5, 61a-5, 101b-7, 116a-3, 152a-6, 152b-3
- ʿayş (a) yaşama, yiyip içme, zevk ve safâ
 ʿa. 45b-4
 ʿa. irür 79b-3
 ʿa. kıll- 58a-8, 148a-9
 ʿa.u tarab 44b-11
 ʿa.u tarab kıll- 162a-5
 (kânün-ı ʿa. "zevk kanunu") 116a-13
 (vakt-i ʿa. "yaşama vakti") 169a-12

(zamān-ı ʕa. "eğlenme zamanı") 156a-6

ʕa. şarābı 168b-11

ʕa.-ını 179a-12

ʕa.-ıda 17a-2

ayt-

söylemek, demek, krş.ay-, ayıt-

a.-ay! 142b-5

a.-ayın! 2a-2,3b-7,7a-9,12b-13,15b-8,59a-5,
70a-3-9,93a-8,175b-1

a. ! 117b-8

a.-sun! 21a-4

a.-iŋgız! 21a-3

a.-tım 47a-2,49a-11,50a-3-9,154b-7

a.-tılar 50a-1

a.-uram 101a-5

a.-ur-min 121b-1,132b-11

a.-ur-sin 21b-1

a.-ur 4a-8,21a-10,25b-2,37a-6-7-9-11-13,37b-
2,46b-3,49a-8,50a-5,51a-12,64b-2,65a-7 ,
78a-5,86b-1,96a-1,116a-12,122a-7,122b-8,
139a-11,146b-4,148a-2,167b-6,168a-6

a.-urlar 55b-7,77a-6,103b-11

a.-adur 166b-13

a.-a-sin 133b-1

a.-tılar irse 50a-7

a.-ur irmiş 158b-3

idi 118a-10

a.-a ayta 151a-3

alman 150b-9

a.-ıp 122b-10,152a-2-3,153b-3-5,166b-1-2

a.-masun! 21a-4

a.-mas 63a-7

a.-ışım 104a-2

aytıl-

sorulmak, söylenmek

a.-dı 150a-2,167a-2

a.-ıp 50b-1

ayur-

ayırmak

a.-dı 118b-12

‘ayyār (a)	kurnaz (dilber-i ‘a.-ım) 108b-2
az	az a. irür 170a-10
az-	azmak, sapmak, şaşırmaq a.-ıp 48b-4 a.-ğan 152b-3
āzād (f)	serbest, hür, krş.âzâde ā. ol- 141a-12
āzâde (f)	serbest, hür, krş.âzâd ā. 157a-11, 157b-2
āzâde’i (f)	bir âzâde ā. 151a-10, 159b-9
a‘zam (a)	en büyük (baħr-ı a‘.) 57b-10, 73b-12, 178a-10 (ism-i a‘.) 3b-8 (baħr-ı a‘.-da) 20a-13
azın	başka, diğər a.-ge 101b-2
‘azīm (a)	büyük, ulu ‘a. 3b-9, 32a-12, 52b-6 ‘a. kıl- 186b-13 (baħr-ı ‘a.-dür) 145b-6 (şehādât-ı ‘a.) 187a-1
‘aziz (a)	aziz, sevgili ‘a.-im 11b-7
‘azm (a)	yönelme, gitme ‘a. it- 94a-11, 150b-2 ‘a.-i Bağdād eyle- 83a-13 ‘a.-i Esterābād eyle- 83a-2 ‘a.-i mesāffī eyle- 126a-2 ‘a.-i mey ü cām eyle- 86a-11 ‘a.-i tavāf-ı Ka‘beğa niyet kıl- 81b-5 ‘a.-i sefer kıl- 37b-12

B

- bāb (a) kapı; bölüm
 (küll-i b.) 15b-11
 (her türlü b.) 16b-2
 b.-1(iy.) 177a-13
- Bābur Mirzā(k.a) Gāzî Zahirüddin Muhammed Bâbür, Bâbür Şah(1483-1530)
 B. 122a-8
 B.-nınğ ilçisi 151b-12
- bād (f) yel, rüzgâr
 b.-1 nesīm "hafif ve tatlı rüzgâr" 9a-11
 b.-1 şabā "doğudan esen hafif, hoş rüzgâr" 123b-8, 128a-12, 165b-9, 176a-11
 b.-1 seher "seher rüzgârı" 160b-5
- bād-bān (f) yelken
 (ol b.-1) 179a-7
- bāde (f) şarap, içki
 b. 57a-3, 59a-12, 78b-8, 145a-5, 148a-7, 151b-1-4, 157a-8, 160a-7, 168b-13, 169a-13, 171a-3
 tut- 155a-7
 b.-i a'lā "yüce bāde" 58b-12
 b.-i cām "şarap kadehi" 114b-10
 b.-i gül "kırmızı şarap" 56b-10
 b.-i gül-fām "kırmızı şarap" 26a-11
 b.-i gül-gün "kırmızı şarap" 37b-2
 b.-i gül-reng "kırmızı şarap" 156a-5
 b.-i hoş "hoş bāde" 157a-10
 b.-i hoş-güvār "lezzetli şarap" 145b-11
 (mest-i b.-i humār) 115a-6
 b.-i 'ışk "aşk şarabı" 32b-12, 142b-13
 b.-i la'l "kırmızı renkli şarap" 132b-9
 b.-i muğān "meyhānecilerin içkisi" 148a-4
- bādeī (f) bir bāde
 b. iç- 151a-8, 159b-6
 b. şevkı 124a-7
- badır yiğit, bahâdır
 b. kişi 192a-3

- bāġ (f) büyük bahçe, baġ
 b. 53a-13
 b. ara 87a-1-12,93a-1,118a-1
 içre 176a-10
 ile 145b-13
 içi 13a-2,56a-2,71a-4,125a-1,96a-7,118a-3
 u bahār 145b-12
 būstān 47b-3
 būstān 41b-5,110b-3,125a-1,132a-2,155a-6
 cennet 8a-11
 çemen 116a-3-4
 gül 125a-7
 gülistān 12b-5
 b.-sin 57a-12
 b. eyle- 71a-3-12,73b-2
 b.-ı behişt "cennet" 160b-1
 b.-ıfirdevs "cennet" 132a-7
 b.-ı hüsn "güzellik bahçesi" 12b-4,117b-7,
 120a-10
 b.-ı Semerkand "Semerkant'ın baġı" 71b-6
 b.-ın 150b-12
 b.-ını 33b-10,70b-2
 b.-ında 30b-9,69b-8,86a-10,110b-4,134a-7,
 162a-10
 b.-larının kuşları 46b-10
 b.-larını 46b-4
 b.-larının 148b-10
 b.-ları 46b-4,70b-11,72a-1
- bāġban (f) bahçıvan
 b. 22b-13,162a-8
 (ay b.) 41b-5,128b-12
 b.-dın 13a-4
 b.-lar 150b-12,164a-2
- Bāġdād (y.a) Bağdat, Irak'ın merkez şehri
 (ʿazm-i B. eyle-) 83a-13
- Bāġ-ı Nev (y.a) Herat'ta bir bahçenin adı
 B. 14b-4,15a-3

bağır	bağır,yürek,ciğer b. 143b-11 b. kanı 49b-2 b.-ım(bağırım) 9b-10,64b-11,73b-4,152a-4,177a-11 b.-ımdur(bağırımdur) 32b-9 b.-ımning(bağırımning) kebābı 79a-7 b.-ımını(bağırımını) 32b-8,39b-10 b.-ımdın(bağırındın) 86a-11,112b-9,156b-7 b.-ı(bağır) 11b-13,104b-2,152a-10,153b-12 b.-ını(bağırını) 173b-2 b.-ıga(bağırığa) 71a-10 b.-ıda(bağırıda) 143b-2 b.-ında(bağırında) 125a-10
bağla-	bağlamak b.-yın! 128b-13 b. ! 10b-6 b.-dım 142a-5,159b-10,177a-4 b.-ding 10b-5 b.-dı 87a-2,115b-9,139b-12,146a-10,149a-1 b.-miş 67b-1-2-4-6-8-10-12,68a-1-3-5,68b-5-6-8-10-12,69a-1 b.-ptur 104a-9,117a-4 b.-r 20b-12-13,143b-2,183a-3 b.-sañg 165a-1 b.-p 62b-12,71a-12,96a-9,154a-8 b.-ban 55b-10,73b-4 b.-ma ! 147a-12,191a-12 b.-mas 129a-12
bağlan-	bağlanmak b.-ıp turur 46b-7-8
bağlıg	bağlı b. irür 160b-10
bahā (f)	değer,paha b. kıl- 35b-12,117b-8 b.-sı 117b-9 b.-sız 168a-3

- bahādır (f) bahadır, cesur
b.-lar 167b-6
- bahāne (f) bahāne, sebep
b. 148a-7
- bahār (f) bahar, ilk yaz
b. 37a-13, 151b-3
b. ile 145b-13
u büstān 162b-6
u gülşen 145b-12
nisānları 47a-6
vaktı 32b-3
(bu b.) 42b-13
(ebr-i b.) 146b-3
(eyyām-ı b.) 165b-6
(faşl-ı b.) 108a-2, 145b-10, 151b-1, 155b-10
- bahr (a) deniz
b. u hāmūn dig 138a-5
b. içinde 19a-3, 52b-1
b.-i a'zam "en büyük deniz, okyanus" 20a-13,
57b-10, 73b-12, 178a-10
b.-i 'azīm "ulu deniz" 145b-6
b.-i hicrān "ayrılık denizi" 136b-2
b.-ı 'ışk "aşk denizi" 98a-13
b.-i muhit "okyanus" 52b-3
b.-i 'Ummān "Hint okyanusu" 162b-2
(hurūş-ı b.-i dil) 74a-7
b.-niġ karağı ka'rı 52b-6
b.-i(iy.) 131a-9
b.-ine 58a-1
b.-ide 33a-3, 129b-11
- bahş (a) bahis, münâkaşa
b. it- 52b-7, 161a-10
b.-ide 52b-7
- baht (f) tâlih, ikbâl, baht
b. u devlet 16b-11
b.-ı hān "han bahtı, devletli han" 127b-9

- bahtalık (bahta f.) koyunluk, koyun için
b. 80b-3
- bahtiyār (f) talihli, mesut, mutlu
b. 151b-10
- bāk (f) korku, kaygı
b. imes 180a-11
yasa-90b-12
- bak- bakmak
b. ! 3a-13, 6a-3, 7b-1, 79b-2, 129b-13
b.-gīl! 20b-8
b.-iŋgīz! 187a-10
b.-tiŋg 86a-8
b.-tī 142a-9
b.-ar-sin 156a-3
b.-sam 178b-10
b.-a 185a-6
b.-ip 17a-10
bolmış 184b-1
b.-gan sayı 86a-6
b.-mağīl! 131a-6
b.-mağay-min 13a-1
b.-mayın 38a-12
- bākī (a) kalıcı, bākī
b. vū fāni bol- 27b-8
(hoş b.) 157a-10
- Bākī Tarhan (k.a) Baki Tarhan; Babür'ün kumandanlarından
B.T.-ğa 153b-2
- Baklan (y.a) Kunduz yakınlarında bir şehir
K. 53a-13
- bal bal, bal şarabı
b. 11b-4, 14b-4, 103a-2, 135a-11, 153a-5, 155b-6
bigin 22a-3
u mey 23a-7, 132b-7
b.-i şāf "hālis bal" 161a-8
b.-da 65a-5
b.-dın 14b-6, 65a-6, 72b-13
b.-iŋg 13a-12, 102a-6
b.-i 41a-8, 44a-1

	b.-ını 139a-7 b.-indın 125a-8
bāl (f)	kanat b. 94a-13,188b-6 (perr ü b.) 93b-9 b.-indedür 41a-2
bālā (f)	büyük,yüce b.-yı Keyvān "büyük Zühal yıldızı" 36b-2
balaban	çakırdoğan kuşu (ol b.) 69b-1
balık	balık b. 192a-4 (balık burcu) b. turur "balığ" 53a-10
bālī (f)	bir kanat b. bağla- 67b-2
bām (f)	kanun,tambur gibi çalgılara takılan kalın tel b. eyle- 69b-1-2 b.-ı bam bum "bam bum sesi çıkararı" 106b-13
bam bum	taklidi kelime (bām-ı b.) 106b-13
ban-	banmak b.-mas 65b-11
bā-nām (f)	nam ile,ünlü b. u nişān bol- 63b-11
bā-naḥlī(f. naḥl a.)	bir bal arısı ile b. 191a-13
bang (f)	ses,sedâ b.-irūḥ-efzā "ruha tâzelik veren ses" 88a-5
bar	var b. 12b-2,13a-11,16b-13,35b-10,46a-12,48b-3, 51b-5-13,54b-4-5-7-9-11-13,55a-2,56b-1-6, 58a-5-7-9-11-13,58b-2,62a-10,70a-7,71a-9, 105b-7,108b-1,124a-8,125b-6,143a-1,158b-10, 169b-3,170a-9,171a-9,177a-12,185b-7,192a- 11-11

- b. u yok 104b-11
 (bir ü b.) 2b-10
 (yot u b.-ım) 108b-1
 b.-min 135b-13
 b.-sin 101b-12
 b. turur 105b-10
 durur 25b-6,31a-6,46a-4,103b-7,131b-6,
 139a-4,177a-9
 b.-dur 10b-7,17a-3,21b-5,25b-12,31b-1,78a-
 3,93a-8-12,94b-9,101a-12,103b-3,112a-8,
 116b-3,119a-5,119b-9,147a-7,148b-7,173b-
 7,177a-10,187b-6,188a-12,189a-7
 b. idi 172a-12
 irdi 123a-8
 imiş 171b-5
 irür 33b-5
 irse 3b-7
 ise 13b-13
 ikeç 30b-4
- bar- gitmek, varmak
 b.-ayın! 125b-9,169b-13
 b. ! 90b-11,141b-3
 b. bar ! 30b-7,122b-6
 b.-çıl! 96b-4
 b.-u ! 79a-9
 b.-ğil ! 45a-2,98b-9,175a-1
 b.-sun ! 57b-12,61a-5,113b-9
 b.-alı ! 48b-9
 b.-alıñg ! 70a-1
 b.-dım 10b-12,133b-5,173a-11,183a-1
 b.-dıñg 120a-3
 b.-dıl 120a-6,128b-7,132b-2,170b-1-2-4-6-8-
 10-11-12,186a-12-12-13
 b.-ur-min 25b-4
 b.-ur-sin 70a-11,93b-12,94b-1,175a-9
 b.-ur 2b-2,5a-6,84a-9,103a-4,152a-10
 b.-ğa-sin 2b-5,151b-13
 b.-ğay 18b-9
 b.-ğunğdur 69b-3

- b.-adur 102a-13
 b.-sam 150b-2
 b.-saṅg 10b-9,18b-13,35a-2,123b-4,127a-6
 b.-ḡay idim 169b-8
 b.-a alman 162b-5
 b.-ip 10a-10,18b-2,46b-6,79b-6,90b-12
 b.-ḡanınḡda 120a-4
 b.-maḡı1 175a-8
 b.-madım 103b-10
 b.-mamıṣ 13b-4
 b.-maḡ kirek 88a-9
 b.-maḡım 106a-1
 b.-maḡınḡdın 186a-12
 b.-ıṣım 103b-7-11
- barak köpek
 b. 82a-3
- bārān (f) yağmur
 b.-ı rahmet "rahmet yağmuru" 51a-4,167b-11
- barça hepsi, bütün, cümle
 b. 3a-3-4,3b-4,6a-9,9a-9,12b-2,28b-13,36b-13,40b-9,41a-6,41b-13,46b-4,59b-7,81a-9,11,83a-11,84a-13,85b-6,93b-1-3,100a-12,107b-8,110b-7,113b-3,131a-2-11,132b-13,150b-10,154b-13,165b-2,166b-13,178b-4-7,185a-13
 b.-nınḡ köḡli 83b-6
 b.-ḡa 179a-10
 b.-dın 4b-7,84b-9
 b.-sı 16a-13,40b-7,136b-13,137b-8,146b-11,155a-10,183a-12-12-13
 b.-nḡız 81b-11
 b.-larınḡ nesebi 138a-13
- barı hepsi, hep, bütün, tamâmen
 b. 4a-10,8b-10,9b-12,15b-13,19a-2,31b-11,33b-5,34b-12,37a-2-9, 65a-4,65b-10,69a-10,69b-6,71b-11,79a-3,86a-2,93b-8,94a-9,101a-11-13,105a-12,107b-12,119b-10,124b-8,125b-10,129b-13,132a-3,135b-9,

- 140a-1,143a-9,149b-13,152a-4-9,156a-12,
166a-2,170a-2,184a-13,185a-7
b.-da "var iken,oldukça" 12b-11-12,13a-1-3-
5-7-9-10-12,13b-1-3-5-7-9
b.-dın 62a-8
b.-ça "mümkün olduğu kadar" 179a-1
b.-nça "var olduğu kadar,oldukça" 120b-2
b.-sı 145a-9
- bārī (f) hiç değilse,bâri
b. 20a-10,61a-2-4,63a-12,102b-12,169b-7,174a-13
- bārī (a) yaratan,yaratıcı(Allah)
(tevhîd-i b. ta'âlâ) 3b-2,6a-6,6b-10
- bārik (f) nâzik,ince
(zülfi b.) 17b-1
- Barlas (kv.a) Timur'un bağlı olduğu boy,bir Özbek boyu
B. 33a-10
B. cemâli 68b-12
hayâli 124a-10
mihribânı 153b-7
B.-dın 142b-11
B.-inġnı 159b-3
B.-indın 146b-12
- Barlas-beçe (f) Barlas çocuġu
B. 53b-10,117a-8,171b-8
B.-ning köngli 154b-9
- barmak parmak
b.-ım(barmaġım) 139a-8
b.-ın(barmaġın) 65b-11
b.-larımını(barmaġlarımını) 139a-9
- bas- basmak,baskına uğramak
b.-ġıl! 51b-10
b.-ġay 87b-13
b.-sa 53b-6
b.-ıp 141a-8
b.-kan 135a-7
b.-kanıdın 7b-10

basa	sonra b. 49a-9,51a-8,122a-8,122b-9,141b-6,151b-12,167a-4,167b-1
bā-şafā(f.şafā a.) safâlı	b. 151a-13
basal (a)	soğan b. 96b-10
baş	baş; başlangıç,ilk; lider b. 31a-2,55a-8,68a-7,187a-2,187b-8,189a-1-2,189b-2,191a-4 birle 160a-5 üstine 153a-1 üstinde 189a-5 bol- 187b-12 indür- 55b-5 it- 173a-8,187b-4 kıl- 187b-10 koy- 3a-10,107b-1,157a-3 ol- 100a-4 b.-nı 185a-4 b.-dın 97b-8,130a-5,148b-13,149b-7,187a-4 b.-tın 65b-2,70b-7,76b-10,109b-3,143b-4,149a-4-10,155b-1 b.-ım 5a-6, 84a-9,84b-2,117b-1,119b-4 b.-ımı 152b-13 b.-ıma 95a-11 b.-ımga 8a-10,62b-10,104a-12,123b-1,166a-10,173a-8 b.-ımdın 47a-1 b.-ıng 18b-5,79a-1,106a-3,115a-1,126b-7 b.-ıngı 153a-1 b.-ıngnı 145a-13 b.-ınga 183a-9 b.-ı 73b-1,191a-1,192a-11 b.-ın 55a-10,143a-8,188a-5,189a-9-10 b.-ını 187a-1,187b-13,190a-6 b.-ıga 79b-1,126a-1,150a-10,189a-12

	b.-ına 56b-13,64a-1,188a-6 b.-ıda 50a-6,52b-5,56b-9,189b-4,192a-3 b.-ında 37a-6,44b-5,50b-1,68b-10,94b-4, 188b-11,189a-7 b.-ıdın 58b-6,97b-9,187a-6,189a-1 b.-ındın 105b-9 b.-larığa 188b-11 b.-sız 187a-7,190a-5
başak	okun veya mızrağın ucuna geçirilen demir, temren b. ur- 79a-4
başla-	başlamak b.-yın 88b-6 b.-p turur 100b-5 al- 27a-1
bâtıl (a)	bâtıl b.-dur 21a-2 b. bol- 72b-5
bâtin (a)	iç,gizli,görünmeyen (zâhir ü b. bile) 84a-10 b.-da 64a-12
batman	2-8 okka arasında değişen bir ağırlık ölçüsü, batman (bir b. buğday) 122a-8
bay	zengin b.-ğa 119b-1
baykuş	baykuş b.-ı bî-gâne "kayıtsız,ilgisiz baykuş" 166b-6 b.-um 101a-11
bâz (f)	doğan (ışık b.-ı) 45a-6
bâzâr (f)	çarşı,pazar b.-ı(iy.) 85a-2 b.-ın 44b-12 b.-ığa 154a-3

- bāzgūne (f) uğursuz,şom
b. hayāl 185a-12
- ba'zī (a) bâzı,bir kısım
b. muşāhibler 167a-2
b.-ğa 175b-9
b.-sı 187a-5
b.-lar 175b-8
- bed (f) kötü,fenâ,çirkin
(hūy-ı b.) 51b-9
(hūy-ı b.-ing) 183a-4
(re's-i b. ü vech) 191a-3
b. yili 72a-5
- Bedahşān (y.a) Bedahşan şehri,Fergana'nın güneyindedir,
lâ'li ile meşhurdur.
B. 53a-13
(la'li-i B.) 53a-2
(la'li-i B.-dur) 33a-6
(la'li-i B.-dın) 168b-12
- Bedahşānī (f) Bedahşan yâkutu
(bu B.) 113a-6
- be-dām (f) tuzaga
b. 109a-2
- bedel (a) karşılık,bedel
b. 14a-2,37a-2,170b-9
- beden (a) vücut,beden
(uşbu b.) 120b-2
(efkār-ı b. bile) 156b-13
(mürğ-ı b.-ni) 116b-2
b. bināası 182a-5
b.-ning hāmı 182b-1
hırmeni 153b-4
b.-de 73a-7,116b-3
b.-ingni 58a-12
b.-inġe 50b-8

- bedihiyye (a) delil ve isbat gerektirmeyecek kadar açık
ve ortada olan
b.-de 190b-6
- bed-nām (f) kötü nâmlı,adı kötüye çıkmış
b. eyle- 69b-6,86a-13
kıl- 102a-12,108b-11,168b-8
- bedrī (a) dolunaya ait,dolunay gibi
b. 115b-1
- be-dūş (f) omuza,omuzda
b. 74a-10
- behbūd (f) iyilik,sağlık
b. imes 65a-4
- behişt (f) cennet
b. tiğ 71a-4
(bāğ-ı b.) 160b-1
(ürd-i b.) 72a-1,155a-10
(vaşf-ı b. eyle-) 160b-11
- behr (a) uzaklık,ümidin boşa çıkması
b.-i Hudā "Tanrı'dan uzak olma" 76a-8
- behre (f) hisse,pay,kısmet
b. 141b-1
b.-yi 69b-7
- belā (a) belâ,kötülük
b. 64a-4
çik- 182a-2
(zülf-i b. şāmı) 119a-8
b. dāmı 183a-6
taş 65a-8
b.-sı 31a-5,46a-3,53a-3
- Belh (y.a) Belh şehri
B.-ni 94a-11
B.-de 31b-13,72a-5
- belī (a) evet
b. 28a-13,45b-9,94a-13

- belki (f a) belki
b. 2b-13,56a-3,142a-6,159b-7,167a-7
- Benāyī (k.a) Molla Benâî; şâir ve bestekâr
B. 59a-13,102a-10-13,109a-6,164b-10,184b-7,
185b-7, 186a-4-6-7,188b-5,189b-4,190b-4,
192a-6
(ay B.) 160b-3,184a-12,185a-12,185b-13,190a-
2-5
- bend (f) bağ
b. eyle- 134a-11,134b-6
b.-i bendimdin "bendimin düğümünden" 10a-4
b.-i bendige 21a-8
b.-im 103b-4
- bende (f) kul,köle
b. 142b-2,151a-10
b.-min 78a-1-1,112a-6
b.-din 78a-1
b.-sige 51a-10
b.-ler 175b-11
b.-lerğa 3a-5
- bendelik kulluk,kölelik
b. tavrı 34a-3
- benefş (f) mor,menekşe rengi
b. ü kızıl 92a-13
- benefşe(f) menekşe
(zülf-i b.) 53b-2,128b-12
- benî Hâşim (a) Hâşim oğulları
b. 84b-4
- be-pāyān (f) son,nihâyet
b.-ı(iy.) 177b-4
- berāber (f) beraber,birlikle
b. 44b-11-12,45a-1-3-7-9,68b-1,80b-4,150b-
11,190a-13
kıl- 45a-5-11

- berāt (a) peygamberimize peygamberliğin bildirildiği
Şâban ayının onbeşinci gecesini
b.-nı 173a-4 (kâdr u b.)
- ber-bād (f) perişan
b. eyle- 83a-5
- ber-bār (f) yükte,yük altında
b. idim 104b-11
- berbür meyhânedeki gürültü
b. 58a-8
- berg (f) yaprak
b. ü nevā "geçinecek şey" 166a-8
b.-i gül "gül yaprağı" 86a-4
b.-i gül bol- 40a-6
b.-i nār "nar yaprağı" 37b-7
- berhem (f) dağınık,karışık
b. ur- 127b-8-13
(cihān-ı b.-ga) 161b-11
- ber-hürdār (f) mesut,mutlu
b.-min 135b-4
b. imiş 72b-8
- berī kurtulmuş,temiz
b. 70a-8
- berk sağlam,pek
b. 38a-8
b.-rek 88b-4
- berķ (a) şimşek
b. dig 14a-13
b.-ı āh "ah sesi" 132a-5
b.-ı 1şķ "aşk şimşegi" 161b-10
(āh-ı b.-ın) 131a-10
b.-ını 132b-2
- ber-ķarār (f.ķarār a.) dâimi,devamlı,kararlı
b. 2a-1

berkin-	sağlamlaşmak, iyice yerleşmek b.-dü 142b-8
berkit-	sağlamlaştırmak, berkitmek b. 120b-5 b.-ip 20b-13, 21a-8 b.-keli 78b-6
bes (f)	yeter, yetişir, kâfi, çok b. 30b-6, 49b-12, 52a-2, 54a-7, 128b-9, 141b-7, 167b-9, 13, 170a-1, 170b-1, 173a-12, 175b-6, 187b-8 b. turur 43a-12-13, 43b-2-4-6-8-10-12, 44a- 1-3-5-7 irür 160a-8
besā (f)	pek çok, nice nice, hayli b. 38a-10, 49a-1, 98a-4, 171b-8
besel (f)	ak darı, mısır b. 96b-8
besī (f)	bir çok, çokça, pek fazla b. 22a-11, 32a-4, 34a-6, 39a-6, 48a-13, 53a-5, 62a-10, 70b-2, 77a-1, 90b-10, 98a-2-6, 105b-9, 110b-11, 119b-2, 120a-6, 121b-3, 135a-9, 138b- 8, 139b-2, 145b-6, 148a-5-8, 165a-9, 172a-6, 189b-8
best (f)	düğüm b.-em 106b-6
beste (f)	bağlı, bağlanmış, bitleştirilmiş b. 63b-5, 101a-3, 109a-2
beşer (a)	insan b. 55b-7
beter (f)	daha kötü, beter (biş b.-dür) 80b-2

beyān (a)	anlatma, ifâde, beyân b. 3b-8 kıl- 52a-7, 129b-2 kıla bil- 120a-2
beyāz (a)	ak, beyaz b.-ı 'ārız "beyaz yanak" 69a-7
beyhan (a)	sır saklamayan, konuşan b.-ıdın 9b-8
beyle	böyle b. 63b-9
beyt (a)	beyit, iki mısra (bu b.-ni) 122b-10
bezm-gāh (f)	eğlence yeri b. 155b-5
bırak-	bırakmak b. 190b-2
bī-āb (f)	kuru, susuz b.-ı rüy "susuz zemin" 167a-4
bī-'ayş (f. 'ayş a.)	eğlencesiz, yaşamaktan zevk almayan b. u temāşādur 58b-6
bī-bāk (f)	korkusuz, çekinmeyen b.-rek 186a-7 ('āşık-ı b.-rek) 90a-10
bī-çāre (f)	çâresiz, biçâre b. 98b-5, 125b-2 ('āşık-ı b.) 44b-3 b. bülbül 90a-1, 158a-3 köngül 156b-13 şibānī 64a-13, 106b-9, 176a-11 b.-gā 95b-11
bīdār (f)	uyanık, uyumayan b. 151a-6 b.-min 135b-2 b.-dur 44b-1-7

- b. eyle-164a-5
tur- 54a-6
közleriñg 84a-6
- bid'at (a) Hz.Peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan değişik inançlar
b. ehli 15a-8
- bidāyet (a) başlangıç
b. 25a-7
- bī-dil (f) gönülsüz,kalbini bir güzele kaptırmış
(‘uşşāk-ı b.) 88a-4
- bī-dīn (f.din a.) dinsiz
b. 186a-4 (nākesdür veyāhūd b.)
(muhtesib-i b.-din) 45b-13
b.-din 54a-4
- bī-edeb (f.edeb a.) edepsiz
(ol b.) 21a-10
- big bey
b. kıl- 187b-10
b.-ler 121a-2
b.-lerini 83b-1
- bī-ğam (f.ğam a.) gamsız,tasasız
b. 139a-4,170a-5-6
kıl- 127b-10
- bī-gāne (f) kayıtsız,ilgisiz,yabancı
b. 45b-11
b.-dür 61b-7,63a-8,129b-3
(baykuş-ı b.-ğa) 166b-6
b.-ni 47b-11,127b-9
- bī-gānelik yabancılık,ilgisizlik
b. kıl- 30b-4
- bigi gibi, bk.bigin, krş.dik,kibi,tig
b. 13b-8,38a-8,76a-2,113b-11,149a-12,173b-10,182a-5
- bigin gibi, bk.bigi, krş.dik,kibi,tig

b. (isimlerden sonra) 19a-6-11,22a-3,28a-5,
35a-7,37b-8,47b-11,50b-2,53a-11,74a-8,76a-
6,80b-3,92a-9,106b-9,117b-4,123a-10,126b-
5,132a-10,133b-10,141b-12-13,142a-2,143a-8,
143b-11,147a-11,151b-3,155b-10,164a-7,164b-
2,184a-4,188b-7

(min b.) 19a-9,169b-9

bī-girān (f) sınırsız,uçsuz bucaksız
b. deryā 167b-11

bī-gümān (f) şüphesiz
b. 34b-11

bī-güşā (f) açılmamış
b. 109b-13

bih (f) kök,soy,nesil
b.-in 128a-2

bī-haber (f.haber a.) habersiz,bilgisiz
b. 15b-10,48b-12,70b-10,95b-5,112a-9,122b-2,
135a-3,175a-9
b.-sin 106a-3,124a-6
b.-dür 123a-12
b.-din 123a-13 (ol b.)

bī-had (f.had a.) hadsiz,sınırsız,pek çok, krş.bī-hadd
b. 15b-9,118b-12

bī-hadd (f.had a.) hadsiz,sınırsız,pek çok, krş.bī-had
b. 28b-13

bi-hamdi 'llāh(a) Allah'a şükürler olsun
b. 39a-13,172a-12

bī-hāşıl(f.hāşıl a.) faydasız,verimsiz
b. 78a-6
b. işler 167a-10

bī-haşlī (f) verimsizlik
(sūfi-i b.) 30b-12

bī-hisāb (f.hisāb a.) sayısız,hesapsız
b. u bī-şümār 3a-2
b. kıl- 3a-11

- bī-hod (f) kendinden geçmiş,şuurunu yitirmiş
b.-min 57b-1
- bī-hodluk kendinden geçmişlik,dîvânelik
b.-umdın (bī-hodluğumdın) 124a-6
- bī-hüde (f) boşuna,boş yere
b. 47b-7,77b-13,113b-6,182b-5
- bī-hüner (f) hünersiz,marifetsiz
b. 48a-9,122b-2
- bī-ihtiyār(f.ihtiyār a.) kendiliğinden,elde olmayarak
b. 165a-9
- bī-inşāf (f.inşāf a.) insafsız,acımasız
b.-lardın 83a-6
- bi-ism (a) ismi için (muammâ)
b.-i āhū "ahunun ismi için" 190a-12
‘ankā "ankanın ismi için" 187a-8-11,
187b-7-9,190a-7
būlbūl "būlbūlün ismi için" 188b-8
cān "canın ismi için"190b-10
gūl "gūlün ismi için" 189a-3-8-11,
191b-3-6-8-10
hān "hanın ismi için" 191a-3
kul "kulun ismi için" 190b-3
nākes "nākesin ismi için" 190a-1
Sālih "Sālih'in ismi için" 190b-13
sedd "seddin ismi için" 191a-11
şem‘-i māl "varlık mumunun ismi için"
191a-13
şudenī "olması gerekenin ismi için"189b-
3,190a-4
‘Ubeyd "Ubeyd'in ismi için" 191a-5
zūlf "zūlfün ismi için" 191a-7-9
- bī-i‘tibār (f.i‘tibār a.) değersiz,itibarsız
b. 3a-12
- bī-kār (f) işsiz,boşta
b.-dur 45a-13

bî-karâr (f.karâr a.) kararsız,rahatsız,huzur ve sükûnunu
kaybetmiş

b. 32a-5,37b-9

ile 145b-3

(bî-şümâr u b.) 32a-8

b. kıl- 55a-4

ol- 32a-6,165a-11

bî-karârî (f) kararsızlık

b. kıl- 178a-8

bî-kenâr (f) kıyısız,uçsuz

b. turur 52a-2

bi-küllî(a) tamâmen,bütünüyle

b. 141a-13

bil

bel

b.-ge 8b-11

b.-ingni 176a-13

b.-ingi 109a-3

b.-ingde 34b-11

b.-ini 59a-1

b.-ige 154a-7

bil-

1. bilmek

b.-eyin! 190b-1

b. 12b-7,4a-3,7b-8,9a-9,9b-12,12b-13,13a-11,
14b-11,15b-2,16a-2,18a-3,18b-2-6,19b-11,
20b-2,25a-8,25b-4-6,26a-8,31b-10,32a-2-
5-9,32b-12-13,35a-2,36a-7-8-13,37b-6,38a-
3,38b-13,40a-11,47b-6-10-11,48a-1,48b-2-
5,52a-1-6,52b-2-6-12,53a-7-10,53b-5,56a-
5,57b-12,58b-7,59a-8,59b-11,61b-3-8-10,
62a-4-7-13,64a-5,64b-1-13,68a-12,70a-8,
70b-7-12,71a-8,71b-12,72a-11-12,73b-10,
78b-12,80b-1,82a-2,85b-8-10,87a-8,88a-1,
88b-13,89a-6,90a-12,96b-1,105b-11-13,107b-
13,110a-5,113b-2,114b-5,115b-6,118a-3,
118b-3-12,120b-4,124b-11,128b-11,129a-5,
134a-7,136b-6-9,145a-10,145b-12,146a-11,

- 148b-7,151a-12,157b-4,158a-4,158b-1,
160b-4-8,161b-1,162b-7,175a-4-11-12,
177a-7-13,178a-3-10-10-13,178b-1-6-
6-8,179a-2-4-10,179b-4-5,183a-4,185b-
8,186b-2-3,187a-1,189a-1,190b-4-6
- b.-gil ! 10a-1,15b-13,16a-1,36a-12,36b-2,
45a-5,50a-12,53b-7,57b-11,58b-8,64a-
2-6,65b-11,76a-4,76b-8,78a-2,84b-12,
97a-6-9,105a-4,115b-9,121b-7,123b-7,
128b-3,130a-10,137a-1-7,141b-4-8,143b-
2,147b-7,148a-13,148b-4,174a-5,175a-
11,176a-2,178a-1,179b-9,182a-12
- b.-gin! 63a-13
- b.-sün ! 25b-1,48b-12,65b-8,102a-3,128a-4,
132a-4,150b-8,162a-2,172b-10,178a-12
- b.-ing ! 5b-8-9-13,12a-9,17a-13,17b-9,20a-
12,25a-9,43a-7,48a-6,49a-1,62a-9,65a-11,
69b-8,77b-8,80b-3,113b-3,120b-11,121a-2,
124a-13,128b-2,138a-11,143a-5,159b-12,
172a-1,176a-1,178a-1,182b-5
- b.-ingiz ! 15a-4,38a-7,40b-9,84a-13,102b-5,
107b-2-11,108a-2,117a-5,179b-6,186a-6,
187b-6,190b-12
- b.-dim 138b-8,171b-5
- b.-di 95a-1,149b-13,177b-2
- b.-gey-siz 177b-4
- b.-gey 32a-9,102a-4,110b-10,177b-11,178a-4
- b.-gey mü ikin 139b-11
- b.-geyler 17a-5
- b.-ge-sin 184b-8
- b.-ür-min 39b-13,122a-1,184b-5,187b-4
- b.-ür-sin 8b-2,18a-1,155a-4
- b.-ür 4a-10,4b-10,23a-8,44a-13,44b-2,48b-
1,62b-13,81a-11-12,105b-6,137b-9,147a-
4,172b-10,182b-7,187b-4,189a-6
- b.-ür müsin 103a-8
- b.-ür mü 36a-2
- b.-ür-biz 80b-7

- b.-sem 54a-11,54b-11
 b.-señg 2a-5,177a-7
 b.-se 32a-7,56a-8,110b-10,145b-7,161b-7,
 179a-5,191b-11
 b.-dim irse 174a-3
 b.-ür irseñg 136b-7
 irmiş 113a-12
 bolğay 108b-12
 bolsañg 103a-9
 bolsa 126b-2
 b.-sem irdi 152b-2
 b.-se irdi 74a-10
 b.-ip 87a-13,126a-10,137b-11,185b-1
 b.-iben 175b-4
 b.-ginçe 187b-12
 b.-mey 28a-7,96b-10,108b-11
 b.-meyin 28a-8,69b-3,74a-9,120b-13,177b-10
 b.-gen 2b-10
 b.-mesün ! 11a-3,61b-5
 b.-melinğ ! 48b-11
 b.-medim 100b-10,184b-11
 b.-medi 40b-6,47b-8,69b-9,89b-4,120b-7,136b-
 10,137b-5
 b.-memiş-sin 70a-6
 b.-megey 189a-4-5-7
 b.-men 13a-4,20a-8,53b-11,68b-7,76a-13,108a-
 10,124b-1,143a-3,148b-12,149a-9,149b-6 ,
 161b-3,174a-4,174b-3
 b.-mesem 109a-12
 b.-mes 21b-5,22a-6,27b-5,32a-9,34b-1,36b-
 1,45a-10,56a-7,73b-9,105a-8,113a-7,118a-
 5,128a-4,137b-9,143a-6,147a-4,169b-7,
 172a-2-5,178a-3,179a-11,179b-5,185a-4,
 191b-5
 b.-mesdür 44b-3-8,64b-8
 b.-mestür 108a-10,128b-5
 b.-ler 15a-13

b.-señg 88b-7,116a-13

b.-mese 161b-7

b.-mes irdim 174a-3

idi 7a-1

imiş 69b-5

b.-megen 25b-2,96a-5,146b-1,151a-9

b.-mesimdin 77a-12

b.-iş 45b-11

2. muktedir olmak (iktidârî yardımcı fiili olarak)

b.-gey 22b-12,120a-2,130a-1

b.-men 9a-5,19b-4,80a-5,142b-7

b.-mes 38b-13,107a-9

b.-mes idi 15b-6

(ite bil-) 38b-13,130a-1

(kıla bil-) 22b-12,120a-2

(köre bil-) 9a-5

(oşata bil-) 80a-5,142b-7

(okuy bil-) 15b-6

(tura bil-) 107a-9

(yaşura bil-) 19b-4

bildür-

bildirmek

b. 189a-12

b. min "bildirmem" 137b-4

bile

ile; beraber, bk.bilen,birle,birlen

b. yalın sözlerle 4b-11,8b-3,11b-12,26b-4, 29a-3,30b-10,34b-3,38a-1,55a-11,55b-2-13, 62a-9,65b-12,66a-3,67b-8,71a-12,74b-3,77b-7-13,78a-12,78b-6,79a-7,84a-10,86a-6,92a-10,93b-13,102b-2-9-10,104b-11,106a-12, 106b-1-5-10,117b-7,127a-13,128b-2,130b-10,131b-7,132b-7,134a-3,139a-11,141b-4, 142b-3,148a-1,150a-7,156b-6-7-9-11-12, 157a-1-2-4-6,157b-3,160a-7,170a-12,171b-5-7,182b-4,184b-4-4-5,185a-13,185b-8, 188a-6

ilgi hâlinden sonra:

(siniñ b.) 120a-6

(anınġ b.) 2b-1,161a-12-13,161b-2-4-6-8
iyelik ekli sözlerden sonra:

2b-11,3a-7,10a-1,22b-7,35a-6,35b-6-10,36b-7,47a-4,53b-3,67b-13,75b-11,77b-10,78a-2,85a-3,90b-5,98b-7-13,100b-1-2,103b-6,105b-1,112a-7-8,121b-7,124a-4-7-13-13,124b-2-7,127a-2,128a-6,129b-11,135b-11,143b-10,153a-11,156a-8-8-11-13,156b-2-4,169a-8,169b-11,171a-12,174a-2,176a-4,182a-11,184b-13

baġlama edatı olarak:

15a-13,50a-10,65b-8,68b-1,84b-12,100b-8,113b-12,119a-9,128b-4,141b-2,142b-6,147b-8,176a-10,182a-6,190b-5

b. irdim 177a-3

b.-min 182b-7

bile-

bilemek

b.-y biley 73a-4

bilek

bilek

b.-ke 37b-10

b.-de 89a-5

bilen

ile, bk.bile,birle,birlen

b. yalın sözden sonra:56b-4

iyelik ekli sözlerden sonra: 134a-11,175b-6

b.-dür 12b-9

baġlama edatı olarak:(kādī b. müftī) 74a-11

bilgü

nişan,alâmet

b.-si 30b-6,80b-10

bilgülüg

belli

b.-dür 180a-12

bilgürt-

belirtmek

b.-ti 81a-1

bilin-

bilinmek

b.-sün!101a-4

b.-edür 65a-3

b.-mes 159a-9-10,176a-13

- bīmār (f) hasta
 b. 123a-4
 b.-ğa 83b-4
 b.-ı(iy.) 84b-9
- bī-misāl(f.misal a.) eşsiz,benzersiz
 b. 6b-5
- bī-misıl(f.misıl a.) eşsiz,benzersiz
 b.-i perī "benzersiz peri" 63b-12
- binā (a) bina,yapı
 b.-sını 182a-5
- bī-nām (f) adsız
 b. u nişān "adı ve izi belli olmama" 35a-2,63b-10
- bī-naşīb(f.nasib a.) nabipsiz,tâlihsiz
 b. 14b-8
- bī-nihâyet(f.nihâyet a.) sonsuz
 b. 25a-11,57b-10,167b-11,175b-9
- bī-nikāb(f.nikāb a.) örtüsüz,peçesiz
 b. 22b-3
- bī-nişān (f) nişansız,belirtisiz
 b.-sin 130a-4
- bī-niyāz (f) yakarmasız,duasız
 b. 175b-10
- bī-pā (f) ayaksız
 (serv-i b.) 87a-11
- bir
 bir
 b. 7a-2,10b-7,11a-9,11b-11,17a-12-13,17b-1-3,18b-5,25b-10,25a-12,26b-6,29a-1-11,31b-6,33a-4,35b-8-9-11-13,36a-1-1-2-4,39a-4,41a-3-8,42a-9,42b-1,43a-4,44a-1-7-7,47b-12,48b-3,51a-10,53a-8-9,57b-5,59a-5,59b-10,63b-7,67b-1,68a-3,68b-12,69a-12,70a-3,71a-3-6,74a-3,77b-2,82a-3,85a-1,85b-9,86a-9,90b-13,93a-4-10-10-11,95a-13,95b-11,96a-

- 3,96b-11-11-13,98b-9,101a-1-3-8,101b-1,102b-7,105a-2,109a-11,113a-13,114b-7,122a-8,125b-3-6,126b-11,127a-1-8,129a-7,131b-8,132a-13,132b-5,134b-9,136b-4-7,138b-9,139b-10,140a-4,142a-1,142b-13,146b-10,147a-2-5-7,148b-3,151a-9,151b-13,152a-5,153a-2,155b-6,158b-4,166a-4,169b-7-10-13-13,170a-8-8-9,170b-5-12-13,171a-1,172a-10-10-12,177b-2,178b-7,182a-6,182b-1,183a-7,185b-11,187a-13,187b-2,188b-13,192a-4-11-11-12
- b. kıl- 138a-4
- b. bir it- 90a-13,46a-11
- b. anıñ diğ 22b-6,41b-2-8
tig 184b-4
- b. siniñ diğ 185b-13
- b. bir 37a-2,41b-12,77b-3,110b-12,112b-5,127a-12,128b-3,129a-11,141a-7
- b. birige 81a-9
- biridin 183b-1
- ikki 185b-5
- bu kadar 49a-5
- dahı 51b-8
- kiçe 190b-4
- kün 39a-2,133b-9,136a-3,170a-10,174a-10,177a-8,179b-10
- niçe 7a-3,16a-4,93a-12,101a-5,189b-5,190b-7
- niçe kün 51a-7-8,173a-5
- şeb 42a-1
- ü bar 2b-10,4b-9
- taķı 52a-5
- yol 123b-1
- (her b.) 53a-8,58a-13,70b-5,97a-7,108a-10-12,118a-8,183a-4,190a-5
- (hıç b.) 76a-1,134b-3
- (kaysı b.) 7a-9-13,15b-8,56a-5,134b-4-10
- (tigme b.) 18a-7
- (yüzde b.) 96a-8

- (yüzde b.-ni) 187b-2
 (yüzde b.-in) 80b-12
 b. irür 164b-8
 idi 171b-11,172a-11
 b.-dür 192a-11
 b.-ni 148b-5,189b-13
 b.-i 48b-3,52a-5
 ...biri 72b-2
 ...biri...biri 175a-10
 ...biri...biri...biri 93a-9
 birini 36b-12
 birige 44b-13
 birigedür 81a-9
 birinġe 97a-8
 b.-idür 6b-5(her b.)
 (anınġ b.-i) 44b-13
 (her b.-i) 172a-4
 (hiç b.-i) 81a-13
 (kaysı b.-i) 59a-6
 (kim b.-i) 43a-8
 b.-ini 48b-3
 b.-ine 189a-1-2
 b.-ide 62b-7 (ol b.)
 b.-isi 108b-9
 b.-isidür 108b-9
 b.-gine "biricik" 52b-3
 yatak
 b.-i deryā "ırmak yataġı" 105b-5
- bir (f)
- bir-
- vermek
 b.-ey! 130b-4
 b. ! 16b-4,23b-3,65a-6,113a-11,115a-6-8,125b-11,128a-10,130a-13,146b-10,164b-4
 b.-gil ! 34b-13,38b-10,102a-8,151a-8,151b-1,185b-1,188b-13
 b.-ding 28b-5
 b.-di 10b-3,83a-8,150b-3,151b-7,153a-13,172b-1
 b.-dük 28b-11
 b.-ip-sin 3a-8

	b.-iptür 12a-4,133a-1
	b.-ür-min 43b-5
	b.-ür 50b-6,63a-6,73a-8
	b.-ge-sin 126b-9
	b.-sem 178a-9
	b.-se 15a-7,29b-10,44a-1,80b-9,126a-11,138b-9,145b-9
	b.-ip kit- 127a-11
	b.-ip 52b-1,119b-4,122a-8,142b-11,171b-2,177a-8
	b.-mey turur 12a-3,
	b.-gen 119b-12
	b.-genge 170a-3-4
	b.-güçi 175b-5-9,183a-4
	b.-me! 169b-1,170a-2
	b.-megil! 27b-7,34a-3,179b-7
	b.-mes 69a-5
	b.-meyin 28a-3
	b.-mek 178a-11
birâder (f)	dost,arkadaş (ay b.) 20b-6,51b-1
biregü	birisi,her biri, krş.birev b. 168a-3
birer	ara sıra,biraz b. 34b-5,52b-4,81a-5,103a-10 b.-de 78b-9
birev	birisi,her biri, krş.biregü b. 141a-12
birge	berâber,birlikte b. bol- 115b-7
bî-riyâ (f.riyâ a.)	riyâsız b. 167b-4
bi-rized (f)	acı ve kokulu bir sakız (mügg-i b.) 119a-1
birle	ile, bk. bile,bilen,birlen b. yalın sözlerle: 7b-1,13a-13,14a-4,15b-13,18a-9,22a-12,22b-12,29a-10,33b-12,35a-3,

45a-1,46b-11,47a-13,47b-1,50a-9,50b-8-12,
54a-6,58b-6,61a-9,77a-7,77b-5,79a-5,79b-
3,83a-7-11,86a-8,88a-3,93b-4,94b-3,95b-10,
96b-9,106a-11,107a-5,107b-11,113a-10,121a-
5,126a-9,126b-13,127a-4,130a-6,130b-2,141a-
13,141b-3,145a-5,147a-5,152a-2,160a-5-12,
12-13,160b-1-2-3-4-6,162a-8-9-11-13,162b-
2-4-6-8,164b-12,166b-7,167a-3-13,167b-1-2-
2,169b-4,171b-9,174a-13,177a-11,183b-4,188a-
2,190a-13,192a-1

ilgi hâlinden sonra: 17a-3,26a-2,103a-4,118a-
13

iyelik ekli sözlerden sonra: 3a-13,3b-7,4a-4,12,
10b-8,13b-13,21b-7,31a-5,33b-2,46a-3,94b-1,
98b-10,101a-3-5,103a-3,103b-13,117a-13,124a-
10,127a-3,134b-2,141b-6,154b-1-3,167a-6,
169b-3,182b-10-10-11

bağlama edatı olarak: 7a-5,21b-2,40b-6,81b-7,
108a-7,110b-4,151a-5,160a-4,189b-1

b. irdim 94a-6

birleşen ile, bk.bile,bilen,birleş
b. yalın sözlerle: 84b-10,106a-2
bağlama edatı olarak: 74a-3

birlik birlik
b.-a (birliğe) 169b-13

birlik birlik
b.-iñg (birliğin) 8a-3
b.-idin(birliğidin) 50a-10

biryān (f) kebab,kızartma,
b. ara 14b-9
b.-dur 152a-4

bi-sabr(f.sabr a.) sabırsız
b. u ārām eyle- 86a-5

bisle- beslemek
b.-diñg 120b-2
b.-yip 179b-10

bister (f) b.-megil 151b-8
yatak, döşek
b.-i rāhat"rahat yatak" 152b-13

bisyār (f)	çok b. 50a-7,54a-9,118a-9 b.-dur 44a-12 b. imiş 72a-9-11
biş	beş (5) b. 80b-2,93a-8
bī-şek (f)	şüphesiz (ay b.) 178b-11
bişev	her beşi, beşi de b.141b-13
bīş-ter (f)	daha çok b. 98a-11
bī-şümār (f)	sayısız, pek çok b. 32a-7 b. u bi-karār 32a-8 (bi-hisab u b.) 3a-2
bişür-	pişirmek, yetiştirmek b.-gil 8a-7
bit-	bitmek, yetişmek, çıkmak, meydana gelmek, sona ermek b.-ti 100b-11 b.-iptür 110b-4 b.-ür 20a-6 b.-er 38a-11, 38b-2, 50a-10, 132b-13, 164b-9, 183b-1, 192a-8 b.-ken 22b-13, 47a-4 b.-mes 38b-2
bī-tābe (f)	bitkin, yorgun b.-dür 53b-7
bī-tākat (f, tākat a)	takatsiz, yorgun b.76a-7
biti-	yazmak, krş.bitü- b. al- 183b-8 b.-ptür 27a-9 b.-p 190b-6 b.- ben 125b-3
bitil-	yazılmak b.-ür 79b-10

- bitü- yazmak, krş.bitü-
b.-r-min 182b-11
- bi-vefā (f.vefā a.) vefâsız,sözünde durmayan
b. 10b-7,120b-3
b.-dur 27b-5,177b-2
b.-ning mekri 179b-5
- biz biz (şahıs zamiri)
b. 3a-5-6,28b-11,38b-11,48b-10-11-11-13,62a-6,80b-7,83a-13,94b-10,184a-12,186a-4
b.-ing 3a-1,61b-8-12,95a-1,185b-1
b.-ing dig 94b-11
b.-ge 28b-10,62b-5,69a-4,142a-9,151b-7,155b-13,160a-13,160b-5,166a-6,168a-13,175a-9,185b-2,186a-1,189b-5
b.-e 48b-8,95a-2
b.-ni 5a-5
b.-din 146b-11,147a-3,186a-13
- bizār (f) bıkmış,usanmış,küsmüş
b. it- 48a-4
b.-min 115a-9
b. irür min 109b-5
irür 33b-13
b.-dur 45b-1
- bol- olmak
b.-ay! 170a-6
b.-ayın! 93a-11
b. ! 2b-3,12b-2,93b-4,106a-11,166a-3,178a-5,183b-2
b.-gıl! 63b-10,96b-5,127b-11,183b-7
b.-sun! 12b-2,57a-1,84b-11,85a-6,87b-5,101b-8,108b-1,110a-8,120a-4,183a-9-10,187b-13,188a-7,190a-11,191a-1
b.-alım! 38b-11
b.-dum 16b-12,18a-6,26a-1,32a-5,47a-1,77b-3,81a-10,95a-10,106b-3,112a-9,124b-10,128b-10,134a-12,135b-5,153b-12,155a-1,167b-4,177b-10

- b.-dunġ 6b-9,48b-8,101b-12,139b-1
- b.-di 4a-6-7,6b-3,7a-6,9a-10-13,10b-1,12a-9-12,12b-1,14a-7,16a-13,18b-8,19b-3, 23a-1-10,25a-4-7,29a-12,29b-11,30b-5,34a-1,37a-8,37b-6,38b-4,45a-6,50a-7,51b-9,52a-9,54a-1,57a-6,62b-1-10-12,63a-1,69b-9,72b-8,76b-7,77b-5,78b-8,80b-10-12,81a-3-7,84a-1-4-6-11,87a-11,87b-2,90a-6,92a-13,92b-2-8,93a-5,93b-3,95a-3-7,101a-6,102a-1,104a-2-10, 105a-6,105b-1-10-11,107b-3-10-12,108a-5-9-12,108b-3-4,109a-12,109b-6,114a-12,114b-1,115b-4,116b-1,117b-10,120a-1,122a-9,122b-12,123a-4,128a-3,132b-13,133b-12,136b-5-10, 13,137a-3-6,138a-8,141b-2,142a-7-8-8-10, 145b-10,146b-6-9,148a-7,149b-1,150b-7,151a-4-10,151b-3,152b-10,155a-8-10,155b-1-5-5-7, 156a-5,156b-13,158b-1,159a-4,160b-12,161b-12,162a-8,166a-11,167a-3-4-5-13,170b-9,171a-10,171b-11-12-13,172a-2-4-6-8-9-11-12-13, 172b-1,173b-1-11,174a-4,174b-6-13,175a-2,5-11,175b-8,176b-4-8,180a-8-10-12,182b-2,183b-1-7,184a-9,185b-7-13,186a-6-7,186b-2-4-7-7-11,188b-9,189b-4-4-5,190a-13,190b-9-9-12, 191a-8
- b.-duk 130b-12
- b.-mişam 43a-1,117b-12
- b.-miş 21b-11,64a-9,116b-12,117b-1,173a-2, 184b-1
- b.-up-min 171a-13
- b.-up-sin 186a-1
- b.-up turur 46b-8
irdi 28b-8
- b.-uptur-min 77a-12
- b.-uptur 14a-9,14b-8,29b-3,32b-3,57b-2,70b-10,76a-13,95b-12,97a-1,102a-10,104a-7,109a-5,115a-12,141b-10,142b-2-6,148b-9,151a-9, 176b-6-184a-6
- b.-ur-sin 51b-11,114a-8,167b-3

b.-ur 3a-12,5b-4,14b-6,18b-10,20a-1,23a-3,
25a-9,32b-12,33b-1-2,36b-4-5-7-9-11-13,
37a-2-4,37b-9,40a-6-7-9-11-13,40b-2,41b-
7-10-11-13,42a-2-4-6-8-10,48a-5,51a-6,7-
7-8-9,51b-4,52a-9-10-12-13,52b-2-3-5-7-8-
10,58b-9,59a-1,65b-3,66a-2,76b-8,81a-6,82a-
1,107a-4,108a-4,109b-12,120b-4,124a-3,125b-
11,126a-8,135a-5,136a-5,142a-2,143a-5,146b-
10,147a-11,154a-13,157b-4,160b-8,161a-4-8,
162a-3-12,167a-8,168a-3-11,168b-7,170a-5,
179b-8,182b-13,187a-5,190a-6

b.-ğay-sin 55b-6

b.-ğay 4b-3,6a-1,9a-6,12b-3,31a-8,34b-6,40a-
13,46a-6,54a-7,64a-4,68a-10,80b-7,88a-11,
92b-12,94a-13,95a-9,106a-2,108b-12,113a-6-
8,123a-7,125a-6-11,129b-9,136b-2,150b-11,
159a-11,162a-13,164a-4,168a-5,170a-1,171b-
4,175a-10,177b-4-5-5-7-7-9-11-13,178a-2-3-
4-6,184b-4,185a-10,185b-13,187b-10-10-12

b.-ğay mu 42b-2,76b-6,137a-10

b.-ğay mu ikin 139b-8-13

b.-ğa-min 134b-12-13,135a-2-4-6-8-10-12

b.-ğum 152a-6

b.-ğusı 15a-11,107a-13

b.-ğusıdur 49a-4,137a-11

b.-a-sin 51a-5

b.-adur 63b-8-12

b.-a 62a-13,160b-3

b.-a mı 164b-7

b.-sam 109a-10,125a-13,135b-7

b.-sañg 12b-3,19b-8,26a-6,34b-10,56a-12,96b-
4,103a-9,117a-12,141a-10

b.-sa 9a-7,12b-2-3,19b-2,21a-3-12,27a-7,28b-
4,30a-12,31a-9,38a-8,38b-12,39b-12,41a-12,
42a-13,42b-8,46a-7,47b-3-11,48a-10,49b-6,
56a-5,58a-6,63b-1,65b-2,68b-3,72b-5,78b-1,
81a-6-8,87b-4,88b-12,90b-2,94a-13,97a-9,
107a-5,113b-3,115b-7,124b-8,126b-2,127b-11,
134b-7,139a-3,148a-10,153a-1,161a-5-6-8-12-
13,161b-5-6-13-13,162a-1-13,172a-10-13,176-
a-6,177b-9,179a-13,182a-6,182b-10,184a-10,
185a-13,185b-1,186b-8,189a-1,190a-13,190b-
5,192a-3

T. C.

- b.-dı irse 26a-7
b.-ur bolsa 124b-8
b.-ğay irdiñg 154b-6
irdi 74a-4
b.-sam irdi 90a-8
idi 135a-1
b.-sa irdi 25b-10
b.-sadı 40b-8
b.-up 27b-8-12,47b-2,50b-12,59b-4,76b-1,79a-5,90b-11,109b-1,117b-4,133a-13,182b-4,169b-2
b.-uban 27b-2,57a-13,126b-4,189b-5
b.-ğaç 23b-3,96b-11
b.-ğalı 75b-8
b.-may 124a-2-3-5-7-9-11
b.-mayın 73b-9,98b-4
b.-ğan 37a-7,73a-4,155b-13
b.-ğanda 22a-4
b.-ğanın 189a-5-10
b.-ğanını 190b-2
b.-dukın 177b-10
b.-ğuçı 175b-13
b.-ma! 35a-1,52b-8,63a-12,87a-5,95a-4,122a-6,142a-3,174b-4
b.-mağıl! 12b-2,13b-7
b.-masun! 12b-4,14a-1,94b-2,101b-8,108a-13,115b-6,131a-8
b.-madım 101a-13
b.-madı 14a-12,15b-12,19b-1,21b-13,73a-5,95a-2,102b-7,108a-9,178b-13,191a-12
b.-mamış 114a-13
b.-man 9b-11,53b-11
b.-mas 20a-7,21a-2,21b-6,51a-8,63b-4-5-7-9-11-13,64a-1-2-4-6-8-10-12,64b-1,71a-9,79b-7,96a-10,96b-8,107b-11,142a-7,159a-3,166b-

- 7,177b-8-9-9,179a-6,191b-11-11
b.-mastur 21a-4,22a-2-8
b.-mağay 9b-1,14b-7,17a-2,22b-6,41a-12,42b-5,62a-2,80a-6-8-10,94b-11,97a-5,121a-6,136b-9,151a-11,175a-13,186a-6-7
b.-masa 30a-11,43b-10,78a-13,98b-10,103b-2,109b-5,136b-4,138b-12,158a-3,171a-13
b.-mas irdim 30b-3
irmiş 26b-3,32a-7,54b-8,129a-8
imiş 74a-8
iseng 20a-13
b.-masa idi 58a-4
b.-mağanıdın 158a-6
b.-mak kirek 19a-9,22a-3,88a-12
- bolum bola lāy içki meclisinde neşeyle söylenen nakarat,
tempo
b. 164b-4-5-7-9-11-13,165a-2-4
- boş boş
b.-a 110a-10
- bota oğul,yavru
b.-m 120a-7
- bota deve yavrusu
(buğra b.) 122a-12
- boy boy
b.-uñg 59b-8,103a-6-7
b.-ı 59b-5
b.-ıdur 44a-4
b.-lı 173b-9(serv b.)
- boyal- boyanmak
b.-ur 79b-8
b.-ğay 17b-11
b.-ğandın 17b-10
- boyan- boyanmak
b.-ıp 174b-7
- boyun boyun
b. sun- 82a-1

	b.-uma (boynuma) 17b-2,94b-13,117a-4,164a-8
	b.-umğa (boynumğa) 22a-10,156a-11
	b.-ında (boynında) 22a-9
boz-	bozmak,yıkamak
	b.-dı 134a-1
	b.-ar-min 116b-2,125a-1
	b.-ar 51b-5,61b-4,143a-13,145a-7
	b.-ar irdi 7a-5
	b.-may 101a-13
	b.-arğa 179b-8
	b.-mas imiş 182a-5
bozdur-	bozdurmak
	b.-dum 50a-8
bozla-	ötmek,şakılamak
	b. 12b-11
bozuk	bozuk
	b. köngül 171a-8
bozul-	bozulmak
	b.-ur 166b-11
böle-	bölmek,parçalamak
	b.-ydür-min 139b-6
bölek	bölük
	(iki b.) 56a-11
	b.-leri 172b-5
bölük	bölük,bölünmüş
	b. kıl- 36a-8
börk	başlık,börk
	(kıızıl b.) 15a-10,83a-5
	b.-ü(iy.) 141b-13
böyle	böyle
	b. 8b-8-12,54a-3,71a-1,76b-2-8,79a-12-12, 122b-12-12-13,126b-12,127a-1
böz	bez
	b. ile ton 118b-9

bu

bu

b. (sifat) 2b-4-6, 5a-9, 5b-6, 6b-2, 7b-13, 8b-6-7, 9a-6-13, 9b-2-9-10-12, 10a-7-8, 10b-8, 13a-5, 13b-2, 14a-7, 14b-8-12-13, 15a-3, 15b-2, 17a-4-7, 17b-10, 11-13, 18a-9, 18b-6, 19a-10, 19b-4, 20a-3-5-8-8-10, 20b-9, 21b-12, 23b-1, 26b-2-11, 28b-7, 29a-5, 29b-12, 30a-12, 30b-5-7-10, 31a-4-9, 32a-6-10, 33a-4-11, 34b-4, 35a-3, 35b-4, 36a-9, 36b-10-13, 39a-3, 40b-5-13, 41a-5-10, 42b-7-13, 43a-3-10, 43b-6-8, 44a-3-5-7, 44b-7-8-9-11, 45a-4-6, 46a-2-7, 46b-10-13, 47a-2, 48a-1-11, 48b-4-10-13, 49a-6-11, 13, 49b-3, 50a-2-2-6-9, 50b-1-4-5-6, 51a-1-3-11, 52a-4, 52b-6, 53b-4-11, 54a-3, 55a-6-13, 56a-8-10, 56b-1, 58a-5-9, 59a-13, 59b-9, 61a-4-6, 9-13, 62a-9-10-11, 62b-13, 63a-8-12, 65a-11-12-13, 65b-5-9-12, 66a-1-2-3-4, 68a-4, 68b-13, 69b-2-4, 70a-12, 70b-7-11, 72a-13, 72b-13, 73a-11, 73b-2-9-10-12, 74a-13, 74b-3, 76a-1, 76b-7, 78b-3-10, 80b-11-13, 81b-10, 83a-3-4-6-7, 83b-1-1, 84a-12, 84b-1-3-4-11, 85a-1, 86a-1-7-13, 86b-7-8-12, 87b-12, 88b-4, 89a-1-2-8, 89b-9, 90b-5-6-7-11-12, 91a-1-11, 93a-5, 93b-12, 94a-3-9, 94b-4-8-9-95b-7-8-13, 96a-6-8, 96b-13, 97a-4-11, 97b-1-3, 98a-4-5, 98b-8-12, 100a-4-10-12-13, 100b-1-2-4-6-6-8-10, 101a-6-10-10-13-13, 101b-3-3, 102a-5-12, 102b-5-6, 103b-9-11, 104a-9, 104b-3-11, 105a-1, 105b-6-11, 107b-9, 108a-4-7, 108b-1-2-11, 109a-1-2-5-10, 110a-6-10-12, 110b-4-6-12-12, 113a-6-8-12, 113b-2, 114b-6, 115b-1-4-13, 116a-3-13, 116b-10-11-13, 117a-2-6, 118b-5, 119a-5, 120a-2-4-7-10, 120b-7-8-11-13, 121b-4, 122a-6-9-13-13, 122b-10, 123a-5, 123b-2-13, 125b-4-10, 126a-9-9, 126b-2-6, 127a-3-11-13, 127b-1-4, 131a-5-9, 133a-7, 134a-11, 134b-9, 136a-7-13, 136b-8, 137a-1-4-7-9-11, 138a-9-11, 12-13-13, 138b-11, 139b-1-11-12, 140a-1-3, 141a-10, 141b-1-1-1-3, 142b-2-5-13, 143a-6-11-11,

- 143b-6, 145b-3-3-5-7, 146a-5-6-7-9-11-12,
 146b-2, 147a-3, 147b-3, 149b-4, 150a-1, 150b-
 6, 151b-9, 152a-2-7-11, 152b-1-5-7, 154a-8-10,
 154b-2-7, 155a-11-12, 156b-3-9, 157a-2-4, 157b-
 4, 158a-7, 158b-4, 159b-9, 160a-1-4-6-7-10, 160b-
 6, 161a-1-7, 161b-1-6-10-11-11-12-13, 162a-2-
 2-10, 162b-5, 164a-9, 165a-1-2-3-4, 165b-13,
 166a-4-4-8, 166b-2-11, 167a-2-6-12, 167b-1-3,
 168a-2-13, 168b-4-12, 169a-7, 169b-3-4-7-11,
 170b-8, 172a-2, 172b-1-5-11, 173a-12, 173b-10,
 174a-10, 174b-7-11-13, 175a-9, 175b-2, 176a-
 2, 176b-12, 177a-3-4-7-13, 177b-1-4-10-12,
 178a-3, 178b-10, 179a-4-12, 179b-2, 182a-5-12,
 182b-1-2-7-8, 183a-3-3-6-6, 183b-1-2-5-8-8-
 11, 185a-4-12, 185b-11-13, 186a-6-12, 186b-8-
 8, 187a-2, 187b-2-4, 189a-12, 190a-13, 190b-2,
 191a-2-4-6-8, 191b-5-7-11, 192a-6
- b. (zamid) 29a-1, 37b-1, 49a-5, 50b-5, 54a-12-12,
 59b-3-12, 65b-11, 78a-8, 90b-4, 94b-6, 133b-4,
 143a-3, 153b-13, 154a-1-12-13, 174a-4-5, 180a-3,
 187b-6-8, 188b-7
- b. turur 50a-3, 102b-4, 125b-1, 185a-1
- b.-dur 62b-7, 105a-11, 108a-11, 119b-3, 187b-12
- b.-ni 15b-13, 145b-9
- b.-lar 17a-8, 30a-2, 35a-7, 62a-11, 65b-13, 187b-
 8, 141b-4, 143a-9, 145a-9, 187b-12, 188b-9
- b.-larning bolgani 190b-2
 bu hälleri 46b-13
 hayli 65b-10
 kaşı 19b-3
 köngli 143a-12
 tā'ati 25a-6
 mezhebi 72a-12
- b.-larniki tefāvüti 108b-10
- b.-larni 96b-10
- b.-larga 25a-12, 51b-5, 127b-1, 141b-2, 187b-10
- b.-lardin 51b-12, 88b-6

	mununġ dig 14b-7,29a-6,37a-4,42b-12,59a-2, 110b-9,139b-10,167b-6,168a-5,179b-5
	muninġ dig 81a-4
	mununġ te ² siri 177b-1,189a-12
	mununġ tig 54a-9,65b-7,183b-7
	muninġ tig 137a-10
	muni 15a-13,52b-7,80b-7,172b-10
	muni tig 161a-6
	munda 126a-13,170b-4
	munda vü anda 130b-8
	munda vü maḡserde 30a-13,104a-4
	mundin özge 51b-13
	munça 3b-12,18a-10,39a-7,67b-8-10,100b-4,127a- 13,152b-2
	munlar 14b-9,57b-9,187b-13
bübū	biber, mec.acı b. 143a-10
buġday	buġday (bir batman b.) 122a-8 b.-dur 137b-8
buġra	erkek deve b. bota 122a-12 b.-min 100b-3
buḡār (a)	buhar, buġu b. ile 145b-9 b.-ı āsmān "gök yüzünün buharı" 177b-5 b.-dın 145b-8
Buḡār (y.a)	Buhara şehri, krş.Buhara B. 81b-2 B. u Semerkānd 85a-5
Buḡārā (y.a)	Buhara şehri, krş.Buḡār B. 42b-2,123b-4 B. Ḥāfızı 10b-10,38b-4 Maḡmūdı 11a-8 şehri 123b-10,125b-7

Buhārī (k.a)	bkz. Hâfız Buhārī B. 178a-10
bul	bu, şu b. kul 184b-8 üçün 189b-9
bul-	bulmak; çâre olmak b.-dum 167b-5
bulak	pınar, çeşme b. kılıp turur 78b-13 b.-ning suyu 187a-12
Bū Leheb (k.a)	Ebû Leheb B. 20a-12
bulut	bulut b. 38a-3 içre 125a-3 (kūs-ı b.) 132a-5 b.-nı 157b-8
bur-	burmak, bükme, çevirmek b.-ar-min 116a-11 b.-ar 143b-8 b.-up 74b-1
burç (< a.burc)	burç b.-ıdın ('burcıdın) 9b-7 b.-larıdın 190a-13
burna	önce, evvel b. 64a-3
burun	önce, evvel b. 172a-12 (-dın b.) 4b-7, 7a-1 b.-rağ eyle- 71b-2 b.-rak 81b-12 (andın b.)
būse (f)	öpücük b. 35b-12
būselik	Türk mûsikisinde bir makâm b. 160a-13

- bustān (f) bahçe, bağ, krş.bûstân
 b. 12b-11
 ara 9a-12,14b-4,56b-8,92b-1,173a-5
 içide 32b-1
 sarı 175a-1
 için 121b-10
 yüzüñg 85a-10
 (bāg u b.içre) 41b-5
 (serv-i b.) 41b-4
 (serv-i b.-im) 87b-5
 b.-sin 168b-2
 b.-dur 155a-6 (bağ u b.)
 b.-a 110b-3 (bağ u b.)
 b.-da imes 63b-6
 b.-im 89a-1
 b.-inñnı 132a-2
 b.-ı 76a-6
 b.-ı-sin 112a-5
 b.-ın 125a-1 (bağ u b.)
 b.-ıda 46b-11,120a-13,172a-9
 b.-lar ara 156b-1
- būsitān (f) bağ, bahçe
 b.-da 165b-3
- būstān (f) bağ, bahçe, krş.bustān
 b. birle 162a-8,162b-6
 içide 160a-6
 b.-ı köñgöl "gönül bahçesi" 8a-1
 b.-ı(iy.) 47b-3,146b-9
 b.-ınınñg perisi 153b-8
 b.-ıda 167a-6
 b.-larıdur 32a-13
- būy (f) koku
 b.-ı āşnā "tanıdık,bildik koku" 85b-11
 b.-ı gülistān "gül bahçesinin kokusu" 160b-6
 b.-ı pīrāhen "gömlek kokusu" 12a-9
 b.-ı Semerķand "Semerkant kokusu" 160b-8
 b.-ı vefā "vefâ kokusu" 166a-4

b.-ı zülf-i 'anberī "anberli zülfünün kokusu"
 180a-4
 (şemme-i b.) 154a-7
 b.-dın 12a-10
 b.-ı(iy.) 165b-8
 b.-ıdın 115b-11
 b.-ındın 117b-10

bülbül (f)

bülbül
 b. 40a-7,44b-1,97b-6,102a-1-10,135a-5,145a-11,
 156b-1,160a-6,176a-10,183a-1,185b-7,188b-10
 b. bigi 113b-11
 bigin 19a-6,117b-4,164b-2
 bile 84b-12,185b-8
 kibi 74a-2
 (ay b.) 110a-13
 (bī-çāre b.) 90a-1,158a-3
 (şūride b.) 162a-9
 b.-sin 168b-2
 b.-dür 118a-4
 b.-i āşūfte "perişan bülbül" 87a-3
 b.-i cān "can bülbülü" 9a-12
 b.-i dil-hasta "gönlü hasta bülbül" 86a-5
 b.-i maḥzūn "hüzünlü bülbül" 42b-11
 b.-i miskīn "miskin bülbül" 110b-1
 b.-i nālān "inleyen bülbül" 34a-12
 b.-i seherī "seher bülbülü" 177a-1
 b.-i şūride "perişan bülbül" 76a-2,92a-2,95b-1
 (bi-ism-i b.) 188b-8
 b.-ning rengi 46b-12
 b.-ı 92b-11
 b.-ga 182a-3
 b.-din 97b-5
 b.-üñg 79b-10,85a-11
 b.-ı(iy.) 12b-11,127b-5,175a-1
 b.-idür 16b-2
 b.-ün 117b-7

bülbülā (f)

ey bülbül
 b. 114a-9

bülbüli (f)	bir bülbül b. 73a-10 b.-dür 130b-3
bü'l-Kâsım (a)	Kâsım'ın babası, Hz.Muhammed b. 178b-12
bü'l-vefâ (a)	çok vefalı b. 5b-2
bünyâd (f)	asıl, temel b. kıl- 3b-3
bürhân (a)	delil b.-ı(iy.) 168b-5
bürka' (a)	peçe,baş örtüsü b. 87b-3,89b-8,154a-9 b.-ın 41b-10,125a-11
bürünceğ	baş örtüsü b. 38a-1
büt (f)	put,güzel b.-i Kaşgar "Kaşgar güzeli" 60a-3 b.-i sîmîn-beden "gümüş bedenli güzel" 37b-10 (müşg-i b.-i gül-şanem) 190b-8 b.-ni 165a-1
büt-	bitmek,bitirmek,yok olmak b.-mes irdi 7a-3 b.-mese 88b-8
bütân (f)	putlar,güzeller b. 34b-9
büt-hâne (f)	puthâne b. 108b-8 b.-ni 127b-6
bütî (f)	bir put b. 185a-12
bütret-	perîşân etmek,dağıtmak b.-me! 117b-7
bütün	bütün b. 101a-13
büzürgan (f)	büyükler, ulular

C

- ca'ḍ (a) kıvırcık saç
 c.-ı gīsū "omuza dökülen kıvırcık saç" 173a-4
 c.-inġdın 75b-5
 c.-ını 176b-3
 c.-ında 67b-8
 c.-ıdın 10a-4
- cādū (f) cadı,büyücü
 c. 147b-1
 c.-sın 116a-1
- Ca'fer (k.a) Seyid Cafer Hoca; Şiban Han'ın adamlarından
 c. bigi 173b-10
- cāh (a) makam,mevki
 c. u dünyā 18a-12
 c. u saltanat 152b-1
 c.-ı Türkistān "Türkistan makamı" 70a-10
- cāhil (a) bilgisiz,cahil
 c. 20a-12,62a-12,82a-4
 c. irmiş 183a-12
 c.-in 137b-11
 c.-inġ minligi 88b-9
 c.-ler 88b-8
 c.-lerinġ hakkında 7a-4
- cāhillik bilgisizlik,cehalet
 c.-de 142a-7
 c.-din 142a-10
- cāhiliyyet (a) bilgisizlik,cahillik
 c. 166b-5
- cām (f) kadeh,içki kadehi
 c. 26a-13,35b-11,44a-1,58b-9,62b-1,107a-5
 (ḥazm-i mey ü c.eyle-) 86a-11
 c. tut- 26a-7
 c.-ı Cem tut- 170a-11
 c.-ı cān "can kadehi" 112a-9
 c.-ı Cem "Cem'in kadehi" 106b-12,170a-2
 c.-ı hoş-güvār "lezzetli kadeh" 156a-6

- c.-1 ilāhī "ilahi kadeh" 156a-6
c.-1 mey "şarap kadehi,içki kadehi" 32b-3,
74a-1,114b-12,146a-5-9
c.-1 muşaffā "süzülmüş kadeh" 66a-3
c.-1 mürevvak "süzülmüş kadeh" 169a-13
c.-1 şarāb "şarap kadehi" 115a-8
c.-1 şerīʿat "şeriat kadehi" 45a-4
c.-1 zülāl "tatlı,hoş kadeh" 125a-13
(bāde-i c.) 114b-10
(cürʿa-i c.) 69b-10
c.-nı 114b-11
c.-dın 38b-10,74a-5,119a-6
c.-1 (iy.) 75b-2,78a-4,135b-11
c.-ını 62a-3,161a-3
c.-idın 61b-10,96b-5
cāme (f) elbise
c.-sidür 148b-4
cān (f) can
c. 10a-10,12a-9,12b-9,39b-5,45b-7,47b-4,55a-8
57a-10,70b-6,73b-7,77a-5,77b-11,81a-6,105a-6
-12,105b-9-9-10-13,112a-4,115b-5-7,128a-4,
129b-12,136a-2-2,152b-6,156b-12,171b-11,172a-
10,174b-2,182b-13
c. ara 9a-3,14b-11,30a-10-11,76a-9
bile 29a-3,92a-10,130b-10,131b-7,182b-4
birle 33b-12
dig 12b-8
c. kibi 94a-10
c.-sin 130a-11
c. bol- 12a-9,172a-10
bir- 43b-5,52b-1,177a-8
çik- 150b-12
fidā kı1- 175b-12,177a-2
kı1- 114b-7
(āfet-i c.eyle-) 86b-12
(ārām-ı c.) 17a-5,75b-10,112a-2,129a-12,136a-4
(bi-ism-i c.) 190b-10
(bülbül-i c.-nınḡ figānı) 9a-12

- (cām-ı c.) 112a-9
 (cevşen-i c.-ımgā) 36a-6
 (dām- c.) 112b-2
 (endām-ı c.) 112a-5
 (ğam-ı c.) 109b-6
 (ğark-ı c.) 130b-12
 (hırmen-i c.) 41a-1
 (kaşd-ı c.) 118a-2
 (kaşd-ı düzd-i c.) 42a-2
 (kıble-i c.-dur) 9b-5
 (küt-ı c.) 136b-7
 (lām-ı c.) 112a-11
 (merkeb-i c.) 161a-12
 (mürğ-i c.) 12a-13,69b-3,129b-2
 (mürğ-i c.-dın) 120b-4
 (mürğ-i c-ımnıng) 40b-11
 (mürğ-i c.ıng) 139b-5
 (mürğ-i c.-ı) 107b-5
 (nakd-i c.-ım) 29a-13
 (nakd-i c.-ımdur) 35b-13
 (nām-ı c.) 112a-7
 (peygām-ı c.) 112a-13
 (rāhat-ı c.) 9b-8,161b-2,172a-12
 (ser-fitne-i eyyām-ı c.) 112a-3
 (turra-i c.) 97a-13
 (tüt-i c.-ım) 110b-2
 c. bülbüli 127b-5
 cevşni 85a-4
 dilberi 180a-10
 kuşı 48a-13,92a-9,179b-1
 kuyı 92a-9
 noktası 40b-12
 riştesi 173b-5
 üstine 150a-7
 c.-nıng kuşı 160b-2
 c.-nı 94a-3
 c.-ğa 9a-6,26a-1,54b-2,84a-9
 c.-dın 27a-6,30a-11,34a-1,55a-3,59a-7-8,103a-2,
 109b-5,134a-5,136b-9,171b-1

- c.-ım 18b-4,29a-10,31b-12,34a-7,35b-4,49b-1
63b-8,76a-3-9,81b-9,88b-12,90a-5,100b-1-2,
101a-10,103a-2-3-5-7-9-11,102b-9-9-10-11-12-
13,105a-5-6,105b-4-6,123a-4,124b-3,137a-2,
147b-12,171b-11,172a-12,182b-2
- c.-ım-sin 113a-9
- c.-ım turur 76a-5
- c.-ım kuşu 18b-6,54a-13,183a-7
tilegi 104a-4
- c.-ımunğ cānānı 77b-12
derdi 184b-10
sultānı 112a-10
- c.-ımnı 85a-9,90b-4,100a-3,102b-11,116b-13
- c.-ımı 128b-8
- c.-ımğa 67b-10,126a-7,129b-7
- c.-ıma 13b-12,16b-8,55b-8,90b-1,108b- 130b-4,
145b-9,176a-9,184b-10
- c.-ımdadur 133a-6
- c.-ımdın 114b-7
- c.-ıng 41a-2,120b-2,150a-6,169b-11,179a-1
- c.-ı 75b-11,76a-4,168a-11
- c.-ın 7a-8,31b-2,46a-13,119b-12,171b-2,172b-5
- c.-ını 48a-7,48b-2,119a-6
- c.-ığa 14b-6,31a-11,46a-9,146b-6
- c.-ığaça 158a-7
- c.-ına 64a-6,69a-9,105a-8
- c.-ıda 186b-7
- c.-ıdın 138b-2
- c.-ımız 160b-8
- c.-lar 83b-12,112b-8
- c.-sız 16b-8
- c.-sızın 92a-11

cānā (f)

- ey can,ey sevgili
c. 36b-10,39a-11-12,103b-13,112a-8,121b-2,
139a-6,157a-3,165a-12,173a-8,178a-8

cānān (f)

- sevgili,canan krş.cānāne
c. 10a-10,93b-8,105b-9,116b-13,131b-8,172a-10,
180a-9
c. kıl- 114b-11

- (cılve-i c.) 42a-4
(makşūd-ı c.) 92a-10
(vaşl-ı c.) 137a-2
c. 'ışkı 136b-7
c.-dın 131b-8
c.-ım 172b-1
c.-ı 76a-4,77b-12
- cānāne (f) sevgili,cānān krş.cānān
c. 'ışkı 136b-4
c.-dın 92a-11
c.-miz 62a-4
c.-ler 85a-8,85b-4
- cān-bahş (f) sevgili,cana can katan
c. u cān-sitān-sin 130b-2
(sākī-yi c.-sin) 45b-10
- cān-efzā (f) cana can katıcı
(la 'līng c.-dur) 113a-6
- cān-fezā (f) cana can katıcı,gönüle ferahlık verici
c. 72a-3,175a-12
c.-dur 57a-5
- cān-sitān (f) can alıcı
(cān-bahş u c.-sin) 130b-2
- cāvidān (f) ebedi,bengü
c. bol- 136b-9
- Cebbār (a) 1.Allah
(hāzret-i c. irür) 34a-4
2.cebredici,zorba
(gāyet-i c.-sin) 130b-9
- cebin (a) alın
c. 107b-1
- cedel (a) kavga
c. 97a-9
- cefā (a) eziyet,cefa
c. 166a-6
c. birle 183b-4
(cevr ü c.) 29a-3,159a-4

- c. bol- 64a-1
c. ü c. bol-20a-7
çik- 182a-2
kıl- 16a-3,70b-9
c. kör- 17b-3
(yār-ı c.) 80a-12
c.-nı (cevr ü c.-nı) 8b-11
c.-ğa 73a-6
c.-sı 58a-7,103b-13,122a-1
c.-sıdın 167a-4
c.-larnı 20a-8,140a-1
- cefā-keş (f) cefa çeken, eziyete katlanan
(Ferhād-ı c.-din) 124b-6
- cehd (a) çalışma, çabalama
c. eyle- 84a-2
- cehennem (a) cehennem
c. 169a-7
- cehl (a) cāhillik, cehālet, krş. cāhillik, cāhiliyyet
c. ehli 169a-7
c. ili 162b-5
c.-i(iy.) 191a-4
c.-idin 162b-8
- cehr (a) bağırma, yüksek ses
c.-ini 164b-1
- Cehūn (y.a) Ceyhun nehri krş. Ceyhun
(közüm c.-ı üze) 177a-4
- celāl (a) büyüklük, ululuk
(envār-ı c.-indin) 138b-7
c.-ing 89b-5
- Cem (k.a.) Şark mitolojisinde şarap ve içkiyi bulan
hükümdar.
c. 170a-11
(cām-ı c.) 170a-2
(cām-ı c. tut-) 170a-11
- cem' (a) toplam, topluluk
c.-idin 188b-9

- cemāl (a) güzellik
 c. 93b-13,153a-8,154b-5,161a-13
 c.-iñg 33a-9,37b-6,97b-13
 (ay.c.-iñg) 41b-10,114b-12
 (hurşid c.-ing) 95b-4
 (meh c.-iñg)89a-13
 (esbāb-1 c.-ing) 93b-3
 (şaykal-1 c.-iñg) 36b-9
 c.-üñg 161b-10
 c.-iñgni 174b-4
 c.-iñgdin 9a-7,39a-6,79a-5,97b-11,113a-2
 c.-i 5b-7,35b-1,43b-10,68b-12
 c.-ini 26b-4
 (vasf-1 c.-idin) 31b-3,46b-1
 c.-indin 125a-4,138b-5
- cem cüm kadehlerin birbirine çarpmasından çıkan ses
 (cām-1 c.) 106b-12
- cennet (a) cennet
 c. içre 41b-2
 kibi 85a-2
 c. durur 34a-10
 eyle- 8a-11
 kıl- 56a-2
 c. ehli 9b-12,77b-4
 içi 172b-4
 c.-i me³vā "sekiz cennetten biri"
 71b-6
 c.-ni 56a-2
 c.-e 57b-12
 c.-de 56a-5
 c.-ler 149b-4
- cennetī (f) bir cennet
 c. 171b-4
- cennetü'l-eşcār (a) ağaçlar cenneti
 c. tiğ 46b-10
- cennetü'l-me³vā (a) sekiz cennetten biri
 c. 129a-1,171b-4

- c.-da 42a-13
- cerāhat (a) irin,yara
c. 52b-13,127b-11,170a-1
c.-dur 77a-1
- cest (f) çıkma,uzaklaşma
c.-em 106b-8
- cevāb (a) cevap
c. 22b-8
c. ayt- 21a-10,21b-1,152a-3
c.-i hāzret-i hān "Han hazretlerinin cevabı"
65a-10,86b-4
c.-i hāzret-i şāhib-kırān "Yüce hanın cevabı"
96a-4.
c.-i(iy.) 177b-1
- cevād (a) cömert
c. 178b-6
- cevāhir (a) cevherler,kıymetli taşlar
c. 30a-6
c. hırmeni 108a-1,153b-4
(mürvārīd-i c.) 153b-8
(la⁴1 ve c.-ni) 167b-12
- cevher (a) cevher,kıymetli taş
c. 59b-3,109a-11,117a-9
c.-sin 113a-7
c.-dür 172a-5
c.-i 'ışk "aşk cevheri" 102b-5
c.-i pākīze "halis saf cevher" 7b-7,154b-13,
168b-3
c.-idin 27b-11
c.-ni 59b-4,128a-4
c.-in 64b-4
c.-inġe 172b-10
c.-i 18b-12,47a-12,65a-3,109b-1,128a-4,153b-9
157b-7
(sırr-ı ma⁴nā c.-idür) 57b-11
c.-ler 104b-13

- cevher-efşân (f) cevher saçan
c. sözle- 93a-6
- cevlân (a) dolaşma,gezinme
c. kıl- 94b-1,120b-3,154a-8
- cevr (a) eza,cefa, eziyet
c. eyle- 11b-3
it- 16a-1,48a-11
kıl- 29a-3
c. ü cefâ bol- 20a-7
c. ü cefâ kör- 17b-3
c. ü gurbet çik- 21b-11
c. ü sitem kör- 124b-5
(cefâ vü c. kıl-) 29a-3
(bu c. ü bu cefâlarını) 20a-8
c.-ünge 166a-1
c.-in 83b-2
c.-iğa 80a-11
c.-ine 64a-2
c.-ide 159a-6
c.-inde 49b-11,105b-11
c.-idin 54b-7,61a-11,166a-9
- cevşen (a) zırh,savaş elbisesi
c. 36a-7
c.-i cān "can zırhı" 36a-6
c.-idin 85a-4
- ceyb (a) gömleğin açıklığı,yarısı
(çāk-i c.) 19b-5
- Ceyhūn (y.a.) Ceyhun nehri krş.Cehūn
C. kıl-43a-10
C. içi 40a-3
(közlerim C.-idin) 53a-7
(közlerim C.ına) 135b-7
- ciger (f) ciğer
(hūn-ı c.) 133a-9
(tüf-i c. kıl-) 39b-11
c. yarası birle 182b-10
- cihān (f) dünya,âlem,cihan

- c. 5b-6,41b-10
 c. içre 113a-3
 (bu c.) 100b-2,127b-4,174b-11
 (dü c.) 161a-13
 (ikki c.) 136b-4,173b-6
 c.-sin 130b-4
 c.-ı berhem "ters,karışık cihan" 161b-11
 (esbāb-ı c.) 34b-12
 (şem⁶-i c.) 161b-8
 (terk-i c.) 34b-12
 c. bāğı 33b-10
 etrāfı 28b-12
 içi 8a-8
 c.-ning közi 11b-9
 pādişāhı 34a-4
 c.-nı 5b-5,34b-9,83b-6,97b-11
 c.-ı 45b-8
 c.-ğa 5b-10
 c.-da 19b-8,22b-6,25a-3,42b-5,79b-7,93b-2,
 102b-4,105a-12,112a-7,120b-4,133b-5,134a-6,
 138a-3,151a-11,179a-2,185b-5
 c.-dın 52a-10,84b-11,106a-12,112a-9,177a-13
 c.-ım 105a-4,105b-10
 (şem⁶-i c.-ım) 177a-10
 (māh-ı c.-ım-sin) 113a-2
- cihān-tāb (f) dünyaya sıcaklık ve ışık veren "sevgili"
 (ay şem⁶-i c.) 185b-5
- cihet (a) yön,taraf
 (kızıl börk c.-idin) 83a-13
- cilve (a) cilve,naz
 c. kıl- 56a-6,89b-6,87a-12,90a-4,92b-1,118a-1
 130a-7,132a-7,168b-13,173b-4
 c.-i cānān "sevgili cilvesi,nazı" 42a-4
 c.-i hūr "huri cilvesi" 71b-10
 c.-i mevzūn "ahenkli,düzgün cilve" 42b-10
 c.-si 32b-1,54b-10,67b-9,78b-5,93a-10,156a-10,
 174b-1

- c.-sin 59b-7
c.-sini 13b-11,112b-8
c.-sinden 104b-10
- cilve-ger (f) cilve yapan,cilve eden
c. 41b-6,55b-6,96a-7
- cilve-gerī(f) cilvelilik,naz yapıcılık
(meclis-i c.) 45b-4
- cim (a) Arap alfabesinde cim harfi
c. redīfide 50a-3
- cin (a) cin
c. 25b-13
- cisim (a.cism) cisim,beden
c.-ni 68a-11
- cism (a) cisim,beden
c. 39a-9,81a-6
c. eyle- 101b-2
c.-i 'ankā "ankanın cismi" 51a-7
c.-i şehri "şehri,şehrinin tamamı" 152a-9
c.-im 130a-11,149b-10
(şehr-i c.-im) 152a-13
c.-imni 18b-6,80b-1,114b-9,170b-4
c.-ingā 14a-6
c.-ime 118a-8,149b-11
c.-iŋg 30a-6,51a-9
c.-i 45b-8,139a-1
c.-in 7b-7
c.-inde 51a-11
- cū (f) arama,araştırma
(ni c.-yem "ne arıyorum") 109b-2
- cūd (a) cömertlik
c.-um 110a-10
c.-iŋge (hazret-i c.) 3a-9
- cūş (f) coşma,coşkunluk
c. 74a-7,115a-8
c.-ı zālīmī "bir zalimin coşması" 76b-7
c.-ına 76b-5

- cūy (f) ırmak, akarsu
c.-ı Semerkand "Semerkand ırmağı" 160b-9
- cūy-bār (f) ırmak, dere
c. 71b-12
- cübbe (a) cübbe
(c. vü misvāk) 141b-2
c.-mi 74a-6
- cüdā (f) ayrı, ayrı düşmüş
c. 22b-1
c.-dur-min 106b-1
c. bol- 115b-6, 120b-4, 123a-7
kıl- 41a-10, 48a-12
- cügare (f) türlü türlü yollar
c.-dür 185a-12
- cühhāl (a) bilgisizler, cahiller
c. 116b-4
- cümle (a) bütün, herkes
c. 'ālem 2a-1, 3b-6
c. dīvān 71b-4
c.-i 'ālem "bütün alem" 43b-8
c.-i insān "herkes, bütün insanlar" 9a-4
c.-din 115a-9
- cünūn (a) çıldırma, delilik, çılgınlık
c. sarı 109a-3
(ni c.-dur) 43a-5
(ehl-i c. "aşıklar") 40a-12
c. ehli 22a-8, 65b-6, 115a-11, 173a-8
c.-ning kūyı 80a-10
- cürʿa (a) kadehin dibinde kalan son damlalar, tortu, yudum
c. 106a-10
c.-i cām eyle- "kadenteki tortu" 69b-10
c.-ni 128a-10
c.-da 106a-9

cür'a keş (f)	tortu çeken,artık içen c. 44a-6 c.-dür 114a-1
cürm (a)	suç,cürüm c. ü günāh 9b-3 c.-idin 74a-11
cürm-pūş (f)	suçlara kefil olan,burada şefaatçi manasına Hz.Muhammed c. 74a-12
cüst (f)	arama,araştırma c. ü çālāk bol- 179b-8
cüzvī (←a.cüz'i)	az,pek az,az miktarda c.-sinden 2a-2

Ç

- çābük (f) çabuk;hizmetçi manasına
ç.-ler 59b-7
- çāderī (f) (başı) örtülü
(pīre-zāl-i ç.) 179a-9
- çağ çağ,mevsim
ç.-in 75b-4
- çağdavul ordunun arkasından giden bölük,artçı krş.çengdavul
ç. 50a-13
- çağlu kadar,gibi
(ol ç.) 64a-6
- çāh (f) çukur,su kuyusu
ç.u zindān 136a-11
ç.-ı Türkistān "Türkistan kuyusu" 70a-4
ç.-ı zekān "çene çukuru" 115b-5
- çāk (f) yırtık,yarık
ç. it- 86b-6
kıl- 90b-6,164a-10
ç.-i ceyb "gömlek yırtığı " 19b-5
ç.-rek 148b-4
ç.-rek ol- 89b-11,90a-6
- çak- ateşin çakması,tutuşması;vuruşmak
ç.-tı 57b-4
ç.-ar 54b-6
ç.-ip 17b-4
ç.-mak 12a-5
- çağla- kuşların uçarlarken kanatlarını birbirine değ-
dirmeleri
ç.-p uç- 75b-4
- çakmak çakmak (yakma aracı)
ç. kibi 57b-4

- çal- 1. (bir musiki aleti)çalmak
 ç. 57a-7, 106b-13
 ç.-ğıl! 74b-1
 ç.-sun! 56b-11
 ç.-sa 107a-4
 ç.-ıp 169a-11
 2. üzerine sürmek
 ç.-ar 11b-4
- çālāk (f) çevik, eli ayağı çabuk (hizmetçi)
 (cüst ü ç. bol-) 179b-8
 ç.-de 148b-6
 ç.-rek 90a-4, 186a-6
- Çalap Tanrı, Allah
 ç. 21b-8, 45a-11
- çap- vurmak, saldırmak, koşturmak
 ç.-tım 15a-12
 ç.-ıp 117a-11
 ç.-iban 33a-9
- çār (f) dört
 (nebi ç. yār) 5b-13
 (ç. tağ) 5b-13
- çarçar dağıtmak, perişan etmek manalarına gelerek birleşik fiil yapan isim.
 ç. kıl- 58a-6
- çāre (f) çare
 ç. kıl- 98b-9
- çarḥ (f) felek, gök
 ç. 38a-10
 ç. tig 149b-10
 ç.-ı çenberī "dönen felek" 179a-4
- çārtāğ (ç. çartāk) çardak krş. çārtāk
 ç. içinde 11b-1
 ç. eyle- 71a-4
- çārtāk (f) çardak, krş. çārtāğ
 (uşbu ç.) 57a-5

çāṣni (f)	çeşni, lezzet ç. kı1- 74a-3
çehre (f)	yüz, surat ç. 22a-3, 108b-6 ç. birle 130a-6 ç.-i al "al yanak" 40b-9 ç.-i ay "ay gibi yüz" 13a-9 ç.-i gül "gül renkli (penbe) yüz" 40b-10 ç.-i şeml "parlak yüz" 61b-12 ç.-lerde 40b-12
çehre-ver (f)	çehreli, düzgün şekilli ç. kı1- 95b-4, 97b-11
çalipā (f)	haç, put ç. 164b-8 ç.-dur 58b-5
çemen (f)	çimen, yeşillik ç. ara 166a-8 ç. bostān ara 56b-8 ç. bile 156b-9 ç. şahidleri içre 60a-2 (bāğ u ç.) 116a-4 ç.-i hüsn "güzellik çemeni" 37b-4 (mürğ-1 ç.) 120a-13 (tāvus-1 ç.) 42b-10 ç.-ni 116a-3 ç.-ini 177a-1 ç.-de 22b-13, 37a-12, 42a-3, 44a-5, 59b-7, 166a-4
çenber (f)	çember, halka ç.-i 173a-4
çenberī (f)	çember biçiminde olan, dönen (çarğ-1 ç.) 179a-4
çendān (f)	o kadar ç.-dur 10a-1
çendīn (f)	bu kadar ç. 31a-6, 46a-4, 116a-11

- çeng (f) kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir çeşit saz.
ç. köter- 160a-12
ç.-ni 74a-13
- çengāl (f) çengel
ç.-idin 88b-4
- çengīdavul. ordunun arkasından giden bölük, artçı krş. çağ-
davul
ç. tiğ 51a-1
- çerāğ (f) fitil, mum, ışık
ç.-ı halvet "yalnızlık ışığı" 172a-13
ç.-ı meclis "meclisin ışığı, mumu" 62b-4
ç.-ı 20a-13
ç.-ı(iy.) 61a-7
ç.-ını 121a-1
- çerā-gāh (f) otlak, çayır
ç.-ında 153b-11
- çeşm (f) göz
ç.-i nergis "nergis göz" 148b-2
ç.-i şanem "sevgilinin gözü" 45b-2
ç.-i şayyād "avcı, etkileyici göz" 101a-2
- çeşme (f) çeşme, pınar
ç. yanı 188a-10
(uluğ ç.) 188a-9
ç.-i hayvān "Bengisu'yın, ab-ı hayat suyunun çeşmesi" 14b-7, 43b-11, 125a-8, 160b-9
ç.-i hıẓr "ab-ı hayat suyunun çeşmesi" 166a-3
- çettā çingene; çete krş. çette
ç.-ça 64a-4
- çettā-beçe (f) çingene çocuğu krş. çette-beçe, çetta-zade
ç. 64a-2, 108a-9
ç. ışık 108a-9
- çettā-zādē (f) çingene çocuğu krş. çettā-beçe
ç.-ning zülfi 159b-10
- çettā-zādeī (f) bir çingene çocuğu
ç. 159b-7

çette	çingene;çete krş.çettâ (uşbu ç.) 89a-11
çette-beçe(f)	çingene çocuğu krş. çettâ-beçe,çettâ-zâde ç.-ğâ 176a-1
çevgân (f)	cirit oyununda kullanılan değnek ç. 109b-4 ç.-min 119b-4 ç.-ıdın 64b-13
çevgânî (f)	bir çevgan ç.-dür 49b-6
çığay	fakir,yoksul ç. 119b-1
çık-	çıkmaq ç.-t1 38a-4 ç.-ıpdur 172b-11 ç.-ıptur 75b-8 ç.-sa 31b-9,93a-1 ç.-ar irseng 88b-6 ç.-ıban 125a-3,161b-10 ç.-kan 143a-4 ç.-ma! 14a-12 ç.-magıl! 52b-9 ç.-masun! 53a-6 ç.-masam 103b-4 ç.-mas 134b-5 ç.-masaŋg 52b-10
çıkâr-	çıkarmak ç. ! 188a-2,189b-2 ç.-dıŋg 88b-2 ç.-dı 102b-5,142a-6,173b-5,191a-4 ç.-ur 167b-13 ç.-sa 168a-5,191a-8 ç.-ıp 104b-13
çın	doğru,gerçek,sahih ç. 103a-6,121b-7,177b-11,184b-5 ç.-ım turur 190b-11-12

çırmaş-	dolaşmak, sarmaş dolaş olmak, çevirmek ç.-ur 138a-13 ç.-ıptur 139a-10 ç.-ıp 18b-7 ç.-ğan 167b-6 ç.-ma! 148a-1
çırmaşuk	dolaşık ç. 167b-3
çibin	sinek, sivrisinek ç. 118a-8-9-11-13, 118b-2-4-6-8-10-12 ç. bile 142b-3 ç. diğ 139a-10 (kara ç.) 142b-8 ç.-dür 153a-7
çiçek	çiçek ç.-din 155a-8 ç.-ler 57a-8
Çigil (y.a.)	Çigil şehri (Çin ü ç.) 92b-6
çik-	çekmek ç.-eyin! 138a-12 ç.-tim 32a-4, 116a-1, 150a-4 ç.-tiğ 147a-13 ç.-ti 116b-9 ç.-miş 69a-7 ç.-iptür 35a-8, 153a-9 ç.-er-min 21b-11 ç.-er 18b-6, 104a-11, 182a-9 ç.-edür-min 185a-3-3-4 ç.-sem 15a-10 ç.-mes imiş 182a-2-2-3 ç.-ip 29b-1, 127a-3 ç.-iben 150b-12 ç.-keli 35b-5, 40b-10, 103a-13, 104b-7, 134a-12, 135b-10 ç.-mey 137a-8 ç.-meyin 105b-9

- ç.-erim 32b-9
 ç.-medi 92b-6
- çille-hāne(f) çile evi, inziva yeri
 ç.-de 143a-10
- Çin (y.a.) Çin
 Ç. bile 184b-4
 Ç. ü Çigil 92b-6
 (āhū-yı Ç.-dür) 53a-11
 (müſg-i Ç.) 107a-13, 147a-10
- çin (f) kıvrım, buruşukluk
 ç. 64b-3
 ç. bile 184b-4
- çine- çiğnemek
 ç.-meyin 122a-12
- Çingiz (k.a.) Büyük Moğol İmparatoru Cengiz Han
 Ç. 121a-3
- Çingizi (f) Cengiz soyundan olma, Cengiz'e tabi olma
 Ç. 128a-3
 Ç. ſem^{ci} 121a-2
 Ç.-dür-min 138ä-1
 Ç.-den 7b-13, 119b-11
 Ç.-dendür 33b-1
- Çingizi-vār (f) Cengizliler gibi, Cengizlilere benzer
 Ç. 50a-1
- çirig ordu, asker
 (bu ç.) 190b-7
 ç. darbı 186b-4
 ehli 118b-9
 ç.-niñ gerdi 12a-6
 ç.-de 118b-7
 (ſevkı ç.-i) 63a-10
 (Tenbel ç.-i) 186b-7
- çiştan (f) bilmece
 ç.-1 igne "igne bilmececi" 192a-7
 ç.-1 ok "ok bilmececi" 192a-10

çiz-	çizmek ç.-di 121b-3
çolpan	çoban yıldızı ç. için 122a-4 ç.-ı 153b-10
çomak	çomak, değnek ç. 189a-7
çök-	çökmek ç.-üp 123b-9, 127a-11
çöl	çöl ç. gibi 76b-11 (Karşı ç.-ide) 20a-5 ç.-din 94b-10
çum-	suya dalmak, yüzmek ç.-dı 58a-1 ç.-up 19a-3 ç.-may 19a-3
çü (f)	gibi, çünkü ç. 110a-10, 137b-5-10, 156b-1
çüçüg	tatlı, şirin, lezzetli ,krş. süçüg ç. 139a-7
çüçüçlik	tatlılık krş. çüçüçlük (lebiñning ç.-ligin) 142b-5
çüçüçlük	tatlılık krş. çüçüçlük ç. 139a-9
çülide-müy (ç. julide)	karmakarışık, taranmamış ç. 167b-1
çülük-	bozulmak, perişanlaşmak ç.-ken 138a-9, 142b-9, 143a-1
çün (f)	çünkü, eğer, gibi, vakte ki ç. 6b-4, 12b-1, 13a-4, 17a-3, 18a-1, 19b-13, 22a-8, 22b-3, 27a-7, 31a-13, 32b-7, 36b-12, 46a-11, 47b- 13, 48a-6, 48b-6, 51b-12, 52b-8, 54a-1, 56a-13, 59b-1, 63b-9, 64b-4-6, 83a-10, 101b-7, 102b-3, 109a-5-6, 133a-1, 138b-7, 150b-3, 152a-13, 169b- 2, 170b-8, 180a-10-12 ç.-ki 28b-10, 84a-11, 160b-2

D ,D

- dād (f) adâlet, hak
d. 29b-9, 30a-2, 135b-13
(‘adl ü d.) 83a-3
d. eyle- 83b-2
- Dādār (f) mutlak adâlet sâhibi olan yüce Allah
tâ‘at-i D. 34a-2
- dāğ (f) yara
d. 97b-3, 134a-3, 148b-8, 174b-9
d. eyle- 71b-4, 73b-4
bağla- 46b-8
d.-ı derd "derd yarası" 77a-1
d.-ı hicrân "ayrılık yarası" 10a-9, 150a-4
d.-ı pinhân "gizli yara, iç yarası" 164a-11
d.-ını karası 58b-2
d.-imğa 77a-2
d.-ıda 153b-12
- dāğal (f) hile, oyun, içi dışı bir olmayan
d. bol- 97a-1
(fi‘l-i d.) 51b-9
- dağı dahi, da, de, krş.dahı, takı
d. 2a-4, 5a-2, 18b-2, 43a-13, 93a-12, 118a-13,
127a-1, 175b-5
- dāğla- yaralamak
d.-dı 143b-1
- dāh (f) hizmetçi, câriye
d.-ı Türkistân "Türkistan câriyesi" 70a-8
- dahı dahi, da, de, krş.dağı, takı
d. 4a-4, 4b-1, 38b-11, 50a-12, 51b-8
- dāl (a) Arap alfabesinde "dal" harfi, saç kıvrımı
d. 93a-13, 103a-7
d.-min 154b-3
d. eyle- 188a-9
(zülfi-i d.-inğ) 13b-1
d.-ı (iy.) 54b-11

- d.-indadur 40b-11
d.-idin 129a-4,129b-1
d.-indın 124b-13
- dal** omuz,sırt,arka
d. üstine 153a-9
- dalbay** insanın yüzünü rûgâr ve tozdan koruyan özel şapka,burada siper mânâsına kullanılmış
d. kıl- 185a-3
- dālī (f)** bir dal harfi
d. 67b-8
- dām (f)** tuzak
d. 10a-3,13a-13,35b-9,43b-2,97a-13,171b-1
d. eyle- 69b-4,86a-4
d.-i cān "can tuzağı" 112b-2
d.-i zūlf "saçın tuzağı" 139a-10
(dāne-i d.) 119a-4
d.-dın 119a-10
d.-i (iy.) 54a-13,75b-5,78b-4,129b-11,164a-3,182b-2
d.-iğa 76b-1,87b-11,157a-13,183a-6
d.-ida 117b-12,142b-13
d.-ında 55b-10,76b-11
- dām** taklid sesi
(uşul-i d.-i dem düm) 107a-2
- dāmān (f)** etek
d.-iğaça 158a-4
- dāmi (f)** bir tuzak
d. kıl- 13b-1
- dānā (f)** bilen,bilici,âlim
d. 89b-3
d. bol- 52b-3,135a-10
d.-yı 'aşr "asrın âlimi" 51b-12
d.-dur' 155a-12
- dāne (f)** tâne
d. 10a-3,43b-2,47a-6,54a-12,75b-5,124a-11,177b-11

	d. kıl- 171b-1
	d.-i dām "tuzak tanesi,yem" 119a-4
	d.-i dūr-dāne "inci tanesi" 61b-6
	d.-i hāl "tek ben" 8a-1,55b-11,58b-3,153a-7
	d.-si 170b-12-13,176b-10
	d.-siniᅇg mihri 153b-11
	d.-sidin 29b-2
	d.-ler 19a-3
	d.-lerni 22b-12,167b-12
dāniᅇ (f)	bilgi,ilim
	d. 42b-7,131b-5
	d.-im 103b-1
dāniᅇmend (f)	âlim,bilgili
	d. ü şeyᅇ 3a-9
dār (f)	dar ağacı
	(ol d.) 151a-4
	d.-ᅇa 48a-6
darb (a)	vurma,darbe
	d.-ıdın 186b-4
darı-	arız olmak,gelmek,getirmek
	d.- p 186a-13
	d.-masun!183b-7
dārū (f)	ilâç
	d.-sı 48a-1
dāsītān (f)	destan,hikâye
	d.-ım 105b-2
	d.-ı 176b-8
dāv (f)	dava
	(her bir d.) 183a-4
	d. kıl- 142a-5
da'vā (a)	dāvā
	d. 97a-9
	d. kıl- 22b-7,97a-2,176b-12
	d.-ᅇg turur 25b-9
	d.-lar kıl- 25b-11

- dāver (f) doğru yolda olan hükümdâr
d.-i (iy.) 180a-6
- dāyim (a) dâimâ,devamlı olarak
d. 6b-9,10a-11,13b-13,14b-10,18a-1,19b-9,
58b-7,69b-5,74b-3,105a-1,120a-10,125a-13,
125b-1,132a-1,134b-7,139a-3,143a-13,143b-
11,161a-10,165a-10,170a-11,185a-9-10
- dāyimā (a) dâimâ,her zaman
d. 12a-13,17a-3,23a-9,28b-2,31a-12,31b-8,
40b-10,46a-10,61b-5,77b-1-5,84a-6,86a-12,
87b-10,88a-6,88b-12,106a-10,107b-10,109a-
13,118a-4,115b-7-8,116a-1,120a-12,133b-10,
134a-5,135b-1-12,136b-4,140a-1,142a-2,174b-8
- def (a) tef,mûsiki âleti
d.-ge 107a-2
- def^c (a) uzaklaştırma,savma
d.-i melâl "sıkıntıdan kurtulma" 14b-12
- defter (f) defter
d.-ingden 7a-2
d.-in 116b-6
- degül değil
(lâyık d.) 175b-6
- dehān (f) ağız, krş.dehen
d.-sin 130a-13
(misl-i d. bol-) 63b-5
d.-i âteş-nāk "ateşli ağız" 90b-1
- dehen (f) ağız krş.dehān
d.-i şīrīn "tatlı ağız" 63b-4
- dehlīz (a) dehliz,dar ve uzun geçit
d. eyle 132b-6
- dehr (a) dünya,zaman,devir
d.-i fāni "geçici,yalancı dünya" 14a-10
(bu d. ara) 172b-11
d. bāğı 69b-8
d. fikri 68b-11

delālāt (a)	alâmetler d. 26a-4
delīl (a)	delil, belge d.-i âteşin "ateşli delil" 107a-12
delk (f)	eski, yamalı elbise d.-i tesahun "tesahhun elbisesi" 146a-13
dem (f)	an, zaman, nefes d. ur- 67b-13 (bir d.) 17a-12, 31b-6, 41a-3, 132a-13, 136b-7, 152a-5 (her d.) 17b-13, 25a-6, 30b-5, 31b-3, 35b-1, 36a-6, 46b-1, 49b-9, 65a-9, 84b-7, 85a-5, 92b-13, 117b-3, 121a-10, 121b-5, 143a-12, 162a-12, 162b-3, 168a-7, 169a-2, 173b-6, 176a-8 (ol d.) 169a-8 d.-ga 161b-10 d.-de 8a-9, 8b-9, 28b-8, 98b-9 d.-im 101a-8 d.-ing 72b-9 d.-i 188a-2 d.-idin 174a-12
dem-a-dem (f)	her vakit, sık sık d. 146a-8
dem-be-dem (f)	zaman zaman, dâimâ d. 4a-12, 27b-12, 32a-4, 35b-2-5, 75b-6, 152a-7
dem düm	tefin çıkardığı ses (uşul-i dām-ı d.) 107a-2
dem-sāz (f)	arkadaş, sırdaş d. kıl- 92a-2 it- 92b-11
dendān (f)	1. diş d.-ı(iy.) 189b-13 2. tamah ve ümit (bu d.-ım) 110b-12
denī (a)	alçak, rezil

- (başsız d.) 190a-5
(munlar d.-dür) 57b-9
- der-be-der (f) serseri, dağınık
d. 48b-13, 121a-6
(ol d.) 141b-11
d. kıl- 90a-7, 98a-1, 139b-3
- derd (f) acı, keder, dert
d. 48a-5-5-8-10-12, 48b-1
d. ü firāk 185a-1
d. ü gām 18a-9, 35b-5, 44a-10, 115a-4, 149b-9,
162a-1, 170b-8, 174b-10
d. ü hāl 94a-4
d. ü s̄az 161a-1
d. ü söz 72b-6
d. ü s̄uz 25a-8
d. ile 48a-13, 115a-11
(bu d.ile) 169b-7, 183b-8
(bu d.ü bu gām) 162a-2
(ne d.) 124b-1, 168a-5
(uşbu d.) 35a-9, 77a-13, 127a-4
(zerre d.) 49a-6
d.-i āh "ah derdi" 90b-7
d.-i dil "gönül derdi" 14b-2
d.-i hecr "ayrılık derdi" 105b-2
d.-i hicrān "ayrılık derdi" 48a-13, 62a-3
d.-i ʿışk "aşk derdi" 31b-8
d.-i serd "soğuk derdi" 89a-1
d. ili 68a-3
d.-ni 126b-2
d.-ge 15b-2, 25a-9
d.-ğa 97a-11
d.-din 54b-13, 145b-5
d.-im 141a-6, 152b-3
d.-imge 136a-7
d.-ing̃ 25b-10, 104a-7, 185a-4
d.-ing̃e 17b-5, 35b-4, 62a-4, 149a-7
(dāğ-ı d.-ingdin) 77a-1
d.-i 9a-1, 20b-6, 25a-10, 26a-2, 31b-6, 35a-6,
35b-6, 48a-4-9-11, 49b-1, 61b-8, 124a-13, 124b-
3-7, 128a-6, 136b-2, 139b-12, 170b-2

- d.-idür 15b-1,52a-11
d.-ining̃ dermānı 76a-10
d.-in 32a-1,35a-8,49a-7,102a-3,103a-13,116a-2
d.-ini 10a-12,22a-6,31b-4,46b-2,47b-10,89a-6,
126b-7,127b-10
d.-iġa 130b-11
d.-ine 76a-9,184b-10
d.-idin 36b-1,53a-2-8,75b-7,78a-6,118a-12,
126b-1,131b-12,153b-5
d.-lerġa 8a-4
d.-lilerge 48a-11
d.-lig 151b-13
d.-lū 165b-11
- derd-mend (f) dertli,tasalı
(ay d.) 12b-13
d. irdi 149a-13
d.-ler ġadri 48b-1
- derd-nāk (f) dertli,tasalı
d. kıl- 86a-8
- derdür dırdır, Őikāyet için kullanılan ünlem
d. kıl- 58a-4
- derġāh (f) 1. dergah,tekke
d.-ı Tūrkiŧān "Tūrkiŧan tekkesi" 70a-12
(hāk-i d.-inġġa) 3a-10
2. kapı,kapı yeri
d.-ı *ālī "pādiŧah kapısı" 43b-8
- Derġam (y.a) Semerkand'ın güneyinden akan bir nehir
D. suyu 42b-3
- derġeh (f) dergāh,tekke
d.-i Hāk "Hakk'ın dergāhı" 52a-11
- derkār (f) malūm,belli
d. turur 54a-13
- dermān (f) ilāġ,ġāre,derman
d. 18a-11,136a-7,184b-10
d.-dur 9a-1,124b-3

- d. kıl- 17b-5,62a-4,115a-4
 tap- 35b-6,109a-9
 tile- 35a-8
 d.-ı (iy.) 76a-10
- dermān-de (f) biçâre,zavalılı
 d.-ning hâli 130b-6
- dermiyān (f) ortada,açıkta
 d. 148a-9
- derūn (f) iç,içeri;burada uzun mânâsına
 d. 134a-2
- dervâze (f) kapı
 d. 168b-3
- dervîş (f) dervîş
 d. 29b-7
 (bu d.-ke) 167a-12
- deryā (f) deniz,derya
 (uluĝ d.) 10b-7,105b-4-6
 (uşol d.) 178a-12
 d. bol- 52a-13
 (ĝark-ı d. bol-) 134b-13
 d.-yı "ışk "aşk denizi" 52a-13,109a-8
 d.-yı "irfān "irfan denizi" 143b-3
 d.-yı "işyān "isyan denizi" 9b-3
 d.-yı luţf-engiz "güzellikler,iyilikler deni-
 zi" 57b-5
 (bīr-i d.) 105b-5
 (ĝarka-i d.-yi-min) 112a-10
 (gevher-i d.) 177b-6
 (kef-i d.) 177b-5
 d. ĝarkası 109a-10
 kenârı 178a-12
 üsti 104a-9
 d.-ning be-payanı 177b-4
 mevci 105b-5
 sözleri 52a-13
 d.-ningki dürleri 109a-12
 d.-da 129b-9,177b-10

- d.-dın 167b-11,177b-12
d.-sı-sin 77b-12
d.-sınıᅇg dürr-i yetimi 153b-7
d.-sınıᅇg büstanları 32a-13
d.-sını 32a-12
d.-sıᅇa 9b-2,104b-12,167b-10
d.-sıᅇa 130b-12
d.-sıdaki 167a-7
d.-sıdadur 105b-6
d.-sıdın 51a-10,67b-11,104a-8,109a-11
- dest (f) el
d. bir- 83a-8
- dest-gir (f) elinden tutan,yardımcı
d.-i-sin 78a-9
- destān (f) destan,hikāye
(uşbu d.) 12b-12
d. sarı 175a-2-13
d.-im 89a-3,110a-13
d.-inᅇg bile 156b-2
d.-inᅇnı 132a-4
d.-ı 76a-2
- destār (f) sarık
d. u cübbe 74a-6,141b-2
d.-nı 106a-7
- destāre (f) sarık
(‘aşā vü d.) 141b-12
- deşt (f) bozkır,ova
d. 155b-5
d. ü şahrā 155a-10,155b-1
- devā (a) ilāç,çāre
d. 164b-9,165b-11
d. bol- 64a-2
kıl- 149a-7
tap- 191a-10
d.-sı 58a-9-13
d.-sındın 141a-6

- devlet (a) 1. baht,saadet,ikbâl
d. 33b-7,81b-11,161a-6,170b-10
(baht u d.) 16b-11
d.-dür 77a-8
d.-in 15a-6-7,81b-8
d.-ni 145a-6
d.-ğa 109b-7
d.-e ol- 152b-4
2. devlet
d. 81b-11,81b-12
(kaşr-ı d.) 152b-5
(kible-i d.-dür) 34a-11
d. çerâğı 121a-1
d.-i (yük.) 101b-3
- devletī (f) bir mutluluk,bir saadet
d. 171a-12
d.-dür 145a-5
- devr (a) dönme,dönüp dolaşma; zaman
d. 20a-13
d. ara 172b-5,179a-6
d.-i gerdün kıl- "felek gibi dön-" 115a-2
d.-i kamer-engiz "ay gibi ışık dağıtma"57a-11
(şāhāne-i d.) 101a-8
d.-inde 169a-2
- devrān (a) devir,zaman,dünya,felek
d. 131b-6
(ikki d.) 31b-6
(kiçer d.) 14b-13,122a-6
d.-sin 78a-7 (gürūh-ı meh-i d.)
d.-dur 8b-12
(meh-i d.) 112b-1
d.-ğa 129b-2
d.-im 87b-7
- devvār (a) devreden,dönen
(günbez-i d. "dünya") 14a-13
- dey (f) kış
(faşl-ı d.) 169a-13

- deyr (a) kilise, manastır, mec.meyhâne, bu dünya
d. ara 147b-13
d.-i muğān "meyhâ necilerin dünyâsı" 74a-9
(ḥarābāt-ı d.) 74a-4
(menzil-i d.-sin) 98a-10
(pîr-i d.) 90b-12, 137b-10
d.-din 14a-12
- di- demek, söylemek, krş.ayt-, ay-
d.-yim!(deyim) 172b-6, 183b-10
d.-yin!(deyin) 63b-5, 109a-1
d.-yin! 44a-12, 176a-13
d.-gil! 72b-1, 73a-12, 123b-12, 127a-1, 176a-11,
177a-2
d.-sün! 86a-1
d.-yelim! 164b-4-7-9-11-13, 165a-2-4-5
d.-ngiz! 184a-4
d.-dim 14b-2, 35a-12, 62a-12, 72b-3, 117a-5, 120b-
7, 142a-6, 150a-6, 165b-12, 167b-1, 175a-9, 176a-
13, 176b-11
d.-ding 34b-3, 79b-13, 150a-7
d.-di 7b-10, 29b-4, 35b-4, 150a-6, 153a-1, 176a-11
d.-diler 6b-3, 22b-4, 70a-11, 161b-3
d.-miş 73a-12
d.-ptür 141b-6
d.-r-min 29b-9, 70a-1, 84a-10, 87b-4
d.-r-sin 18b-4, 25b-5, 57a-5, 76a-7, 110b-2, 129a-
9, 137b-10
d.-r 30a-2, 36a-3, 59a-13, 74a-9, 101b-7, 107a-7,
109a-10, 184b-5
d.-r (der) 56b-6
d.-r-ler 39a-10, 47a-12
d.-yürem 138a-13
d.-yür-min 41a-5, 70a-5, 137b-7
d.-yir-min (deyir-min) 23b-2
d.-yür-sin 16a-3, 25b-13, 106a-1
d.-yür 43b-3, 143a-6-8
d.-yürler 70a-4
d.-gey-sin 11b-4

d.-gey 81b-12
 d.-gey-ler 171a-9
 d.-sem 36b-6,72a-2,172b-10
 d.-señg 141a-13,183b-2,184a-12,185a-10,13,
 189a-2
 d.-se 59a-1,73b-13,184b-5,189b-12
 d.-seler 50b-3,143a-1-2
 d.-di irse 151b-13
 d.-diler irse 167a-2
 d.-r idim 54b-8
 d.-r iseng 190b-1
 d.-r irse 137a-5
 d.-r irmişler 135a-9
 d.-p 17b-8-9-11-13,18a-2-4,32b-7,50a-2-7,50b-
 5,61b-5,107b-9,109b-7,136a-10,139b-6,142a-
 11,154a-13,158b-3,167b-3-13,178b-7
 d.-ben 59b-13,107b-4,118b-1
 d.-gen 71b-6-7,187a-4
 d.-genim 57b-8,105b-11
 d.-gende 10b-12-13,11a-2-4-6-8-10-12,22b-5,
 115b-11
 d.-me! 44a-4,98b-11,103a-2-3-5-7-9-11,170a-1
 d.-megil! 54b-12,152b-4
 d.-mengiz! 109a-6,184a-4
 d.-medi 27a-11
 d.-mes 137b-13,176b-8
 d.-meyinçe 21b-4
 d.-mek 168a-3

didār (f)

yüz, çehre
 d. 150b-7
 d.-sin 131a-2
 d.-dur 45b-9
 d.-ı (iy.) 84b-6
 d.-ınga 170b-7

dīde (f)

göz
 d. 152a-5
 d.-i müştāk "özleyen, arzulayan göz" 11b-8

- dig gibi, benzer, krş.kibi, tig
d. 8b-1, 12a-10, 12b-8, 14a-13, 20a-6, 23a-13,
32a-5-11, 34b-2, 40a-10, 41a-8, 42b-5, 47a-2,
50a-2, 51a-3-3-7-8, 56a-5, 60a-2, 62b-9, 68b-
5, 73b-4-7, 74a-2, 76b-10, 79a-11, 80a-6, 86b-
13, 97a-1, 102a-12, 115b-9, 123a-7, 133a-8,
136b-6, 138a-5, 139a-10, 139b-8-13, 140a-4,
149a-1-4, 149b-13, 154a-2, 159b-8, 161a-3, 161b-8,
166a-7, 167b-6, 170b-6, 174a-13, 177a-
5, 180a-2, 189b-4
(min d.) 90a-10
(miniñ d.) 61a-10
(sin d.) 17a-2, 185b-5
(siniñ d.) 185b-13
(anıñ d.) 7b-6, 20b-13, 22b-6, 41b-2-8, 61a-11,
134b-9
(biziñ d.) 94b-11
(munuñ d.) 14b-5-7, 29a-6, 37a-4, 42b-12, 59a-
2, 81a-4, 110b-9, 139b-10, 167b-6, 168a-5, 179b-5
- diger (f) başka, öteki
d. 72a-10
- dil (f) gönül
d. 12a-1
d.-i hürrem "sevinçli, neşeli gönül" 162a-6,
170a-13
(derd-i d.-im) 14b-2
(ehl-i d.) 23b-1, 96b-13, 134b-1, 160b-10
(ehl-i d. irmes) 26a-9
(ehl-i d.-ni) 88a-3
(ehl-i d.-ge) 45a-11
(ehl-i d.-ler) 26a-8, 55a-13, 97a-8
(ħurūş-ı baħr-ı d.) 74a-7
d.-i (iy.) 44a-9
- dil-ārām (f) gönül alan, gönül kapan
d. eyle- 86a-7
- dilber (f) gönül götüren güzel, dilber
d. 30a-13, 57b-13, 68a-5, 121b-5, 169a-10, 189a-9
d. bile 11b-12, 106b-1
d. sarı 113b-9
(ay d.) 17b-8, 33a-7, 39b-3, 56b-10, 146b-10, 173a-9

- (eyā d.) 33a-10
 (hoş d.) 157a-10
 (niçe d.) 184b-10
 d.ü sākī 26a-4,77a-7,126b-13
 d.ü sevdāyī 112a-11
 d.ü sultān-sin 119a-12
 d.-dür 39a-9,172a-5
 d.-i 'āşık "âşık dilber" 191b-13
 d.-i 'ayyār "zeki,kurnaz dilber" 108b-2
 d.-i hoş-būy "güzel kokulu dilber" 110a-2
 d.-i meh-sīmā "ay yüzlü dilber" 58b-10
 d.-i ra'nā "hoş dilber" 154a-1
 d.-i şāhānā "şahlara lāyık dilber" 168a-10
 (āhū-yı d.) 141a-5
 ('āşık-ı d.) 55a-7
 (la'1-i d.) 27a-6
 (mutrib-i d.) 45b-10
 d. ağzı 46b-6,151b-5
 d. cevri 61a-11
 d. firākı 20a-1-7-9,126a-6
 d. ilgi 74a-1
 d. közi 129b-12
 d. kūyi 121a-6
 d.-ning derdi 128a-6
 d. hecri 127b-2
 d. 'ışk otı 120b-10
 d.-ni 138b-4
 d.-i (yük.) 173a-3
 d.-ge 108b-13
 d.-din 113b-1
 d.-im 21a-6,101a-8,103b-4,104b-6,169b-6,183b-
 10,184b-5
 d.-imning hecri 126b-5
 d. servi 55b-13
 d. şūret-i zībāsı 92b-5
 d.zülfi 184a-9
 d.-i 36a-2
 d.-imge 87b-10
 d.-ing 49b-12,155a-3,170b-13

- d.-üñg̃ 53b-2
d.-ingẽ 112b-12
d.-i 109b-1,117a-1,129a-12,130a-1,180a-10
d.-indin 31a-10,46a-8
- dilberā (f) ey dilber
d. 76a-7
- dilberī (f) dilberlik,güzellik
d. 26b-9
- dildār (f) gönül tutan,sevgili
d. 39b-10,48b-2,121b-6,151a-2
d. meclisi 116a-11
d.-dın 114a-6
d.-ım 108a-9
d.-ı 84b-13
- dil-figār (f) gönlü yaralı olan,âşık
d. kıl- 83b-5
- dil-gīr (f) gönlü kırık,kırgın
d. it- 123b-13
- dil-güşā (f) gönül açan,iç açan
(hüsn-i d.-dın) 173b-12
- dil-hāh (f) gönül isteği,gönül dileği
d. 70a-6
- dil-hasta (f) gönlü hasta,hasta gönüllü
(‘āşık-ı d.) 153a-10
(‘āşık-ı d.-nı) 8b-9
(‘āşık-ı d.-nıñg̃) 31a-11,46a-9
(bülbül-i d.-nı) 86a-5
- dilkeş (f) gönül çekici
(1a‘1-i nāb-ı d.) 113b-10
d.-tür 148a-11
- dil-keşter (f) daha gönül çekici
d. 57a-12
- dil-rübā (f) gönül kapan,gönül alan
d.-nıñg̃ gevheri 92b-12
d.-lar 59a-5,70a-7

- dil-sitān (f) gönül alan güzel
(zülf-i d.-da mı) 143a-11
d.-ım 67b-9
- dil-şikeste (f) gönlü kırık, kırık gönüllü
d.-din 165b-13
- dimāğ (a) akıl
d. 5b-3, 9a-13, 117b-10, 145b-9
d.-ı (iy.) 46b-12, 167a-8
d.-iğā 154a-7
- dīn (a) din
d. 7a-7, 19b-6, 48b-11, 69a-11, 77a-5, 84a-9, 84b-1,
103b-5, 107a-12, 127a-12, 130b-10, 136a-4
d. 72a-11 (yol mânâsına)
(ehl-i din) 178a-6
(şāh-rāh-ı şer'-i d.) 81b-9
d.-imni 54a-8
d.-i (iy.) 48a-4
d.-ige 83a-5
- dirīgā (f) yazık, eyvahlar olsun
(ay d.) 18a-6, 49a-3-4, 96b-13, 120b-6, 174b-9
- dīv (f) dev, şeytan, cin
d. 141b-5, 142a-7
(ekvān-ı d.) 51b-7
(hannās-ı d.) 51b-6
(misl-i d.) 189b-10
(vesvās-ı d.) 51b-7
d.-e 148a-2
d.-indin 20b-3
- dīvān (a) meclis, divan
d. 71b-4
- dīvāne (f) deli, meczup, divane
d. 18a-3, 45b-3, 119b-2, 137b-12, 157b-1, 167b-3
d.-dür 35a-7
d.-miz 61b-10
d. bol- 43a-1
kıl- 136a-12

- (‘āşık-ı d.-min) 152b-13
d.-ğa 118a-6,166b-2
d.-din 118a-5
d.-si 166b-9,171a-10
d.-ler 17b-12
d.-lerğa 137b-12
- dīvāne-gī (f) divanelik, delilik
d. 45b-5
- dīvānelik divanelik, delilik
d.-ım (divaneliğım) 119b-9
- dīvāne-vār(f) divane gibi
d. sözle- 52a-6
- dīvānī (f) bir yazı türü
d.-dür 49b-10
- dīvār (f) duvar
d.-sin 130b-13
- diyār (a) memleket, diyar
d.-ıma 160a-7
- dola- yakalamak, sarmak
d.-ydur-min 139a-11
- dost (f) dost, arkadaş
d. 11a-3,12b-3,13b-4,130a-4,138a-3,178b-1,
185b-4
d.-tur 44b-13
d. bilür bol- 126b-2
tut- 120b-2
d.-dın 35a-9
d.-lar 11a-9,17b-9,32a-2,42b-6,58a-5-13,80b-
1,81a-3,109b-8,118a-9,124a-13,124b-2-12,
128b-2-11,142b-13,172a-1,176a-1
d.-larım 167b-8
- du‘ā (a) duâ
d. 10b-10,165b-13,168b-4
d. di- 165b-12
eyle- 64a-7
kıl- 6a-5

	(mihrāb-ı d.) 64a-8 (mihrāb-ı d.-dur) 151a-12 d.-sını 191a-6
du ^f âçı	duâcı, duâ eden d.-dur 120a-10 (d.Şiban)
düçār (f)	düşkün, tutkun d.-sin 130b-7 d.-dur 44b-5
dūd (f)	duman d. imes 64b-9 d.-um 102b-5 d.-u 143a-12
dudak	dudak d.-iñg (dudağınğ) 142b-7
dudu (f.tūtī)	dudu kuşu, papağan d. 143b-8
duhā (a)	kuşluk vakti, Kur'ân-ı Kerim'in Duha sûresinin 1. âyetine telmih (şems-i d.) 138b-6
duhterī (f)	kızlık (pîre-zāl-i d.) 179b-4
dūn (a)	aşağılık, âdî (nefs-i d.-dın) 32a-10
dūr (f)	uzak d.dur bol- 4a-7
dur-	yardımcı fiil, bk.tur- A. isim cümlelerinde bildirme: krş.i-, ir- d.-ur 3b-10, 5b-8-9, 25b-6, 31a-6, 33b-6, 34a-10, 10, 45b-2, 46a-4, 88a-5, 90b-4, 103b-7, 131b-6, 139a-4, 162b-3, 177a-7-9, 179a-2, 182b-10, 189b-7 B. birleşik fiil çekiminde: kılmay d.-ur 139b-3
dü (f)	iki d. 9a-13, 36a-1-1, 161a-13, 188b-9-9-9-9

- (mihrāb-ı d.) 109b-11
d.-sin 45b-10
- dükān (f) dükkān
d.-ning kumaşları 154a-8
(ṣaṭṭār d.-ın) 154a-4
d.-ıdın 19a-7
- dükāne (f) dükkān
d.-si 176b-5
- düldül (a) Hz.Ali'nin atı
d. 185b-7
- dünyā (a) dünya
d. 177b-2,183b-4
d. için 183b-5
(nefs-i d.) 10b-4
(bu d.) 147a-3,177a-7,179a-12,183b-2-5
(ikki d.) 136b-5
(kiçer d.) 14b-12,52b-8
(dīn ü d.) 136a-4
(şeyṭān u d.) 53b-7
d. vü 'ukbā 16a-9,27b-12,38a-9
d. cevheri 18b-12
d. deryāsı 130b-12
d. devleti 15a-6
d. gāmı 27b-4,88a-10,95b-5
d. külhanı 120b-1
d. küyü 65a-12
d. mekri 179b-3-11
d. meyi 96b-3
d.-ning işi 183b-1
d. yüzü 76a-1
d.-nı 18a-12
d.-ğa 58a-10
d.-da 33a-4,49a-5-7,52b-3-8,56a-3,71b-9,79b-
11,84b-8,88b-2,120b-3-8,179b-6,183b-1
d.-dın 49a-3,55a-9
- dünyā-perest(f) dünyaya bağlı,hırslı kimse
d. 120b-5,167a-11
- dünye (< a.dünyā) dünya
(mekrūh d.) 6b-8

- d.-de 20b-3
- dür (a) inci, krş.dürr
d. 27b-13,63a-1,169a-2
d. bigin 47b-11
d. için 143b-4
(ol d.) 154b-11
(uşol d.) 56a-7
(gevher ü d.) 44b-2
(1a⁴ ile d.) 182a-12
(mercān u d.) 113b-13
d. tiş 8b-6,37a-12
d.-ni 67b-2,69a-6,98b-3,154b-10
d.-ni kıymeti 145b-7
d.-din 54b-13
d.-ler 170a-9
d.-lerinin üsti 159a-9
d.-leri 109a-12,165b-2
d.-lerinde 112b-11
- dürç (a) kutu,cevahir.kutusu
d.-i dür-nisār "inci saçan,tatlı tatlı konu-
şan ağız" 69a-6
d. dürç 27b-11 (burada kafiye gereği dürç o-
kundu)
- dürd (f) tortu,kadehin dibi
d.-i saf "halis tortu" 122a-11
- dürdāne (f) inci tânesi
d. bol- 124a-3
d.-dür 35a-11
d.-si 166b-13
(dāne-i d.-miz) 61b-6
- dürdāneī (f) bir inci tânesi
d. 51a-5
- dürd-āşām (f) şarabın tortusunu içen,kalender
(rind-i d.) 26b-6
- dür-efşān (f) inci serpen,inci gibi söz söyleyen ağız,
krş.dürr-efşān,dür-feşān
d. sözle- 92b-13
d.-ur 9b-6,154b-11

- d.-in 44b-4
- dür-feşān (f) inci serpen, inci gibi söz söyleyen ağız,
krş.dürr-efşān, dür-efşān
d. 27a-10
d.-dur 102b-13
- dürd-nūş (f) tortu içen, artık içen
d. bolğay irdi 74a-4.
(ḥarābāt-ı ḥarīf-i d.) 48b-2
- dür-niṣār (a) inci saçan
(dürc-i d.-ı içre) 69a-6
- dürr (a) inci, mec.diş, gözyaşı, krş.dür
d. ü cevherler 104b-13
gevher 39a-9, 83b-10
güş-vār 150b-11
mercān 27b-13
d.-i 'Aden "Aden incisi" 115b-13
d.-i ḡaltān "yuvarlanan, yuvarlak inci" 33a-7,
41a-9, 100b-11
d.-i ma'nā "mānā incisi" 27b-11, 96b-1
d.-i ṣāh-vār "padişaha lâyük iri inci" 2b-13
d.-i ṣeh-vār "padişaha lâyük inci" 48a-5, 69a-5
d.-i yetim "iri, büyük inci, mec.Hz.Muhammed"
19a-8, 52b-3-3, 117a-8, 153b-7, 155a-3, 166b-12
"gözyaşı mânâsına", 168a-3
- dürr-efşān (f) inci saçan, krş.dür-efşān, dür-feşān
d. 119b-6
- düşmān (f) düşman, krş.düşmen
d.-inğa 183b-7
- düşmen (f) düşman, krş.düşman
d. 11a-3, 50a-11
d. turur 30a-1
irür 29b-8
irmiş 57b-9
bol- 12b-3, 80b-7
d.-ni 80b-6
d.-im 12b-2

	d.-i 22a-11
	d.-lerimiz 185a-1
düşnām (f)	sövme, sövüp sayma d. 108b-9
düşvār (f)	güç, üzgün d. imiş 72a-8-13 d.-min 135b-10
dūzd (f)	hırsız, uğru (kāsđ-ı d.-i cān) 42a-2

E

- ebed (a) ebet, ebediyet
e.-ge 29b-11 (ezeldin e.)
- ebedī (a) sonu olmayan, sonsuz
(nüşret-i e.-si) 50b-12
- ebr (f) bulut
e. 155b-5
e.-i ān "cazibe bulutu" 105a-7
e.-i bahār "bahar bulutu" 146b-3
e.-i lü'lü' "inci bulutu" 155b-11
e.-i nevrüz "İlkbahar bulutu" 148b-9
e.-i nisān "nisan bulutu" 8b-6, 152a-13
e.-i rahmet "rahmet bulutu" 150a-9
e.-i tuğyān "coşkunluk bulutu" 131a-10
e.-din 155b-2
- ebrār (a) hastayı iyileştirme, tedavi
e.-sin 130b-6
- ebrū (f) kaş
e.-yum 109b-11
- Ebübekr (k.a.) Hz. Ebubekir
E. ü Ömer 6b-4
- ebü'l-fevāris(a) binicilerin, süvarilerin babası
(sultān-ı e.) 63a-2
- ebyāt (a) beyitler
e.-nı 154b-2
- ecma'in (a) hepsi, cümlesi bkz. rıdvan
e. 6b-6
- edā (a) 1. ödeme, yerine getirme
e. kıl- 43a-8
2. naz, cilve
e. kıl- 148b-5
- edeb (a) edep, terbiye
(muhtesib e.-in) 138a-12
- edīb (a) edepli, terbiyeli
(ta'zīr-i e.) 22a-12

- Ednā** (a) ya da daha yakın,(Necm Sûresi 9.âyet.)
e. 45a-7
- edvār** (a) Eski musiki nazariyatı kitaplarına verilen ad
e.-da 160b-3
- ef'āl** (a) işler,hareketler
e. 51b-5
e.-idin 129a-9
e.-indedür 41a-6
- efgān** (f) inleme,feryat
e. 22a-4,160a-6
e. ilen 63a-11
e.-dur 34a-13,152b-3
e. irür 85a-10
eyle- 87a-5,104b-1
it- 75b-10
kıl- 93a-3,94b-6,97b-4,173a-11,176a-10
e. u nāle 146b-13,147a-5,(nāle vü e.) 90a-1
e.-im 87b-1
e.-ingni 132a-10
- efkār** (a) endişe,düşünce,kuruntu
e. 123a-4
e.-dur 44a-9
e.-ı beden "bedenin üzüntüsü,endişesi"156b-13
- eflāk** (a) felekler,gökler
e.-de 148b-1
(günbed-i e.) 90b-8
- efsāne** (f) masal,efsane
e.-dür 35b-6,170a-2
e.-miz 62a-2
- efsūn** (f) büyü,sihir
e. 45b-7
e. kıl- 43a-6,170b-13,176a-9
- efsūnçı** büyücü,sihirbaz
e. 121a-13,157a-13
- efsūn-geri**(f) büyücülük,sihirbazlık
e. 171b-12

- efşān (f) (ek olarak) saçan,serpen
e. kıl- 110-7
- efzūn (f) fazla,çok
e. kıl- 43a-8
- eger (f) eğer,şart edatı
e. 9b-1,25b-10,28b-4,29a-3,30a-11,33b-8,36b-8,
45b-2,53a-5,55a-2,56b-1,58b-9,65a-9,68a-7,
73a-1,87a-4,98a-8,98b-8-10,121a-1,125a-5,
137b-6,138a-5,141a-12-13,143b-8,145b-5,148a-
4,157a-4,160b-11,162b-1,172a-10,177b-6-12,
178a-29,183b-7,184b-13,185a-13
- egerçi (f) her ne kadar,ise de,edat
e. 109a-1,162a-8
- ehl (a) sahip,ehil,halk,bir yerde oturan
e.-dür 145a-9 (fıkh e.)
e.-i 'Arap "Arap halkı" 81b-7
e.-i cünūn "çılgın aşıklar,deli gibi aşık o-
lanlar" 40a-12
e.-i dil "gönül ehli,gönül dilinden anlayan"
23b-1,26a-8-9,45a-11,55a-13,88a-3,96b-13,
97a-8,134b-1,160b-10
e.-i dīn "din adamı" 178a-6
e.-i Horāsān "Horasan halkı" 135b-13
e.-i hüner "hüner sahibi" 49a-3
e.-i 'Irāk "Irak halkı" 77b-2,81b-1-5,160a-10
e.-i 'ışk "aşk ehli,aşıklar" 15b-12,55a-7,
62b-2,104b-9,130b-11,169a-6
e.-i işret "içki ehli,içki içenler" 31a-2
e.-i 'iyāl "hane halkı,aile" 50b-8
e.-i kalām "kelam ilmiyle uğraşanlar"96b-11
e.-i nazar "görenler,görmesini bilenler"
29a-2
e.-i (iy.) 9b-12,19b-2,21b-7-8,42a-9,42b-7,
56a-6,84b-1,118a-5,120b-11,131b-5
(cünūn e.-iniñ hırmeni) 65b-6,(ilm e.-iniñ
içi) 88a-13,('ışk e.-iniñ huzuru)145a-7
e.-ini 15a-8,58b-5,64a-1

- e.-iğa 7a-2,22a-3,31a-7,35a-9,43b-11,45a-5,
46a-5,57b-9,62a-12,70b-8,105a-2,126b-9,
127a-8-12,138a-13,162a-12,173a-8
e.-ige 100a-1-4,117a-9,118b-9
e.-ine 22a-8
e.-inde 115a-11
e.-idin 77b-4,107b-3
e.-indin 169a-7
- ejdehā (f) ejderha,büyük yılan bkz.ejder
e.-yı gene "hazine yılanı,bekçisi" 171a-7
- ejder (f) ejderha,büyük yılan bkz.ejdeha
e. 56a-11
e. bol- 59b-4
- ejreng (f) şeytanın bir adı
e. 51b-6
- ekber (a) en büyük
(sa^hd-ı e.) 113a-5
- ekvān (a) alemler,dünyalar
e.-ı div "şeytanın dünyaları" 51b-7
- elā ey (a) şimdi,bilmiş ol ki
e. 47a-10,117a-12,141a-5
- elem (a) elem,keder,ağrı,acı
e. 148b-12,149a-9,149b-6,183b-7-8,191a-10
(muhtāc-ı e.-dür-min) 124b-4
e. kıl- 38a-10
e.-ni 187a-1
e.-i 145b-6
- elest (a) insanların yaratılmağa başladıkları zaman
(sermest-i e.-dür-min) 106b-8
(mest-i e.) 135b-11
e.-im 176b-5
e.-de 131b-11
e.-din 53b-13,112b-13,116a-8
- elif (a) Arap alfabesinin ilk harfidir,boya ve vahdete
işârettir.
e. 187b-6
e. tig 174b-2
yanglıg 97b-2
e.-in 76a-9
e.-ler 150a-4

elkâblık (elkâb a.)	namlı, lâkabı olan e. 46b-5
elmâs (y.)	elmas, mec. iğne, ok e.-ını 118a-11 e.-larını 118a-2
emân (a)	emin, emniyet e. bol- 142a-8
emân-dâr (f)	bekçi, emniyetçi e.-ı(iy.) 58b-7
emiş-	emişmek e.-ip(emşip) 168a-12
emmâre (a)	(kötülük) emredici (nefs-i e.) 51a-3
emn (a)	eminlik, korkusuzluk e. 58b-7
emr (a)	buyruk, emir e. 155b-3 e.-idür 33b-12
enâr (f)	nar e. imiş 70b-2 (la ^r l-i e. eyle-) 164a-7
enbiyâ (a)	nebilere, peygamberler e. 5b-12 e.-nınġ hâtemi 178b-4 e.-lar 5a-1
encüm (a)	yıldızlar e. 158b-13
endâm (f)	boy pos, endam, vücut e.-ı cân "canın vücudu" 112a-5 e.-ı(iy.) 77b-13, 78b-6
endek (a)	az, pek az e. 109a-1 e.-kine 128a-11
endiş (f)	düşünce

	(kaṭre-i e.-inġ) 57b-6
endişe (f)	düşünce,endişe e. kıl- "düşünmek) 148a-12 e.-ni 47b-9
endūh (f)	gam,keder,tasa,kaygı e. u ġam 48b-12
envār (a)	ışıklar,parlaklıklar e. imiş 70b-7,72b-6 e.-i celāl "büyüklük,ululuk ışığı" 138b-7
enverī (a)	çok nurlu,çok güzel e. 180a-12
erguvan (f)	erguvan çiçeği e. 149b-3; (serv-i e.-sin) 130a-7
erre (f)	bıçkı,testere "zıkr-i erre: Yesevi tarikatında,hançereden bıçkı sesine benzer bir çıkararak yapılan zikir." e. zıkr-i 21b-4
esb (f)	at e.-i haber "haber atı" 188b-13
esbāb (a)	sebepler,gereken(şey)ler e.-i cemāl "güzellik sebepleri" 93b-3 e.-i cihān "cihanın sebepleri,cihana bağlayan şeyler" 34b-12 e.-i sa'adet "mutluluk sebepleri" 33b-5 e.-inġ 93b-1
esbāblık	esvaplı,mec.yemyeşil donanmış e. 46b-4
eser (a)	eser,iz e. 30a-9,133a-5 e. kıl- 39b-9,41b-1,107a-9,154a-7 e.-im 32b-11 e.-i(iy.) 177a-5,183a-1
eser-engiz(f)	eserli,izli e.-dür 57b-2

- esir (a) esir, tutsak
 e. ü zār-min 115a-7
 e. bol- 155a-1
 it- 117a-1
- esrār (a) 1. esrar (uyuşturucu)
 e. 182b-5
 e. imiş 71a-1
 e.-dın 114a-11
 2. sırlar, gizli manalar
 e. 182b-4
 e. imiş 70b-5
 e.-ı 'ışk"aşk sırları" 73b-12
 (şāhib-i e.-sin) 131a-4
 e.-ı(iy.) 12a-12 (ışk e.)
 e.-ın 65b-8
 e.-ını 15b-11, 150b-8
 e.-ıdın 15b-12
- esrük sarhoş
 e. 74a-8, 124a-4
- eş-şulhu hayrun(a) Barış en hayırlı şeydir.
 e. 131b-6
- Esterābād (y.a.) Hazar denizinin güney-doğusundadır.
 'azm-i E. eyle- 83a-2
- eşheb-sārā (f) beyaz, bembeyaz
 ('anber-i e. "katkısız, beyaz anber") 121a-9
- eşk (f) göz yaşı
 e. tük- 119a-2
 e.-i gālṭān "iri ve parlak göz yaşı" 83b-9
 e.-i mercān "iri, merwan gibi göz yaşı" 87a-8
 e.-din 10a-8, 79b-6
 e.-im 22b-11, 124b-2
 e.-i 53b-3, 89b-12
 e.-ini 146a-4
 e.-idin 143b-3
- eşk-bār (f) çok ağlayan, göz yaşı dökten

	e. irür 37b-13 e.-ıma 160a-8
eşkāl (a)	şekiller,suretler e.-idin 129a-5
eşkibā (f)	sabırlı,sabr eden e.-nı 55a-4
etrāf (a)	etraf e.-idin 28b-12
etrāk (a)	Türkler e. 91a-1
evliyā (a)	evliya (kân-ı e.) 175a-11 e.-lar 175a-10-11 e.-lar serveri 69b-12,175a-5 e.-larnıñ tavāfın 175a-7
evsāf (a)	vasıflar,sıfatlar e.-ında 70a-7
evtād (a)	kazıklar,direkler e.166b-8
evür-	çevirmek,döndürmek bk.ivür- e.-meyin 73a-6
evvel (a)	evvel,önce,ilk,birinci e. 20a-4,186b-8 e. ü āhir 3a-3,4b-8,178b-11 e.-de 139a-1 e.-i(iy.) 51b-6,52a-1 e.-inde 5a-1,6a-7,30b-2 e.-indin 186a-10
evvelīn (a)	evvelkiler,eskiler e. 112b-12 e. ü āhirīn "eskiler ve yeniler" 3b-4
eyā (a)	ey,hey,nidā e. 33a-10-10,102a-8,105a-4,147b-7,169a-10
eyle	öyle e. 9b-2,20b-12,21a-8,29a-8,32a-5,79b-4,92a-4, 127a-7,145a-13,150a-5,157b-7,158a-4-7,183b-5

- eyle- eylemek, yapmak
 e.-yin! 125b-6-7-9-10-11-13, 126a-2-4, 134a-10-11-13-134b-2-4-6-8-10
 e.-gil! 43b-3, 58b-11, 76a-8, 82a-4, 92a-4, 125a-13, 188a-9-10
 e. ! 76a-7, 84a-2, 103a-5, 151a-13
 e.-dim 35b-3, 77a-9, 137b-11, 174a-13
 e.-ding 8a-11, 8b-11, 11b-13, 85b-6-7-9-11-13, 86a-2-4-5-7-9-11-13, 86b-2-3-5-6-8-10-12, 87a-1-3-5, 159b-3
 e.-di 3b-12, 60a-3, 85a-13, 133b-3, 146a-11, 146b-2, 160b-2, 164a-2-3-5-7-9-11-13, 164b-2, 173a-1-4
 e.-dük 83a-2-3-5-7-9-11-13, 83b-2
 e.-miş 22a-5, 69a-4-4-6-8-10-12, 69b-1-2-4-6-8-10, 71a-3-4-6-8-10-12, 71b-2-4, 73b-1-2-4-6-8-10
 e.-rem 35b-1
 e.-r 29a-6, 32b-2, 64a-7, 78b-4, 125a-4, 137b-5, 138b-11, 162b-7
 e.-sem 36b-4-5, 104b-1
 e.-se 92a-6, 160b-11, 169a-8
 e.-p 143a-9
 e.-ben 73b-8, 80b-5-6, 96b-9, 132b-2-4-6-8-10-12-13, 133a-2-12-13
 e.-gen 7b-11, 101b-2
 e.-me! 88a-2
 e.-megil! 8a-9
 e.-mes 87a-13
 e.-mek 76a-8, 87b-9-10-12, 88a-1-3-5-7
- Eymen (y.a.) Hz.Musa'nın Tur dağında Tanrı'nın tecellisine mazhar olduğu vadi.
 (vādi-i E.) 12b-7
- eyvān (f) büyük sofa, köşk
 e. 15a-2, 31b-13
 e.-ıda 133b-12
 e.-ıgâça "eyvanı gibi, eyvanı kadar" 157b-9
- eyveh fe-eyveh(?) metinde manası satır altında "disek bir tingri" olarak verilmiştir.
 e. 192a-1

- eyyām (a) günler,zaman
 e.-1 bahār "bahar zamanı" 165b-6
 e.-1 hoş "hoş günler" 113b-8
 e.-1 şeyb "yaşlılık vakti" 19b-13
 (ser-fitne-i e.-1 cān) 112a-3
 e.-1 (iy.) 77b-11
- Eyyūb (k.a.) Hz.Eyüp
 E. 38a-8,97a-4
 E.-ğa 97a-5
- ez (f) -den,-dan manasına gelen edat
 e. 106b-8
- ezbes (f) çoktan ki,çoktan beri
 e. 85b-1
- ezel (a) başlangıçcı olmayan geçmiş zaman,öncesizlik
 e. 18a-11,27a-8,117a-2,120a-13,172b-10
 (‘ārif-i sırr-ı e.)38b-8
 (‘ışık-ı e.-din) 73b-13
 (nakkāş-ı e.) 121b-3
 (subh-ı e.) 36b-7
 e.-de 161b-10
 e.-deki 37a-7
 e.-din 8b-13,10b-1,15b-7,29b-11,31a-1,53b-13,
 75b-2,79a-12,122b-12,124a-8,137b-1,143b-9
 e.-dindür 27a-3
- ezelî (a) öncesiz,başlangıçsız
 (‘ināyet-i e.) 50b-11

F

- fağfūr (f) eskiden Çin imparatorlarına verilen bir ad
f.-min 128a-13
- faḥr (a) öğünme,iftihar
f. kıl- 180a-9
- faḥte (f) üveyik kuşu
f. yanğlıg 148b-3
- fakih (a) fıkıh âlimi
f. ü şeyh 102a-3
(müftî vü f.) 70b-10
- fakīr (a) fakir,yoksul,aciz
f. 46b-13,167b-12-9
f. fāşık 168a-2
bülbul 46b-12
ḥalāyık 168a-1
(ay f.) 97a-10
(bu f.) 86a-7
(ol f.) 170a-4,178a-12
f.-ni 123b-7
f.-ler 35a-2
- fakr (a) fakirlik,yoksulluk
f. içre 19b-11
f. u fenā 52b-5,178b-6
f. u ḥayret 52a-5
- fāl (a) uğur,fal
(hoş f.) 40a-8
- fānī (a) fani,geçici
f. bol- 26a-1,27b-8-12,116b-1,142a-2
(dehr-i f.-din) 14a-10
- fārīg (a) rahat,azade
f. irür 62a-8
turur 112a-13
ol- 55a-9,146a-7,177a-13
tur- 117b-2
- fārīgü'l-bāl (a) rahat,kaygısız

	f. it- 43b-13
fark (a)	fark f. it- 135a-7 f.-ını 43a-8
fa ^h sih (a)	açık,düzgün,güzel (kelām-ı f.) 29a-9
fāsık(ə)	fasık,ahlaksız f. bol- 80a-8 f.-ı mahrūm "günah işlemek istediği halde fırsat bulamayan" 159b-11
fa ^h sl (a)	mevsim f.-ı bahār "bahar mevsimi" 108a-2,145b-10,151b-1-10 f.-ı dey "kış mevsimi" 169a-13 f.-ıda 23a-12,79b-2-9,132b-13,135a-11,145a-11 f.-ında 41a-5,83a-2,164a-2,165b-5
fāş (f)	meydana çıkma,açığa vurma f. it- 19b-5,20a-2,35a-13,127a-8-9 ,137b-3,173a-8-10 kıl- 20b-10 ol- 47a-12,100a-2,150a-2
fāzıl (a)	fazilet sahibi,faziletli f. bol- 189b-4
fāzl (a)	üstünlük,fazilet,erdem f. bol- 186b-11 f.-ı Hāk 122a-5 f.-ıng bile 2b-11 f.-ıngnı 186b-10 f.-ı ilen 3b-8
feh̄m (a)	anlama,anlayış f. ile 145a-3,191a-2 f. ü h̄red 132b-1, (f. ü idrāk) 145a-4 f. it- 68b-13 f.-im 33a-12 f.-ime 64b-6

- f.-iñg 191b-2
 f.-i 64b-12
 f.-ide 191a-2
- felek (a) gök yüzü,felek,talih
 f. 98a-3,108a-13,143b-1,162a-12,179a-8
 (ay f.) 68a-4,83b-11
 (bu f.) 174b-7
 (nüñ f.) 87b-13
 f. diğ 32a-5
 tig 164a-5
 f.-niñg gerdi 142a-5
 (f. gerdişi) 174b-8
 (f. hayāli) 41a-10
 (f. mihri) 13b-2
 f.-ke 84a-2,145b-2,174a-2
 f.-din 118b-4
- fen (a) fen,hüner,marifet,ilim
 f. bile 156b-11
 (sihr ü f.) 116a-2
 f.-niñg içi 190a-3
 f.-ni pinhān eyle- 69a-3
 f.-ğa 94b-9
 f.-de 74a-13,89b-3
 f.-im 107b-12
 f.-iñgniñg üsti 147b-1
 f.-ide 94b-8
- fenā (a) yok olma,yokluk
 (faqr u f.) 52b-5
 (faqr u f.-da) 178b-6
 f. bol- 98b-4
 kıl- 188a-7
 f. tağı 139b-9
- ferāğ (a) istirahat etme,dinlenme
 f. iste- 65a-8
- ferāğat (a) vaz geçme,dinlenme
 f.-nı 172b-1
 f.-da 186a-1

	f.-te 190b-5 f.-süz 172b-1
ferāh (a)	sevinç,sevinme f. bol- 160b-12
ferdā (f)	yarın,ertesi gün f.-nı 55a-9
ferfür	kuşların uçarken çıkardıkları ses f. uç- 58b-3
Ferhād (k.a.)	Ferhad,Ferhad ile Şirin adlı meşhur hikayenin erkek kahramanı. F. 132b-12 F. yanglıg 133a-12 F. u Mecnūn 133b-1 F.-ı cefākeş "cefa çeken Ferhad" 124b-6 F. dāsitānı 176b-8 F.-dın 154b-2
ferhūde (f)	kutlu,mübarek (ṭāli‘-i f.) 153a-12
ferhūde-fāl(a)	uğurlu fal f.-ı(iy.) 68a-1 f.-ından 125a-6
fermān (f)	ferman,emir f. tap- 109a-11
ferrūh (f)	kutlu,neşeli f. 57a-7
ferş (a)	döneme,kilim (lāceverd f.-iniᅅg yüzi) 154a-5 f.-ler 133b-12
feryād (f)	feryat f. ile 34a-13 f. ilen 63a-10 f. it- 85a-11 f. u efgān eyle- 104b-1
fesāne (f)	efsane (Mecnūn f.-si) 176b-8

- feth̄ (a) fetih
 f. ü nusret 16b-11,133a-1,153a-13
 f. bol- 155b-7
 ol- 169b-3
 f. t̄arihi 186b-8
 (nevbet-i f.-i Horāsān) 155b-8
 f.-idin 169b-3
- fettān (a) fitne ve fenalık yapan,cazibeli,gönül alıcı
 f. köz 67b-3,76a-3,147a-13
 (gāmze-i f.) 176a-9
- fetvā (a) fetva
 f. bile 106b-5
 f. bir- 63a-6
- feyz̄ (a) feyiz,bolluk
 f. 9b-1,167b-11
- fezā (a) dünyanın sonsuz olan genişliği
 (‘ālemniṅg f.-sı) 33b-9
- fıkh̄ (a) fıkıh ilmi
 f. ehli 19b-2,145a-9
- fidā (a) feda
 f. 81b-9
 f.-dur 147b-12
 f. bol- 108b-1
 eyle- 29a-6
 kıl- 7a-8,31b-2,46a-13,55a-8,119a-6,128b-
 8,150a-6,153a-1,172b-5,175b-12,177a-2
- fiḡān (f) feryat,figan,inleme
 f. u āh 90b-8,165a-3
 u hāyhū 177a-10
 u zār 14b-2,63a-5
 (āh u f.) 97b-5
 f. it- 103a-8
 f. kıl- 85b-2(ah u f. kıl-)
 f.-dın 85b-2,137b-6,158a-4
 f.-ım 179a-4
 f.-ım-sin 113a-3
 f.-ını 9a-12

- figār (f) yara
f. it- "yaralamak" 100a-3
- fikir (<a.fikr) fikir krş.fikr
f. deryāsı 105b-6
- fikr (a) fikir,düşünce
f. ile 177a-3
kıl- 27b-8
f.-i yār "sevgilinin düşüncesi" 44a-10
f.-i zülf "zülfün düşüncesi" 104a-6
f.-im 33a-12,153b-7
f.-ing 185a-3
f.-i 21a-2 100a-3
f.-i birle 154b-3
f.-ini hām eyle 69b-8
f.-ide 165a-6
f.-inde 129b-8
f.-idin imes 68b-11
- fi'1 (a) iş,fiil,hareket
f.-i dağal "hileli iş" 51b-9
f.-ing 184b-8
f.-i(iy.) 64a-5,179a-10
f.-idür 79a-3
f.-ini şerh kıl- 129a-8
- fi'1-cümle (a) tamamen
f. 121b-1
- firāk (a) ayrılık,ayrılma
f. 77a-13,79a-12,81a-4,81b-12
f. içre 102b-11
(bu f.) 10a-7
f. bol- 191a-8
eyle- 8a-9
f. cevri 166a-9
f.-in 40b-10
f.-dın 11a-2-10
f.-ında 34b-3
f.-ing 149a-3,164a-13,170b-5

- f.-iṅda 34a-9,154b-4,185a-1
 f.-ı 11a-9,88b-13,107b-11,127a-3,131b-12,
 135b-10,152a-1,154b-3,164a-6,173b-2
 f.-ı otı 126b-8
 f.-ında 19a-5,20a-5-9,110b-2
 f.-ıdın 'āciz eyle- 60a-3
 f.-ındın 20a-1-7,42a-5,126a-6
- firāklık ayrılık
 f. kıl- "ayrılmak" 171b-5
- firāvān (f) çok,bol
 f. eyle- 86b-2-5
- Fir'avun(a Fir'avn) Tanrılık iddiasında bulunan eski Mısır hükümdarı
 f. diğ 32a-11
 f.-dur 178a-13
 f.-uṅ közleri 9a-10
- firdevs (a) cennet
 (bāğ-ı f. içre) 132a-7
 f.-de 44a-4
- firkat (a) ayrılık
 f. bile 78a-12,171b-5
 (āh-ı f. ot.) 107b-7
 f.-ka 31a-8
 f.-ğa 46a-6
 f.-de 149a-4
 f. atı 149a-7
 f. derdi 22a-6
 f. meyi 128a-10
 f. otı 53a-4,127a-7,134a-5
 f. tūni 158b-5
 f.-iṅ 37b-8,78b-13,152a-4,153b-12
 f.-iṅning derdi 126b-7
 f.-iṅdin 76b-12,114b-1,149b-3,152a-13
 f.-i otı 61b-3,95a-7,146a-1
 (f. deryāsı) 104b-12
 f.-ining iti 158a-2
 (f. miḥneti) 158a-1

	f.-ine 61b-11
	f.ide 85a-11,115b-8
	f.-inde 149a-13
	f.-indin 164b-1
fitne (a)	fesat,azdırma,fitne,baştan çıkarma(güzel yüz vs. f. kıl- 54b-2 (tümen miñg f.) 143b-8 (yüz f.) 108a-12 f. şeşti 191b-4 f.-ni 86b-11,147b-1 f.-si 53a-1,118a-1 (közünġnünġ f.) f.-sin bil- 54a-11 f.-sindin 9b-6 (közünġ f.) f.-ler kıl- 129a-13
fursat (a)	fırsat f. 170a-2
füsün-ger (f)	sihirbaz,üfürükçü f. 43a-5,103a-3 f.-i(yük.) 146a-10
füsün-gerī (f)	büyücülük f. 26b-11

- ğāfil (a) gafil
ğ. 54a-10, 101b-4, 177b-1
ğ.-sin 78a-6
ğ. irdi 20a-12
ğ. bol- 13b-7, 63a-12, 95a-4, 122a-6, 137a-11,
142a-3
it- 118b-2
kıl- 157a-2, 183b-10
ol- 37a-3, 55a-6
tur- 118b-1
(halk-ı ğ.) 47b-8
- ğaflet (a) gafillik, gaflet
ğ. uykusu 65a-13
- gāh (f) zaman bildiren edat, gah, bazen
g. 108b-2-8, 132b-12, 135b-13, 192a-12,
g.....g. 36a-3, 179a-8
- gāhī (f) bazen, ara sıra
g. 45b-9-11
g.....g. 54b-9
- ğalabalık kalabalık, azgın
(ƒışkınınğ ğ. deryası) 167b-10
- ğalať (a) yanlış, galat
ğ. birle 113a-10
- ğalbīr (f) kalbur
ğ. it- "kalbur gibi, deñik deşik olmak" 31a-9,
#6a-7
- ğaltān (f) yuvarlak, yuvarlanıcı
ğ. 117a-8
(dürr-i ğ.) 41a-9
(dürr-i ğ.-dur) 33a-7
(dürr-i ğ.-ım) 100b-11
(eşk-i ğ.) 83b-9
- ğam (a) gam, keder, kaygı
ğ. 45a-8, 157a-4
ğ. içre 113b-5
takı 186a-13

- ğ.u derd 44a-10,170b-2
ğ. u hicrān 102b-11
(derd ü ğ.) 18a-9,149b-9,170b-8,174b-10
(bu ğ.) 113a-8
(ne ğ.) 28b-1
(ni ğ.) 162a-13
ğ. bahrı 33a-3
(ğ. otı) 149a-10
ğ. ğam otı 122b-5
(hem-sohbet-i ğ.-dur-min) 124a-13
(ne ğ.-dur) 90b-2,158a-6
ğ. yi- 13b-9,40a-11,113b-6,122a-5,183b-5
ğ.-ı cān "can kaygısı" 109b-6
ğ.-ı hicrān "ayrılık üzüntüsü" 149a-1,170b-10
ğ.-ı 'ışk "aşk gamı" 164a-10
ğ.-ğa 162a-2
ğ.-da 18a-1
ğ.-dadur 123b-2
ğ.-dın 19a-5,38a-9,48b-12,101a-11,121b-10
ğ.-ım 101a-9
ğ.-ı 39b-8,162a-1
ğ.-ın 127b-10
ğ.-ını 35b-5,47b-10
ğ.-ıda 130a-12,135b-8
ğ.-ıdın 27b-4,31a-4,39b-10,46a-2,88a-10,95b-5,97b-6,185a-4
ğ.-ındın 115a-4
- ğam-h^uār (f) kederlenen,tasanan
ğ.-ı-sin 78a-9
- ğam-h^uārī (f) gam yemek,kederlenmek,tasalanmak
ğ. 113b-5
- ğam-gīn (f) gamlı,hüzünlü,üzgün
ğ. 76b-3,179a-8
ğ. köngül 10a-10
- ğammāz (a) münafık,fitneci,koğucu
ğ. bol- 182b-4
(ğamze-i ğ. ile) 47b-12

- (ġamze-i ġ.-1) 33a-1
 (ġ.-1(iy.) 8a-6,47a-10
- ġam-nāk (f) ġamlı,kaygılı
 ġ.-rek irür 90a-12
 ġ.-rek bol- 186a-7
- ġam-nākī (f) ġamlı olma,ġamlılık
 ġ.-dür 49b-8
- ġamze (a) süzgün veya göz ucu ile bakış,ġamze
 ġ. bile 86a-6
 ġ. birle 130b-2
 (ol ġ.) 108b-4
 ġ.-dür 54a-12
 ġ. kıl- 108b-4,176a-6
 ġ.-i fettān "aldatıcı bakış" 176a-9
 ġ.-i ġammāz "fitneci,münafık bakış" 33a-1,
 47b-12
 ġ.-i pür-fen "çok hünerli,marifetli bakış"
 128b-8
 (şīve-i ġ.-si) 154a-1
 ġ. ġammāzı 47a-10
 ġ. okı 73a-1,85a-3,86a-9
 ġ. oku 73a-3
 ġ. peykānı 65b-5
 ġ.-din 56b-4
 ġ.-enġ 116a-1,130b-1
 ġ.-enġni 86b-8
 ġ.-si 65b-4,164a-8
 ġ.-siniġ oġtarı 90a-5
 ġ.-sin 76a-3
 ġ.-sine 16b-10
 ġ.-sinde 173b-5
 ġ.-sidin 143a-13
 ġ.-leri 59b-8
- ġamze-bār (f) etrafı süzmek,seyretmek
 ġ. eyle- 32b-2
- ġani (a) zengin,Allah'ın adlarından
 ġ. 178b-6

- ġanīmet (a) ganimet, emeksiz kazanç
ġ. 26b-1
ġ.-dür 35a-3
- ġarāyip garip şeyler
ġ.-tin turur 187b-8
- ġaraz (a) istek, gaye
ġ. irdiṅ 5b-11
- ġarb (a) batı
ġ. u şark 158a-10
- ġaret (a) yagma, çapulculuk
ġ.-i imān "imandan ayırıcı, iman yağmacısı"
45b-7
- ġaret-ger (f) yağmacı, çapulcu
ġ.-i cān "can yağması, canı alıp götürme"
76a-5
- ġarga (h.a) karga
(kara ġ.) 185b-11
- ġarīb(a) garip, tuhaf
ġ. irür-min 6a-2
irmes 15a-7, 51a-4
bol- 17a-2, 18a-6, 22a-2
(Mansūr-ı ġ.) 151a-3
ġ.-niṅ başı 187a-6
- ġark (a) batma, boğulma
ġ. bol- 20a-13, 135b-7, 136b-2
it- 32a-11
ol- 143b-3, 162b-2
ġ.-ı cān bol- "can derdine düşmek" 130b-12
ġ.-ı deryā bol- "deryada boğulmak" 134b-13
ġ. nālesi 33a-3
- ġarka (a) (suya) batmış
ġ. 105b-6
ġ. bol- 47b-11
ġ.-sı bol- 109a-10
kıl- 178a-10-13
ġ.-i deryā "deryaya batmış" 112a-10
ġ.-niṅ deryası 77b-12

ğavğa (f)	kavga, döğüşme ğ. içre 66a-1 (ser-fitne-i ğ.-dur) 58b-7 ğ. bol- 52b-5 it- 142a-1 kıl- 47b-6, 56a-6 ğ.-nı 55a-7 ğ.-sı 55a-7 ğ.-sın 9a-8 ğ.-lardın 66a-2
ğāvḥar (f)	çok aptal, anlayışsız (ol ğ.-ı) 179b-6
ğāvmīş (f)	su sığır ğ.-i(iy.) 2a-3, 167a-8
ğavvāslik	dalgıçlık ğ. kıl- 98b-4, 167b-10
ğayb (a)	göze görünmeyen, gizli, krş.gayb (sırr-ı ğ.) 19b-1 ğ. 'ālemi 51a-12
ğāyet (a)	çok fazla, son derece ğ.-i cebbār "son derecede kuvvet ve kudret sahibi" 130b-9
ğayıb (<a.ğayb)	göze görünmeyen, gizli olan krş.gayb ğ.-nınḡ hazānesi 176b-11
ğāyib	kayıp, görünmeyen ğ. köngül 149b-1 sürüş 74b-1
ğayr (a)	başka, gayrı ğ. cānān 131b-8 ğ. cefā 166a-6 ğ. dost 13b-4 ğ.-dın 171a-4 ğ.-inḡ 13b-5
ğayret (a)	gayret, çalışma ('ışk ğ.-i) 161b-12

- ġazāl (a) ceylan,âhu,geyik
ġ.-i(yük.) 67b-4
(ra'nā ġ.-ım) 11b-5
- ġazāle (a) dişi geyik
(miskīn ġ.) 146b-9
(ol ġ.) 158b-7
ġ.-din 37a-11
ġ.-sindin 119a-1
- ġazel (a) gazel(nazım Şekli)
ġ. 37a-4
ġ. bile 185a-13
(bu ġ.) 122a-9,125b-4,176b-12
ġ. ay- 130b-4
ġ. ayt- 50b-1
ġ.-ni 15a-3,28b-7,41a-5,47a-2,49a-11,50a-2,
9,152a-2,154b-7,166b-2
- ġazel-h^āān (f) gazel okuyan
ġ. 107a-3
- ġāzīlık gazilik,savaştan saġ ve muzaffer dōnmek
ġ. 183a-10
- gedā (f) yoksul,dilenci
ġ. 74b-2
ġ. kim 155b-6
ġ.-yı 'āřıkī "aşk dilencisi" 36a-3
ġ.-yıngdur 29a-5
ġ.-lar 90a-7
- geh (f) kâh,bazı
ġ. 45b-11,108b-2
ġ.....ġ. 45b-4-7-10-12,149b-3
- gehī (f) bazı,ara sıra
ġ. 108b-8,132b-12
ġ.....ġ. 45b-6,54b-2
- genc (f) hazine
ġ. 28a-13,28b-2,56b-1,101a-12-13,166b-6,175-
a-10,177a-7
(ejdehā-yı ġ. irür) 171a-7
ġ.-i hūsn "güzellik hazinesi" 148a-12,171a-
7,176b-7

- g.-i mahfī "gizli hazine" 115b-13
g.-i pinhān "gizli hazine" 136a-13
g.-i vaşl "kavuşma hazinesi" 61b-4
g.-niñ hayāli 62b-10
g.-din 62b-11,167b-11
g.-i(iy.) 69a-10,171a-8
g.-iniñ la^ql ve yākūtı 153b-7
g.-ini 21b-3
g.-ige 168b-3
g.-igā 167a-10
g.-ine 56a-10,124a-2,148a-13
g.-ler 21b-5,175a-9
- genc-hāne (f) hazine evi,hazinelik
g.-si 166b-7,176b-7
- ger (f) eğer(şart edatı) krş.eğer
g. 14a-1,16b-12,17a-12,18b-10,19a-6-13,31b-9,40a-2-7,43b-6,44a-1,51b-1-5,59a-12,63b-10,64b-3,68b-11,74a-3-10,81b-6,84a-9,85b-12,97b-8,98b-3,115a-3,123b-8,126a-1,127a-8,132b-9,139a-1,142b-10,143b-9,147b-13,160a-8,165a-7,165b-10,171a-9-13,173b-9,174b-8,182b-10,183b-5,184a-7-10,184b-5,185a-10,187b-8
- gerçi (f) her ne kadar,gerçi
g. 7a-3,22a-11,29a-5,36b-13,42a-3,56a-4,77b-1,87b-1,88b-8,101b-12,116b-6,134b-7,135a-2-5,160a-6,162a-12,164a-2-9,166a-11,172b-6,176b-1,179b-3
- gerd (f) toz,toprak
g.-ini 12a-6,101b-10
g.-ide 142a-5
- gerdiş (f) dönme,dolaşma
g.-im 174b-6
g.-i 174b-8

- gerdün (f) dönen,dönücü
g. 112b-2
(devr-i g.) 115a-2
(hurşid-i g.) 87b-2
- geşt (f) gezme,dolaşma
g. it- 156a-1
kıl- 46b-4
- gev (f) kahraman,yiğit
g. karak 169b-8
- gev (f) öküz
(sevr-i g.) 189b-8
- gevher (f) cevher,elmas
g. 19a-13,25a-11,30a-7,113a-7,167a-7,177b-12
g. ü dür 44b-2
(dürr ü g.) 83b-10
g.-dür 39a-9,172a-5
g.-i deryā "derya cevheri" 177b-6
g.-i 7b-6,30a-6,172b-10
g.-i(iy.) 92b-12,153b-9,154b-6
- gevher-efşān (f) cevher saçan
g. 92b-10,168a-1
g.-dur 155a-4
- gevher-feşān (f) cevher saçan
g.-ım 105b-7
- gevher-fürüş (f) cevahirci,kuyumcu
g. 47a-12,172b-10
- gevherī (f) bir gevher
(köngülde g. bol-) 172a-2
- gevherī (f) gevher gibi,gevhere ait
g.-dür 57b-10
- gevher-şinās (f) kuyumcu
g. 27a-10
- gıçek (f) kemeçe
g.-ler 56b-11

ğilmān (a)	köleler,cennet uşakları (hūr u ğ.) 41b-2
gil (f)	balçık,kil g.-i hām "çiğ balçık,pişmemiş toprak"184a-13
gile (f)	yanıp yakılma,şikayet g. kıl- 68a-13,118b-11
gir (f)	boyun g.-i(iy.) 172b-7
girān (f)	kokmuş olma,fena hal (renc ü g. birle) 162b-4
girdāb (f)	girdap g.-ıda 109a-9
girev (f)	rehin g. il- 141a-12 kıl- 74a-6 koy- 106a-7
girībān (f)	elbise yakan g.-ımnı 164a-10
giriftār (f)	tutkun,tutulmuş g. 115a-7 g.-em 157a-12 g.-dur 103a-11 g. bol- 52b-8 eyle-164a-3 it- 183a-7
giriḥ (f)	düğüm,bağ g.-i (miskīn g.) 112a-11 g.-ler 10a-4,21a-8,129a-10
giryān (f)	ağlayan g. 120a-6 g.-dur 152a-5 g. bol- 136b-13
giryeger (f)	ağlayıcı g. kıl- 98a-3

- gīsū (f) omuza dökülen saç
g. 116b-7,150a-8
(ca⁵d-ı g.-unġ) 173a-4
- ġonca (f) gonca
ġ. 96a-10,151b-5,169a-11
ġ. bigin 126b-5
ġ. diġ 149a-1
ġ. sarı 13a-1
ġ. tiġ 96a-9,149b-12,164a-10
ġ. yaŋlıġ 164a-13
ġ. aġız 112b-11,157b-10
ġ. köŋül 26a-12,30b-5,152a-10
ġ. tiş 41a-9
(bu ġ.) 191b-11
ġ.-dur 78a-8
ġ.-i handān "gülen gonca" 27b-1
ġ.-i gül "gül goncası" 147a-2
ġ.-nınġ açılıġanı 89b-11
ġ.-lar 46b-7
- ġonca-dehan(f) gonca aġızlı, krş.gonca-dehen
(ol ġ.) 86b-9
ġ.-ġa 173b-4
- ġonca-dehen (f) gonca aġızlı, krş.gonca-dehan
ġ.-ni 109a-13
- ġonca-handān (f) gülen gonca
ġ. 41b-8
ġ.-dur 8b-5,9b-10,155a-13
ġ.-ım 89a-7,101a-4
- ġonca-la¹ (f) gonca dudaklı
ġ.-in kör- 49b-3
- ġonca-leb (f) gonca dudaklı
ġ. 78a-8
ġ.-inġdin 11b-3
ġ.-ler 151a-8,174b-11
- ġonca-şıfat(f.şıfat a.) gonca sıfatlı
(bu ġ.) 96a-6

- ğonca-şikāf (f) yarı açık gonca, tohumluk
ğ.-ı(iy.) 134a-4
- ğubār (a) toz
ğ. ol- 165a-13
- gulāle (f) kıvırcık kakül
g. 158b-12
- ğulām (a) köle
ğ. 36a-4, 102a-10, 109a-6, 188b-9
- ğulgul (a) kuşların birden ötmesi, bülbülün ötüşü bk.
gulgule
ğ.-unğ 85b-2
- ğulgule (a) kuşların ötüşü bk.gulgul
ğ. 83b-7
- ğūr (a) mezar, kabir
g. u kefen 120b-6
g.-um 112b-7
- ğurbet (a) gariplik, yabancılık
(cevr ü ğ.) 21b-11
- ğussa (a) kaygı, tasa, keder
ğ. 151b-10
ğ. vü ğam 38a-9
ğ.-dın 45a-8, 73b-2
ğ.-sıdın 35a-7 (bular g.)
- ğüş (f) kulak
g. kıl- 131b-4
sal- 73b-13
g.-da 63a-1
- ğüş-vār (f) küpe
(dürr ü g.) 150b-11
- ğüyā (f) söyleyen, diyen
g. bol- 135a-6
- ğüyyā (f) sanki
g. 116b-8, 132a-2, 135b-12

- güher (f) cevher
 g. 105b-7
 g. tiğ 147a-2
 kıl- 40a-4
 g.-din 123a-7
- güher-engiz(f) cevher saçan
 g.-dür 57b-4-6
- gül (f) gül; sevgilinin yüzü, rengi ve yumuşaklığı
 dolayısıyla güle benzetilir, mec. sevgili
 g. 40a-11, 73a-10, 73b-1, 79b-4, 92b-2, 93a-8, 97b-5, 112a-5, 120a-9, 128b-11, 135a-5, 148b-4, 165a-6, 182a-3, 182b-13, 189a-13
 g. bigin 19a-11
 kibi 164a-12, 172b-8
 tiğ 85a-12
 (her g.) 63b-6
 (ol g.) 44b-1, 68b-5, 87a-10
 (kızıl g.) 71a-11
 (tāze g.) 11b-2, 151a-10
 g. ğariz 35a-10, 156a-10
 firqati 85a-11, 164b-1
 gülünġ "gül gibi olan yanaġın" 85a-13
 hırmeni 90a-2, 147b-5
 hüsn 183a-1
 menġiz 183b-13
 ruġ 85b-8, 171a-12
 vaşfı 46b-12, 92a-2
 vaktı 32b-3, 46b-4, 151a-8, 182b-13
 yanġak 95a-6
 yüz 16b-9, 19a-6, 27a-8, 44a-13, 56a-1, 67b -1, 79b-7, 87a-2, 87b-3, 89b-8, 94a-2, 95b-2, 96a-5, 97b-4, 103a-10, 117b-3-6, 121b-11-12, 135a-6, 151a-10, 159a-1
 g. ü lāle 102a-9
 g. ü gülzār 108b-3
 g. ü reyġān 59b-5
 (bāġ u g.) 125a-7

(dāl u g.) 93a-13
 (lāle vü g.) 145b-10
 (serv ü g.) 13a-4
 (sünbül ü g.) 13a-2
 g.-i ahmer "kırmızı gül" 59b-10,125a-7
 g.-i handān "gülen gül,açılan gül" 76a-1
 g.-i ra'nā "güzel gül" 165b-3
 g.-i ruhsār "gül yanak" 72b-4
 (bāde-i g.) 56b-10
 (berg-i g.) 40a-6,86a-4
 (bi-ism-i g.) 189a-3-8-11,190b-8,191b-3,6-8-10
 (çehre-i g.-niñg firākı) 40b-10
 (gonca-i g. turur) 147a-2
 (intizār-ı g.) 135a-12
 (kân-ı g.-de) 71a-3
 (serv-i g.) 22b-13,56a-5
 g.-ge 183a-1
 g.-i(iy.) 145a-11
 g.-ini 168b-3
 g.-ler 46b-7,85b-6,133a-8,192a-8
 g.-lerge 17b-11,147a-7
 g.-lere 78b-4

gül-āb (f)	gül suyu g. 16a-2,22b-10
gül-bün (f)	gül fidanı g. 134a-4
gül-berg (f)	gül yaprağı g. diğ 74a-2 g.-i handān "açılmış gül yaprağı" 132a-6, 172a-8 g.-i ter "taze gül yaprağı" 77b-6,123a-3, 173a-6 (şafha-i g.-i terni) 69a-8 g.-i ter-engizdür "taze gül yaprağı saçan" 57a-13
gül-büy (f)	gül kokulu g. 16b-1,85b-7,121a-8

- gül-çehre (f) gül yüzlü
 (sākī-i g.) 94b-12
 g.-ning cilvesi 13b-11
 g. meşşāṭası 156a-12
 g.-sidin 16b-12
 g.-ler 26a-10,47b-3,121a-8,85b-7,132b-7,
 135a-11,153b-8,160a-5
- gül-çīn (f) gül toplayan
 g.-sin 121a-8
- gül-efşān (f) gül saçan
 g.-ing bile 156a-13
 g.-in 154a-12
- gül-endām (f) gül boylu
 g. 108b-6
 g. eyle- 85b-6
 (serv-i g.-ğa) 143b-7
- gül-endāmī (f) gül endamlı
 g. 121a-8
- gül-fām (f) gül renkli
 (bāde-i g. tat-) 26a-11
- gül-gūn (f) gül renkli
 g. 169a-11
 g. ara 112b-1
 g. şafaḡ 79b-8
 g.-sin 78a-7
 g. it- 67b-1
 (fāriż-ı g.-da) 110a-3
 (bāde-i g.) 37b-2
- gül-gūne (f) gül renkli,gül yanaklı
 g. şūret 96b-5
 g.-din 96a-2
- gülistān (f) gül bahçesi
 (bāḡ u g.) 12b-5
 (būy-ı g. birle) 160b-6
 g.-dur 155a-7
 g. başıda 56b-9

- g.-ım 110a-12
g.-ıda 102a-10
g.-larnıñ teferrüc-gāhı 46b-6
- gül⁴izār (f. ⁴izar a.) gül yanaklı, al yanaklı
ol g. 37b-11
(nergis ile g.) 32b-2
g.-ā ! 8a-12
g.-ım 40a-10
g.-ıma 160a-4
g.-ı üstine 132b-3
- gül-reng (f) gül renkli
(gül-būy u g.) 16b-1
(bāde-i g. iç-) 156a-5
g. köñgöl 158b-7
yüz 154a-11
- gül-riz (f) gül saçan
g. eyle- 132b-8
- gül-ruh (f) gül yanaklı güzel
g. 63b-6, 112b-1
g.-ı meh-i devrān "zamanın al yanaklı güzeli" 78a
g.-ı peri-veş "peri gibi güzel" 89b-2
- gül-ruhsār (f) gül yanaklı güzel
g.-ıdın 904b-3
- gül-rüy (f) gül yüzlü, al yanaklı
g.-um 109b-13
- gül-şanem (f) putu andıran gül; sevgili
(müşg-i büt-i g.) 190b-8
- gül-sitan (f) güllük, gül bahçesi
g. birle 162a-9
g. bāğı 30b-9
g.-ga 130b-3
- gül-şen (f) gül bahçesi
g. 12b-1, 127b-7
g. ara 42b-11
bile 176a-10
içre 151a-10
üçün 128b-13
g.-sin 57a-12

- kıl- 33b-10
 g. havāsi 177a-8
 (ʿalem g.-i) 114a-12
 g.-de 89b-6
 g.-im 108a-3,145b-12
 g.-imni 33b-11
 g.-iṅniṅ üsti 147a-10
 g.-in 64b-10
 g.-ini izde- 18b-13
- gül-varak (f) gül yaprağı
 g.-ı şun⁴ "yapma gül yaprağı" 94a-1
- gül-zār (f) gül bahçesi, güllük
 g. 150b-13
 g. ara 136b-11,14a-5,76a-6
 ile 71a-8
 g.-min 112b-7
 g. imiş 70b-11
 eyle- 164a-2
 it- 48a-12
 g. meclisi 113b-11
 g.-dın 114a-9
 g.-ım 108b-3
 g.-ı 71a-9,84b-7,176a-10
 g.-ıda 172a-8
- gümān (f) şüphe, zan, sanma
 g. bol- 63b-9,177b-9-9
 g.-ım 93a-12
- günāh (f) günah
 g.-ımdın 7a-10
 (cürm ü g.-ı) 9b-3
 g.-ların 168a-4
- günbed (f) kubbe, künbet krş.günbez
 g.-i eflāk "göklerin, semanın kubbesi" 90b-8
- günbez (f) kubbe, künbet krş.günbed
 g.-i devvār "devreden kubbe-dünya" 14a-13

Gürgān (y.a)	Hazar denizinin güney-doğusunda bir nehir g. suyu 83a-12
gür gür	devenin çıkardığı ses g. it- 147b-10
gürūh (f)	bölük,takım (niçe g.) 56a-10
güşād (f)	açma,açılma g.-1 (yük.) 69a-5
güşāyış (f)	açıklık,açılma g.-1 (iy.) 89b-7
güzār (f)	geçme,geçiş,uğrama g. it- 104a-8
güzārī (f)	geçme,geçiş,uğrama g. kıl- 123b-1
güzer (f)	geçme,geçiş,vazgeçme g. kıl- 48b-10,51b-3 g.-im 32b-13,185b-4-5 g.-i ,77a-4
güzerle-	etrafı seyrederek geçmek,temâşâ etmek g.-p 175a-6

- h^vāb (a) uyku, rüya
 h. 16a-11, 158a-12
 h.-i viṣāl "rüyada görme, kavuşma uykusu" 43a-13
- haber (a) haber, bilgi
 h. 27a-13, 50b-6, 118a-5, 122b-5, 123a-13, 126b-1,
 133a-4, 136a-7
 (bir h.) 77b-3
 h. bir- 113a-11, 185b-1
 kıl- 95b-13, 188b-13
 kiltür- 185b-2
 (esb-i h.) 188b-13
 h.-ni 108b-13
 h.-im 32b-6,
 h.-i 177a-2
 h.-in sor-32b-11
 h.-ler 51a-12 (türlüg türlüg h.)
 h.-lerdin 79a-9 (yahşı h.)
- haber-dār (f) haberli, vakıf
 h. bol- 154b-6
- habīb (a) sevgili
 h. 16a-8, 21b-10-13, 73a-9, 119b-3
 (ay h.) 93b-3, 131a-1
 (ol h.) 16b-5
 (şol h.) 15a-11
 h.-sin 116a-6
 h.-niṅ nāṭıķı 178b-13; (h. yolu) 6a-2; (h. zül-
 fi) 9a-13
 h.-iṅ 7a-9
 h.-im 17a-3, 76b-4
 h.-i 4b-5, 7b-13, 175b-12
- H^vāce Ahmed Yeṣevī (k.a) Hoca Ahmed-i Yesevi
 H. 175a-5
- H^vāce Hāfızı (k.a) Hafız Buhari bkz. Hāfız Buhārī
 tāriḫ-i H. 186b-9
- H^vāce Hüssāmī (k.a) Şiban Han zamanında yaşamış bir derviş,
 meczup, tarikat ehli bkz. Hüsāmü'd-din, Hüssām

- H. divāneḡa 166b-1
 hācēt (a) ihtiyar,lüzum
 (ne h.) 176a-7
 h. bol- 186b-8
 h.-im 93b-10
- hacil (a) utanma,utanmış,mahcup
 h. 87a-11,109a-2
 h.-dür 59b-7,125a-8
 h. turur 142b-1
 bol- 37b-6,79a-5
 kıl- 92b-4
 ol- 27a-10
- hadd (a) sınırl,derece,hatt
 h.-in 23a-6,25a-10,76b-13,85b-3,106a-10,131b-
 2,160a-9,161a-2
 h.-siz 175b-11
- hadīs (a) Hz.Muhammed'in sözleri, hadis
 h. 27a-6-7-9-11-13,27b-2
 h.-ingning kelamı 15b-8
- hāfız (a) hafız,Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen
 h. 96b-9
 h.-sin 168b-1
 h.-in 126a-12
- Hāfız (k.a) Hoca Şemseddin Muhammed Hafız Şirazi,şâir
 H.-ğa 21b-1(Sa'di vü H.)
- Hāfız,Hāfız Buhārī(k.a) Şiban Han'ın şiirlerinde pîri olduğunu
 belirttiği dönemin âlimlerinden Hafız Buhârî
 (Şiban Han'ın mürşidi,öl.1504)
 H.B. 172b-11
 (ay Buhārā H.-ı) 38b-4
 (ol Buhārā H.-ıdın) 10b-10
 (Pîr H.) 49a-3,186b-10
 H.B.-dür 100b-7,126a-3
 (mürşid-i H.) 186b-12
 H.-ını 106b-6

- h̄āh (f) ha.....ha, ister.....ister
 h̄. 21a-4, 59a-3, 101b-8, 137b-7
- Hak̄ (a) Allah
 H̄. 4b-11, 7b-6, 10b-1, 12a-4, 28b-10, 42a-10, 71b-12
 84b-10, 122b-13, 137b-13, 150b-3, 152a-11
 Ta'ālā 4b-5, 28b-3, 83a-8, 167b-10
 (dergeh-i H̄.) 52a-11
 (faẓl-i H̄.) 122a-5
 (nūr-i H̄.) 7a-8
 (sun' -i H̄.) 100b-13
 (sun' -i H̄.-ning 'ayşı) 17a-1
 (sun' -i H̄.-ni) 96a-5
 (şükr-i H̄.) 150b-1
 (takdîr-i H̄.-ka) 38a-7
 (tevhîd-i H̄. Sübhānehū) 175b-3
 (ulü'l-emr-i H̄.-im) 81b-13
 H̄. derdi 127b-10
 (H̄. nusreti) 27a-3
 (H̄. sözi) 21b-7, 84a-10, 137b-7, 168a-1
 (H̄. sözleri) 3b-3
 (H̄. yolu) 19a-9, 80b-13, 119b-6, 166b-8-9, 178b-12
 187a-7
 H̄.-ning 139a-3
 H̄.-ga 178b-3
 H̄.-ka 58a-6, 187a-4
 H̄.-dın 19a-10, 25a-9, 27b-9, 38b-4, 84a-11, 101b-
 4, 155b-3, 178b-13
- h̄āk (f) toprak
 h̄.ile yeksān 136a-3
 h̄.-i dergāh "dergah toprağı" 3a-10
 h̄.-i pāy "ayak toprağı, tozu" 135a-8
 h̄.-de 148b-2
 h̄.-rek bol- 90a-8
- hak̄ikat (a) hakikat, gerçek
 h̄. ol- 159a-3
 h̄.-dın ayak bir- 126a-11
- hak̄im (a) hikmet sahibi, bilge, Allah'ın isimlerinden

- (ay h.) 192a-1-1
 (ol h.) 3b-4-9
- Hakim H̄āce (k.a) Hakim Hoca Süleyman, Hoca Ahmed-i Yesevi'nin
 üçüncü halifesi (?)
 H.H. 167b-6
- hak (a) hak, bir şeye veya bir kimseye ait olan pay,
 hisse
 h.-imni 110b-10
 h.-ımı 81a-12
 h.-imga 21b-12
 h.-ı 185b-4
 h.-ıda 16a-1, 38b-1, 81a-11, 125a-9, 172b-11, 186b-
 10-12
 h.-ında 7a-4, 110b-11, 125b-2, 175b-11
- hak-sār (a) hali perişan
 h.-ı anı garka kıl- 178a-13
- hāl (a) hal, durum
 (ne h.) 94b-6
 (derd ü h.) 94a-4
 h.-min 154b-3
 h. bol- 95a-7, 154a-13
 h.-izār "acıklı durum" 87a-13
 (hasb-i h.-indin) 125b-4, 146b-4
 (rāz-ı h.-leri) 73a-11
 (şerh-i h.-imni) 133b-2
 h. sırrı 40b-6
 h. üsti 153a-11
 (uşbu h.-ni) 129b-3
 h.-i (yük.) 68a-3
 h.-im 88b-11, 168b-7, 185a-1
 h.-imni 34b-1, 39a-2, 69b-9, 137b-3-4-5, 154b-4,
 169b-7
 h.-imdin 154a-6, 154b-5
 h.-iñg 13b-7
 h.-i 54b-7, 68b-8
 h.-iğā 3a-13
 h.-ini 32a-7, 36b-1, 64b-8, 69b-5, 114b-6, 130b-6

- ḥ.-indedür 40b-5
 ḥ.-idin 88b-7,127b-1,129a-7
 ḥ.-lerin 46b-13
- ḥāl (a) vücuttaki ben
 ḥ. 103a-11
 ḥ. ile 93b-1,176b-9
 ḥ. ile ḥaṭ 172b-5,173b-5
 ḥ. ile la⁵l 182a-12
 (ḥ. ü zülf) 72b-3
 (ḥaṭṭ u ḥ.) 93b-6
 (müṣg ü ḥ.) 85b-8,95a-6
 (zülf ü ḥ.) 16b-10
 (nokta ḥ.) 94a-2
 (bir ṭurfa ḥ.) 171a-1
 ḥ. irür 54a-12
 ḥ.-i miskīn "misk kokulu ben" 73b-3
 ḥ.-i müṣgīn "misk kokulu ben" 101a-2
 ḥ.-i siyeh "siyah ben" 110a-3
 (dāne-i ḥ.) 8a-1,153a-7
 (zerre-i ḥ.-inġ) 156b-4
 ḥ.-inġ 13b-5,102a-2,171b-1,173a-9,182a-11
 ḥ.-inġni 142b-7
 ḥ.-inġdin 39a-10,75b-5
 ḥ.-i 10a-3,43b-2,54b-4,56b-3,76b-11,112b-2,
 115a-12,153a-12,171a-12
 ḥ.-ini 37a-10
 ḥ.-in 110a-1,114a-8
 ḥ.-inġa 154b-5
 ḥ.-ide 76b-1
 ḥ.-indedür 40b-4
 ḥ.-idin 21a-7,58b-3,119a-4,129a-11,170b-13
 ḥ.-indin 55b-11,125a-10
 ḥ.-lerinġ 159b-1
 ḥ.-leri 152b-9
- ḥal (a) çözme, ḥal
 ḥ. bol- 36b-9
 kıl- 78a-5,93a-4,129a-6,177a-9
- ḥalās (a) kurtulma, kurtuluş

- h. bol- 162a-3
ol- 142a-9
- ḥalāvet (a) tatlılık, şirinlik
h.-in 172b-5
- ḥalāyık (a) insanlar, halk
h. 120b-7, 167a-4-13
h.-ka 168a-1
h.-ga 167a-12
- hāle (a) ay ve güneşin etrafında görülen parlak daire
h. kıl- 158b-13
- ḥalel (a) bozma, bozukluk, eksiklik
h. bol- 185a-10
kıl- 97a-7
- ḥālet (a) hal, keyfiyet
h.-dedür 153a-10
h.-im 149a-6
- ḥālī (f) bir ben
h. 68b-5
- ḥālī (a) şimdi, henüz
h. 8b-13
- Ḥālī (k.a) Molla Benâî'nin mahlası bkz Benâî
H. 168b-7-8-10-11-12-13
- Ḥalīl (k.a) Hz. İbrahim
H. 40a-10
- ḥalīm (a) Allah'ın adlarından
h. 3b-9
- ḥalk (a) insanlar, halk
h. 36a-2, 55b-7, 89b-4, 142a-7
(mundag h.) 131b-4
h.-ı gāfil "gafil halk" 47b-8
h. közi 119b-8
h. mālı 167b-13
h.-a 30a-6
h.-dın 166b-9
h.-ı(iy.) 44b-8, 177a-12

- ḥ. -ını 44b-13
 ḥ. -lğa 190b-7
 ḥ. -ına 131b-3
- halka (a) halka
 ḥ. 104a-10
 ḥ. -i sünbül "sünbül dizisi, halkası" 40a-9
 ḥ. -dın 97b-3
 ḥ. -sı 97b-2 (zülf h.)
- Hallāc-vār (f) Hallac-ı Mansur gibi, ona benzer
 H. sözle- 122b-6
- hallede mülkehū (a) "Allah onun mülkünü daim etsin" manasına
 söylenen saygı sözü
 ḥ. 46b-3, 50a-5, 122b-8, 167a-1
- halvet (a) yalnızlık, tenhaya çekilme, تنها yer
 ḥ. 132b-5
 (çerāğ-ı ḥ.) 172a-13
 ḥ. içinde 62b-5
 ḥ. -de 105a-11
 ḥ. -i (iy.) 123b-8
- halvet-serāyī (f) bir halvet sarayı
 ḥ. 108a-4
- hām (f) olgunlaşmamış, çiğ, ham
 ḥ. eyle- 69b-8, 85b-13
 (gil-i ḥ.) 184a-13
 (hayāl-i ḥ.) 26b-4
 ḥ. -ı (iy.) 75b-7, 182b-1
- ham (a) eğri, bükülmüş
 ḥ. u piç 121b-8
 ḥ. dāne "eğri ben" 124a-11
 ḥ. -dur-min 124a-13
 ḥ. ol- 158b-12
- hamāyil (a) bağ, kayış
 ḥ. kıl- 94b-13
- hamd (a) Tanrıya olan şükran, hamd
 ḥ. -inğ bilen 175b-6
- hāme (f) kalem

h.-i kudret "kudret kalemi, Allah'ın kaderleri tesbit ettiği kalem" 27a-9

- hammār (a) şarapçı dükkanı, meyhaneci
(āhū-yı h.-dur) 45b-3
(külbe-i h. ara) 14a-11
- hamr (a) şarap
h. u bal 102a-6
- hām-tama^c(f) olmayacak istek, aç gözlü
(ay h.) 119a-5, 173b-4
h. birle 121a-5
h. vü divāne 119b-2
h.-ım 35b-11
- hāmūn (f) büyük sahra, düz ova
(baḥr u h. diğ) 138a-5
- hamūş (f) susmuş, sessiz krş. hāmūş
h. bol- 68a-10, 74a-8
kıl- 119b-7
- hāmūş (f) susmuş, sessiz krş. hamūş
h. bol- 12b-12
- hān (f) hakan, hükümdar
h. 29a-5, 42a-10
(Şāh-baht h.) 122a-7
h.-ı kırān-taht "Timur oğullarının tahtı" 82a-2
(cevāb-ı ḥazret-i h.) 65a-10, 86b-4
(baht-ı h.) 127b-9
(bi-ism-i h. u re's) 191a-3
- haṇṇer (a) hançer
h. 59b-6, 183b-4
- handān (f) gülen, açılmış
h. 31b-9, 109a-13, 117b-2
h.-sin 78a-8
h.-dur 8b-5, 9b-10, 152a-10, 155a-13
h. ol- 19a-11, 74a-2, 154b-10
(gül-i h.-ı) 76a-1
(gül-i h.-ım) 172a-8
(gül-berg-i h.-inḡnı) 132a-6

- (ġonca-i ħ.-ını) 27b-1
 (la¹-i ħ.) 13a-1,36a-11
 (la¹-i ħ.-ıng bile) 156a-9
 (nev-gül-i ħ.-sin) 34a-12
 ħ.-ım 89a-7,101a-4
- ħan-kāh (f) tekke
 ħ.-dadur 147b-7
- ħannās (a) şeytan
 ħ.-ı div "büyük şeytan" 51b-6
- ħār (f) diken
 ħ. ara 13b-12
 ħ. ħār 30b-11
- ħvār (f) hor, aşığı, bayağı
 ħ. irür 33b-11
 bol- 51b-9
 kıl- 119b-7
- ħārā (f) katı taş krş.ħāre
 (başımga ħ. sal-) 8a-10
- ħarāb (a) yıkık, viran, perişan
 ħ. 74a-9
 ħ. irdim 180a-1
 bol- 186b-7
 kıl- 16b-6
- ħarābāt (a) meyhaneler, harabeler
 ħ. 25b-4, 110b-5
 ħ.-ı muġān "meyhanecilerin meyhaneleri" 34b-8
 ħ.-ı deyr "dünya meyhanesi" 74a-4
 ħ.-ı ħarīf-i dürd-nüş "tortu çekenlerin mey-
 hanesi" 48b-2
 ħ.-nıng 'alāmātı 62a-6
- ħarābī (a) haraplık, viranlık
 h. 177a-7-7
- ħarāc (a) vergi, haraç

	h. kiltür- 28b-13
hāre (f)	sert taş,kaya krş.hara (seng-i h.) 98b-11
harem (a)	Kâbe ve civarı (şayd-ı h. yañgılığ) 14a-10
H ^v ārezm (y.a)	Batı Türkistan'da Amuderya'nın aşağı kısmı H.-niñ ili 147b-9
H ^v ārezmī (k.a)	Muhammed Salih Harezmi,şâir bkzMuhammed Şâlih H. 88b-4,125a-1 H.-m minüm 101a-6
harf (a)	harf h.-i rı "Arap alfabesinde "r"harfi" 187b-6 h.-in 186b-8
harfü'd-dāl (a)	Arap alfabesinde "d" harfi h. 29b-5
harfü'l-elif(a)	Arap alfabesinde "elif"harfi h. 8a-2
harfü'l-hā (a)	Arap alfabesinde "h" harfi h. 29a-7
harfü'l-lām(a)	Arap alfabesinde "l" harfi h. 92a-1
harfü'l-yā (a)	Arap alfabesinde "y" harfi h. 164a-1
harfü'n-nūn (a)	Arap alfabesinde "n" harfi h.112a-1
harfü'r-rā (a)	Arap alfabesinde "r" harfi h. 30a-3
harfü's-şā (a)	Arap alfabesinde "s" harfi h. 26b-7
harfü't-tā (a)	Arap alfabesinde "t" harfi h. 25a-1
harḥur	taklidî ses h. 58a-10
hāric (a)	hariç,dış,dışarı h.65b-10

ḥarīdār (f)	satın alıcı ḥ.-ım 108b-4
ḥarīf (a)	dost, arkadaş, kimse ḥ.-i pīr-i muḡān "meyhanecinin dostu, arkadaş- şı" 141a-12 (ḥarābāt-ı ḥ.-i dürd-nūş) 48b-2 ḥ.-i(iy.) 114a-1 ḥ.-ler 102a-10
ḥāriş (a)	hırslı, tamahkar ḥ. irdi 178b-5
ḥar-vār (f)	eşek yükü (bir nice ḥ. tuz) 190b-7
ḥāş (a)	has, mahsus ḥ. eyle- 160b-2
ḥasb (a)	göre, nazaran ḥ.-i ḥāl "görüşüp dertleşme" 125b-4, 146b-4
ḥaseb (a)	asillik, soy temizliği ḥ.-de 138a-1
ḥased (a)	kıskançlık, çekememezlik, haset (ḥırs u ḥ.) 183a-4, 185a-7 (kīne vü ḥ.) 88a-13 ḥ.-din 174a-10 ḥ.-ler kıl- 167a-11
ḥāşıl (a)	hâsıl, husule gelen, elde edilen (ni ḥ.) 19b-13, (ne ḥ.) 166b-6 ḥ. bol- 177b-8 ḥ.-ım 112a-13
ḥaşlet (a)	tabiat, huy, mizaç (bu ḥ. birle) 169b-4
ḥasret (a)	hasret, özleyiş ḥ. 107b-5 ḥ. bile 79a-7, 117b-7, ḥ. içre 35b-2 ḥ. ile 110a-10, 150b-13 ḥ.-de 105b-11 ḥ.-i 149a-11 ḥ.-ide 136a-11 ḥ.-idin 21b-13, 68a-9

	ḥ.-inden 192a-12
ḥasta (f)	ḥasta ḥ. 'āşık 73b-8 ḥ. cān 90a-5 ḥ. dil 157a-12 ḥ. köngül 8b-7,165b-11,166a-5 ḥ.-sı 72b-13 ḥ.-lardın 123a-5
ḥasta-dil (f)	gönlü hasta,üzgün ḥ. 157a-12
ḥāşāk (f)	çöp ḥ. kıl- 90b-4
ḥaşem-nişin (f)	göçebe ḥ.-i diğ 154a-2
ḥaşır	toplama ḥ. kıl- 39b-13
Ḥāşimī (k.a)	Ḥz.Muhammed H. 158b-4 H.-ning vaşfı 40b-1
ḥaşye (a)	yastık,minder ḥ.-sinde 184b-11
ḥaşye-gerī (f)	korkutucu (ay müftī-i ḥ.) 122b-4
ḥaṭ (a)	yazı,yüzdeki çizgiler krş.haṭṭ (ḥāl ile ḥ.) 172b-5,173b-5 (bu ḥ.-nı) 127a-11 ḥ.-iñg 37b-4,172b-8 ḥ.-ları 159a-1
ḥaṭā (a)	yanılma,hata ḥ. 166a-1-2 ḥ. kılğay bol- 145a-9 ḥ.-dın 3a-6 ḥ.-sın 6a-4
ḥaṭar (a)	tehlike ḥ.-dın 123a-9 ḥ.-lar 119a-5,123a-8

- hâtem (a) en son
ḥ.-idür 178b-4
- hâtır (a) gönül
ḥ.-ı şâf "saf gönül" 170a-13
- hâtib (a) camide hutbe okuyan, hatip
(müftî vü ḥ.) 17a-6
(şeyh ü ḥ.) 15a-13
- hâtt (a) yazı, yüzdeki çizgiler, yol , krş. hâtt
ḥ. 15b-7
ḥ. u ḥâl 43b-2, 56b-3, 93b-6, 110a-1, 125a-10,
154b-5
ḥ.-ını 151b-12
ḥ.-in 67b-7
- hatun kadın
ḥ. 189a-1
ḥ.-in 188a-5
- havâ (a) hava
h. 167b-9
h.-ğa kit- 167b-9
h.-sı 175a-12
h.-sın siv- 177a-8
- havâle (a) bir şeyi başka birine bırakma, ısmarlama
ḥ. 147a-1
ḥ. kıll- 146b-8
ḥ.-din 37a-7 (ezeldeki bolgan h. ayt-)
- havatır (a) hatıralar
ḥ.-ı tefriķa "ayrılık hatıraları" 50b-12
- havsala (a) anlayış, akıl
ḥ.- n̄ga yaraşa taleb kıll- 138a-7
(öz h.-sige köre) 167b-12
- havz (a) havuz
ḥ.-ı Kevser "Kevser havuzu" 27b-3, 39a-7
ḥ.-ınıñ tigresi 71a-11
- hayâ (a) utanma, ar, haya
ḥ.-sız 133a-7

ḥayāl (a)

hayal

ḥ. 93b-7,94a-6

(nāzūk ḥ.) 95a-11

ḥ.-i ḥām "ham hayal, olmayacak istek" 26b-4

ḥ.-ı müflis "boş hayal, olmayacak istek" 62b-11

ḥ. kuşu 142b-4

ḥ.-im 102b-9, 115b-6, 125b-6, 151b-2, 153b-7,
165a-6

ḥ.-imni 121b-1

ḥ.-imde 8a-7, 103a-6

ḥ.-ing 56b-1, 89b-1, 102b-13, 104a-8, 136a-8, 149a-
9, 150a-13, 170b-3, 185a-12

ḥ.-ing irür 90b-3

ḥ.-ingning taŋı 47a-10

ḥ.-ingdin 33b-2, 39a-13, 55b-11

ḥ.-i 9b-11, 13, 12b-4, 13a-6, 13b-6-13, 14a-1, 16a-
10, 41a-10, 11, 43a-12, 45b-9, 61b-4, 62b-10, 65b-
4, 67b-11, 89a-9, 103b-12, 104a-12, 107b-12, 114b-
4, 116b-9, 124a-10, 133a-5, 134b-2, 165b-10, 171b-
3-5ḥ.-in 36a-10, 59a-5, 94b-3, 115b-10, 126b-6, 169b-
11, 179b-12

ḥ.-ini 191b-5

ḥ.-ide 135a-5

ḥ.-idin 107b-9, 124b-10, 135b-13

ḥ.-indin 20a-2, 108a-3, 154b-11, 172a-6

ḥayālī (a)

bir hayal

ḥ. 68b-6

ḥayāt (a)

hayat, ömür

ḥ. al- 174a-9

(āb-ı ḥ.) 40a-1, 72a-3, 175a-12

(āb-ı ḥ.-im-sin) 165b-1

Ḥaydar (k.a)

Hz. Ali

Ḥ. 56a-13

ḥayf (a)

yazık, pişmanlık

ḥ. oldı ḥayf 125b-8

ḥ. bol- 106a-2

ḥ. ol- 115a-10

- hāyhū (f) zevk ve safa velvelesi
(figān ü h.) 177a-10
h.-dur 105a-10
h.-dın 177a-12
- hāyil (a) mani, engel
h. ol- 36a-7
- hayl (a) kalabalık, takım, sürü
(bir h. kāfir) 69a-12
(Yezīd h.-ı) 173b-11
h.-ıdur 65b-10
h.-ığa 65b-13
- hayr (a) iyilik, iyi, hayır, hayırlı
h. u şerr 48b-11, 72b-1
- hayrān (a) şaşmış, hayran
h. 33a-11, 137a-1
(mest ü h.) 136a-5
(zār u h.) 136a-6
h.-min 57b-1
h.-dur 34a-6, 124b-3, 152b-7, 154b-13, 155b-4
h. bol- 14a-9, 27b-2, 41b-13, 57a-13
h. kıl- 33a-1, 109b-12, 114b-13, 157a-13
- hayret (a) şaşma, hayret
(fakr u h.-dür) 52a-5
- hayvān (a) 1. hayvan
h. ara 9a-6
h.-ğa 67b-2
2. canlılık, hayat
(āb-ı h.) 13a-12, 41a-8, 172b-13
(āb-ı h.-dur) 155b-2
(āb-ı h.-dın) 27a-13
(çeşme-i h.) 14b-7, 43b-11, 125a-8, 160b-9
- hayy (a) diri, canlı (Tanrı)
h. u aḥad 4a-13

hazā (a)	bu,şu h. 81b-12
hazāyin (a)	hazinelere h.-inden 167b-13
hazān (f)	sonbahar,güz (teşviş-i h. birle) 162a-11 h. yili 108b-3 h.-idin 120a-9
hazāne (a)	hazine h.-si 176b-11
Hazār (y.a)	Semerikand'ın güney-batısındadır H. ili 155a-1
hazer (a)	sakınma,kaçınma h. kıl- 61a-11,95b-9,133a-13
hazık (a)	usta,işinin ehli h. 80a-12 (ay tabīb-i h.) 77a-2
hazīn (a)	hazin,hüzünlü (bu h.-ga) 44a-3 h. hem 107b-5
hazm (a)	hazım,sindirme h. it- 38b-12-13
hazret (a)	huzur,makam,hazret(saygı sözü) h.-i cūd "yüce cömertlik" 3a-9 h.-i Cabbār "kudret ve kuvvet sahibi yüce Allah" 34a-4 h.-i Şāh-baht Han "Şiban Han" 122a-7 (cevāb-i H.-i Han) 65a-10,86b-4 (cevāb-ı H.-i Şāhib-kırān) 96a-4 h.-de 18b-2,125b-12 h.-ingden 7a-11
hecr (a)	ayrılık h. 10a-5 (mey-i h.) 182b-8 h. ü firāk 20a-5

	h. ara 64b-8,93a-6,135b-9
	h. derdi 31b-4,46b-2,102a-3,103a-13,139b-12,
	h. elemi 145b-6
	(h. gavgāsı) 9a-8
	(h. meyi) 120a-8
	(h. mihri) 164a-4
	(h. oṭı) 10a-6,14a-6,32a-5,77b-7,94b-5,115a-1,136a-6,145b-4,149a-3,152a-7,160a-2,174a-4
	(h. şeheri) 134b-1
	(h. şāmı) 83b-9,84a-4,164a-5
	(h. şem'i) 107b-9
	(h. tüni) 36a-10,120a-2,170b-9
	h.-iñg 11a-4,22a-13,31a-9,31b-10,12,34a-13 46a-7,52b-12,89b-2,105b-2,112a-8,115b-4, .130a-6-12,160a-12,182b-1,184b-13,185a-4-9
	h.-iñgde 26b-5,123a-8,123b-13,135b-1,165b-2, .171a-13,184b-13
	h.-i 118a-12,127b-2,128a-13
	h.-ining aḥşāmı 78a-13
	h.-ining tüni 134a-2
	h.-ini 134a-12,135b-5
	h.-ide 22b-11,41b-1,93b-2,84a-5,85b-13,93a-5,125b-8,133a-10,149b-8,180a-1
	h.-inde 18b-1,41a-12,93a-3,113b-12,124b-12, .169b-6,171a-12,171b-8,176b-5
	h.-idin 8a-10,35a-11,53b-10,85b-1,88b-11, .126b-5,133b-8,173b-12
	h.-indin 84a-8
heft (f)	yedi(7) h. vādi 51b-13,97a-3
heft-ād (f)	yetmiş(70) h. 147a-4
helāk (a)	mahv, helak(olma) h. bol- 90b-2,175b-8,186b-4,188a-7 kıl- 188a-5
helāl (a)	helal h. bol- 6b-9

hele (f)	hele(edat) h.....hele 117a-8
hem (f)	hem, aynı zamanda, ve h. 6b-12-12, 8a-10, 15a-7-9, 19b-5, 26a-11, 35b-4-9, 42a-9-13, 51a-8, 51b-6-7, 53a-10, 71a-11, 78a-9, 80b-2-5-10, 84b-12, 86b-3, 92a-13, 95b-11, 103a-9, 106a-7, 107a-12-12-13, 107b-1, 3-4-5, 123a-3, 137a-13, 138b-12, 147a-13, 152a-1, 152b-6, 154a-13, 155b-4-4, 158a-6, 162a-9, 164b-8, 168b-2-13, 170a-9-10, 173a-13, 175b-11, 177b-7, 178b-5, 186b-11, 189a-10
hem-bāz (f)	ortak, şerik h. ile 161a-6
hem-dām (f)	refik, arkadaş (miskinlerinġ h.-1-sın) 78a-10
hem-dem (f)	can ciġer arkadaş, yakın arkadaş h. 97a-11, 103b-8, 169b-7-13, 170a-8 h.-min 124a-13 h. bol- 126b-4 it- 126b-13
heme (f)	bütün, cümle h. ʿalem 108a-9
hem-h̄ābe (f)	yatak arkadaşı, oda arkadaşı (müjġan ile h.-dür) 53a-12
hemīn (f)	hemen h. 177b-4
hemīşe (f)	daima, her zaman h. 105a-11
hem-nāz (f)	nazları bir olan, aynı işveli h. kı1- 92a-11
hem-niṣīn (f)	beraber oturup kalkan, arkadaş h. 16b-11, 124a-5 h. bol- 177b-13

hem-rāh (f)	yoldaş,yol arkadaşı	508
	h.-ı 'ışk "aşk yolcusu" 42a-1	
hem-rāz (f)	dost,arkadaş	
	h. irür 103b-8	
hem-rehlik	yoldaşlık,yol arkadaşlığı	
	(nefs-i h.-ıdın) 96b-2 (hem-rehliğidin)	
hem-sāye (f)	komşu	
	h.-si 135a-1	"
hem-şohbet(f.şohbet a.)	arkadaş,dost	
	h.-i ğam "gam arkadaşı" 124a-13	
hem-şād (f)	sevinç ortağı	
	h.-ı (iy.) 78a-9	
hengām (f)	zaman,sıra,vakit	
	(bu h. tut-) 26b-2	
her (f)	her,hep,bütün	
	h. 'alem 72b-10	
	h. 'aşık 72a-10	
	h. ay 129a-11	
	h. bende 78a-1	
	h. bir 53a-8-13,70b-5,97a-7,108a-10-12,118a-8,183a-4,190a-5	
	h. biri 6b-5,172a-4	
	h. cefā 29a-3	
	h. çemen 42a-3	
	h. dāl 129a-4,129b-1	
	h. dem 8b-9,17b-13,25a-6,30b-5,31b-3,85b-1,36a-6,46b-1,49b-9,65a-9,84b-7,85a-5,92b-13,117b-3,121a-10,121b-5,143a-12,162a-12,162b-3,169a-7,169a-2,173b-6,176a-8	
	h. dü cihān 161a-13	
	h. fakih ü şeyh 102a-3	
	h. fi 'l 129a-8	
	h. ğam 47b-10	
	h. ğamze 164a-8	
	h. gedā 90a-7,155b-6	
	h. ğuş 63a-1	
	h. gül 63b-6	
	h. hayāl 136a-8	
	h. hum 171a-3	

- h. Hüseyinler 22b-3
h. iş 38a-8
h. kaçan 31b-4, 46b-2, 55b-6, 103b-12, 133a-5, 159b-3
h. kayda 19b-2, 114a-1-2
h. kayısı 185a-13
h. kemāl yüz 37a-1
h. ki 14b-12, 21a-10, 40b-7, 64b-9, 72b-5, 73b-9, 138a-3, 155a-12, 180a-8
h. kiçe 13b-9, 17a-10, 22b-11, 31a-4, 35a-8, 35b-3, 44b-1, 46a-2, 61a-7, 64a-7, 94a-4, 94b-3, 105a-10, 115b-10, 118a-12, 118b-1-3-5, 124a-13, 128b-10, 135b-2-6-10, 136a-5-6-8, 136b-1, 143b-2-9, 161b-8, 173a-4
h. kim 14a-11, 14b-6, 15b-6, 26a-7, 33b-6-7, 40b-2, 45a-4, 53a-6, 53b-6, 58b-5, 62a-13, 62b-13, 70b-2, 73b-13, 74a-1, 75b-2, 81b-8-10, 82a-1, 130b-7, 136b-6, 159a-3, 161a-4, 161b-6, 167a-4, 168a-2, 182b-5, 183a-3-6, 191a-8
h. kimse 15b-12
h. kişi 7a-1, 18b-8, 19a-8, 21b-6, 31a-9, 33b-11, 38b-2-12, 42a-12, 44a-9, 46a-7, 48a-4-5, 52a-9, 55a-5, 56a-7-8, 61b-1, 69b-5, 76a-4, 78b-7, 88a-7, 93b-9, 101a-1, 161a-12, 167a-9-175a-3, 187b-6
h. köngül 9a-11, 47b-6
h. kul 175b-4
h. kuş 75b-4
h. küşe 147a-11
h. küdüret 125b-11
h. kün 39b-8, 58b-10, 100a-3
h. lahza 63a-12, 74a-8, 108a-11, 113b-13, 115a-3, 121b-1
h. mazhar 2b-10, 175b-5
h. mısra^f 147a-7
h. mühendis 62b-13
h. nā-şüste 49a-4
h. ne 2b-1, 9a-1, 33b-5-12, 45b-13, 56b-6, 86a-1, 89a-10-11, 153a-1, 174a-13, 184a-3-4-10, 184b-5, 189a-5

- h. nefes 101a-12
- h. niçe 10b-3, 14a-13, 28b-4, 39a-3, 42b-7, 43a-6, 53a-3, 54b-7, 63b-1, 65a-1, 68a-8, 71b-8-10, 77a-10, 80b-5, 81a-6, 82a-5, 84b-8, 94a-13, 101b-8, 104b-1, 106b-1, 126b-4, 131b-3, 147b-12, 150b-7, 165b-12, 166a-5, 171b-5, 176b-11, 182a-9, 191a-8
- h. niçük 174a-6
- h. rüz u şeb 44b-12
- h. şanavber 46b-11
- h. sarı 29b-2, 56a-1, 68b-10, 85b-2, 147b-5, 153a-9, 156b-9, 176a-5
- h. seher 7a-12, 10a-6, 42a-5, 48a-12, 92a-4, 103b-3, 104b-13, 122a-3, 124a-10, 145b-8, 156b-2, 159b-9, 160a-1, 168a-4, 191a-6
- h. seher-hiz 132a-13
- h. söz 68a-1, 72b-10, 100a-9
- h. subh u şām 76a-12
- h. şūfī vü zāhid 49a-5
- h. sultān 34a-1
- h. şeb 98b-7, 119a-2
- h. tār 31a-7, 46a-5, 69b-8, 129a-7, 135a-4, 147b-2, 173a-1, 183a-7
- h. taraf 27a-8, 46a-5, 36a-8, 71b-12, 72a-1, 136b-8, 156a-3, 171a-2
- h. tavr 32a-4
- h. teveccüh 88a-1
- h. turfa 85b-11
- h. tün 26b-1, 37a-4, 41b-7, 43a-10, 58a-7, 62b-8, 63a-13, 65a-8, 73b-2, 97b-6, 100a-10, 106b-10, 108a-13, 110a-10, 122b-7, 126b-8, 130a-12, 137b-5, 143b-10, 162b-1, 185a-4
- h. türlü 16b-2, 58a-5, 13, 89b-3, 116a-12, 157b-2
- h. türlüg 46b-11-13, 105b-7
- h. yan 46b-5, 71b-12, 104a-9, 139b-5-6, 152b-9, 171a-1
- h. yir 18b-13, 23a-3, 105b-2, 149b-11, 150a-2
- h. yol 44b-5
- h. zamān 9b-11, 17b-5, 22b-7, 31b-10, 49b-7-8,

- 54b-6-12,56a-1,69a-12,75b-10,78b-5,85a-9,
88a-4,90a-11,96b-8, ,101b-1,102a-1,
117b-6,120b-5,128a-6,132b-11,152a-10,158b-
2,191a-12
- her-āyine (f) mutlaka
h. 50b-10
- hergiz̄ (f) asla,hiç bir surette
h. 11b-9,14b-7,17b-12,22b-6,25a-3-5,27a-11,
40b-6,41a-11,41b-1,42a-7,42b-4,51a-9,62b-11,
63b-11,65b-1,78b-2,80a-10,88a-12,90b-9,94b-
2,97a-5,105b-4,109a-8,113a-12,115b-6-12,
136b-9-10,137a-10,158a-1,160a-7,162b-8,168a-
7,170a-10,172b-7,176a-2,177b-13,178a-8,179b-
12,182a-6,183b-8
- Herī (y.a) Herat`ın eski adı
(bu şehir-i H. içre) 85a-1
H.-ning dilberi 117a-1
H.-ning dāniş ehli 42b-7,131b-5
H.-ning halkı 44b-8,131b-3
H.-ning hūbları 14a-5,19b-7,80a-9,86b-11,95a-3
H.-ning mollāları 15a-2
H.-ning mülki 131a-13
H.-ning şehri 42b-1
H.-ning tağları 139b-8
H.-ge 131a-12
H.-de 84b-12,90b-13
- hest (f) var olma,varlık
h.-em 106b-2
- hevā (a) heves,arzu,istek
h. vü heves 141a-13
vü nefis 165a-2
(hırş u h.) 2b-6,126a-9,167a-5
(nefs ü h.) 116b-3,125b-10
h.-dın 46b-9
(hırş u h.-dın) 29b-12
h.-ngnı 50b-13
- heves (a) arzu,(gelip geçici) istek

- h. kıl- 19a-6-8,120a-12,127b-7
h.-din 141a-13
h.-ingde 73a-4
h.-side 44b-1
- hey hey (ünlem)
h. kıl- 169b-2
h. hey 122b-1
- heybet (a) heybet
h.-idin kork- 7b-12
h.-indin 7a-6
- hezār-destān(f) bülbul
h. 117b-4
- hezl (a) meşhur ve yaygın bir nazım parçasını vezni
ve kafiyesi taklitedilmek suretiyle latife
tarzında nazım yazma
h. imes 190b-12
h.-i 50b-5
- hezm (a) bozma,bozulma
h. kıl- 168a-2
- hıdmet (a) hizmet,vazife
h.-ka 106b-4
h.-idin 172b-11
h.-inçe 71b-3
- hıdmetçi hizmetçi
h.-dür 71b-3
- hırāmān (f) salınarak,salınan,naz ve eda ile yürüyen
h. 112b-6
(serv-i h. eyle-) 87a-1
(serv-i h.) 41b-6
(serv-i h.-im) 87a-12,172a-9
- hıred (f) akıl,idrak
h. 98b-6
(‘aql u h.) 98b-2,138b-5
(fehm ü h.) 132b-1
(ne hūş bardur ne h.) 78a-3,112a-8
h.-ni 98a-13

- hired-mend (f) akıllı, anlayışlı
h. eyle- 134a-13
- hırka (a) hırka
h.-m 106a-7
h.-da 25b-12
- hirmen (f) yığın, harman
 (niçe h.) 118b-3
h.-i şakl "akıl harmanı" 132a-12
h.-i cān "can harmanı" 41a-1
h.-im 107b-8
h.-iñning üsti 147b-5
h.-ini 65b-6
h.-iğa 88b-1, 153b-4
h.-idin 90a-2
h.-indin 108a-1
- hırs (ā) sonu gelmeyen arzu, istek, hırs
h. u hased 183a-4, 185a-7
h. u hevā 2b-6, 29b-12, 50b-13, 126a-9, 167a-5
h.-dur 51b-7
h. ili 126b-10
h.-dın 18b-8
h.-ım 77a-10
h.-iñga 10b-6
- hişāl (a) huylar, tabiatlar
 (hüb-1 h.-indin) 139a-2
- hišta (f) tuğla
h.-ı puhte "pişmiş tuğla" 184a-13
- Htāy (y.a) Hıtay, Çin'in kuzeyi
H. ili 176b-1
H.-ning ilçisi 79b-5
- Htāy-çin Çin güzeli
H.-sin 121b-4
- hıyre (f) kamaşık, fersiz (göz)
h. bol- 9a-10
- Hızır (k.a) bkz. Hızır

- H. 27a-13,53b-1
H. suyu 59b-11
- Hızır,Hızır(k.a) ab-ı hayatı karanlıklar ülkesinde bulup içerek ölümsüzlüğe erişen ermiş kişi,peygamber
H. yanglığı 155b-1
(āb-ı H.-nı) 142b-9
(Şömr-i H.) 170a-2
(çeşme-i H. suyu) 166a-3
H. suyu 15b-5
- hicāb (a) utanma,sıkılma
h. eyle- 125a-4
h.-lar irmiş 137a-7
- hicāz (a) Türk musikisinde bir makam
(rāh-ı h.) 160b-1
- hicran (a) ayrılık
h. 41a-11
h. ara 12b-4,15a-4
h. bile 78b-6
h. bile 127a-4
(bu h.) 137a-4
(uşbu h.) 22a-6,134a-1
h.-dur 94b-6,152b-2
h. irür 59a-10
(āh-ı h.-ning ğamı) 135b-8
(baħr-ı h.) 136b-2
(dāğ-ı h.) 10a-9,150a-4
(derd-i h.) 48a-13,62a-3
(ĝam-ı h.) 170b-10
(ĝam-ı h.-ıdın) 149a-1
(nāvek-i h.) 84a-3
(şām-ı h.) 83b-10,104a-7
(şām-ı h.-ıda) 95a-8
(şām-h.-da) 133b-10
h. cāmı 61b-10
h. ğamı 31a-4,39b-10,46a-2,97b-6
h. kiçesi 85b-10,156b-8,157a-3
h. künleri 78b-1

h. meyi 78b-7
 h. otı 10a-7,107b-8,127a-7,149a-12
 h. suyu 22a-5
 h. taşı 149b-10
 h. tüni 35b-1-3,77b-1,85a-9,103b-9,170b-3
 h.-ning hayāli 107b-12
 h.-ga 16b-12,102b-11
 h.-dın 153a-10
 h.-ingā 156b-10
 h.-ingda 136a-2
 h.-ining zülfi 78b-2
 h.-ını 104b-6
 h.-ıda 92b-7,100a-6,182b-7
 h.-ıdın 44b-6

hiç (f)

hiç

h. 14a-12,14b-1,17a-2,18a-11,19b-7,21b-13,
 28b-6,37a-8,38b-9,39a-8,52b-6,63a-4-5-9-13,
 63b-4,68a-12,69b-7-9,80a-5,81a-4,82a-5,84b-
 6,88b-11,105a-8,107b-12,108b-3,116b-7,121a-
 1,126b-1,128a-2,132b-5,133a-7,133b-4,134a-
 6,136b-4,139b-8-10-13,142a-12,145a-11,148b-
 1,156b-9,158a-3,159a-10,165b-11,166a-10,
 167a-3,171b-7,172a-2,174b-12,177a-13,178b-
 13,179a-7,180a-8,183b-4,189a-4,191a-10
 h. hiç 27b-5
 h. irmes 15a-7
 h. bir 76a-1,134b-3
 h. biri 81a-13
 h. kim 38b-8,65a-2,80a-8,137b-4,161b-11
 h. kimse 133b-6,162a-6,182a-2
 h. kişi 160b-9,169b-7,182a-2,191a-12
 h. kine 78b-10

hidāyet (a)

doğruluk, hidayet

h. 28b-3

(nūr-1 h.) 25a-13

hikāyāt (a)

hikāyeler

h. 22a-8

- hikāyet (a) anlatma, hikāye (etme)
 h. 97b-12, 115b-13, 132b-11
 h. kıl- 19a-4, 25a-2
 h.-i(iy.) 37a-9
- hikmet (a) hikmet
 h. turur 143a-3
 (film ü h.) 136b-9
- hilāf (a) karşı, zıt
 h. kıl- 170a-10
 h.-ı(iy.) 125b-10
- hilāl (a) yeni ay, âşık zayıflığı ile hilâlâle benzetilir
 h. 94b-4, 189b-13
 (bir h.) 187a-13
 (h. kaç) 54b-4
 h.-e 121b-10
 h.-inġ 101b-9
 h.-i(iy.) 43b-4
 h.-indin 100a-5
- hilālî (f) bir hilâl
 h. 68b-10
- hîle (a) hile, aldatma
 h. vü tezvîr 141b-10, 142a-3, 179b-9
- hîme (f) odun, kütük
 h.-sinde 148b-7
- himmet (a) himmet, gayret
 h. ile 27a-2, 51a-5, 53b-6, 56b-2
 h.-dür 20b-6
 h. irür 93b-9
 h.-im 18b-11, 33b-9, 122a-3
 h.-inġni 10b-9
 h.-i(iy.) 58b-5, 169b-3
 h.-idin 10b-5
- Hind (y.a) Hindistan
 H. ile Sindû 142b-2
 H.-ni perîşân kavla- 30a-8
- Hindû (f) 1. Hintli
 H. 117a-11, 141b-1
 H.-ninġ başı 189a-9

2. ben, benek
(merdüm-i h.-yum) 110a-4
- Hindüvek (f) makbul olmayan, aşağılık Hintli
(Türk ü H.) 36b-12
- hisāb (a) hesap
h. kıla bil- 22b-12
- Hīve (y.a) Harez m bölgesinin merkez şehri
H. 147b-8
- hiyel (a) hileler, aldatmalar
h.-dür 121b-13
h.-ler kı1- 85b-10
- hod (f) kendi, bizzat
h. 58a-11, 94a-7
h. ağzı 59a-1
h. özüm 9b-11
- hodbīn (f) bencil
(zāhid ü h.) 106a-5
- hodbīnlik bencillik
h.-i "hodbīnligi" 142a-7
- hodru (f) yabânî
h.-sıda 145a-11
- hokka (a) hokka, mec.ağız
h.-sından 115b-12
- Horāsān (y.a) Horasan
H. 133a-2, 169b-3
(ehl-i H.) 135b-13
(nevbet-i feth-i H.-dur) 155b-8
H. cāhili 137b-11
H. ehli 42a-9
H. ili 191a-4
H. mülki 15a-9
H. üstine bar- 150b-2
- Horāsānī (f) Horasanlı
H. 110a-5

- hoş (f) hoş, güzel
 h. 9a-13, 40a-8, 42b-5, 61a-2, 64b-9, 67b-6, 68b-6, 71a-1, 73b-2, 89b-5, 94b-1, 102a-9-11, 107a-1, 110a-12, 112a-5, 117b-10, 137a-9, 138b-13, 139a-9, 157a-10-10-10, 168b-13, 172a-12, 177a-2, 178b-9, 185b-8-8
 h. hoş 9b-8, 36b-11, 58a-3, 105b-8, 122a-11
 h. irür 94a-2, 160b-6
 h. turur 13a-6, 68a-11, 89b-3, 135b-3, 146a-2, 184b-11
 -tur 34b-8-9-11-13, 35a-2-4, 147b-8, 159b-7, 176a-3, 182a-11-11-12, 189b-13
 -dur 145b-5, 169a-13
 h. bol- 34b-6, 41b-7, 125a-6
 it- 102a-9
 kıl- 73b-12
 kil- 166a-2
 yaraş- 15a-1, 15b-5, 36a-9, 68b-3, 87b-10, 115b-7, 146a-9, 150a-13, 188b-11
 bāde-i h. "hoş içki" 157a-10
 (eyyām- h.) 113b-8
 (mīr-i h.) 88a-9
 (nefs-i h.) 127b-8
- hoş-āb (f) hoşaf
 h. 15b-5
- hoş-āmed (f) hoş geldi
 h.-siz 191b-7
- hoş-bū (f) güzel kokulu, güzel kokan krş.hoş-buy
 h. 142b-11
 h.-dur 85a-2
 h. irür 13a-2
- hoş-būy (f) güzel kokulu, güzel kokan krş.hoş-bu
 h. 70b-4, 121a-9
 h.-ı Hotan "Hotan'ın güzel kokusu(miski)"
 128a-12
 (dilber-i h.-um) 110a-2
 (sünbül-i h.-nı) 96a-12
 (turra-i h.-um) 162a-8

- hoş-elhān (f) güzel, ahenkli okuyan
(mürğ-ı h. birle) 160a-13
(mürğ-i h.-min) 162a-10
- hoş-gū (f) tatlı dilli
(tūṭī-i h. turur-min) 104a-2
- hoş-güvār (f) lezzetli, tatlı
(bāde-i h. ile) 145b-11
(cām-ı h. ol-) 156a-6
- hoş-nām (f) şöhretli, namı güzel
h. eyle- 85b-7
- hoş-şekkerin(f) hoş sözlü, tatlı dilli
h. dehān 130a-13
- hoş-ter (f) çok hoş, daha hoş
h.-i gülşen "çok hoş gül bahçesi" 57a-12
- Hotan (y.a) Hotan
H. 129a-1
(hoş-büy-ı H.-dın) 128a-12
(müşt-i H.) 115b-11, 120b-8, 180a-3
H. gazālesi 119a-1
H. ili 176b-2
H. nāzükleri 47a-8
H. şehri 153b-11
H.-ning müşt-bārı 39b-6
H.-dın 39a-10
- Hotan-çin Hotan güzeli
H.-sin 121a-9
- hūb (f) güzel, hoş, iyi
h. yüz 57a-11
h. u müzehheb 141b-13
h. eyle- 77a-9
h.-rak kıl- 81b-3
h.-ı hısāl "iyi, güzel huylar" 139a-2
(hūsn-i h.-ın) 157a-8
h.-lar 14a-4, 59b-9, 85a-3, 95a-1, 160b-10, 173b-7, 174a-12
h.-larning mezhebi 64b-1

- h̡.-ları 14a-5,86b-11 (Her̡iniᅇ h̡.)
 h̡.-ların 25a-2,146a-12
 h̡.-larını 80a-9
 h̡.-larıᅇa 95a-3
 h̡.-larıdın 19b-7,26b-8
- h̡uban (f) g̡uzeller
 h̡. uēun 121b-11
- h̡ub̡i (f) g̡uzellik
 (mecn̡u'ā-i h̡.) 93b-2
- hubb̡u'l-vaᅇan(a) vatan sevgisi
 h̡. 120a-12,175a-3,178b-7
- h̡ub-r̡u (f) g̡uzel y̡zly
 h̡.-lar šureti 59a-7
- h̡ub-r̡uy (f) g̡uzel y̡zly
 h̡. 148b-7
 h̡.-lar 151a-9
- Hud̡ā (f) Tanrı,Allah
 H̡. 16b-13,38a-3,81b-1,138a-8,141b-6
 (behr-i H̡.) 76a-8
 (šun'-ı H̡.-nı) 146a-12,173b-7
 H̡.-niᅇ luᅇfı 171b-13
 H̡. İslā mı 28a-6
 H̡. sun'ı 28a-1,50a-4,79b-9
 H̡.-dın 49a-6,123a-12,174b-13
- Hud̡ā-rā (f) Allah iēin,Allah aškına
 H̡. 123a-11
- Hud̡āy (f) Allah
 H̡. 15a-12,50b-10,80b-9
 (išāret-i H̡.-dın) 51a-10
 H̡.-niᅇ bārān-ı rahmeti 51a-4
 H̡.-ᅇa 30a-2,168a-4
- h̡uk (f) domuz
 (sāl-i h̡. yllı) 186b-2
- h̡uld (a) sekiz cennetten biri
 h̡. 71b-8

- hulle (a) cennet elbisesi
h. 38a-1
h.-de 57a-2
- hum (f) şarap küpü,küp
h. bigin 74a-8
h. içide 171a-3
h. hum 122b-3
h.-larını 50a-8
- humār (a) içki içtikten sonra gelen baş ağrısı,çakır
keyiflik
(ol h. ile) 146a-11
(mest-i bāde-i h.-min) 115a-6
(renc-i h.) 160a-9
- humdān (f) meyhane
h.-dur 152a-7
- hum-hāne (f) meyhane,şarapçı dükkanı
h.-i pür-cüş-min "coşkunluk meyhanesi"168b-9
h.-si 166b-11,171a-4
- hun (f) kan
h.-ı ciger "ciğer kanı" 133a-9
(mişl-i h.) 89a-4
- hūn-ābe (f) kanlı su,göz yaşı
h.-dür 52b-12
- hūr (a) ahu gözlüler,huri
h. 121a-12,185b-1,191a-1
h. için 87a-7
h.-ı perī-çehre "peri yüzlü huri" 176a-10
(cılve-i h. u kışūr) 71b-10
h. u gılmān 41b-2
u havz-ı kevser 39a-7
u kışūr 7b-8,39a-2,160b-11
u perī 57b-13,79a-6,151a-1,172b-3,177a-1
u rıdvān 32b-1
- hurāfāt (a) hurafeler,rivayetler
h. 25b-13

- hurrem (f) şen, sevinçli, güler yüzlü
h. 157a-11, 169b-9
 (hoş u h.-dür) 138b-13
h. ol- 146b-12
 (dil-i h.) 170a-13
 (dil-i h.-ğa) 162a-6
- hursend (f) kanâatkâr, tok gözlü
h. eyle- 85a-13, 134b-2
- hürşid (f) güneş, mec. sevgili
h. 45b-2, 95b-4-7, 191b-1
h.-sin 97b-13
h.-dür 95b-6
h.-i gerdün "dönen güneş" 87b-2
 mu^hallâ "yüce güneş" 58b-10
 rahşân "parlak güneş" 172a-11
 tâbân "parlak güneş" 94b-2
 (yüzüñg h.-ine) 41b-12
- hürşid-peyker(f) güneş yüzlü
h.-i(bel.d.) 180a-8
- hürûc (a) çıkış, çıkma
h. bir- 3a-8
- hurûş (f) coşma, gürültü
h. kıl- 74a-2
h.-ı baħr-ı dil "gönül denizinin coşkusu"
 74a-7
h.-da 148b-3
- hûş (f) akıl, fikir, irâde
 (akl u h.) 20b-7, 74b-3, 107b-11, 127b-8
 (ilm ü h.) 118a-5
 (ne h. bardur ne h.ired) 78a-3, 112a-8
h.-nı 118a-6
h.-um 55b-3, 132b-2, 138b-5, 164a-7
h.-umnı 80a-9
h.-unğ 98b-1
h.-indın 118b-12
- huşk (f) kuru

	h. u ter 10b-2,62b-8
	h. bol- 57b-2,155b-13 ol- 132b-13 (zāhid-i h.) 25b-8
	h. toprak 156a-4
huşkî (f)	kuruluk h. 62b-6
hüş-mend (f)	akıl sahibi,akıllı (ay. h.) 51b-7
huş-yār (f)	zeki,akıllı (ay h.) 51b-6 h.-min 135b-12 h.-dur 45a-13 h. it- 48b-3 h. kıl- 150b-6
hüy (f)	ahlâk,huy h.-ı bed "kötü huy" 51b-9,183a-4
hużūr (a)	huzur,yan,nezd h. 39a-4 h. bol- 14b-6 h.-nı 175a-8 h.-da-sin 184b-7 h.-ın 145a-7 h.-ında 125a-13
hüccet (a)	delil h.-idin 79b-4
hüdhüd (a)	Hz.Süleyman ile Saba melikesi Belkıs arasın- da haber getirip götüren kuş,ibibik kuşu h.-ni 160b-2
hühü	atın çıkardığı ses,taklit sesi h.di- 143a-8
hük̄m (a)	hüküm,emir h. kıl- 174b-10 h.-ünġ bile 3a-7
hük̄met (a)	hükümet h.-i(yük.) 108b-7

- hümāyī (f) bir devlet kuşu, bir hüma
h.-dür 150a-11
- hümāyūn (f) mübarek, kutlu
h. otağ 150a-10
- hüner (f) marifet, hüner
(film ü h.) 19b-3
h. kıl- 189a-4
(ehl-i h.) 49a-3
(bu h.) 50a-4
(yüz h.) 48a-10
h.-in 81a-1 ('ilm ü h.)
- Hüsāmü'd-din(k.a) bkz. H' ace Hüssāmī
(ay h.) 52a-6
- hüseyn (a) küçük sevgili
(her h.-ler) 22b-3
- hüseynī (a) Türk müziğinde bir makam
h. vü nevā 160b-1
- Hüseynī (k.a) Sultan Hüseyin-i Baykara
H. tili birle ayt- 101a-5
- hüsn (a) güzellik, iyilik; güzel, iyi krş. hüsün
h. 26b-12, 70b-3
h. ara 43b-5, 76a-3
h. için 186a-10
ü cemāl 79a-5
ü kemāl 13b-3
ü melāhat 112a-4
h.-i cān "sevgili" 146b-6
h.-i dil-güşā "sevgili" 173b-12
h.-i hūb "yüz güzelliği" 157a-8
h.-i mül "güzellik şarabı" 93b-
h.-i naqş "güzellik resmi-resim" 173b-8
h.-i vişāl "kavuşma güzelliği" 101b-6
h.-i zībā "süslü, yakışıklı güzel" 105b-10
(bāğ-ı h.) 117b-7
(çemen-i h.) 37b-4
(genc-i h.) 171a-7, 176b-7

- (genc-i h.-in) 145a-12
 (şafha-i h. ü cemāl) 153a-8
 h. ehli "güzel" 56a-6,58b-5,100a-1
 h. evsāfı 70a-7
 genci 56a-10
 gevheri 153b-9
 ili 8b-12
 pertevi 9a-9
 vārisi 26b-9
 h.-ünġ 36b-7,70b-2,85b-13,95b-13,130a-13,
 154b-6
 h.-ünġ nünġ hayāli 12b-4(baġ-ı h.)
 h.-ünġe 95b-12,154b-12
 (bāġ-ı h.) 120a-10
 h.-ünġge 87a-12
 h.-ininġ şıfātı 176b-11
 h. genci 69a-10
 h.-in 130a-1
 h.-ini 150b-13,183a-1
 h.-indin 148a-5
- hüsrev (f) padişah,sultan
 h.-i rüy-i zemîn "yeryüzünün sultanı" 107b-2
- Hüsrev (k.a) Kıpçak beylerinden Hüsrev Şah (ö.1505)
 H.-ni 12a-5
- Hüsrev (k.a) 1.Eserlerini Farsça yazan ünlü Türk şâiri
 H. ü Sa'âdi 21b-1
 H. şî'ri 21a-10
 2.Hüsrev ü Şirin hikâyesinin erkek kahramanı
 (ne H. ü ne Şirin) 89b-1
 H.-ġa 100a-10
- Hüsrev Şeh (k.a) Şiban Han'ın küçük yaşlarda ölen oğlu veya
 torunu (?)
 H. Şehni hüb eyle- 77a-9
- Hüssâm (k.a) Deli Hüssam, bkzHüsâmü'ddin,H'âce Hüssâmî
 H. u Mecnûn birle bol- 106a-11
- hüsün (<hüsn a.) güzellik,güzel krş.hüsn
 h. ehli 117a-9
 fikri 129b-8
 genci 124a-2
 ili 176b-1

I

- ‘Irāk (y.a.) Irak
 (ehl-i ‘I.) 77b-2,81b-1-5,160a-10
 (Horāsān u ‘I.) 169b-3
- ‘ırāk (a) Türk müziğinde bir makam
 ‘1. kıl- 148a-8
 (tuhfe-i ‘uṣṣāk u ‘1.) 160a-13
- ırak uzak
 (köp 1.) 81b-6
 1. bol- 81a-3-6-8-10
 ol- 39a-12
 tüş- 83b-8
 1.-ğa 191b-2
- Iṣfahānī (f) Türk müziğinde bir makam
 I. sâz kıl- 92a-7
- ıst- ıstıtmak
 1.-ıp 72a-5
- ıstırāb (a) acı,elem,ıstırap
 1. kıl- 15b-7
 1.-ı(iy.) 177a-12
- ‘ıṣk (a) aşk
 ‘1. 52a-9,55a-10,58b-5,61a-11,73a-7,90b-10,
 97a-2,104b-8,107a-9,136b-5,160b-2-4
 (bu ‘1.) 161b-12,183a-3-6
 ‘1. ara 28a-12,34b-9,35a-12,43a-12,43b-1,
 75b-8,76a-7,113a-8,133a-4,137b-4,164b-2
 içinde 186a-9
 içre 75b-9,116b-1
 ki 43a-3
 ‘1.-dur 53b-13
 ‘1. irür 107b-2
 imes 171a-3
 ‘1.-ı ezel "ezelî aşk" 73b-13
 ‘1.-ı ‘uṣṣāk "aşıkların aşkı" 46b-12

- (bāde-i '1. iç-) 147b-13
 (bahır-ı '1. içre) 98a-13
 (berķ-ı '1.) 161b-10
 (cevher-i '1.) 102b-5
 (deryā-yı '1.) 52a-13
 (ehl-i '1.) 15b-12,62b-2,104b-9,169a-6
 (ehl-i '1.-nınđ derdi) 130b-11;(ehl-i '1.-nınđ ğavgāsı) 55a-7
 (ğam-ı '1.) 164a-10
 (hem-rāh-ı '1.) 42a-1
 (kışsa-i '1.) 72a-8 ;(kışsa-i '1.-ım) 176b-8
 (kimyā-yı '1. irür) 43a-3
 (ma'den-i '1.) 172b-10
 (mürĝ-ı '1.) 136b-8
 (mürīd-i '1.) 29b-3
 (na'ra-i '1.) 161b-4
 (rāh-ı '1.) 161b-7
 (rāz-ı '1.) 136b-10
 (sihr-i '1. ara) 138a-9
 (tabīb-i '1.) 170a-1
 '1.-nınđ bağları içi 70b-11
 bahri 131a-9
 cāmı 135b-11
 ğalabalık deryāsı 167b-10
 karārı 41a-4
 kıymeti 56a-8
 murassa'-nāmesi 153b-5
 nüktesi 160b-4
 otı 135b-6
 sırrı 19b-4
 yolu 32a-6,109a-5
 '1.-inđ kópuzı 87b-9
 kūyi 75b-4
 lezzeti 73b-9
 '1. arslanı 164a-9
 atı 120b-10,126b-11,135b-8
 bāĝı 134a-7,162a-10
 bāzı 45a-6
 derdi 15b-1,61b-8,76a-10,78a-6

1. derd ü ğamı 162a-1
 ehli 7a-2,22a-3,31a-7,35a-9,43b-11,46a-5,64a-1,70b-8,
 100a-4,126b-9,127a-8,138a-12,145a-7,162a-12
 esrārı 12a-12,65b-8
 genci 168b-3
 hatları 159a-1
 ili 53b-13,102a-6
 ivi 156a-8
 kuşu 58b-8
 kūyi 79b-11,90b-11,135a-3
 lāfı 65b-2
 mevci 64b-12
 müferrihi 182b-5
 mürğ-zārı 154a-8
 okı birle 98b-10
 otı 11a-6,19a-7,23a-2,40a-11,65b-6-7,66a-4,68a-12,
 88b-1,90b-5,97b-8,106b-10,112b-9,126a-7,128b-11,
 131a-3-12,133a-11,134b-12,136b-1,148b-13,149b-7-12,
 154b-1,166b-10,167b-9
 rāzı 150a-1
 sırrı 7a-1,32a-9,40b-4,47b-8,88a-6,89b-9,96a-10,107a-10,
 107b-13,117a-5,131a-8,131b-1,132a-4,136b-10,
 146b-1,157b-12,190b-9
 sözi 122b-1
 şehri 44b-11
 vādisi 52a-2
 yolu 30b-6-11,36b-10,53a-5
 zevrağı 53b-1
 zülfi 57b-4
 zünnārı 128b-13
 1.-nı 73b-10
 1.-ğa 65a-12,70b-7
 1.-da 47b-6-10-11,72a-11,132b-13
 1.-dın 48b-4,61b-7,65a-4,68a-8,73b-12,122a-13,122b-5,
 143a-6
 1.-ım 19b-5,47a-1
 (sulṭān-ı 1.-ımınñ şāhbāzı) 153b-6

(rāz-ı 'ı.-ımnı) 86b-10
 'ı.-ımgā 162a-11
 'ı.-ıng 28b-1,49b-5,55a-2,75b-6,76b-5,77b-10,
 78a-1,105b-1,112a-6-9,119a-13,182b-4,185a-10
 'ı.-ıng turur 174a-13
 'ı.-ıngnı 8a-5,12a-11(sırr-ı 'ı.),89b-4,109a-8
 (deryā-yı 'ı.),176b-12
 'ı.-ınggā 119b-4
 'ı.-ıngda 75b-10,102b-2,104b-1,105a-10
 'ı.-ıngdın 78a-4
 'ı.-ı 22b-9,58a-4,82a-3,115a-8,136b-4-6-7-8,143a-11
 'ı.-ıniñ meydānı 156b-3
 otı 167a-3
 'ı.-ını 86a-12,134a-10,149a-5,161b-12
 'ı.-ın 31b-8
 'ı.-ıda 7b-8,59a-8,86a-1,87a-5,87b-6-13,90a-9,
 108b-12(ṭāriḳ-ı 'ı.),124a-6-11,124b-6,134b-7,
 151b-9,159b-8,168b-8
 'ı.-ında 15b-7,16b-5,68a-11,108a-9,134b-8
 'ı.-dın 17b-6,20a-4,32b-12,37a-3,39b-8,95b-13,
 115a-9
 'ı.-ındın 65a-3

'ışk-bāzlık cilve,naz;aşk oyunları

'ı. kıl- 46b-11

'ışk-mest (f) aşk sarhoşu

'ı.-ni 21a-3

ıy- göndermek

ı.-madı 118b-9

'ıyāl (a) aile,ev halkı

(ehl-i 'ı.-ınggā) 50b-9

'ıyān (a) açık,belli

'ı. 3a-3,38b-6,136b-5,152b-11

'ı. bol- 63b-4

'ı. kıl- 3b-8

'ı.-sin 130a-9

'ıyd (a) bayram

'ı. bol- 23b-3

'ı.ayı turur 34a-7

i- imek (cevherî fiil) krş. ir-,tur-,dur-

Bildirici olarak:

i.-dim 12a-11,104b-6-7-9-11-13,105a-2,170b-3,
172a-12

i.-diñg 112b-12

i.-di 5a-1,42a-9,129b-4,142b-13,171b-11,172a-11-
12,178b-6,191a-4

i.-mes-min 29a-4

i.-mes-sin 105a-9

i.-mes 33b-8,34b-4,44b-9,63b-6-13,64b-3-3-4-6-
7-9-11-13,65a-2-4-6,68b-11,77a-4,114a-11,
139a-12,171a-3,172b-10,180a-11,190b-12

i.-mestür 21b-2,32a-6,38b-8,79a-3,90a-9,127b-7,
179a-10

i.-miş 32a-1,33b-6,41a-4,59a-11,69b-12-13,70a-2-
4-6-8-10-12,70b-2-3-5-7-9-11,71a-1,71b-6-
7-9-11-12,72a-2-4-6-8-9-11-13,72b-2-4-6-8-
10,76b-2,108b-10,113b-5,171b-5,176a-2

i.-señg 10b-8,27b-7,51a-5,52a-12,63b-10,179b-7,
183b-5,190a-3,191b-13

i.-se 13b-13,19a-13,59a-6,130b-10

i.-keç 30b-4

i.-ken 52b-2

Birleşik fiil çekimlerinde:

-r idim 54b-8

-ğay idim 169b-8

-r idi 118a-10

-mes idi 7a-1,15b-6

-ğay idi 74a-3-6-10

-mağay idi 58a-4

-sam idi 135a-1

-se idi 17a-12,74a-5

-masa idi 58a-4

-mas,-mes imiş 69a-9,69b-5,74a-8,120b-6,182a-2-2-
3-5-5-6-8-8-9

-r iseñg 190b-1
 -mas iseñg 20a-13,152a-6

‘ibād (a) kullar,köleler
 (maḳām u ‘i.) 29b-6

‘ibādet (a) ibadet
 ‘i. eyle- 96b-9
 kıl- 50b-8
 ‘i.-i turur 50b-7

iblis̄ (a) iblis,şeytan
 (nefs ü i.) 29b-8
 i. turur 178a-1
 i.-i la‘īn" "kötü şeytan" 178a-2

İbrāhīm (k.a.) Hz.İbrahim
 i. ‘aleyhi's-selām 167a-2

ibtidā (a) başlangıç
 i.-sın 4b-9

īcāre (a) kira,irat
 i.-ğa 167a-10

iç
 i.ç
 i.-idedür 166b-7
 i.-im ü taşım 84a-11
 i.-imde 152a-2
 i.-imdin 47a-2
 i.-iñgni 167b-3
 i.-iñgde 186a-9
 i.-i 30a-1,70b-11,88a-13
 i.-idür 147a-1
 i.-i irdi 71a-4
 turur 142a-1
 i.-in 56a-2,87a-2
 i.-ini 48a-8
 i.-ige 41a-1
 i.-ide 8a-8,14b-4,15a-3,19a-13,40a-3,50a-6,52b-3,
 71b-4,76b-6,96a-7,115a-13,134a-8,160a-6,
 171a-3,182b-2,183a-12,187a-13,190a-3

i.-inde 6b-5,11b-1-2-4-6-8-10-12,12a-1-3-5-7,
 13a-2,15a-1,19a-3,22b-10,32b-1,41a-2,45a-9,
 49a-4,49b-9,52b-1,62b-5,72b-4,85b-7,86a-12,
 90a-4,92b-12,96b-8,97a-3,100b-2,105b-4,116a-2,
 118a-3,129a-1,130a-11,131a-2,148a-9,153b-12,
 167a-12,169a-6,172b-4,173b-7,174b-2,184a-6,
 186a-9,187b-6,190a-2,191a-12
 i.-indedür 129b-6,130a-2,172a-3
 i.-indendür 47a-7
 i.-indin 169a-4
 i.-leri 46b-5

iç-

içmek

i.-eyin! 125b-11

i.-sün ! 38b-12

i. ! 26a-11,32b-3,34b-8,37b-2,66a-3,156a-5,
 157b-3,160a-7,165b-6

i.-kil! 34b-10,45a-3,57a-3,102a-9,148a-4

i.-elim! 32b-4,56b-10,145a-8-11,151a-8,151b-4,
 155b-12,164b-5

i.-eli ! 23a-7

i.-eling ! 146b-11

i.-tim 128a-10,159b-6,185a-9

i.-ting 38b-5,62a-3

i.-ti 78b-7,102a-5,107b-4,155b-6

i.-ip-min 122b-3

i.-iptür 23a-1

i.-er-min 39a-1,113b-8

i.-er-sin 97a-11

i.-er 14b-13,72b-13,118a-10,155a-12,161a-10

i.-er-biz 14b-4

i.-erler 23a-11

i.-ke-sin 126b-7

i.-sem 59a-12,147b-13

i.-señg 52a-3,58a-9

i.-se 14b-6,45a-4,74a-1,90a-9

i.-er bolsa 161a-8

i.-sem irdi 114b-12

i.-se idi 74a-5

i.-e turur-min 120a-8

i.-ip 48b-11,49b-6,88a-10,89a-2,90b-11,122a-11,
126a-11,137b-1,145a-2,147b-10,168b-13,182b-8
i.-keli 31a-1,61b-10,92a-8
i.-küçi 160a-7
i.-mey 157b-3
i.-ken 44a-10,47a-5,49b-2, 139a-7
i.-kende 68a-3
i.-erge 182b-13
i.-medi 66a-4,161a-4
i.-mes 45b-1,96b-7
i.-mes boldı 78b-8
i.-meyin 107b-4
i.-megen 65b-13
i.-megen bolsang 96b-4
i.-mek 79b-3,145a-5

içek

bağırsak

i.-ler 57a-4

içki

1.içeri,insanın içi

i.-din 50b-11

2.Bir hükümdarın veya bir beyin şahsî hizmeti-
girerek,liyakatini isbat etmek ve beyin itima-
dını kazanmak suretiyle,devlet işlerinde yüksek
mertebelere çıkan şahıs.

i.-ler muhkemi 50a-11

içre

iç,içinde,arasında

i. 13b-4,19b-6-11,29a-10,35b-2,36a-1,41b-2-5,
58b-9,59b-11,60a-2,64b-7,66a-1,69a-6,75b-9,
85a-1,98a-13,100b-11,102b-11,107b-12,107b-
12,113a-3,9-9,113b-5,116b-1,125a-3,125b-4,
132a-7,10,143a-7,149b-12,151a-10,158b-7,
161a-5,171b-3-6-13,172a-1,176a-10,176b-11,
182b-11

içürgü

eyer keçesi,örtü

i.-sin 141a-9

idāle (a)

elden ele geçme,geçirilme

i. bol- 146b-10

İdil (y.a.)	İdil ırmağı İ. bol- 92b-8
idrāk (a)	idrāk, anlayış (fehm ü i.-im) 145a-4
iftihār (a)	öğünme i. kıl- 2b-11
ig-	eğmek, meyletmek i.-di 54b-10 i.-mege 189b-8
ige	sahip i.-sindin 152b-3
igil-	eğilmek i.-dim 103a-7
igir-	eğirmek, çevirmek, döndürmek i.-ip(igrip) 167b-8
igne	iğne (uşbu i.) 41a-1 (çistān-ı i.) 192a-7
iḥlās (a)	doğruluk, samimiyet i. ile 83a-10
iḥrām (a)	örtü, ihram i.-ı (iy.) 78b-10
iḥsān (a)	ihsan, bağış i. için 122a-2 eyle- 3b-12 (luṭf u i.) kıl- 186b-11, 187a-2 (luṭf u i.) i.-lār 54a-9 (luṭf u i.)
iḥtimāl (a)	ihtimal i.-i bes turur 43b-6
iḥtişār (a)	kısaltma i. kıl- 52a-7

ihtiyāc (a)	ihtiyaç,gerekme i. 29a-2 i.-im 29a-1
ihtiyār (a)	tercih etme,irâde,ihtiyar i. ile 146b-2 kıl- 146b-1 i.-im 178a-9
iķbāl (a)	tālîh,baht,ikbâl i. 9b-7,153a-13,170b-6
ikegü	her ikisi i. 48b-9
ikelesi	her ikisi i. 182a-6
ikev	ikisi,her ikisi 141a-13,188b-6
iki	iki (2) , krş.ikki i. 36a-2,56a-11,59b-4,86b-12-12,105a-4,113a-6,123a-6,170b-12-12,171b-11,172a-8-9-11-12-13,172b-1,191b-4
ikilik	ikilik i.-din 177b-8
ikin	tahmin,şüphe edatı, krş.irkin i. 139b-8-9-11-13,140a-2-4
ikki	iki (2), krş. iki i. 22b-8,31b-6,35b-8-9-11-13,36a-4,49a-7,68b-9,78b-12,86b-7,106a-12,112a-7,136b-4-5,142a-10,157a-5,158b-1-13,172a-13,173b-4-6,179a-2,180a-10,185b-5,187a-10,188a-13,188b-9-11,189b-13,190a-9,191a-4-6,192a-11 i.-si 142a-1 i.-sige 173b-6
ikkilik	ikilik i. 177b-8
ikrār (a)	ikrar,doğrulama,tasdik i.-dur 45b-11,54a-11 i.-im 108a-12 i.-ı 176a-3
iksıl-	eksilmek i.-ip 30a-5
il	el , krş.ilig i. 20b-13,77a-9,124b-7,190a-3

i. sun- 23a-5
 ur- 92a-3
 i.-ning gam u derdi 170b-2
 i.-in 46b-8
 i.-imge 114a-4
 i.-imde 142b-4
 i.-imdin 104a-13
 i.-ingni 107a-2
 i.-ingdin 146b-10
 i.-indin 48a-8,68a-3,102a-6,126b-10-10

il

memleket, halk; başkaları, yabancı
 i. 12b-3, 25b-13, 82a-5, 83a-6, 96a-13, 96b-2, 135b-12, 137b-9, 142a-9, 187b-13
 i. ara 19b-4-5, 20a-2, 23a-10, 47b-9, 52a-9, 74a-7, 96a-10, 107b-13, 120b-13, 131b-1, 136a-12, 150a-2, 157b-12, 164a-6, 169b-4, 186a-7, 189b-4
 içinde 49a-4, 86a-12, 116a-2
 közünde 88a-11, 96b-7 (közinde)
 i.-ning köngli 83a-7
 hāli 88b-7
 kulağı 137b-6
 i.-ni 81b-10, 83a-3-9, 84b-10, 141b-11-13, 186b-5, 189b-9
 i.-ge 20b-10, 83b-2, 84a-10, 137b-7
 i.-de 142a-1
 i.-din 149a-5
 i.-i(iy.) 5b-2, 118b-9, 155a-1
 i.-ining 8b-12 (hüsn i. arasında)
 i.-ini 82a-4, 176b-1
 i.-in 162b-5
 i.-ige 117a-9
 i.-ide 53b-13
 i.-inde 68b-9, 147b-9, 176b-2
 i.-indendür 26b-10
 i.-idin 118b-11
 i.-indin 191a-4
 i.-ler 142a-8, 189b-10

- il- bakmak,iltifat etmek,göz atmak
i.-men 13a-10
i.-mes-min 42a-4
i.-mes 90a-11
- ‘ilāc (a) ilaç
i. 162a-2
i. kıl- 83b-4
- ilāh(a) Allah
i. 87b-4
(şun‘-ı i.) 172b-3
i.-ım 179b-11 (ya i.)
i.-iŋg 4a-1
- ilāhe‘l-‘ālemīn (a) alemlerin rabbı
(yā i.) 3a-5
- ilāhī (a) 1.Allah‘ım
i. 6a-4,8a-3,13,125b-1,186b-13
2. Allah‘a mensup,ilahî
i. irdi 186b-12
(cām-ı i.-ni) 58b-11
(luṭf-ı i.) 33b-4
(mazhar-ı i.) 89b-4
(nūr-ı i.) 30a-4,38b-6
(zıkr-i i.) 22a-12
- ilçi elçi
i. diğ 180a-2
i.-si 47a-8,79b-5,151b-12
- ile ile bk.birle,birlen,ilen
i.(yalın sözlerle) 8a-11,26b-12,27a-2,29a-8,
29b-4,32a-4,32b-2,34a-13,35b-3,42a-3,44a-10,
45b-7,47b-12,48a-13,51a-5,53a-12,53b-6-7,
56b-2,62b-1,71a-8,72b-12,77a-13,83a-3-10-12,
90a-1,93b-1,97a-13,103b-9,110a-10,115a-11-12,
116b-4,118b-9,121a-13,121b-4,136a- 3,137a-9,
141b-1,142b-2,145a-3,145b-2-3-4-5-7-9-11-13-
13,146a-2-4-5-7-9-11-13,146b-2-4,150b-13,
157b-2,160b-8-8-9-10-11-13,161a-1-2-4-6-8-10,

169b-7,170b-3-9,172b-5,173a-9,173b-5,176b-1-9,
 177a-3,178b-8,182a-12-12,183b-8,184a-9,186a-10,
 188b-2-2,190a-13,191a-2
 (iyelik ekli sözlerle) 3b-11,6a-3,36b-9,37a-4,
 90b-8,185a-4

- ilen ile bk.birle,birlen,ile
 i. (yalın sözlerle) 3b-8,22a-10,42b-12,63a-10-
 11,68a-4,103b-10,190b-11
- ilenç lânet
 i. 28b-4
- ilet- iletmek
 i.-ür(iledür) 176b-9
- ilig el krş. il
 i.164b-11,189b-4
 i.-ni 164b-9
 i.-ge 50b-9
 i.-din 34a-3,169b-1,170a-2
 i.-im(ilgim) 11a-1,35a-6
 i.-imge(ilgimge) 138b-12
 i.-imde(ilgimde) 110b-5
 i.-inçe(ilginçe) 177b-6
 i.-inçdin(ilginçdin) 88a-2
 i.-ige(ilgige) 104b-9
 i.-ine(ilgine) 179b-2
 i.-ide(ilgide) 154a-12
 i.-idin(ilgidin) 38b-5,74a-1,77a-8,92a-8
- ‘illet (a) illet,hastalık
 ‘i. 20b-7
- ‘ilm (a) ilim
 ‘i. içinde 190a-2
 ‘i. ü hikmet 136b-9
 ‘i. ü hūş ehli 118a-5
 ‘i.ü hüner 19b-3,81a-1
 ‘i. ü kesb 120b-11
 ‘i.-i mūsīkī"müzik ilmi" 160b-3
 (kesb-i ‘i.) 20b-7
 ‘i. ehli 88a-13

- 'i.-i(iy.) 190a-5
'i.-ini 28a-4
- ilt- iletmek,götürmek,ulaştırmak
i.-eyin! 175a-9
i.-ing! 14a-3
i.-ti 154a-3
- iltifātī (f,iltifāt a.) yüzünü çevirip bir kere bakma
i. kıl- 180a-9
- iltefit (a) iltifat,gönül alma
i. kıl- 172b-11
- im ilaç,deva,çare
i. kıl- 127b-11
- imā (a) ima,dolayısıyla anlatma
i. bile 139a-11
- imām (a) imam
i.-ı ehl-i dīn"din ehlinin imamı" 178a-6
- īmān (a) iman
i. 8a-9
i.birle 160b-3
üçün 121b-13
i. u din 54a-8
i. kültür- 5a-3
i.-dur 45b-7 (ğāret-i i.)
i.-ğa 14a-2
i.-im 110b-8,113b-4,128b-7
i.-imnı 117a-3
- iman- utanmak,hicap etmek
i.-mas 54a-3
- imdi imdi,şimdi
i.3a-13,7b-2,11b-7,12b-12,13a-7,16b-6,18a-2-8-
10-13,19b-10,25b-8,26b-11,37b-2,45a-2,49a-1-
4,52a-7,56a-13,56b-2,57a-3,58b-1,59a-3,61a-4,
62b-2,69b-3,70a-2,73a-11,74b-3,77b-6,80a-11,
81b-2,83b-8,90b-2,92b-10,94b-5-12,96b-3,98a-7,
100a-4,102b-3,104a-13,107a-1-3,108b-7,109a-10,
109b-2,117a-6,120a-1-3,127b-4,129b-1,131a-13,

- 135b-9,137a-4,137b-12,138a-7,141b-3,151b-7,
154b-4,159a-6,170a-13,172a-12,174a-5,175b-1,
184a-13,184b-13,185a-7-9,185b-2,186a-2,189b-8
i. ki 170a-11,174a-3,191b-7
i.-din soṅg 10b-9,61b-1
- imgek eziyet,zahmet
i. çik- 137a-8
kör- 80b-13,110b-11
i.-ni 73a-5
i.-din 110b-12
i.-ler çik- 127a-3
i.-lerni 136b-11
- imgen eziyet,zahmet,dert (?)
i. 131b-2 (özge i. olmasun)
- imgen- eziyet çekmek,dert ve elem çekmek
i.-iben 7a-7
i.-megil! 76a-10
- imget- emek çektirtmek,zahmet etmek
i.-ip-sin 189b-9
i.-ip 7b-11
- imin (<a.emîn) emin,emniyette,korkusuz
i. bol- 187b-13
- imkân (a) imkan
i. ara 9b-1
i.-dur 34b-4
i. irür 59a-2
turur 116b-10
i.-1(iy.) 76a-8
- imlik yeṁlik,yemli
i. at bigin 143a-8
- imrân (a) Al-iṁrân,Kur'an-ı Kerim'in üçüncü suresi
i. ara 9a-10

īn (f)	bu ī. 177b-7 (ne ān ne ī.) 177b-7
in‘am (a)	nimet verme, iyilik(etme) i. eyle- 86a-9
inan-	inanmak i.-ma! 129b-6 i.-mas 143a-1
inanç	güven, itimat i. 28b-6
‘ināyet (a)	himmət, gayret, yardım ‘i. birle 7b-1 bol- 25a-9 kıl- 28b-10, 42a-10 ‘i.-i ezeli "Allah'ın sonsuz yardımı" 50b-11
inçi	inci krş. yinçü i. 141a-8
inçke	ince i. yol 62b-12
inde-	davet etmek, çağırmaq i.-gil! 43b-12
indür-	indirmek, eĝmek i.-mey 55b-5
‘ineb (a)	üzüm (‘asel birle ‘i.) 21b-2
inkār (a)	inkār (ne ikrārdur u ne i.) 54a-11 i. it- 48a-11 i.-ım 108a-11 i.-ı 176a-3
iᅇg	yanak i.-lerinᅇgning üsti 159a-8 i.-leri 49b-4, 153a-4

inġleş-	inleşmek i.-ip 118a-13,142b-3
ins (a)	insan i. ü cān128a-4
inşāf (a)	insaf i. 34b-13 i. ehli 21b-7
insān (a)	insan (cümle-i i. ara) 9a-4 (naķş-ı rüh-ı i.) 89b-5
inşā (a)	inşa,edebiyat(yapma),güzel yazma i.-da 186a-6(şîr ü i.) i.-dadur 102a-11 (şîr ü i.)
intihā (a)	sona erme,son i.-sın 4b-10
intizār (a)	gücenme,beddua,inleme,bakma i. 165a-7 i. ile 145b-2 i.-dur 32a-8 i. çık- 32a-4 i.-ı gül "güle bakmak,gülü seyretmek" 135a-12 i.-ı(yük.) 178a-9 i.-ıma 160a-9
ir	er,adam,kişi,erkek i. 38a-7,189a-2 i. kişi 38a-6 i. yolu 52b-9-10 i.-sin 179b-3 i. iseñg 10b-8,27b-7,51a-5,179b-7,183b-5 i.-inġi 109b-2
ir-	imek(cevheri fiil) bk. i-,tur-,dur- Bildirici olarak: i.-dim 94a-6,104a-6,177a-3,180a-1 i.-diñg 5b-11,94a-10 i.-di 20a-12,71a-4,83a-6,94a-6,123a-8,139a-1, 142b-13,149a-13,170b-5,174a-11,178b-5,180a- 3,186a-13,186b-12

- i.-miş 57b-9,137a-7,178b-11,183a-12-12,183a-13
i.-ür-min 102b-4,109b-5
i.-ür-sin 152b-6
i.-ür 6a-2,8a-3,13a-2,14a-8,17b-9,21a-6,22b-4,
28b-2,29b-8,33b-4-5-7-9-11-13,34a-2-4,35a-
10,37b-13-13,43a-3,45b-12,53a-5,54a-12,55b-
4,59a-1-2-4-6-8-10-12,59b-1,62a-8,62b-5,67b-
3,70b-6-8,73b-7,74b-2,79b-3,84b-9,85a-10,90a-
12,90b-3,93b-9,94a-2,96a-3-3,97b-6,103b-8,
107b-2,110b-8,125a-7,133b-4,141b-3-5,150a-12,
150b-2,156b-12,160a-8,160b-2-6-10,162a-9,164b-
8,169b-13,170a-10,170b-12-13,171a-7,176a-7,
176b-7,182a-9,182b-2,183a-7,184b-8
i.-mes 15a-7,26a-9,43b-6,51a-4,88a-7,106a-4,
121a-1,172a-10,179b-1,190b-11
i.-mestür 97b-4
i.-seng̃ 45a-2
i.-se 3b-7,95b-8,137b-4

Birleşik fiil çekimlerinde:

- ar irdim 34a-8
-r irdim 11a-5,12b-6,36a-10,61b-5,86a-12,94b-
3,118a-12,131b-1,149a-5,149b-12,157b-12,173b-
4
-mas,-mes irdim 30b-3,152b-1,174a-3
-kay,-key irdim 40b-8,136a-10,178a-9
-ur irding̃ 25b-11,157a-1
-ğay irding̃ 154b-6
-ur,-ür irdi 17a-13,59b-9,85b-12,150a-1,172b-1
-ar,-er irdi 7a-5,103a-10
-mas,-mes irdi 7a-3,30b-2
-ğay irdi 74a-4,154a-8
-p irdi 28b-8,142b-12
-sam,-sem irdi 90a-8,114b-12,152b-2,154b-5
-sang̃ irdi 154b-4
-sa,-se irdi 25b-10,74a-10,115a-3,154a-7
-ur,-ür irmiş 113a-12,158b-3
-er irmiş 65a-5,73a-10
-r irmişler 135a-9

- mas irmiş 26b-3,32a-7,54b-8,129a-8
 -ür irsenġ 136b-7
 -ar irsenġ 88b-6
 -r irsenġ 4a-11,96b-1
 -dım,-tim irse 151b-12,174a-3
 -diġ irse 88a-9
 -dı,-di,-ti irse 26a-7,122a-9,132a-9,152a-1,
 153b-4,154a-11
 -dılar,-diler,-tılar irse 50a-2-7,167a-2
 -medi irse 153b-3
 -ur irse 109a-6
 -er irse 96a-13
 -r irse 137a-5
 -ge irse 192a-8
- İrem (a) Şam'da veya Yemen'de bulunduğu söylenen ve
 cennete benzetilerek yapılan bahçe
 i. 71a-3
- iren ermiş,Allah'a ermiş kimse
 i.-niġ dimaġı 167a-8
 i.-ler 122b-7,137a-8
 i.-ler ayaġı 141b-8
 himmeti 169b-3
 i.-lerdin 27b-10,126b-2
- irfān (a) irfan,bilme,anlama
 (deryā-yı i.-da) 143b-3
- irik- yorulmak
 i.-ip 192a-5
 i.-mişde 167b-8
- iriş- erişmek
 i.-ti 101b-4
 i.-medim 113a-4
 i.-mes 95b-6
- irkin tahmin,şüphe edatı krş.ikin
 i. 132b-5,164a-4
- irle (şâir bu kelimeyi metinde birle mânâsına
 kullanmış)
 i. 2b-12
- İrnik (y.a) İrnik
 t. 111e ol Hîve 147b-8

irşād (a)	irşat,doğru yolu gösterme i. eyle- 83a-9
irtegi	önceki i. 19a-4,131b-12,132a-9
‘İsā (k.a)	H.z.İsa (nefes-i ‘İ.) 168b-4
‘İsā-nefes (a)	İsa nefesli,H.z.İsa'nın ölüleri nefesiyle di- riltme ve körlerin gözünü açma gibi mucii- zeleri vardır ‘İ. 8b-9,27a-12
İşār (a)	ikram,iyilik için kendini feda etme i. it-48a-7
isen	esen,sağ salim i. bol- 183b-7
isenlik	esenlik,selamet i.-imizni (isenligimizni) 185b-1 i.-ini (isenligini) 185b-2
İskender (k.a)	Makedonya Kralı Büyük İskender İ. 56b-2 (mülk-i İ.) 170a-2 (taht-ı İ.) 27a-1
iski	eski i. 27b-10,52b-13,112b-7
İslām (a)	İslām ,İslām dini İ. 80b-8,183a-9 İ. ile 116b-4 üçün 80b-9 (dīn ü İ.) 7a-7 İ.-min 128a-1-1 İ.-dur 53b-13 (leşker-i İ.-ni) 15a-10 İ. kılıcı 119b-12 tīği 83a-9,127b-13 yolu 183a-12 İ.-in 28a-6,108a-11

- isle- 1. kokmak,koklamak
i.-se 182b-13
i.-men 13a-3
2. dinlemek,söz tutmak
(ol ay i.-mes) 94a-8
- ism (a) isim,ad
i. ü lakab 45a-3
i.-i zāt "kendi ismi-Tanrı adı" 3b-7
i.-i a'zām "en büyük isim-Allah'ın esma-i hüsna-
ının fevkindeki adı" 3b-8
i.-ing 30a-7
- iste- istemek
i.-se 82a-5
i.-p 65a-8,90b-13
- istiğfār (a) tövbe
i. it- 48b-5
- istiğnā (a) kanâat,tok gözlülük
(vādī-i i. turur) 52a-5
- ʿisyān (a) isyan,asilik
(deryā-yı ʿi. ara) 9b-3
- iş iş
i. 4a-9,32a-8,50a-10,51a-5,120a-2,150b-1
i. bile 127a-3

(her ne i.) 2b-1
i. turur 87b-12,187a-7
i. it- 63a-5-9
i.-de 38a-8,175b-7,190a-5
i.-im 15a-9,23a-10,29b-11,34a-13,75b-6,85a-10,
103b-5,146b-10,184a-10
i.-imi 81a-11
i.-ing 2b-8,19b-12,31a-8,46a-6,58a-13,93a-13,
164b-10
i.-ingdür 10b-3
i.-ingni 3b-13,50b-10
i.-inge 68a-4,97a-7
i.-ingde 90a-7

i.-i 71a-5-5-6,142a-2,183b-1,185a-7,186b-2
 i.-in 175b-4
 i.-ini 71b-2,184a-13
 i.-ige 80b-8,155a-13
 i.-imiz 6b-3
 i.-ler 28a-7
 i.-lerin müheyyā kıl- 71b-1
 i.-lerge 167a-10
 i.-lerinġ 38b-2

işāret (a)

işaret

i. 50b-7-11,51a-6,167a-12
 ile 29b-4
 kıl- 65b-9

i.-i Hudāy "Allah'ın işareti" 51a-10
 i.-i meyhāne "meyhane işareti" 108b-8

işik

eşik,kapı

i. 139b-3
 i. tiġ 177a-13
 i.-ke 81b-11,139b-3
 i.-de 7a-13
 i.-imde(işigimde) 33b-6
 i.-inġ(işiginġ) 98a-1
 i.-inġde(işiginġde) 90a-8
 i.-in aç- 56b-1

işit-

duymak,işitmek,dinlemek

i. ! 33a-3,190b-1
 i.-kil! 105b-7
 i.-sün! 137b-7
 i.-tim 183a-10
 i.-ür 22b-8
 i.-e-min 71b-2
 i.-se 65b-1,81b-8
 i.-ip 149a-2
 i.-keli 186a-12
 i.-keç 30a-7
 i.-ken 6a-13
 i.-mesün! 137b-7
 i.-medi 161a-7

	i.-medi irse 153b-3
	i.-mes-min 126a-10
	i.-mes 62a-4-13,142a-11
	i.-mey-sin 133b-2
işle-	yapmak,işlemek
	i.-gil! 51a-5
	i.-r 184a-13
	i.-se 185b-11
	i.-p 28a-7
‘işret (a)	işret,içki içme
	‘i.-dür 169a-12(vakt-i ‘ayş u ‘i.-dür)
	(ehl-i ‘i.) 31a-2
	‘i. vakti 170a-11
	‘i.-niñg şı‘ri 102a-5
‘işret-gāh (f)	işret yeri,meyhane
	‘i. 154a-5 (nāzeninleriñg ‘i. yiri)
iştihā (a)	iştah
	i.-sı boldı irse 26a-7
iştıyāk (a)	özleme,şevklenme
	i. 76b-13,85b-3,161a-2
	i.-ım 23a-6,82a-2,131b-2
‘işve (a)	eda,cilve
	‘i. bilen 56b-4
	birle 13a-13,86a-8
	‘i. vü nāz 67b-9,148b-6,151a-1
	‘i. vü fen 156b-11
	‘i.-i şīrīn "tatlı,hoş cilve" 124b-5
‘işve-gerī (f)	nazlılık,edallılık
	‘i. 45b-4
it	köpek,it
	i. 152b-3,158a-2
	i. bigin 141b-13
	i.-iñg 173a-11(i.mini körüp efgān kılıp)
	i.-ler 16a-4(bir niçe i.)
	i.-leridin 98a-1(işigiñg i.)

it	et
	i.-i tüket- 158a-2
	i.-iŋge 158a-1
	i.-imi kebāb kıl- 16a-4
it-	etmek,yapmak, krş. kıl-
	i.-ey ! 128a-5
	i.-eyin ! 20b-1
	i. 34b-9,127b-4,141a-12,157a-9
	i.-kil! 34b-3-5,127b-9
	i.-tiŋg 35a-13,156b-11
	i.-ti 32b-8,100a-3,103a-8,108b-2,117a-1, 137b-3,138b-4-6,173a-8-8-10-11-13,173b- 2,178b-12
	i.-miş 72b-12,150b-10
	i.-ip-sin 92b-11,120b-1
	i.-er-min 122a-2
	i.-er 14b-11,16a-1,19b-2,26a-12,31a-4-5-7- 9-11-13,31b-2-4,33b-7,38a-7-8,39a-3,46a- 2-3-5-7-9-11-13,46b-2,48a-4-4-5-7,48a-8- 10-11-11-12-13,48b-1-2-3-5-6,52b-7,53a-3- 7,55b-3,83b-12,85a-11,114a-10,127b-5,136b-8, 138a-10,159b-13,161a-10,170b-12,175a-7,183a- 7,187b-4-4
	i.-key 30b-10,104a-8
	i.-key mü irkin 132b-5
	i.-ke-sin 123b-4-5-7-9-11-13,126b-11,13,127a- 2-6-9-13
	i.-küsi-dür 94a-3
	i.-edür 58b-7,147b-10
	i.-sem 126a-12
	i.-seŋg 58a-12,102a-9,115a-10
	i.-se 34b-6,123b-6,127a-9
	i.-seŋgiz 42b-7
	i.-er bolsa 38b-12,134b-7
	i.-e bilgey 130a-1 bilmes 38b-13

	i.-ip 20b-12,67b-1-5-7,68a-2,86b-6,93a-1,104a-7 104b-8,119a-4, 142a-1,156a-1,167b-4
	i.-ip bardı 170b-6
	i.-iben 32a-11,43a-2,69b-1,75b-10,79a-10,86a- 13,118b-2,166a-10
	i.-keli 43b-13
	i.-mey 20a-2,64a-12
	i.-meyin 68b-13,127a-8
	i.-keç 168b-8-12
	i.-ken 9a-3
	i.-erge 150b-2
	i.-küçi 20b-9,61b-9,64a-13,113b-1
	i.-me! 19b-12,32b-6,78a-3,124b-2,128a-11,147a- 7,173b-12,174a-5
	i.-megil! 49b-7,106a-3,107b-4,138b-10,179b-12
	i.-meñgiz! 50b-5,61a-12,68b-13,122b-1
	i.-medim 135a-7
	i.-medi 14b-1,63a-4
	i.-mes 63a-5 -9-13,96a-8,129b-7
	i.-mese 34b-6
	i.-mek 64b-13(perhiz i.)
itâat (a)	itâat, boyun eğme i. kılguçı bol- 34a-1
itek	etek i.-i(iy.) 110b-5,138b-12(itegi)
i'tibār (a)	itibar i'. bol- 21a-12
i'tidāl (a)	itidal, ölçü i'.-i(iy.) 44a-5
i'timād (a)	itimat, güven i'.-ı ne kıl- 13b-2
i'tizār (a)	özür dileme i'. ile 146a-7
ittisāl (a)	kavuşma, ulaşma i. 6b-7
itür-	yitirmek i.-düm 80a-9

iv	ev	
	i. 118b-9,179b-8	
	i.-ge 132b-5	
	i.-din çık- 38a-4,93a-1	
	i.-iñge 179b-7	
	i.-i(iy.) 39a-13,70b-9,150a-12	
	i.-in 131b-7,156a-8	
	i.-ini 104b-4	
	i.-ine 121b-2	
	i.-ide 183a-3	
	i.-inde 67b-5,94a-10,173b-8	
iv-	acele etmek, krş. ivin-	
	i.-e sözle- 147b-13	
	i.-er-im 33a-2	
ivin-	acele etmek, krş. iv-	
	i.-gen kişi 21a-13	
ivür-	döndürmek, çevirmek	krş. evür-
	i. ! 49a-7	
	i.-üñg ! 191b-7	
iz	iz, nişan	
	i.-i turur 180a-3	
	i.-iñiñ toprağı 48a-2	
	i.-in fark it- 135a-7	
‘izār (a)	yanak	
	‘i.-iñg 39b-2	
i‘zāz (a)	saygı	
	i‘. ile 161a-4	
izde-	istemek	
	i. ! 19b-10,114a-7,175b-13	
	i.-gil ! 18b-13	
	i.-di 175a-11	
	i.-r 47b-4	
	i.-sem 65a-1	
	i.-señg 72a-4,134b-1	
	i.-r irseñg 96b-1	

	i.-y 114b-9
	i.-yü 7a-11,73a-9
	i.-p 101a-12,141a-9
	i.-gen 160b-9
	i.-gendür 135a-3
	i.-me! 92a-10
	i.-mektür 122a-3
izhār (a)	gösterme, ortaya çıkarma i. eyle- 164a-11 it- 48a-10
İzi	Tanrı, Allah İ. 172b-1
İzid (f)	Tanrı, Allah İ. 153a-13
‘izz (a)	izzet, şeref, itibar, krş. 'izzet ‘i. ü taht u t̄ac 28b-10
‘izzet (a)	izzet, hürmet, itibar, krş. 'izz ‘i.-tin 165a-13 ‘i.-inġni 3a-11 ‘i.-i(iy.) 171b-9

J

jāle (f)	kıraġı, çiġ j. 146b-7, 147a-2, 158b-10 j.-din 37a-13
----------	--

K, K

- kaan hakan
 k. 171b-13
 (Altân k.) 187b-12
 k. nâzükleri 171b-13
 bol- 187b-10
- Ka'be (a) Kâbe
 K. 36a-2,125b-7,126a-4
 K. durur 34a-10
 -dür 81b-6
 K.-i Mu'azzama "yüce Ka'be" 109b-11
 K.-ğa 81b-5 ('azm-i tavâf-ı K.)
- "Kâbe kavseyn" (a) iki kavis arasındaki mesâfe, Hz. Muhammed'in
 Cenâb-ı Hakk'a olan yakınlık derecesinden
 kinâye, (Necm sûresi 9. âyet)
 K. menzili 6a-11,158a-13,178b-11
 (Simurg-ı K.) 45a-6
- kâbil (a) olan, olabilir
 k.-i merhem "uygun merhem" 170a-1
- kabûl (a) kabul
 k. kıl- 33b-12
- kaç- kaçmak
 k.-tı 43b-1,53b-4,186a-13
 k.-tıngız 38a-12
 k.-ar-min 114a-2
 k.-ar 2b-4,12a-7
 k.-ıp 186b-5
 -tur 12a-6
 bar- 170b-8
- kaçan ne zaman,dığı zaman
 k. 31b-4,46b-2,47a-8,59a-2,79b-11,95a-9,103b-
 12,116b-10-11,159b-3,177a-3,185a-7
 k. kim 55b-6,80a-7,121a-4,133a-5

- փադ (<փադդ ա.) boy ,krş.փադդ
 (rast փ) 100a-6
 փ.-ինց 33a-6,39b-2
 փ.-ինցնի 87a-1
 (serv-i փ.-նի) 30b-8
- փադալ- batmak
 փ.-mas-min 126a-13
- փադար (a) kadar
 (bu փ.) 49a-5
 (ol փ.) 83a-8
 (şol փ.) 122a-2
- փադաֆ kardeş,akraba
 փ. ol- 100a-8
- փադդ (a) boy ,krş. փադ
 փ. 53a-9,130a-6
 փ.-ինց (փ. mislinde) 46b-9
 փ.-imni 149a-11,156b-6
 փ.-ինց 30a-11,165a-10,169a-7(serv-i փ.-ing)
 փ.-ինց bile 176a-4
 փ.-ինց kibi 63b-7
 cilvesi 54b-10
 elifi 76a-9
 (şimşād-ı փ.cilvesi) 174b-1
 (mişl-i փ.şanavberi) 172b-4
 փ.-i(iy.) 35b-9,104b-10,129b-10,157b-7
- փադեհ (a) bardak,kâse,kadeh
 փ. 34b-10,118a-3,165b-6,169a-10
 փ.-ning cürmi 74a-11
 փ.-i(yük.) 138b-9
 փ.-ni 23a-5
- փադեմ (a) ayak
 փ. bas- 51b-10,53b-6
 փ. koy- 83a-10,165a-12,171b-6,176a-10
- փադի (a) kadı,hâkim
 փ. 14b-13,17a-6,23a-7-11,23b-3,33a-2,41a-6,
 43b-7,50a-1,58b-8,62a-9,69b-9,70b-10,74a-

9,79b-12,88b-13,102b-4,5,103b-11,108a-11-12,
110a-5,115b-2,117a-5,124a-9,125b-13,127a-10,
132a-3,137b-2,9,138a-11,145a-7,150b-8,155a-
11,157b-4,175a-7

ķ. bile 15a-13,30b-10,100b-8,128b-4
bilen 74a-11
birlen 74a-3

ķ. turur 65b-7

ķ.-sin 106b-5

ķ.-i rişve-geri "rüşvetçi kadı" 122b-4

ķ.-niñg uyķusı 145a-8

ķ.-ler 73b-10

Ķādī Muhammed-i Yūsuf (k.a) Mir Muhammed Yusuf, Sultan Hüseyin
Baykara devri âlimlerinden

Ķ. 43a-7

ķādīm (a) eski,öncesi bilinmeyen

ķ.3b-4

ķādir (a) kudret sahibi Allah

ķ.3a-7

ķ.-i lem-yezel "bakı Allah" 50b-11

ķ.-i perverdigār "rıziklandırıcı Allah" 3b-1

ķādirā (f) Ey Allah

ķ. 32a-10

ķādīr (a) değer, kıymet

ķ.-in 184b-8

ķādīyā (f) Ey kadı

ķ. 108a-5

ķadr (a) değer, kıymet

ķ.-ini 48b-1,155a-4

ķadr (a) Kadir gecesi

ķ. u berāt 173a-4

(ķalebkār-ı şeb-i ķ. ol-) 162b-1

ķāf (a) Arap alfabesinin "kef,k" harfi

k. 187b-6

ķāf (a) Arap alfabesinin "kaf,ķ" harfi

ķ.-dın 187b-4

Ķāf (y.a) Kaf dağı

Ķ.-dın 187a-12

kāfir (a)	kâfir k. 3a-11,7a-3,10b-7,53a-1,187a-1-5 k. için 7a-7 k. bol- 147a-11 k.-dür 79a-1 k.-i Tatar "Tatar kafiri" 176a-8 k.-ni 69a-12 k.-ini 183a-10 (ay k.-ler) 38a-13 (bu k.-ler) 173b-10
kāfūr (a)	kâfūr (defne cinsinden bir ağaçtan elde edilen beyaz ve kokulu bir madde) k. 37b-5,187a-9 k.-dur 189b-12 k.-a 56a-11
kāhil (a)	tenbel, gayretsiz k. irmiş 183a-12
kaḥr (a)	gazap, kahr k. eyle- 162b-7 k.-inġ 175b-8 k.-dın 64b-3
kaḥlīk (y.a)	Türkistan'da bir nehir ve yayla K. 42b-3
kākül (f)	kâkül, perçem k. 97a-13, 97b-1-3-5-7-9 k.-ünġ 85a-8, 85b-4 k.-in 69b-4
kāl (f)	eğri k.-ıdın 129 -1
kaḥl (a)	söz, laf k. 73a-12 k. birle 40b-6 (kil ü k.-inġ) 102a-4 k.-indedür 40b-7-13

kal-	kalmak
	k.! 103a-5
	k.-dım 109a-9,166a-1
	k.-dınđ 57a-4
	k.-dı 6b-11,7b-10,17a-8,18a-7,87a-11
	k.-mış 10a-10,26b-8-11
	k.-ur 23a-13,141b-8
	k.-sa 188a-6
	k.-ıp-sin 27b-10
	k.-ıp 4b-7
	k.-ıptur 89a-7
	k.-ıp turur 164b-6
	k.-masun ! 9b-3,128a-2
	k.-madı 49a-3-5,76b-12,86b-9,88b-11,97a-11, 104b-11,105b-4,126b-9,150b-1,169b-11, 177a-5,177b-2,178a-8,182b-1,186b-7
	k.-mas 68a-12,166b-11
	k.-mastur 133a-5
	k.-mağay 25a-3
	k.-ışım 103b-13
	k.-ışdın 178b-11
kallem (a)	kalem
	k. 31b-3,46b-1,53a-9,80b-11
	k. dig 136b-6
	tig 96a-8
kalın	kalın
	k. 188a-4,188b-5
Kalmağan(kv.a)	Kalmak boyu,Kalmuklar
	K. 127b-13
kaltabān (a)	namussuz
	(bu k.) 48a-11
kām (f)	arzu,murat,zevk
	k. 36a-2
	k. tut- 26a-13
	k.-ı(iy.) 78b-8
ka-	kamaşmak
	k.-ar 59a-10

kaṃçı	kaṃçı ḳ.-sı turur 50b-8 ḳ.-sın 50b-9
kaṃer (a)	ay ḳ. 30a-4,177a-3,189a-12
kaṃer-engiz̄(f)	ayı karıştıran (devr-i ḳ.-dür) 57a-11
kaṃet (a)	boy ḳ. 53a-9 ḳ.-i raṣnā "güzel boy" 106b-3 ḳ.-im 166a-9 ḳ.-in̄gni 174b-2 ḳ.-i 104b-10 ḳ.-ine 151a-10
kaṃıṣ	kaṃıṣ ḳ. 73a-8 ḳ. bol- 106b-3
kaṃil (a)	olgun,kaṃil ḳ. 159a-2 ḳ. bol- 73a-5 ḳ. kıl- 94b-8
kaṃtarin̄(a)	şiddetli,sert ḳ. 80b-7
kaṃuğ	bütün,hep ḳ. 8a-4
kaṃ	kaṃ ḳ. bile 134a-3 ḳ. irür 59a-12,150a-12 ḳ. aḳ- 87a-9 ḳ. baḡla- 73b-4,87a-2,149a-1 ḳ. eyle- 87a-3 ḳ. iç- 14b-13,39a-1 ḳ. kıl- 65b-4 ḳ. tök- 107a-6 ḳ. yut- 11a-1,35a-6,126b-5,192a-12 ḳ. yaz saç- 156b-10 ḳ.-ğa 17b-10

k̇.-nı 187b-8
 k̇.-im 89a-5
 k̇.-ımı 141a-2
 k̇.-imnı 141a-1-8
 k̇.-imga 102b-10,118a-11
 k̇.-imdın 37a-8,39a-1
 k̇.-ı 34a-8,47a-4,184a-13,184b-7
 k̇.-ın 184b-2
 k̇.-ını 37b-11
 k̇.-idın 9b-10,49b-2,64b-11
 k̇.-indın 157b-11
 k̇.-ıgaca 158a-2
 k̇.-lig "kanlı" 104a-11
 k̇.-lık "kanlı" 39b-10,89a-4,152b-12,154a-6,
 165b-4

kān (f)

mâden,kaynak,ocak
 k. içinde 92b-12
 k.-sin 130a-5,190a-2
 k. isenġ 190a-3
 k.-ı gül "gül kaynağı" 71a-3
 k.-ı Semerkand "Semerkand mâdeni" 72a-2
 k.-ı evliyâ "evliya ocağı" 175a-11
 k.-ımsin 113a-7
 k.-ısin 112a-4
 (necm k.-ı (iy.) 160a-5
 (anıġ k.-ı (iy.) 176b-6

k̇an-

kanmak,doymak
 k̇.-dım 11a-2
 k̇.-du 142b-10
 k̇.-a 157b-3
 k̇.-mas 65b-5
 k̇.-mayın 39a-1
 k̇.-almas-min 126a-11

k̇anat

kanat
 k. 126a-13

k̇and (a)

nebat şekeri
 k. 13a-11,21b-2,168b-10
 k.-u 142b-6

kanı	hani k. 4a-5,33a-12-12-12,47a-6-6,169b-6-6-7-9- 10-11-13-13,170a-1-2-4-6-8-8-9-10-11-13, 184a-12-12,184b-7-9
kanıdın	nereden k. 4a-5
kānūn (a)	çalgı âleti, malum mûsikî âleti k. 169a-11 k.-ı 'ayş ur- "eğlence kûnunununu çalmak"116a-13
kaşa-	kuşatmak k.-dı 153b-3 k.-duk 46b-4 k.-p 50a-6,94a-11,190b-4
kapal	kuşatma, muhasara k. bol- 28b-8
Kaplan (y.a)	Türkistan'da bir şehir K. u Kunduz mülki 53b-4
kaşa-	kapsamak, kaplamak (^{Ad birle} k.-sañg) 188a-2
kapu	kapı k.-sıda 145a-10
kār (f)	iş, kazanç k. it- 48a-4 kıl- 104b-2
ka'r (a)	dip, nihâyet k.-ı (iy.) 52b-6 k.-ında 105b-7
kar	kar k. 37b-11,38a-2,80b-3-10,89a-4 k.-ı Semerkand imiş "Semerkand karı imiş" 72a-4 k. ağı 184b-1-2 k.-ğa 185b-11
kar-	karıştırmak, dağıtmak k.-map 158b-3 k.-mak bol- 62b-12

ḳara	kara
	ḳ. ḳıl- 157b-8
	ḳibin 142b-8
	dām 129b-11
	ḡarḡa 185b-11
	ḳaṣ 64a-8,117a-11,141a-4
	ḳöz 54b-7,117a-10,141a-7,147a-5,182a-11
	miṅg 117a-10,141a-1
	saç 129b-10
	toprak 43a-4
	zülḡ 117a-11,157a-5,173a-1
	(baḡrı ḳ.) 153b-12
	ḳ.-sı 37a-11,58b-2,61a-3,112a-3,169a-5,173b-5-6-6,182b-10-11
	ḳ.-sın 153b-10,154a-10
	ḳ.-sıdın 125b-3
ḳarābe (a)	büyük testi
	ḳ. 161a-2
ḳarak	göz bebeḡi, bakıṣ, nazar
	ḳ. 78b-12
	ḳ.-ıṅg 169b-8
	ḳ.-ı(ḳaraḡı) 52b-6
	ḳ.-ına 184b-1
	ḳ.-ları 141a-7
ḳarakçı	yaḡmacı, yol kesen, yan kesici
	ḳ. irür 176a-7
	ḳ. köz 29a-13,54b-1,59b-6,79a-4,102b-10
	ḳ. ḳol 186a-2
Ḳara-Köl (y.a)	Buhara'nın güney batısında bir yer adı
	Ḳ.-ni 153b-2
	Ḳ.-ḡa 167b-6
	Ḳ.-ge 166b-1
ḳarangu	karanlık
	ḳ. 53a-13
	ḳ. bol- 174a-4
	irdi 170b-5
	Ḳālemi 84a-1

	kiçeler 104a-6
	köngül 8a-13
	tün 149b-1
	ķ.-sı irür 55b-4
	ķ.-rak 133b-8
ķarār (a)	durma, sebât, karar
	ķ. bir- 3a-8
	ķıl-41a-3, 116b-7
	ol- 61a-9
	ķ.-ım 10a-9, 76b-12, 135b-2
	ķ.-ı 41a-4, 178a-8
ķarart-	karartmak
	ķ.-ur 84b-4
ķardaş	kardeş, bkzkarındaş
	ķ. likāsı 170a-5
	ķ.-ım 38a-6, 84a-13, 170a-2
	ķ.-larım 118b-7
	ķ.-larımğa 38a-10-12
	ķ.-larınğnıng ħakkı 38b-1
	ķ.-ların 160b-12
ķarğa	karga kuşu
	ķ. 128a-8, 151a-5
	ķ. diğ 97a-1, 102a-12
ķarğa-	ilenmek, hor görmek
	ķ. ! 185b-10-10
ķārger (f)	iş yapan, işçi
	ķ. 49a-4
ķarı	yaşlı, ihtiyar
	(mekr-i ķ.) 179b-8
	ķ.-nınğ yüzi 184a-7
ķarılık	yaşlılık
	ķ. vaktı 18a-6, 81a-10
	ķ.-da 183b-8
	(bu ķ.-da) 84a-12
	(ol ķ.-dın) 184a-1

karındaş	kardeş, bk.kardaş (barça k.-ım) 110b-7 k.-ın 122a-8 k.-ığa 151b-12 k.-lar 18a-12,140a-2 (barça k.-larım) 81a-9
karīb (a)	yakın k. bol- 22a-8
karķur	taklidi kelime k. 58b-1
Kārmān (y.a)	Türkistan'da bir ırmak K. 42b-3
karmaş-	uzaklaşmak,aralaşmak k.-ıp 18b-5
Karşı (y.a)	Semerkand'ın güney-batısında bir şehir K. 153b-3 K. çöli 20a-5 K. Hazār ili 155a-1 K.-ning haşem-nişini dig 154a-2
kaşd (a)	kasıt,niyet k.-ı düzd-i cān "can hırsızının niyeti" 42a-2 k.-ı cān "can kastı" 118a-2 k.-ını 191b-5
kaşr (a)	köşk,saray k.-ı devlet "devlet köşkü" 152b-5 k.-ıngda 133a-8
kaş	kaş k. 56b-3,152b-9,153a-2 k.-dur 55b-2 bol- 68b-3 it- 187b-4 ol- 100a-6 k.yası bile 85a-3 k.-nı 68b-9 k.-dın 177a-4 k.-ım 104a-9

- ḳ.-iñg 9b-5,22a-1,22b-7,30a-5,33b-1,34a-6,
 47b-1,93b-1,117a-11,141a-4,169b-10
 -iñgning hayāli 171b-3
 -iñgni 29a-12,107b-1
 -iñga 155a-1
 -iñgga 86b-2
 -iñgka 107b-3
 -iñgla saçlarıñg 39a-11
 ḳ.-ı 25b-7,43b-4,54a-1,55b-4,63b-8,64a-8,
 80a-4,166a-10,173b-6,182b-10
 ḳ.-iñiñg üsti 54b-4
 mihrābı 84b-3
 karası 154a-10
 yayı 157b-6
 ḳ.-ını 80a-7,158b-13
 ḳ.-indın 158b-1
 ḳ.-ların 64a-11
 ḳ.-largā 55b-5
 ḳ.-larıñg 8b-7,22b-8,49a-12,70b-4,83b-13,
 169a-3,173a-2
 ḳ.-larıñgning hasreti 149a-11
 okı 86b-5
 ḳ.-ları 151a-12
 ḳ.-ların 14a-4
 ḳ.-larıñiñg yaşı 67b-3
 kaş kat,huzur
 ḳ.-ıgā 81a-13
 ḳ.-ıda 19b-3,73a-10,80a-1,107b-5,160a-5
 ḳ.-ında 23a-7,126b-12
 kāşāne (f) köşk
 ḳ.-miz 61b-3
 Kaşgar (y.a) Kaşgar
 (büt-i Ḳ.) 60a-3
 kat kat,yan,huzur
 ḳ.-ımda 33b-8
 ḳ.-ıda 127a-10
 ḳ.-indın 154b-3

kat-	katmak, ilâve etmek k.-ma 117b-11
katâr (a)	katar k. 100b-4, 122a-12 k.-min 100b-3 k.-a 100b-4
kâtil (a)	kâtil (zehr-i k.) 59a-12
katla	kere, kez k. 65a-9 (yüz k.) 34a-18
katlan-	katlanmak, dayanmak k.-mas 65b-13
katre (a)	damla k. 2b-12, 156b-2 k. birle 22b-12 k. iken 52b-2 k.-i endiş "katre düşünce" 57b-6 katre 135a-10, 154a-11, 158b-10 k.-ni 52b-1 -din 178a-12
kav-	kovmak k.-sun 63b-1 k.-ar-min 116b-4 k.-ar 2b-6, 59b-13 k.-sa 63b-1 k.-up-min 12a-5
kavğa	savaş k.-nınğ ortası 189a-4
kavl (a)	söz k.-i 54b-8 k.-inçe 187b-12
kavla-	kovmak, kovalamak k.-dınğ 30a-8 k.-r-sin 44a-2

	k. -r 43b-7
	k. -ğaydur-min 139a-13
	k. -p 51a-3
	k. -ban 83b-1
	k. -mak 53b-5
kayd (a)	zincir, pıranga, bağ
	k. -ı riya "riya bağı" 106b-8
kayda	nereye, nerede
	k. 2b-5, 4a-8, 9b-7, 10b-9, 19b-2, 30a-12, 31b-12, 42b-2, 42b-8, 48b-12, 61a-5, 62b-13, 69b-3, 70a-11, 93b-12, 113a-12, 114a-1-2, 128b-7, 132a-4, 146a-12, 148b-7, 151b-13-13, 170a-11, 184b-4, 185b-7-13
	k. -sin 136a-2-3-5-7-9-11-13, 136b-2
	k. -dur 35b-12, 41a-8-9-11-13, 41b-2-4-6-8, 128a-3, 129a-1, 161b-3, 170a-8, 172b-4
kaydan	nereden, bk. kaydın
	k. 100b-10
kaydın	nereden, bk. kaydan
	k. 101a-10, 101b-3-3
kayğu	kaygı
	k. 84a-5, 151b-10
	k. -nı 183b-8
	k. -sıdın 43b-13
	k. -luk irdi 83a-6
kaygur-	kaygılanmak
	k. -dı 118a-13
	-mağıl! 17b-5, 18b-1
kayıt-	(geri) dönmek, bk. kayt-
	k. -mas 63a-11
kaymak	kaymak
	k. içinde 11b-4
kayna-	kaynamak
	k. -ğan 53a-4
kayra	tekrar
	k. 20a-4, 152a-2

kaýsı	hangi, hangisi k. 7a-9-13, 15b-8, 22a-7, 56a-5, 59a-6, 61a-9-10, 92b-12, 97a-9, 100b-11, 118a-4, 134b-4-10, 136b- 12-13, 137a-1-2-3-4-5-6, 140b-5, 152b-10, 175a- 10 k.-sı 59a-6, 185a-13
kaýt-	(geri) dönmek, bk.kayıt- k.-ayın! 3b-7
kaýu	hangi k. 142a-9
kaẓā (a)	kaza, kader k. 166a-12
kāzib (a)	yalancı (yār-i k.) 137a-5
kebāb (a)	kebab k. 23a-3 k. birle 177a-11 k. it- 32b-8 kıl- 16a-4 k.-i 177a-11 k.-in 79a-7
keçek	ördeğin kanadında, kuyruğunda bulunan genç tüyler k.-ler 56b-13
keder (a)	tasa, keder k. kıl- 58b-6
kef (f)	köpük k.-i deryā "derya köpüğü" 177b-5
kefen (a)	kefen k. 120b-6 k.-din 120b-6
kehrābe (f)	kehribar, bk.kehrübā k.-dür 53a-2
kehrübā (f)	kehribar, bk.kehrābe k. 128a-5

- kelām (a) söz, kelâm
 k.-ı faşîh "doğru ve anlaşılır söz" 29a-9
 (ehl-i k.) 96b-11
 (hoş k.) 102a-11
 k.-ı(iy.) 15b-8,19a-10
- Kelīm (a) Hz.Mûsâ'nın ünvânı
 K.-niñg yolu 19b-11
- kem (f) kötü, değersiz
 k. zebân 136b-6
 (ne k.-dür-min) 124b-6
 k.-i kem küm bol- 107a-4
- kemâl (a) olgunluk, erginlik, kemâl
 k. yüzi 37a-1
 k.-de 51a-6-8
 k.-i nefis "olgun nefis" 178a-4
 k.-iñg 13b-3
 k.-i 5b-7
 k.-inde 178a-3
 k.-indin 124b-11,138b-4
- kemān (f) yay
 k. okı 161b-2
- kemend (f) kement
 k.-ini 36b-11
- kemer (f) kemer
 k. bol- 64a-9,173a-2
- kemer-bend (f) kemer bağı
 k.-im 54a-2
- kemer-beste(f) kemer bağlamış, mec.hazır
 k.-m 106b-4
- kem küm derme çatma mânâsına taklidî kelime
 kem-i k. bol- 107a-4
- Kemrūd (y.a) Türkistan'da bir nehir
 K. 53a-7

Ken'ân (y.a)	Filistin; burada Hz.Yûsuf mânâsına kullanılmış (Yûsuf-ı K.) 9a-8
kenâr (f)	kıyı,kenâr, bkz.kenâre. k. 32a-11,98b-8,145b-7 k.-ı(iy.) 178a-12 k̇.-ın 105b-6 k̇.-ıdın 32a-12
kenâre (f)	kıyı,kenâr, bk.kenâr k. kıl- 98a-13
kendü	kendi,kendisi, krş.öz (bir k.) 142b-13
kerâmât (a)	kerâmetler k. 62a-10 -ımız 62b-2
kerb (a)	tasa,kaygı k. 20b-1 k. kıl- 20a-13
kerem (a)	cömertlik,ihsan,kerem k. birle 58b-6 bol- 54a-7 kıl- 11b-7,113a-5 k.-din 3a-6,175b-7 k.-i(iy.) 84b-10
kerîm (a)	cömert,kerem sâhibi k. 187a-2 (ay k.) 186b-10 (ol k.) 3b-9 k.-i zü'l-celâl "ululuk ve cömertlik sâhibi olan Allah" 3b-1
kerkür	nakkârenin çıkardığı ses k. kıl- 58a-3
kesb (a)	çalışıp kazanma k. kıl- 126b-6 k.-i 'ilm "ilim sâhibi olma" 20b-7 ('ilm ü k.) 120b-11 k.-ide 126b-6

keṣṭī (f)	gemi k.-sin 130b-13 k.-de 20b-2
kevdenī (f)	ahmaklık k. 190a-5 k.-dür 57b-8
kevkeb (a)	yıldız k. 9b-6 k.-i ṭāli' "tâlih yıldızı" 44a-3 k.-i 147b-3
kevkeb-efṣan(f)	yıldız saçan k. 13a-5
kevn (a)	varlık,kâinat k. ü mekân 143a-7,161b-3-4
Kevser (a)	Cennette bir havuzun adı,bu havuzun suyu k. 59b-12,169a-1 (ḥavz-ı k.-dür) 39a-7 k.-i a'lā "yüce kevser" 71b-7 (ḥavz-ı k.-din) 27b-2 k.-i(iy.) 7b-5,172b-13
key	çok k. 108a-3,191b-9
keyfiyyet (a)	nitelik,hâl,keyfiyet k. bile 74b-3
k'eyle-(ki eyle-) eylemek	k.-di 162a-4
Keyvân (f)	ülker yıldızı K.31b-7 (bālā-yı K.) 36b-2 (meclis-i K.) 14b-5 (ṭurra-i K.) 42a-6
ḳıbāb (a)	gökyüzü ḳ.-a 100b-6
ḳıbāl (a)	ön,karşı ḳ.-ide 192a-5

kıbel (a)	yan,yön k. kıl- 142a-10
kible (a)	kible k.-i cān "can kiblesi" 9b-5 k.-i devlet "devlet kiblesi" 34a-11
kıç	kıç k.-ı(iy.) 117b-1
kıl	kıl,tüy k. 59a-1,182a-6 k. için 86b-2 k.-nı 182a-9 k.-ın 116a-9 k.-ça 176a-13
kıl-	yapmak,etmek,kılmak k.-ay! 42b-4,153a-1,174a-6 k.-ayın! 127b-8,130a-12,150a-7,176a-4,177a-2 k. ! 2b-1,3a-5,3b-3,3,8b-3,13a-5,13b-3,17b-6, 22a-12,32a-1,47a-7,56a-13,78a-5,89b-7,92a- 2-3-5-7-9-11,94a-1,95b-4-5-7-9-11-13,96a- 2-5,97b-11-12,98a-1-3-5-7-9-11-13,98b-1-3- 5-7-9-11-13,101a-4,108b-7,113a-5,117a-13, 128a-7-7,132a-10,146b-13,148a-9-12,150a-6, 153a-1,159a-6,162a-5,169a-8-12,174b-10,177- b-6,179a-1,186a-10,186b-11,187a-2,187b-12, 188a-5,6,188b-5,189a-2,189b-13,191b-2-13 k.-gıl! 10b-4,11b-7,16b-6,20a-13,27b-8,40b-1, 49b-12,52a-7,56b-2,58a-8,68b-2,76b-3,90a- 4,93b-4,94b-13,120a-12,127b-7,130a-4,138a- 7,143b-9,148a-8,158b-4,160b-1,175b-12,186b- 10-13,188a-7,188b-4-13,189b-8 k.-sun! 80a-3,89a-11,119a-6,151a-2,170a-4,172b-5 k.-ing! 133a-13,167a-2 k.-ingiz 59a-13,117a-4,190b-11 k.-dım 5a-7,15b-7,18a-8,28a-1-2-4-6-8-8-10, 30b-13,44b-4,50a-4-4,64a-11,81b-5,89a-8, 101b-10,112a-2,114a-6,126b-6,128b-8,129b-8, 131b-3,142a-5,153a-1,158b-5,169b-6,173b-8, 180a-7,187b-6,189a-4-5

- k.-ḋiṅg 2b-11, 3a-11, 7a-4, 36a-8, 52a-7, 83b-6,
85b-1, 86a-8, 89b-6, 106b-7, 117b-8, 130a-7,
146b-8, 147b-1, 156a-8, 174b-10, 189b-7
- k.-ḋi 2a-4, 3b-8, 4a-3-4, 5b-12, 7b-9, 10b-2,
11a-7, 11b-10, 15a-6, 16a-3-4-9, 21b-12, 23a-
2, 28b-10, 29b-2, 37b-7-12, 38a-10, 41b-3, 61a-
10, 61b-6, 65a-1-13, 65b-4, 70b-9, 71b-12, 73b-
12, 79b-4, 83a-4, 83b-5, 86b-11, 87a-10, 90b-6,
92b-1-4-8, 102a-12, 104b-4, 108b-2, 122b-13,
125a-9, 132a-7, 133a-12, 136a-12, 137b-13, 142a-
10, 146b-1, 148a-6, 149a-7-11-12, 149b-13, 150b-
6, 151b-13, 152a-11, 157b-8-13, 158a-7-12, 158b-
13, 159a-12, 162a-6, 164a-10, 172b-11, 173a-6-
10, 174a-4-5, 176a-3, 176b-12, 178a-8-10-13,
178b-3-8, 183b-10
- k.-ḋuḡ 46b-4, 168a-3, 179a-12, 186b-3, 187a-2
- k.-ṁiṣam 33b-10
- k.-ṁiṣ 10a-3-12, 110a-2
- k.-iḡ-min 146b-8
- k.-iḡ-sin 3a-4, 169b-4
- k.-ur-min 7a-12, 15b-11, 46b-13, 187b-2
- k.-ur-sin 2b-1-13, 12a-13, 13b-2, 17a-7, 79a-11,
85b-10, 94b-6, 102b-3, 108b-7-9, 129a-13, 131a-
10, 169b-2, 173b-4, 179a-5
- k.-ur 3b-5-13, 4b-11-12, 20b-10, 21a-7-11, 26a-2,
33a-1, 35b-12, 39b-8-9-10-11-13, 40a-2-4, 46b-
11, 47b-6-7-9-10-11-12-13, 48a-2-12, 54a-8, 54b-
2, 55a-4-8-10, 55b-13-13, 56a-2-2-4-6-8, 73a-6,
77b-13, 81b-3, 85a-8, 85b-4, 108a-12, 108b-4-4-11,
109b-12, 129a-7, 138a-3-8, 141a-12, 146a-8-13,
146b-12, 151a-9, 157b-2, 160a-2, 160b-4, 161b-4,
167a-6-10-11-11, 168a-1-8, 168b-8-10-12-13,
176a-9, 177a-5-9, 179a-9, 179b-9-10, 183b-2, 187a-6
- k.-a-sin 98b-4
- k.-a 58a-6
- k.-ḡay-min 116b-11
- k.-ḡa-min 114b-4-5-7-9-11-13, 115a-2-4
- k.-ḡay-sin 148b-5

- k̇.-ğ̇a-sin 165a-3
 k̇.-ğ̇ay 16b-13,17a-4,45a-5-11,74a-2,77b-8,
 80a-4,112b-13,170a-10,183a-3
 k̇.-ğ̇um 81b-10
 k̇.-ğ̇umdur 33b-12,173b-5
 k̇.-ğ̇usıdur 77a-13
 k̇.-adur 42b-10-11-13,43a-2-4-6-8-10,58a-3-7,
 121b-5,168b-11,176a-8-10
 k̇.-ayurdur 179a-8
 k̇.-sam 13b-6,25b-7,42a-5,47b-10,65b-9,78b-4,
 97b-4,150b-7,162b-3
 k̇.-saṅg 6b-9,11b-3,29a-3,39b-3,50b-10,51b-3-
 5,56a-6,118a-1,148b-10,167b-2-2-3,177a-11,
 188a-2
 k̇.-sa 9a-1,14a-4,19a-6-8,22a-11,28b-1,40a-7,
 42a-10,50b-8-12,51a-11,58b-6,66a-1,77b-1,
 80b-11,81b-1,87a-4-12,89a-11,90b-4,107b-5,
 108a-2,129a-8,129b-3,150b-12,151a-1,154b-
 11,160a-6,164b-7,167b-10,168a-4-4,171b-5,
 173b-9,180a-9,184a-7,185b-8,187b-10,180
 k̇.-sak 14b-12,25a-2-12,48b-10
 k̇.-salar 14b-10,71b-10
 k̇.-dıysa 22b-7,107a-9
 k̇.-ur irdiṅg 25b-11
 k̇.-ur irdi 59b-9,85b-12,150a-1
 bolsa 65b-2
 k̇.-ğ̇ay irdi 154a-8
 k̇.-ğ̇ay idi 74a-3-6
 k̇.-ğ̇ay bolar 145a-9
 k̇.-sam irdi 154b-5
 k̇.-sa irdi 154a-7
 k̇.-sadı(k̇.sa idi) 41a-10
 k̇.-a 132a-3,141b-6,154a-6
 k̇.-a bilgey 22b-12,120a-2
 bilmey 96b-10
 kör 143b-4
 k̇.-ıp 6a-8,7a-8,29b-13,49a-9,50b-8,54a-7,68a-
 9,71b-1,86a-11,93a-3,94a-11,94b-1,117b-2,

- 122a-9,127b-6-6-9-10-10-11,143a-9,153b-12,
157a-13,160a-13,170b-13,173a-11,185a-3,186b-5
k̇.-ıptur 6a-5,17b-5,90b-10,115b-1,178a-10
k̇.-ıp turur 78b-13
k̇.-ıban 93a-4,110a-7,143b-12,157a-2,188a-10
k̇.-ğalı 19a-4-5,169b-11,170b-13,171b-1,174b-12
k̇.-ğuçı 34a-1,62a-4,118a-3,170a-9,175b-4-7
-ğuçınıñ 64b-12 (k̇.-fehmi)
k̇.-ğaç 33a-9
k̇.-ğan 7b-12,110b-8,131b-11,150a-11,151b-5,
154a-10,166b-8,167a-4,168a-2-4
k̇.-ğanım 68a-10
k̇.-ğanı 25a-7
k̇.-ğanlar 155a-13
k̇.-urda 54b-5
k̇.-urğa 90b-7,178b-5
k̇.-mışıñgdın 175b-10
k̇.-maq 30b-4,59a-2,83b-4,138a-4
(k̇.-mağıñg) 88a-11,120b-3
k̇.-maqda 135a-6
k̇.-maqqa 8a-6
k̇.-maq kirek 4a-1
k̇.-ma ! 23b-1,62a-1,68a-13,70a-2,117a-6,118b-
11,119b-7-7,119a-13,160a-10
k̇.-mağıl ! 13b-1,80a-11,90a-7,97a-2
k̇.-masun ! 97a-7
k̇.-mañg ! 102a-11
k̇.-mañgız ! 61a-8
k̇.-madım 102b-3
k̇.-madıñg 41a-3,123b-1
k̇.-madı 7b-6,29b-4,129a-6,132b-1,137a-2,179a-7
k̇.-madılar 131b-4
k̇.-mamış 4a-9,97a-8,108b-13
k̇.-man 13a-9
k̇.-mas 3b-13,16b-9,31b-2,41b-1,46a-13,61a-11,
101a-1,104b-2,107b-3,110b-1,116b-7,170a-10,
171b-7
k̇.-mas mu 141a-4

	k̇.-mağay 68b-1,80b-12,133b-6
	k̇.-masa 22a-1,80a-7,87a-4,183a-1
	k̇.-mas irdi 30b-2
	k̇.-mağay idi 58a-4
	k̇.-may 84a-12,167a-13,180a-9
	k̇.-may durur 139b-3
	turur 159a-5
	k̇.-mayın 179a-12
	k̇.-mağan 4a-2,191a-12
	k̇.-masğa 167b-5
k̇ılıç	kılıç
	k̇. 114a-4
	k̇.-nı 15a-12
	k̇.-ım 166b-5
	k̇.-ıngnıng heybeti 7a-6
	k̇.-ı 119b-12,167a-6
	k̇.-ını al- 69a-11
	k̇.-ındın helāk bol- 175b-8
Kılıç (y.a)	Türkistan'da bir yer adı ;metinde Şeyh Burhaned- din Kılıç'a kinaye K.175a-10
k̇ılkan	kalkan
	k̇. 150a-5
k̇ına-	eziyet,cefa etmek
	k̇. 10b-8
k̇ırān (a)	gezegenlerden ikisinin bir burçta birleşmesi
	k̇. 192a-3
	k̇.-ı Müşteri "Venüsle Müşterinin aynı burçta birbirine yaklaşması" 189a-12
	k̇.-ıdın 189b-2
k̇ır-	kırmak,yok etmek
	k̇.-mış-sin 183a-10
k̇ırdur-	kırdırmak,kahrip ettirmek
	k̇.-dı 80b-6
k̇ırıl-	kırılmak,yok edilmek
	k̇.-dı 186b-7

kıskā	kısa k. 128a-7 k.-dur 184a-1
kısmet (a)	kısmet k. it- 178b-12
kıssa (a)	hikâye, kıssa k.-i her aşığıñg "her aşığın kıssası" 72a-10 k.-i fışk "aşk hikâyesi" 72a-8, 176b-8 k.-i şevk "şevk kıssası" 44a-12 k.-nı 62a-1 k.-sını 133b-1
kıssa-güyān (f)	hikâye söyleyenler, masal anlatanlar k. sözleri 72a-9
kış	kış k. 37b-8, 102a-12, 151b-3, 155b-10, 182b-8 k.-ım 103b-9
kışla-	kışlamak, kışı geçirmek k.-p tur- 12a-2
kışlak	kışlak, kışın barınılan yer k. içinde 11b-12
kıvan-	güvenmek, öğrenmek k.-mağ 76b-8
kıya	hırçın, sert k. bağ- 129b-13
kıyāmāt (a)	kıyâmetler k. kılur irdiñg 25b-11
kıyâmet (a)	kıyâmet k. 6b-7, 169a-1 k.-ğa tigü 114b-13
kıyat	bir Özbek boyunun adı, çekik göz için kullanılan sıfat k. 47b-1, 153b-13
kıymet (a)	değer, kıymet k.-i(iy.) 171b-5

	ķ.-in 44b-2,56a-7-8,145b-7
ķız	ķız ķ.-ını 122b-9-10
ķızıl	ķızıl,ķırmızı (aķ u ķ.) 96a-3-6 ķ. brk 15a-10,83a-5-13 gl 71a-11 ķan 17b-10 ķ. taĝ 71a-6 yķt 129b-6,130a-2 yz 172b-8 ķ. bol- 92a-13 ķıl- 87a-10 (ķıp ķ.altun) 71a-5 (ķıp ķ.mey) 106a-9
ķızıl-Su (y.a)	Trkistan'da bir nehir ķ. tig 52b-12
ķi (f)	ķi (edat), ķrř.ķim ķ. 3a-7,8a-12,9a-9,10a-1,11a-4,12b-13,13a-3, 14a-12,15b-2,20b-5,26b-9,11,27a-2,28b-6, 29a-8,32a-2-9,33a-4,34a-9,34b-3-9-11,35a- 2-4,35b-10,36a-7-13,37b-6,38a-3,38b-13, 40a-8-11,42b-10,43a-3-5-10,44b-3,45a-5,48b- 5,50a-3,54a-7,55b-7,56b-3,57b-2,58a-6,62a- 6-7-13,62b-12,64a-2,65b-12,66a-2,67b-6, 69a-4,70b-12,71a-1-8,71b-12,72a-11,72b-12, 73a-5-12,75b-4,78a-2,80b-1,83b-13,85b-1-8- 10,88a-1,88b-13,89a-4,90b-6-10,91a-1,100a- 6,102a-8,102b-4,108b-1,109a-9-13,109b-6, 115a-6,115b-6,116b-1,117a-13,121a-2,123b- 7,125b-8,128b-9-11,133b-12,134b-3-12,135a- 4,136b-12,137a-1-2-4-5,138a-6-8-10-11, 138b-2,139a-7-11,141b-4,142b-6,143a-7,143b- 2,145b-8-12,146a-11,146b-2,147a-4-7,148b- 2-4,150a-8-9,151a-12,153a-2-6,155b-2,158a- 4,160b-8,161b-1-3-11-13,162a-5-6-11,162b- 3-4-6-8,164b-7-10,165a-9-11-13,165b-2-4-6,

- 166b-4,169a-12-13,169b-3,170a-1-6-9-11,
 172a-12,172b-1,173a-11,174a-5,176a-2-13,
 177a-2-3-4,178a-4,182b-7,183a-7,183b-4-
 13,185a-4,185b-5,186b-7,187b-6-8,189a-9,
 190b-4-9-12,191ä-2,192a-11,
 (anca k.) 87a-5
 (andağ k.) 63a-9-11,100a-5,106b-3,158b-10
 (andağ k.) 22b-10,38b-9,73b-6,177a-5
 (ay k.) 2b-10,87b-9,88a-2,94a-10,94b-1,130b-
 6,175b-4
 (bu k.) 29a-1,90b-3-4
 (her k.) 14b-12,21a-10,40b-7,64b-9,72b-5,73b-
 9,138a-3,155a-12,180a-8
 (her kim k.) 14a-11,53a-6,63b-13,70b-2,73b-13,
 74a-1,82a-1,182b-5,183a-6
 (her ne k.) 56b-6
 (her kimde k.) 58b-5
 (her nice k.) 84b-8,182a-9
 (hergiz k.) 109a-8
 (imdi k.) 170a-11,174a-3,191b-7
 (kim k.) 26a-9,44b-2,52b-7-8,81b-3,172b-5
 (kimin k.) 162a-1
 (min k.) 21b-7,62a-12,68a-10,117b-12,121a-3,
 159b-10
 (ne k.) 188a-12
 (niçe k.) 73a-3
 (nidür k.) 165b-8
 (niteg k.) 73a-8-10
 (ol k.) 15a-6,31b-1-2,40a-13,46a-12-13,72b-
 8,74a-5,66a-2,170a-10-10
 (oldur k.) 18b-11
 (ol ok k.) 83b-12
 (sin k.) 17a-1,52b-4
 (tâ k.) 37b-12,108a-6
 (uşbu k.) 93b-10
 (uşol k.) 177b-14
 (veh k.) 27a-6,36a-7,41b-12,44b-4,84a-6,145b-
 3,149a-12,149b-10,159b-6,165b-12,172b-9,
 175b-8

- kibi gibi, krş.bigin,diq,tig
k.(yalın isimlerden sonra) 29a-4,37b-9,39b-11,57b-4,74a-2,76b-11,80b-1,83b-10,85a-2,88b-5,94a-10,133a-9,149a-6,160a-12,164a-12,165b-1,166a-9,182a-2
k.-dür 172b-8
(anınġ k.) 182a-2
(kāddinġ k.) 63b-7
(min k.) 14a-11
(sin k.) 38b-8,64b-1,148b-1,172b-7
(yüzünġ k.) 63b-6,76a-1
- kibr (a) kibir
k. 51b-7,88a-13
- kiç geç,aġır
(kolı k.) 185b-13
k. bol- 185b-13
- kiç- geçmek
k.!186a-1-2
k.kiç!27b-7-9
k.-kin!127a-4
k.-eli!48b-12
k.-inġiz!59a-7
k.-ti 41a-3,94a-9,125b-8,151a-3,160b-3,178b-1
k.-er 52a-10,52b-8,58b-6,65b-2,183b-5,187a-4-6
k.-edür 103b-9,145b-3
k.-ip 20b-8,58b-1,109b-3,110b-6,133b-5
k.-iptür 102a-8,128b-11
k.-iben 20b-3,55a-3,105b-9,107a-8,114b-7,143b-4
k.-kenler 64a-3
k.-er 14b-12-13,52b-8,122a-6
k.-megil!123a-5
k.-mes 31b-1,46a-12
k.-meyin 136b-9
k.-megen 59a-8
- kiçe gece,geceleyin
k. 64a-7,65b-3,118a-10,137b-6,177a-3
k. kündüz 20a-12,80b-4,108a-11,122a-2,172b-1
k.vü kündüz 121a-5,139b-4
(bir k.) 190b-4

- (bu k.) 156b-3
 (ol k.) 50a-8
 (her k.) 13b-9,17a-10,22b-11,31a-4,35a-8,
 35b-3,44b-1,46a-2,61a-7,94a-4,94b-3,
 105a-10,115b-10,118a-12,118b-1-3-5,124a-
 13,128b-10,135b-2-6-10,136a-5-6-8,136b-1,
 143b-9,145b-2,161b-8,173a-4
 k.-dür 26b-1
 -din 36a-11
 k.-si 85b-10,148a-10,149a-3,156b-8,157a-3
 k.-sidür 74b-2
 k.-sinde 6a-12
 k.-ler 13a-6-7,53a-3,54a-6,55b-9,104a-6-12,
 107b-10,112a-3,115b-1,118a-11,121a-6,142b-3,
 185a-9
 k.-lerde 131b-13
 kiçür- geçirmek
 k.-gil! 116b-13
 k.-di 123a-9
 k.-üp 154a-3
 k̄il (a) söz,dedikodu
 k̄. ü k̄āl 102a-4
 kil- gelmek
 k.! 11b-7-11,25b-8,32b-4,34b-10,48b-9-13,52a-
 13,55a-4-6-11,55a-13,56b-10,57a-3,92b-10,
 94b-12,98a-5,113b-8,121b-2,145a-8,146b-10-11,
 148a-13,151a-8,169a-12
 k.-gil! 70a-5,175a-2,176a-11,192a-1
 k.-sün! 102a-13
 k.-inġiz! 81b-11
 k.-dim 121b-10,133a-13
 k.-diġ 9b-7,79a-12
 k.-di 11a-4,62b-4,87b-7,94b-5,103b-12,104b-8,
 148b-12-13,149a-7-9-10-13,149b-6-7-9,151b-12,
 152a-2,170b-3-7-10,174b-13,180a-1
 k.-mişem 135b-11
 k.-ip-biz 94b-10

k.-ür 19b-13,45b-9-13,48a-8,54a-9,85b-11,
 88a-2,128b-3
 k.-gey 47a-8,101b-1
 k.-e-min 182b-7
 k.-edür-min 184b-13,185a-1
 k.-edür 180a-4
 k.-se 31b-6,63a-11,78b-5-9,81a-5,89a-10,112b-
 5,114b-4-6,124b-13,126a-1,133a-5,135a-10,136b-
 7,137b-2,150a-13,166a-2,167b-9,171a-12,174b-
 13,183b-1,184a-3
 k.-diñg irse 88a-9
 k.-di irse 132a-9
 k.-ür ise 183b-5
 k.-ür bolsa 39b-12
 k.-ip 4b-7,28b-13,89a-9,101b-3,141a-1,152a-8,
 153b-3,154b-4,169b-7,178b-11,183b-11,189b-5
 k.-iptür 101a-10
 k.-ip turur 50a-3,124b-13
 k.-ip turganda 183a-13
 k.-iben 127a-6,142a-9
 k.-geli 171b-3,191b-7
 k.-gen 7a-11
 k.-geniñg 170b-8
 k.-ür 44b-4,152a-10
 k.-güçe 9b-11
 k.-iñim 103b-7
 k.-mesün! 158a-1
 k.-medi 44b-6,81a-13,124b-11,136a-7
 k.-mes 53b-9,122a-4,159b-9
 k.-mese 169b-7

kim

kim (zampir)

k. 3b-5,4b-3-9-10,5a-8,16a-3,21a-3,26a-9,29a-
 6,38b-8-12,43a-8,43b-4-4, 44b-2,52b-3-7-8,53a
 1,65a-2,70b-7,71a-9,77b-13,80a-8,81b-3,83a-
 5-8,101b-7,105b-6,110b-10-10,119b-8,129a-7,
 129b-3-9-12,158a-10,161a-8,161b-4-11,166b-10,
 167b-7,172a-11,172b-5,184b-2,189a-6

(her k.) 14a-11,14b-6,15b-6,33b-6,40b-2,
45a-4,53a-6,53b-6,62a-13,63b-13,70b-2,
73b-13,74a-1,75b-2,81b-8-10,82a-1,130b-
7,136b-6,159a-3,161a-4,167a-4,182b-5,183a-
3,191a-8

k.-dür 113b-1,178b-9

irür 28b-2,96a-3

turur 4b-5

k.-ing 162a-1

-üng 25a-10,26a-7

k.-i 43a-8

k.-ge 33b-7,42a-10,137b-4,168a-2

k.-e 161b-6

(her k.-de) 58b-5

k.-din 96a-6

kim

ki (edat), krş. ki

k. 3a-12-136b-3,7a-11,7b-8,9a-11,9b-5-8,10a-
8-12,12a-13,12b-9,14a-5-7,14b-1-5,15b-9,
16b-13,17a-8,18a-6,18b-8,19b-3-7-13,20b-1,
21a-5-12,22a-1-5,22b-4-12,23a-3-3,25a-10,26a-
7,27a-12,31a-8,31b-9-11,32a-1-7,33b-4-11-13,
34b-2,37a-8,38b-7-9,39a-3,40b-9,41a-10,41b-
3,42b-5,43a-1,43b-5,44a-4-7,45b-9,46a-6,47b-
4,48a-9,49b-6,50a-1,51b-9-11,56b-5,58b-8-9,
59a-10,61b-9,63b-5,65a-6-11-12,65b-2,66a-4,
67b-4,68b-12,69b-8,70a-4-8,70b-7,71a-10,75b-
9,76a-4,78b-1,78b-8,79a-10,79a-12,79b-5-8,
80a-1-12,80b-6-12,81a-8-10,81b-12-13,82a-5,
83a-13,83b-11,84a-2,84b-2,85a-11,85b-10-11-12,
86a-1,86b-3-8,96a-3-7,96b-5,100a-3,101a-4,
101b-9,102a-1-2-3-4-11,106b-9,107a-7,108b-
12,110a-6,112b-13,115a-9-11,115b-2,116a-4,
116b-9-11,117a-2,118b-8,120a-13,122b-12,123a-
7,123b-7-11,125a-4,125b-6-11-11-12,126a-4,
130b-2,131b-11,132a-6,132b-2,133a-9,133b-12,
134b-9,136a-3-5-10,137a-6-9,137b-1-2-13,139a-
13,139b-5-9,142a-9,143a-8,145a-1-9,145a-11,
146b-7,148b-5,149b-12,150a-1-5-6-10-12-13,

150b-1,151a-13,151b-6-8,152b-11-12,153a-1-12,154b-3,155a-4-7,155b-6,156a-2-3-4-6,156b-11,158a-4,158b-2-12-13,159b-1,160a-8-10,162a-13,164a-13,165a-2,166a-4-8,167a-13,169a-8,169b-2,170a-1-13,171a-1-2-3-8-10,171b-7,172a-11,13,172b-5,173a-4,173b-11,175a-9-13,176a-6,176b-6-10,178b-3,179a-13,179b-6,180a-3-5,183b-1-2,184a-1,185b-1-4,186a-13,187a-13,187b-2-4-4-4-13,190a-11,191a-10-12,191b-9,192a-8

(andağ k.) 28b-12

(çün k.) 64b-4

(kaçan k.) 55b-6,80a-7,121a-4,133a-5

(kayda k.) 42b-8

(kirek k.) 162b-2,167b-2

(ne k.) 184b-5

(niçe k.) 14b-2,65b-5-9,71b-8-10,84a-4,154a-9,160b-11,167b-6,176b-11,191a-8

kilk (f)

kamış kalem

k.-i şun^c "yazı kalemi" 68b-9

kiltür-

getirmek, krş.kitür-

k.!23a-7,31a-10,46a-8,79b-2,106b-12,112a-12,

128a-12,147a-3,155b-12,157a-8,161a-3,

169a-10,189a-12

k.-gil!114b-2,151b-4

k.-düm 5a-3

k.-di 180a-2

k.-diler 28b-13

k.-ür 182b-5

k.-señg 185b-2

k.-üp 49a-10

kimse

kimse

k. 3a-12,15b-12,27b-5,32a-9,133b-6,162a-6,182a-2

kimyā (a)

kimya, iksir

k. 5b-8,48a-5

k.-i 1ışk "aşk kimyası" 43a-3

k. kıl- 47b-10

kināyet (a)	kināye k. 25b-2
kīne (f)	kin k. 86b-5,88a-13,167a-11 k.bağla- 191a-12
kiñg	geniş,bol k.imes 33b-8
kir-	girmek k.! 98a-13 k.-iñgiz!84b-1 k.-di 14a-11,156b-3,186b-5 k.-ip-min 114a-3 k.-er müsiz 50a-2 k.-gey 177b-6 k.-sem 147b-13 k.-se 53a-6 k.-dise (kirdi ise) 83a-5 k.-iben 165a-4 k.-geli 16a-10 k.-mes 53a-5,68b-11,102b-10 k.-mese 81b-10,130b-7
kirām (a)	cömertlikler k.-in 7a-9
kirdeş	bir avluda beraber oturan komşu k.-im 84a-2
kird-gār (f)	Allah k. 32a-9,133a-1
kird-gārā (f)	ey Allah k. 3a-7,32a-10
kirek	gerek k. 162b-2,167b-2-7 (-mağ,-mek k.) 4a-1-2,19a-7-9,22a-3,44a-6,53b-1,88a-9-10-12,88b-1-3-5-7-9 k.-dür 29b-6,105b-8 k.-tür 13a-7,189a-1,190b-7

	k. turur 138a-4,141b-4 k. bol- 58a-6 k.-mes 43b-11,136b-4
kiriş	kiriş k. 73a-2
kirişme (f)	naz,cilve k. 29a-10,36a-1,56b-4,67b-9,148b-6 k.kıl- 151a-1 k.-nġ 117a-13,141a-3 k.-si 26b-10,153b-13 k.-lerġa 137a-3
kirpik	kirpik, krş.kirpük k. 161b-1
kirpük	kirpik, krş.kirpik k. 68b-3,77a-4 k.-im 152b-12 k.-imdin (kirpügimdin) 113b-13 k.-inġ (kirpüginġ) 49b-2,118a-2 k.-ünġdür (kirpügünġdür) 83b-12 k.-inġninġ okları (kirpügünġninġ) 157b-10 k.-inġdin (kirpüginġdin) 169b-10 k.-i (kirpügi) 68a-13,68b-2,68b-2 k.-ininġ bir ġayāli (kirpügininġ) 59a-5 k.-lerimni 29b-1 k.-lerinġ 70b-4 k.-leri 53a-11 k.-lerin 59b-6 k.-lerindin 67b-12
kis-	kesmek k.-ey! 128a-2 k. !188a-5 k.-gil!186a-9 k.-di 191a-4 k.-ti 187a-1 k.-ip 141a-8
kış (f)	samur k. 55b-13,169a-4

kişi

kişi

k. 19a-6, 21b-5, 28a-13, 36b-1, 38a-8, 45a-10,
64b-7-8, 65b-2, 65b-13, 66a-2-4, 70b-8, 72b-13,
74a-8, 87b-13, 88b-5, 105b-8, 109b-6, 113a-7,
116a-9, 123b-10, 128b-5, 135a-9, 138a-6, 161a-
5-6, 161b-7, 172a-5, 172b-5, 176b-8, 177b-12,
178a-2-4, 179b-5, 182a-5-8, 182b-10, 185a-4-
6, 187a-4, 188a-5, 191a-10, 191b-5

(her k.) 7a-1, 18b-8, 19a-8, 31a-9, 33b-11, 38b-
12, 42a-12, 44a-9, 46a-7, 52a-9, 56a-7-8, 61b-1,
69b-5, 78b-7, 101a-1, 161a-12

(hergis k.) 88a-12, 113a-12, 136b-9, 137a-10

(hiç k.) 160b-9, 169b-7, 182a-1, 191a-12

(ol k.) 65b-3, 167a-5

k.-dür 120b-5

k.-niñ 14b-11, 21b-6, 55a-5, 76a-4, 151b-8, 187b-6,
192a-3

k.-ni 88a-7, 179a-11

k.-ge 21a-13, 29b-6, 38a-6, 38b-2, 48a-4-5, 93b-9,
130b-9, 162b-7, 167a-9, 168a-7, 175a-3, 183b-2

k.-de 136b-8

k.-din 152a-10

k.-ler 45a-8, 70b-9, 177b-1, 182a-9

Kışmir (y.a)

Keşmir; Hindistan'ın kuzeyindeki dağlık bölge

K.-niñ ili 26b-10

K.-ni otı 121a-12

kişver (f)

memleket, ülke

k. 169b-3

k.-ni 33b-8

k.-de 59b-9

k.-indin 15a-11, 151a-11

kit-

gitmek

k.-tim 47a-1

k.-di 186a-2

k.-ti 151b-10

k.-miş 72b-13

k.-er 3b-11, 30a-5-11, 36b-10, 38a-9, 55b-3-11,
183b-1

	k.-er mü 62b-11
	k.-kesin 127a-7-11
	k.-se 42a-12,167b-9-9
	k.-ip 21a-6,124b-12,154a-12,154b-1,155b-10 bar- 170b-2-10
	k.-iben 124b-4
	k.-keli 154b-3,186a-4
	k.-mesün! 9b-13
	k.-medi 41a-11,42b-4,84b-6,191a-8
	k.-mes 42b-6,63a-10
kitāb (a)	kitap
	k.-ı ma'şiyet "günah kitabı" 143b-10
	k.-a 100b-8
	k.-ıñg 185b-13
kiter-	gidermek
	k.! 188a-2,189a-9-10,189b-1,190a-10
	k.-gil! 98b-1
	k.-ür-min 188a-12
	k.-ür 50b-13
	k.-se 190a-9
	k.-ip 105a-2,188a-13,189b-5
kitür-	getirmek
	k. 20a-4-10,62b-4,79a-9,145b-11,146a-5, 158b-8,160a-9,160a-13,160b-5,169a-10-13
	k.-di 177a-1
kivür-	sokmak,yerleştirmek
	k.-me 98b-2
kiy-	giymek
	k.-di 174b-7
	k.-gen 143b-1
	k.-megiñg 77a-4
kiyik	geyik
	k. 37b-11,184b-2
kiz-	gezmek,dolaşmak
	k.-dim 14a-13,44b-11
	k.-er-min 76b-11

	k.-er-sin 96b-2
	k.-ip 25b-13,109a-8,141b-11
	k.-er irse 96a-13
kizle-	gizlemek,saklamak
	k.! 131a-18
	k.-gil! 73a-11,88a-6
	k.-dim 100a-2
	k.-ding 11b-5,15b-4,136a-13
	k.-di 41a-9,165b-9
	k.-r-min 73a-3
	k.-r-sin 21b-3,169a-7,186a-9
	k.-r 109b-10
	k.-yür 166b-9
	k.-gey 73a-7
	k.-r irdim 11a-5,61b-5,86a-12,94b-3,131b-1, 149a-5,149b-12,157b-12
	k. alma- 90b-9
	k.-y al- 107b-13,167b-12
	k.-p 141a-3,169a-3
	k.-ben 67b-2
	k.-megil! 129a-2
	k.-mey 33a-8
kizlen-	gizlenmek,saklanmak
	k.-iptür 13a-12
	k.-iben 68a-2,76b-5
	k.-gen 83b-5
kizlet-	gizletmek,saklatmak
	k.-ip 21a-2
kizli	gizli
	k. ise 19a-13
	k. bol- 96a-10
k'o	ki o
	k. 74a-4
ko-	koymak, krş.koy-
	k.-manğız! 61a-6,184a-6-7
koçkar	koç
	ķ.-min (sürüg ķ.) 100b-6

kol	1. el k̇.-uñgı boynuma hamāyil k̇ılğil 94b-13 k̇.-ı kiç 185b-13 k̇.-ıda 187a-5 k̇.-ıdın 186a-2
	2. taraf (sol k̇.-nıñg namāz-güzār yigitleri) 50a-7
	3. yamaç, vâdi k̇.-ı kiç-186a-1
	4. asker (töker-sin k̇. k̇anı) 184b-7
kol-	istemek, dilemek k̇.! 10b-10 k̇.-mas irdim 152b-1
koldaş	arkadaş, yoldaş k̇.-ım 104a-7, 104a-13
koldur-	istetmek k̇.-u ! 185b-10
kon-	konmak k̇.-du 142b-4 k̇.-up 46b-11, 142b-8 k̇.-ğan 153a-7 k̇.-almas (k̇ona almas) 119a-4
kop-	kalkmak k̇.-gıll! 4a-12
kopuz	kopuz k̇. 164b-13 k̇. çal- 57a-7 k̇.-ın 87b-9
kork-	korkmak k̇.-ar-min 18a-2 k̇.-ram 31b-9, 62a-2, 131a-13, 134b-13 k̇.-adur 74a-11 k̇.-up 76-12 k̇.-uban 161a-9 k̇.-ma !129b-2

	ķ.-madı 8b-7
	ķ.-mağay 138a-6
	ķ.-may 40a-4
ķoş-	katmak
	ķ.-uñgu!190a-10
	ķ.-ar-min 188a-13
ķoş-	ķoşmak
	ķ.-ar 185a-6
ķoşķoş	ķift, ķifte
	ķ. ķaşıñğ 9b-5
ķoy	ķoyun
	ķ. 76b-6
ķoy-	ķoymak, bırakmak
	ķ.!141b-3,165a-12,190a-6
	ķ.-gı1!170a-11,187a-13
	ķ.-sun!56b-13
	ķ.-dum 106a-7,152b-13
	ķ.-dı 73b-5,152b-10,170b-4
	ķ.-duķ 83a-10
	ķ.-ar-min 152b-13
	ķ.-arlar 3a-9-10
	ķ.-sam 157a-3
	ķ.-up 127a-1
	ķ.-uban 186a-9,188a-7
	ķ.-ğaç 176a-10
	ķ.-ma! 155a-3,165a-12
	ķ.-mağı1!10b-9
	ķ.-mañğ!81b-7
	ķ.-madı 83b-4,129b-11,171b-6
	ķ.-mas 170a-1,18b- 4,182b-4
	ķ.-mañğız!188b-6
	ķ.-masa 107b-1
	ķ.-mas ise 125b-10
	ķ.-mağan 155a-2
	ķ.-may 192a-8
ķoyu	aşağı
	ķ. 190a-11

köger-	gögermek, yeşermek k.-di 149b-10 k.-ür 23a-12
kögerçin	güvercin k.-de 143a-5
kögrek	ciğer k.-imni 132b-6
kögüs	gögüs k.-ge 165a-1 k.-üm (kögsüm) 19a-4, 53a-10, 90b-6, 152a-8 k.-ümning (kögsümning) 169a-4 k.-me (kögsüme) 150a-4 k.-si (kögsi) 48a-8 k.-sige (kögsige) 92a-3 k.-sidin (kögsidin) 168a-4
köhne (f)	köhne, eski k. cān 26a-1, 114b-7
kök	gök, gökyüzü k. 7b-7, 161b-12 k.-ni 174a-3 k.-ke 42a-7, 55b-9, 87b-1, 108a-7, 133a-11 k.-de 157b-8 k.-din 103a-13 k.-tin 38a-2
kök	kök, asıl (Çingiz k.-idin) 121a-3
Kökçe-Su (y.a)	Ceyhun nehrinin iki büyük kolundan biri K. 53b-3
Kök-Sarây	Semer kand'daki dört katlı büyük köşk K. 49b-9 K.-ıda 49a-9
köl	göl k.-i 186a-2
kölege	gölge k. kıl- 150a-11

kön-

yola gelmek,düzelmek

k.-medi 77a-10

k.-meseler 116b-4

könğül

gönül

k. 5b-3,8a-13,10a-10,12a-12,12b-1,16b-10,19b-10,21a-2-5,26a-6,26b-3,27b-4,31a-4-8,31b-8,33a-11,35b-2,37a-10,41b-1,46a-2-6,47a-4,47b-6,48b-8,49a-13,49b-12,52a-13,56b-4,61b-3-11,64b-8,65a-8-12,68a-13,70a-6,73b-12,77a-5,77b-11,78b-3-6,79b-9,83b-8,84a-2,85b-12,87b-11,96a-9,97a-13,98b-2-11,103a-4-8,103b-8-12-13,106a-1,108b-2,109a-10,110b-4,112a-4,114a-7,115b-10,116b-7,119a-3,120a-1-6-12,123a-4,125b-6-10,126b-4,129a-4-9,129b-1-7-11,131b-10,132a-7,132b-9,134a-11,136b-12,137a-4,139a-10,148b-3-5,149b-1,156b-13,160a-12,168a-7,169b-10,170a-5,172a-1-9,177a-1

k. turur 50b-13

k.-ning taŋğı 51a-3

şehri 89a-8

közğüsü 97a-4

micmeri 128b-9

bülbüli 175a-1

k.-nünğ bülbüli 12b-11

nāle-i zārı 55b-9

cevheri 65a-3

kuşı 93b-8

kuvveti 101b-6

k.-ni 12a-1,28b-1,29a-11,62b-8,65b-4,79a-10,102a-9,103a-3-8-9,134b-6,136b-13,148a-11,150b-6,178a-8

k.-ge 9a-7-11,36a-9,101b-1,104b-2,161b-5

k.-de 8a-5,12a-11,13b-5,21b-3,22a-7-13,25b-6,51a-1,63a-8,63b-1,73a-3,90b-9,101b-12,103b-2,104b-7,132a-5,171b-11,172a-2

k.-deki 8b-2

k.-din 42b-4-6,61a-2,63a-10,84b-6,103a-5

- k.-üm (könglüm) 8b-7,12a-10,13b-4,19b-6,21a-1-1,22b-1,29a-12,30b-5,33b-13,34a-6,35a-7-13,37b-9-13,43b-1,47b-1,53a-4,54b-2,57a-13,59a-3,64b-7-10,69b-2-4,70b-5,77b-5,84a-3,89b-11,90a-6,101b-13,115b-4,117a-12,117b-1,121a-11,121b-2,123b-12,126a-1,127b-10,130a-11,134b-3,135b-9,137b-3,138b-13,141a-3,149a-1,2-3-13-13,149b-12,150a-12,152a-10,156b-9,157b-11,162a-3,165a-8,168b-3,171b-3,173b-8,174a-11,176a-5,176b-11,182b-4,183b-10,186a-12
- k.-üm irür 90a-12,176b-7
- k.-üm turur 171a-8
- k.-ümning ivi 94a-10,104b-4
közi 180a-5
kušı 132b-4
sultānı 153b-6
- k.-ümnüng (könglümününg) arzusu 44b-7
- k.-ümüng (könglümününg) āramı 78a-12
arası 191a-10
- k.-ümni (könglümni) 34b-1,39b-11,58b-7,85a-8-13,85b-4,86a-8,97b-1,115b-9,125b-11,154a-2,156a-9-13,157a-1,158b-11,170b-4,176a-9,185a-3
- k.-ümi (könglümi) 68b-8,113a-3,134a-1,162a-4,164a-13
- k.-üme (könglüme) 9b-7,10a-6,13b-6,17b-4,22b-9-10,39b-8,61a-1-3,70a-5,77a-3,79a-4,108b-1,112b-5,115a-8,128b-3,134a-3,152a-1,161b-1,165b-1,165b-10,176b-4
- k.-ümga (könglümga) 35a-12
- k.-ümge (könglümge) 20b-12,54b-6,78b-5,171a-12,173a-13
- k.-ümde (könglümde) 58b-6,97b-3,130a-7-8-9,172a-10
- k.-ümdeki (könglümdeki) 156b-12
- k.-ününg (könglününg) 15b-1,38a-6,55b-10,98b-10,117b-1,131b-7,137a-12,158b-7,179b-7,191a-12
- k.-ünge (könglünge) 3b-3,8a-1
(büstān-ı k.) 78b-9,120b-6,123b-6,141a-6

- k.-üñgde (köñglüñgde) 185a-12
k.-i (köñgli) 54b-13,70b-9,89a-7,108a-4,119a-1,119b-1,121b-7-8,151b-8,152a-7,152b-6,154b-9,161b-13,180a-12,188a-6
k.-ini (köñglini) 39a-3,48a-5-12,83a-7,87a-3,174a-1
k.-in (köñglin) 83b-6
k.-ige (köñglige) 149b-4,178b-1
k.-ide (köñglide) 23a-2,25a-11,39a-4,57a-8,58b-2,63a-5,105a-1,143a-12,168b-13,177a-5
k.-inde (köñglinde) 141a-10
k.-idin (köñglidin) 88b-3
k.-ümüz (köñglümüz) 160b-10-13,166a-5
k.-ümüz (köñglümüz) 130b-13
k.-ümüzde (köñglümüzde) 131a-2
k.-lerdür 171a-4
k.-lerge 26a-12
- köp çok
k. 7b-1-11,13a-2,13b-6,18a-10,18b-1,19b-3,26b-6,62a-12,70a-11,78a-5,80b-12,81b-6,82a-2,83b-2,84a-12,84b-12,87b-4,101a-9,128a-5,131a-5,135b-5,147b-13,148a-2,153b-2,184a-1,6,186a-7,189b-9
k. bol- 108b-3
k. turur 97a-3,122a-1,160b-10-11
tür 41b-5,122a-5,123b-10,147b-9,148b-6
idi 129b-4,191a-4
irür 169b-13
k.-din 50a-13
k.-rek 139a-7
- köprük- çoğalmak, bir araya gelmek
k.-ip 188b-6
- köptür- kabartmak (sineğin ısırması)
k.-di 118a-9
k.-se 68a-7
- köprü köprü, krş.köprüğ
k. 177a-4
k.-din 177a-4

köprüg

köprü, krş.köprü

k. bol- 96b-8

kör-

görmek

k.-ey! 93b-10,174b-4

k. ! 5a-5,22a-9,26a-1,42b-10,55a-2-3-4-6-7-9-11-13,57b-3,62a-11,67b-6,69a-4,71a-1,85a-11,90b-6,100a-6,115a-13,116b-1,119a-2,137b-1,142b-6,143b-4,146b-2,170a-13,172a-12,173b-11,185a-6-6

k.-gil! 48b-1,55b-13,76b-9,87a-10,141b-6,143a-7,153a-12

k.-üñg! 9a-12,62b-2,65b-5,102a-12,156a-4,162a-10,184a-7

k.-üñgüz! 9a-8,164b-10

k.-düm 11a-8,11b-1,32a-12,39a-8,44b-12-13,46b-13,56a-10,59a-3,94a-7,110a-3,116b-8,124b-5,137a-5;159a-1,170b-1,171a-12,180a-6-7,188b-11,192a-11

k.-di 136b-12,138a-6,140a-3,145a-1,170b-8,180a-8,187a-1

k.-düñgüz 157b-8

k.-diler 22b-3

k.-er-min 28a-12,46b-6,103a-6,106a-9,116a-6,121b-12,140a-1,148b-2,158b-13

k.-er-sin 96a-7

k.-er 38b-13,146a-12,172b-5

k.-ersiz 183b-13,184a-1

k.-gey-min 29a-1,173a-11

k.-ge-sin 52b-1

k.-gey 137a-6

k.-gey mü ikin 140a-4

k.-gey-biz 162b-6

k.-edür-min 109a-5

k.-sem 13b-11,22b-13,40a-8,42a-3,43b-5,58b-9,63a-6,93b-6,125a-5,126a-12,135b-4,166a-12,174b-1

k.-señg 37a-10,60a-1,96a-11,115a-11,127b-2,187b-8

- k.-se 4a-8,18a-4,44a-9,47b-13,54b-1,56a-4,
59b-7,70b-2,79b-5,161b-5
- k.-sek 159a-11
- k.-er irdi 103a-10
irmiş 65a-5
bolsang 34b-10
bolsa 161a-5
- k.-geydi (<-geydi idi) 20a-10
- k.-e almas 33b-11,151b-8
bilmen 9a-5
- k.-üp 7a-3,7b-7,8b-7,22a-1,37b-6,46b-8,47b-1,
54b-12,61a-5,80b-13,92a-6,103b-4,107b-1-3,
110b-11,114a-2-8,114b-10,128b-1,138b-4,141a-
2,145a-3,147b-4,148b-13,149a-10,149b-7,150a-
6,154a-10-12-12,165a-9,173a-11
- k.-üben 79b-8,80a-7,165a-11
- k.-geli 6b-2,8b-6,17a-11,17b-3,30b-8,49b-3-9,
59a-7,87a-2,112b-8,115b-5,160b-12,183a-1
- k.-mey 12a-6,16b-9,110b-1,142b-10,143a-1-3-4
- k.-meyin 28a-13,143b-6
- k.-geç 14a-8,30a-5,33a-13,41b-11,80a-3-9,87a-
9,103a-7,125a-4,139a-8,173b-7
- k.-gen 59a-4
- k.-gende 86b-9,184b-11
- k.-genim 40b-12
- k.-erde bolsa 90b-2
- k.-mişi 11b-9
- k.-mek 26b-4,116b-10
- k.-mekke 70b-6,109b-3,123b-11
- k.-megil 127b-9
- k.-mesün 181a-4,89a-1,108b-3
- k.-medim 17b-3,59a-3,96b-13,115b-12,132a-13,
139b-10
- k.-medi 42b-12,73a-5,134b-9,145a-11
- k.-men 16a-11,171b-12
- k.-mesem 43a-13,152a-5
- k.-mese 9a-6,88a-12,116b-7,116b-7,161b-5
- k.-megen 59a-4

köre	göre (edat) k. 167b-12
körgüz-	göstermek k.!76b-13 k.-se 150b-13 k.-üp 167b-1
körk	güzellik k.-ü(iy.) 141b-11
körke-bay	güzel,güzellikte zengin (ay k.) 153a-8
körklü	güzel, krş.körklüg k. 17b-3,28a-9,100b-13 k.-ler 117a-12,153b-10 k.-lerning vaşlı 17a-1
körklüg	güzel, krş.körklü k. 56b-8,148b-4
körset-	göstermek k.!89a-13,89b-9,93b-13 k.-ti 19b-11,110a-12 k.-ür-sin 13a-13 k.-ür 6a-10 k.-e-sin 160a-4 k.-se 58b-10,110a-1 k.-tim irse 151b-12 k.-ip 154b-11,170b-13 k.-iben 68a-5 k.-megil!106a-5
körün-	görünmek k.-di 12b-7,94b-4 k.-ür 12b-5,152b-12,153a-2,176b-10 k.-gey 125a-12 k.-gen 9a-4 k.-medi 143b-6 k.-mes 90b-7,176a-13 k.-mestür 129b-12 k.-mek 64b-4

köşk (f)	köşk k. içinde 15a-1
kötel	yedek at k. 97a-3
köter-	kaldırmak, götürmek k.! 84b-2, 89b-8, 160a-12 k.-di 98a-6 k.-ip 79b-1 k.-iben 83b-2 k.-mediler 161b-12 k.-mes 38b-9
kötür-	götürmek, kaldırmak k.! 20a-2 k.-p (kötrüp) 127a-2
kövde	gövde k.-ni 190a-6
köy-	yanmak, yakmak k.-di 23a-3, 97b-9, 136b-1, 167a-5, 161b-11, 183b-10 k.-er 143b-2 k.-sem 90b-3, 145b-5 k.-se 146a-2, 167b-9, 180a-11 k.-üp 19a-2, 47a-2, 152a-2, 154b-1, 159b-8 -üptür 171a-2 k.-mey 19a-2 k.-meyin 69b-2-4 k.-gen 64b-8 k.-güsi 107b-8
köydür-	yakmak, yaktırmak k.-eyin! 171a-5 k. ! 62b-8-9, 143b-11 k.-di 80b-2, 118b-6, 176b-5, 182b-1 k.-ür-sin 26b-5 k.-ür 5a-4, 48b-6 k.-ür irdi 17a-13 k.-gen 47a-13, 143b-5 k.-mek 68a-11, 125a-9 k.-megil! 26b-6

- köykenek atmaca türünden yırtıcı kuş
k. birle 151a-5
- köyük yanmış, harâbe
k.-din 93b-12
- köyür- yanmak, yaktırmak
k.-gil! 107a-12
- köz göz
k. 19b-5, 23a-1, 26b-4, 30b-9, 33b-1, 34a-6, 37b-2, 41b-4, 44a-9, 44b-4, 49b-1-8, 54a-1, 54b-7, 55a-11, 56b-3, 58b-10, 59a-10, 61a-3-3, 64a-11, 68b-3, 86b-12, 90b-5, 93b-1, 100a-2, 102b-10, 107b-1, 125b-3, 137a-6, 147a-5, 150a-7, 152a-13, 155a-1, 169a-2, 169b-10, 171b-3, 182b-4, 184b-1, 186a-12, 187a-10, 189b-13
k. aç- 14a-9, 55a-5
it- 127b-9
k. kararı "mürekkep mânasına" 182b-11
k.-ni 151a-11
k.-i 137a-5
k.-ge 61a-4, 102a-9
il- "göz atmak, bakmak" 13a-10, 42a-4, 90a-11
k.-de 63b-2, 101a-9, 152b-12
k.-din 39b-13, 50b-2, 61a-3-4
k.-üm 8a-6, 13a-5, 29b-1, 33a-9, 34a-9, 35a-11, 37b-13, 39a-13, 41a-12, 41b-3, 47a-5, 52b-12, 53a-8, 94a-9, 102b-12, 104b-12, 105a-7, 108b-2, 116b-10-12, 119b-5, 120a-6, 123a-10, 125a-2, 130a-9, 131a-8, 131b-13, 134b-13, 135a-10, 141a-2, 146a-4, 152a-2, 154b-1, 156b-10, 157b-13, 168a-8, 170b-1, 7, 171b-6, 172a-8, 177a-4, 185a-9
k.-ümniñ cevheri 154b-7
kanlı yaşı 154a-6
merdümi 172a-13
nūrı 125a-6
yaşı 17a-12, 137b-3, 171b-12

- k.-ümni 137a-13,173a-10,191a-6
k.-ümge 10a-8,44b-6,53b-9,63b-4,101b-10,
124b-11,165a-12,174a-4
k.-üme 13a-13,68b-11,77b-6,153a-2,176b-9
k.-ümde 17b-8,39b-12,121a-10,130a-8,146b-7,
171b-11,173b-4-9
k.-ümedür 78b-12
k.-ümdin 84b-7,87a-9,101b-12
k.-üñg 9b-6,26b-10,29a-13,47b-1,49a-13,55a-
12,59b-8,76a-5,79a-1,98b-7,117a-10,121b-
5,129b-13,141a-7,143b-10,146b-9,147a-13,
176a-7,190a-9
k.-üñgdür 39b-1
k.-üñgnüñg fitnesi 53a-1,118a-1
ğamzesi 76a-3
karası 153b-9
nergis kirışmesi 153b-13
şive-i ğamzesi 153b-13,154a-1
yaşı 132a-1
k.-üñgni 17a-1
k.-üñgde 182a-11
k.-üñgdin 7b-2
k.-üñgdendür 47b-2
k.-i 11b-9,37a-11,58b-3,62b-6,67b-3,139a-11,
143a-13,173a-12,182a-8
k.-iniñg dārūsı 48a-1
nūrı 110a-4
sevķı 124a-4
yaşı 192a-9
k.-ini 69a-4,173b-2,180a-5
k.-ige 33b-9,119b-8,129b-12,167a-4,167b-1
k.-inde 96b-7
k.-ünde 88a-11
k.-idedür 173b-12
k.-idin 5a-10,146b-3,168a-5
k.-içe 185a-6
k.-lerin 54b-1
k.-leridin 146a-8

- k.-lerindin 54b-6
k.-lerim 7a-10,44b-5,49b-5,73b-2,89b-12,
148b-8,149b-3,152a-13,154b-11,156b-8
Ceyhūnı 53a-7,135b-7
deryāsı 67b-11,104a-8
iri 67b-5
yaşı 18a-9,152a-8
k.-lerimning yaşı 17a-11,41a-13,92b-8,101b-
11,123b-5,127a-9
k.-lerimni 78b-13
k.-lerimge 135b-3,169a-5
k.-lerimdin 148b-9
k.-lering 83b-4,84a-4-6,102b-10,103a-3
dürdānesi 166a-13
k.-leringning üsti 159a-11
k.-leringni otları 8b-8
k.-leringdin 27b-13,79a-3-4,102b-13
k.-leringden 30a-4
k.-leri 9a-10,53a-11,59b-6,64a-5,122a-4,
173b-5
- közü ayna
k. 14a-9,40a-6,43b-10
k. turur 104a-1
k.-nüng cevheri 64b-4
k.-ge 40a-6
k.-de 14a-8,40a-7
k.-sin 43b-9
k.-sine 97a-4
k.-side 145a-1
- közle- (yol) gözlemek
k.-gil! 41a-2
k.-r 141a-5
k.-p 153b-10
- kubbe (a) kubbe
k. kıl- 188a-6
- küçe (f) küçük sokak
k.-ning yüzi 154a-4

- kudret (a) kudret, varlık
 (h̄āme-i k̄.) 27a-9
 k̄.-ininġ cüzv̄isi 2a-2
 evveli 6a-7
 k̄.-idür 4a-10
 k̄.-in 122b-13
 k̄.-inden 4a-9
 k̄.-inġni 3a-4
- kufl (a) kilit
 k̄. 191b-9
 k̄.-ını 56a-12
- kūh (f) daġ
 k. 92a-13, 156a-2
 k.-ı Tūr "Tur daġı" 7b-10
- kuku guguk kuşu
 k̄. 143a-2
 (na^fra-i k̄. k̄ıl-) 143b-12
- kul köle, kul
 k̄. 12a-7, 184a-12, 184b-7-8-8, 187b-8
 k̄.-min 138a-1
 k̄. durur 33b-6
 k̄.-dur 7b-3
 k̄. bol- 93a-11, 109a-5
 (bi-ism-i k̄.) 190b-3
 k̄.-nınġ h̄āli 114b-6
 söz̄ü 125b-1
 k̄.-ġa 175b-7
 k̄.-unġa 18a-7
 k̄.-ı 81a-4
 k̄.-lar 53b-4-5, 185b-10
 k̄.-larınġ 175b-4-6
- kulak kulak
 k̄. 79a-10, 116a-11
 tut- "alâkalı ol-" 186a-10
 k̄.-ġa 63a-2
 k̄.-ını (kulaġını) 137b-6
 k̄.-ların 74b-1, 141a-7

ķulķul (a)	(su,ŗarap) testisinin ıkardığı ses ķ. 161a-2 ķ. ķıl- 185b-8 ķ.-ıdın 146b-6
ķulluk	kulluk,kölelik ķ. 3b-5 ķ. ķıl- 4a-2,162b-3 ķ.-umda 33b-7 ķ.-ın 4a-1
ķulzüm (a)	deniz ķ. mevci 43a-9
ķuma	kuma ķ.-ngız 184a-6
ķumaŗ (a)	kumaŗ ķ.-larım 154a-8
ķunduz (y.a)	ķunduz Şehri ķ. 53b-4 ķ.-ġa 120a-3
ķunduz	ķunduz (derisi değerli bir hayvan) ķ. 55b-13 ķ. bigin 53a-11
ķur-	ķurmak ķ.-up 141a-4 ķ.-uptur 191b-4 ķ.-mak 59a-11
ķur'an (a)	ķur'ân-ı Kerim ķ. bile 4b-11 ķ.-da 57b-11
ķurb (a)	(Allah'a) yakın olma,yakınlık ķ.-nı 158a-13
ķurbân (a)	ķurban ķ. 169a-4 ķ. kanı 34a-8 ķ.-dur 8b-8,34a-7 ķ. bol- 47b-2,63b-8 ķıl- 114b-5 ol- 63b-9

	k̇.-ğa 141a-4
k̇urgan	hisar, kale k̇.-ğa 186b-5
k̇urş (a)	görülen yuvarlak ve düz yüz, küre k̇.-ur- 7b-9 k̇.-ı şark "doğunun görünen yüzü" 160a-8 (semâ'-ı k̇. birle) 164b-12 (şekker-i k̇.) 168b-10
k̇ursak	kursak k̇.-ına 2b-12
kuru	kuru k̇. 68a-12
kuru-	kurumak k̇.-dum 11a-2 k̇.-p 23a-13, 46b-12 k̇.-ğan 23a-12, 138a-10
kuruğ	kuru (etkisi ve sonucu olmayan) k̇. da'vâ 25b-9 k̇. söz 141b-3
kurut-	kurutmak k̇.-madı 141a-9
kūs (f)	kös, büyük davul k. 92a-5 k̇.-ı bulut "şimşek sesi" 132a-5 k̇.-ın 36b-6, 48b-10
kusūr (a)	1. kusur, eksiklik k̇. 31b-1, 38b-13, 46a-12, 191a-2 k̇. irür 110b-8 2. köşkler (hūr u k̇.) 7b-8, 39a-2, 160b-11 (cılve-i hūr u k̇.kıl-) 71b-10
kuş	kuş k̇. 75b-4, 142b-4 k̇.-dur 105a-8

- ḳ.-ı 18b-6,43b-1,78b-3,88a-1,92a-9,92b-10,
 93b-8,129a-9,139a-10,160b-2,179b-1,185a-10
 ḳ.-ın 49a-13,54b-2,55b-10,58b-8,121a-11,134a-
 11,185a-3
 ḳ.-ını 48a-13,132b-4,183a-7
 ḳ.-ına 54a-13,119a-3
 ḳ.-dın 142b-4
 ḳ.-lar 167a-7,184a-6
 ḳ.-larğa 187b-10
 ḳ.-ları 46b-10
 ḳ.-larıdın 78b-3
- ḳüşe (f) köşe, bucak
 ḳ.-i meyhâne "meyhâne köşesi" 40a-12
 ḳ.-de 49a-5,147a-11
- ḳūt (a) gıda, yiyecek
 ḳūt-ı cān "can gıdası" 136b-7
- ḳut- yurt tutmak, yerleşmek, durmak
 ḳ.-uptur 185b-11
- ḳutkar- kurtarmak
 ḳ. 115a-1
- ḳutul- kurtulmak
 ḳ.-ğay 45a-8
 ḳ.-mas 183b-4
 ḳ.-masdur 19b-7
- kuvvet (a) kuvvet, güç
 ḳ. 170a-3
 ḳ.-i (iy.) 101b-6
- ḳūy (f) köy, sevgilinin mahallesi, sokağı
 ḳ. 61a-13,134b-9,154a-4
 ḳ.-ı harābāt "meyhâne sokağı" 62a-6
 ḳ.-ı p̣īr-i muğān "meyhânenin sokağı" 141b-7
 ḳ.-ı Semerkand "Semerkand sokağı" 160b-11
 ḳ.-ı zenāhdān "çene çukuru" 22b-9
 ḳ.-unğ tozu 156b-4
 ḳ.-nı 110a-6
 ḳ.-deki 45a-8

	k.-dın 159b-13,183b-11
	k.-um 110b-5
	(ser-i k.-um) 110a-6
	k.-uñg 34a-10,49b-6,157a-3
	k.-iñge 173a-11
	k.-uñgdin 34a-8,116a-4
	k.-in 65a-12
	k.-ini 65a-9
	k.-ige 80a-10,92a-9,134b-10
	k.-ine 103b-10
	k.-ide 17a-4,52b-4,62a-8,75b-4,80a-8,90b-11-12
	k.-inde 17b-11,21a-6,38b-11,64a-12,79b-11,109b-3,117a-2,121a-6,134a-13,134b-5,135a-3,138a-11,152b-13
	k.-indin 30b-13,49b-7,61a-6
ķuyak	cenkte giyilen elbise,zırh
	ķ. 77a-4
ķuyaş	güneş
	ķ. 55b-4,68b-9,103b-1
	ķ. bol- 19b-8
	ķ.-ning yüzi 150a-8
	tâbı 180a-11
	ķ.-nı 116b-10
	ķ.-ğa 59a-10
	ķ.-ıdın 105a-13
ķuyruk	ķuyruk
	ķ.-ını 188b-6
ķuzgun	ķuzgun
	ķ. 151a-5
ķüçlet-	güçlendirmek
	ķ.-ip 58a-12
ķüd̄üret (a)	ķaygı,üzüntü
	ķ. 125b-11
ķüf	ķüf
	ķ. 36b-8

küffār (a)	kâfirler k. 128a-1-2 k.-lar 30a-7
küfr (a)	küfür, krş.küfür k. 5a-4,6b-2,7a-5,14a-2,30a-7,48b-11 k.-i zülf "zülfün karalığı" 37a-2 k.-i (yük.) 128a-1
küfür (< a.küfr)	küfür, krş.küfr k.-din 113b-4
kükü	güvercin sesi k. 143a-6
kül	kül k. 102b-5 k. meñgiz 183b-13 k.-in 16a-2
kül-	gülmek k.-mesün! 178a-6 k.-meñgiz! 61b-1,184a-1 k.-er 42a-12 k.-sem 54b-7 k.-se 145a-3 k.-e küle 18a-4 k.-üp 19a-11 k.-mey 19a-11
külbe (f)	kulübe k.-i hammār "şarapçı kulübesi, meyhâne" 14a-11
küldür-	güldürmek k.-ey 174a-13
külgü	gülüş, gülme, krş.kültkü k.-side 145a-4
külhan (f)	külhan, hamam ocağı k. 12b-5 k. imestür 127b-7 turur 18b-12 durur 177a-7

- k.-ın 120b-1
k.-ına 179b-1
- küll (a) bütün, hep
(‘akl-ı k.) 40b-2
k.-i bāb "kapıların hepsi" 15b-11
k.-i mevcūd "mevcutların hepsi" 5b-11
- “külli şey’in,(a) her şey
k. mânāsı 72b-7
- kültkü gülüş, gülme, krş. külgü
k. 141b-10
- kün
1. gün
(bir k.) 39a-2, 133b-9, 136a-3, 170a-10, 174a-10,
177a-8, 179b-10
(bir niçe k.) 51a-7-8, 173a-5
(bu k.) 44b-7
(her k.) 39b-8, 58b-10, 100a-3
(niçe k.) 11a-5, 94a-6-7, 125b-8
(şu k.) 186a-13
k.-ini (yaruk k.) 26a-9
k.-ge (kündin k.) 50b-10
k.-din (k. künge) 50b-10
k.-ide (kış k.) 37b-8
k.-ler (hicrān k.) 78b-1
2. gündüz
(tün k.) 85a-10, 110b-11, 127b-9, 138b-8
(tün ü k.) 16a-10, 25a-7, 43a-5, 71b-1, 117b-
3, 120b-10, 131a-1, 142a-2, 153b-10, 156b-12,
162b-3, 165b-10, 178a-9, 178b-5, 182b-11
k.-ge (tün ü k.) 59a-9
3. güneş
k. 16a-12, 30a-4, 58a-8, 135a-2, 190a-13, 192a-3
(ay u k.) 42a-7-8
(ay u k. birle) 77b-5, 79a-5
(ay birle k.) 160a-4
k. ol- 16a-12

- k.-sin 112a-6
k.-din (ay u k.) 101b-8
- Künbez-i Kābūs(y.a) Türkistan'da bir şehir
K. 83a-12
- künde-hūy (f) kötü huylu
k. 191b-9
- kündüz gündüz, krş.kün
k. 74b-2
(uşbu k.) 36a-11
(kiçe k.) 20a-12,108a-11,122a-2,172b-1
(kiçe vü k.) 121a-5,139b-4,190b-4
k.-i (kiçe k.) 80b-4
- küneş güneş
k.-din 26a-8
- kürk kürk
k.-ü (iy.) 141b-12
- küstahlık(küstāh f.) saygısızlık,küstahlık
k. k11- 168a-3

L

lāceverd (a)	lacivert, koyu mavi 1. 141b-13, 154a-5 1. birle 14a-4
lāceverdī (a)	lacivert renkte 1. eyle- 86b-3
laçin	şahin 1.-sin 121a-11
lāde (f)	akılsız, ahmak 1. bol- 157b-4
lāde'ī (f)	bir ahmak 1. 151a-9, 159b-13
lāf (f)	söz, laf 1. kıl- 160a-6 ur- 13a-11, 30b-7, 70a-8 1. -ı 101a-3 1. -ı(iy.) 187b-6 1.-ıdur 97a-9 1.-ını 65b-2
lāfī (f)	övünen, palavracı (zerrāk u 1. eyle-) 125b-13
lāğarī (f)	zayıflık, cılızlık 1. kıl- 179b-10
lahza (a)	an, lahza (bir l.) 82a-3 (her l.) 63a-12, 74a-8, 108a-11, 113b-13, 115a-3, 121b-1 1. lahza 48b-5 1.-da 43a-4(bir l.)
la ^t in (a)	kovulmuş, lanetlenmiş (iblis-i l.) 178a-2
lakab (a)	takma ad, lakap (ism ü l.) 45a-3 1. ur- 20b-4

la'1 (a)

- kırmızı renkte kıymetli bir taş,sevgili-
nin dudağı rengi ile la'le benzetilir
1. 35b-11,164a-7,176b-6
1. ara 129b-6,130a-2
1. ü bal 13a-12
- cevāhir 167b-12
- dür 67b-2,154b-11
- ğamze 130b-2
- mercān 49b-3,104a-11,155a-9,153b-8
- (hāl u l. ile) 182a-12
1. ol- 31b-3,46b-1,172a-3
- 1.-i Bedahşān "Bedahşan lali" 33a-6,53a-2,
168b-12
- 1.-i dilber "dilber dudağı" 27a-6
- 1.-i handān "gülen dudak" 13a-1,36a-11,
156a-9
- 1.-i leb "kırmızı dudak" 17b-4,20b-10,35a-
11,37a-12,46b-7,47a-13,78a-7,106a-9,109a-
1,112b-10,119a-6,142b-5-9,143b-5
- 1.-i mey "şarap renkli,kırmızı dudak"26a-10
- 1.-i mercān "mercan dudak" 100b-10
- 1.-i mey-gün "kırmızı dudak" 124a-4
- 1.-i nāb "kıp kırmızı dudak" 15b-4,39a-1
- 1.-i nāb-ı dilkeş "gönül çekici kıpkırmızı
dudak" 113b-10
- 1.-i sīr-āb "taze,körpe dudak" 88b-11,124a-3
- 1.-i suhanver "düzgün konuşan dudak"39b-3
- 1.-i şeker-bār "tatlı dudak" 114b-2
- 1.-i şīrīn "şirin dudak" 153a-6
- 1.-i yākut "kırmızı yâkut" 8b-5
- (bāde-i l.-ini) 132b-9
- (leb-i l.-inğdin) 57a-10
- (yākut-ı leb-i l.-ing) 40a-1
- 1.-niñ āb-ı zülāli 43b-12
- 1.-din 27a-12
- 1.-inğ 73b-7,78a-4,102b-4-9-13,113a-6,117b-
8,128b-9,130b-1,132b-1,159a-9,159b-6,
185a-9

- 1.-ing̃ bile 113b-12
turur 147a-2
- 1.-ing̃ni 36b-4
- 1.-ing̃e 114b-11
- 1.-ing̃din 57a-10,75b-2,174a-9
- 1.-i 45b-8,125a-8
firākı 164a-6(1.-i meyi) 100a-7
- 1.-ining̃ vasfı 92b-13
- 1.-in 49b-3
- 1.-ine 54b-5,69a-5,114a-6
- 1.-inde 16b-3,86b-11,169a-7
- lālā (a) parlak
(lü'lü'-yi 1.) 39b-4
(lü'lü'-yi 1. bol-) 52b-2
(lü'lü'-yi 1. kıl-) 2b-13
- lāle (f) lale
1. 20a-6,37a-13,47a-4,87a-2,160a-5
1. dig̃ 68b-5,73b-4,149b-13
kibi 39b-11
tig̃ 9b-10,55b-8,87a-9,155a-12
yaŋlıg̃ 134a-3,148b-8,164a-11
vü gül 145b-10
vü gülzār ile 71a-8
vü nesrīn 39b-2
bol- 146b-6
- 1.-i la^f1-i leb "kırmızıllı renkte,dudağı an-
dıran lale" 112b-10
1. bağrı 125a-10
1. başı 37a-6
1. maħallesi 37b-1
- 1.-dür 149b-3
- 1.-ning̃ ħimesi 148b-7
- 1.-ning̃ içi 46b-8
- 1.-ni 13a-10
- 1.-ga 37a-8
- 1.-din 37a-13,71a-10
- 1.-ler 79b-1,107b-4,112b-9,155a-9
(gül ü 1.) 102a-9

lāle-reng (f)	lale renkli,lale renginde olan 1. 79b-7
lāle-ruh (f)	lale yanaklı,lale gibi kırmızı yanaklı (ol 1.) 73b-3 1.-lar 79b-4,96a-11 1.-lar birle 79b-3
lāle-zār (f)	lale bahçesi 1. 37b-5,64b-11,153b-12 1. ol- 151b-4,156a-2,165b-4
lām (a)	Arap alfabesinin "l" harfi; sevgilinin saçının kıvrımları lām harfine benzetilir 1. 35b-8 (dü 1.) 188b-9 1.-ı cān "can çengeli" 112a-11 1.-ı lem lem lüm "lem lüm diye ses çıkaran saç kıvrımı" 107a-6 1.-dın 119a-2
lā-mekān (a)	mekansız,yersiz 1. bol- 136b-10
lāmi' (a)	parlayan,parlak 1.-dür 138b-7
la'net (a)	lanet,beddua 1. 68a-4 1. oku- 38a-11 1.-ler 38a-13
latīf (a)	yumuşak,hoş,Allah'ın adlarındandır 1. 84b-8 (sıfātı 1.) 5b-7
lā'übālī (a)	kayıtsız,saygısız 1. bes turur 44a-7
lāv (f)	çamur 1.-ı leşker "askerin ayağının tozu,çamuru" 10b-5

- lāy (f) tortu
1. 164b-6
- lā-ya^ʿkıl (a) dalgın
1. cl- 100a-7
- lāyık (a) uygun,layık
1. 70a-10,80a-10,114b-8
1. turur 179b-2
1.-dur 177a-2
1. irmes 179b-1
degül 175b-6
1.-nı 190a-10
- lâzım (a) gerek,lâzım
1. 175a-3
- leb (f) dudak
1.-i la^ʿl "kırmızı renkli dudak" 57a-10
1.-i mey "kırmızı dudak,mey renkli dudak"
112b-1
1.-i şîrîn "şirin,tatlı dudak" 94a-12,132b-
11,133a-12,176b-5
(la^ʿl-i l.) 20b-10,37a-12,78a-7,106a-9,119a-6
(la^ʿl-i l.-inden) 17b-4
(la^ʿl-i l.-indin) 46b-7,109a-2
(la^ʿl-i l.-inġ) 142b-9
(la^ʿl-i l.-inġdür)112b-10
(la^ʿl-i l.-inġning çüçüġligi) 142b-5
(la^ʿl-i l.-inġdendür) 47a-13
(la^ʿl-i l.-i turur) 143b-5
(la^ʿl-i l.-ininġ hecri) 35a-11
(yākūt-ı l.-i la^ʿlinġ) 40a-1
1.-imge 136a-2
1.-imde 139a-6
1.-inġ 29a-8,33a-6,39b-4,103a-2,139a-6-8
1.-inġde 142b-6
1.-inġdin 11b-3
1.-i şekker 110b-2
1.-i şîrîn 108b-6

- 1.-i bile 35b-10
- 1.-in 138a-10
 1.-indin 16b-4,49b-5,106a-10,169a-10
 1.-ler 174b-11(gonca 1.)
 (ne 1.-lerdür) 59b-12
 1.-leriñg 11b-10,21b-10,41a-4,169a-1-7,
 172b-13
 1. hokkası 115b-12
 1.-leriñgnin şebnemi 22b-5
 (la*1-i yākūt 1.-leriñgdin) 8b-5
 1.-leri 16b-3,114a-8,153a-5,172a-3
 1.-leriñg balı diğ 41a-8
 1.-lerin 69b-2
 1.-lerige 138a-10
- leb-ā-leb (f) ağzına kadar dolu
 1. cām 26a-13
- leb-teşne (f) susamış
 1. 138b-8
- leçek (f) sırmalı ve mücevherli bir nevi baş örtüsü
 (türlüg 1.-ler) 56b-9
- lem⁴a (a) parıltı,parlayış
 1.-sı 38b-6,59a-10,133b-9
- lem lem lüm saç,sakal gibi şeylerin çıkardığı tasavvur
 edilen ses
 (lām-ı 1.) 107a-6
- lenger (f) gemiyi denizde sabit tutmak için denize atı-
 lan zincir
 1.-in 20b-5
- lengerī (f) lenger,büyük bakır sahan
 1. 179a-7
- leşker (f) asker,ordu
 1. 50a-6,117a-10,171b-13
 (uşbu 1.) 68a-9,118b-3,169b-9
 1.-i İslām "İslām askeri" 15a-10

- (lāv-ı l. himmeti) 10b-5
 l.-ige 80b-9
 l.-de 117a-1
 l.-i(iy.) 126a-1
 l.-in 127b-12,154a-1
- letāfet (a) hoşluk,güzellik
 l. mülkining sāhı 59b-10
 l.-ruhsār "yüz güzelliği" 37a-10
 l.-idin 176b-10
 l.-indin 105a-5
 l.-lık 46b-5
- levh (a) ders tahtası,küçük ders levhası
 l. 86b-7
 l.-i mahfūz "Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha"
 180a-6
 l.-inde 169b-10
- Leylā (k.a) Leylā ile Mecnūn hikāyesinin kadın kahramanı
 krş. Leylī
 L. 43a-2
 L.-ğa 165a-7
- Leyletü'l-Kadri(a) bir Kadir gecesi,Ramazan ayının yirmi yedinci gecesi
 L. tūni 158a-9
- Leylī (k.a) bkz. Leylā
 (hūblar içinde L.) 173b-7
- lezzāt (a) tatlar,lezzetler
 l.-ını 27b-6
- lezzet (a) tat, lezzet
 l.-din 14b-8
 l.-i(iy.) 180a-5
 l.-in 73b-9
- lik (f) lâkin,ancak,fakat
 l. 15a-13,41b-6,44a-6

- likā (a) kavuşma,yüz,çehre
 1.-sı 170a-6
 1.-sındın 170a-5-6
- luṭf (a) güzellik,iyilik,lütuf
 1. ile 170b-3
 u ihsān 3b-12,54a-9,186b-11,187a-2
 kirām 7a-9
 nuşret 175b-9
 1.-dur 89b-5
 1. irür 17b-9
 it- 86a-13,104a-7,166a-10
 kıl- 93b-4,108b-9
 1.-i İlāhī "Allah'ın lütfu" 33b-4
 1.-unġ 3a-2
 1.-unġ birle 2b-12,3a-13
 ile 6a-3
 1.-unġdın 3a-12
 1.-ını 87a-4
 1.-ıdın 9a-11,155b-7,171b-13,183a-13
- luṭf-engīz (f) güzellikler yaratan,neşe saçan
 (deryā-yı l.) 57b-5
- lü³lü³ (a) inci
 1. 143a-4,143b-2-6
 1.-yi lālā "parlak inci" 39b-4,52b-2
 1.-yi lālā kıl- 2b-13
 (ebr-i l.) 155b-11

M

- ma^fāz-allāh (a) Allah korusun,Allah saklasın
m. 39a-9
- madde (a) madde
m.-si 190b-12
- ma^fden (a) maden
m.-i ^fışk "aşk mâdeni" 172b-10
- mağrūr (a) gururlu
m.-sin 106b-5
m.-dur 8a-12
m. ol- 63a-7,152b-4,154b-12
- māh (f) ay,kamer
(ay m.) 89b-8
(dü m.) 188b-9
m.-i cihān "dünyanın ayı, mec.sevgili" 113a-2
m.-i tābān "parlak ay,mec.sevgili" 87b-3,
150a-9,157b-6
m.-i Türkistan "Türkistan ayı" 69b-13
m.-i vefādār "vefalı ay,sevgisinde duran"
176a-11
(seyr-i m.) 179a-5
(tīr-i m.) 160a-7
m. kıl- 4a-4
m.-nı 150b-10
- maḥabbet (a) sevgi,muhabbet
(şevk-ı m.bile) 93b-13
m. kıl- 11a-7
m. kūyi 17a-4
m. otı 153b-4
- maḥal (a) yer,mahal
m. irdi 186a-13
bol- 36b-11
m.-de 50a-6,127a-1,155a-11
- maḥalle (a) mahalle
(lāle m.-side) 37b-1

- mā-hazā (a) o şey ki, bu ki
m. 55b-7
- mā-hazar (a) hazır bulunan (şey)
m.-nı tap- 114b-8
- maḥbūb (a) sevgili, mec. Hz. Muhammed
(Maḥmūd u m. ol turur) 4b-6
m.-ning la'1-i lebi 46b-7
m.-ning maḥabbet otı 153b-4
- maḥfi (a) gizli, saklı
(genc-i m.-ler) 115b-13
- maḥfūz (a) hıfzolunmuş, saklanmış
(nişān-ı levh-i m.) 180a-6
- māhi (a) balık
m. yaŋlıĝ 158b-11
- maḥlaş (a) mahlas, ikinci ad
m.-ınınĝ 152b-6
- Maḥmūd (k.a) Hz. Muhammed'in adlarından biri
(Aḥmed ü M.) 4b-6
- Maḥmūd (k.a) Şiban Han'ın küçük kardeşi Mahmud Sultan
M. 34b-5, 170b-1
M. Bahādır 152a-1
Sultān 166b-1
(şecā'at M.-in kör-) 123b-11
(Buhārā M.-in kör-) 11a-8
M. ḥayāli 9b-13
M.-inĝ hecri 18b-1
- maḥmur (a) sarhoşluĝun verdiĝi sersemlik, mahmur
m.-min 128a-11
m.-dur 158b-7
m. közler 83b-4
- maḥrem (a) mahrem, gizli, sırdaş
m. 169b-6-11-13
m. kıl- 127b-10
m.-i rāz "kendisine sır verilmiş kimse, veli"
161b-13
m. eyle- 88a-7

	m.-ğa 161b-13 m.-i (iy.) 136b-5
maḥrūm (a)	mahrum m. bol- 25a-4 (fāsıķ-ı m. ol-) 159b-11
māh-rūy (f)	ay yüzlü,yüzü ay gibi güzel olan m. 191a-1
maḥşer (a)	maḥşer,kıyamet m.-de 30a-13,104a-4
maḥta-	övmek,methetmek, krş.maḥta- m.-sam 102a-11
māh-tāb (f)	ay ışığı,mehtap m. ol- 61a-7
ma'ḥūd (a)	bilinen,tanıdık m. imes 64b-4-7
maḥv (a)	maḥv,yok (etme veya olma) m. ol- 138b-5
maḥzen (a)	maḥzen m. 12a-12 m.-im 108a-1
maḥzūn (a)	hüzünlü,kaygılı (būlbūl-i m. kıl-) 42b-11 m. ten 104a-10
māi (a)	mavi m.-si 143b-1
maḥām (a)	yer,makam m. 102a-8 m. u 'ibād 29b-6 m.-ğa 18b-7
maḥşad (a)	maksat,gaye (ehl-i cünūnnıḡm.-ı) 40a-12
maḥşūd (a)	kasdolunan,istenilen şey,emel m. 105a-12,148a-7 m. ile 186a-10

- m.-1 irür 160b-2
m. imes 65a-6
m.-1 cānān "cananın emeli" 92a-10
(sebeb-i m.) 51a-10
m.-in 188b-2
- maḳta- ögmek, methetmek, krş.maḳta-
m.-r-sin 43b-9
- māl (a) mal, gelir, para
m. it- 63a-13
(bi-ism-i şem^t-i m.) 191a-13
m.-inḡ 186a-2
m.-1 (iy.) 54b-13, 59b-13
m.-in 167b-13 (ḡalk m.)
m.-iḡa 167a-10
- ma^flūm (a) belli, bilinen
m. imestür 179a-10
- mām mırıldanış ifade eden ses
m.-1 mem mūm 107a-8
- ma^fmūr (a) bayındır, mamur
m. bol- 185b-1
it- 128a-5
kıl- 127b-6
- ma^fnā (a) mânâ
m. 40b-9, 108b-11, 114a-7
(dürr-i m.) 27b-11, 96b-1
(sırr-ı m.) 57b-11
m.-sı 57b-11, 142a-1, 167a-12, 168a-13, 187b-12,
191b-11
m.-sını 72b-7
- mancınıḳ(a <yun.) mancınıḳ
m. birle 167a-3
- mānend (f) benzer, eş
m. eyle- 134b-10
- māni^f (a) engel olan, alıkoyan, engel
m. imes 77a-4
bol- 18b-10
kıl- 146b-8

- mānī-i Allāhu nūr (a) "Allahu nur " ibaresinin mânâsı: ,Nur sūresi, 35. âyet.
m. 38b-7
- Mansūr (k.a) Hallâc-ı Mansur
M. 48a-6
M. bile 119a-9
M.-min 128b-5
M.-ı ġarīb "garip Mansur" 151a-3
M.-ġa 76b-7
- mār (f) 1. yılan
m. 35b-9
m. imiş 72b-2
(tār u m. ol-) 151b-6
m.-ı 176a-9 (turrasınınġ m.)
2. hasta
m. it- 48a-8
- ma'reke (a) savaş meydanı
(ol m.-de) 154a-3
- ma'rifet (a) (tasavvufta) Tanrı'nın birliġini tanıma, bilme zevki
m. deryâsı 32a-12-13, 51a-10
m. vâdisi 52a-3
- mashara (a) maskara, soytarı
m. kıl- 21a-11
- māsivâ'llah (a) Allah'tan başka bütün varlıklar
m. 52b-4, 126a-1
- ma'siyet (a) günah, âsîlik
(kitâb-ı m.) 143b-10
- maşrık (a) doġu
m.-ıdın 172a-1
- ma'suk (a) sevilen, sevilmiş
m. 58b-7, 59b-13, 147b-11
m. arâ 48b-3, 182a-6 ('âşık u m.)
m. tig 143a-5 ('âşık u m.)
m. için 48a-7

- (zūlf-i m.) 25b-6
 m. k̄uyı 49b-7
 vişāli 138b-11
 m.-dın 15b-2,115b-6,159a-3
- māt (f) yenilgi
 m. üçün 187b-2
 m.-ımız 62a-9-13
- maṭla' (a) kaside veya gazelin kâfiyeli olan ilk beyti
 m.-ı bu turur 50a-3
- maṭla'u'l-envār (a) nurların çıkış yeri,kaynağı
 m. irür 22b-4
- Māverāü'n-nehr(y.a) Orta Asya'da Ceyhun'un öte tarafındaki
 mıntıkaya verilen isim
 M. 155b-7
 M. ara 15a-8
 M.-ni 151b-7
 M.-de 150b-1
- māyil (ma'il a.) meyilli,istekli
 m. bol- 95a-2
- mazhar (a) ortaya çıkma yeri,iyi bir şeye erişme,mazhar
 (her m.) 175b-5
 m.-ı ilāhī "Allah'ın lütfuna erişen,mazhar
 olan" 89b-4
 m.-ı Rabbānī "Allah'ın lütfuna erişen" 168a-10
 m.-iñg 2b-10
 m.-ı 51a-11
- meṭāl (a) güç,kuvvet,tâkat
 m. bol- 6b-3
 m.-im 174b-12
- meṭāz (a) hakikatin,gerçeğin zıddı
 m.-ını 62b-9
- meclis (a) toplantı,toplanılan yer,meclis
 m. tüz- 106b-12,132b-7
 m.-i cilve-geri "cilvelilerin,cilve yapanların
 meclisi" 45b-4

- m.-i Keyvān "Ülker yıldızının meclisi,yıldızın doğduğu an" 14b-5
- m.-i meyhāne "meyhane,içki meclisi".62a-7
- m.-i yek-rengī "riyâsızlık,doğruluk meclisi" 168b-11
- (çerāğ-ı m.) 62b-4
- m.-niñ meşşâtası 154a-11
- m.-iñ içinde 148a-9
- m.-ni 59a-11
- m.-de 49a-10,107a-5
- m.-i 154a-13
- m.-iñ zevki 32b-8
- meşşâtası 156a-12
- m.-ide 146a-6,161a-7
- m.-inde 113b-11,114b-12,116a-11,164b-12
- m.-iden 45b-1
- meclis-ārāy (f) meclis süsleyen,hoş-sohbet kimse (uşbu m.) 57a-1
- mecmû'a (a) mecmûa
- m.-i hūbī "güzellik mucmûası" 93b-2
- mecnûn (a) 1. Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı,Mecnun
- M. 165a-7
- M. bigin 35a-7
- bile oturmak 106a-12
- kibi 149a-6
- (Hüssâm u M. birle bol-) 106a-11
- M.-dur 61a-10
- M. bol- 133a-13
- kı1- 43a-2
- M. fesânesi 176b-8
- (Ferhâd u M. kışşası) 133b-1
- M. nevbeti 87b-7
- M.-ğa 100a-8
- M.-dın 154b-2

2. deli, mecnun
 m. 48b-3
 m.-min 100b-3, 119b-2
 (dīvāne vü m.) 45b-3
 m. köngül 21a-5
 m. bol- 75b-8
 kı1- 164b-7
 ol- 117a-6, 168b-13
 m. u mest ol- 173b-7
 (mest ü m. bol-) 40a-13
- mecnūnluk mecnunluk, mecnun olma
 m.-ımnıñ sırrı 35a-12 (mecnūnlugımnıñg)
- Mecnūn-vār (f) Mecnun gibi
 M. söz sözle- 122b-6
- meczūb (a) deli, mecnun
 (dīvāne ve m. bol-) 167b-3
- meded (a) yardım
 m. 4b-2
 m. bol- 85a-6
 kı1- 50b-12, 84a-12
- mededçi yardımcı, yardım edici
 m. 101a-6
 m. kı1- 152a-11
- Medenī (a) Medīneli
 M. 179a-2
- medhūş (a) şaşkın, kendinde olmayan
 m. bol- 58b-9
- Medīne (y.a) Medīne şehri
 M. kişveri 15a-11
- meġāk (f) çukur
 (şikāf u m.) 90b-10
- meger (f) yoksa, meġer, oysa(ki)
 m. 17b-8, 34b-1-1, 38a-2, 40b-12, 43b-5, 47a-11,
 65b-7, 86b-10, 89a-7, 133a-11, 133b-2, 139a-13,
 142b-4, 171b-12

- m. kim 110b-10,125a-4
(yâ m.) 121b-13,159b-4
- meh (f) ay,kamer
(ay m.) 28b-5
m.-i devrân ara "zamanın ayı,güzeli" 112b-1
(gülruh-ı m.-i devrân-sin) 78a-7
m. cemâl 89a-13
m.-ning hayâli 114b-4
- meh-peykerî(f) yüzü ay gibi parlak,güzel olan biri
m. 171b-13
- meh-rüy (f) ay yüzlü güzel
m.-um 109b-10
- meh-simâ (f) ay yüzlü,yüzü ay gibi güzel olan
(dilber-i m.) 58b-10
- meh-tâb (f) ay ışığı,mehtap
m. 158a-9
m.-ida 26b-2
- meh-veş (f) ay gibi, mec.sevgili
m. 33a-10,94b-12,157a-1
(bir m.) 90b-13
(sâkı-yi m.) 115a-10
m.-im 55b-2,104b-4
- mekân (a) yer,mekân
(kevn ü m. "varlık kâinat) 143a-7,161b-4
(kevn ü m.-ge) 161b-3
m.-im 105b-5
m.-ı (iy.) 40b-11
- mekdâv parça,ikiye bölünmüş
m. bol- 142a-10
- mekr (a) hile,düzen
m.-dür 27b-6
m.-i kararı "ihtiyar dünyanın hilesi" 179b-8
m.-ni 179b-5
m.-ne 179b-3
m.-din 30a-2,179b-11

mekrūh (a)	iğrenç m. dünya 6b-8
melāhat (a)	güzellik (hüsn ü m.) 112a-4
melāl (a)	usarıç,bıkkınlık (def ^t -i m. kıl-) 14b-12
melāmāt (a)	azarlamalar,kınamalar m.-1-miz 62a-7
melāret (a)	ayıplama,kınama m.-i 'amm "herkesçe kınanma" 109a-4 m. kuyı 134b-5
melāyik (melā ³ ik a.)	melekler m. 6b-12,47b-13,78b-3,161b-12
melīh (a)	sevimli,şirin güzel (semen- ⁶ izār-ı m.) 29a-11
me ³ men (a)	sığınılacak yer m.-im 108a-5
mem mūm	kâfiye gereği doldurma sözler (mām-ı m.) 107a-8
men ^t (a)	yasak(etme),yasaklama,engel(olma) m. eyle- 92a-6,169a-8 it- 19b-2,30b-10,49b-7,106a-3,113b-1, 114a-10,122b-1,128a-11,138b-10,173b-12, 175a-7 iter bol- 134b-7
menfa ^t at (a)	fayda,yarar m.-1(iy.) 167a-12
meni (a)	bel suyu,menî m. 4a-6 m.-nden 4a-6
meñgiz	çehre,beniz,yüz (gül m.) 183b-13 (kül m.) 183b-13

- menzil (a) konak(yeri,mesâfesi),menzil
 m. 75b-4,108b-2
 m.-i deyr "meyhâne yeri" 98a-10
 m.-de 22a-2 (uşol m.)
 m.-iñg 127b-7
 m.-iñge 6a-11
 (Kābe kavseyn m.-i) 178b-11
 (periler m.-i) 57a-6
 m.-idin 44a-2,158a-13
- menzilet (a) derece,mertebe
 (şāh-ı ʿāli-m.) 152b-3
- menzil-geh (f) menzil yeri,konaklama yeri
 m.-idür 45a-7,127b-5
- mercān (a) mercan
 m. u dür 113b-13
 (dürr ü m.) 27b-13
 m. turur 152b-11
 m.-dur 34a-9,155a-9
 m.-ım (eşk-i m.) 87a-8
 (laʿl-i m.) 100b-10
 m.-iñgni 131b-13
 m.-lar 49b-3,104a-11,128a-5
- merd (f) adam,yiğit,mert
 m.-i rāh-bīn "doğru yolu gören adam" 178a-4
 (şīr-i m.) 166b-4
- merdāne (f) mertçe
 m.-dür 35a-9
- merdāneī (f) merde âit,mertçe
 m. 51a-5
- merdāne-vār(f) mertçe,erkeğe yakışacak şekilde
 m. 114a-3,160a-1
- merd-gār (f) cesur,yiğit
 (ay m.) 52a-5

- merdūd (a) reddedilmiş, kovulmuş
m. imes 65a-2
- merdüm (f) göz bebeği
m. bile 171b-7
m.-i Hindū "Hintlinin göz bebeği" 110a-4
m.-i(iy.) 6a-5
m.-ide 172a-13
- merdüm-şinās(f) adam tanıyan
m. it- 173a-11
- merd-vār (f) mertçe, erkek gibi
m. 51b-2
- merğ-zār (f) çayırılık, çimenlik, sulak(yer)
m. 32a-13, 72a-1
(hoş m.) 42b-5
m. ol- 156a-4
m.-1 (iy.) 178b-1
m.-ıda 154a-8
- merhabā (a) merhaba
m. kıl- 47b-10
- merhamet (a) merhamet
m. birle 83a-7
- merhem (a) merhem
m. 169b-6, 170a-1
m. yak- 17b-6
(kābil-i m.) 170a-1
m.-i(iy.) 77a-2 (yag m.)
- merkeb (a) merkep
m.-i cān "can merkebi" 161a-12
- merre-zāl(f) (mer'e a.) (kötü huylu ve yaşlı) kadın
m. 191b-9
- meşāffī (a) harpte saf tutma, savaş hâline girme
(‘azm-i m. eyle-) 126a-2

mescīd (a)	mescid m.-de 113b-9
meşel (a)	örnek,mesel,hikâye m. 101a-12 (bir m.) 178b-7 m.-dür 2b-4,12a-7 m. bol- 36b-5 m.-ini 141b-4
mes'ele (a)	mesele (ne m.) 58b-8
Mesîh (k.a)	Hız.İsâ (körlerin gözünü açması ve hastaları iyileştirmesine işâret edilir) bk.Mesîhâ M. 29a-8
Mesîhâ (k.a)	Hız.İsâ, bk.Mesih M. dig 73b-7
Mesîhâ-dem (a)	İsâ nefesli,nefesi şifa veren M.-i (iy.) 81a-7
mesken (a)	yer,mesken m. kıl- 108b-2 m.-im 107b-10
mest (f)	sarhoş,mest m. 137b-1 m. ü hayrân 136a-5 m.-min 100b-3,116a-8 m. irür-min 102b-4 irür 45b-12 (ne min ü ne āgeh-min) 54a-10 m. bol- 49b-6,90b-11 eyle- 125a-13 ol- 31a-2,48b-11,57a-7,61a-13,75b-2,96b-2-3,100a-7,102a-6,122a-11,124a-8,156b-1,159b-7,168b-13 m. ü mecnūn bol- 40a-13 (mecnūn u m. ol-) 173b-7 m.-rak bol- 94a-13

- m.-i elest "ezel meclisinde hitab-ı ilâhîile sarhoş olan" 135b-11
m.-i bāde-i humār "sersem,içki sarhoşu" 115a-6
m.-ni 74a-10,112b-13,116a-9
- mestan (f) süzgün,saygın (göz)
m. eyle- 69a-4
- mestāne (f) süzgün,akıcı,sarhoşça
m. bol- 124a-7
(nergis-i m.) 121a-10,157b-1,168b-11
(nergis-i m.-din) 112b-6
(nergis-i m.-ler) 71b-11
m. köz 76a-5
nergis 89b-6
- mestāne-vār(f) sarhoşça,sarhoş gibi
(min m.) 125b-12
- mestek (f) içki sonucu gelen hafif sarhoşluk,çakır keyiflik anı
(min m. ü dīvāne) 157b-1
m.-kine 128b-5
- mes'ūd (a) saâdet,mutluluk
(ay ahter-i m.) 125a-5
- meşhūr (a) şöhretli,meşhur
m. bol- 105b-1,189b-4
eyle- 174a-13
kıl- 169b-4
- meşşāta (a) süsleyici,kadın berberi
m.-sı 154a-11,156a-12
m.-sındın 151b-6
m.-larnıng şānesi 171a-6
- metin (a) sağlam,metin
(bir mīm-i m.) 101a-3
- me'vā (a) yer,makam
(cennet-i m.) 71b-6

- mevc (a) dalga
 m.-i(iy.) 43a-9 (kulzüm m.-i)
 m.-idür 105b-5
 m.-iniñg 'acebi 138a-6
 m.-inde 64b-12,178a-11
 m.-idin 40a-4
- mevcūd (a) var olan,bulunan,mevcut
 m. imes 64b-3-6
 (küll-i m.) 5b-11
- Mevlā (a) Allah
 M. 168a-13
- Mevlānā 'Alī Şīr (k.a) Ali Şir Nevâyî bk.Molla 'Ali Şir
 M. 64b-2,86b-1
- Mevlānā Hüseyin-i H̄ārezmī (k.a) Şehruh Mirzādevri âlimlerin-
 den,şâir
 M. 'aleyhirrahme 168a-6
- Mevlānā Muhammed (k.a) Mevlānâ Muhammed Hitayî (?) bk.Molla
 Muhammed
 (tārih-i M.) 187a-3
- mevsim (a) mevsim
 (bu m.) 155a-12
 m.-de 151b-2,156a-1
- mevzūn (a) ölçülü,ahenkli,güzel
 (cilve-i mevzūn kıl-"ahenkli cilve") 42b-10
- mey (f) şarap
 m. 26a-11,45a-3,49b-6,74a-5,79b-3,88a-10,
 102a-8-9,113b-8,115a-6,145a-2-8,159a-8,
 161a-10,164b-4,169a-10
 m. ü ayak 79b-2
 cām ile 62b-1
 meyhāne 65b-10,90a-9
 (bal u m.) 23a-7
 (meyhāne vü m.) 147b-9
 m. içre 161a-5

- m.-i hecr "ayrılık meyi" 182b-8
m.-i şāfī "hâlis,saf mey" 34b-8
m.-i vaḥdet "Allah'a kavuşma meyi" 137b-1
(ʿazm-i m.) 86a-11
(cām-ı m.) 32b-3,74a-1,114b-12,146a-5-9
(la^fl-i m.) 26a-10
(leb-i m.) 112b-1
(şāf-ı m.) 145a-1
(şarf-ı m.) 48b-2
m. neşʿesi 146b-7
m.-niñg bahāsı 117b-9
m.-i 45b-1
m.-ni 58a-9,66a-4,90b-11,91a-1,106a-9,132b-8
m.-den 55a-10
m.-din 48b-11,52a-4,89a-2,132b-7,146b-8,147a-1,161a-4
m.-i (iy.) 32b-9
m.-in 120a-8
m.-idin 78b-7,96b-3,100a-7,102b-4,128a-10,185a-9-9
m.-indin 159b-6
m.-ler 122b-3
- meydān (a) meydan
m. ara 30a-12
m.-dur 177b-8
m.-ın 110a-5
m.-ıgā kir- 156b-3
m.-ıda 109b-4
- mey-fürüş (f) şarap satan,meyhâneci
m. 74a-6,164b-4
- mey-gün (f) şarap renginde olan,kırmızımsı
(la^fl-i m.-ı bile) 124a-4
- mey-hâne (f) meyhâne
m. 58a-8,108a-5
m. sarı 106a-1,132b-10

- m. vü mey 147b-9
 m.-dür 35a-13
 (işāret-i m.) 108b-8
 (kūşe-i m.-dür) 40a-12
 (meclis-i m.-niᅇg melāmātı) 62a-7
 (sūy-ı m.) 98a-7
 m. halkı 177a-12
 rindi 147a-4,177a-9
 sırrı 23a-8
 yolu 32b-13,103b-7,107a-7
 m.-niᅇg ordusu 145a-6
 m.-ni 127b-6
 m.-ᅇa 48b-10,88a-9,88b-6,96b-4,106a-6,133b-5,159b-12
 m.-de 19b-10,26a-6,44a-7,96b-1,98a-8,106a-7-11,120b-12
 m.-din 43b-7,45a-3,65b-10,79b-12,90a-9
 m.-miz 61b-8
- mey-kede (f) meyhâne
 (bu m.-de) 165a-4
- meyl (a) meyl, arzu, sevme
 m. 178b-7
 (ol m.) 173b-4
 m. it- 132b-5
 m.-i Tebriz eyle-"Tebriz'e doğru yürümek, Tebriz'i almak istemek" 133a-2
 m.-i kıl- 173b-4
- meymün (a) kutlu, uğurlu
 (ᅇālī'-i m. kıl-) 42b-13
- mey-nüş (f) mey içen
 m.-min 168b-9
- mezheb (a) tutulan yol, mezhep
 (uᅇbu m.-ge 106a-4
 m.-i(iy.) 64b-1
 m.-in 72a-12,83a-4,154a-7

- mısrā^f (a) mısra
(her m.-ı) 147a-7
m.-ıda 186b-8
- mi^fcer (a) kadın baş örtüsü
m.-i 179a-11 (nevcivānnıŋ m.)
- micmer (a) içinde tütsü yakılan kap,micmer
m. bigi 149a-12
dig 47a-2
tig 152a-2
(fūd u m.dig) 79a-11,159b-8
m.-in 128b-9
- mihmān (f) misâfir
m. 13a-7,150a-13
kıl- 114b-4
m.-inġnı 131b-11
m.-ı (iy.) 158a-6
- mihnet (a) eziyet,sıkıntı,mihnet
m. ü ġam 18a-1
(yüz m.) 28a-12,108b-1
m.-i hecr "ayrılık mihneti" 171a-13
m.-i (yük.) 171a-12
m.-de 174b-10
m.-i 158a-1
m.-ler 65b-12,66a-3
- mihr (f) sevgi,muhabbet,güneş
m. ü vefā 27b-6,112a-5,159a-5
(vefā vü m.) 26b-12
m.-i tābān "parlak güneş" 19b-9
m.-i yād "ayrılık sevgisi" 191a-8
m. oġı 77a-3
m.-i (iy.) 9b-7,63b-1
m.-in 22a-7,63a-3,164a-4
m.-ine 13b-2 (felekniŋ m.)
m.-iġa 153b-11

- mihrāb (a) mihrap, mec. ümit bağlanan yer, sevgilinin kaş-
ları
m. 22a-1, 30a-10, 33b-1, 43b-4, 54a-1, 158b-1
m. ara 64a-7
m.-1 du ^ḥā "duâ mihrâbı" 64a-8, 151a-12
m.-1 dü "iki kaşı" 109b-11
m.-1 şenâ "hamd ü senâ mihrâbı" 64a-11
m.-a 43b-3
m.-1da 25b-7, 80a-4, 84b-3
m.-1nda 154a-10
m.-1dın 9b-5, 173a-2
- mihrābī (a) bir mihrâp
m.-dür 49a-12
- mihribā (f) güler yüzlü, şefkatli, krş. mihribân
m. bol- 164a-4
- mihribân (f) güler yüzlü, şefkatli, dost
(bir m.) 170a-8
m.-sin 38b-1
m.-1 nigâr "resim gibi güzel sevgili" 89a-13
(ṭabīb-i m. bol-) 127b-11
(yār-1 m.) 162a-13
m. ol- 167a-9
m.-1ng 3b-10, 57b-13
m.-1 (iy.) 153b-7 (Barlas m.)
- mikdār (a) miktar
(ne m.-dur) 44b-3
- mīm (a) Arap alfabesinde "m" harfi, mec. sevgilinin ağzı
m.-i metīn "sağlam mim" 101a-3
- min ben (şahıs zamiri)
m. 4a-6-6-6, 5a-7, 7a-13, 9b-11, 14a-11, 15a-12,
15b-7, 16b-8, 17a-10, 18b-11, 19a-2, 3-9, 19b-
4-8, 21b-7-11, 22a-10, 23b-2, 30b-3-8, 32a-4,
32b-10, 34a-12, 38a-11, 40a-10-10, 40b-10,
42b-1-4-6, 43b-2-4, 45b-3, 54a-10-10, 58b-5,
62a-12, 65a-1-13, 68a-10, 69a-9, 70a-9, 74a-7,

77a-10,77b-12,78a-1-2-3,81b-13,82a-3,84b-
 2,86a-12,90a-8-10,90b-9,94a-8-11,95a-12,
 95b-8,100a-4,100b-1-1-2-4-6-6-8,101a-11-
 13,103a-5-7,103b-2-10,104a-13 ,104b-1-9,
 106a-2,106b-2-2-6-9,109a-1-9,110a-6,112a-
 6-7-11,112b-4-11,114b-8,116a-8,117a-13,
 117b-12,118a-12,118b-1,121a-3,122a-1,124a-
 2-8,124b-10,125b-1-12,126b-6-8-10,127b-12,
 128a-2,129a-2,129b-8,130b-6,134a-12-13,
 134b-2-8,135a-7,135b-11,136a-4-8,137b-2-4-
 6-8,139a-6,139b-2-6,140a-1,142a-5-6,147b-
 13,150a-6,152a-6,152b-1,154a-13,157a-8-11-
 12,157b-1,159b-8-9-10,162a-10,165b-12,167b-
 4,169b-9-10,171a-13,175a-9,175b-1,176b-5-
 11,177b-10,182b-7,184a-10,184b-5,187b-4
 min-min 114a-1,119a-13,119b-12,128a-4,166b-4
 min-dür-min 128b-2,137b-1-10-12
 min imes-min 29a-4
 minüm 100b-10-11-13,101a-2-4-6
 mininġ 9b-9,17a-3,18b-4-10,21a-1,22a-5,23a-10,
 26a-2,35a-10-13,35b-4,54a-8,61a-10,61b-9,
 68b-7-12,80a-10,81b-2,84a-8-9-11-13,84b-2-
 4,87a-7-8-10-12,87b-1-3-5-7,88b-11-12,89a-
 1-3-5-7-9-11,95b-9,102b-11,103a-4,104a-4,
 105a-10,107b-7,108a-3-9-11,109b-13,110b-5-
 7-8-10,113a-11-13,113b-4,117a-12,117b-1,
 118a-4-13,118b-5,129b-7-9,141a-3-6,146b-10,
 149a-11,152a-1,153b-6-7,154a-2-6,154b-4-5,
 160a-6,162a-11,165a-7-12,168a-8,169b-7,170b-
 4,172a-12,174a-4,182b-1
 mininġki 78a-5,105b-10,112a-12-13,133b-2
 mini 5a-8,11a-7,11b-6,18a-1-2,18b-7,20a-2,26a-
 1,30b-10,32b-6,33a-2,43a-2,43b-7-13,44a-2,
 47a-13,50b-3,53a-3,54b-10-12,55a-11,60a-1,
 68a-2,77b-1,80b-5,85b-13,95a-13,95b-5-11,
 101a-1,101b-2,102a-11,103a-9,107b-4,108a-
 5,114a-10,115a-1,117a-1,117b-2,118a-9,118b-
 2-8,119a-13,120a-7,123a-9-11,125a-9-13,125b-

	2-10,127a-8-9,128a-11,130b-1-1,133a-12,134b-7,143b-5,145a-3,146b-8,147a-6-13,149a-10,149b-7,152a-6,152b-4,157a-2,159b-12,164a-3-5,168b-10-12,173a-8-11,173b-12,174a-5,176a-3,176b-5,178a-10-10,179b-11,183b-11,184b-1,190b-2
maṅga	5a-12,5b-1-2,7b-10,8b-13,9b-5-6-8-10-12,10a-1-3-4-5-8-10-12,11b-12-13,12a-9-10-12,12b-1-3-5-7-9,14a-12,16b-4,17a-4,18a-13,20a-7,21a-3,26b-13,28b-5,29b-8-10,33a-13,33b-4,34a-1-2,37a-7,38b-10,43b-3-9-10,49a-12,52b-10,53b-9-12,54a-2-4,61a-7,66a-1,68a-5,76b-4,78a-5,79a-2-9,80b-6,81b-13,82a-12,86a-9,89a-6,95b-7,102a-8,102b-3,105a-12,106a-5,109a-10,112a-2,113a-5-7-11,113b-1-6,115a-8-10,117b-8,120b-12,123a-8,124b-2-3-13,130a-4-10,137b-5,142b-11,148b-12,149a-9,149b-6,152b-5,154a-13,164b-4,165b-8,166a-8,170b-5-7,171b-4-13,173a-9,175a-4,176a-3,180a-10,188b-13-13,
minde	18b-4,33b-5,42a-2,43a-5,68a-2,100a-12-13,100b-4
mindin	12b-13,18b-5,21a-6,23a-9,32b-11,48a-12,55b-3,56b-6,58b-8-12,65b-9,81a-12,93b-11,94a-7,101b-7,117b-8,120b-10-11-13,121a-2-4-6,124b-4,133a-4-5-7-9-11-13,133b-2-4-6-9,149b-9,175b-1,190b-1
minsizin	106a-2
miñe	81a-11
min-	binmek
	m.-gen 76b-6
	m.-mek kirek 53b-1
minber (a)	kürsü,minber
	m.-de 62b-6
mindür-	bindirmek,çıkarmak
	m.-üp 49a-9 (vālidemni tahtğa m.)

- ming̃ 1. bin (sayı sözü)
 m. fahd bile 157a-1
 altun 122a-8
 dāne 170b-13
 yıl 5a-5,98b-8
 m. bir 3b-3,4a-12
2. ben,vücutta güzellik belirtisi sayılan siyah nokta
 m. 61a-5
 (nokta-i m.) 170b-12
 (kara m.) 117a-10,141a-1
 m.-ge 103a-11
- ming̃zet- benzetmek
 m.-ür 129a-11
- minlik benlik
 m.-i sındurmak kirek 88b-9 (minligi)
 m.-idin (minligidin) 4a-7
- minnet (a) minnet
 (canga m.) 84a-9
- min tahtihe'l-enhār (a)Âl-i İmrân sûresi,15.,190.âyetler,
 ayrıca Kur'ân'da birçok yerde daha geçer.
 "m."-sin 130b-11
- m̃ir (f) bey,emir
 m. it- 127a-2
 m.-i fArab "Arap emiri,Arap beyi" 56b-12
 m.-i hoş "hoşluğun emiri,güzellikte birinci olan" 88a-9
 m.-i mirtāz "dinin yasağından kaçınan bey" 161a-10
- M̃ir Bāverdi (k.a) Emir Baverdî(?)
 M. 190b-11
- mi f̃rāc (a) miraç
 m. tūni 158a-12
 m.-ning̃ tūni 131a-4

- mirās (a) miras
m. 26b-9-13,27a-2-4
m. kal- 26b-8-11
- mirtāz (a) dinin yasağından kaçınan
(mīr-i m. ile) 161a-10
- mīrzā (f) asâlet ünvânı,bey bk.Babür
m.122a-8,151b-12
- misâfir (a) misâfir
m. 189b-5
- mişâl (a) örnek,benzer,misâl
m.-i 63a-1,67b-6,114b-11
- misk (a) misk
m.-in 103a-10
- mişkâl (a) bir ağırlık ölçüsü (46 desigram)
(zerre-i m.-ıdın) 129b-4
- miskîn (a) 1. âciz,zavallı,yoksul
m. 70b-11
(bu m.) 143b-6
(uşol m.) 47a-9
m. bigi 76a-2
(min m.) 129b-8
(min teğne-i leb ü m.) 157a-11
(‘âşık-ı m.) 151a-2
(‘âşık-ı m. turur-min) 106a-8
(bülbül-i m.) 110b-1
(Şibānī-i m.) 29b-3
m. ‘âşık 63a-13
cânım 102b-11
köngül 35b-2,61b-11,78a-12,87b-11,119a-
3,132b-9,148b-5,177b-11
mollâlar 15b-10
Şibân,Şibānī 21a-7,27b-1,35b-5,63b-2,
75b-11,76b-8,81a-13,85b-3,97a-10,100a-
9,147b-4,157b-3,164b-1

- m.-ni 143b-5
m.-ğa 103a-5
m.-ge 76b-3
m.-lering̃ hem-dāmı 78a-10
m.-lerge 15a-6
2. miskli, misk kokulu
(hāl-i m.) 73b-3
m. gazāle 146b-9
giriş 112a-11
- mişl (a) benzer, eş
m.-i adav "bağışlanmış gibi, adanma misâli"
142a-9
m.-i dehān "ağıza benzer" 63b-5
m.-i dīv "deve benzer" 189b-10
m.-i hūn "kan misâli" 89a-4
m.-i kıdd "boyuna benzer, serviyi andıran boy
gibi" 172b-4
m.-i sakirlāt "çuha misâli" 71a-7
m.-ing̃ni 148b-2
m.-i(iy.) 71a-5, 136a-10
m.-inde 46b-9
m.-idin 101b-9
- misvāk (a) misvak
(cübbe vü m.) 141b-2
- mīve (f) meyve
m. 147b-7
- miyāne (f) kıvam, ölçü
m.-si 176a-13
- moğul 1. Moğol
M.127b-12, 164b-8
M.-a sığ- 100a-13
M.-lar 38a-12
2. güzel, saf, bön, ahmak, kalbi temiz
m. 54a-8, 164b-2, 171b-13
(ay m.) 26b-5, 41a-5, 78b-9, 79a-1, 115a-1

- (ol m.) 22a-13,44b-6,78b-2
 m. közler 156b-8
 m.-ning firkat otı 134a-5
 hecr demi 145b-6
 hecric 41b-1
 m.-ğa 165b-12
 m.-dın 54a-2
 m.-ing 13b-9
- moğul-çin güzel ,Moğol güzeli
 m. 31a-13,38a-1,46a-11,128b-11,156b-10,178b-2
 (ay m.) 22b-11,61b-11,84a-5,87b-6,93a-5,95a-12,134a-12,135b-5,140a-3
 m. dig 60a-2
 m.-sin 121b-6
 m. kı1- 112a-2
 (şüh-ı m. şevki) 114a-10
 (zülf-i m.-ler bile) 77b-7
 m. derdi 53a-8
 ‘ışkı 86a-1
 şüreting 78b-12
 m.-ning hayāli 124b-10
 (ol m.-ğa) 125a-11
 m.-din 39b-5,54a-9,173b-1
- moğul-çin-zādeī (f) bir güzelin çocuğu
 m. 160a-2
- mollā (a) molla,büyük âlim
 m. 100a-1,187b-4,189b-7
 (ay m.) 113b-2
 m. vü şüfi 48b-13
 m. vü şeyh 36a-12,61b-9
 (kādī vü m.) 127a-10
 (şüfi vü m.) 113a-10
 (zāhid ü m.) 17a-6,61b-7
 (kādī m.) 155a-11
 m.-m 139b-13,183b-1-7
 m.-lar 15b-10,108a-10,128b-4
 m.-ları 15a-2

- Mollā Ahmed (k.a) Belh erbabından, Bâbü'r'ün hizmetinde bulunanlardan
M. 190b-12
- Mollā 'Alî Şîr (k.a) Ali Şîr Nevâyi, şâir, mütefekkir, bk. Mevlâna 'Ali Şîr
M. 65a-7, 96a-1
- Mollā Mahmud (k.a) devrin ulemâsından, Mevlâna Mahmud Fârâbî
M. 71a-3
- Mollā Muhammed (k.a) devrin âlimlerinden, Şiban Han'ın hocası Mevlânâ Muhammed Hitayî, bk. Mevlânâ Muhammed
M. 187a-1
- mu bk. bu
- mu^fabber (a) abirlenmiş, abirli, güzel kokulu otlar ve bir miktar döğülmüş miskten meydana gelen terkip
m.-dür 39a-11
- mu^fallâ (a) yüce, yüksek
(hürşid-i m.-dur) 58b-10
- mu^fallağ (a) sürüncemede, açıkta, boşta
m. kıl- 186a-10
- mu^fammâ (a) bilmece, yanıltmaca, muamma
(bir m. için) 187b-2
(bu m.) 40b-5-13, 190b-11-12, 191a-8
m.-dur 188b-2
m.-nı 187b-4, 190b-6-11, 191a-2, 192a-6
- mu^famayât (a) muammalar (metinde başlık olarak geçmektedir)
m. 187a-8
- mu^fanber (a) güzel kokulu, güzel kokan
(zülf-i m.-din) 62a-1
m. saçlar 147a-9, 173a-8
m. şebnem 159a-13
- mu^fattar (a) itırlı, güzel kokulu
m.-dur 39b-6 ('âlem m.)
m. bol- 114a-12-13, 167a-8
kıl- 156a-8, 159a-12

- m. dimāğ 5b-3
zülf 173a-9
- mu^ʿazzam (a) büyük,ulu
(Ka^ʿbe-i m.-dur) 109b-11
- mu^ʿciz (a) mucize
m. kör- 7a-3
- mu^ʿcizāt (a) mucizeler
m.-in 4b-12
- mugān (f) ateşe tapanlar,meyhâneci
m. 110b-5
m. birle 141a-13
(ḥarābāt-i m.) 34b-8
(deyr-i m.-nı) 74a-9
(ḥarīf-i pīr-i m.-nı) 141a-12
(kūy-ı pīr-i m.) 141b-7
(pīr-i m.) 19b-10,35a-3,44a-1,73a-12
(pīr-i m.-im) 38b-10
(pīr-i m.-im-sin) 113a-13
(pīr-i m.-a) 45a-2
(pīr-i m.-ga) 98b-9
(şohbet-i pīr-i m.) 35a-4
m.-im 98a-8
- mugāne (f) ateşe tapanların âyini
(bāde-i m.) 148a-4
- muhaddis (a) hadisle uğraşan,hadis rivâyet eden
m.-ler bile müftî 65b-8
- muhāl (a) olmaz,olmayacak şey
m. 94a-7
m.-iñg 89b-9
- muhālif (a) muhâlefet eden,muhâlif
m. 12a-2
- Muḥammed (k.a) Hz.Muhammed
M. 4b-8
(ay M.) 5a-5,6b-11
M. Muḥammed 5a-12
M.-ni 6a-8

- Muhammed (k.a) Muhammed; dönemin mimarlarından(?)
(bu M.) 185b-11
- Muhammedi (a) Hz. Muhammed'e âit, onun yolunda giden
(Şibān M.-dür) 138b-1
- Muhammed Timūr Bahadır (k.a) Şibān Han'dan sonra başa geçen
oğlu Timur Sultan
M.-nı 49a-10
- muhiṭ (a) çevre, muhit
(baḥr-i muhiṭ "okyanus") 52b-3
m.-niṅ cevheri 128a-4
- muḥkem (a) sağlam, kuvvetli, berk
m. kanı 170a-8
irür 182a-9
bol- 178a-5, 183b-2
ol- 89a-10, 125b-10
m.-idin 50a-11
- muhtāc (a) ihtiyacı olan, muhtaç
m. bol- 162a-8
m.-ı elem "elem muhtacı, derde ihtiyâcı olan"
124b-4
- muhtaşar (a) ihtisar edilmiş, kısaltılmış
m. kıl- 95b-7, 97b-12
- muhtelif (a) çeşitli, muhtelif
m. kul kânı 187b-8
m. kıl- 187b-12
- muhtesib (a) (eskiden) şehrin âsâyiş ve nizâmına bakan
kimse
m. 30b-10, 49b-7, 54a-4, 74a-3, 100a-8, 103b-4-
11, 106a-3, 112b-13, 124a-9, 138a-12
m. ü kâdî 157b-4
m.-i bî-dîn "dinsiz muhtesip" 45b-13
m.-i nâ-dân "câhil muhtesip" 106b-7
m.-niṅ nişi 124a-8

- mukayyed (a) bağlı,bağlanmış
m. 162a-9
m. bol- 35a-1
ol- 76b-2
- muldura- ağlamak,göz yağı dökme
m.-p 119b-5
- Multān (y.a) Pencab'da bir bölgenin merkezi
M. 117a-11
M.-sin 190a-2
- mūm (f) mum,yumuřak
m. bigin 164a-7
bol- 98b-10
- mundāđ böyle,böylece,bunun gibi
m. 11a-7,30b-3,117b-2,131b-4,134a-6-8,139b-
9,148b-12,149a-9,149b-6,167a-12,169b-9,
171a-13,171b-8,183a-13
- mundak böyle,böylece,bunun gibi
m. 38a-6-10,41b-6,77b-1
- munđ bun,sıkıntı,acı
(bu m.-dın) 18a-9
- murād (a) arzu,dilek,murat,maksat
m. 29b-7,50b-7-13
(ne m.) 36a-4
m. tap- 84b-3
m.-ım 162b-3
m.-ın 27b-7,28a-3
m.-ığa 123b-12
- murāssa^ʿ (a) süslü,bezenmiş
m. cām 74a-5
la^ʿ1 129b-6,130a-2
sözler 59b-1
şebeke 129b-8
- murāssa^ʿ-nāme (f) secilerle ve kāfiyelerle bezenmiş bir
yazı şeşidi(metinde başlık olarak geçmektedir).

- m. 153b-1
 m.-sin 153b-5
 murdār (f) kirli, pis
 m. karga 128a-8
- Mūsā (k.a) Hz.Mūsā
 M. 'asāsı 45b-6
- muşaffā (a) süzölmüş, temizlenmiş
 m. 155b-12
 m. dig 'asel 161a-3
 m. bal 65a-5
 (cām-ı m.-nı) 66a-3
- muşāhib (a) sohbet eden, arkadaş, dost
 m. 174b-13, 183b-11
 m.-niñ firākı 131b-12
 m.-ler 167a-2
- muşavver (a) tasvir edilmiş, resimlenmiş
 m.-dür 39a-13
- muşhaf (a) Kur'ân-ı Kerim; sahife
 m. 110a-1
 m. mudur 7b-12
 m.-ı ruhsār "yüzünün mushafı" 15b-6, 129a-10
 m.-iñiñ halāveti 172b-5
 m.-in 80a-3
 m.-ına 67b-7
- müsikî (a) müzik, mūsikî
 m.-dür 164b-10
 ('ilm-i m.) 160b-3
- Muştafā (k.a) Hz.Muhammed
 M.-niñ şer'ı 178b-10
- mu'tedil (a) uygun, mülâyim
 m. 44a-4
- mu'ti' (a) itaat eden, boyun eğen
 m. ol- 169b-4

mutlak (a)	mutlaka m. 136b-10
mutrib (a)	çalgı çalan,şarkı söyleyen m. 106b-13,148a-6 (ay m.) 98a-5,169a-12 (bu m. u sākī) 141b-3 m. u āvāz 15a-1 m.-i dilber "güzel mutrip" 45b-10 m.-i ter "genç mutrip" 157a-9
mutribā (a)	ey mutrip m. 160a-13
muṭṭaşıl (a)	sürekli,biteviye m. didār-sin 131a-2
muvāfık (a)	uygun,yerinde m. bol- 141b-2
müy (f)	kıl m. turur 176a-6 m.-i Semerkand "Semerkand kılı,ipi" 160b-10 m.-i (iy.) 117b-10 (zülfining m.)
müy-keşān (f)	kıl çeken m. kākül 97b-1
muz	buz m.-lariṅg 83b-9
mübārek (a)	mübarek,kutlu m. derd imiş 32a-1 m. bol- 183a-10
mübeddel (a)	değişmiş,tebdil edilmiş m. kıl- 190b-11
mübtelā (a)	tutkun,tutulmuş m. bol- 16b-12,139b-1 m. girdābı 109a-9
mücālis (a)	birlikte oturan m. 62b-9

- müdām (a) devamlı, durmadan
m. iç- 58a-9, 62a-3, 102a-9, 164b-5
- müdārā (f) yüze gülme, hoş görme, ilaç(olma)
m. 8a-4
m. kıl- 14b-10
- müdde'î (a) iddiâ eden, dâvâcı
m.-ni 161b-13
- müdevver (a) değirmi, yuvarlak
m. yüz 173a-10
- mü'essir (a) içe işleyen, dokunaklı
m. bol- 158a-3
- müferriḥ (a) iç açan, iç açıcı
('ışk m.-i) 182b-5
- müflis (a) müflis, boş
(ḥayâl-i m.) 62b-11
- müftî (a) fetvâ veren din bilgini, müftü
m. 50a-1, 62b-6
(kādî bile m.) 100b-8
(kādî bilen m.) 74a-11
(muḥaddisler bile m.) 65b-8
(kādî vü m.) 14b-13, 23a-7-11, 23b-3, 41a-6,
43b-7, 58b-8, 69b-9, 70b-10, 115b-2, 117a-5,
125b-13, 132a-3, 137b-9, 145a-7, 150b-8
(şeyḥ ü m. vü ḥatîb) 17a-6
m.-sin 106b-5
m.-i ḥaşye-gerî "korkutucu müftü" 122b-4
m.-ğa 137b-2 (kadi vü m.)
- mühendis (a) mühendis
(her m.) 62b-13
- müheyyā (a) hazır, hazırlanmış
m. 93b-1
m. kıl- 7b-9, 71b-1, 89a-8, 177a-11
- mühtedî (a) ihtida eden, hidâyete eren
m. 178b-4

- müjde (f) müjde
(ne m.) 177a-2
m. kiltür- 114b-2
m.-i vaşl "kavuşma müjdesi" 149a-2,177a-1-
- müjgān (f) kirpik
m. ile 53a-12
(tīr-i m.) 36a-6-9
- müjgān-engiz (f) kirpik yolucu
m.-i (iy.) 191b-13
- mül (f) şarap
m. 40a -13,93a-9,182b-13
(hüsn-i m.) 93b-2
- mülākāt (a) kavuşma, buluşma
m. kıl- 26a-2
- mülhid (a) dinsiz
m. ehli 84b-1
- mülk (a) memleket, mülk
m. 2b-5
m. ü taht-ı İskender "Büyük İskender'in ülkesi" 170a-2
(letāfet m.-niñg şāhı) 59b-10
m.-i (iy.) 131a-13
m.-ide 15a-9
m.-inde 10b-2
m.-idin 53b-4
- mülket (a) mülk, ülke
(cümle 'ālem m.-i) 3b-6
- mü'min (a) mümin, müslüman
m. ol- 160b-3
m.-ğa 3a-11 (kāfir ü m.)
- mümkün (a) mümkün
m. imes 34b-4
irmes 106a-4

- münâcât (a) Allah'a duâ ve niyaz, yalvarma
m. kı1- 25b-7
m.-im 108b-3
- münâsib (a) uygun, yaraşır, lâyıık
m. 165b-5, 191a-1
m. bol- 97a-5, 161b-12
ol- 161b-13
- münevver (a) aydınlanmış, münevver
m. köngül 5b-3
m.-dür 39a-6, 39b-5
m. bol- 77b-5
kı1- 104b-4, 173a-10
m.-i (iy.) 35b-8
- münezzeh (a) muhtaç olmayan, tenzih edilmiş
m. pâdişeh 175b-10
- münfa'ıl (a) gücenen, gücenmiş
m. bol- 87b-2, 92b-2
kı1- 186b-5
- münkâd (a) tâbî, boyun eğen
m. eyle- 83a-11
- münkir (a) inkâr eden, inanmayan
m. irür 70b-8
m. ü ikrârdur 45b-11
- mürekkeb (a) terhib edilmiş, mürekkep
m. kı1- 18a-8
- mürevvak (a) süzölmüş, tortusu giderilmiş
(câm-1 m.-n1) 169a-13
m. câm 161a-3
- mürğ (f) kuş
m.-1 beden "beden kuşu" 116a-2
m.-cân "can kuşu" 12a-13, 40b-11, 69b-3, 107b-5, 120b-4, 129b-2, 139b-5
m.-1 çemen "bölbul" 120a-13
m.-1 hoş-elhân "güzel ve tatlı öten kuş, bölbul" 160a-13, 162a-10

- m.-i ʕışk "aşk kuşu" 136b-8
m.-i şikeste-bāl "kırık kanatlı kuş" 166a-7
- mürīd (a) (bir şeyhe) intisap eden,mürīt
(şeyh ü m.) 5b-1
m.-i ʕışk "aşk mürīdi" 29b-3
- mürsel (a) peygamber
(barça m.) 178b-4
m.-ler 131a-2
(barça m.-din) 6a-9
- mürşid (a) irşad eden,mürşit
m. ü bü'l-vefā 5b-2
m.-i Hâfız "Hoca Hâfız" 186b-12
(ay m.-i Rabbānī "Rabbānī mürşit" 168b-3
- mürüvvet (a) yiğitlik,insanlık,iyilik
m. 122a-9
(resm-i m.) 170a-9
- mürvārīd (f) inci
m. 167b-11
m.-i cevāhir "cevherlerin incisi" 153b-8
- müselmān (a) müslüman
m. eyle- 7b-11,69a-12
m.-lar 110b-7-12,179a-4
- müsel (a) teselsül eden,zincirleme
(zülf-i m.-din) 106b-4,168b-7
(zülf-i m.-ning her bir tārı) 108a-10
- müşeffī (a) şefâat edici
m. 179a-2
- müşfik (a) merhametli,acıyan
m. uğan 113b-4
- müşg (f) misk
m. 146b-9
m. ü ʕanber 8a-7,13a-3,17b-2,27a-9,46b-5,56b-
3,79a-8,93a-1,96a-12,117b-11,154a-4,184b-4
m. ü hāl 85b-8,95a-6,102a-2

- m. ile 184a-9
 bol- 21a-2
 m.-i bi-rīzed "acı ve kokulu bir sakızın mis-
 ki" 119a-1
 m.-i büt-i gül-şanem "gülşanem putunun miski"
 190b-8
 m.-i Çin "Çin miski" 107a-13,147a-10
 m.-i Hotan "Hotan miski" 115b-11,120b-8,
 180a-3
 m.-i nāb "hâlis,katıksız misk" 15b-9,153a-6
 m.-i pārā "parça misk" 8a-8
 m.-i rengin eyle- "güzel,hoş misk" 173a-1
 m.-tin 83b-12
 m.-ler 167a-7

- müşg-bār (f) misk saçan,misk yağdıran
 m. ol- 155b-11
 m.-indın 39b-6
 müşg-bu(y)(f) misk kokulu
 m.(müşg-būy) 31a-10,46a-8,110a-7
 m.(müşg-bū) 158b-9
 müşg-efşān (f) misk saçan,misk saçıcı
 m. 72b-9
 müşgīn (f) miskli,misk kokulu
 m. 49b-10,142b-13,173b-6,176a-6
 (hāl-i m.) 101a-2
 (turra-i m.) 92b-3,143a-13
 müşg-sā (f) misk gibi
 m. hāl 153a-2
 m. di- 39a-10
 müşkil (a) müşkül,zor,tenbel,zorluk
 m. 10b-3,37a-9,40b-13,86a-4,137a-7
 m. irür 53a-5,170b-13
 imiş 76b-2
 bol- 95a-7
 (nokta-i m.) 153a-5

	m.-im 78a-5,112a-12
	m.-ingni 177a-9
	m.-ini 191b-11
	m.-ni 129a-6
	m.-e 184a-9-10
müşkilāt (a)	güçlükler,zorluklar m. bol- 190b-9-10
müşṭāk (a)	iştıyıklı,özleyen m. irür 70b-6 (dīde-i m.) 11b-8
müşṭerī (a)	Müşteri(Jüpiter) gezegeni m. birle zühal 189b-1 (māh u m.) 179a-5 (kırān-ı m.-ni) 189a-12
mütālaʿa (a)	tetkik,düşünce m. kıl- 154b-5
müttakī (a)	takvâ sâhibi m.-ler 154a-3
müvesvis (a)	kuruntu eden m. irür 62b-5
müyesser (a)	hâsıl olan,kolaylıkla yapılan m. bol- 26b-3,40b-8,138b-12,161a-13 kıl- 81b-1
müzehheb (a)	(altında) süslenmiş,süslü m. kıl- 14a-4,37b-7,108a-2,141b-13

N

- nāb (f) saf, katıksız, berrak
 (1a⁴1-i n.) 15b-4
 (1a⁴1-i n.-ından kan iç-) 39a-1
 (1a⁴1-i n.-ı dilkeş) 113b-10
 (müşğ-i n.) 15b-9
 (müşğ-i n.-dın) 153a-6
- nā-bekār (f) yaramaz, hayırsız (kişi)
 (ay n.) 51b-7
- nā-būd (f) yok olma
 n. bol- 51a-7-9
- nā-çār (f) çâresiz
 n. 42a-12
 n.-dur 45b-5
- nā-dān (f) cāhil, bilmez
 n. 102a-4
 n. irür 59a-8
 bol- 137a-10
 ol- 14b-9, 131b-4
 (muhtesib-i n.) 106b-7
 n. kişi 135a-9
 kul 18a-7
- nāfe (f) misk
 n.-i Tatar "Tatar miski" 114a-13
- nā-geh (f) vakitsiz, birden bire, ansızın, bk.na-gehan
 n. 18a-2, 148b-2, 170b-5
- nā-gehān (f) ansızın, birden bire, bk.na-geh
 n. 30b-8, 31b-9, 104b-8, 112b-6, 114b-6, 123b-6,
 131a-12, 154b-11, 174b-1, 184b-7
- nağme (a) ses, nağme
 n.-i 'Atṭār "Feridüddin Attar'ın nağmesi,
 sözü" 48b-6
 n.-i sūzān birle "yakıcı nağme" 160a-12
 n.-ni 182a-5

	n.-n̄gni 110a-13
	n.-sinden 92a-4
	n.-ler 46b-11,86a-10
naġu	niçin,nasıl, krş.nigü n. 41a-1,108a-10,137b-11
nahl (a)	hurma ağacı n.-ini 71a-12
nakāre (f)	davul,dümbelek (h̄üsnüñg n.-si bile) 36b-7 (şubh n.-si) 58a-3
nakd (a)	para,nakit,sermâye (nüsyē vü n.) 35b-12 n.-i cān "can sermâyesi,ömür" 29a-13,35b-13
nā-kes (f)	alçak,pinti n. 2b-4 n.-dür 186a-4 (aslı n.) (bi-ism-i n.) 190a-1 n.-ler 138a-13,187a-5
nā-kesān (f)	alçaklar n. 128a-8
nākış (a)	noksan,kusurlu (kaysı n.) 97a-9
nakkāş (a)	nakış yapan (kaysı n.) 152b-10 n.-i ezel "Allah" 121b-3
naķş (a)	nakış,resim n.-dur 89b-1 n. it- 67b-7 kıl- 2a-4 n.-i rūh-ı insān "insan ruhunun nakşı" 89b-5 (h̄üsn-i n.ile) 121b-4 (h̄üsn-i n.-ın) 173b-8 (şūret-i n.-ın) 104b-7
naķş-bīnlik	ressamlık n.67b-6

- nālān (f) inleyen,inleyici
 n. bol- 114a-8
 n. u zār bol- 135a-5
 kıl- 46b-13
 (‘āşık-ı n.) 44a-13
 (bülbül-i n.-min) 34a-12
- nāle (f) inleme,inilti
 n. birle 108a-7
 n. vü āh 42a-6
 n. vü efgān ile 90a-1
 n. vü rindniᅇg kūsı 48b-10
 n. kıl- 12a-13,16b-9,80a-11,107b-5,110b-1,
 159a-6,165a-3,169b-6
 n. vü efgān kıl- 93a-3,94b-6
 (efgān u nāle kıl-) 146b-13
 (efgān u nāle oku-) 147a-5
 n.-i zār "aᅇlayan inilti,yanık yanık çıkarı-
 lan inilti" 9b-9,55b-9,166a-7
 n.-ni 160a-12
 n.-mni 63a-4
 n.-si 134a-7,160a-6
 n.-sini 33a-3
 n.-sindin 19a-2
 n.-ler 42a-5,42b-11
- na‘lin (a) nalın,takunya
 n.-ini 98a-9
- nāliş (f) inleme,inleyiş,inilti
 n.-im 103a-13,145b-2
 n.-i 11a-11
 n.-in 68b-13
- nām (f) isim,ün,lakap
 n. 35b-13,36a-4
 n. u neᅇg 36a-13,78b-7
 n. u nişān 113a-11,161b-6
 (nişān u n.) 35a-1
 n. kıl- 188a-2
 n.-i cān "canın namı" 112a-7

- n.-1 (iy.) 75b-9,78a-2-8
- nā-mahrem(f,mahrem a.) mahrem olmayan
n. 136b-5
- namāz (f) namaz
n. oku- 167a-13
- namāz-güzār(f) namaz kılan,namazlarını eda eder olan
n. yigitler 50a-7
- nāme (f) mektup
n.-i şevkī "aşk mektubu" 125b-3
- nā-merd (f) alçak,korkak (kimse)
n. ili 48a-8
n.-ni 48b-1
- nā-mihribān (f) vefâsız,merhametsiz
n. bol- 162a-12
- nā-murād (f) muradına erişememiş
(pervāne-i n.) 119a-7
- nāmūs (a) ar,edep,haya,namus
n. 33a-12,13
n. için 96b-12
(neᅅg ü n.) 105a-2,155a-2,167b-4
n. u neᅅg birle 45a-1
n.-da 97a-1 (neᅅg ü n.)
n.-dın 20b-8,133b-5 (neᅅg ü n.)
n.-1 (yük.) 141b-1
n.-1(iy.) 36a-12
n.-1la 97a-2,103b-5
- nā-münāsib(f,münasib a.) uygun olmayan,uygunsuz
n.-ni 190a-10
- nā-müselmān(f) müslüman olmayan
n.-dın 110b-9
- nān (f) ekmek
(aş u n.-ım) 105a-11
- nār (f) nar(bitki)
n. nār tik- 30b-9
(berg-i n.) 37b-7
n.-1 (iy.) 40a-11

nār (a)	ateş, ateş renginde, al, mec. yanak n. it- 48a-13 n. yaᅇgak 70b-12, 112b-10 n.-ıda 71a-1 (nigāri n.)
na'ra (a)	nara, bağırma n.-i 'ışk "aşk narası" 161b-4 n.-i kuku "kuku diye bağırma" 143b-12 n.-i ra'd "gök gürlemesi, yıldırım" 131a-11 n.-m 132a-5 n.-sın 143a-7
nā-revā (f)	yakışmaz n. 21b-12
narı	öte, başka. (mindin n.) 18b-5 (andın n.) 81b-6
nārven (f)	karaağaç (ol n.) 87a-11
nasak (a)	şekil, düzen n. bol- 7a-6
nā-sezā (f)	yakışmaz, uygun olmayan n.-dur 190a-5
nāsiᅇ (a)	nasihat eden, vaiz n. 133b-1, 137b-5, 161a-7
nasīb (a)	nasib, kısmet n. 26a-10 n. bol- 21b-11 kıl- 10a-12, 15a-6, 16b-3 ol- 162b-6 n.-i (iy.) 159a-4
naᅇihat (a)	öğüt, nasihat n. 62a-12, 120b-7, 142a-6 n. ve kīne ve ᅇasedler kıl- 167a-11 n. kıl- 64b-12, 131b-3 (va'z u naᅇihat kıl-) 174b-12 n.-nı 17a-7, 65b-1 n.-lar 153b-2, 166b-1

- nā-şüste (f) yıkanmamış
n.-ler 49a-4
- na't (a) Hz.Muhammed-i övmek için yazılan şiir türü,
metinde başlık olarak geçmektedir,
n.-i nebī 'aleyhi's-selām "Peygamber hazret-
lerinin na'tı" 4b-4,5a-11,7b-4
- nāṭık (a) konuşan,söyleyen
n.-i (iy.) 178b-13
- nā-tüvān (f) zayıf,kuvvesiz
n. 126b-10,44b-7,67b-10,129b-9,149a-3
n.-min 76b-3
n. bol- 114b-1,173b-1
n.-ning cānı 69a-9
n.-nı 63a-9
n.-dın 63a-12
- nāvek (f) ok
(bir n.) 86a-9
n.-i hicrān "ayrılık oku" 84a-3
n.-ing 49b-1
n.-i 64b-10
n.-in 141a-3
n.-idin 174a-5
- nāy (f) ney
n. bile 132b-7
n. üni 26a-12
(kūs u n.) 92a-5
n.-ing bile 127a-2
n.-i (iy.) 185b-8
n.-ını 189b-5
- nāyī (f) ney üfleyen
n. 146b-13
n. birle 141b-3
- nāyib (a) vekil
(başsız n.) 187a-7
n. ol- 187a-4
- Nayman 'Osman(k.a) Nayman boyundan Osman isimli birisi
N. 187b-12

nāz (f)	naz n. ile 146a-2,161a-2 n. u girişme 67b-9,148b-6,151a-1 n. eyle- 87b-10 it- 115a-10 kıl- 153b-12 (serv-i n.) 92b-3 (serv-i n.-nınḡ i'tidāli) 44a-5 n.-lar 143a-5
nazar (a)	bakış,görüş,nazar n. 155b-4 n. birle 95b-13 (bir n.) 29a-1 n.kıl- 13a-9,40a-7,78b-4,90b-7,95b-11 sal- 7b-2 (ehl-i n.-ḡa) 29a-2 n.-dın 123a-11 n.-ı (iy.) 139a-3
nazarī (a)	bir kere bakmak,bir nazar n. kıl- 94a-1
nāzenīn (f)	cilveli,ince yapılı güzel n.-ler 151a-11,153b-9,154a-4,154b-12 n.-lerninḡ 'işret-gāh yiri 154a-5
nazm (a)	nazım,şiiir n. ehli 21b-8
nāz-perverī(f)	nazlanma,naz ederlik n. 26b-13
nāzük (f)	nazik n. turur 27a-7 n. dil-rübālar 70a-7 n. hāl 54b-4 n. hayāl 14a-1,95a-11 n. hilāl 68b-10,101b-9 n. moḡul-çin 39b-5 n. nihāl 41b-3,101b-11,125a-2-12 (Hotan n.-lerin) 47a-8 (Kaan n.-leri içre) 171b-13

- nāzüklük naziklik
(munça n. bile) 67b-8
- nāzü-k-mizāc (f) nazik tabiatlı
n. 29a-4
- nāzü-k-nihāl(f) nazik fidan,kibar sevgili
n. 42a-3,94a-9,164a-12
n.-iñg 54b-11
n.-im 68b-7
- ne ne,niye,hangi,nasıl,ne kadar(soru sözü)krş.ni
n. 2b-1,6a-1,7b-10,9a-1-6,11a-12,11b-10,12b-3-13,13a-7,13b-2,16a-3,17a-4,17b-9-13,18a-8,18b-4,21a-7,21b-1,25b-1-5-11,26a-12,28a-8,31a-12,32b-12,33a-2,33b-5-12,34b-4-6,35b-8-9,36a-4,37a-8,37b-1,44a-11,45b-13,46a-10,48a-8,51a-7,55b-2,56b-6,57a-5,58b-8-12,59a-3,59b-3,63b-5,65b-3-8-11,69a-4,69b-9,70b-3,71a-1,77a-8,78a-8,79a-11,80a-3,85b-6-10,86a-1,87b-12,89a-10-11,89b-3-7,95b-6,102a-3-4-9-10-13,102b-3,103b-11,105b-5-10-12,106a-1,107a-6,107b-2,108b-7,109a-10,109b-1,110b-2,112b-13,113a-4-6-7-8,113b-6,117b-8,118b-8,121b-4,123a-13,124b-1-6-8-10,125a-9-11,126b-9,127a-6-9,128b-4,129a-4-9,130a-7,131a-10,133a-4,133b-4,143a-3,145a-9,146b-8,150a-7,150b-8,151a-2,152a-6,152b-9,153a-1-6,154a-12-13,156b-7,159a-11,159b-7,160a-2,166b-6,168a-5-11,168b-7-10,170a-4,171b-4,172b-9-10,174a-4,174b-13,175a-2,175b-1,176a-7-11-13,177a-2-2,177b-4,178a-3-10-12,179a-5,179b-9,180a-3,182b-2-13,183a-3-10,184a-3,184a-4-10,184b-5-11,185b-8,186a-2,187a-7,188a-12,189a-5-10,190a-9
- n. 'aceb 79a-2,97b-8,121b-6,146a-1
kayb 19a-13
gam 28b-1,90b-2,101a-9,158a-6
- n. kim 183b-1,184b-5
tañg 14a-6
türlü 115a-13,116b-1

- n. türlüğ 16a-1,77a-13,174a-13
 üçün 18a-3,48a-11,54a-6,71a-10,73b-5,89a-6,96b-7,129a-6-12,132a-1,174b-3-13,179a-7,184b-1
- n. yaŋlıĝ 120a-2,130a-1,153a-4,154b-3-3
- n. durur 34a-10-10
- n.-dür 20b-1,30b-4,100b-8,120b-3,148a-7,157a-9,192a-8
- n.-din 8b-11,20a-8,45a-13-13,45b-1,56a-11,72b-3,76a-13,107a-8,108b-11,109b-1,148b-12,149a-9,149b-6,159b-9,174a-3,176b-3,186a-4
- n.-dindür 53b-9-10-12-13,54a-2-4
- n.-ler 35b-11,55b-13,85a-11,116a-6-7,183a-4
- n.....ne "ne.....ne de" 39a-7-7-9-9,54a-11-11,78a-3-3,94b-6-6,112a-8-8,129b-10-10,142b-13-13,176a-6-6,177b-7-7
- n....n...ne "ne.....ne.....ne de" 59b-12-12-12,89b-1-1-1,172a-5-5-5
- n....n....n....ne "ne.....ne.....ne.....ne de" 54a-10-10-10-10-12-12-12-12,100b-12-12-12-12
- nebī (a) peygamber
 n. 5b-13,178b-3
 n.-dür 57b-8 (rāh-ı n.)
 (na't-ı n. 'a.s.) 4b-4,5a-11,7b-4
- necāt (a) kurtulma,kurtuluş
 n. tap- 14a-10
- necm (a) yıldız
 n. kani 160a-5
- neçün niçin
 n. 32b-7,48a-6
- nedāmet (a) pişmanlık
 n.-din 19b-13
- nefes (a) soluk,nefes
 (bir n.) 25a-12,166a-4
 (her n.) 101a-12
 n.-dür 64b-9
 n.-i 'İsā "İsā'nın nefesi" 168b-4

- nefesī (f) bir nefes, bir nefeslik an
n. 37a-3
- nefs (a) can, nefis (biyolojik ihtiyaçlar)
n. 65a-1, 177b-13
(bu n.) 65a-13
n. ile 53b-7
n. ü hevā 116b-3, 125b-10
n. ü hırş 18b-8, 77a-10
n. ü iblīs 29b-8
n. ü şeytān 32a-2, 57b-9, 167a-9
n.-i dūn "alçak, aşağılık nefis" 32a-10
n.-i dünyā "dünya nefsi, günlük arzular" 10b-4
n.-i emmāre "insanı kötülüğe sürükleyen nefis" 51a-3
n.-i hem-rehliĝ "nefise uyma, nefise arkadaş olma" 96b-2
n.-i hoş "hoş nefis" 127b-8
n.-i süflī "bayaĝı, ādi, alçak nefis" 18b-7
n.-i şūm "uğursuz, kötü nefis" 183a-3
(kemāl-i n.) 178a-4
n. dīvi 20b-3
n. ili 126b-10
n.-niĝ nişānı 178a-13
n. sırrı 178a-3
n.-din 165a-2 (hevā vü n.)
n.-im 18b-4-10, 28a-3, 105b-11
n.-imni 126a-10
n.-iĝ 10b-8, 16b-6, 27b-7, 98b-13
n.-iĝ turur 51b-6
n.-iĝni 58a-6-11, 139b-1
n.-inge 14b-10, 183a-4
n.-iĝde 178a-1
n.-iĝdin 58b-1
n.-in 178a-2
n.-ini 7b-11, 120b-5, 130b-9, 146a-13, 167a-5
n.-idin 52b-8, 98b-12, 178b-1
- nefy (a) sürme, sürgün etme
n. tiĝı 126a-2

- neheng (f) timsah
n.-din 53a-1
- nehr (a) nehir
n.-i nev "yeni nehir" 189b-7
- nek (f) 1. asitli su
(ġanġam otın n. söndür-) 122b-5
2. işte
n. 130a-8
- nem (f) ıslak,yaş,nemli(gözyaşı)
n. 169b-10
n.-dür-min 124b-2
- nemā (a) büyüme,çoğalma
n. 5b-10
- nem-nāk (f) nemli,yaş
n.-de 148b-8
n.-rek 89b-12
- nem-nākī (f) nemlilik,ıslaklık
n.-dür 49b-4
- neng (f) 1. ayıp,utanma
(ol n.) 169a-6
n. ile nāmūs 141b-1
n. ü nāmūs 20b-8,97a-1-2,105a-2,133b-5,155a-2,167b-4
(nāmūs u n. birle) 45a-1
2. şöhret,ün
n. ü nām 75b-9
(nām u n.) 78b-7
n.-din 36a-13 (nām u n.)
- nergis (f) nergis çiçeği,mec.güzelin gözü,güzel göz
n. 54a-12,93a-9
n. ile gül'izār 32b-2
n. köz 9b-6,47b-2,53a-1,69a-4,118a-1,153b-13
n.-i mestāne "mahmur,baygın göz" 71b-11,112b-6,121a-10,157b-1,168b-11
n.-i şehlā "güzel ve baygın bakışlı göz" 39b-1
(çeşm-i n.) 148b-2

- n.-din 146b-6,147a-1
n.-ing̃ 16b-10,86a-6
n.-ing̃din 89b-6
n.-i 146a-11
- neseb (a) soy, neseb
n. 20b-8,21a-13,45a-1
n.-de 138a-1,186a-6
n.-in 138a-13
- nesim̄ (a) hafif rüzgâr
(ay n.) 177a-2
n.-i şubḥ "sabah rüzgârı" 123b-12,166a-3
n.-i zülf "saçın sallanmasıyla oluşan rüz-
gâr" 177a-5
(bād-i n.) 9a-11
(yār-i n.-i) 160b-5
- nesl (a) nesil, soy
n.-i Timür "Timür'un soyu, nesli" 173b-11
n.-i Urus Han "Urus Han'ın nesli" 150b-4
n.-i dig 50a-2 (Timür n.dig)
- nesrin̄ (f) beyaz ve ufak katmerli bir cins gül
(biri nergis b. n.) 93a-9
(lâle vü n.) 39b-2
- neşât (a) sevinç, neşe
n. 16b-8
n. eyle- 138b-11
n.-ım 130a-11
- neş¹e (a) sevinç, neşe
n.-sindin 146b-7 (mey n.)
- neteg nasıl, ne gibi, nice, krş.niteg, nitig
n. 17a-5,51a-11,73a-7-8-10,154a-9,156b-6,
167b-6-12,176a-4,182b-7
- nev (f) yeni

(nehri n.) 189b-7
- nev^r (a) cins, tür, çeşit, nev
(bu n. ile) 103b-9

- n.-i diger 72a-10
- nevā (f) 1. ses, ahenk, nağme
n. çık- 182a-3
(berg ü n. "geçinecek şey") 166a-8
n.-da 116a-12
n.-sı 182a-3 (ney n.)
n.-sında 46b-13 ("ışık-ı 'uşşāk n.)
2. Türk müziğinde bir makam
(Hüseynî vü n.) 160b-1
- nevāle (a) yiyecek, içecek
n. 159a-4
- nevāyî (f) makam, ahenk, coşku
n. kıl- 59a-13, 169a-12
- Nevāyî (k.a) Ali Şir Nevāyî, bk. Ali Şir Nevāyî
N. nağmesi 92a-4
N.-ğa 59b-1
- nev-bahār (f) ilkbahar
n. 37b-4, 92a-13, 155a-6, 162a-5
n. ile 146a-4
n.-da 116a-10 (nevrüz u n.)
- nevbet (a) sıra, nöbet
n.-i feth-i Horāsān "Horasan'ın fethinin za-
manı" 155b-8
n.-i (iy.) 87b-7
- nev-civān (f) genç, tâze (kız)
n.-nınġ mi'ceri 179a-11
- nev-gül (f) tâze gül, yeni açmış gül
n.-i handān "etrafa neşe saçan taze gül" 34a-12
- nevha (a) ağlama
n. 48b-12
n.-sından 174b-11
- nevha-ger (f, nevha a.) ağlayıcı, yanık
n. kıl- 98a-5
- nevmîd (f) ümitsiz

- n. için 167a-9
bol- 87a-5
ol- 49b-11
- nevrüz (f) yeni gün, ilkbaharın başlangıcı, nevrüz
n. 42b-12
n. u nev-bahār 116a-10
- nevrūzī (f) nevrüze ait
(ebr-i n.) 148b-9
- nev-tāk (f) yeni asma, yeni üzüm kütüğü
n.-de 148b-10
- ney (f) ney, müzik âleti
n. bigin 132a-10
kibi 160a-12
(surnā vü n.) 116a-12
n.-dür 164b-10
n. tüz- 164b-13
n. nālesi 19a-2
n. nevāsı 182a-3
- neyle-(< ne eyle-) ne yapmak, neylemek
n.-y ! 33a-4, 34a-9, 135b-1
n.-yin ! 10a-8-12, 14b-1, 16b-8, 21a-5, 39a-2, 42b-6, 43b-2, 65a-13, 81b-1, 87a-7, 114b-8, 121b-10, 122b-12-13, 128b-12, 136a-4, 145b-13, 146a-7, 149a-5, 171a-13, 173a-4, 180a-9, 189a-2
n.-sün ! 10a-5, 13b-5, 19a-10, 22b-1, 42a-2, 53b-2, 61b-11, 77b-11, 85b-3, 87b-11, 90a-1-5, 98b-6, 115b-5, 116a-3, 116b-12, 119a-8, 128a-1, 135b-13, 158a-3, 164b-1, 172b-3, 187b-2
n.-di 119a-3-9
n.-r 183a-1
n.-señg 160b-1
- neyreng (f) hile, büyü
n. 133a-6
- ney-şeker (f) şeker kamışı
n. 133a-7
- neyzen (f) ney üfleyen
n. 107a-4, 148a-8

- nezāre (a) bakma,seyir, krş.nezzare
n. kıl- 98b-1
- nezzāre (a) seyir,bakma, krş.nezare
n. kıl- 96a-2-5
n.-si 29a-2
- ni ne,niye,hangi,nasıl,ne kadar(soru sözü) krş.ne
n. 3b-11,23a-8,42b-4,43a-5,44a-12,44b-3,56a-6,58b-5,64a-4,73b-2,74a-11,77a-6,93b-11,94a-2,97b-13,109b-2,117a-6,130a-5,135b-9,137b-2-10,138a-9-13,161a-6,162a-2-13
n. ʿaceb 16a-12,78b-1,117a-3
ʿacebtür 135b-7
hāşıl 19b-13
niyāz 3a-1
türlü 64a-1
üçün 118b-7
n.-dür 109b-10,151a-11,165b-8
n.-ge 177a-7,184b-2
n.-ğa 76b-1
n.-din 43b-7,110b-7,142b-1
- niçe nice,ne kadar,kaç
n. 11b-5,12a-11,15b-4,21b-3,26b-5,30b-10-11-13,39a-12,43b-9,44a-2,56a-10,57a-4,65a-9,65b-1,72a-2,77b-4,79a-7,82a-5,85b-13,94a-8,96a-9,97a-10,100a-2,100b-5,106b-7,109b-12,110b-9,115a-2,116a-1,118b-3,120b-1,123b-13,129a-13,130a-12,131b-1,134b-6,138a-5,143a-1,146a-4-13,146b-3,147b-11,152b-11,160a-4,165a-1-3,166b-5,169a-7,169b-13,171a-5,174a-9,184a-13,184b-10,185a-13,186a-9
(bir n.) 7a-3,16a-4,93a-12,101a-5,189b-5,190b-7
(her n.) 10b-3,14a-13,28b-4,39a-3,42b-7,43a-6,53a-3,54b-7,63b-1,65a-1,68a-8,77a-10,80b-5,81a-6,94a-13,101b-8,104b-1,106b-1,126b-4,131b-3,147b-12,150b-7,165b-12,166a-5,171b-5
n. ki 73a-3,84b-8,182a-9
n. kim 14b-2,65b-5-9,71b-8-10,160b-11,176b-11,191a-8

n. köp 7b-1,13b-6
 n. kün 11a-5,51a-7-8,94a-6-7,125b-8,173a-5
 n.-ge 109b-10
 n.-ge tigre 110b-3,138a-12

- niçük nasıl,nice
 n. 31a-8,46a-6,63b-9,90b-5,134a-13,150b-11,
 162a-3,172b-6,174a-6,183b-9
 n.-sin 183b-8
- niçün niçin, krş.neçün,ne üçün,ni üçün
 n. 83b-7,97b-1,136a-13
- nifākī (a) nifakçı
 n. 179a-5
- nigār (f) resim, mec.sevgili
 n. 146a-2
 (ay n.) 32b-4,114b-1
 n. ile 145b-5,146a-5,146b-4
 n. vaşlı 145b-12
 (mihribān-ı n.-ım) 89a-13
 n.-ım 61a-1,63a-4,105a-4-9,125a-10,148a-11,
 148b-1,172a-3,185a-1
 n.-ıma 160a-4
 n.-ı 71a-1,109b-5,178a-11
 n.-ınınġ karakçı közleri 54b-1
 n.-lar 154a-1
- nigü ne,nasıl,ne var ki, krş.naġu
 n. 40a-8,81a-7,95b-6,133a-7,165b-13
- nihāl (f) yeni yetişmiş tâze fidan, mec.sevgili
 n.-inġ 101b-11
 n.-i 104b-10
 n.-in 41b-3
 n.-in 166a-5
 n.-idin 166a-6
 n.-indin 125a-2-12

nihān (f)	gizli, saklı n. 130b-8 (āşikārā vü n.) n.-sin 116a-8, 130a-8 n. bol- 88a-12 kıl- 150a-1 (rāz-ı n.-ım) 169b-13 (rāz-ı n.-ımnı) 168a-8
nihānī (f)	gizlilik, saklılık, yasak n. kūyi 173a-11
nīk (f)	iyi, güzel n. 56a-6 n. köre bil- 9a-5
nikāb (a)	peçe, yüz örtüsü n. 16a-6, 113a-2 n.-ı (yük.) 177a-8
nikān (f)	iyiler, beğenilenler n.-sin 130a-5
nilgün (f)	lacivert n. atlas 174b-7
nilüfer (f)	nilüfer n. 149b-11
nime	nesne, şey n.-lerdin mürekkebi kıl- 18a-8
ni‘met (a)	nimet n.-i (iy.) 171b-2
nīm-şeb (f)	gece yarısı n. kil- 136b-7
nīsān (f)	nisan ayı, mec.nisan yağmuru (bahār n.-ları) 47a-6 (felek n.-larıdın) 98a-3 (ebr-i n.-dur) 8b-6, 152a-13
nişār (a)	saçma, serpme, yağdırma n. it- 94a-3 kıl- 44b-4 ol- 165b-2

nisbet (a)	bağlılık, kıyaslama, nisbet n. 151b-5 n. it- 150b-10 n.-i (iy.) 39a-8
nîst (f)	değildir n.-em 106b-2
niş (f)	iğne, zehir n.-i 124a-8 (muhtesibniñg n.)
nişān (f)	nişan, alâmet, iz, belirti, krş.nişāne n. 115b-12, 128a-2, 159a-10 n. u nām için 35a-1 (nām u n.) 161b-6 (bî-nām u n.) 35a-2 (yüz dağ u n.) 97b-3 n. bir- 178a-11, 188b-13 bol- 63b-10-11 kıl- 130a-4 kiltür- 180a-2 tap- 177b-12 n.-i levh-i mahfûz "levh-i mahfuzun izi, be- lirtisi" 180a-6 n.-im 105a-13, 105b-4 n.-im-sin 113a-11 n.-i 59b-12, 178a-13 n.-in 177b-13, 178a-12 n.-lar 135a-3
nişāne (f)	iz, nişan, belirti, krş.nişān n. kıl- 174a-5, 191b-13 n.-si 176a-13, 176b-4 n.-sini 37a-12
nişest (f)	oturan n.-em 106b-10
nişter (f)	neşter, mec.iğne, ok n.-in ur- 118a-8 n.-ine 68b-2 n.-idin 68a-13

nit-	(< ni it-) ne yapmak, nitmek n.-ey! 9b-9, 40b-13, 56b-5, 81a-3, 87a-13, 88b-12, 93b-6, 130b-12, 170a-3, 174b-6-7-9-11-12-13 n.-eyin! 18a-12, 105a-9, 110a-9 n.-eyin!(nideyin) 124a-2-3-5-7-9-11, 184a-9 n.-sün! 20a-9, 69b-2-4, 78a-13, 102a-2, 143b-6, 171b-9 n.-ti 68b-7, 95a-13, 173b-9 n.-er-sin 83b-8 n.-er 55b-5, 132b-3, 183b-2, 189a-10 n.-ke-min 103b-2 n.-ke-sin 94b-5, 126b-4, 127b-2, 166b-12 n.-key-sin 100a-8 n.-key 107b-7 n.-ip 86b-8
niteg	nasıl, ne gibi krş.neteg, nitig n. 84a-4, 98b-4, 107b-13, 165a-10
nitig	nasıl, ne gibi krş.niteg, neteg n. 74a-9
niyāz (a)	yalvarma, niyaz n. 26b-13 (ni n.) 3a-1
niyet (a)	niyet n. kıl- 81b-5
noḡṣān (a)	eksiklik, noksan n. 32b-12 n.-i yoḡ 37a-1
noḡṭa (a)	nokta, benek, mec.yüzdeki ben n.-i ḡāl "nokta gibi olan ben" 40b-4 n.-i miḡ "ben, nokta gibi ben" 170b-12 n.-i müṣkil "müṣkil nokta" 153a-5 n.-i nūr "nur noktası, parlak ben" 159b-2 n.-i takvā "takva noktası" 178a-5 n. ḡāl 13b-5, 94a-2 n.-sı 40b-5 n.-sıdur 40b-12 n.-larnı 152b-10

- n.-lık 153a-2
- Nūh (k.a) Hz.Nuh
N.-ı tūfān "tūfānın Nuh'u,mec.sevgilinin
gözyaşı" 41a-13
- nukāt (a) noktalar, mec.ben
(müşgīn n.-ı) 40a-2
- nukl (a) meze,çerez
(bu n. için) 146a-6
n. u mey 32b-9
n.-ı bağır "ciğer mezesi" 86a-11
- nukre (a) külçe gümüş
n.-ni 188a-2
- numun(moğ.) yay (metinde kelimenin altında "yay" ibaresi
yazılı)
n. 191b-13
- nūn (a) Arap alfabesinin nun "n" harfi
(bir noktalık n.) 153a-2
- nūr (a) nur,ziya,aydınlık
(bu n.) 5b-6
n. kıl- 7b-6
n.-Hak "Hakk'ın nuru" 7a-8
n.-ı hidāyet "hidayetin,hak yolunun nuru"25a-13
n.-ı ilāhī "İlahi nur,Allah'ın nuru" 30a-4,
38b-6
(nokta-i n.) 159b-2
n.-uᅅg 113a-3
n.-ı (iy.) 4a-4,51a-2,69b-13,110a-4,125a-6
- nūr-efşān(f.nūr a.) nur saçan,etrafı aydınlatan
n. imiş 72b-2
- nūrun 'alā nūr(a) nur üstüne nur; daha iyi,daha âlâ
n. 185b-2
- nusret (a) yardım,zafer,başarı
(feth ü n.) 16b-11,133a-1,153a-13
(lutf u n.) 175b-9

	n. bir- 10b-3,29b-10,150b-3 n.-i ebedî "ebedî yardım" 50b-12 n.-i (iy.) 27a-3 n.-in bir- 12a-4
nusretî (f)	bir yardım,bir nusret n. 80b-9,101b-4
nüş (f)	işret,eğlence n. eyle- 58b-11 kıl- 118a-3
nüş-dārū (f)	panzehir n. izde- 72a-4
nutk (a)	söz,söyleyiş,konuşma, krş.nutuk n.-uñg 80a-1
nutuk (nutk a.)	söz,söyleyiş,konuşma, krş.nutk n. 80a-1
nüh (f)	dokuz n. felek 87b-13 n. tabak 6b-11
nükte (a)	ince ve zarif söz,manalı ve özlü söz,nükte n. sırrı 113a-12-13 n.-ni 147a-4 n.-si 160b-4
nükteî (f)	bir nükte n. 159b-1
nüsye (a)	bedel,satın alınan şeyin karşılığı n. vü nakd 35b-12 n. iki vü nām bir 35b-13

o	o (zampir)
oğlan	o. 187a-9 çocuk, genç, oğul o.-ım 81b-2 o.-ları 83a-4
oğul	oğul, çocuk, evlât o.-um (oğlum) 49a-10, 183a-10
oğşa-	benzemek o.-dınđ 172b-6 o.-r-min 17b-13 o.-r 18a-3, 71b-9, 114b-11, 177a-7, 184b-2, 185a-7 o.-mas 160a-6
oğşat-	benzetmek o.-ur-min 89a-5 o.-a al- 21a-11, 59a-9 bil- 80a-5, 142b-7 o.-ma 118a-6
ok	tam, kesin olarak (kuvvetlendirme edatı) o. 5a-7, 110a-6, 134a-6, 177b-10, 189a-12, 191b-7 (sin o. sin) 3a-3, 5b-1-2, 8a-4, 59b-10, 104a-4
ok	sevgilinin gamzesi, ok o. 73a-2 o. ise 59a-6 (çistân-ı o.) 192a-10 o.-ı 192a-4 o.-dın 47b-2 o.-unđnı 73a-3 o.-ı (iy.) 47b-1, 65b-4, 98b-10, 157b-11 o.-ın 31b-10, 77a-3 o.-ını 73a-1 o.-ına 77a-4 o.-ıda 86b-5 o.-ıdın 84a-3, 85a-3, 161b-1-2 o.-ındın 86a-9, 131a-11 o.-lar 150a-5 o.-larınđ 169a-3

	o.-ları 49b-1,85a-4,157b-10
	o.-larıdın 8b-8,90a-5
okç1	okçu
	o.-lar 185a-6
okla-	oklamak,ok ile vurmak
	o. 53a-12
	o.-yu 192a-4
	o.-masa 50a-13
oku-	okumak
	o. !110a-13,107a-3,117b-4
	o.-sun!56b-11,147a-5
	o.-dı 27b-2
	o.-mış-min 154b-2
	o.-ur-min 38a-11
	o.-r 79b-10,156b-2
	o.-y bilmes idi 15b-6
	o.-may 167a-13
ol	o
	(sıfat) 2b-12,3a-7,7b-11,8a-1,10a-3,10b-13, 11b-1-3,12a-9,13a-3-4,13b-1-11,14a-3-9,14b- 11,16a-7,16b-4-5,18a-4,18b-7-11,21b-4,22a- 13,22b-4-11,27a-8-12,28b-8,30a-11,34a-2, 35b-2,36a-11,37b-9-11,38b-5-10,40a-6-7-8, 40b-2-4,41a-9-13,41b-1-11,42a-2-8,42b-8, 43a-1,44a-2-12-13,44b-1-6,45a-8-9-10-11, 45b-9-13,46a-6,47a-11,47b-12,49a-10-12,49b- 9,50a-8,50b-3-11,51a-1,52b-1,53a-9,54a-4, 54b-1-4-7-10-11,55b-2-3-5,57b-8,58a-3,58b- 3,58b-5-6-9-10-11-12-13,61b-11,62b-10-11, 63b-4-8,64b-9,65a-9-5,65b-3,66a-2,67b-4-5- 11-13,68b-5-9,69a-1,69b-1,69b-7,70b-5-9-12, 71b-4,72b-4,73b-1,73b-3,74a-1,76a-2,77a-4, 78a-8,78b-2-5,79a-6-7-13,80a-12,81b-9-10, 82a-1-3,84a-5,84b-1-10,85a-6,86b-9,87a-7-8- 10-11,87b-6,89a-5-9,90a-11,90b-1-4,92a-8, 92b-1-3-7,93a -5,94a-6-8-9,12,95a-12,96a-2,

97a-13, 97b-2-4-7, 100a-5-6, 101a-5, 103b-1-3-10, 104a-11, 104b-9, 105b-10, 106b-3-4, 107a-7-8, 107b-10, 108a-1-6-10-12-12-13, 108b-2-3-4-4, 110a-1-2-3-4-8-9, 112b-4-5, 113b-10-10, 114a-6-7-9, 114b-2-4, 115b-5-7-8, 116b-10, 117b-11, 119a-3-6-9, 121a-3-10, 121b-13, 122a-4, 123a-13, 123b-10-12, 124a-2-11, 124b-5, 125a-1-9-11, 125b-7-12, 126a-3, 127a-12, 128a-6, 128b-7-8-10, 129a-7-11, 130a-6, 130b-3-7, 131b-3-10, 132a-2-3, 132b-3-6-11, 133a-12, 133b-4-11, 134a-3-4-5-10-12, 134b-6, 135b-5, 136a-11, 138b-2-6-9, 139b-2-3, 140a-3-4, 141a-5, 141b-11-12-13, 143a-13, 143b-2, 146a-10-11, 147a-4-10, 147b-3-8, 148a-2-4-5-9-11-12-13, 148b-6, 149b-8, 150a-8-10, 151a-1-4, 152a-9, 154a-3-4-11, 154b-11, 156a-12, 157a-5, 158a-12, 158b-5-7-9-11-12, 159a-5, 159b-8, 160a-10, 161a-13, 162a-4-10, 162b-1-2, 164a-3-7-9, 165b-3, 166a-10, 166b-4, 167a-5-5-8, 168b-7-10-11-11-11-12-12, 169a-6-6-8, 170a-1-4-6-8-10-10-11, 170b-12-12, 171a-3-5-9, 171b-5-6, 172b-3, 173a-1-2-3-4, 173b-4-12, 174b-2, 175a-1-2-6, 175b-13, 176a-3-8-9-9-11, 176b-3-4-5-5-6-7-9, 177a-3-7-9-13, 177b-6, 178a-2-10, 178b-3-9-13, 179a-7-9, 179b-6-8, 180a-5-6-7-10-11, 182a-6-11, 183a-6-7, 184a-1-7, 186a-12-13, 186b-5, 187a-1-6-9, 188a-2-4-9, 189b-9, 192a-8-11
 (işaret zamiri) 2b-2, 3b-4-9-9-9-9-9-9, 4a-10, 13, 4b-12, 5a-4-12, 6a-8-12, 6b-1, 7a-9, 7b-7, 9b-9, 10b-10, 20a-12, 20b-10-21a-1-10, 23a-2, 31a-11, 33a-1, 34a-1-4, 35b-8-9, 39b-11-12, 45a-5, 45b-3-5, 46a-9, 47b-7, 48a-8, 56a-2, 67b-10, 69b-12, 70a-5, 71b-3, 73b-5, 74a-4-6, 77a-3, 102a-11, 114a-11, 118a-13, 119a-8, 119b-8, 138a-4, 146a-8, 155a-2, 157a-11, 157b-1, 158a-12, 177b-7-11,

o. durur 3b-10, 162b-3, 179a-2
 turur 3b-5, 4b-6-8, 5a-2

o.-dur 3b-4, 4b-1-2, 14b-10, 18b-11, 48a-9, 112a-13, 175a-3

- o. idi 178b-6
irmiş 178b-11
- o. biri (öbürü) 62b-7
çağlu (o kadar) 64a-6
kadar 83a-8
ki 15a-6,31b-1-2,40a-13,46a-12-13,72b-8,
74a-5,166a-2,170a-10-10
kim 108b-12,171a-1,172a-11
- o. ol 152a-11

"aning" onun .

- a. 3b-8,4a-10,4b-2-11,5b-5-8,7b-8-10,10a-1,
12b-9,13a-12,14a-1,17b-11,19b-8,20a-5,21a-
1,25a-11,30b-3,31b-3,32a-7-8,36b-2,40a-4,
41b-3,44b-12-13,46b-1-9,47b-10-13,48a-9,
51a-2,53a-6,59a-8-9,70a-3,71a-5,72b-1-13,
75b-9,78b-8,79a-3,79b-8,80a-5,86a-2,86b-3,
98a-9,100a-3,103b-2,105b-7,109b-1-3-8,114a-
1,114b-5-9,115a-4-9-12,118b-12,123b-6,124b-
12,125a-2-13-13,125b-10,126a-4-10,129b-2,
133a-10,133b-12,134a-11,134b-2-8-10,136a-
12,136b-6,139a-12,141a-10,142a-2-7-12,143b-
6,151b-6,154a-10-11,158b-1,167a-3-8,171a-4-
10,176b-6,177b-11,178a-11,178b-1-7,179b-12,
183a-13,183b-4,184a-1-10,191a-2,191b-9
- a.-sin 2b-7,77a-5
- a.-dur 2b-5,38a-9,77a-5-5
- a.-ki 54a-11,109a-2,124b-11-13,125a-8,173b-8
- a. bile 2b-1,161a-12-13,161b-2-4-6-8
dig 7b-6,20b-13,22b-6,41b-2-8,61a-11,134b-9
ile munuḡ dig 37a-4
kibi 182a-2
sarı 126a-9
tig 42a-7,57a-1,65a-2,80a-8,85b-9,120a-8,
128b-13,132b-2,142a-7,143a-10,168a-5,175a-10,
184a-9-10,184b-4,185b-7,186a-6-7
üçün 5a-10,106-2,12b-1,52a-6,68a-1,69b-6,
95a-2,109a-4,134b-4,138a-11-13,139b-4

"anı" onu

- a. 2a-5,2b-7-8,4a-8,6a-9,7b-12,8a-6,8b-1-3-3,16a-2,17b-13,18a-4,20b-10,21a-4,21b-5-8,26b-6,29b-4,31a-9,32a-11,32b-7,37b-7,39b-13,43b-1,46a-7,52a-1,53b-7,62a-13,64a-5,74a-10,76a-4,92a-11,98b-11-11,102a-11,103a-2-7-11,109a-6,114a-2,117b-9,118b-1,125b-2,127a-2,137a-6-7,137b-13,139b-4-6,142a-6,152a-11,153a-11,160b-9,161b-3-5,165a-11,168a-11,174a-13,179b-10,182a-6,184a-12,185a-10,186b-3,187b-4,189b-8
- a. kim 63b-5,169a-8

"anga" ona

- a. 2b-2,3b-5-6,4a-2,6a-3,21b-11,22a-12,34a-7,37b-5,39a-8,41b-13,48a-11,53a-10,71b-9,87a-7,94a-4,95b-13,107a-13,108b-1,114b-8,116a-4,124b-3,137b-11,138a-4-5,142a-7,143a-2-6,143b-6,147a-13,147b-11-12,153a-1,162a-1-13,162b-7,174b-13,175a-9,176a-7,176b-12,177b-13,178a-6,183a-3,184a-3-4-12,185a-10,187a-2,188a-13,189b-2,190a-6-10

"anda" 1. onda

- a. 45a-1,109b-6,143b-4

2. orada

- a. 20a-13,29b-7,45a-7,88a-12,90b-10,122a-9,130b-8,133a-9,135a-8,153b-4,167b-3,186a-2,188b-2

"andadır" ondadır,oradadır

- a. 69a-5,72b-5,175a-10

"andağı" oradaki,o yerdeki

- a. 88a-1,88b-7

"andın" ondan

- a. 2a-1-5,2b-3-6,3b-6,5b-6,22b-1,23a-1,26a-13,32b-9,33a-2,33b-13,38a-11,38b-13,61b-1,82a-5,104a-2,118b-8,126a-11,128a-2,146b-10,147b-10,151b-10,159b-13,162b-7,172a-12,175b-13,

180a-2-4-6,192a-9

a. burunrak 81b-12

narı 81b-6

özge 3b-7-11,4b-3,27b-9,77a-6,169b-11

uzunrak 62a-2

"ança" o kadar,onça

a. 86b-9,87a-5,108a-1,115b-10,157b-12,171b-5,
182a-3

"anlar" onlar, krş.olar,alar

a. 190a-6

a.-a 185a-7

"alar" onlar, krş.anlar,olar

a. 29b-9-10,110b-8,141b-4,185b-2

a.-ning içi 187a-13

misli 101b-9

yaşları 143a-13

yigiti 175a-13

a.-nı 42a-4

a.-da 25a-5

a.-dın 115b-2

"olar" onlar, krş.anlar,alar

a. 42b-2,81a-11,153a-10

a.-nı "onları" 98b-3

a.-dın "onlardan" 81a-10

a.-ça "onlara göre,onlarca" 138b-1

"ansız" onsuz

a. 63b-2,77b-6,87b-1

ol-

olmak

o.-ay! 146a-7

o.-ayın! 187a-4

o. ! 125b-10,143b-3

o.-gıl! 89a-10

o.-sun! 147a-3,174a-6

o.-alı! 48b-11

o.-dum 21b-10,32b-10,76a-7,100a-1-2-4-5-6-7-8-
10,139a-2

- o.-dunġ 4a-5,8b-13,16a-12,96b-3
- o.-di 2a-1,3b-6,12a-10,14b-9,16a-12,19a-10,
26a-8,27a-10,29a-5,30a-10,36a-8,38b-7,54a-
3,76a-12,80b-8,84a-13,89b-11,98b-12,100a-
9,100b-10,102a-12,103b-12,117a-6,125b-8,
130a-10,138b-5,142a-9,146b-11-12,150a-2,
151a-10,151b-1-2-4-6-8-9-10,155a-6,155b-
3-10-11-13,156a-2-4-6,158b-12,162a-5,165a-
6-7-9-11-13,165b-2-4-6,166a-9,168b-13,172a-
3,174b-9,175a-4
- o.-mişam 122a-11
- o.-miş 61a-7
- o.-up-min 124a-8,173b-7
- o.-up-sin 31a-2
- o.-uptur 159b-11,173a-1
- o.-ur-sin 132b-13
- o.-ur 31b-3,46b-1,54a-9,57a-7,70b-3,75b-2
- o.-ġay 61a-9,115a-10,161a-6,169b-3-4,176a-5
- o.-ġay mu ikin 133b-8-9-11-13,134a-2-4-6-8,
139b-9
- o.-ġusı 169a-1-2-4-6-7
- o.-ġusıdur 6b-7
- o.-sam 39a-12,145a-2
- o.-saġ 26a-11,98b-3,141a-12,160b-3
- o.-sa 7b-1,40a-1,44b-2,56a-3,58b-5,73a-2,84b-
8,114a-2,159a-3,162b-1-2-6,174a-6
- o.-salar 154b-12
- o.-up 19a-7,63a-7,74a-2,96b-2,152b-4,159b-7,
162b-2,167a-9
- o.-uban 19a-11,102a-6,154b-10
- o.-inca 128b-3
- o.-unca 92a-5
- o.-may 156b-1
- o.-ġaç 76b-2,96b-9
- o.-ġan 61a-13,177a-13
- o.-ġannı 135a-9
- o.-urġa 70a-10
- o.-ma! 55a-6,62b-8

	o.-mağıl! 37a-3,49b-11
	o.-masun! 131a-11-13,131b-2-4-6-8-9
	o.-madı 161b-13
	o.-mas 36a-7,47a-12
	o.-mağay 63b-9
	o.-mağ 32a-6
oldur-	vücûda getirmek,yaratmak
	o.-ur 4a-13
olok	o zaman,o anda
	o. 83b-12,187a-2
oltur-	oturmak
	o.! 192a-1
	o.-u 121b-2
	o.-up 23a-7,118a-3
	o.-ğan 139b-11,140a-2
	o.-ğanın 154a-12
	o.-ğanda 50a-12
	o.-mas 108b-2
	o.-mağım 106a-12
olturt-	oturtmak
	o.-up 49a-11
omak	kabile,oymak
	o.-dan 100b-12
on	on(10)
	o. sikiz miñg 3b-6
oñg	sağ,sağ taraf
	o. 50b-7
	o. bile sol 50a-10
	kil- 178b-11
orak	orak
	o. 189a-7
ordu	karargah,merkez
	o.-sıda 145a-6

orta	orta
	o.-sığa 188a-4
	o.-sıdın 189a-4
ortak	ortak
	o. 119b-1-1
‘Osmān (k.a)	Hz.Osman
	‘O. 6b-4
ot	ateş
	o. 54b-6,69a-9,90b-1,104b-11,107a-12,118b-3,173a-13,182b-2,184b-10,189b-2
	o. bigin 37b-8
	o.-nınġ hum-hānesi 166b-11
	o.-ka 76a-13,126b-8
	o.-ğa 16a-2,107a-12,128a-6,167a-3
	o.-da 167a-5,5a-8
	o.-dın 5a-8,37b-9,126b-9
	o.-1 (iy.) 11a-6,23a-2,49b-5,65b-6-12,94b-5,97b-8,120b-10,121a-12,126a-7,128a-13,131a-3,134a-5,137b-3,148b-13,149a-10-12,149b-7-12,152a-2,153b-4,167a-3,170a-12,185a-7
	o.-ıdur 89b-2
	o.-ınınġ pervānesi 166b-4
	otunı 174a-1
	su‘lesi 118b-5,131a-12
	o. tūni 174a-4
	o.-ın 19a-7,77b-7,88b-1,101a-9,122b-5,128b-11,152a-8
	o.-ını 90b-5,166b-10
	o.-ığa 47a-1,61b-3,65b-7,66a-4,106b-10,136a-6,146a-1,154b-1
	o.-ına 10a-7,48a-13,53a-4,124b-1,128b-1,169b-8
	o.-ıda 107b-7,135b-6,136b-1,145b-4,167b-9
	o.-ında 40a-10,68a-12,95a-7,103b-3,112b-9,130a-6,134b-12,149a-3,152a-4,167a-3
	o.-ıdın 14a-6,40a-11,75b-6,95b-9,107b-8,126b-8,133a-11,160a-2
	o.-ındın 10a-6,32a-2-5,49b-8,115a-1,127a-7,132b-1,148b-8,152a-7

	o.-ından 127b-2
	o.-lar 17b-4,55b-8,176a-9
	o.-ları (iy.) 143a-12
	o.-luğ 103b-8
	o.-luk 173a-12
ota	oda o. meclisi 164b-12
otağá	taç (hümāyūn o. "mübârek taç") 150a-10
otla-	otlamak,otlatmak o.-p 153b-11 o.-ğan 167a-7
Otrar (y.a)	Otrar şehri O. 175a-11
otun	odun o.-1 174a-1 o.-sız 90b-3
otur-	oturmak o.-ğıl 11b-8
otuz	otuz(30) o. 190b-5(yüz bile tağı o.) o.-ğaça 51a-6
oyna-	oynamak o.-l1!48b-13 o.-r-min 119b-4 o.-rğa 109b-4
oynat-	oynatmak o.-ma 118a-2
oyun	oyun o.-1(iy.) 174a-7
oz-	î. geçmek o.-ar 2b-8

	2. başkaldırmak
	o.-ar 50a-13
oza	önce, evvel
	o. 64a-3
ozdur-	başkasından ileri geçmek, geride bırakmak
	o.-up

Ö

öç	öç, intikam ö.-üm 183b-2
öç-	sönmek ö.-er 121a-4 ö.-ken 121a-2
öçek	sönmüş nesnelere bulduğu yer, küllük ö.-ler 57a-6
ög-	öğmek ö.-diler 176b-1 ö.-seler 71b-8
öğren-	öğrenmek ö.-ür 6b-12 ö.-mes 65b-9
öğret-	öğretmek ö.-e 7a-7
öl-	ölmek ö.-düm 10b-13, 21b-13, 22b-5, 115b-11 ö.-gey 17b-9 ö.-edür-min 184b-13 ö.-sem 20a-5, 157a-4 ö.-e yaz- 72a-5, 88b-13 ö.-üp 19a-9 ö.-ginçe 187b-13 ö.-mey 19a-9 ö.-medi 80b-13 ö.-mek kirek 4a-2 ö.-megenim 182b-8 ö.-mekte 13b-13
öldür-	öldürmek ö.-ür 4a-13
öltür-	öldürmek ö.-ey! 174a-9 ö.-di 130b-1, 173b-10

	ö.-ür 45b-12
	ö.-üp 10b-4,51b-10
	ö.-üben 8b-10
	ö.-güçük 159b-12
ölüg	ölü ö. 160b-8 ö.-ni 27a-12,95b-10,129b-13 ö.-in 56a-4
ölüm	ölüm ö. 81a-8
‘Ömer (k.a)	Hızır Ömer (Ebübekr ü ‘Ö.) 6b-4
‘ömr (a)	ömür, krş. ‘ömür ‘ö. 65b-12,145b-3 ‘ö.-i Hızır "Hızır'ın ömrü,ölümsüzlük" 170a-2 ‘ö.-ni 146b-2 ‘ö.-de 145a-11 ‘ö.-üm 10a-1,125b-8 ‘ö.-ümni 125b-9 ‘ö.-ünġ 41a-3,70a-2,132b-13,160b-3 ‘ö.-ünġge 58a-9
‘ömür (<a.‘ömr)	ömür, krş. ‘ömr ‘ö.-niġ aġiri 98a-11
ön-	bitmek,yetişmek ö.-di 112b-9,131a-3
önġin	başka,başkası ö. 76b-4 ö.-ni 27b-9
öp-	öpmek ö.-e 96a-2 ö.-üp 123b-9
ört-	örtmek ö.-er 85a-4-9

örte-	yakmak ö.-di 31b-12,191b-9 ö.-medi 137a-4
örten-	yanmak ö.-ür-min 136a-6 ö.-ür 31b-6-7-9-11-13,32a-2,77b-2 ö.-ip 104b-10 ö.-medim 10a-7 ö.-medi 174b-13 ö.-mes 66a-4
ösme (< vesme a.)	sürme,rastık,kadınların kaşlarına veya saçlarına sürdükleri siyah boya ö.bile rengin it- 55b-2
öt-	1. geçmek,aşmak; öbür dünyaya göçmek ö.-ey!141a-13 ö.-ting 51b-12 ö.-ti 49a-3,87b-7 ö.-er-sin 51b-2 ö.-er 134a-5,192a-8 ö.-sem 175a-6 ö.-üp 29b-12,154b-2 ö.-keli 67b-12 ö.-ken 170a-12 2. ötmek ö.-er irmiş 73a-10
ötker-	geçirmek,aşırmak ö.-di 118b-4 ö.-ür 36a-6-7-9-11-13,36b-2 ö.-ip-sin 116a-2 ö.-iptür 77a-3
ötkün	delici,geçici ö. 134a-6
öz	kendi ö. 3a-7,7a-8-12,50b-8,81a-8,84b-10,139a-2, 154a-7,167b-12,171b-2

ö. özini 15a-4
 özine 6a-10
 ö.-ni 96a-13,114b-5,166b-9
 ö.-din 30a-5,32b-6-11
 ö.-üm 17b-12,28a-7,53b-11,101b-4,106a-6,
 119b-2-9,122a-13,124b-1,126a-8
 ö.-ümni 53b-11,132b-12,174a-10-13
 ö.-ümge 28a-7,135a-7,178a-9,182b-7,185a-3-3-4
 ö.-ümde 9b-11,101a-8-12,119b-9,120a-5,126a-8,
 135b-13
 ö.-ümdin 47a-1,126a-8,154b-1,183a-1
 ö.-ing ile 3b-11
 ö.-ing 10b-6,34b-13,58b-1,117b-2
 ö.-ingni 4a-3,27b-8,56a-13,56b-2,96a-9,98b-5,
 106a-5,148a-10-13
 ö.-ingge 20b-4
 ö.-ingde 63a-7-9
 ö.-ingde 61b-1
 ö.-ingde 56b-6
 ö.-ingdedür 141b-5
 ö.-ingdin 122a-6
 ö.-i 6a-5,68a-2,141b-11,167a-4,168a-2,189b-5
 ö.-ining 137b-9,189a-10
 ö.-in 21a-13,108b-12,141b-12,143a-3-4-6,151b-
 5,174b-3
 ö.-ini 3b-8,15a-4,21a-11,43a-2,118b-2-6,142a-
 10,146b-4,179a-9,179b-4
 ö.-ige 185a-6
 ö.-ine 6a-10,47b-11
 ö.-idin 36b-10,41b-11,154a-12
 ö.-indin 31b-11,46a-12,126b-1

Özbek (kv.a)

Özbek

Ö. 164b-11

özge

başka,diğer

ö. 13b-1,29a-4,32b-13,75b-2-3-5-7,106a-8,

- 122b-13,131b-2-8,169b-7,172b-10,174a-12,
185b-4
- (...dın ö.) 15b-2,39a-4,64b-6-7,65a-4,73b-13,
75b-3-5-7,78a-4,84a-5,103b-1,115a-9,116a-
4,159a-3,174a-7,178b-13
- (sinden ö.) 7a-13
- (sindin ö.) 5a-8-12,16a-13,44a-6,78b-10,104a-5
- (andın ö.) 3b-7-11,4b-3,27b-9,77a-6,169b-11
- (mundın ö.) 51b-13
- (Tiñgridin ö.) 182b-8
- ö.-ni 55b-11,56b-6
- ö.-ge 102b-3,137b-10
- ö.-din 28a-2,50a-4
- ö.-si 65a-6
- ö.-ler 154b-6-7
- ö.-lerdin 61a-10,71b-2
- özgeçe başkaca,farklı olarak,diğer,farklı
ö. 150b-6-7-9-11-13,151a-2-4-6,158a-9-10-12,
158b-1-3-5
- ‘özr-h^uāh(f. ‘özr a.) özür dileyen,af isteyen
ö. 3a-6

P

- pā (f) ayak
(püşt-i p. "taban") 88a-10
- pā-būs (f) ayak öpen, ayak öpücü
p.-ıda 145a-13
- pādişāh (f) padişah, hükümdar
p. 171a-10
p.-ı "ālem yeryüzünün padişahı" 51a-1, 167b-13
p.-iñg şunğkarı 179b-2
p.-ı(iy.) 3b-4-5, 34a-4
p.-lar 3b-5
- pādişeh (f) padişah
p.-sin 175b-10
- pādşā (f) padişah
p. kıl- 10b-2
- pāk (f) temiz, saf, pak
p. imestür 90a-9
p.-rek 90a-2, 186a-6
- pāk-dāmen (f) namuslu
p. bol- 18b-8
- pākīze (f) temiz, halis, saf
p. 7b-6
(cevher-i p.) 154b-13, 168b-3
(cevher-i p.-niñg cismi) 7b-7
- pāk-mezheb(f.mezheb a.) mezhebi temiz, iyi olan
p. 168a-12
- pārā (f) parça
(müsg-i p.) 8a-8
- pāre (f) parça
p.-dür 185a-13
- pārsā (f) dinine bağlı(kimse), namuslu
p. 147a-11

pāy (f)	ayak (hāk-i p.-in) 135a-8
pāyān (f)	son,tasavvufta sofinin ulaşacağı birlik alemi p. tap- 109a-8 p.-iğaça 157b-7
pāye (f)	rütbe,derece p.-dür 53b-1
penā (f)	sığınma, krş.penah p. 7b-12
penāh (f)	sığınma,sığınacak yer, p.-inġ 175b-13
pend (f)	nasihat,öğüt p.-im 81b-8
perākende (f)	dağınık,darmadağın p. it- 58b-7 kıl- 160b-4,177a-5
perde (f)	1. hakikati görmeyi engelleyen şey,perde p. 109b-13 p.-de 116a-8 p.-sin 154a-10 2. bir müzik parçasını meydana getiren ses- lerden her biri p. kılın tüz- 116a-9 p.-i şāhān "şahlar perdesi" 160a-12 p.-ni 69b-1 p.-sidin 92a-5(nāy p.) p.-lerde 73a-8
perhiz (f)	perhiz,şeriatın yasakladığı şeylerden kaçınma, nefsi uzak tutma p. eyle- 132b-13 it- 64b-13 p.-indin kiçür- 154a-3 p.-imizni bil- 95a-1
perī (f)	peri,cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen adı

p. 47b-12,60a-2,92b-7,100b-12,121a-12,171b-7,
172b-6,173b-1

(ay p.) 26b-8,176b-12

(ol p.) 171b-6

(hūr u p.) 57b-13,151a-1,172b-3,177a-1

(peygām-ı p.) 180a-1

p.-niñg 'ışkı 134a-10,159b-8

p. hüsni 148a-5

p. yiri 171a-9

p.-ni 49a-9

p.-ge 172b-6-7

p.-din 79a-6(hūr u p.)

p.-si 153b-8

p.-ler 57a-6,80a-8,154a-12

p.-lerğa 63b-12 (bi-misl-i p.)

perī-çehre (f) peri yüzlü,güzel yüzlü
(hūr u p.) 176a-10

perī-peyker(f) peri yüzlü,çok güzel
(ol p.) 67b-11,125a-9

perīŝān (f) dağınık,perişan
p. 136b-12
p. kākül 97b-7
zülfi 53b-12,90a-12,107a-13
zülfi ara 9a-5
p.-dur 34b-2
p. bol- 47a-1
eyle- 173a-4
kavla- 30a-8
kıl- 61a-8
ol- 32b-10,176a-5
(zülfi p. birle) 160b-4
(zülfi p.-dın) 20a-3,45b-6,168b-12

perī-veş (f) peri gibi,çok güzel
p. 90a-11,113b-10
(ol p.) 78b-5,124a-11
(gül-ruḥ-ı p.) 98b-2

- perī-zāde (f) periden doğmuş,peri çocuğu olacak kadar güzel
p. 157a-13
- perr (f) kanat
p. ü bāl 93b-9
- pertev (f) ışık,parlaklık
p.-i(iy.) 9a-9,90a-2
p.-in 79b-5
- pervā (f) ilgi,bağ
(ne p.) 118b-8
- pervāne (f) ışık etrafında dönen böcek,pervane
p. 128b-1
p. dig 62b-9
tig 65b-3,167a-5
yanglıg 118b-6
p. vü fağfur-min 128a-13
p.-dür 35b-2,165a-8
p. bol- 105a-6,128b-10
p.-i nā-murād "muradına erememiş pervane"119a-7
p.-si 166b-4,171a-2
p.-miz 61b-12
- pervāz (f) uçma,uçuş
p. eyle- 88a-1
it- 127b-5,136b-8
kıl- 92a-9
p.-i Süreyyā "Süreyya yıldızının etrafında
uçma" 58b-8
- perverdigār(f) besleyici,rızıklandırıcı: Allah
(kādir-i p.) 3b-1
(vāsıl-ı p.) 51b-11
- perveriş (f) besleme,yetiştirme
p. kıl- 13a-5,41b-3,148b-10,150b-12
- pervīz (f) üstün,muzaffer
p. eyle- 132b-12

- pes (f) öyleyse, şuhalde
p. 4a-1, 59a-2
- peşimān (f) pişman
p. 109b-8
bol- 137a-11
- peşşe (f) sivrisinek
p. 80a-12
p. dig 177a-5
yaŋlıg 68a-7
(pīl bile p.) 68b-1
p.-niŋ ḥasreti 68a-9
- peşşe-ḥāne (f) kendisinden sivrisinek peyda olan karağaç
p. 118b-10
- peyām (f) haber
p.-ing 52a-6
- peydā (f) meydanda, peyda (olma)
p. bol- 23a-3, 33b-2, 52b-10, 126a-8, 134b-12,
135a-2
k11- 55b-13, 108a-12, 168a-8
- pey-der-pey (f) yavaş yavaş
p. 169b-4
- peyember (f) peygamber
(Ḥızır p.-din) 27a-13
- peyemberī (f) peygamberlik
(şerḥ-i p.) 27a-4
- peygam (f) haber
p.-ı cān "can haberi" 112a-13
p.-ı perī "peri haberi" 180a-1
p.-ı(iy.) 78a-6
p.-ıdın 112a-12
- peykān (f) temren, okun ucundaki sivri demir
p. irür 59a-6
eyle- 86b-8
p.-ıdur 49b-2
p.-ınıŋ nehri 31b-11

	p.-in 65b-5 p.-idin 64b-10 p.-larının 90a-6 p.-iğaca 157b-11
peymān (f)	yemin p. 120a-8 p.-inḡnı 131b-10
peymāne (f)	şarap bardağı, büyük kadeh p. 124a-5
peyvend (f)	bağ, ilgi, kavuşma p. eyle- 134a-10
peyvest (f)	ulaşma, kavuşma p.-em 106b-1 p. irür 67b-3
peyveste (f)	daima p. 34b-2, 42a-8, 138b-13
piç (f)	büklüm, kıvrım, eğri p. piç tolḡan- 27b-4 p.-indin 121b-8
piçek (f)	kadınların başlarına sardıkları örtü p.-ler 57a-2
pīl (f)	fil p. 192a-9 p. bile peşse 68b-1
pinhān (f)	gizli p.-sin 119b-8 p. irür 59a-1 bol- 41b-11, 109b-12, 125a-3, 137a-6, 174b-4 eyle- 69a-3-6, 86b-10 (dāḡ-ı p.-imnı) 164a-11 (genc-i p.) 136a-13 (rāz-ı p.) 110b-6 (sırr-ı p.) 136a-9 p.-iğaca 157b-13

- p̄ir (f) yaşlı, ihtiyat, pir
 p. ü şeyh 5b-1
 p.-i deyr "meyhanenin piri, meyhaneci" 90b-12,
 137b-10
 p.-i muġān "meyhaneci" 19b-10, 35a-3, 38b-10,
 44a-1, 45a-2, 73a-2, 98b-9, 113a-13
 p.-i zāle "yaşlıların piri" 147a-3 krş. pirezāl
 (ḥarīf-i p.-i muġānı) 141a-12
 (kūy-i p.-i muġān) 141b-7
 (şoḥbet-i p.-i muġān) 35a-4
 p.-iṅ 126a-3
 p.-i 100b-7
- pirāhen (f) gömlek
 (būy-ı p.) 12a-9
 p.-iṅniṅ üsti 147a-12
- p̄ire-zāl (f) ihtiyar, kocakarı
 p.-i çāderī "peçeli, örtülü kocakarı" 179a-9
 p.-i duḥterī "bakire ihtiyar" 179b-4
 p.-i(yük.) 68a-5
- p̄ire-zen (f) kocakarı
 p. 179b-9
 p.-niṅ fi'li 179a-10
 p. külhanı 179b-1
- P̄ir Ḥāfız (k.a) bkz. Ḥāfız Buḥārī
 p. 49a-3, 186b-10
- p̄ir-zāde (f) pir çocuġu, pirden olma
 p.-niṅ yolu 40b-2
- pişvā (f) reis, başkan
 p. 5a-12
- piyāde (f) yaya, yayan
 p. 98b-13
- piyāde-vār (f) piyade gibi, piyadeye benzer
 p. ol- 98b-12

- piyāle (f) kadeh, bardak
p.21b-10-12, 62b-4, 92a-8, 116a-10, 146b-6,
147a-1-3, 148a-6, 158b-8
p.-ni 145b-11, 146a-8, 160a-5-9
p.-din 37a-6
- puhte (f) pişmiş
(hışt-ı p.) 184a-13
- pūlād (f) çelik
p. 118a-10
- pūte (f) nişan tahtası
p.29a-12
p.-si 84a-3
p.-siğa 141a-3
- pür (f) çok, çok fazla
p. 7a-10
- pür-çin (f) buruşuk, çok kırışık
p.-sin 121b-8
- pür-cüş (f) çok coşkun, sevinçli
(hum-hâne-i p.-min) 168b-9
- pür-fen (f) çok hünerli
(gamze-i p. için) 128b-8
- pür-ham (f) çok kıvrımlı, bükümlü
p.-ğa 162a-4
- pür-ḥuzūr (f, ḥuzūr a.) huzur içinde, huzurlu
p.38b-11
p. irdi 174a-11
- pür-hüner (f) hünerli, marifetli
p. bol- 48b-8
kıl- 187b-6
- pür-nūr (f, nūr a.) nurlu, mutlu
p.-min 128b-3
- pür-şūr (f) çok tuzlu, mec. keyifsiz
p.-min 128a-10
- pūşt (f) arka, sırt
p.-i pā "taban" 88a-10

R

- Rab (a) Allah
(Yā R. "Allah'ım) 16b-3,20a-1-2-4-6-8-10,43a-5,49b-4,53b-9-10-12-13,54a-2-4,87a-13,108b-1,108a-13,112b-4,125a-13,134a-2,140a-4,152b-10,174a-3-4,174b-6-10
- Rabbānī (a) Rab'la ilgili,îlâhî
(‘ālem-iR.) 168b-2
(maẓhar-ı R.) 168a-10
(ay mürşid-i R.) 168b-3
- Rabbenā (a) Allah'ımız
(ay R.) 6a-3
- ra‘d (a) gök gürlemesi,yıldırım
(na‘ra-i r.-iṅg) 131a-11
- rāh (f) yol
r. 70a-2
r.-ı ‘ışk "aşk yolu" 161b-7
r.-ı nebī "peygamber yolu,sünneti" 57b-8
- rāhat (a) rahat,sükûnet,gönül rahatlığı
r. kit- 124b-4
kil- 170b-7
tap- 162b-4
(bister-i r.-nı koy-) 152b-13
r.-ı cān "can rahatı,huzur,mutluluk" 9b-8,161b-2,172a-12
r. atı 149b-8
- rāhber (f) rehber
r.-i(iy.) 52a-11
- rāh-bīn (f) yol bilen,usulden anlayan
(merd-i r.) 178a-4
- raḥīm (a) mümin kullarını esirgeyen,koruyan,acıyan Allah
r. 3b-9,186b-11
- raḥm (a) acıma,esirgeme,koruma
r. eyle- 76a-8,87a-13,103a-5,137b-11
it- 14b-1,20b-12,31b-13,63a-4,129b-7,138a-10
kil- 3a-5,76b-3

- rahmet (a) acıma, esirgeme, koruma ; yağmur
 (bārān-ı r.-ide) 51a-4
 (bārān-ı r.-idin) 167b-11
 (ebr-i r.-tür) 150a-9
 r.-ini 186b-13
- rahmetü'l-lāhi 'aleyhi(a) geçmiş büyüklerin adından sonra söy-
 lenen "Allah'ın rahmeti üzerine olsun" sözü
 r.'a. 167b-6
- rahşān (f) parlak
 (hūrşīd-i r.-ım) 172a-11
- raht (f) levazım, eşya, at takımı
 r.-ını 7b-9, 38a-3
- ra'ıyyet (a) bir hükümdarın idaresi altında bulunan halk,
 tebea
 (min r. ü sin sultān) 117a-13
 r. tüz- 81b-3
 r.-ğa 50b-9
- rakīb (a) rakip, rekabet eden
 r. 17a-4, 44a-2
- rakkās (a) rakkas, dansöz
 r. 107a-5, 164b-12
 (şir-h'ān-ı r.) 107a-1
- rakş (a) oynama, dansetme
 r. kıl- 180a-7
- ra'nā (a) güzel, latif
 r. 55b-4, 121b-3, 164a-12
 (ay r.) 11b-5, 63b-7
 r.-sin 119a-12
 r. irür 35a-10
 bol- 52a-12
 kıl- 56a-2
 (dilber-i r.) 154a-1
 (ay gül-i r.) 165b-3
 (kāmet-i r.-dın) 106b-3
 (sünbül-i r.) 39b-1

rast (f)	1. doğru r. kad 100a-6 r. kadd 54b-10 r. kıl- 128a-7,167b-2 r.-i elif "elif gibi doğru,dik" 97b-2 2. Türk müziğinde bir makam r. kıl- 160a-13
rastlık	doğruluk r. 170a-9
ra'ûf (a)	merhamet edici,esirgeyici(Allah) r. 178b-5
ravza (a)	çayırı,yeşili bol olan yer r.-i rıdvân "cennet" 34a-11
rây (a)	rey,görüş r. u tedbîr eyle- 135b-13
râz (f)	sır,gizlenen şey r. ayt- 116a-12 r.-i hâl "davranışlarının sırrı" 73a-11 r.-i 'ışk "aşk sırrı" 17a-5,136b-10 r.-i nihân "gizli tutulan sır" 168a-8,169b-13 r.-i pinhân "gizli sır" 110b-6 (mahrem-i r.) 88a-7,161b-13 r.-in 150a-1
râzî (a)	uyan,rıza gösteren,razı r.-dur 45b-13
rebâb (a)	bir çeşit kemençe r. 15b-13 r. kıl- 177a-11 r.-i(yük.) 148a-8
red (a)	geri çevirme,red r. kıl- 65a-1
redîf (a)	redif (cîm r.-ide) 50a-3
reh (f)	yol r. sırrı 107a-4

- rehberī (f) yol göstericilik, kılavuz
r.-dür 57b-12
r. ol- 173a-1
- reh-güzer (f) geçit, geçecek yol
r.-din 123b-2
- remzī (a) rumuz
r. 95a-3
- renc (f) ağırı, sızı, zahmet, eziyet
r. ü girān birle 162b-4
(mihnet ü r.) 28a-12
r. kör- 28a-13
r.-i humār "içkiden sonra gelen ağırlık" 160a-9
- reng (f) renk
r. 16b-9, 64b-11, 96a-6, 157b-11
r. reng 156a-3
r.-i (iy.) 46b-12, 92a-13, 142b-1
r.-i irür 96a-3
r.-ini 87a-10
r.-idin 79b-7
r.-indin 17b-11
- reng-be-reng (f) renk renk
r. 192a-9
r. bol- 71a-9
- rengin (f) renkli, süslü, parlak renkli
r. gazel 28b-7
it- 55b-2
(müşg-i r. eyle-) 173a-1
- re's (a) baş
r.-i bed "kötü baş" 191a-3
r.-i zeneb "kuyruğun başı" 188b-12
- resen (f) ip, urgan
(zülf-i r.) 115b-9

- resm (a) usûl,tavır
r.-i mürüvvet "cömertlik âdeti,usûlü"170a-9
r.-in 185a-6
- resûl (a) peygamber
r. sünneti 5b-10
r.-ler 6b-12
- Resûlallâh (a) Hz.Muhammed
(yâ R.) 7b-2
- reşk (f) kıskanma
r. it- 53a-7
- revâc (a) kıymet,geçerlik,itibar
r. bir- 28b-11
r.-ı sünnet "sünnetin itibarı,geçerliliği"
27a-4
- revân (f) yürüyen, giden,çabuk
r. 192a-6
r. kıll- 51b-3,127b-7
(serv-i r.) 63b-7
(serv-i r.-sin) 165b-3
- Rey (y.a) Rey şehri
('Irak u R.) 169b-3
- reyâhîn (a) reyhanlar,fesleğenler
(sünbül ve r. otla-) 153b-11,167a-6
- reyb (a) şüphe
(şekk ü r.) 19b-9
- reyhân (a) reyhan,fesleğen
(gül ü r.) 59b-5
(sünbül birle r.-ım) 110b-4
(zülf-i r.) 13a-3,30b-8
- rı (a) Arap alfabesinde "r" harfi
(harf-i r.) 187b-6
- rıdvân (a) cennetin kapıcısı olan büyük melek
r. 7b-9,137a-12
(hür u r.) 32b-1
r.-dur 34a-11 (ravza-i r.)

- rıdvānu'l-lāhu 'aleyhim ecma'in (a) "Allah ohtarın hepsinden
razi olsun" anlamında geçmiş büyüklerin adın-
dan sonra söylenen söz
r. 6b-6
- rızā (a) razi olma, memnunluk, rıza
r.-sı 33b-13
- ridā (a) hırka, dervişlerin omuzlarına aldıkları post
(tesbîh ü r.) 22a-9
- rind (f) kalender, dünya işlerini hoş gören kimse
r. 26a-6
r.-i dürd-âşâm "tortu içen kalender" 26b-6
r.-niñg kūsı 48b-10
r.-i(iy.) 147a-4, 177a-9
r.-ler 160a-7, 177b-1
- rindāne (f) rind olana yakışacak şekilde
r. 124a-9
- rindāne-vār (f) rind gibi
r. 125b-11
- risāle (a) mektup, risale
r. 147a-7, 159a-2
r.-din 37a-9
- rişte (f) iplik
r. 177b-2
r.-i tesbîh "tesbih ipliği" 104a-10
r.-ğa 104a-11
r.-sin 14a-3, 173b-5
r.-sini 129b-7
r.-sine 29b-1
r.-siz 76a-13
- rişve-gerī (f, rişve a.) rüşvetçi
(ay kâdī-i r.) 122b-4
- riyā (a) iki yüzlülük, riya
r. 25b-12, 64b-1, 141b-12
r.-dur 25a-6
r. kıl- 106b-7

- (kayd-ı r.) 106b-8
 r.-nı 88b-3,185a-6
 r.-yı(yük.) 141b-1
 r.-da 62b-7
 r.-dın 63b-13,102a-8,161a-9
- ruh (f) yanak
 r.-ı rüşen"parlak yanak" 128b-10
 (şemʿ-i r.-ıdın) 128b-3
 r.-unġ 171a-12
 r.-unġnıġ vechi 85b-8
- rūh (a) ruh, can
 (naķş-ı r.-ı insān "insan ruhunun naķşı, mec.
 Allah") 89b-5
 r.-nı 151a-9
 r.-unġ 132a-7
 r.-unġ turur 50b-11,51a-6
 r.-unġa 50b-12
- rūh-efzā (f, rūh a.) 1. ruha tazelik veren, cana can katan
 r. 92a-3
 2. Türk müziġinde bir makam
 (bang-i r. durur) 88a-5
- ruhsār (f) yanak
 r. ara 14a-9
 (ʿaks-i r.-ınġ irür) 14a-8
 (gül-i r. imiş) 72b-4
 (letāfet-i r.) 37a-10
 (muşhaf-ı r.-ınġı) 15b-6
 (muşhaf-ı r.-ıda) 129a-10
 (şemʿ-i r.-ı) 148b-2
 (şemʿ-i r.-ın) 114b-10,165a-8
- r.-ınġnı 173a-11
 r.-ı 104a-1
 r.-ını 87a-9
 r.-ıdın 55b-8
- ruhsāre (f) yanak
 (gül r.) 92b-2

- rūhu'l-ḳudūs(a) Cebrail
r. bile irdim 177a-3
- rūṣen (f) aydın,parlak,münevver
r. turur 45b-2
bol- 87b-2
ḳıl- 151a-9
ol- 12a-10,38b-7
(ruḥ-ı r. üçün) 128b-10
- rūy (f) yüz
r.-i Semerḳand "Semerkand'ın yüzü" 160b-13
(bī-āb-ı r. bol-) 167a-4
(ḥüsrev-i r.-i zemīn "yeryüzünün padişahı" 107b-2
- rūz (f) gün,gündüz
r. u şeb 44b-12,138a-4
r.-ı vişāl "kavuşma günü" 95a-9
- rūze (f) oruç
r. tut- 167a-13
- rübā'ıyyāt(a) rübâîler (Metinde başlık olarak geçmektedir.)
r. 182a-1
- Rüstem (k.a) İran mitolojisinin kuvvetiyle meşhur efsanevi
kahramanı
R. 170a-4
- rüsvā (f) rezil,itibarsız
r. bol- 52b-7
r. ḳıl- 47b-7,117b-2,168b-11
- rüsvāyī (f) rezillik,îtibârsız
r. ḳıl- 55a-10
- rü³yet (a) görme,görülme
r. kiçesi 6a-12

Ş,Ş,Ş

- sa'âdet (a) mutluluk,saâdet
s. 6a-1
(esbâb-1 s.) 33b-5
(şubh-1 s.) 80a-6
(şubh-1 s.-min) 121a-3
- sa'âdet-mend(f) mutlu,bahtiyar
s. imiş 33b-6
- saba at derisinden yapılmış kırmızı tulumu
s.-dur 53a-8
s.-sın 119b-5
- şabâ (a) gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr
ş. 112a-12,114b-2,127a-12,142b-11,145b-8,
147a-10,185b-1
(ay ş.) 31a-10,46a-8,79a-9,127a-6
(bâd-1ş.) 123b-8,128a-12,165b-9,176a-11
- şabağ (a) ders
ş. 6b-12,79b-12
ş.-nı 79b-10
- şâbit (a) sabit
ş. 186b-7
- şabr (a) sabır
ş. 96b-8,149b-9
(bu ş.) 34b-4
ş. ile 76a-7
ş. u ârâm 76b-12
ş. u 'ışk 86b-10
ş. u karar 10a-9
ş. u şikib 22b-1
ş. eyle- 76a-8
it-34b-3,38a-7
iter bol- 38a-8
kıl- 150b-3,183b-2
ş.-1 Eyyüb "Hz.Eyüp'ün sabrı" 97a-5
ş.-nı 90b-9
ş.-da 183b-2
ş.-im 86b-9

Şabrān (y.a)	Sabran şehri Ş. sarı 70a-1,175a-6,175b-2
şabūh (a)	sabahın erken vakti ş. 119a-1 ş. dig 8b-1
şabūr (a)	çok sabırlı ş. kıl- 68b-2,174b-10
saç	saç s.-iñg 142b-1,146b-9 s.-iñgdur 39b-1 s.-iñgnıñg zulmeti 15b-4 s.-iñgga 158b-9 s.-iñgdan 33a-11 s.-iñgdandur 47a-9 s.-ı 59b-4,129b-10 s.-iniñg sevdāsı 95a-10 zulmeti içre 59b-11 s.-in 38a-1 s.-ina 80a-5 s.-lariñg 30a-8,39a-11,70b-5,147a-9,172b-13,173a-8 s.-larıdur 184b-4 s.-ların 69a-7
saç-	saçmak, dağıtmak s. saç! 27b-13 s.-tım 154a-5-6 s.-tı 7a-10,147a-10 s.-ar-min 113b-13 s.-adur 156b-10 s.-ğan-min 119b-6 s.-ğan 47a-6
şad (a)	Arap alfabesinde "sad" harfi(metinde ebced hesabına göre (90) sayısının karşılığı olarak geçmektedir ş.-dın 187a-6

şad (f)	yüz (100) ş. 39b-9
sa ^f d (a)	kutluluk,uğur s.-1 ekber "Müşteri(Jüpiter) gezegeni"113a-5
şadağa (a)	sadaka ş. 110a-8
sāde (f)	basit,sāde s. 157a-9 s.-yi 151a-8
şadef (a)	sadef,inci kabuğu ş. 47a-7 ş. dig 123a-7 (ol ş.) 2b-12 ş.-ning içi 19a-13 ma ^f nāsı 191b-11 ş.-de 109a-12 ş.-din 112b-11,188b-13
şad-hezār (f)	yüz bin ş. 52a-4,129a-5,151b-2,165a-6
şādık (a)	sadık,doğru,sadakatli ş. 80a-6 ş. kişi 87b-13 ş.-sin 168b-1 (^f āşık-ı s.) 65a-11
Sa ^f dī (k.a)	büyük İran edîbi Şeyh Sâdi (Hüsrev ü S.) 21b-1
şaf (a)	sıra,dizi,saf ş. şaf turur 7b-8 kaṭār 122a-12
şāf (a)	temiz,hâlis,katkısız, krş.şāfī ş.-i mey "meyin berraklığı" 145a-1 (bal-ı ş.-ını) 161a-8 (dürd-i ş.-in) 122a-11 (hâtır-ı s.) 170a-13

- şafā (a) gönül zenginliği, zevk, safa
 ş. 64a-12, 85a-1
 ş.-dur 159b-2
 ş.-dın 69b-7 (zevk u s.)
 ş.-sı 58a-5, 70b-8
- şaf-der (f) düşman saflarını yaran yiğit
 ş. 56a-10
- şofer (a) Arabî ayların ikincisi
 ş. ayı 50a-6
- şafha (a) bir şeyin düz yüzü, sahife; safha
 ş. 36a-1, 86b-6
 (altun ş. tig) 155a-8
 ş.-i gülberg-i ter "taze gül yaprağının yüzü"
 69a-8
 ş.-i hüsn "güzelliğin yüzü" 153a-8
 ş.-ını 116b-8
 ş.-sında 85a-13, 116b-9
- şāfi (a) temiz, hâlis, katkısız, kırş. şāf
 ş. eyle- 125b-11
 (mey-i ş.) 34b-8
 (şarāb-i ş.) 164b-6
- şafrā (a) safra
 ş.-sı 13a-11, 40a-2
- şag sıhhatli, sıhhatte
 s. eyle-73b-8
- şāgar (f) kadeh, içki bardağı
 s. 155a-12, 161a-1
 s. u peymāne 124a-5
- şagin- düşünmek, sanmak, hesaplamak
 ş.-ur-sin 139a-13
 ş.-adur 135b-12
 ş.-ip-sin 132a-6
 ş.-ip 139a-9
 ş.-ma! 83b-11
 ş.-mas 152b-4

- saġir (a) küçük çocuk
(uşbu s.) 160b-2
- şāhib (a) sahip
ş.-i esrār "sırlar sâhibi" 131a-4
- şāhib-dil (f) gönül sâhibi
ş. 178a-1
- şāhib-kemāl(f, kel. a.) kemâl sâhibi, olgun(kimse)
ş. 6a-8
- şāhib-kerāmāt(f, kel. a.) kerâmetler sâhibi
(zâhid-i ş.) 25b-5
- şāhib-kırān(f, kel. a.) tâlihli hükümdar, tâlihi kutlu olan
ş. 137b-13, 191a-4
(cevâb-ı hâzret-i ş.) 96a-4
(şeh-i ş. birle) 162b-8
- sāhırlık(sāhır a.) büyüleyici tesir yapan güzellik
s.-ıda (sāhırlığıda) 159a-2
- şahrā (a) kır, ova, çöl
ş. 155a-6
(deşt ü s.) 155a-10, 155b-1
(küh u s.) 92a-13, 156a-2
- sakal sakal
s.-inġ 187a-9
s.-inġga 190a-8
s.-inġda 184b-2
s.-ı 189b-12
s.-ıdur 183b-13
s.-ınınġ ikki yanı 188a-13
s.-ın 188a-4, 188b-5
s.-ındın 139a-4
- sakirlat (a) çuha
(mişl-i s.) 71a-7
- sākī (a) sâki, içki sunan
ş. 32b-4, 45a-13, 62b-4, 65b-12, 79b-3, 106b-12,
113b-8, 116a-10, 120b-12, 126b-13, 145b-11,
146a-5-9, 147a-5, 148a-6-7, 157a-10, 158b-8,

- 160a-5-9,185b-8
 (ay s.) 11b-11,26a-13,115a-6,155b-12,169b-1
 (eyā s.) 102a-8,169a-10
 s. vü dilber 108b-13
 (dilber ü s.) 77a-7
 (muṭrib ü s.) 141b-3
 (şarāb u s.) 26a-4,113b-1
 s.-dür 113b-10
 s.-yi cān-baḥş "can veren,cana can katan sâki"
 45b-10
 s.-yi gül-çehre "gül yüzlü sâki" 94b-12
 s.-yi meh-veş "güzel sâki" 115a-10
- sâkiyâ (f) ey sâki
 s. 23a-5,65a-6,79b-2,125b-11,132b-8,151a-8,
 151b-1,155a-7,157a-8,161a-1,170a-11
- sakla- saklamak,gözetmek,kollamak
 s.-y! 90b-5,136b-13
 s.!31b-8,113b-4,115b-10,125b-2,148a-10,179b-11
 s.-ğil! 22a-13,32a-10,131b-7-10,139b-5
 s.-sun! 22a-7,120a-9
 s.-dım 101b-6-7-9-11-13,102a-2-4-6
 s.-dınġ 12b-8
 s.-dı 31b-10
 s.-yıptur 192a-12
 s.-ptur 59b-4
 s.-sam 134b-3,164a-4
 s.-saġ 51a-1
 s. alman 136a-8
 s.-y alman 8a-5,74a-7
 alur 51a-11
 almadı 161b-11
 s.-r irdim 36a-10,173a-4
 s.-ban 127a-10
 s.-may 12b-1
- sāl (f) yıl,sene
 s.-i hūk "domuz yılı" 186b-2

sal-	bırakmak, göndermek, salmak s. !56b-6, 103a-9, 164b-9 s. -ğil! 9b-2, 79a-2, 145a-13 s. -dîng 147b-5 s. -dî 21a-8, 22b-10, 23a-2, 29a-10, 97b-7, 129a-10, 134a-3, 173a-13, 183a-6, 184b-1 s. -mîş 10a-4 s. -îp-min 162b-5 s. -îptur 83b-7, 85b-2, 90b-1, 125a-10, 157b-7 s. -ur 20a-8, 36b-11, 176a-6 s. -a-sin 30a-12 s. -ğay 90a-3 s. -sa 14a-6, 40a-9 s. -îp 22a-10, 56a-6, 61a-3, 120a-3, 122b-9, 143a-8, 164a-8, 173a-8 s. -îban 175a-8 s. -ğaç 63a-8 s. -ma! 8a-10, 38a-6, 73b-13 s. -mağil! 7b-2, 123a-11 s. -mañgız! 61a-4 s. -masa 191b-9 s. -mas imiş 69a-9 s. -mak kirek 88b-3
sāle (f)	senelik, yıllık (heft-ād s.) 147a-4
şalīb (a)	haç (zunnār u ş.) 22a-10
şālih (a)	yarar, uygun, sâlih ş. kişi 123b-10
Şālih (k.a)	Muhammed Sâlih Mirzâ Harezmi, şâir Ş. 11a-7, 146b-11, 186a-12 (ay Ş.) 147a-3 (eyā Ş.) 147b-7 (bi-ism-i Ş.) 190b-13
şālihīn (a)	uygun, yakışır ş. lakab 20b-4

salṭanat (a)	sultanlık,pâdişahlık s.-nı 152b-1 (câh u s.)
şamed (a)	kimseye ve hiç bir şeye muhtaç olmayan Allah ş. 4b-1
şamediyye (a)	ihtiyaçsızlık ş.-si birle 50b-12
san	defa,kere (ikki s.) 191a-4
san	itibar s. bir- 175b-5
san-	sanmak s.!160a-5 s.-mağıl! 96a-12
sân-ābe (f)	su misali,suyu andırır s.-dür 53a-6
sanaç	dağarcık,çuval s. kıl- 188b-4-5
Şan ^{ân} (k.a)	zühd ve takvâ sâhibi Şeyh San'an Ş. bigin
şanavber(a)	sevgilinin boyuna teşbih edilen çam fıstığı ağacı ş. 46b-11,86b-12,90a-3 ş.-dür 33a-6,39b-2,59b-5 ş.-din 125a-1 ş.-i (iy.) 172b-4 ş.-ler 46b-9
şanavberî (f)	bir sanavber ş. 35b-9
sanç-	batırmak,saplamak,geçirmek s.-ip turur 150a-10
şandalî (a)	sandal ağacı ile ilgili,sandal ağacından ya- pılmış sandalye ş.-dür 49b-12 ş.-de 49a-11

sandıra-	mânâsız ve faydasız şeyler söylemek, sayıklamak s.-r 120b-13 s.-p 21a-11
şandūk (a)	sandık s.-ınınġ kúpılı 56a-12
şanem (a)	put, mec.put gibi güzel ve değerli sevgili ş. 20b-12, 35b-12, 38a-4, 110a-12, 112b-10, 169a-7 (ay ş.) 16a-6, 18a-1, 35b-13, 53a-12, 54b-10, 61a-8, 70b-4, 72a-8, 76b-13, 77b-10, 147a-12, 154b-4-12, 166a-1, 174b-4, 191a-12 (ay zībā ş.) 85a-12, 159a-12 (bu ş.) 154a-10 (ol ş.) 10a-3, 10b-13, 67b-13, 92b-1 (ol zībā ş.) 79a-6 (çeşm-i ş.) 45b-2 ş.-dür-min (‘uşşāk-ı ş.) 124b-8 (şol ş. cevri) 49b-11 ş. yüzi 34b-10 ş. zülfi 47a-1 ş.-ning gül yaňgakı 95a-6 ilgi 77a-8, 92a-8 kūyı 103b-10 ş.-nünġ nokta-i hāli 40b-4 ş.-din 109a-1 ş.-i (iy.) 36a-1 ş.-ler 32b-2, 57a-2, 156a-1 ş.-lerni 49a-10
sapka-	içmek, mec. sözü bitirmek s.-p 119b-5
sapla-	saplamak, sap takmak s.-p 126a-13
sārā (f)	hālis, katkısız (‘anber-i s.-dur) 172b-8
sāre (f)	örtülü, saklı s.-dür 185a-12

şarf (a)	harcama, sarf (etme) ş. kıla bil- 96b-10 ş.-1 mey "mey içme" 48b-2
sargar-	sararmak s.-1p 46b-12, 93a-3
sarı	taraf, doğru, yönünde, bir şeye doğru (edat olarak) s. 10a-10, 13a-1, 18b-9, 37b-12, 70a-1, 93b-8, 103a-4, 106a-1, 109a-3, 113b-9, 126a-9, 132b-10, 157a-1-2-4-6-8-9-10-11-13, 175b-2, 179b-12 (her s.) 29b-2, 56a-1, 68b-10, 85b-2, 147b-5, 153a-9, 156b-9, 176a-5 s.-dur 11a-9, 141b-11
sarığ	sarı (renk) s. bol- 22a-4 bol- kirek 22a-3 altun 71a-12 çiçek 155a-8 gül 71a-11 tağ eyle- 71a-8
şariḥ (a)	açık, meydanda, belli ş. 29a-13
sarmaş-	karişmak, sarmaş dolaş olmak s.-1p 18b-4
şarrāf (a)	sarraf ş. 44b-2
sat-	satmak s.-ar 30a-13, 96b-12 s.-ma! 117b-9
satun	satın (alma) s. al- 119b-11
sav	şöhret, ün s.-ğa 119b-1
sav-	geciktirmek, bertaraf etmek, dağıtmak s.-ma! 132a-8
şavma'a (a)	özel ibadet yeri, hücre ş.-da 143b-11

şavt (a)	ses, ün (Cemel u ş.) 185a-13
savuk	soğuk s. 80b-1-2-4-6-8, 81a-1 s. bol- 80b-10-12 mey 89a-2 s.-nınğ şerhi 80b-11
savur-	savurmak, dağıtmak, perişan etmek s.-dum 15a-8 s.-dı 102b-5 s.-dılar 16a-2
sa'y (a)	çalışma, gayret s. it- 33b-7
sayak	pervasız, serseri, tek başına dolaşan s. 77a-6
sayakla-	sayıklamak s.-y 119a-10
şayd (a)	av s. it- 83b-12 s.-ı harem "harem avı; Ka'be'ye sığınanlar devletin takibinden kurtulurlar, burada av yaktır" 14a-10
sāye (f)	gölge s. dig 86b-12 tig 90a-3 yañlıg 135a-1
sāye-bān (f)	gölgelik s. 155b-5
şayha (a)	bağırma, nâra atma s. 167b-5
sayı	hep, her (-gan/-gen sayı "-dıkça/-dikçe") s. 21b-10, 77a-3, 83b-5, 86a-6
sāyil (a)	dilenci s. 94b-11

şaykal (a)	cila,yaldız ş. 8a-13,54b-5 ş. it- 9a-3 ş.-ı cemāl "yüzün parlaklığı" 36b-9 ş.-ın 97a-4
sayla-	saymak,hesaba almak s.-dı 21b-8
saylaş	seçilmiş,değer verilmiş s.-ım 104a-4
sayra-	ötmek,şakımak s.-sun!16b-2
sayrat-	öttürmek s.-ma!118a-4
şayyād (a)	avcı ş.-ım (çeşm-i ş.) 101a-2
şayyādī (f, şayyād a.) bir avcı	ş. 67b-4 ş.-dür 49a-13
sāz (f)	çalgı,saz (bu s.) 94b-8 (derd ü s. ile) 161a-1 s. eyle- 87b-9 it- 69b-1 kıl- 92a-7 s.-iñg 106b-13 s.-ı 94b-9
se ^ʿ al (a)	öksürük s. 97a-5
se (f)	üç (3) s. 189a-2
sebeb (a)	sebep s. 20b-6,109b-10 s.-i maksūd "istek sebebi" 51a-10 s.-din (bu s.) 30b-5,72a-13,108a-7 (ne s.) 31a-12,46a-10

- (ol s.) 34a-2,42a-8,50b-3,55b-3,71b-4,84b-2,87a-8,103b-3,104b-9,107b-10,117b-11,122a-4,152a-9,169a-6
s.-in 138a-8
- sebz (f) yeşil
s.-i âhek "yeşil alçı" 185b-11
- sebze (f) yeşillik, çimen
s.-din 71a-7
s.-ler 42b-6
s.-lerdin 89b-12
- sebz-pūş (f) yeşil örtülü
s. 155b-1
- seccāde (a) seccade
s.-yi 151a-13
- secde (a) secde (etmek)
s. kı1- 22a-1,80a-7,107b-3
s.-ni 80a-3-4
s.-din 84b-2
- secde-gāh (f) namaz kılacak yer
s.-im 54a-1
- secde-gehī (f) bir secde yeri
s. 49a-12
- sed (a) set, engel
s. bağla- 10b-6
s.-ni 10b-5
- sedd (a) set, engel
(bi-ism-i s.) 191a-11
- sefer (a) yolculuk, savaşa (gitme)
s. kı1- 39b-8,98a-7,133b-6
(‘azm-i s.kı1-) 37b-12
- seher (a) seher, sabahın erken vakti
s. 117b-4
(her s.) 7a-12,10a-6,42a-5,92a-4,103b-3,104b-13,122a-3,124a-10,145b-8,156b-2,159b-9,

- 160a-1,168a-4,191a-6
 (şubḥ u s.) 48b-9
 (bād-ı s.) 160b-5
 (vakt-i s.) 146a-5,160a-10
 s. kuşu 92b-10
 vakti 108b-3
 s.-ge mi 25b-4
 s.-de 48a-12,110a-13
 s.-inde 134b-1
 s.-ler 84a-8
- seher-gāh (f) seher vakti
 s.-ı (yük.) 141a-5
- seher-hiz (f) sabahları erken kalkan
 s. eyle- 132a-13
 s.-ni 119a-2
- seheri (a) seherle ilgili, sehre ait
 (bülbul-i s.) 177a-1
- sehi-kamet (f. kamet a.) düz, düzgün boy
 (serv-i s.) 97b-7
- sehmi (f. sehm a.) bir ok
 s. ur- 191a-10
- sekbān (f) av köpeklerine bakan hizmetçi
 s. işi 186b-2
- selām (a) selâm
 s. 191a-13
 s.-ımnı 127a-12
 s.-unġ 168a-13
 s.-ı 180a-5
- selām-dāni (f) selâm bilen
 s. 168a-13
- selāmet (a) sâlimlik, selâmete çıkma
 s.-siz 191b-7
- semâ (a) semâ
 s.-ı kuş "dönerek semâ etme" 164b-12

- semen (f) yâsemin
s.-dür-min 137b-8
- semend (f) çevik ve güzel at
s.-iñg birle 94b-1
- semender (f) ateşte yaşayan masal kahramanı hayvan
s.-dür 70b-12
s. irür 182b-2
- semen-'izār(f, 'izar a.) yâsemin yanaklı
s.-1 melih "yâsemin yanaklı güzel" 29a-11
- Semerķand (y.a) Semerkant şehri, krş.Semizkend
S. 42b-8,47b-3,70a-5,81a-3,81b-2,94a-11,
127a-6
S. dig 42b-5
sarı 37b-12
(bu S.) 169a-7
S. u Buhārā 42b-2
S. imiş 71b-11-12
eyle- 134b-4
(āb-1 S.imiş) 71b-7
(bāğ-1 S.imiş) 71b-6
(būy-1 S. ile) 160b-8
(cūy-1 S. ile) 160b-9
(kān-1 S. imiş) 72a-2
(kar-1 S. imiş) 72a-4
(kūy-1 S. ile) 160b-11
(mūy-1 S. ile) 160b-10
(rūy-1 S. ile) 160b-13
(sūy-1 S. ile) 160b-8
(şāh-1 S. imiş) 72a-6
S. dilberi 31a-10,46a-8
leşkeri 127b-12
şehri 42a-12
yili 81a-5-7
S.-nı 42a-13,46b-4,49a-9,50a-6,85a-5,102a-12
S.-da 70a-11,122a-8
S.-nıñ ağıyarı 84b-11

bāzārı 85a-2
 bīmārı 84b-9
 didārı 84b-6
 dildārı 84b-13
 gülzārı 84b-7
 okları 85a-4
 yārı 85a-6

Semizkend (y.a) Semerkant'ın diğ̄er adı, krş.Semerkand
 S. şūfisi 186a-9

senā (a) övme,övüş
 s. kıl- 10b-4
 (mihrāb-ı s. kıl-) 64a-11

Sençer (k.a) Sultan Sencer
 S. 183b-4

sened (a) dayanılacak şey
 s. 4b-3

seng (f) taş
 s.-i hāre "mermer taşı" 98b-11

serp- serpmek
 s.!185a-9

ser (f) baş,mahal
 s.-i kūy "sevgilinin bulunduğu yer" 110a-6
 (sevdā-yı s.-i zūlf) 40a-2
 (tāc-ı s.) 98a-9

Serā (k.a) Sera
 (ay S.) 188b-4

ser-be-ser (f) baştan başa,büsbütün
 s. 49a-2,133a-2,156a-2
 s.-im 33a-4

serd (f) soğuk
 (āh-ı s.-im) 103b-8
 (derd-i s.) 89a-1
 s.-idin 88b-13

serdār (f) komutan
 s.-min 115a-11

- ser-dāv (f) baş dâvâ,yoluna baş konulan dâvâ
s.bağla- 142a-5,183a-3
- ser-encām (f) işin sonu
s.eyle- 86a-2
- ser-fitne (f,fitne a.) belâ,ayartma,fesat
s.-i eyyām-cân "can günlerinin fesadı" 112a-3
s.-i gāvğa "kavga fesadı" 58b-7
- ser-gerdān(f) başı dönmüş,şaşkın
s.-min 165b-1
s. irür 21a-6
bol- 42a-8
it- 68a-2
- ser-geşte (f) başı dönmüş,sersem
s. 57b-1,135a-8,155b-4
(‘āşık-ı s.-ni) 47b-12,73b-6
- ser-güzeşt (f) serüven,mâcerâ
s.-im 49a-2
s.-in 179a-6
- ser-hoş (f) sarhoş
s.-min 168b-9
- ser-māye (f) sermāye
s.-si 170b-12
- ser-mest (f) sarhoş
s. ol- 145a-2
s.-i elest "elest meclisinin sarhoşu" 106b-8
(‘āşık-ı s.-em) 106b-2
- ser-nigūn (f) baş aşağı,hakir
s. kıl- 83b-6,191b-2
- ser-sebz (f) tâze ve terâvetli
(tâze vü s.) 87b-5
- ser-tā-kadem(f.kadem a.) baştan ayağa,baştan başa
s. 130a-5
- serv (f) servi ağacı,mec.servi boylu güzel,krş.servi
(ol s.) 73b-1

- s. tig 151a-10
s. ile nāzük-nihāl 42a-3
s. ü gül 13a-4
s. ü şanavber 39b-2,59b-5
s boylı 173b-9
(dü s.) 188b-9
s.-i bī-pā "ayaksız servi" 87a-11
s.-i büstān "bostanın servisi" 41b-4,87b-5
s.-i ergüvān "erguvan servisi" 130a-7
s.-i gül "gül servisi" 22b-13,56a-5
s.-i gül-endām "gül endamlı servi" 143b-7
s.-i hırāmān "nazla sallanan servi,naz ve ada
ile salına salına yürüyen sevgili" 41b-6,
87a-1-12,172a-9
s.-i nāz "dalları sana sarkan servi,uzun boylu
sevgili" 44a-5,92b-3
s.-i revān "yürüyen servi,uzun boylu sevgili"
63b-7,165b-3
s.-i sehī-kaṃet "düzgün boylu servi" 97b-7
s.-i sīmīn-ten "gümüş tenli servi" 128b-7
s.-din 90a-4
s.-ler 41b-5
s.-leri 46b-11
- server (f) baş,reis,ulu
s. ol- 70a-10
s.-i(iy.) 69b-12,175a-5
- serverī (f) bir önder
s. 172b-11
- serverī (f) serverlik,başkanlık
(tāc u s.) 27a-2
- server-nigin (f) son mühür,mec.Hz.Muhammed
s.5b-2
- servi (f) servi, krş.serv
s.47a-5,103a-6
s.-ning bāli 41a-2
hem-sāyesi 135a-1
s.-ni 55b-13
s.-de 59b-8

- serv-kad(f,kad a.) servi boylu sevgili, krş.serv-kadd
 s. 188b-11-11
 s.-ni 30b-8
 s.-ler 96a-7,174b-12
- serv-kadd(f,kadd a.) servi boylu sevgili krş.serv-kad
 s. 93a-10
 s. u lāle-rūhlar 96a-11
 s.-i^{ng} 30a-10,112b-8,156a-10
 s.-i^{ngga} 191a-1
- ser-zeniş (f) başa kakma
 s. kıl- 97a-8
- sevād (a) karanlık,siyahlık
 s.-i(iy.) 129a-6,171b-6,173a-1
 s.-in 63a-6
- sevdā (f) aşk,sevgi,; siyahlık
 (yüz s.) 173a-8
 s. bol- 52a-9,62b-10,135a-4
kıl- 168b-12
 s.-yı ser-i zūlf "saç ucunun siyahlığı"40a-2
 s.-ni 55a-3
 s.-sı 52a-10,64a-10
 s.-sını 48b-13
 s.-sıda 26b-1,41b-7,129a-5,134b-5
 s.-sıdın 21a-5,95a-10,172b-13
- sevdāyī (f) sevdalı
 s. 137a-3
 s.-min 112a-11
 s.-ni 78a-3
- sevgend (f) and,yemin
 s. eyle- 134b-8
- sevr (a) öküz,boğa(burcu)
 s. ile 190a-13
 s.-i gev "kahraman,yiğit boğa" 189b-8
- sevün- sevinmek, krş.sivin-,sövün-
 s.-üp bar- 186a-12

sevündür-	sevindirmek s. 79a-10
seyid (a)	Hz.Hasan'ın soyundan olan kimse,krş.seyyid s.-ni 173b-10
seyl (a)	sel s. 63a-11 s.-i(iy.) 134a-1,168b-4,173b-4
seylābe (f)	sel,sel suyu s.-dür 53b-3
seyr (a)	yürüme,gezme,bakma s. it- 58a-12,120b-1 s.-i māh "ayı seyretmek" 179a-5 s.-i vāfī eyle- "yeter derecede seyretmek" 125b-6
seyyāre (a)	gezegen s.-ler yaŋlıĝ 133a-10
seyyid (a)	Hz.Hasan'ın soyundan gelenler,krş.seyid s.-ge 16a-3,119a-9
sezā (f)	uygun,yaraşır s.-sın 169a-8
sıbzĝu	müzik aleti,düdük s. 164b-13
şıdk (a)	doĝruluk,gerçeklik ş. ilen 190b-11
şıfat (a)	vasıf,hal,sıfat ş. it- 168b-12 ş. kıl- 59a-2 (bu ş.)161b-6,167b-1
şıfāt (a)	sıfatlar,vasıflar ş.-ı 5b-7 ş.-ını 176b-11
sıĝ-	sıĝmak s.-ar 100a-12-13,100b-4 s.-masam 100a-12-13,100b-2-4-6-8

sığa-	sıvazlamak s.-ra 167b-8
Sıgnağ (y.a)	Türkistan'da Seyhun'un kuzey-doğusunda bir mevki S. 175a-10
sıgun	yaban sığırı ş. kibi 88b-5
şıla (a)	şaire verilen bahşiş, hediye ş. bir- 130b-4
sıla-	sıvazlamak, okşamak s.-ğıl 58a-11
sın-	kırılmak s.-ıptur 192a-4
sına-	denemek, tecrübe etmek s.-r 4b-9 s.-p bol- 21b-6
sındur-	kırmak, bozmak s. ! 165b-6 s.-ur-min 146a-6 s.-up 39b-9 s.-mağ kirek 88b-9
sır (< sırr a.)	sır, krş.sırr s. 74a-9, 95b-8 s.-nı 11a-5, 40b-7, 48b-12, 61b-5, 62a-9, 65b-9, 70a-9, 95b-7, 116a-13, 120b-13, 136a-13, 150b- 9, 151a-3-9, 161a-1, 172a-2, 182b-7, 185a-4, 186a-9-10, 187b-13, 191a-8 s.-dın 136a-9 s.-ını 146b-1
şırāt (a)	sırat köprüsü ş.-ın 158b-2
sırr (a)	sır, krş.sır s.-ı gayb "gizli sır" 19b-1 s.-ı 'ışk 'aşk sırrı" 12a-11

- s.-i ma'nā 'mānā sırrı" 57b-11
s.-i pinhān "gizli sır" 136a-9
('ārif-i s.-i ezel) 38b-8
s.-imnı 35a-13,175b-1
s.-i 40b-4-13,48b-3,96a-10,107a-4,136b-10,
190b-9
s.-idur 15b-13
s.-in 7a-1,12b-8,23a-8,32a-9,40b-6,47b-8,
88a-6,89b-9,100a-2,107b-13,171a-8,131b-1,
132a-4,157b-12,168a-7,182b-4,190b-1
s.-ını 2b-10,19b-4,35a-12,36a-12,45a-10,62b-
13,97a-6,108b-11,113a-12-13,117a-5,136a-8,178
178a-3,183a-6
s.-ıda 177b-1
s.-idin 107a-10,177b-11,188b-13
- siçek serçeye benzer bir kuş
s.-ler 56b-8
- sidre (a) arşın sağ yanında bir ağaç
s.-i a'lā "yüce ağaç" 18b-10
- sihr (a) sihir,büyü
s. ü fen 116a-2
s. eyle- 146a-11
s.-i 'ışk "aşk büyü" 138a-9
s.-i kāmīl "olgun sihir" 94b-8
s.-inġ 121a-12
s.-ininġ otı 40a-10
s.-idin 133b-13
- Sikender (k.a) Makedonya kralı Büyük İskender
S. kibi 165b-1
közgüsi 43b-9
- sikiz sekiz (8)
s. 141b-6
- sikizev her sekizi,her sekiz
s. 141b-6
- sile silme,ağzına kadar dolu
s. 23b-3

- sil-sile-mū(f, sil-sile a.) örgülü saç, zincirleme örülü saç
s. hüblar 160b-10
- sīm-āb (f) civa
s. irür 133b-4
- sīm-ber (f) göğsü gümüş gibi olan
s. 60a-1
(ol s.) 133b-4
- sīm-endām (f) gümüş bedenli
s. 108b-7
- sīm-gūn (f) gümüş renkli
s. 133b-3
- sīmīn-beden(f.beden a.) gümüş bedenli
(büt-i s.) 37b-10
- sīmīn-ten (f) gümüş tenli
(serv-i s.) 128b-7
s.-ingning üstü 147a-9
- simurg (f) masal kahramanı hayali bir kuş
s. u 'ankā 128a-3
s.-1 kâbe kavseyn "kâbe kavseyn'in simurgu"
45a-6
- sin sen (şahıs zamiri)
s. 2a-5, 2b-3-7-10, 3a-3-6-13, 4a-5-5, 5b-1-1-2-
2-11, 7b-1, 8a-4-4-7, 8b-11-13, 9b-7-13, 10b-6,
12b-2-3-11-12, 16a-12, 16b-5, 17a-1-2. 18a-10,
19b-8-12, 20b-3-4-5, 27b-7-8-10-12, 30a-8, 30b-
7, 31a-1, 31b-8, 34a-12, 38b-8, 45a-2, 48b-8-11,
52b-4-8-9, 55a-12, 56b-12, 57a-3, 58a-11, 59b-
10, 62b-9-12, 64b-1, 68a-13, 69b-3, 72a-6, 73a-
11, 74a-13, 74b-3, 76a-10, 77a-5, 77b-12, 79a-4,
87a-3, 87b-9, 88a-6, 88b-6, 90a-7, 92a-3, 92b-13,
93a-2-4-6, 93b-4, 94a-11, 95b-4-9, 96a-12, 96b-
2, 98a-7-9, 98b-5, 101a-1, 102b-11, 103a-2-7-8,
9-11, 104a-4, 105b-5, 106a-5, 106b-7, 112a-6-10-
12, 113a-2-5, 113b-2-6, 116a-8-13, 117a-9-9-13,
117b-6-7-9-11-13, 118a-2-4-6, 119a-13, 120a-12,

122a-6,122b-2-2-7,125b-10,126b-4-7,127a-4,127b-4,128a-12,129a-2-4,130a-4-9,130b-5,131a-6-8,131b-7-10-10-11-13-13,132a-2-4-6-8-10,137a-9-12,138a-7,138b-10,139a-13,139b-1-3,141a-10-12,141b-6,143b-4,145a-13,146b-13,147a-6-13,147b-7-13,148a-4-13,148b-1-3,152a-6,152b-6,154b-6-7,155a-4,157a-6,158a-13,159a-6,165b-3,166b-5,167a-13,167b-13,168a-10-11-12,169b-11,172b-7,175a-1-9,175b-4-7-9-10-13,176a-10,178a-5,178b-11,179a-5,179b-12,183b-8,184b-7,185a-9-10,185b-5,186a-1,186b-3-8-13,188a-6,188b-5-13,189b-1-2-8,190a-2-6,190b-2-2,191a-6-12,191b-7-13,192a-1

sin-sin 3a-7,7b-11-13,8b-2,74b-1,79a-6,93b-2,101b-2,104a-4,105a-4-12,109b-13,112a-2,119b-10,120a-13,154b-13,168a-11-12,168b-4,171b-4,175b-5,176b-2

sining 2b-3-8,3a-1-2,5a-7,5b-4,8a-5,15b-1,16a-8,22a-1,29a-5,30a-6-13,33a-8-8,35b-4,37a-1,47b-2,51a-2,55a-2,61a-9,62a-4,68a-4,80a-1,90b-3,103a-4,112a-8,113a-8,116a-4,117b-1,120a-6,120b-3,126a-3,133a-8,135b-1,141a-6,147b-2,153b-9-13,170b-8,171a-12,174b-1,185a-12-12,185b-13,189b-10,190a-8-9-11

siningki 39a-10,97a-7

sini 2a-4-5,2b-6,4a-4-5,5a-3,5b-12,14a-8,33a-10-10,45a-11,47a-12,50b-13,55a-4,77a-6,100b-13,101b-7,120a-5,121b-7,125a-5,129b-12,146b-8,148a-2,148b-13,158b-3,172b-6,182b-8,185b-4,185b-5-10

siniki 88b-8

sangga 3b-12,4b-1-3,5a-3-7,8b-5-6-8-10-12,9a-1-10b-1-3,13a-7,18b-2,20b-1-7,22a-11,21b-9,26b-9-11-13,27a-3,29a-6,38b-4,50b-6,51b-4,58a-11,59b-9,73a-8,94b-2,102a-13,109a-1,113b-3-5,125b-3,141b-4-7,143b-9,150b-3,153a-13,169b-4,171b-2,177a-2-2,176a-11,183a-10,185a-13

sinde 10b-7,51b-5,93a-8-12
 sinde irür 141b-5
 sindedür 87b-9,141b-4
 sindin 5a-8-12,6b-12,7a-1-13,16a-13,18a-7,
 27b-5,33a-11,44a-6,61a-5,67b-4,78b-10,
 92b-2,101b-2,103a-8,104a-5,116a-3-6,121b-
 6,131a-1-3,138b-6,152a-6,152b-3,168a-12,
 168b-4-5-5,171b-2,185b-4,
 sindendür 103b-5
 sinsiz 56b-5,78a-2-10,105a-7,123a-6,130a-10,
 136a-4,165b-4,168a-11,174a-4
 sinsizin 9b-12,12b-5,59a-11-12,75b-11,135b-
 2,152b-5-7

- sindān (f) demircilerin üzerinde demir döğdükleri örs
 s. 31b-11,36a-7
 s. ol- 36a-8
- Sindū (y.a) Hindistan'ın kuzeyinden güney-batısına akan
 nehir
 (Hind ile S.) 142b-2
- singli küçük kız kardeş
 s.-ning kızı 122b-9
- sir-āb (f) tâze,körpe
 (la⁴l-i s.) 88b-11
 (la⁴l-i s.-ing) 124a-3
 (sünbül-i s.-nı) 92b-4
- sir-ābe (f) suya kanmış olan
 s.-dür 53b-5
- sirāc (a) ışık,kandil
 (hoş s.) 178b-9
- sirişk (f) göz yaşı
 s. dānesi 29b-2
- sitāre (f) yıldız
 s. 98b-7
- sitem (f) zulüm,haksızlık,eziyet
 s. bol- 183b-7
 (cevr ü s. kör-) 124b-5

siv-	sevmek s.-sin! 120a-1 s.-düm 5a-3,157a-8 s.-di 121b-7,129b-12 s.-iptür 76a-3 s.-er-min 114b-10 s.-er-sin 77a-6,177a-8,178a-5 s.-er 2a-5,141b-1-2 s.-edür 138b-2 s.-sem 58b-5 s.-se 116b-2 s.-üp 36a-3 s.-geli 27b-1,78a-4,182b-8,185b-4-4 s.-gen 120b-5,130b-9 s.-gendifin 27a-7,54a-3 s.-genimdendür 9b-9 s.-geni 105a-1,168b-13 s.-genin 47b-4,141a-9 s.-genidin 35a-8 s.-er 109b-5,131b-8,177b-12,178a-2 s.-erim 32b-7,185b-4 s.-eri 5a-9,151b-9 s.-idin 56b-5 s.-megil! 27b-6 s.-mes-min 126a-10 s.-megen 57b-8-12 s.-mekdin 2b-8
sivin-	sevinmek, krş.sevün-,sövün- s.-ür 143a-2 s.-mekdin 143a-3
siyāh (f)	kara,siyah s.-ı(iy.) 146a-10
siyāset (a)	memleket idâresi,seyislik s. kamçısı 30b-7-9
siyeh (f)	siyah (hāl-i s.) 110a-3

siz	siz (şahıs zamiri) s. 50a-1,188b-6,191b-7 s.-iñg 102a-1 s.-ge 32b-12,107a-1,131b-5 s.-e 81b-12 s.-lerge 105b-13
sohbet (a)	görüşüp konuşma,sohbet s.-i p̄ir-i muĝan "meyhaneci sohbeti" 35a-4 s.-ni 26b-2 s.-i (iy.) 14b-11,26a-8 s.-in 122b-7 s.-idin 35a-4
sok-	sokmak s.-ardı 118a-11
sol	sol s. 50a-10,178b-11 s. kol 50a-7 s.-dın 50b-7
sonĝ	son,sonra s. 10b-9,61b-1,153b-2,171a-6
sonĝra	sonra s. 4b-7,169b-3
sor-	1. öpüŝ,buse s.-mak 11b-10 s.-maĝım 106a-10 2. sormak s.! 61b-10,71a-10,178a-12 s.-gı! 153a-11 s.-unĝuzlar! 192a-6 s.-dı 118b-8,154a-13 s.-ar-min 116a-7 s.-ar-sin 12b-13,44a-11,58b-8,59a-3,105b-5, 123a-13,133a-4,135b-9,175b-1 s.-ar 33a-2,105b-12 s.-a-sin 93b-11 s.-ĝay 169b-7,183b-11 mu 133b-4 mu ikin 140a-2

	s.-ğa mu 81a-12
	s.-sam 47a-8,77b-4
	s.-sañg 32b-7,108a-5
	s.-sa 56b-5,95a-13,108a-11,127b-1,138b-1
	s.-a turgıl 78b-9,120a-7,152a-10
	s.-dılar irse 50a-2
	s.-sañg irdi 154b-4
	s.-up 23a-9
	s.-ğalı 77b-3,149a-7
	s.-ğan 21b-10
	s.-mañg! 32b-11
	s.-mañgız! 61a-10,118a-9
	s.-mađıñg 136a-3
	s.-madı 39a-2,118b-7,176b-5
	s.-mas 34b-1,89a-6,110a-9,110b-7
	s.-masa 118b-8
	s.-mas iseng 152a-6
	s.-mağ kirek 88b-7
	üçün 114b-6
	s.-mağa 149ä-13
sorağ	haber, soruşturma s. 77b-4, 81a-12, 82a-5
sön-	sönmek s.-düm 11a-6
söndür-	söndürmek s.-ey! 174a-12 s.-ür 122b-5 s.-mese 152a-8
sövün-	sevinmek, krş.sivin-, sevün- s.-ür-min 17b-10
söyle-	söylemek s. 132a-4 s.-diñg 95b-2
söz	söz s. 3b-7, 73b-13, 137b-2, 175a-4, 182b-10, 184a-3

s. bile 102b-9
 birle 47a-13,171b-9
 ile 100a-10
 ayt- 101a-5
 (açık s.) 94a-12
 (kurug s.) 141b-3
 s.-ning genci 21b-3
 sirri 97a-6
 s.-ni 18a-10,21a-12,23b-2,119a-10,170a-11,
 186a-12-13,191b-7
 s.-de 72b-8,100a-9,185b-7
 s.-um 20a-1,35a-10,105a-10,119b-5-10,122a-13
 s.-umni 23b-1,142a-8-8
 s.-umdin 41a-6
 s.-ung 9b-8,33a-7,47a-12,68a-1,72b-10,93a-13,
 97a-10,100a-9,105a-5,121a-12,122b-6,123a-2,
 123b-6,128a-7,190a-11
 s.-ungni 33a-8,44b-8,116a-7,147a-6
 s.-ungdin 38b-7
 s.-i 7b-5,21a-12,44b-9,63a-1,71a-6,72b-6,
 103b-6,108b-6,122b-1,128a-8,168a-1,172a-4
 s.-idur 93a-11
 s.-in 137b-7,161a-6
 s.-un 126a-10
 s.-ini 20b-9,21b-6-7,40a-4,44a-11,63a-7,84a-10,
 189a-6
 s.-inde 142a-12
 s.-unde 125b-1
 s.-idin 15b-10,180a-12
 s.-lerdin 141a-10
 s.-lerimni 61b-9
 s.-lering 52a-12,61a-9,83b-5
 s.-leringning usti 159b-4
 s.-leringni 88b-8
 s.-leringge 5b-4
 s.-leringe 28b-6
 s.-leringdin 152a-10
 s.-leri 52a-13,59b-1,72a-9

s.-leridür 58a-1,120b-8
 s.-leri imes 44b-9
 s.-leriniñ alı 54b-9
 s.-lerin 6a-13,142a-11
 s.-leridin 58a-1,95a-4
 s.-lerindin 3b-3

sözle-

söylemek
 s.-yin! 19a-8,93a-12
 s. !116a-7,122b-6,161b-7
 s.-gil! 29b-12,92b-10-11-13,93a-2-4-6,126b-12,
 127b-1
 s.-sün! 19a-11,121b-11
 s.-dim 21b-7,52a-6,171b-8,192a-5
 s.-diñg 52b-4
 s.-di 3b-13
 s.-r-sin 97a-10
 s.-r 40b-7,64a-3,107a-10,119a-10,126b-1
 s.-yür 45b-8
 s.-se 21a-12,89a-2,154b-10,175a-3
 s.-r irsenğ 4a-11
 s.-mey 33a-8,171b-9,173a-5
 s.-genim 105b-9
 s.-me! 18a-10,147a-6
 s.-megil! 147b-13
 s.-mes 37a-8,156b-1
 s.-mestür 105b-13
 s.-meyin 21b-6,122b-3

sözleş-

söyleşmek, konuşmak
 s.-elim 151a-8
 s.-eliñg 25b-8

su

su
 s. 13a-4,23a-1,107b-4,118a-10,167b-9,185a-9
 s. su 143a-1
 s.-nı 2b-12,142b-10
 s.-ğa 167b-9,170a-12
 s.-yı 42b-3,43b-11,52b-13,53a-13,59b-11,
 160b-9

- s.-yıdur 72a-3,175a-12,187a-12
s.-yınınġ vaşfı 70a-3
s.-yın 47a-5,83a-12
s.-yıldın 15b-5
s.-yındın 22a-5,33b-10,94a-9,166a-3
- su'āl (a) sual,soru
s. it- 126a-12
sor- 93b-11
- subçı sucu
s.-lar 178a-11
- şubġ (a) sabah, krş.şubuh
ş. 30a-9,92a-5,128b-3
(ay ş.) 160a-4
ş. dig 12a-10,51a-3
ş. u seher 48b-9
şām 76a-12
ş.-dur 89b-7
ş.-ı ezel "ezel sabahı" 36b-7
ş.-ı sa'ādet "mutluluk sabahı" 80a-6,121a-3
ş.-ı vaşl "konuşma sabahı" 170b-9
(nesīm-i ş.) 123b-12,166a-3
ş. ilçisi 47a-8
nakāresi 58a-3
yili 120a-7
yüzi 154a-9
ş.-nınġ şafası 58a-5
ş.-ı (iy.) 75b-3,170b-6
- subġānehū (a) Tanrı sözünden sonra zikredilen saygı sözü
(Tevhīd-i Hāk s.) 175b-3
- "subġān-ellezī esrā" Kur'ân-ı Kerīm,İsrâ sûresi,1.âyet
zıkr-i "s." 47b-13
- şubġ-dem (f) sabah vakti
ş.3b-3,4a-11,81a-5
- şubuh (şubġ a.) sabah, krş.şubġ
s.aġteri 180a-2
ili 117a-9
- sūd (f) fayda,kâr,kazanç
s.34b-13

- s. imes 64b-13
 it- 26a-12,127a-13
 s.-um 102b-4
 s.-1 9a-6
- sūd-h̄'ārluk(sūd-h̄'ār f.) menfaatçilik
 s.-ğa 167a-10
- şūfī (a) derviş,sofi
 ş. 35a-4,38b-13,40b-6,45a-13,53a-5,57b-2,
 62a-9,96b-1-7-11,97a-6,106a-2,113b-9,159b-
 12,172a-2,185a-6
 s. midür 100b-5
 (ay ş.) 34b-9-10,64a-13,113b-2,122b-2,148a-1,
 160b-4,176a-3
 (ol ş.) 21b-4
 s. vü mollā 113a-10
 zāhid 14b-8,22a-9,48b-4,49a-5,61b-7,62a-
 10,141b-10
 (mollā vü ş.) 48b-13
 (zāhid ile ş.) 42b-12
 (zāhid ü ş.) 22a-2,23a-13,141b-1
 ş.-i bī-hāşıl "verimsiz sofi" 30b-12
 ş.-yi 92a-6
 ş.-ğa 17a-7,107a-10
 ş.-si 186a-9
 ş.-ler 40b-8,61a-12,78a-5,96a-13,105b-12,160a-
 7,178a-6,185a-7
 ş.-lerdin 155b-13
- şūfīī (f) bir sufi
 ş. 78b-8
- şūfīlık dervişlik,sufîlik
 ş. birle
 ş.-ıngdın (şūfīlığııngdın) 88b-2
- suğar- sulamak
 s.-ur-sin 132a-2
 s.-ur 65b-5
 s.-ıp-min 41b-4

- suhan-ver (f) düzgün konuşan
(la'l-i s.-din) 39b-3
- Suheyb (k.a) Şiban Han devri adamlarından
Ş. 19b-7
- sula- sulamak
s.-yduur-min 139a-6
- şulh (a) sulh, barış
s. 131b-5
- sultān (a) padişah, sultan
s. 5a-2, 42a-10, 107b-2, 109b-2, 117a-13, 152a-3,
175a-11
(eyā s.) 33a-10
(her s.) 34a-1
(ne s.) 107b-2
s.-sin 119a-12
s. turur 3b-5
s.-dur 33b-2, 34b-6, 154b-9, 155b-6
s.-i 'ālem "âlemin sultanı" 74a-12
s.-i ebü'l-fevāris "süvarilerin sultanı" 63a-2
s.-i 'ışk "aşk sultanı" 153b-6
s.-im 89a-11, 100b-13
s.-i 112a-10, 153b-3
s.-i-sin 112a-4
s.-lar 28b-13
- Sultān Ahmed Tenbel (k.a) Sultan Ahmed Tenbel (ölm.1504)
(tārīh-i S.) 186b-1
- Sultān Sencerī(k.a) bir Sultan Sencer
S. 179a-13
- suluk sulu, yaşlı
s. 173a-12 (közi s.)
- sumun(moğ.) ok; metinde bu kelimenin altında "ok" ibâ-
resi yazılı
s. 191b-13

- sun- vermek, sunmak, uzatmak
 s. ! 23b-3
 s.-gıl! 132b-8
 s.-dı 120b-12
 s.-sa 135a-11
 s.-up 23a-5, 169a-11
 s.-mağay 82a-1
- şun^ç (a) yapma, yapış, kudret
 ş.-ı Hak "Hakk'ın kudreti, Hakk'ın yapış kudreti"
 17a-2, 96a-5, 100b-13
 ş.-ı Hudā "Allah'ın kudreti" 146a-12, 173b-7
 ş.-ı İlāh "Allah'ın kudreti" 172b-3
 (gül-varak-ı şun^ç) 94a-1
 (kilk-i ş.) 68b-9
 ş.-ını 79b-9
 ş.-ına 28a-1, 50a-4
- şurāhī (a) sūrahi, su şişesi
 ş. 32b-4, 56b-12, 146a-9, 146b-6, 147a-1, 160a-9,
 185b-8
 ş. birle 77a-7, 107a-5, 126b-13
 ş.-din 155b-12
- şūret (a) görünüş, kılık, şekil
 ş. 77b-13, 172a-13, 178a-11
 ş. bile 77b-13
 birle 166b-7
 bağla- 129a-12
 (bu ş.) 43b-6, 173a-12
 (gül-güne ş.) 96b-5
 ş.-i nakş "resim şekli" 104b-7, 121b-4
 ş.-i zībā "güzel görünüş" 92b-5
 ş.-ing 78b-12, 112a-2
 ş.-in 59a-7
- şūret-gerī (f. suret a.) bir ressam
 ş. 92b-6

surnā (f)	zurna, krş.surnāy s. vü ney 116a-12
surnāy (f)	zurna, krş.surnā s. 169a-11 s. ü nāy 127a-2
susa-	susamak s.-dım 16b-3 s.-d1 49b-1 s.-yduur-min 139a-7 s.-p 119b-3,157b-10,158b-5,185a-9
susak	su kabı s.-1 (iy.)(susagı) 142b-10
sūsen (f)	susam s. üçün 128b-11 s.-iŋning ūsti 147b-3
sūy (f)	taraf,cihet,yön s.-1 meyhāne "meyhāneye doğru" 98a-7 s.-1 Semerkand "Semerkant'a doğru" 160b-8
sūz (f)	yanma,tutuşma (derd ü s.-dur) 25a-8
sūzān (f)	yakan,yakıcı (nağme-i s.birle) 160a-12
sūcūd (a)	secde etme,ibâdet s. it- 64a-12 kıl- 102b-3 s.-ga 173a-3
sūçüg	tatlı, krş.çüçüg s.-rekdür 103a-2,123a-2
sūfli (a)	âdi,bayağı (nefs-i s.) 18b-7
Sūhey1 (a)	parlak ve büyük bir yıldız S. 40a-8

- Süheylī (k.a) Şeyhim Bey Süheyli; Mir Ahmed Süheyli, şâir,
Sultan Hüseyin Baykara'nın emirlerinden, mah-
lası Süheyli'dir
S. 173b-12
- sülegey ağızdan akan salya
s.-ığa 139b-2
- Süleymān (k.a) Hz.Süleyman
S. 150a-11,160b-2
- sünbül (f) sünbül; güzellerin saçı
s. 93a-9
s. birle 110b-4
üzre 158b-10
s. ü gül 13a-2
s. ve reyāh̄in 153b-11,167a-6
s.-dür 59b-8,129b-10
s. irdi 142b-13
zül̄f 68b-6
s.-i hoş-büy "güzel kokulu saç" 96a-12
s.-i ra'nā "güzel sünbül" 39b-1
s.-i sir-āb "taze sünbül" 92b-4
s.-i ter "taze sünbül" 38a-2
s.-i zencir "zincir gibi örgülü saç" 45b-5
s.-i zül̄f "saçının sünbül̄ü" 87b-4
(halka-i s.) 40a-9
s.-ni 56a-1,147b-5
s.-ge 147b-2
s.-ünḡ 30a-9,41b-12,85a-9,159a-10,173a-2
s.-ünḡni 117b-6
s.-i 69a-3
s.-ininḡ dāl̄ı 54b-11
tār̄iki 14a-2
s.-inde 17b-2
s.-lerinḡninḡ üsti 159a-13
s.-lerinḡni 117b-13

sünbüle (a)	başak burcu s. 190a-13
sünnet (a)	sünnet, peygamberin yaptıkları ve tavsiye ettikleri (revāc-ı s.) 27a-4 s.-idür 5b-10 s.-idin 20b-5
sür-	eğlenmek, keyif sürmek, sürmek s.-üptür 14b-5 s.-güçü 105a-7
Süreyyā (a)	Ülker yıldızı (pervāz-ı S.-dur) 58b-8
sürme	sürme; gözü kuvvetlendirmek ve güzelleştirmek için sürülen ilaç s. 68b-3, 176a-7, 182a-11 s. çik- 147a-13
sürüg	sürü, cemiyet, bölük s. 100b-5-6
sürüş (f)	melek s. 74b-1
süt	süt s.-idin 168a-2
sütün (f)	direk s.-ı(iy.) 174a-3
süvāre (f)	atlı, süvari s. 98b-13
süz-	süzme, ayırmak; göz süzme s.-gen 129b-11 s.-mes iniş 182a-5

§

- şa^ʿb (a) Kızıldenizden çıkarılan dallı budaklı taşlar
ş. 21b-4
- şād (f) sevinçli, krş.şādmān
ş. u ber-hūrdār-min 135b-4
ş. u ta^ʿab 45a-9
ş.-ım 120a-5
ş. bol- 29b-11
eyle- 83a-7
it- 79a-10
ol- 162b-2
- şād-bād (f) hoş,tatlı,rüzgār
ş. kıl- 29b-13
- şādī (f) sevinç,memnuniyet
ş. kıl- 179a-8
- şādliĝ mutluluk,sevinçlilik
ş. 120a-5
- şādmān (f) sevinçli, krş.şād
ş. ol- 103b-12
ş.-ım-sin 113b-6
- şādmān (y.a) Orta Asya'da bir nehir
ş. 42b-3
- şādmānlik sevinçlilik,mutluluk
ş.-nı 169b-1
- şafak (a) şafak
(gül-gūn ş.) 79b-8
ş. saç- 7a-10
- şāgal (f) çakal
ş. 96b-12
- şāh (f) hükümdar,şah
ş. 4a-3
ş. u şehir-yār 3a-10
(ol ş.) 58b-6
ş. idi 5a-1
irür 74b-2

- ş.-ı 'ālī-menziilet "yüce mertebeli şah"152b-3
ş.-ı Semerkand "Semerkand şahı" 72a-6
ş.-ı şāhān "şahlar şahı" 171a-9
ş.-ı Türkistān "Türkistan şahı" 69b-12
ş.-ım 174a-1,184b-1
ş.-ı 59b-10,117a-12
ş.-lar 145a-12
- şāhān (f) şahlar
ş. 117a-8
(perde-i ş. birle) 160a-12
(şāh-ı ş.) 171a-9
- şāhāne (f) çok mükemmel,şahane
ş.-i devr "devrin,zamanın şahanesi" 101a-8
- şāhānī (f) şahlara ait,şahlara yakışır
(dilber-i ş.) 168a-10
- şāh-Baht (k.a) Şiban Han, krş.Şāh-Baht Hān,Şibān,Şibānī
ş. 3a-13
- şāh-Baht Hān(k.a) Şiban Han, krş.Şibān,Şibānī,Şāh-Baht
ş. 46b-3,49a-8,50a-5,122b-8,153b-2
(Hāzret-i ş.) 122a-7
(te'vīl-i ş.) 167a-1
- şāh-bāz (f) bir cins iri ve beyaz doğan, krş.şeh-bāz
ş.-ı 153b-6
- şāhid (f) güzel
ş.-leri 60a-2
- şāh-rāh (f) doğru ve açık yol
ş.-ı şer'ī-dīn "şeriatın doğru ve açık yolu"
81b-9
- şāh-vār (f) şaha yakışacak şekilde, krş.şeh-var
(dürr-i ş.) 2b-13
- şā'ir (a) şair
ş. 50b-3,150b-10
ş.-ler 184a-3-6
- şak (<şakk a.) yarma,ikiye ayırma
ş. kıl- 7a-4

- şām (f) akşam
 ş. 26a-9,35b-8
 (şubh u ş.) 76a-12
 ş. eyle- 85b-11
 ş.-1 hicrān "ayrılık akşamı" 83b-10,95a-8,
 104a-7,133b-10
 ş.-1 zülf "siyah saç" 115b-8
 ş.-1 (iy.) 31a-5,46a-3,75b-3,78b-2,171a-12,
 182b-1
 ş.-1ğa 174a-11
 ş.-ında 12b-6,13b-8,76b-10,83b-9,84a-4,95a-
 12,164a-5
 ş.-ıdın 119a-8
- şāmil (a) içine alan,kaplayan,şāmil
 ş. 94b-9
- şāne (f) tarak
 ş.-ni 171a-5
 ş.-si 171a-6
- şarāb (a) şarap
 ş. 16b-4,31a-1,38b-12,52a-3,102a-5
 ş. u sākī 26a-4,113b-1
 ş. humları 50a-8
 ş.-1 şāfī "temiz,hālis şarap" 164b-6
 (cām-i ş.) 115a-8
 ş.-1 (yük) 158b-8
 ş.-1 (iy.) 112a-9
 ş.-ın 78a-4
 ş.-ında 168b-11
- şarābī (a) şarapçı
 (ol ş.) 177a-9
- "şarābe'n-ṭahūr(a)çok temiz bir şarap,Kur'an,İnsan sûresi,21.âyet
 ş. 5b-9,7b-5,38b-5
- şarāb-hāne(f) şarap içilen yer,meyhane
 ş. 141a-13
 ş.-ğa 141b-3

şark (a)	doğu (kurs-ı ş.) 160a-8 ş.-nı 158a-10 (garb u ş.)
şa'şā'a (a)	parlaklık; gösteriş ş.-i āsār "eserlerin gösterişi" 70b-3 ş.-sı 161b-11
şeb (f)	gece (bir ş.) 42a-1 (her ş.) 98b-7,119a-2 (her rüz u ş.) 44b-12 (uşbu rüz u ş.) 138a-4 (taleb-kār-ı ş.-i kadr) 162b-1
şebeke (a)	ağ, balık ağı ş.kıl- 129b-8
şeb-gîr (f)	gece uyumayan ş. it- 31a-4,46a-2,123b-4,126b-11
şeb-hîz (f)	geceleri kalkıp iş gören ş. eyle- 132b-10
şebistân (f)	yatak odası (şem'-i ş.-im) 172a-13
şebnem (f)	çiy ş.-i (iy.) 22b-5,147b-2,159a-13 ş.-iniñ alı 54b-5
şecâ'at (a)	yiğitlik, şecâat ş. 123b-11
şefâ'at (a)	birinin suçunun affı için tavassut, şefâat ş. 7a-11,130b-8,175b-13 ş. kıl- 122a-9,158b-4 ş.-niñ başı 190a-6 ş.-nı 131a-1
şefâ'atçı	şefâat edici, şefâatçı ş. turur 74a-12
şeh (f)	padışah, şah ş. 189b-5

- ş.-i 'Arab "Hz.Muhammed" 138b-2
ş.-i şāhib-kırān "ülkeler fetheden şah" 162b-8
- şehādāt (a) şehitlikler
ş.-ı 'azīm "büyük şehitlikler" 187a-1
- şeh-bāz (f) bir cins doğan; gösteriş, krş.şah-baz
ş. 128a-3
ş. ile 161a-8
eyle- 87b-12
- şehd (a) bal
ş. 153a-7
ş. ü şeker 123a-2,172a-4
- şehīd (a) şehit
ş. bol- 187a-5
- şehir (< şehr a.) şehir, krş.şehr
ş.-niñ sırrı 45a-10
- şehlā (a) elâ,koyu mavi göz
(nergis-i ş.) 39b-1
- şehnāz (f) Türk müziğinde bir makam
(āheng-i ş. eyle-) 88a-5
- şehr (a) şehir
ş. 84b-8,155a-11
ş. ara 174a-13
ş.-i cism "cismin şehri,beden" 152a-13
ş.-i Herī "Herat şehri" 85a-1
ş.-i vücūd "vücudun şehri,beden" 98b-5
(cism-i ş.-i) 152a-9
(vā'iz-i ş.) 123a-12
ş.-niñ 50a-1
ş.-de 91a-1
ş.-din 45a-4
ş.-iniñ 153b-11 (Hotan ş. çerā-gāhı)
ş.-in 44b-11
ş.-ini 89a-8
ş.-ide 42b-1,123b-10,125b-7
ş.-din 42a-12

- şehr-yār (f) padişah, hükümdar
(şāh u ş.) 3a-10
- şeh-süvār (f) ata iyi binen, şehsüvar
(ay ş.) 26b-12
- şeh-vār (f) şaha yakışacak şekilde, krş.şah-var
(dürr-i ş.) 69a-5
(dür-i ş.) 48a-5
- şehvet (a) şehvet
ş. turur 51b-8
- şeker (f) şeker, krş.şekker
ş. tiq 102b-9
kıl- 40a-2
ş.-din 123a-2 (şehd ü ş.)
ş.-ler 45b-8
- şeker-āb (f) dostluk arasına giren soğukluk, kırgınlık
ş. 22b-6
- şeker-efşān (f) şeker serpen, şeker dağıtan
ş.-dur 154b-10
- şeker-engiz (f) neşe yaratan, tatlılık oluşturan
ş.-dür 57a-10
- şeker-feşān (f) şeker saçan, şeker dağıtan
ş. 139a-8
- şeker-leb (f) dudağı şeker gibi tatlı, tatlı sözlü
(ol ş.) 69a-1, 79b-13
- şekk (a) şüphe, zan
ş. ü rey 19b-9
- şekker (f) şeker, krş.şeker
ş. 110b-2
ş. ü kand u 'asel 21b-2
(kand u ş.) 13a-11
ş. turur 128a-8
ş.-dür 33a-7
ş. yağ- 159b-4
ş.-i kurs "yuvarlak şeker" 168b-10

- şekker-bār (f) şeker yağdıran, tatlı
(la'1-i ş.-dın) 114b-2
- şekkerī (f) şekere ait, şekerli
(şehd ü ş. bol-) 172a-4
- şekkerin (f) tatlı, şekerli
ş. la'1 73b-7
- şekl (a) şekil, biçim, çehre
ş. ü şemāyil 39a-12
ş.-de 18a-4
ş.-inġni 121b-3
ş.-ini 169b-10
- şem^c (a) mum
(bu ş.) 36b-13
ş. bigi 13b-8
bigin 106b-9, 133b-10
dig 76b-10, 149a-4, 161b-8
ile 35b-3
tig 47a-1, 97b-9, 135b-6
otı 128b-1
ş.-i 'Arab "Arap mumu" 20a-12
ş.-i cihān "cihanın mumu" 161b-8, 177a-10
ş.-i cihān-tāb "dünyaya sıcaklık ve ışık
veren mum" 185b-5
ş.-i ruh "yanığın ışığı, parlaklığı" 128b-3
ş.-i ruhsār "yanığının ışığı" 114b-10, 149b-
2, 165a-8
ş.-i şebistān "gece mumu, gece kandili" 172a-13
ş.-i vaşl "kavuşma ışığı, sevinci" 70b-6
ş.-i yüz "çehrenin ışığı, simanın parlaklığı"
105a-6
(bi-ism-i ş.-i māl) 191a-13
(çehre-i ş.-in) 61b-12
ş.-i (iy.) 12b-7, 121a-2-4, 171a-2
ş.-iniġ hayāli 107b-9
ş.-ini 35b-1, 174a-12
ş.-idin 119a-7

- şemāyil (şema'il a.) huylar,tavırlar
(şekl ü ş.) 39a-12
- şemīm (a) güzel kokulu
ş. 96a-11
- şemme (a) pek az miktar
ş.-i bŷy "pek az koku" 154a-7
- şemmeī (f) bir parça
ş. 70a-3,128b-11
- şems (a) güneş
ş.-i đuhā "kuşluk vakti güneşi,mec.hakikat
güneşi" 138b-6
ş. tābişi 102b-6
- şer (a) kötülük,şer, krş.şerr
(hayr u ş.) 48b-11,72b-1
- şer^f (a) Allah'ın emri,şeriat
ş. ile 178b-8
üçün 15a-12
otı 166b-4
yolu 28b-12,169b-4
ş.-i peyemberi "peygamberlik şer'i" 27a-4
(şāh-rāh-ı ş.-i dīn) 81b-9
ş.-ning deryāsı 9b-2
ş.-ing 130b-7
ş.-ingni 119b-11
ş.-i 10b-8
ş.-i durur 5b-8-9
ş.-i-dür 5a-9,178b-10
ş.-ini 6b-9,179a-1
- şerār (a) kıvılcım
ş.-ıma 160a-10
- şerbet (a) içilecek tatlı şey,şerbet
ş.-dür 59b-12
ş.-i vaşl "kavuşma şerbeti" 153a-11
- şerbetī (f.) bir şerbet
ş. 171a-13

- şerer (a) kıvılcımlar
ş. 133a-11
- şerh (a) açma, açıklama
ş. it- 20b-1
kıl- 129a-8
ş.-i hāl "halin, durumun şerhi" 133b-2
ş.-ini 52a-7, 80b-11
- şerī'at (a) Allah'ın emri, şeriat
ş. 57b-8-8-9-10-11-12-12-13, 138b-1
ş. bile 8b-3
birle 50b-8, 83a-11, 167a-13, 167b-2-2,
192a-1
(cām-ı ş. iç-) 45a-4
ş.-dur 57b-13
ş. bahri 58a-1
cevheri 27b-11
deryāsı 167a-7
ehli 57b-9
'ışkı 167a-3
'ibādeti 50b-7
keşti 20b-2
kılıcı 167a-6
ma'nāsı 57b-11
sözleri 58a-1
töri 152a-11
yolu 53b-6, 81b-7, 83a-10, 84b-1, 192a-1
ş.-ğa 28b-11, 167a-4
ş.-da 57b-10
ş.-dın 126a-12-13
- şerīf (a) şerefli, asil
ş. ol- 139a-2
- şermende (f) utangaç, mahçup
ş.-dür-min 105b-11
ş.-dür 131a-5
ş. irür 125a-7
- şerm-sār (f) utangaç, mahçup
ş. 3a-6

- şerr (a) kötülük,şer, krş.şer
ş.-idin 29b-9-10,183b-4
- şest (f) olta
ş. tig 158b-12
ş.-i zülf "zülfün oltası " 162a-4
(zülf-i ş.) 158b-11,162a-3
ş.-ini 191b-4
ş.-idin 32b-10
- şev (f) gece
ş. 134a-2
- şevk (a) şeddetli arzu,sevinç,şevk
ş.-i mahabbet "muhabbet coşkunuğu,ilâhi
aşkın verdiği şevk" 93b-13
(bâdeî ş.-i bile) 124a-7
(kıssa-i ş.-in) 44a-12
(nâme-i ş.-i) 125b-3
ş. otı 174a-1
ş.-imni 123b-5-9
ş.-i 63a-10
ş.-idur 105b-8
ş.-ınınğ sözi 44a-11
ş.-ina 102b-12
ş.-ida 70b-12,97b-5
ş.-ında 75b-8
ş.-dın 53a-9,112b-4,114a-10,124a-4
ş.-idındur 173b-4
- şeyb (a) ihtiyarlık,yaşlılık
(eyyâm-ı ş.) 19b-13
- şeydâ (f) divane,düşkün,şaşkın
ş.-dur 147b-11
ş. bol- 52b-8,135a-12
kıl 47b-12,56a-4,85a-8,85b-4
ş.-ni 55a-11
- şeyh (a) şeyh
ş. 25b-12,49a-5,107b-4
(ay ş.) 146a-8,147a-7

ş. ü müfti 17a-6
 (dānişmend ü ş.) 3a-9
 (fakīh ü ş.) 102a-3
 (kādī bile ş.) 15a-13
 (mollā vü ş.) 36a-12,61b-9
 (pīr ü ş.) 5b-1
 (zāhid ü ş.) 98a-6

Şeyh Mansūr (k.a) Hallac-ı Mansur

Ş. 16a-1,145a-10

şeyhü'l-islām(a) şeyhülislām

ş. 43a-7,50a-1
 ş.-ğa 162b-5
 ş.-ı (iy.) 66a-1

şeyh-zādeī(f) bir şeyh çocuğu

(zāhid-i ş.-i) 159b-11

şeytān (a)

şeytan

ş. 4a-7,58a-7,97a-7,161b-13
 (ş. u dünyā) 53b-7
 (nefs ü ş.) 32a-2,57b-9,167a-9

şibān (k.a)

Şiban Han, krş.Şāh-Baht,Şāh-Baht Hān,Şibānī

Ş. 15a-3,42a-9,48b-6,53b-2,63b-12,70b-12,
 73a-11,77b-7,78a-10,89b-9,97b-9,98b-12,
 109a-5,120a-10,122b-6,124a-10,124b-7,
 136b-1,137b-13,138b-1,143b-11,171b-9,
 179b-12,186b-12

(ay ş.) 13b-8,16a-3,38b-1,44a-11,44b-8,58b-
 11,77a-7,82a-4,106a-11,118a-6,132a-9,142a-
 3,148b-9,151a-6,162b-7,170a-5

(bu ş.) 81a-13,164b-1

Ş.-nın köngüldeki 8b-2

ğark nālesi 33a-3

ihrāmı 78b-10

mürğ-ı cānı 107b-5

Ş.-nı 9b-2,30a-12,60a-3,86a-13,90a-11,173a-6

Ş.-ı 26b-5

Ş.-ğa 23b-3,69b-10,108b-4,135a-11,158b-4,160b-
 12

Ş.-dın

Şibānī (k.a)

Şiban Han'ın mahlası, krş.Şāh-Baht,Şāh-Baht Hān,Şibān

Ş. 6a-4,7b-3,11a-11,18a-3,20a-9,23a-2,25b-1
 26a-3, 28a-9,28b-7,30a-1,31b-4,32a-1,
 32b-3,33b-1,36a-3,36b-1,37a-3,37b-1,38a-3 ,
 39b-5,40a-3,41b-7,42b-8,45a-10,45b-12,46b-
 2,47b-4,48b-6,50b-5,54b-1,55a-12,55b-10,
 56b-5,57a-7,58a-1,63a1,66a3,69a11,74a13,74b-
 2,76a-9,80a-11,84a-6,85a-5,90b-13,93b-4,
 94b-5,95a-4,95b-12,96b-4,102a-5,13,102b-6-
 13,103a-10,105b-1,109b-7,110b-11,113b-5,
 114b-1,115a-3,116b-3,117b-3,119a-10,119b-
 11,121a-5,121b-7,123b-2,125b-4,126b-1,127b-
 1,128a-7,129b-4,130a-1,130b-3,133b-6,134a-
 7,135b-13,136b-10,137a-12,139b-5,141a-9,
 142a-11,142b-13,146a-1,146b-3-12,147a-7,
 148a-12,156b-3,159a-5-6,160a-10,161a-9,
 161b-7,162a-5,165a-3,165b-5,166a-11,168b-
 13,169b-4,170b-9,171a-10,172a-6,172a-6,
 172b-11,173b-1-12,176b-12,177a-5,177b-2,
 178b-1,180a-11,183a-13,191b-5

(ay Ş.) 2b-7,4a-11,6b-8,9a-1,9b-13,10a-11,
 10b-1-10,12b-8,13a-6,14b-1,15b-1,16b-5,
 17a-7,17b-6,18b-1-12,19b-12,22a-13,27b-12,
 31a-1,34a-3,40b-1,41a-3,41b-8,44a-6,49b-
 11,52a-7,52b-9,56a-7,62a-3,65a-4,67b-13,
 68b-2,71b-3,72b-9,79a-11,79b-13,87a-4,87b-
 6,88a-6,88b-9,89a-10,92a-10,92b-7,95b-1,
 98a-10,104a-1,108a-6,112b-12,118b-11,122a-
 5,126a-3,129a-2,131b-7,133a-1,145a-12,149a-
 7,150b-3,151a-12,152a-11,153a-2-12,155a-3,
 155b-8,156a-5,159b-3,166b-12,169a-8,169b-
 11,170a-12,175b-12,178a-5,179a-1,191a-6

(bu Ş.) 7b-13,20b-9,29a-5,35a-13,39a-3,44b-
 9,48a-1,54a-3,61a-13,68b-13,70a-12,73b-10,
 80b-13,83b-1,84b-3,86a-1,93a-5,101b-3,105a-
 1,120b-8,127a-3,131a-5,134b-9,149b-4,150a-
 1,151b-9,158a-7,160a-1,160b-6,172b-1,174b-
 13,175b-2,187a-2

- (miskīn ş.) 21a-7,27b-1,35b-5,63b-2,75b-11,
76b-8,85b-3,97a-10,100a-9,157b-3
(yoksul ş.) 54b-12
Ş.-min 106b-9
Ş.-dür 100b-7-7,112b-2
Ş.-i miskīn "miskin şibani" 29b-3
(ahvāl-i Ş.-ni) 110a-9
Ş.-ning̃ oyunu 174a-7
siveri şer'ı 5a-9
tab'ı 104b-3
Ş.-ni 34b-5,58b-2,64a-13,123b-13,128b-4,147b-
4,157a-6
Ş.-ğa 12a-4,19a-10,49a-6,57b-5,59a-13,62b-1,
72a-6,101a-6,107a-9,115b-1,139a-3,148a-2,
168b-5,176a-11
Ş.-din 174b-3
- Şibāniyā (f) ey Şibānī
Ş. 27a-3,114a-3,141b-7
- şihāb (a) kıvılcım
ş. 16a-13
- şikāf (f) yarık,yırtık
ş. u meğāk 90b-10
- şikārī (f) av avlamak üzere terbiye edilmiş yırtıcı kuş
Ş. kıl- 101a-1
- şikāyet (a) şikayet
ş. 25a-3
ş. kıl- 19a-5
- şiken (f) büklüm,kıvrım
ş. bile 156b-6
(ʔahd ü ş. bile) 157a-2
ş. bol- 115b-4
ş.-in 108a-11
- şikest (f) kırılmış,kırık
ş.-dür 11a-1

- şikeste-bāl (f) kırık kanatlı, kanadı kırık
(mürğ-1 ş. dig) 166a-7
- şikīb (f) sabır, tahammül
(şabr u ş.) 22b-1
- şimşād (f) şimşir ağacı
ş.-1 kadd "şimşir ağacı gibi boy" 174b-1
- şīr (f) arslan
ş.-i merd "mert, yiğit" 166b-4
- şi'r (a) şiir
(bu ş.) 186a-6
ş. ü inşā 102a-11
ş.-ini 147a-7
ş.-iğā 21a-10
ş.-idin 102a-5
- şi'r-h'ān (f) şiir okuyan
ş.-1 rakḳāş "raks ederek şiir okuyan" 107a-1
- şīrīn (f) tatlı, şirin
ş. 7b-5, 54b-9, 100a-9, 108b-6-6
ş. söz 93a-11
tekellüm 72b-12
zülāl 101b-13
ş. turur 168a-2
ş.-dür 27a-6
(dehen-i ş.) 63b-4
(işve-i ş.-din) 124b-5
(la'l-i ş.-dür) 153a-6
(leb-i ş.) 133a-12, 176a-5
(leb-i ş.-de) 132b-11
(leb-i ş.-din) 94a-12
(tebessüm-i ş.) 29a-9
- Şīrīn (k.a) Hüsrev ü Şirin hikâyesinin kadın kahramanı
(Hüsrev ü ş.) 89b-1
- şīrīn-cemāl (f.cemāl a.) sevimli yüzlü
ş. 95a-13

- ş̄ir̄in-leb (f) tatlı dudak
(ol ş.) 43a-1
ş̄.-inḡdin 171a-13
ş̄.-idür 7b-5
- ş̄ir̄inlik sevimsizlik, câzibe
ş̄.-in (ş̄irinligin) 139a-6
- ş̄ir̄in-makal (f. makal a.) tatlı söz
ş̄. 6b-1, 95b-2
ş̄.-ı (yük.) 69a-1
- ş̄irk (a) müşriklik, Allah'a ortak koşma
ş̄. ehli 107b-3
- ş̄işe (f) ş̄işe
ş̄.-i köngül "gönül ş̄işesi, kırılacak kadar
hassas gönül" 101b-13, 115b-4, 156a-13
- ş̄ive (f) işve, naz, cilve
(ol ş.) 108b-4
ş̄. birle 174a-13
irür 183a-7
kıl- 108b-4, 147b-12, 157b-2
ş̄.-i gamze "gamze cilvesi" 154a-1
- ş̄iven (f) inleme, yas, mâtem
ş̄.-im 108a-7
- ş̄ol şu
(sıfat) ş̄. 15a-11, 49a-13, 49b-6-11, 109a-12,
109b-1-4, 156a-13, 156b-4, 166b-11
(zamir) ş̄. kadar 122a-2
- ş̄öhre (a) ş̄öhret, ün, krş. ş̄öhret
ş̄. 167b-5
ş̄. bol- 176b-8
- ş̄öhret (a) ş̄öhret, krş. ş̄öhre
ş̄. 30b-13, 98a-6
ş̄. tap- 167b-1
- ş̄u şu
(sıfat) ş̄. 186a-13

- şu'ā (a) ışın
ş. 180a-7
ş.-1 (iy.) 9a-3
- şu'ayb (k.a) Hz.şuayb(peygamber)
ş. 19b-11
- şu'be-bāz(f.şu'be a.) hokkabazlık
ş. kıl- 179a-12
- şūh (f) neşeli,şen
ş.-1 moğul-çin "şen neşeli güzel" 114a-10
- şu'le (a) alev,ateş alevi
ş. kibi 37b-9
ş.-dür 9a-4
ş.-si 59b-3,131a-12,160a-8,165a-9
ş.-sini 161b-11
ş.-sin 39a-8
ş.-sinde 118b-5
- şu'le-engiz(f) alev koparan,alev saçan
ş. eyle- 132a-12
- şu'le-hiz(f) alev sıçratan,alev atan
ş. irür 37b-13
- şu'le'i (f) bir alev
ş. 9a-7
- şūm (f) uğursuz,şom
ş. rakib 17a-4
(nefs-i ş.) 183a-3
- şunğkar şahin, krş.şunğkar
ş. 184a-4
ş.-1 (iy.) 179b-2
- şunğkar şahin (kuş), krş.şunğkar
ş. 184a-4
ş.-nı 143b-12
- şunğarçı şahinci
ş. 143a-2

- şūr-ābe (f) kirli,acı su, mec.gözyaşı
ş.-dür 52b-13
- şūrī (f) Türk müziğinde bir makam
ş. sal- 85b-2
- şūrīde (f) âşık,tutkun
ş. 135a-12
ş. irür 162a-9
(bülbül-i ş.) 92a-2
(bülbül-i ş.-ning destānı) 76a-2
(bülbül-i ş.-sin) 95b-1
- şūrīde-dil(f) gönlü perişan olan
ş.-min 98a-2
- şūrīdelik tutkunluk,âşıklık
ş.-ımdın (şūrīdeliğımdın) 138b-10
- şū şū darı, mec.tane tane
ş. 143a-13
- şüdeni (f) olmaklık,olması gereken
(bi-ism-i ş.) 189b-3,190a-4
- şükr (a) şükür
ş. 178b-3
(yüz ş.) 185b-5
ş. it- 122a-2
ş.-i Hak "Hakk'a şükür" 150b-1
ş.-ünge 175b-6
- şükrāne (a) şükran alâmeti,iyilik bilme nişānesi
ş.-ğa 28b-11
ş.-sığa 114b-5
- şüküfte (f) açılmış
ş. bol- 120a-1
- şükrü li'llāh(a) Allah'a şükürler olsun
ş. 33b-4
- şümār (f) hesap,sayı
ş. ile 146a-13
- şürb (a) içme,içilme
ş. 50a-7

T, Ṭ

- tā (a) Arap alfabesinde "tı" harfi
t. zā 186b-3
- tā (f) 1.e kadar,dek,tâ(edat)
t. 6b-7,73b-5,86b-11,90a-3,97b-9,104a-8,
104b-4,110a-3,114b-13,138b-9,169a-1,176b-
8,180a-7
t. ki 37b-12,108a-6
2. eğri,bükülmüş
t. kad 87a-1
- ta'ab (a) sıkıntı,zahmet
t. 20b-2
(şād u t.) 45a-9
- ta'accüb (a) hayret,şaşma
t. kıl- 7b-9
- ta'ālā (a) Tanrı adından sonra zikredilen saygı sözü
(tevḥīd-i bārī Ṭ.) 3b-2,6a-6,6b-10
(Ḥak Ṭ.-nınḡ habībi) 4b-5
(Ḥak Ṭ.-nınḡ yolu) 83a-8
(Ḥak Ṭ.-nınḡ bārān-ı rahmeti) 167b-10
(Ḥak Ṭ.-dın) 28b-3
- ta'āla'llāh (a) yüce Allah
t. 39a-6,59b-3
- ta'arrüc (a) yüceltme
t. kıl- 28a-4
- tā'at (a) ibâdet,hizmet
t. 81b-13
t. eyle- 43b-3,151a-13
kıl- 178b-5
t.-i Dādār "Tanrı hizmeti,Tanrıya kulluk"
34a-2
t.-i (iy.) 25a-6-8
- tāb (f) 1. güzellik,tâzelik
(āb u t.) 23a-1

2. güç, kuvvet, tâkat
t. 186b-7
t. it- 53a-3
3. ışık, parlaklık
t.-idin 180a-11, 189a-9
4. büklüm, kıvrım
t.-ı (iy.) 143b-7, 177b-2
t.-ığa 146a-10
t.-ında 69a-3
t.-idin 128b-12
5. harâret, ateş
t.-ı hecr "ayrılık ateşi" 150a-12
- ṭab' (a) tabiat, huy, krş. tabî'at
ṭ'-ı (iy.) 104b-3
- ṭabak (a) tabak, kap
(altun t.) 79b-6
(nüh t.) 6b-11
- tābān (f) ışıklı, parlak
t. bol- 41b-10
(hursîd-i t.) 94b-2
(māh-ı t.) 150a-9
(māh-ı t.-ım) 87b-3
(māh-ı t.-ığaça) 157b-6
(mihr-i t.-ı) 19b-9
- tābe (f) tava
t.-dür 53a-10
- ṭabî'at (a) huy, tabiat, krş. ṭab'
t.-ım 142b-12
- tabīb (a) hekim, tabip
t. 15b-2, 22a-6, 162a-2
(ay t.) 16b-8, 76a-10
t. irür 73b-7
t.-i hāzık "usta, hünerli tabip" 77a-2
t.-ı 'ışk "aşk tabibi" 170a-1
t.-i mihrībān "güleryüzlü, şefkatli tabip"
127b-11

- t.-idür 80a-12
- ṭabībā (a) ey tabip
t. 123a-5
- tābiş (f) parlayış, parıldayış
t.-iğa 58b-10
t.-inde 102b-6, 135a-2
- tāc (a) taç
t. u perveri 27a-2
(taht u t.) 28b-10, 29a-6
t.-i ser "baş tâcı" 98a-9
t.-i terek "baş tâcı" 183a-9
- tağ dağ
t. 5b-13, 6a-1, 38b-9, 139b-8-10
t. eyle- 71a-6-8, 73b-10
t.-i Semerkand "Semerkant dağı" 71b-9
t.-da 76b-11
t.-i (iy.) 71b-8
t.-ida 139b-9
t.-lar 133a-13, 139b-12
t.-larda 28a-5
t.-ları 139b-8
- tağayyür (a) değiştirme
t. kıl- 83a-4
- tağıl- dağılmak
t.-mış 121b-12
- tahammül (a) dayanma, tahammül
t. kıl- 17b-6, 169a-8
- taharrüc (a) terketme
t. kıl- 28a-2-8, 50a-4
- tahayyür (a) hayran olma, şaşma, hayret
t. 139a-8
t.-din 55b-7
- tahkik (a) doğru olup olmadığını araştırma, hakikat
t. bil- 128b-2

- tahrîr (a) yazma
t. it- 31b-4,46b-2,123b-5-9
- tahsîn (a) güzel bulma,alkışlama
t.-ingizdin 102a-1
- taht (f) taht,hükümdarlık makâmı
t. u tâc 28b-10,29a-6
t.-ı İskender "İskender'in tahtı" 27a-1
t.-ning 'ışkı 82a-3
t.-ga 49a-9
t.-ı (iy.) 82a-2
t.-ında 128a-13
- tahte'l-enhâr (a) nehirlerin altı
t. ve cennetü'l-eşcâr tig 46b-10
- tāk (a) kemer; kubbe
t. 12a-1
t. bağla- 104a-9
- tak- takmak
t.-sa 112b-6
t.-ıp 17b-2
- tâkat (a) güç,kuvvet,tâkat
t. 34b-3-4,108b-1
t.-im 95a-8
- takdir (a) takdir etme,değerini bilme
t. 122b-12
t.-dür 79a-12
t.-i Hak "Hakk'ın takdiri" 38a-7
t.-ine 18a-11
- takı dahi,da,de,ve
t. 15b-8,20a-4,28a-11,46b-10,50a-1,50b-7,
51a-6-10,51b-4-13,52a-5,52b-9,79a-10,93b-
4,126a-13,142b-5,152a-3,153b-2-7-8,154a-
8,154b-4,159b-13,160a-2,166b-1,167a-6-9-
12,168a-3,175a-9-11,182a-8-11,186a-12-13,
189a-10,190a-13,190b-5-9

taķıl-	takılmak, krş.taķıl- t.-ıptur 20a-3
taķlīd (a)	taklit, benzemeğe alışmak t. ilen 22a-10 ķıl- 59b-9 t.-i zikr "zikrin taklidi" 17a-8 t.-i (iy.) 14a-5
taķrīr (a)	anlatma, sytleme t.-in 96a-8, 116b-11, 117a-2
taķsīr (a)	eksik, noksan, kusur t. eyle- 88a-2 it- 31b-2, 46a-13, 123b-7 t.-im 7b-1 t.-in 116b-13 t.-ine 131a-5
taķul-	takılmak, krş.taķıl- t.-uptur 73b-3
taķvā (a)	Allah'tan korkup dīnin yasaklarından kaınma, taķvā t. vū zūhd 14a-3 (zūhd ü t.) 61a-12 t. turur 65b-11 t.-dur 37b-1 (huřk t.) 57b-2 (noka-i t.) 178a-5 t. yolu 106b-6 t.-nı 146b-1 t.-dın 110b-6
taķviyet (a)	kuvvetlendirme, taķviye t. ķıl- 51b-5
talāk (a)	boşama t. sal- 122b-9
talaş	cenk, ekişme t. ķıl- 68b-1

- ˘tal'at (a) yüz, ehre, gzellik
 t.-ing 143a-11
 t.-ingga 15b-5
 t.-ı 5b-5, 39a-7
- talav birisinin malını-mlkn zorla alma, yağma
 etme
 t.-dın 142a-9
- ˘taleb (a) isteme, talep
 ˘. 137a-2
 ˘.-dr 52a-1
 ˘. kıl- 138a-7, 141a-12, 166b-8, 177b-6
 ˘.-in 138a-3
- ˘taleb-kār (f) isteyen, talep eden
 ˘.-ı Şeb-i kadr "Kadir gecesinde isteyen"
 162b-1
- ˘tālī' (a) tālīh, kismet
 ˘.-i ferhnde "tālīhi yāver, kutlu olan"
 153a-12
 ˘.-i meymn "uğurlu, kutlu tālīh" 42b-13
 (kevkeb-i t.) 44a-3
- ˘tālīb (a) isteyen, istekli
 ˘. 162b-1
 ˘. irseņg 45a-2
 ol- 98b-3
 ˘.-i yār "yārın tālībi, yāri isteyen" 105b-8
- ˘tam boş boğazlık ederek sylenme
 t.-ı ˘am ˘um 107a-10
- ˘tama' (a) tamah, doymazlık, a gözlülük
 ˘. kıl- 114a-6
 ˘.-ım 35b-10
 ˘.-nı 174a-6
 ˘.-lar kılur irdi 85b-12
- tamām (a) tam, eksiksiz, tamam
 t. 80b-11, 102a-8-12

	t. kıl- 108b-13
taṅga	damga, nişâne t. bas- 141a-8
ṭam ṭum	boş boğazlık ederek söylenme (ṭam-ı ṭ.) 107a-10
tamuġ	cehennem (yiti t.) 141b-5 t.-nuṅ uġgunı 133b-11
tan-	bilmek t.-dı 119a-7
tāne (f)	tane; yüzdeki ben t. 148a-11
ṭa'neçi (ṭa'ne a.)	yerici, çekiştirici ṭ. dildār 114a-6
taṅġ	hayret verici, şaşılacak, tuhaf (şey) t. 13b-13 t. yok 172a-13 (ne t.) 14a-6 t. imes 64b-3 irmes 121a-1
taṅġ	tan, sabah vakti, sabahın ilk ışıkları t. 64b-6 t. at- 126a-7, 177a-3 t. karangusı 55b-4 yili 154a-9 yüzi 92a-7 t.-a tigrü 134a-1 t.-ğa 17a-10 t.-ı (iy.) 20a-3, 47a-10, 51a-4, 170b-6 t.-ğaça 143b-2
taṅġla-	ışık saçmak, aydınlatmak t.-p 153b-10
taṅġla-	hayret etmek, şaşırmak, garip bulmak t.-mayın 122a-11

tansuk	tuhaf, şaşılacak t. 39a-11
tanuk	şâhit, tanık t. 3b-6 t. turur 176b-12 t.-tur 119b-10
tanukluk	şâhitlik, tanıklık t.-ıdın (tanukluğıdın) 22b-8
tap-	bulmak, kazanmak, elde etmek t. 186b-8 t.-tım 106b-6, 185b-5 t.-tıng 122b-7 t.-tı 5b-6, 6a-12, 14a-10, 84b-3, 91a-1, 187a-1 t.-ıp-sin 151a-13 t.-ıpdur 171b-2 t.-ar-sin 188b-2 t.-ar 29b-7, 160b-9 t.-ar-siz 191a-2 t.-ka-min 162b-4 t.-ka-sin 151b-13, 186a-10 t.-kay 177b-12 t.-kusı 169a-8, 187b-13 t.-kusıdur 79b-11 t.-sağ 77a-7, 92a-11, 98a-8, 123b-8, 167b-1, 184b-7 t.-sa 125b-12 t.-sa irdi 115a-3 t.-ıp 35b-6, 101b-3 t.-may 56a-3, 119a-8, 136b-1 t.-kan 185b-10 t.-kandın 166b-6 t.-im 119b-3 t.-ing 129a-2 t.-ınça 6a-5 t.-masun 182a-5 t.-madım 42b-1, 109a-8-9-11-13, 109b-2-4-6-8, 166b-8

	t.-madı 69b-7,90b-13,141b-1,160b-9 t.-mas 21b-4,28a-13,101a-13,191a-10 t.-mağay 177b-13 t.-masam 114b-8
tapıl-	bulunmak t.-dı 149b-2 t.-sa 145b-13,158b-2,171a-3 t.-madı 137a-8 t.-mas 105b-9
tapşur-	tevdî etmek, emânet etmek, ısmarlamak t.-mağım 106a-6
tar	dar, sıkışık, sıkıntılı t.-min 112b-11 t. irür 33b-9 eyle- 164a-13 ol- 151b-8
tār (f)	tel, saç teli t. ara 14a-7 t. tār "tel tel" 30b-5,121b-12 t. u mār "dağınık, perişan" 151b-6 t.-ı zülf "saç teli" 147b-2 t.-ı (yük.) 176a-6 t.-e 55a-4 t.-ı(iy.) 70b-5,108a-10 t.-ınınġ bir hāli 129a-7 t.-iġa 68b-8 t.-ıda 183a-7 t.-ıdın 31a-7,46a-5,135a-4,173a-1
tar (a)	saç, saç teli (tarār-ı t.-inġdın) 47a-9
tara-	taramak t.-rdı 176b-3 t.-rda 30a-9,68b-6,87b-4
tarab (a)	şenlik, sevinçlilik (‘ayş u t. "yeme içme, eğlenme") 44b-11,162a-5

- tārāç (f) yağma,talan
t.-ça 64a-5
- taraf (a) taraf,yön
(her t.) 27a-8,36a-8,71b-12,136b-8,171a-2
t.-ka (her t.) 156a-3
t.-dın (her bir t.) 118a-8
t.-1 (iy.) 46b-5,72a-1
- tarak tarak
t. 79a-8
- tārek (f) tepe,başın tepesi
(tāc-1 t.) 183a-9
- Tārem (y.a) bkz.Tokuz Tārem
T. 53b-3
- Tarhan (k.a) bkz.Bâkî Tarhan
T.-ğa 153b-2
- tārī (f) karanlık
(tīre vü t. bol-) 115a-12
- ta'rīf (a) ayrıntılı anlatma,tarif
t.-imizdin 3a-1
t.-in 33a-9
- tārīh (a) târih; ebced hesâbıyla düşürülecek târih
t. kıl- 187a-2-6
t.-i H'āce Hâfızî "Hoca Hâfız'ın hakkında yazılan târih" 186b-9
t.-i Mevlânâ Muhammed "Mevlânâ Muhammed hakkında yazılan târih" 187a-3
t.-i Sultân Ahmed Tenbel "Sultan Ahmed Tenbel hakkında yazılan târih" 186b-1
t.-i Tenbel "Tenbel(Sultan Ahmed Tenbel) hakkında yazılan târih" 186b-6
t.-i (iy.) 186b-8-11
t.-ini 186b-3
- tārīk (f) karanlık,siyahlık
(zūlf-i t.) 108a-12

	t.-i (iy.) 19b-6
	t.-idür 14a-2
	t.-ining tūni 17b-1
ṭarīk (a)	yol
	t.-ı 'ıṣk "aşk yolu" 108b-12
ṭarīkat (a)	tarikāt
	t. hāfızı 126a-12
tarkāt-	dağıtmak, yaymak
	t.-mışam 122a-12
	t.-ma ! 117b-6
ṭarrār (a)	yan kesici, dolandırıcı
	t. 173a-1
	t.-min 115a-13
	t.-ı tār "yankesici saç" 47a-9
	t.-dın (ṭurra-i t.) 114a-7
	t.-ing (zūlf-i t. bile) 156a-11
	t.-ı (ṭurra-i t.) 176a-3
	t.-ını (ṭurra-i t.) 31a-13, 46a-11
	t.-ıda (ṭurra-i t.) 31a-6, 46a-4
	t.-ıdın (ṭurra-i t.) 93a-2
tart-	çekmek, taşımak, katlanmak, ulaştırmak, eziyet çekmek
	t.-ayın! 126a-2
	t.-kıl! 157a-6
	t.-tım 169b-10
	t.-tı 161b-1
	t.-aram 166a-7
	t.-ar 31a-2, 97b-1, 109a-3, 121b-13, 173a-3
	t.-saṅg 41b-12
	t.-sa 56a-1, 101a-3
	t.-ar idim 104b-6-13
	t.-kay irdim 178a-9
	t.-ip 127b-12, 132b-3
	t.-kalı 135b-5
	t.-ma 117b-13

taşrīh (a)	açıklama,bildirme,açık açık söyleme t. kıl- 29b-4
taşvir (a)	resim,tasvir t. it- 67b-5 t.-in 116b-9
taş	dış t.-da 176b-10 t.-ım 84a-11 (içim t.) t.-ı 30a-1,117b-1 t.-ında 191b-11
taş	taş t. ara 176b-6 dig 23a-13 üstine 152b-13 yağdur- 68a-8 t.-ım 11b-13,104b-2 t.-in 132b-13 t.-ını 65a-8,71b-8 t.-ıdın 149b-10 t.-lar 133a-8
taşla-	dışarı atmak,çıkarmak t.-gıl 32a-11
taşla-	taş atmak,taşlamak t.-ban 156a-11
taşgi	dışarı,hâricî,görünen t. sûret birle 166b-7
tat-	tatmak,tat almak t.-ar 183a-6
Tatar (kv.a)	Tatar,Tatarlar T. 173b-7 T. eyle- 164a-9 (kâfir-i T.-ı) 176a-8 (nâfe-i T.) 114a-13 (tūrri-i T.) 176b-3,183a-6

- Tatar-çin̄ (f) Tatar güzeli
T.-sin 121a-13
- Tatarī (f) Tataristan'da çıkan misk
(ol T.) 119a-3
(ṭurra-i T.) 110a-7
(zūlf-i T.) 128b-3
- tattur- tattırmak
t.-ur 168a-2
- ṭavāf (a) etrâfını dolaşmak, Kabe'yi ziyâret etmek
(‘azm-i ṭ.-ı Ka'be) 81b-5
ṭ.-ın 125b-7, 126a-4, 175a-7
- ṭavāyif (a) güruhlar, bölükler
ṭ. 83b-1
- ṭavır (ṭavr a.) tarz, şekil, hâl, krş. ṭavr
(bu ṭ.) 48b-10, 159b-9
(uşbu ṭ.) 70b-3, 88b-12, 174b-6
(uşbu ṭ. "ṭāvır") 115a-2
ṭ.-dur (uşbu ṭ.) 174b-8
- ṭavr (a) tavır, tarz, şekil, krş. tavır
(bu ṭ.) 145b-3, 157a-4, 167a-2
(her ṭ.) 32a-4
(ne ṭ.) 51a-7
(uşbu ṭ.) 121a-13
ṭ.-ı (iy.) 170a-9
ṭ.-ın 34a-3
ṭ.-ını 86a-2
- ṭāvus (a) tavus kuşu
ṭ.-ı çemen "çimen tavusu" 42b-10
ṭ.-ğa 132a-8
- taya- dayamak
t.-r-sin 96a-9
- tayaḳ dayak, değnek
t. ur- 77a-10

tayal-	dayanmak, tutunmak t.-mas-min 126a-9 t.-mas 116a-9
tayan-	dayanmak, güvenmek t.-mak 76b-4
ṭayrān (a)	uçma t. it- 119a-4
taẓarru' (a)	yalvarma t. ve zārī kıl- 168a-4 t.-lar 143a-9
tāze (f)	tāze, körpe t.-dür 105a-5 t. bol- 81a-6, 87b-5, 160b-8, 182b-13 t. bir cān 114b-7 büstān 89a-1 cān u ten 12b-9 fermān 115a-4 destān 89a-3 gül 11b-2, 151a-10 gül-sitān 130b-3 ḥaṭ 37b-4 t.-raḡ 123a-3
ta'zīr (a)	azarlama t.-i edīb "edepli azarlama" 22a-12
teberrüc (a)	süsleme, takıp takıştırma t. kıl- 28a-10
tebessüm (a)	gülümseme, tebessüm t. ile 29a-8 kıl- 11b-3, 39b-3, 47a-7, 101a-4, 154b-11 t.-i şīrīn "tatlı gülümseme" 29a-9
Tebrīz (y.a)	Tebriz şehri (meyl-i T. eyle-) 133a-2
tecellī (a)	görünme, ayan olma, tecellī t. 12b-6 t.-ni 38b-9 t.-si 161b-10

- tecrīd (a) ayırma, tecrid'etme)
(terk ü t. kıl-) 167b-3
- tedbīr (a) çâre, tedbir, tutulacak yol
t. 122b-13
(rāy u t.) 135b-13
t. eyle- 8b-11
it- 31a-5, 46a-3, 123b-11
t.-in 117a-4
- tederrüc (a) derc etme, anlama, kavrama
t. kıl- 28a-6
- tefāvūt (a) fark
t.-i (iy.) 108b-10
- tefekür (a) düşünme, tefekkür
t. kıl- 25a-12, 150b-7
- teferrüc (a) gezme, gezip-görme, ferahlanma
t. kıl- 28a-1, 50a-4
- teferrüc-gāh (f) eğlenme, gezinti yeri
t.-ında 46b-6
- tefrika (a) ayrılma, ayrılık
(havâtır-ı t.) 50b-12
- teftīş (a) araştırma, soruşturma, teftiş (etme)
t. it- 39a-3
- te'hīr (a) gecikme, geciktirme
t. bol- 116b-12
t.-in 117a-6
- tekebbür (a) kibirlenme, büyüklük taslama
t. ile 137a-9
- tekellüm (a) söyleme, konuşma
t. ile 72b-12
t. mazharı 51a-11
- tekye-gāh (f. tekye a.) dayanılacak yer
t.-ı (iy.) 18b-9

telāfī (a)	yerini doldurma, ziyanı karşılama t. eyle- 125b-9
telbīs (a)	aldatma, suret-i haktan görünerek hile etme t. kıl- 58a-7
telh (f)	acı (gāhī t. ü gāhī şirīn) 54b-9
telh-kām (f)	damağı acı, kederli t. bol- 171a-13
telim	çok, pek çok, sayısız t. 119a-5, 142a-5, 187a-1
temāşā (a)	bakıp seyretme, gezip-görme t.-dur 58b-6 t.-nı 55a-6
temennā (a)	dilek, istek, temenni t. kıl- 170b-13 t.-nı 55a-13
ten (f)	vücut, beden (bu t.) 101a-13 (cān u t.) 12b-9, 115b-7 (uşbu t.) 120b-4 t.-de 12a-9, 12b-8, 179a-1 t.-im 101a-10, 104a-10, 107b-7, 165a-13 t.-imde 109b-4, 174a-5 t.-ingde 169b-11
ten ten	müzikle ilgili taklidî kelime t. ten bile 157b-3 t. ten tin 157a-9
Tenbel (k.a)	Sultan Ahmed Tenbel, bk.Sultan Ahmed Tenbel T. 186b-4-7 (tārīh-i T.) 186b-6
teng	denk, eş t. imestür 21b-2 bol- 107a-13

tenhā (f)	tenha,boş,yalnız t. kıl- 47b-9
tennūr (a)	fırın,tandır t. sal- 29a-10
ten-perestlik	bedene düşkünlük,şehvî arzu t.-ler kıl- 167a-11
ter (f)	tâze,yaş; genç (huşk u t.) 10b-2,62b-8 (‘anber-i t.) 107a-13 (gül-berg-i t.) 77b-6,123a-3 (gül-berg-i t.-i(iy.)) 173a-6 (mutrib-i t.) 157a-9 (şafha-i gül-berg-i t.) 69a-8 (sünbül-i t.) 38a-2
terahhüm (a)	merhamet etme,acıma t. ile 8a-11
terāne (f)	nağme,ahenk t. kıl- 148a-6 ur- 148a-5
ter-engiz (f)	canlandırır,neşe saçan (gül-berg-i t.-dür) 57a-13
terk (a)	bırakma,vazgeçme,terk t. it- 34b-9,127b-4,167b-4 t. ü tecrid kıl- 167b-3 t.-i ‘alâyık kıl- "dünyâ bağlarını terk etmek" 56a-13 t.-i cihân "dünyâyı terk etme,bir kenara çe- kilme" 34b-12 t.-e tut- "yedekte bulundurmak" 126b-11 t.-idin 61a-12
terle-	terlemek t.-di 146b-7
tersā (f)	hıristiyan t. 58b-5 t. vü Moğul 164b-8

- tersā-beçe (f) hıristiyan çocuğu
 t. 34b-11,64a-4
 t.-din 64a-3
- tertīb (a) hazırlama,tertip
 t.-imde 112b-4
 t.-imdin 112b-5
- terveh-fe-^ʿarveh(?) metinde bu ibâreye "disek bir Tengri"
 mânâsı verilmiştir
 t. 192a-1
- tesahun (a) ısınma
 (delk-i t.) 146a-13
- tesbīh (a) belli sözleri tekrarlayarak Allah'a tâzim
 etme,tesbih
 t. ü ridā 22a-9
 t. kıl- 29b-2
 (rişte-i t.) 104a-10
 t.-idin 158b-13
- te^ʿşīr (a) tesir,alâmet
 t. it- 14b-11,31a-11,46a-9,123b-6
 t.-ini 189a-12
 t.-idin 177b-1
 t.-indin 31b-7
- teşne (f) susamış,çok istekli
 t.-lerğa 43b-12
- teşne-leb (f) çok susamış,yanık
 t. 157a-11
- teşvīş (a) karışık
 t.-i hazān "sonbahar karışıklığı" 162a-11
- tevbe (a) tövbe
 (yüz t.) 39b-9
 t. kıl- 155a-13
 t.-ni 39b-9,146a-6,165b-6
 t.-din 146a-7
 t.-ng 165b-5

- t.-sin 143a-13
- teveccüh (a) güler yüz gösterme,sevgi
t. kıl- 88a-11
- tevfik̄ (a) Allah'ın yardımına kavuşma,hidâyet
t. 143b-9
t.-i (iy.) 62b-1
- tevhîd (a) Allah'ın varlığına ve birliğine dâir yazılan manzûme
t.-i Bārî Ta'âlâ "Yüce Allah'ın Tevhid'i"
3b-2,6a-6,6b-10
t.-i Hâk Subhânehû "Allah'ın Tevhid'i"175b-3
- te'vîl (a) söze ayrı mâna verme,sözü çevirme
t. kıl- 167a-2
t.-i Şâh-Baht Hân "Şiban Han'ın tevili"167a-1
- tezvîr (a) yalan dolan,kovuculuk,hile
t. ilen 68a-4,103b-10
t. ü riyâ 88b-3
(hased ü t.) 185a-7
t.-de (hîle vü t.) 141b-10,142a-3,179b-9
- tılısm (a) tılsım,esrarlı bir kuvvet taşıdığına inanılan şey
t. şandūķı 56a-12
- tın- dinmek,sessiz ve sakin hâle gelmek,teskin bulmak
t.-ar 134b-3
t.-ma! 30b-7
t.-madıng̃ 127a-13
t.-madı 42a-1,73a-9,156b-9
t.-mas 17a-11,28a-9,110a-10,132a-1
t.-sa idi 17a-12
t.-may 71b-1,117b-4,138b-8
t.-mayın 17b-12,36a-10,109b-7,153b-10
t.-mağın 132b-10
- tındur- dindirmek,sessiz ve sakin hâle getirmek, teskin etmek

	t. 82a-3
	t. min (dindirmem) 137b-6
tırāş (f)	tıraş t.-ı (iy.) 141b-11
tırmaş-	tırmanmak t.-ıp 18b-11
tırnağ	tırnak t. eyle- 71a-10
ti-	demek, söylemek, krş. ayt-, di- t.-p 11a-3, 13b-4, 21a-4, 28a-3, 155b-3, 190b-6 t.-mengiz 183b-11 t.-mes 87a-7
tig	gibi t. 9b-10, 31a-12, 41a-13, 46a-10, 46b-10, 47a-1-2, 51a-2-8, 52b-12, 55b-8, 64a-8, 64b-9, 65b-3, 71a-4, 83b-7, 85a-12, 87a-3-9, 90a-3-7, 92a-2, 93a-6, 96a-8-9, 97b-9, 102b-9, 104a-10, 121a-4, 133b-9, 135a-2, 135b-6-12, 143a-5, 145b-4, 147a-2, 149b-10-12, 151a-10, 152a-2, 152b-3, 153b-12-13, 155a-1-8-12, 158b-12, 164a-5-10, 165a-11, 167a-5, 167b-7, 174b-2, 175a-13, 177a-13, 180a-7, 182a-3 (an t.) 151a-11 (anınğ t.) 42a-7, 57a-1, 65a-2, 80a-8, 85b-9, 120a-8, 128b-13, 132b-2, 142a-7, 143a-10, 168a-5, 175a-10, 184a-9-10, 184b-4, 185b-7, 186a-6-7 (mininğ t.) 80a-10, 118a-4, 129b-9, 165a-7 (sin t.) 101a-1, 166b-5 (munı t.) 161a-6 (mununğ t.) 54a-9, 65b-7, 137a-10, 183b-7 (uşmununğ t.) 51b-5, 175b-7 (uşmununğ t.-lerni) 59a-4
tig-	değmek, ulaşmak, kavuşmak, dokunmak t.-di 53a-9 t.-er 26b-12, 27a-2, 171a-5 t.-ipdür 35a-9

	t.-se 150a-5,161b-2,167b-11
	t.-ip 137b-10
	t.-me!72a-6,148a-2
	t.-mesün!120a-4
	t.-meñgiz!18a-13
	t.-medi 162a-6
	t.-megey 171a-6
	t.-meyin 188a-4
tigme	her,değme t. 25b-1 t. bir nā-dān 18a-7 t. kişi 128b-5 t. nā-dān 102a-4
tigre	çevre,etraf t.-side 71a-11,158b-14 t.-sinde 112b-7
tigrü	kadar,(-e) kadar t. 110b-3,134a-1,138a-12
tigü	kadar t. 114b-13
tigür	kadar t. 109b-10
tîğ (f)	kılıç t.-ı 90b-6 t.-ın 83a-9,126a-2,127b-13
tik	bu kelime yalnız kullanılmayıp otur- ve tur- fiilleri ile birlikte "sessiz olmak, sakin durmak,susmak" mânalarında kullanılmıştır t. otur- 108b-2,139b-11,140a-2 tur- 122b-3,184b-5
tik-	1. dikmek (elbise v.b.) t.-sün!57a-2 2. (ağaç) dikmek t.-tim 30b-9 t.-ti 71a-11,166a-5

	t.-meydür 162a-11
	3. sokmak, batırmak
	t.-ti 38a-4, 76a-9
	t.-miş 79a-8
	t.-se 30b-11
tiken	diken
	t. bile 156b-7
	ur- 182a-3
	t.-ler 14a-6
	t.-lerni 13b-12
tiktür-	diktirmek
	t.-di 118b-10
	t.-üp 112b-7
til	dil, lisan
	t. 96a-8
	t. birle 61a-9
	t.-de 116b-11
	t.-im içre 113a-9
	t.-imning içre 113a-9
	t.-imde 36b-5
	t.-i 101a-5, 119b-1, 136b-6, 184a-1
	t.-ini 73a-12, 119b-7
til-	dilmek, yarmak, parçalamak
	t.-mes 9b-1
tilbe	deli
	t. dig 167b-7
	t.-dür-sin 87b-6
	t. bol- 38b-11, 77b-3, 93a-5, 134a-12, 135b-5, 138a-9
	kıl- 133a-12, 164a-6
	t. köngül 134b-6
	Şibānī 146a-1
	başı 189a-7
	kūyı 138a-11
	t.-ning sözi 189a-6
	t.-ni 77b-8, 167b-7

	t.-ge 17b-13,18a-3,94a-12
	t.-ler 22a-7
	t.-ler tig 93a-6,174a-13
	kūyı 134a-13
tilbelik	delilik
	t.-im (tilbeligim) 43a-6
tile-	dilemek,istemek
	t.-ydür 141b-13
	t.-yür 81b-8
	t.-r-min 125a-13
	t.-r-sin 10a-11,51b-1,114a-9,129a-4,132b-9
	t.-r 13a-4,19b-9,35a-8,35b-11,36b-12,42a-13,58b-12,85a-5,135b-13,145a-6,161b-13
	t.-r-biz 131a-1
	t.-r-siz 81b-11
	t.-min "dilemem" 182b-8
	t.-rse 137a-12
	t.-di irse 122a-9
	t.-r irdim 12b-6
	t.-p 109a-11,154a-2
tilek	dilek,arzu
	t.-i (tilegi) 104a-4
	t.-in (tilegin) 175b-5
tilmür-	bakmak,ümit ve hasretle ağlamak
	t.-eyin!7a-3
	t. ! 117b-3
	t.-e 44b-5
	t.-üp 154a-13
	t.-geli 100a-1
Timür (k.a)	Büyük Türk komutanı Timur
	(nesl-i T.) 173b-11
	T. nesli 50a-2
	oğlanları 83a-4
	şem'i 121a-4
tinç	rahat,sakin,dinç
	t. ola a1- 156b-7

tiŋgel-	ayakta durmak t.-medi 160a-4
tiŋgiz	deniz t. 13 9b-10 t.-din 152b-11
tiŋgle-	dinlemek t.-ŋgiz ! 15a-2,70a-9
Tiŋgri	Tanrı, Allah t. 10a-12,81a-12,81b-3,84a-13,120a-9,151b-7,162b-7,170a-3-4,182b-7 t. üçün 61a-8 emri 33b-12 kulu 81a-4 luṭfı 155b-7 yolu 69a-11 t.-ge 138a-1,146b-8 t.-din 10a-11,12b-6,82a-1,125a-13,152b-1,182b-8 t.-dindür 170a-3 t.-m 114a-4,185b-4 t.-si 85a-6
tipre-	depremek, kımıldamak t.-di 43a-9 t.-sem 121a-4
tipren-	kımıldanmak, deprenmek t.-ür 46b-10 t.-edür 165a-10
tipret-	harekete getirmek t. ! 107a-2
tīr (f)	ok t.-i māh "Haziran" 160a-7 t.-i müjgān "kirpik oku" 36a-6-9
tir-	(derleyip) toparlamak t.-gil ! 74b-3

tīre (f)	karanlık, kara t. durur 45b-2 t.-dür 115b-2 t. bol- 78b-1, 108a-13 t. vü tārī bol- 115a-12
tirgiz-	diriltmek, krş.tirgüz- t.-ür 29a-8
tirgüz-	diriltmek, krş.tirgiz- t.-di 130b-1 t.-ür-sin 8b-10, 95b-10 t.-ür 22b-5, 27a-12, 45b-12, 115b-11 t.-gen 129b-13
tiril-	dirilmek, yaşamak, ömür sürmek t.-ür 160b-8 t.-senġ 51a-9 t.-mek 130a-10
tirilt-	diriltmek t.-ti 10b-13
tirle-	terlemek t.-gen 22b-9
tiş	diş t. 73a-4 t.-iġ 37a-12 t.-iġdür 39b-4 t.-iġniġ hecri 113b-12 t.-iġni 8b-6 t.-iġden 33a-7 t.-i 192a-11 t.-in 41a-9 t.-ini 192a-9 t.-leriġ 169a-2 t.-leriġniġ 188b-13 t.-leriġdin 147a-2
tişle-	dişlemek t.-p 139a-8

tive	deve t. 76b-6,147b-10 t. bigin 188b-7
tiyin	sincap t.-ni 55b-13
tiz̄ (f)	tez,çabuk t. 121a-11 t. irür 184b-8 bol- 166a-3 eyle- 132b-2 it- 127b-13 t.-rak ırmes 190b-11
tiz	diz t.-in 123b-9,127a-11
tizgen-	dönmek,benzemek t.-dim 137b-12
tizgin-	sakınmak,çekinmek, krş.tizgün- t.-sem 126a-8
tizgün-	sakınmak,çekinmek,korkmak, krş.tizgin- t.-ür-min 13b-4 t.-ür-sin 110b-3
tofrak	toprak, krş.toprak t. 73b-5,165a-13 t. idi 42a-9 eyle- 73b-6 t.-nı 43a-4 t.-ka 123a-10 t.-im (tofragım) 165a-13 t.-ını (tofragını) 48a-2,73b-8
toğ-	doğmak t.-dum 121a-3 t.-dı 58a-8,158a-9,172a-1 t.-mıṣ 175b-2 t.-ar 16a-7,177a-10,192a-3 t.-ay 177a-3

	t.-madı 42a-7,148b-1
toġan	doġan (kuş) t. 187b-10
toġrı	doġru, krş.toġru t. sözle- 116a-7 söz 63a-7 yol 103b-6
toġru	doġru, krş.toġrı t.-ngdın 113a-11
tok	tok t.-tur 130b-13
toksan	doksan (90) t. miŋg 6a-13
tokuzav	dokuzu,dokuzu bir arada t. 141b-8
Tokuz T̄arem (y.a)	Türkistan'da bir nehir T. u Kökçe-Su 53b-3
tol-	dolmak t.-dı 84a-3,90b-8,108a-1,172b-13,174b-11 t.-ġay 17b-8 t.-sa 89a-9 t.-up 19a-5,171b-1 t.-ġan 89b-12
tola	dolu t. 38b-10,47b-3,48a-8,49a-5,58a-8,62b-2, 65b-4,70b-5-11,88a-13,122b-3,173b-2 t.-dur 32b-4 t. bol- 84a-11 kıl- 146a-8 (top t.) 150a-12 (top t.-dur) 61b-8
tola-	dolaşmak,dolanmak t.-p 143a-8

toldur-	doldurmak t. 26a-13,56b-12,57a-4,148a-6,156a-13, 160a-9 t.-ur 96b-10,143a-10 t.-a 158b-8 t.-up 23b-3,120b-13,147a-3
tolğan-	dolanmak t.-ur-sin 27b-4 t.-ip 148b-3
tolun	(dolun) ay t. ay 94b-3-4,125a-3-12,159a-10,189b-4, 191a-6
ton	elbise,esvap t. 118b-9 t.-nı 143b-1 t.-uñg 93a-13,184b-11 t.-ı 174a-5 t.-in 154a-1 t.-ları 92a-13
tonğdur-	dondurmak t.-dı 80b-1
top-tola	bkz. tola
toprak	toprak, krş.tofrak t. 167b-9 t.-ğa 167b-9 t.-ımını (toprağımını) 22a-5 t.-lar 156a-4
toy	düğün,şölen t. kıl- 49a-9 t.-ğa 50a-2
toy-	doymak t.-sun! 102b-12 t.-a almas imiş 182a-8
toydur-	doyurmak t.-dı 118b-2

toz	toz t.-unda 156b-4 t.-larınġ 83b-13,84a-2
töhmet (a)	suç isnat etme,itham,töhmet t. kıl- 66a-1,102b-3,132a-3 t.-ni 69b-10 t.-e 161a-9 t.-i (iy.) 26a-3
tök-	dökmek,sermek t.-çi! 131b-13 t.-ti 37b-5-11,38a-3,155b-11 t.-miş 10a-8 t.-er-min 89a-4 t.-er-sin 17b-8,83b-9,146a-4,184b-7 t.-er 2a-3,107a-6,119a-2,167a-7-8,184b-2 t.-er bolsa 41a-12 t.-üp 40a-3,49b-3,128a-5,141a-8 t.-keli 169b-10 t.-enler "döktükleri" 14a-7 t.-mes mü 141a-1
tökül-	dökülmek t.-di 22b-11 t.-ür 146b-7 t.-ür (töklür) 143a-13 t.-gen 133a-8
tön-	dönmek t.-di 80b-4
tör	itibarlıların geçtiği baş köşe t.-ge 127a-4 t.-ide 152a-11 t.-ünde 141a-13
tört	dört (4) t. 2a-4,4a-3,6a-2,71b-12,141b-5,186b-8
törtev	her bir dördü t. 141b-2 ('anāşır-ı t.)

töşek	döşek t. bigin 80b-3
tübâ (a)	cennetteki Tübâ ağacı t. 33a-6, 44a-4 t.-dur 129b-10
tufân (a)	büyük sel felâketi, tûfan t. 131a-8 (Nüh-i t.) 41a-13 t.-idin 43a-9
tufeylî (a)	dalkavuk t. 173b-6
tuğ (f)	tuğ t.-ların 5a-4
tuğyân (a)	taşma, taşkınlık t. ol- 131a-9 (ebr-i t.) 131a-10
tuhfe (a)	hediye, armağan t. kıl- 158a-7 t.-i 'uşşāk u 'ırāk "Uşşak ve Irak makamlarından hediye" 160a-13 t.-sin 114b-9
tulûc (a)	doğma, doğuş t. 172a-1 t. it- 138b-6 kıl- 115b-1
tuman	duman t. u qar 80b-10
tu'me (a)	azık, yiyecek t. tile- 114a-9 t.-ni 18a-8
tumturāk (a)	gösteriş, tantana t. kıl- 81b-10
Tūr (a)	dağ t. 38b-9

(küh-ı T.) 7b-10

tur-

1. durmak, bulunmak

t.!18b-5,127a-8

t.-dum 11a-4

t.-up-min 11a-3,29a-3,54a-6

t.-uptur 174a-3

t.-ur-sin 175a-2,186a-2

t.-saṅg 51a-2

t.-sa 81b-2,132b-6

t.-a almas imiş 182a-8

bilmes 107a-9

t.-up 10b-6,117b-2

t.-up turğaç 103a-4

t.-mayın 53b-4

t.-urda 12a-2,104b-8

t.-mağ 12a-3

t.-mağka 42b-1

t.-mağım 106a-2-4-8

t.-mağlğıng 152a-11

(tik t."susmak") 122b-3,184b-5

2. yardımcı fiil, krş.dur-,i-,ir-

A.(isim cümlesinde) bildirici olarak:

t.-ur-min 104a-2,106a-8

t.-ur 3b-5-5,4a-9,4b-5-6-8,5a-2,7b-8,10a-9,
 13a-6,18b-12,21a-13,25b-9,27a-7,30a-1,
 33b-13,34a-7,39a-4,43a-12-13,43b-2-4-6-
 8-10-12,44a-1-3-5-7,45b-2,50a-3,50b-7-8-
 11-13,51a-6,51b-6-8,52a-2-5,53a-10,54a-
 13,65b-7-11,68a-11,72a-3,74a-12,76a-5,81b-
 13,82a-2,83b-11,87b-12,89b-3,90a-10,91a-
 1,97a-3,98b-6,102b-2-4,103b-13,104a-1,
 105b-10,107a-13,112a-13,113b-3,116b-10,
 117b-9,122a-1,123a-6,128a-8,133a-6,135b-
 3,136b-7,138a-4,139a-12,141b-4,142a-1,
 142b-1,10,143a-3,143b-5,146a-2,147a-2,1
 152b-11,160b-10,11,13,165b-5,166a-1,168a-
 2,171a-8,172b-7,174a-3,174b-12,176a-6-6,
 176b-12,178a-1,179b-2,180a-3,184b-11,185a-
 1,187a-7,187b-8-8,190b-5-11-12

t.-urdum 118b-1

B. Birleşik fiil çekiminde:

-a turgıl 78b-9,120a-7,152a-10

-e turur-min 120a-8

-p turuptur 101a-11

-p turur 46b-7-8-9,50a-3,78b-13,100b-5,
124b-13,150a-10,164b-6,172b-9

-p turduk 46b-6

-p tururumda 154a-9

-p turganda 50a-6,183a-13

- ban turar-min 145b-8

- iben turalmas 76b-5

-may,-mey turur 12a-3,159a-5

-mey turgan 173a-5

-miş turur 159a -2

-mak turur 160a-1

turfa (a)

görülmemiş,yeni,şaşıllacak şey

t. 55b-5,67b-4,12,68b-5,74a-1,87b-12,171a-1-
8,176b-9

t. vü nāzük turur 27a-7

t.-dur 78b-3

t.-i 'amel "acayip amel" 43a-3

t.-nı 85b-11

turmaş-

durmak

t.-ip 18b-13

turra (a)

alına dökülen saç,kıvrırcık saç lülesi

(ol t.) 108a-12

t.-i cān "canı kendine bağlayan saç" 97a-13

t.-i hoş-bū "güzel kokulu saç" 110a-8

t.-i keyvān "Zühal yıldızının turrası" 42a-6

t.-i müşğīn "misk kokulu saç" 92b-3,143a-13

t.-i Tatar "Tatar güzelinin perçemi" 176b-3,
183a-6

t.-i Tatarī "Tatar güzelinin perçemi" 110a-7

t.-i tarrār "alına dökülen yankesici,aldatı-
cı saç" 31a-6-13,93a-2,114a-7,176a-3

	ṭ.-dın 27a-8
	ṭ.-n̄g 173a-3
	ṭ.-sı 95a-12
	ṭ.-sinīng māri 176a-9
	ṭ.-sıdın 174b-12
turuş	durmak, sabır ve tākāt t. 12a-3
tuş-	rastlamak, karşılaşmak t.-ar 185a-6
tut-	tutmak, sunmak, yerine getirmek, saklamak t. ! 11b-11, 26a-6-7-9-11-13, 26b-2-4-6, 101b- 1, 147a-5, 155a-7, 158b-8, 170a-11 t.-ğıl! 23a-5 t.-kıl! 65b-12, 116a-10, 186a-10 t.-sun! 84b-10, 89b-9 t.-tı 19b-6, 37b-10, 62a-11, 79b-1, 108a-13, 132b-4-10, 151b-3, 158b-11 t.-ar-sin 110b-9 t.-ar 36b-8, 160a-5, 164a-8 t.-kay 63a-2 t.-kusıdur 89a-3 t.-up 120b-2, 126b-11, 141a-7, 186a-13 t.-uban 77b-3 t.-may 167a-13 t.-kan 69b-13, 142a-8 t.-arga 49a-13 t.-mağanlar 142a-8 t.-mak için 43b-1
tutaş-	ulaşmak, tutuşmak t.-tı 133a-11 t.-ur 184a-7
tūṭī (f)	papağan, dudu (kuşu) ṭ. 40a-7, 80a-1, 84b-12, 128a-8 ṭ.-i cān "canın papağanı" 110b-2 ṭ.-i hoş-gū "tatlı dilli papağan" 104a-2

tüt̄iyā (a)	sürme t. kıl- 48a-2,101b-10
tutkun	tutkun,düşkün,tutulmuş t. imes 139a-12
tutul-	tutulmak t.-dı 145a-10
tuy-	duymak t.-a alman 77b-4 t.-madım 101a-11
tuz	tuz t. 190b-7
tü	tüy t. 20a-6,191b-5
tüf	balgam,tükürük t.-i ciğer "ciğer balgamı" 39b-11
tüken-	tükenmek,bitmek,sona ermek t.-di 73a-4,102b-2 t.-ip 164b-6
tüket-	tüketmek,bitirmek t.-ti 158a-2
tülki	tilki, krş.tülkü t. bigin 141b-12
tülkü	tilki, krş.tülki t. 141b-10,142a-3 t. turur 142a-1
tümen	binlerce,pek çok t. ming̃ 80a-4,143b-8 (yüz t. "sayısız") 31a-12,46a-10,129a-9, 178b-3
tün	gece,karanlık t. 10a-5,133b-8 t. kün 85a-10,110b-11,127b-9,138b-8 t. ü kün 16a-10,25a-7,43a-5,59a-9,71b-1, 117b-3,120b-10,131a-1,142a-2,153b-10,

	156b-12,162b-3,165b-10,178a-9,178b-5, 182b-11
	(bu t.) 20a-3,31a-9,46a-7,51a-3,61a-6,65a- 11,107b-9,110a-12,126b-6,136a-7,166b-11
	(her t.) 26b-1,41b-7,62b-8,65a-8,73b-2,97b- 6,110a-10,130a-12,137b-5,143b-10,162b-1, 185a-4
	(o t.) 141a-5
	(ol t.) 47a-11
	(uᡥbu t.) 68a-7
	(uzun t.) 17b-12,104b-6
	t. ehli 105a-2
	t.-ning̃ kevkebi 147b-3
	t.-ni 80a-5
	t.-de 53b-11,58a-7,137a-9-11
	t.-din 11a-11
	t.-le 123b-4,125a-3,128b-3
	(bir t.-le) 126b-11
	(her t.-le) 37a-4,43a-10,63a-13,100a-10, 106b-10,108a-13,108b-3-4,122b-7,126b-8
	(uzun t.-le) 124b-12,126a-6
	t.-i (iy.) 35b-1,52b-12,77b-1,103b-9,160a- 8,170b-3-9,174a-4
	t.-ini 35b-3,120a-2
	t.-ide 17b-1,115b-4,145b-1
	t.-inde 16a-7-11,30a-8,36a-10,85a-9,92a-7, 131a-4,134a-2,151a-6,158a-9-12,158b-5, 178b-9
	t.-leri 170b-5
tüp	dip
	t.-ide 164b-6
türāb (a)	toprak
	t. irdi 139a-1
Türk (kv.a)	Türk
	T. ü Hindüvek 36b-12
türkāne (f)	Türk'e benzer,Türk'ü andırır
	t. köz 121b-5

Türkistān (y.a) Türkistan

T. imiş 70a-2-6

sarı 175a-4-10

(cāh-ı T. imiş) 70a-10

(çāh-ı T. imiş) 70a-4

(dāh-ı T. imiş) 70a-8

(dergāh-ı T. imiş) 70a-12

(māh-ı T. imiş) 69b-13

(şāh-ı T. imiş) 69b-12

türlü

türlü, çeşitli, çeşit, krş. türlüg

t. 57b-6

t. türlü 4b-12, 50b-6, 72a-12

(her t.) 16b-2, 58a-5-13, 89b-3, 116a-12, 157b-2

(ne t.) 115a-13, 116b-1

(ni t.) 64a-1

(uş t.) 116a-1

(yüz t.) 13a-13

türlüg

türlü, çeşitli, çeşit, krş. türlü

t. 7a-12, 29b-7, 56b-9, 57a-8, 142a-6

t. türlüg 51a-12

(bu t.) 117a-2

(her t.) 46b-11-13, 105b-7

(her ne t.) 174a-13

(hiç t.) 14a-12

(ne t.) 16a-1, 77a-13

(yüz t.) 86a-10

tüş

düş, rüya

(ol t. dig) 140a-4

t.-ni 140a-4

t.-de 140a-3

t.-ünde 20a-10

tüş-

düşmek, uğramak, rastlamak, ele geçmek, inmek

t.-elinġ! 52a-13

t.-tüm 11a-12, 76b-1, 104a-13, 123a-10, 149b-

8, 184a-9

t.-tünġ 31a-8, 46a-6, 83b-8, 147a-6

t.-ti 14b-9,16b-10,26a-3,40a-3,41a-1,61a-1,
77b-11,86b-12,95a-11,105b-4,129b-2,147a-
9,147b-2-3,150a-8,152b-9,153a-2,158b-9,
161a-9

t.-miş 150a-9

t.-üp-min 61a-4

t.-üptür-min 108a-6

t.-üp turur 172b-9

t.-üptür 15b-9,85b-8,147b-4,153a-4-5,159b-1

t.-er 38a-6,70b-7,110b-12

t.-e 176a-5

t.-key 177a-4

t.-sem 94a-8

t.-se 40a-6,87b-11,131a-12,145a-12,157a-5,
184a-10

t.-ti irse 153b-4

t.-key irdim 136a-10

t.-üp 167b-10,171a-1

t.-keli 104a-12,152b-3,169a-5

t.-keç 170b-7

t.-ken 8a-1,76b-5,88b-5,102b-12,104b-12,
174a-11,191b-1

t.-kendeki 152a-1

t.-mesün! 160a-10

t.-mes imiş 120b-6

t.-megen 9a-7

tütün

duman

t. 23a-3

t. kıl- 68a-9-10

t.-i (iy.) 42a-6,108a-13,157b-9,174a-2

t.-in 118b-4

t.-indin 77b-8

t.-lerni 118b-10

tüvāngerī (f) zenginlik

t. 172a-6

tüz	düz,doğru t. 156b-6 t. ok 59a-6 toğrı yol 103b-6
tüz-	düzmek,düzenlemek,yapmak t. !27b-11,160a-12,164b-11-13 t.-dük 28b-12 t.-er-min 116a-9 t.-er 81b-3 t.-se 132b-7 t.-üp 106b-13,154a-1 t.-gen 129b-6,130a-2 t.-mege 27b-10
tüzet-	düzeltelemek,tanzim etmek t. 6a-4,74a-13,110a-13
tüzül-	düzenlenmek t.-di 106b-12

U

u (f)

ve, krş. ü, ve, vü

u. 2b-6, 3a-2-6-8-10, 3b-12, 4a-13, 4b-6, 5b-3-6, 7a-9, 7b-8, 8a-11, 10a-3-7-9, 10b-2, 11a-3, 12a-13, 12b-5-9, 13a-11, 14b-2, 15a-1, 16b-1-11, 18a-12, 20b-7, 21b-2, 22a-10, 22b-1, 23a-1-7, 26a-4-13, 26b-13, 27a-2, 28b-10, 29a-6, 29b-6-12, 32a-8-8, 32b-9, 34b-8, 35a-1-2, 36a-13, 37a-10, 38a-13, 39a-7, 41b-2-5, 42a-7-8-10, 42b-2-3-3-3, 43b-2-2, 44a-10, 44b-11-12, 45a-1-9, 47b-3, 48b-3-9-11-12, 49b-10, 50b-2-13, 52a-5, 52b-5, 53a-7, 53b-4-7, 54a-1-8-9-11, 55a-3-8, 55b-3-13, 56b-3-3, 57a-12-12, 57b-13, 58a-10, 58b-6, 62b-8, 63a-5, 63b-10-11, 64a-9-11, 64b-9, 65a-13, 65b-1-1-10, 67b-2-9, 70b-4-8, 71b-10, 72b-1-2-3, 74a-7-13, 74b-3, 76a-12, 76b-12-12, 77a-13, 77b-5-8, 78b-7, 79a-5-6-11, 80a-9, 80b-10, 83a-3, 85a-5, 85b-1-2-7, 86a-5-8, 86b-10, 87b-2, 90b-8-10, 92a-5, 93a-10-13-13-13-13, 93b-6, 96a-3, 97b-3-5, 98b-1-2-9, 101b-8, 102a-6, 102b-11, 103b-9, 104b-1, 105a-5-11, 106a-11, 107a-5-12-107b-11, 108b-1, 110a-1, 110b-3-5, 112a-4, 113a-11, 113b-1-13, 115a-7, 115b-7, 116a-3-4-10, 118a-6, 118b-12, 120b-6, 121a-8-9, 121b-6-8, 124a-5, 125a-1-7-10, 125b-13, 126a-9, 127a-7, 127b-8, 128a-3, 130b-2-2, 131b-10-12, 132a-2, 132b-7-12, 133b-1, 135a-5, 135b-4-13, 136a-6-11, 136b-5-9, 137b-8, 138a-4-5, 138b-5-13, 139a-12, 141b-2-13, 143a-5, 145b-12-12, 146b-13, 147a-5, 148b-6, 151a-1-1, 151b-3-6, 152b-6, 154a-4, 154b-5, 155a-10, 155b-5, 156a-2-6, 157a-2-4, 158a-10, 159a-6, 159b-2-8-8, 160a-6-13, 160b-11, 161b-6, 162a-5, 162b-6, 164a-7, 164b-8-12-13, 165a-3-3-13, 166a-9, 166b-8-10, 169a-12, 169b-2-3-3-13, 170a-2-3-13, 170b-2, 171b-1, 172a-3-4, 172b-3, 173b-5-7, 174b-12, 175b-9, 176a-10, 177a-1-10, 177b-7, 178b-6-6, 179a-5, 179b-7, 180a-1, 182a-12, 183a-4, 185a-1-2-13, 186a-6, 186b-11, 187a-2, 189b-12-13, 190a-13, 191a-3, 191b-9

‘Ubeyd (k.a)	Ubeyd;şiban Han'ın yeğeni Ubeydu'llâh Han (bi-ism-i ‘U.) 191a-5
‘ucb (a)	kendini beğenmişlik,kibir ‘u.-dur 51b-6
ucuz	ucuz u. sat- 117b-9
uç	uç u.-ındın 129b-13
uç-	uçmak u.-sın ! 185a-10 u.-ar-min 113b-9-11 u.-ar 50b-2,75b-4,84b-7,121a-10 u.-arlar 169b-2 u.-kay 139b-6 u.-adur 58b-3 u.-may 28a-5 u.-masun! 139b-5 u.-masa 185a-10
uçğun	kıvılcım u. 133b-11 u.-ınınğ te’siri 31b-7
‘ūd (a)	1. ağaç,odun ‘u. tiğ yan- 31a-12,46a-10,134b-12,145b-4 ‘u. u micmer diğ yan- 79a-11 ‘u.-um 102b-2 2. mızraplı bir çalgı,ut ‘u. u çengni tüzet- 74a-13
uftan-	utanmak u.-ur-min 169b-10 u.-ip 28a-10
uğan	Tanrı,Allah u.-ım-sin 113b-4
uğrı	hırsız,uğru u. 21a-4,96b-12,139a-12,142a-2 u. diğ 115b-9

	vü yalğançı 151a-4,166b-10
	u.-nı 20b-13,139a-11
uğurla-	çalmak,hırsızlık
	u.-r 21a-1
	u.-r bolsa 21a-3
	u.-ğannı 167b-13
‘ukbā (a)	âhiret
	(dünyā vü 'u.) 38a-9
	‘u.-da(dünyā vü ‘u.) 16a-9,27b-12
	‘u.-sıdın 48a-4
ukla-	uyuklamak
	u.-ma!9b-13,52a-12
	u.-mayın 10b-4,122b-7
ula-	ulamak,eklemek
	u.-rsa 143a-6
ulğar-	büyüme, gelişmek
	u.-ıp 18a-13
uluğ	büyük,ulu
	u. çeşme 188a-9
	deryā 10b-7,52a-13,105b-4-6
	hazret 18b-2,125b-12
	kız 122b-9
	köz 190a-9
ulus	halk,millet
	u. 100a-12,187b-13
	u.-nı 27a-1
	u.-a 100a-12
	u.-ğa 166b-13
	u.-dan 100b-12
ulus	vilâyet,ülke
	u.-ın 175a-11
ulü'l-emr (a)	pâdişah
	u.-i Hakk "Hakkın pâdişahı" 81b-13
‘ulvî (a)	yüksek,ulvî
	‘u. 18b-6

um-	ummak u.-aram 35b-10
‘ummān (a)	ulu,büyük deniz ‘u. içre 100b-11 ‘u.-sin 190a-3 (baħr-ı 'u.) 162b-2
umsun-	ummak,istemek u.-ur-min 136a-5 u.-up 23a-6,191b-13
umun (moq.)	iğne (metinde satır altında"yani iğne" ibâ- resi yazılı) u. 191b-13
unut-	unutmak u.-ğay 18a-2 u.-up 154a-7
ur-	vurmak,çarpmaq,(bir mûsikî âleti) çalmak u.-ay! 36b-6 u.-ayın! 127b-8-13 u.-ur! 4a-8 u.-gıl! 20b-4,79a-4,148a-5-8 u.-alı! 48b-10 u.-ça 97a-4 u.-dum 77a-10 u.-dı 115a-8,118a-8 u.-uptur 191a-10 u.-ar-min 116a-13 u.-ar-sin 30b-7 u.-ur-sin 67b-13 u.-arlar 70a-8 u.-ça 97a-4(vuracak) u.-adur 13b-12 u.-sa 13a-11 u.-up 7b-9,92a-3 u.-mağunça 182a-3 u.-mak kirek 88a-10 u.-mak 12a-7
urla-	bağırmaq,çığırışmaq u.-sa 131a-10

- uruğ hısım, akraba
 u.-ı (uruğı) 154b-6
 u. kayış 154b-7
- Urus (kv.a) Rus
 u. kâfiri 183a-10
 yolu 53a-13
- Urus Hân (k.a) Yasef'in oğullarından biri
 (nesl-i U.) 150b-4
- uruş vuruşma, savaş, vuruşmak
 u.-ta 150a-5
 u. talaş kıl- 68b-1
- uruş- savaşmak, vuruşmak
 u.-u 98b-13
- usta (<f.üstâd) usta, hoca, üstâd
 u.-sığa 187a-2
 u.-lar 118a-10
- usûl (a) usul
 u.-ı dâm-ı dem düm "usûlüne göre çalma" 107a-2
- uş şu, işte, şimdi
 u. 2b-5-11, 5a-6, 11a-4-12, 14b-9, 18a-2, 21b-12,
 57a-4, 94b-10, 102b-9-13, 108b-4, 116a-1, 121b-
 1-10, 126a-8, 132a-5, 141b-8, 158a-7, 168b-12,
 170b-2, 175b-5, 185b-2, 186a-2
- uşal "bu, tam bu" 105b-5, 161a-5, 166a-11, 177a-11
 uşannı "tam" 178a-13
 uşanda "tam orada" 142b-2, 164b-8, 177a-9-10,
 177b-2
 uşandan "tam ondan" 189a-12
 uşandandır "tam, işte ondandır" 33a-9-13, 47a-
 11, 47b-4
 uşandın "tam, işte ondan" 9b-1, 25a-13, 25b-2,
 28a-2, 50a-4, 98b-1, 105b-4, 120b-11, 142a-10,
 142b-12, 146b-7, 170b-2, 178a-8, 188a-2
 uşandak "aynı şekilde, tam o şekilde" 102b-10
 uşbu "(tam)bu, şu" 6b-8, 9a-4, 10a-7, 10b-5, 11a-

5,12a-10,12b-1-12,13a-7,13b-7,14b-6,15b-7-10,18a-10-12,18b-12,19b-1,21b-3,22a-6-6,23b-2,31b-7-13,35a-9,36a-11,36b-9,40b-7,41a-1,48b-12,49a-1-3,50a-12,51b-10,52a-10-13,52b-8,53b-5,57a-1-5,61a-3-5,61b-5,68a-7-8-9,69b-6-10,70a-9,70b-3,72a-11,72b-8,83a-2,83b-7,88b-3-12,89a-2-6-11,93b-10,96b-3,97a-2-6,103b-5-5,106a-4,107b-7,109a-5,110b-3,113b-5,115a-2-13,116b-9-12,118b-3-7-10-11,120b-1-2-4,121a-13,121b-13,126b-9,127a-4-4,129b-3,130b-12,131a-4,134a-1,135b-3,136a-9,136b-2,138a-4,139b-13,140b-3-7,145a-2-3-6,150b-9,151a-3-9,151b-2,156a-1,157b-12,158a-10,159b-13,160b-2,161a-9-10,162a-1,165b-13,166a-12,169a-4,169b-9,174b-6-6-8,175a-4-7-8-11,179b-3-11,184a-13,186a-7-9-10,186b-4-13,189a-6,189b-10,190a-3,191a-6-10,191b-9,192a-5

uşbu turur 136b-7

uşbudur 15a-9

uşbular 23a-8,42b-4,145a-10

uşbulardur 88b-4,177a-13

uşbularning hürmeni 88b-1

uşbularnı 96b-12,188a-7

uşbulardın 25a-4,142a-3

uşmununġ 14b-5,51b-5,59a-4,133b-13,175b-7,
190b-1

uşmunġa 88b-5,179a-13

uşmundak"tam böyle,aynı şekilde"157a-6

uşol "bu,tam bu" 7a-4,17a-10,17b-1-9,19a-2,
20a-1-9,22a-2,28a-5,29b-13,30a-5,32a-1,35a-3,38a-7,38b-12,39a-12,39b-3-5,47a-4-5-9-13,
47b-2-4,52b-2,56a-4-7,59b-4,71b-1,74b-1,
75b-9,83a-12,93b-6-7,96b-5,98a-10,102a-2,
103a-11,105b-8,107a-12,107b-1-3,117b-3-8,
118a-5,120a-13,125a-12,126a-6,129b-3,9-10,
137b-2,141a-2,143b-3-7-12,145b-4-9,146b-4,
147a-2,154b-9,159a-9,162b-4,169a-5,172a-4,
177a-8,177b-11,178a-1-12,191b-4

	uşoldur 179b-6
‘uşşāk (a)	1. âşıklar ‘u.-ı şanem "güzellerin âşıkları" 124b-8 ara 35b-6 ile 157b-2 ‘u.-ı bî-dil "kalbi olmayan" 88a-4 (‘ışk-ı ‘u. nevāsı) 46b-12
	2. Türk müziğinde bir makam ‘u. ara 92a-6 ‘u. oku- 107a-3 (tuḥfe-i ‘u. u ‘ırāk) 160a-13
utru	karşı u. 160b-1 u.-sıda 145a-2
ū ū	ağlama taklidi u. 143b-4
uy-	uymak, tâbî olmak u.-up irdi 142b-12 u.-madım 101b-2
uyak-	utanmak u.-ğay 79b-6
uyal-	utanmak, çekinmek u.-ğay 107b-5 u.-a 146b-11 u.-may 133a-4, 178a-11 u.-madı 133a-7 u.-mas-min 126b-2 u.-mas mu 141a-7
uyalt-	utandırmak u.-tı 84b-13, 130a-9
uyan-	uyanmak u.-ğay 18a-4 u.-mağ 76a-12
uyat	ayıp, hayâ, hicâp u.-ımdan 7a-12

uyatlıg	utanmış,hayâlı u. 53b-13
uygan-	uyanmak u.-du 142b-12 u.-madım 101b-4
uyku	uyku u. 94a-7,124b-12,135b-3 u. kil- 44b-6,53b-9,122a-4,124b-11 kir- 68b-11 u. mudur 93b-7 u.-nı 20a-9 u.-da 94a-7,116b-8,135b-4,166a-12 u.-dın 20a-10 u.-mnı 68b-12 u.-sıda 145a-8 u.-sız 166a-11
uyukla-	uyuklamak u.-may 51a-2
uzat-	uzatmak u.-mağıl 97b-12
uzun	uzun u. 17b-12,20a-3,104b-6,124b-12,126a-6 u.-dur 10a-5-5-5,30b-6 u. bol- 20a-1 kıl- 62a-1 sözle- 18a-10 (zülf-i u.-ı) 109a-3 u.-rak 62a-2

ü

ü (f)

ve, krş. u, ve, vü

ü. 2b-10, 3a-2-9-11, 3b-4-9-9-9-9, 4b-6-8-9, 5b-1-1-2, 6b-4, 7a-5-7, 8a-7, 8b-11-9b-3, 12a-5, 13a-2-3-4-12, 13b-3, 14a-2-3, 15a-13, 16a-10, 16b-10-10-11-11, 17a-6-6, 17b-2-3, 18a-1-9, 18b-8, 19b-3-9, 20a-5-7-8, 20b-7-8, 21a-7, 21b-1-2-11, 22a-2-9, 23a-13, 25a-7-8, 26a-11, 27a-1-4-9, 27b-6-13, 28a-12, 29b-8, 30a-7-9, 32a-2, 33b-1, 34a-6, 35b-5, 36b-8-12, 37a-12-13, 38a-11, 39a-9-9-10-12, 39b-2, 40a-13, 43a-1-5, 43b-4, 44a-10, 44b-2, 45a-3, 45b-11, 46b-5, 48b-2-11-11-11, 53a-9, 53b-3, 54a-1-10, 54b-9, 55b-13, 56b-3-3, 57b-1-1-9-13, 58a-10, 58b-7, 59a-9-9, 59b-5-5, 61a-12, 61b-7, 62b-1, 67b-7, 69b-7, 71b-1, 72b-1-6, 74a-6, 75b-9, 76a-12, 76b-3, 77a-7-10, 79a-5-8, 79b-2, 81a-1-6, 83b-2-10, 84a-11, 85b-8, 86a-11, 88a-13, 88b-3, 89b-1, 90a-9, 92a-13, 92b-6, 93a-1, 93b-1-9, 94a-4, 95a-6, 96a-6-11-12, 97a-1-2, 98a-6, 100a-7, 100b-1-1-1-3-3-3, 102a-2-3-4-8-9-11, 102b-5, 103b-4-5-8, 104a-11-13, 104b-13, 105a-2, 106b-2-2-5-13, 107b-1, 108b-3, 110b-6, 112a-4-5-5-11, 112b-2, 113a-7, 115a-4-7, 116a-2-6, 116b-3, 117a-13, 117b-3-11, 118a-5, 119a-12-12, 119b-4-6, 120a-4-9, 120b-10, 121a-11, 123a-2, 124a-5, 124b-5-13, 125b-10, 126b-13, 127a-2-4, 128a-4-5, 130a-6, 130b-13, 131a-1, 132b-1, 133a-1, 133b-5, 136a-4-5, 136b-9, 138b-5, 141b-1-3, 142a-2, 143a-7, 145a-4, 146b-9, 149b-9, 150b-11, 153a-8-13, 153b-10, 154a-4, 154b-11, 155a-2-9-10, 155b-1, 156b-12, 157a-10-11-11-12, 157b-1-4, 159a-4-5, 161a-1, 161b-3-4-12-12, 162a-1-2, 162b-3-4, 165b-1-10, 166a-8, 167a-9, 167b-3-4, 168a-11-12, 168b-1-1-2-9, 169b-10, 170b-8, 171a-7, 171b-1-3, 172a-4-13, 174b-10, 176b-5-7, 178a-9, 178b-5-11, 179b-8, 182a-12, 182b-11-11-11, 183a-4, 184b-4-8, 185a-1-7, 186a-6, 191a-3

üç	üç(3) ü.-ev 141b-1 (her üçü,üçü de)
Üçkōngur (y.a)	Üçkōngur Ü. 150b-4
üçün	için ü. 5b-11,7a-7,12a-12,14b-12,15a-12,16b-6, 18b-5,31b-2,35a-1,42b-13,46a-13,48a-7, 55a-12,61a-8,68a-11,79a-1,80b-9,82a-2-3, 86b-2,87a-7,89a-8,96b-12,105a-1,106a-3, 115a-1,121b-10-11-13,122a-1-2-4-6,126b- 7,128b-7-8-10-11-13,135a-12,143b-4,146a- 6,147b-8,166a-11,167a-9,183b-5,186a-10, 187b-2-2 (-maq ü.) 43b-1,114b-6 (-ğan,қан ü.) 61a-13,151b-5,173a-5,185b-10 (min ü.) 129a-2 (sining ü.) 141b-6 (anınğ ü.) 5a-10,10b-2,12b-1,52a-6,68a-1,69b-6, 95a-2,109a-4,134b-4,138a-11-13,139b-4 ü.-dür 88a-1,106a-6 (bul ü.) 189b-9 (olar ü.) 88a-4 (ne ü.) 18a-3,48a-11,54a-6,71a-10,73b-5,89a-6, 96b-7,129a-6-12,132a-1,174b-3-13,179a-7,184b-1 (ni ü.) 118b-7
üftāde ³ ī (f)	bir düşkün,bir biçāre ü. 151a-11
üğü	baykuş türünden olan puhu kuşunun bir çeşidi ü. 142a-2
ülfetī (a)	dostluk,ahbablık ü. kı1- 171b-7
ümid (f)	umut,umma,ümit ü. 145b-5 birle 54a-6 ile 145b-4 kı1- 5a-7 tut- 101b-1,110b-9(ümmīd)

- ü.-im 16b-13,169b-3
 ü.-inġ 138a-8
 ü.-i bile 169a-8
- ümmet (a) ümmet
 ü.-ke 7a-8
 ü.-inġning arasında 7b-3
 ü.- ige 178b-12
 ü.-inġde 130b-10,131a-5
 ü.-i 158b-2
 ü.-iġa 6b-1,178b-9
- ümmetī (a) ümmetim
 ü. 158b-3
- ümmid (f) ümit, bkzümüd
 ü. 110b-9
- ün ses,ün
 ü. 134a-8(mundaġ ü.)
 ü. bir- 73a-8
 ü.-i 26a-12(nay ü.)
 ü.-ide 186a-10
 ü.-ler birle āvāz eyle- 88a-3
 ü.-siz 73a-7
- ünzurū keyfe yuhyi'l-arz (a) Rûm Sûresi 50.âyet
 ü. 155b-3
- ürd (f) gibi
 ü.-i behišt "cennet gibi,cennete benzer" 72a-1,155a-10
- Ürgenç (y.a) Ürgenç
 Ü. 28b-8,142a-10,183a-12,186a-1
 Ü.ili 118b-11
 Ü.-niġ kıbālı 192a-5
 Ü.-ni 190b-4
 Ü.-ke 142a-5-6

üst	üst taraf,üst ü.-üme 80b-4 ü.-ige 127b-12,153b-3 ü.-ine 15a-10,15b-9,52b-13,69a-7,104a-9, 117b-13,132b-3,145a-12,147a-9-10-12,147b- 1-3-5,150a-4-5-7-9-11-13,150b-2-4,152b-9- 10-12-13,153a-1-2-4-5-7-9-11-13,187a-9-10 ü.-inde 54b-4,68b-3,80b-3,86b-12,116b-6, 133a-8,142b-7,159a-8-9-11-13,159b-2-4,189a- 5,191a-1
üz-	kesmek,koparmak,kırmak,üzmek ü.-düm 11a-12 ü.-üptür 11a-11 ü.-e almas imiş 182a-9 ü.-mey 101b-1 ü.-gen 129b-7 ü.-me! 138a-8 ü.-mes imiş 182a-6
üze	üzerine,üstüne ü. 37b-11,73b-1,89a-4,153a-7,177a-4
üzre	üzerine,üzerinde ü. 8a-13,13a-10,38a-2,125a-12,146b-9,158b- 10,159b-1

V

- vācib (a) yapılması gerekli, vacip
v. turur 81b-13
ol- 175a-4
- va'ade (a) söz verme, vaad
v. bir- 28b-5
kıl- 131b-11
- vādī (a) vādī
v. 52a-1, 139b-9
(heft v.) 51b-13
(yitti v.) 52a-7
v.-i Eymen "Hz. Musa'nın Tur dağında Allah'ın
tecellisine mazhar olduğu yer" 12b-7
v.-i istiğnā turur "kanaat vādisi" 52a-5
v.-ning içinde 45a-9, 97a-3
v.-din 51b-2-3 (yitti v.)
v.-si turur 52a-2 (ışık v.)
v.-sidin 52a-3 (ma'rifet v.)
v.-lerdin 29b-13
- vahdet (a) teklik, birlik, vahdet
(mey-i v. iç-) 137b-1
- Vahş (y.a) Türkistan'da bir şehir, nehir
V.-nı 12a-2
V.-uñg suyu 52b-13
- vâ'iz (a) vaaz eden, vâiz
v. 43b-9, 160b-11
v.-i şehir "şehrin vâizi" 123a-12
- vākıf (a) haberi olan, bilen, vākıf
v. imes 114a-11
bol- 21b-13
- vākıf (a) vuku bulan, vākıf
v. bol- 122a-9
- vakt (a) zaman, vakit
v. 114b-4
(ol v.) 45b-9
v.-tur 107a-1 (hoş v.)

- v. idim 172a-12(hoş v.)
v. irür 150b-2
v.-i 'ays "eğlence zamanı" 169a-12
v.-i seher "seher vakti,sabahın ilk ışıklarının görüldüğü an" 146a-5,160a-10
v.-nı 127a-10
v.-da 34b-5,103a-10,177a-11
v.-ı 32b-3(bahār v.), 108b-3(seher v.)
v.-ıdur 170a-11
v.-ıda 46b-4,151a-8,182b-13(gül v.),18a-6,81a-10(karılık v.)
- vālā (a) yüksek,yüce
v.-dur 58b-5
- vāle (f) ipekli kumaş
v. dig 20a-6
- vālide (a) anne
v.-mni 49a-9
- vālih (f) şaşakalmış,şaşkın
v. bol- 43a-1,151a-10
- Vamık (k.a) Vamık ile Azra hikayesinin erkek kahramanı
V. 80a-4
- varak (a) yaprak(kâğıt)
v. 79b-10,182b-11(altun v.),7a-2,36a-1(bir v.)
v.-nı 93a-4(bir v.),133b-3(altun v.)
- vāriş (a) mirasçı,vāris
v.-i-sin 26b-9
- vaşf (a) nitelik,vasıf
v. 6b-5
v. eyle- 36b-5,159b-3
it- 138b-4
ite 130a-1
v.-ı behişt eyle-"cennetin vasfını anlatmak"
160b-11
v.-ı cemāl "cemālinin,yüzünün vasfı" 31b-3,46b-1

- v.-inġnı 33a-8
v.-ı turur 133a-5
v.-ın 4b-11,176a-4
v.-ını 4b-2,40b-1,44a-13,71a-9,72a-2,79b-13,
116b-11,135a-6,182b-11
v.-ıda 35a-10,49b-10,69a-1,169a-1
v.-ında 92b-13
v.-ının 46b-12,70a-3,92a-2,151a-8
- vāşıl (a) ulaşan,kavuşan
v. ol- 56a-3
v.-ı perverdigār ol- "Allah'a kavuşmak"51b-11
- vāşl (a) ulaşma,kavuşma,birleşme
v. tap- 56a-3,136b-1,145b-13
v.-ı cānān "sevgiliye kavuşma" 137a-2
v.-ı yār"sevgiliye kavuşma" 51b-1,150b-6
(şubh-ı v.) 170b-9
v. itegi 138b-12
v. şevkiniġ sözi 44a-11
v.-inġ 16a-10,61a-7,130a-9
v.-inġ (şerbet-i v.) 153a-11
v.-inġnı(müjde-i v.) 177a-1
v.-inġnı 132a-13
v.-inġdın 28b-5
v.-ı 26b-3,40b-8
v.-ıdur 145b-12
v.-ınınġ (genc-i v. hayāli) 61b-4
v.-ınınġ talebi 138a-3
v.-ın 65a-1,170b-13
v.-ın (müjde-i v.) 149a-2
v.-ını 10a-11,73a-9,115a-3,166a-12
v.-ını (şem'-i v.) 70b-6
v.-ıġa 116b-12
v.-ında 123b-8,125b-9
v.-ının 17a-1,174a-7,182a-8
- vātan (a) vatan
v. 178b-8
- vāveylā (a) eyvah,yazık
(āh u v.) 61a-6

vāy (f)	eyvah,yazık v. 78a-6	815
vaʿz (a)	dini öğüt,vaaz v. u naşihat işit- 65b-1 v. u naşihat kıl- 174b-12	
ve (a)	bağlama edatı,ve v. 46b-5-8-9-10-10,50a-1,50b-8-9-10-13-13,51a-1-4-6-6-7-8-8-10,153b-4-5-7-7-8-8-8-9-9-11-11-13-13,154a-1-1-3-3-4-5-8-13,154b-4-7-7,166b-1,167a-5-6-6-8-9-10-10-11-11-11-12,167b-3-11-12,168a-1-3-4-6	
vebāl (a)	günah,vebal v. 191b-9 v.-e 147a-6 v.-i(iy.) 44a-3	
vech (a)	vesile,vâsıta,sebep (re's-i bed ü v.) 191a-3 v.-din 100a-4 v.-ide 85b-8,138b-7	
ve'd-đuhā (a)	Duhâ Sûresi 1.âyet (And olsun kuşluk vaktine) v. 5a-12	
ve eyzān lehū (a)	ve bu da öyle,bu da onun,yine öyle,bu dahi gibi mânâlara gelmekte ve metinde başlık olarak geçmektedir v. 8b-4,10a-2-13,11a-13,12b-10,13a-8,14b-3,15a-5,15b-3,16a-5,16b-7,17b-7,18a-5,19a-1-12,20b-11,21a-9,22b-2,23a-4,23b-4,25b-3,26a-5,27a-5-27b-3,28b-9,30b-1,31a-3,32b-5,33a-5,34a-5,34b-7,35b-7,36a-5,37b-3,39a-5,39b-7,40b-3,41a-7,42a-11,42b-9,44a-8,46a-1,47b-5,48a-3,49b-13,51a-13,52b-11,54a-5,54b-5,55b-1-12,56b-7,58a-2,58b-4,59b-2,62a-5,62b-3,63b-3,68b-4,69a-13,69b-11,71a-2,71b-5,72a-7,72b-11,73a-13,73b-11,75b-1,76b-9,77a-11,78b-11,79a-13,80a-13,81a-2,81b-4,83b-3,84a-7,84b-5,85a-7,86a-3,87b-8,88a-8,89a-12,92a-12,92b-9,93a-7,93b-5,94a-5,95a-5,96b-6,97a-12,100b-	

9,101a-7,102a-7,102b-8,103a-1,103a-12,104b-5,
 105b-3,106a-13,106b-11,107a-11,108a-8,108b-
 5,5,109b-9,113a-1,113b-7,114b-3,115a-5,115b-
 3,116a-5,117b-5,118a-7,118b-13,119a-11,119b-
 13,120a-11,120b-9,121a-7,121b-9,122a-10,122b-
 11,123a-1,124b-9,125b-5,126a-5,126b-3,127a-5,
 127b-3,128a-9,128b-6,129a-3,129b-5,130b-5,
 131a-7,132a-11,133a-3,134a-9,134b-11,136a-1,
 136b-3,137a-13,138a-2,138b-3,139a-5,139b-7,
 140a-5,141a-11,141b-9,142a-4-13,143b-13,146b-
 5,147a-8,147b-6,148b-11,149b-5,150a-3,150b-5,
 151a-7,151b-11,152b-8,153a-3,154b-8,155a-5,
 155b-9,156a-7,156b-5,157a-7,157b-5,158a-8,158b-
 6,159a-7,160a-3-11,160b-7,161b-9,162a-9,162b-
 9,164b-3,165a-5,165b-8,166a-13,166b-3,168a-9,
 168b-6,169a-9,169b-5,170a-7,170b-11,171a-11,
 172a-7,172b-2,173a-7,173b-3,174a-8,174b-5,
 177a-6,178a-7,178b-2,179a-3,180a-13

vefā (a) sözünde durma,bağlılık,vefâ
 v. 6a-1,145a-11,166a-5-6
 v. vü mihr 26b-12
 (mihr ü v.) 112a-5
 v. bol- 64a-6
 kı1- 13b-3,170a-10
 kör- 145a-11
 (büy-ı v.) 166a-4
 v.-nı 159a-5 (mihr ü v.)
 v.-sı 27b-6,58a-11
 v.-liğ 10b-8
 v.-lık 170a-8
 v.-sız 177b-10

vefā-dār (f. vefā a.) sözünde duran,sözüne sâdık
 (ay v.) 13b-3
 v.-ı (mâh-ı v.) 176a-11

veh (a) vah,eyvah,yazık
 v. 7b-8,10a-6,17b-1,21b-10-11,27a-6,32b-1,36a-
 4-7,37a-2,41b-12,42b-2,44b-4,49b-8,53b-12,57b-

6,61b-4,64a-10,68b-7,77a-8-13,78b-6,84a-6,
85b-9,86b-12,95a-9,103a-13,103b-2,104b-6,
112b-1,115a-4,123b-6,126b-8,139b-8,145b-3,
149a-12,149b-10,152b-9,153a-4-6,154b-3,156a-
10,159b-6,165b-8-12,168b-8,172b-9,175a-6,
175b-8,177a-2

- velāyet (a) velilik,ermişlik
v. 25a-5
- ve'l-cevāb (a) ve cevabı (metinde başlık olarak geçmektedir)
v. 64b-5
- ve lehū (a) onun,onun için gibi mânâlara gelmekte ve metin-
de başlık olarak geçmektedir
v. 70b-1,76a-11,83a-1,102b-1,110a-11,159b-5,
161a-11,171b-10,172b-12,176a-12,182a-4-7-
10-11,182b-3-6-9-12,183a-2-5-8-11,183b-3-
6,184a-2-5-8,184b-3-6-12,185a-2-5-8-11,185b-
3-6-9-12,186a-3-5-8-11
- ve lehū eyzān (a) bu da onun,yine onun,bu dahi gib^ı mânâlarına
gelmekte ve metinde başlık olarak geçmektedir
v. 9a-2,9b-4,10b-11,12a-8,13b-10,17a-9,18b-3,
20a-11,21b-9,28a-11,31b-5,32a-3,33b-3,35a-
5,36b-3,37a-5,38a-5,38b-3,40a-5,41b-9,43a-11,
44b-10,45a-12,47a-3,48b-7,52a-8,53b-8,55a-
1,56a-9,57b-7,58b-13,61b-2,63a-3,68a-6,69a-
2,77b-9,80a-2,85b-5,87a-6,89b-10,90a-13,94b-
7,98a-12,100a-11,101b-5,104a-3,107b-6,109a-7,
110b-13,112b-3,114a-5,117a-7,123b-3,130a-3,
131b-9,133b-7,135a-13,145b-1,146a-3,169b-12
- velī (a) ermiş,veli
v. 70a-11
- velī (f) fakat,ama,velâkin
v. 29a-13,51a-7-9,65a-13,112a-5,123b-10,130b-
13,168a-7,178b-7
- velīkin (f) lâkin,ama,fakat
v. 81b-6,149a-5,167a-11

verd (a)	göl v.-i ahmer "kırmızı gül" 159a-8
Verzâb (y.a)	Verzâb nehri V. u Kemrûd 53a-7
verziş (f)	çalışma, gayret v. kıl- 73a-6
ve's-selâm (a)	işte o kadar, son söz budur v. 102a-13
vesvâs (a)	iğvacı, ayartıcı, (kötülüğe) teşvik eden v. kıl- 22a-11 v.-i dîv "kötülüklerin devi" 51b-7
veyâhüd (f)	veya, veyâhut v. 186a-4
veylî (a)	vay, yazık (âh u v. kıl-) 173b-5
vîrân (f)	1. yıkık, yıkılmış; kederli, üzgün v. sarı bar- 175a-8-9 v.-dur 124b-7, 152a-9-13 v. eyle- 69a-10 kıl- 28b-1, 114b-9, 127b-6-8, 167a-6 ol- 131a-13, 169a-7 v.-da 101a-12 v.-ım 89a-9 v.-inġnı 132a-8
virâne (f)	yıkılmış, viran olmuş (yer) v. 148a-13 v.-dür 35a-6 v. bol- 124a-2 v.-de 28b-2 v.-dindür 101a-10 v.-miz 61b-4 v.-si 166b-5, 171a-8
visâl (a)	kavuşma, birleşme, visâl, krş.vasl v. için 166a-11 tap- 6a-12

(āvāze-i v.-ini kūsın) 36b-6
 (h^vāb-ı v.-i bes turur) 43a-13
 (hūsın-i v.-ing̃) 101b-6
 (rāz-ı v.) 95a-9
 v. şem^ki 119a-7
 v.-ing̃ 13a-9, 33b-2, 89b-7, 101b-7, 102b-12, 123a-9, 130a-8, 135b-4, 165a-6
 v.-ing̃ning̃ hatt̃ u hāli 154b-5
 şu^kā^kı 9a-3
 tangı 170b-6
 v.-ing̃ni 9a-5, 125a-5
 v.-ing̃din 85b-12
 v.-i(iy.) 122a-3
 v.-in 134b-1
 v.-ini 16b-13
 v.-idin 35b-10
 v.-indin 138b-11-13

vü (f)

ve, krş.ve, u, ü
 v. 8b-13, 10b-7, 14a-3, 14b-8, 13, 16a-9, 17a-6-6, 18a-3, 21b-1, 22a-9, 23a-7-11, 23b-3, 25b-12, 26a-4, 26b-12, 27a-7, 27b-8-12, 29a-3, 30a-13, 35b-8-9-11-12-13, 36a-2-4-12, 37a-11, 38a-9-9, 39b-2, 41a-6, 41b-13, 42a-6, 43b-7, 45b-3, 48a-4-4-10-11, 48b-12-13, 49a-5, 58a-8, 58b-8, 61b-7-9, 62a-10, 67b-9, 69b-9, 70b-10-10, 71a-8, 75b-3-5-7, 78a-9, 87a-11, 87b-5-7, 88a-13, 90a-1, 93a-3, 94b-6, 98a-2, 98b-11, 104a-4, 108b-4-13, 113a-10, 113b-2, 115a-12, 115b-2, 116a-12, 117a-5, 119b-2, 121a-5-8, 125b-13, 127a-10, 128a-13, 130b-8-8, 132a-3, 133a-6, 137b-2-3-9, 139b-4, 141a-13, 141b-1-2-10-10-12, 142a-3, 142b-13, 145a-7, 145b-10-10-13, 147b-9, 148a-1, 148b-6, 149b-9-13, 150a-2, 150b-8, 151a-1-4, 155a-6, 155b-4, 156b-11, 160a-9, 160b-1-3, 161b-5-7, 164b-8, 165a-2, 166b-10, 168b-13, 174b-13, 175a-12, 176a-3, 176b-8, 179b-9, 186b-7, 187b-6, 190b-4

vücūd (a)

varlık, mevcudiyet, vücut
 (şehr-i v. ara) 98b-5
 v.-um 102b-2-7
 v.-uñg̃ 3a-2, 141a-12

Y

- ya yay
y. 189a-7
y. kibi 166a-9
(bu y.) 86b-8
(ikki y.) 86b-7
(kaşı y.) 166a-10
y. kaş 30a-5,86b-2
y. kıl- 149a-11
y.-da 73a-2
y.-sı bile 85a-3
y.-sın 8b-7,47b-1,141a-4
y.-sını 161b-1
y.-sığa 63b-8
y.-singa 169a-3
y.-sına 29a-12,34a-6,67b-3
y.-lar 83b-13
- yā (f) ya,veya,ya da (edat)
y. 14a-8,20a-6,34b-13,40b-12,53b-13,89a-7,93b-7,94a-6,121b-13,147a-10,159a-13,159b-4
- yā (a) ey (ünlem)
y. ilā-he'l-‘ālemīn 3a-5
y. ilāhım 179b-11
y. Rab 16b-3,20a-1-2-4-6-8-10,43a-5,49b-4,53b-9-10-12-13,54a-2-4,87a-13,108a-13,108b-1,112b-4,125a-13,134a-2,140a-4,152b-10,174a-3-4,174b-6-10
y. Resūla'llāh 7b-2
- yā (a) Arap alfabesindeki "y" harfi
(harfü'l-y.) 164a-1 (metinde başlık olarak geçmektedir)
- yābis (a) kuru
y. 62b-7
- yād (f) anma,hatırlama

	y. eyle- 35b-1,36b-4 it- 34b-5-6-6 kıl- 3b-3,168a-4,191a-12 y.-iñg 112a-7,182b-7,191a-8 (mihr-i y.) y.-iñga 132a-9 y.-i 10a-1,12b-9,67b-13,103b-2,134b-2 y.-idin 103b-1,151a-9,161b-5
yada-	muzdarip olmak,üzülmek y.-p kil- 184b-13
yadav	yabancı olma,düşman olma y. bol- 142a-8
yafrak	yaprak, krş.yaprak y. içinde 11b-2
yağ	yağ y. merhemi 77a-2
yağ-	yağmak y.-dı 38a-2,147a-2,155b-2 y.-iptur 159b-4
yağdur-	yağdırmak y.-sa 68a-8
yağı	düşman y. 116b-3 y.-ğa 152a-1 y.-lar 186a-13
yağla-	yağlamak,yağlanmak,yağ sürünmek y.-ğan tive bigin 188b-7
yağlıg	mendil,çevre y. irdi 180a-3
yağma	yağma,zorla mal kapma y. 121b-6 y.-dur 58b-9 (ateş-i y.) y. kıl- 54a-8,117a-13,121b-5,176a-8 y.-sındın 79a-2

Yağma (kv.a)	bir Türk boyu y.-ça 64a-5
yağmaç1	yağma edici, etkili y. kāfirdür közüng 79a-1
yağ (f)	buz y. kibi 80b-1 bağla- 139b-12 y.-dın 80b-2
yağ-	yakmak y.-tı 20a-13
yağşı	iyi, güzel y. 22b-13, 26a-12, 31b-8, 34b-13, 51a-9, 74a-13, 79a-9, 88a-3, 97a-6, 127a-1-10, 134b-9, 182a-9, 186a-13, 186b-2 y. yağşı 50a-12 y. yaman 100a-13, 113b-3, 122a-13 y.-min 100b-1 y.-sin 182a-12 y.-dur 106a-12, 182b-13, 190a-11 y. durur 182b-10 irür 84b-9 irmes 88a-9 bol- 93b-3-4 kıl- 40b-1, 189b-7 y.-ğa 58b-1 y.-lar 182a-12, 185a-7 y.-larnıng kavli 54b-8 y.-raq 79a-6, 81a-8, 81b-8, 131b-5, 133b-6, 190a-13, 191a-8
yağşılık	iyilik y. 38b-2
yahtar	yıldız y.-ı 178b-10 (zülmet y.)
yāhūd (f)	yahut, yoksa, veya, krş.yā y. 7b-6, 38b-5, 63a-5, 93b-7, 133b-11, 134a-4, 161a-3

yağ-	1. yakmak y.-ting̃ 130a-6,132a-12 y.-tı 20a-12,65b-6,77b-7,128b-9,11,147a-13,173b-2,174a-1 y.-mışam 101a-9 y.-mış 10a-6 y.-ar 118b-3,176a-9 y.-adur 184b-10 y.-ıp 16a-2,17a-13,126a-7 y.-alı 10a-9 y.-mağ kirek 19a-7,88b-1
	2. sürmek,koymak,deva (olmak) y. ! 77a-2 (merhem y.) y.-adur 17b-6 (dermān y.) y.-ıp 17b-6 (merhem y.)
	3. yakışmak y.-tı 102a-9
yaka	yaka,taraf (ne y.-dur) 184b-11
yakı	alçak gönüllü y. turur 160b-13
yakıl-	yakılmak y.-dı 11a-6,55b-8,97b-8,149a-4-12,149b-13 y.-sa 146a-2 y.-ıp 49b-5 y.-mağdur 75b-6
yakın	yakın y. 58a-12,81a-9 y. bol- 107b-3
yakīn (a)	doğru,sahih,gerçek y. 43b-6,177b-8 y. bol- 177b-9-9
yākūt (a)	değerli,süs taşı,yakut (kızıl y.) 129b-6,130a-2 (uşol y.) 172a-4 (la ⁶ 1 ü y.) 8b-5

- (la⁴1 ve y.) 153b-8
 y. u la⁴1 172a-3
 y.-ı ahmer "kırmızı yakut" 27a-11,39b-4
 y.-ı leb-i la⁴1 "kıp kırmızı dudak" 40a-1
 y. leb 16b-4,49b-5
 y.-ıdın 27a-10
 y.-ıdındur 172b-13
- yākūt-reng (f) yakut renkli,kırmızı
 y. bolup tur- 46b-7
- yala- yalamak
 y.-ydur-min 139a-9
- yalāᅇaᅇ yalın,çıplak
 y. yūri- 188b-7
- yalbar- yalvarmak
 y. ! 179b-7
 y.-ur-min 117b-11,135b-3
 y.-ıp 18a-11,126b-12,154a-13
 y.-ıban 134b-8
- yalda- atın yelesinden tutmak
 y.-r-min 135b-8
- yaldıra- parlamak
 y.-r 120b-10
- yalᅇan yalan
 y. 54b-8,170a-8
 y. di- 137b-13
- yalᅇanᅇı yalancı
 y.-dur 166b-10 (uᅇrı vü y.)
 y.-lardın 151a-4
- yalᅇuz yalnız
 y. 69a-9,97a-11,137b-8,169b-13
 y. irdim 104a-6
 tur- 10b-6
- yaman kötü,fena,şiddetli
 y. 100a-13,184b-8,189b-9

- y.-min 100b-1
y.-dur 122a-13
y. bol- 113b-3
- yağmur yağmur
y. 80b-10,155b-2
y. kibi 133a-9
- yan yan,kenar, taraf
(her y.) 104a-9,139b-5,152b-9
y.-ğa 139b-6
y.-ı (iy.) 46b-5
y.-ın 188a-13
y.-ını 187a-10,190a-9
y.-ıda 71b-12,157a-5,171a-1,188a-9-10,189b-13
- yan- 1. yanmak
y.-dım 11a-10,48a-13,106b-9,134b-12,136a-9
145b-4
y.-dı 61b-3-12
y.-ar-min 31a-12,46a-10,76b-10,128a-6,133b-
10,135b-6
y.-ar-sin 13b-8
y.-ar 121a-2,161b-8
y.-ğay 158a-4
y.-adur 143a-12
y.-sa 64b-9,146a-1-2
y.-ıp 47a-2,79a-11,120b-10,126b-8,169b-8
y.-arıldın 183b-10
y.-madım 11a-10
y.-mağay 68a-12
y.-man 124b-1
y.-mas 65b-3-7,162b-8
y.-mas mu 128b-1
y.-mağ 76a-13,159b-7,184b-11
y.-mağ bile 102b-2,106b-10,128b-2
y.-mağ yakılmak 75b-6
y.-mağdur 124a-10
y.-mağ turur 160a-1
y.-ışım 103b-3

2. dönmek, geri dönmek
 y.-arıdın 183b-10-11
 y.-madıng 30b-13
 y.-mağay-min 30b-11
 y.-mağay-sin 68a-8
- yana yine, tekrar, ikinci defa
 y. 6a-13, 10b-6, 11a-9, 18a-2, 20a-4, 7, 21a-7, 27a-11, 29a-10-12, 29b-1, 46b-8, 50b-10, 13, 51a-7-8, 53a-4, 62a-1, 90b-6, 94b-5, 95a-9, 97b-8-9, 100b-2, 102a-3, 102b-2, 105a-13, 126b-12, 140a-4, 141b-5-6-6, 142a-5, 142b-8-11, 146b-11, 148b-12-13-13, 149a-2-4-6-7-9-10-10-12-13, 149b-2-4-6-7-7-9-11-13, 150a-2, 151b-2-4-6-8-10, 152a-4-5-7-9-10-11-13-13, 152b-2-3-5-7, 153a-12, 153b-11, 12, 154a-4-5, 154b-3-9-10-11-13, 155a-2-4-6-7-9-11-13, 155b-2-4-6-8-10-11-13, 156a-2-4-6-10, 161a-7, 167b-4-5, 168a-2, 170b-10, 171a-2, 174b-9, 177b-7, 182b-2, 183a-13, 185b-5
- yandur- 1. yakmak, yandırmak
 y.-ay! 174a-10
 y.-ur 37b-8
 y.-ma! 60a-1
 y.-mağıl! 11b-6
 y.-mağız! 184a-3
2. dönmek, döndürmek, cevap vermek
 y. min "yüz çevirmen" 137b-2
 y.-a bil- 80b-5
 y.-mağız! 184a-3-4
- yâne (f) havan, dibek
 y.-dür 35b-4
- yaŋgak yanak
 y.-ing "yaŋgakıng" 33a-13, 61a-2
 y.-ingdur "yaŋgakıngdur" 112b-10
 y.-ingda "yaŋgakıngda" 117a-10, 141a-1,
 y.-ı "yaŋgakı" şülesi 39a-8, 59b-3
 y.-ı "yaŋgakı" 70b-12

	y.-ında "yaᅇgakıᅇgda" 95a-6
yaᅇgı	yeni y. 133a-13 y. ay 22b-7,55b-5,159a-11 y.-sin 58a-10
yaᅇgıl-	yanılmak,hata etmek y.-ᅇanlarᅇa 70a-1
yaᅇglıᅇ	gibi y. 14a-10,17b-12,68a-7,97b-2,118b-6,120a-2,130a-1,133a-10-12,134a-3,135a-1,145a-3,148b-3-8,153a-4,154b-3-3,155b-1,158b-11,164a-11-13
yap-	örtmek,kapamak y.-tı 38a-1 y.-ar 3b-10 y.-up 47a-11 y.-kuçımız 119b-10
yapalaᅇ	baykuş y. 151a-5
yapıᅇ-	yapıᅇmak,sıtıca tutmak, krᅇ.yapıᅇ- y.-tı 56a-11
yaprak	yaprak, krᅇ.yafraᅇ y. 22a-4,77b-6
yapıᅇ-	yapıᅇmak, krᅇ.yapıᅇ- y.-kan 188a-12
yār (f)	dost,sevgili,yār y. 14b-1,37b-12,41a-11,64b-10,87a-4,115a-3,119a-10,145a-1-3,149a-7,153a-1,158a-6,191a-10 y. birle 145a-5 ile 146a-9 u muᅇāhib 131b-12 üçün 16b-6,31b-2,46a-13,55a-12,68a-11,89a-8,105a-1 y. yār 30b-2

(ay y.) 63b-10,184b-13,185a-3
 (bir y.) 169b-13
 (ol y.) 38b-5,110a-1-9,139b-3,148a-12,176b-5
 y.-min 112b-13
 y. idim 105a-2
 irür 33b-4-7
 y. ol- 80b-8,84a-13
 y.-i cefā "cefalı yâr" 80a-12
 y.-i kâzib "yalancı yâr" 137a-5
 y.-i mihribân "şefkatli yâr" 162a-13
 y.-i nesīm "seher yelinin dostu" 160b-5
 (fikr-i y.-dur) 44a-10
 (tālīb-i y.) 105b-8
 (vaşl-ı y.) 51b-1
 (vaşl-ı y.-im) 150b-6
 y. 'aksi 65a-5
 cefāsı 122a-1
 cevri 166a-9
 derdi 48a-4,118a-12,149a-7
 firākı 19a-5,88b-13,107b-11,127a-3
 hayāli 13b-6-13,108a-3,135b-13,172a-6
 hecri 84a-8,173b-12
 'ışkı 65a-3,134b-7
 katı 154b-3
 kūyı 38b-11,152b-13
 lebi 138a-10
 meclisi 32b-8
 mihri 22a-7
 ruhsārı 104a-1
 sırrı 12b-8
 sülegeyi 139b-2
 şevki 105b-8,112b-4
 utrusı 145a-2
 ümidi 169a-8
 vaşlı 65a-1
 yüzi 64b-6
 zahmı 68a-10
 zülfi 55a-4,115a-7,136b-12,164a-3

- y.-ning ‘ahdi 170a-8
‘aksi 161a-5
cevri 80a-11
firâkı 135b-10
hayâli 13a-6,43a-12,89a-9,115b-10,
165b-10,171b-5
ili 46b-8
kûlgüsü 145a-4
pâ-büsü 145a-13
vaşlı 26b-3,122a-3
- y.-nı 134b-3
- y.-dın 16b-12,31a-1,32b-7,36a-4,39a-4,41a-
10,64b-7,77a-12,83b-8,89a-10,166a-2
- y.-im 68a-7,126b-6
- y.-ime 160a-5
- y.-i 5b-13,75b-7,85a-6
- y.-in 6b-2,189b-12
- y.-iğa 93a-11
- y.-sız 182a-8
- yar- yarmak,ikiye bölmek
y.-ip 19a-4
- yara yara
y. 8a-6
y.-ğa 170a-1
y.-sı 182b-10 (ciger y. birle)
y.-sına 191a-10 (elem y.)
- yara- yaramak
y.-r 177a-11
y.-may 186a-1
- yārān (f) "yâr" sözünün çokluğu,ancak mâtinde "yâr"
mânasına kullanılmıştır
(ay y.) 109b-2
- yarān- yaranmak
y.-maq 76b-2
- yaraş- yaraşmak
y.-ur 13b-6,15a-1-5,36a-9,42a-5,68b-3,73a-
2,87b-10,94a-12,115b-7,143b-7,146a-9,

	148b-10,150a-13,188b-11,190a-8 y.-a 138a-7 y.-mas 132a-8
yarguçu	hükmedici,yargıç y. 175b-11
yarı	1. yardım y. bir- 183a-4 2. yarım,ikide bir, krş.yarım y.-sını 189b-1
yarıçı	yardım edici y. 4b-1
yarım	yarım,ikide bir, krş.yarı (2) y. 53b-11,188a-2 y. turur 123a-6
yarlık	yarlık,ferman y. kı1- 153a-1,170a-9
yarmaş-	bir yüksek yere tırmanmak y.-ip 18b-9
yaru-	parlamak,nûra kavuşmak y.-ğay 107b-9 y.-p bar- 170b-1,186a-12
yaruk	parlak,aydınlık y. turur 83b-11 ol- 26a-8 y. cemāl 43b-10 kün 26a-9 közğü 104a-1
yarukluk	aydınlık,parlaklık y.-ında (yarukluğında) 149b-2
yarut-	parlatmak,nurlandırmak y.-ğıl! 8b-1 y.-tı 5b-5,158a-10,191a-6 y.-ur 113a-3 y.-sam 121a-1

yasa-	sevk etmek, tertip ve tanzim etmek, süslenmek y.-y! 18b-2 y.-ğil! 90b-12 y.-r 179b-4 y.-p 59b-6, 117a-10, 141b-12, 154a-1, 169a-11 y.-ban 96a-13
yasak	yasak y. 79a-2
yaslan-	süslenmek, hazırlanmak y.-ıp 141b-13
yastan-	yaslanmak, dayanmak y.-mas 65a-8-11
yastuk	yastık y.-ğa 65a-11
yaş	1. tâze, genç y. 68a-12 y. ol- 100a-1 2. yaş, ömür y.-ımda 17b-9 3. yaş, ıslaklık, göz yaşı y. 5a-10, 152b-12, 156b-10 y. it- 173b-2 töker bol- 41a-12 y.-ning tufanı 43a-9 y.-ım 17b-8, 19b-5, 83b-10, 84a-8, 87a-10, 104a-11, 133a-10, 133b-3, 169a-2 y.-ımning dürleri 165b-2 y.-ımnı 39b-13, 89a-4 y.-ıma 49b-8 y.-ımdın 17b-10, 23a-1, 28a-10, 30b-9, 41b-4, 49b-1, 101a-9, 165b-4 y.-ı 17a-11-12, 18a-9, 28a-9, 33a-9, 34a-9, 35a-11, 41a-13, 47a-5, 54b-13, 90b-5, 98b-7, 119b-9, 123a-10, 125a-2, 127a-9, 132a-1, 137b-3, 141a-2, 143b-10, 152a-2-8, 154b-1, 157b-13, 168a-5-8, 182b-4

	y.-ıdır 192a-9
	y.-in 40a-3,63b-2,154a-6
	y.-ını 105a-7
	y.-ıda 171b-12
	y.-ında 59b-11
	y.-ının 92b-8,100a-2,101b-11,123b-5,134b-13,152a-13
	y.-ının 135a-10
	y.-ları 143a-13
	y.-lı 62b-6 (közi y.)
yaşıl	yeşil
	y. ton 143b-1
	bol- 92a-13
yaşun-	örtünmek,gizlemek
	y.-masun!47a-7
	y.-mak 76b-6
yaşur-	gizlemek,saklamak
	y.-ay! 174b-2
	y.-ur 166b-10
	y.-up 23a-11,79b-6
	y.-uptur 174b-3
	y.-a bil- 19b-4
yaşurun	gizli,gizlice,el altından
	y. mey iç- 74a-5
yat	yabancı,bigâne
	y. ol- 8b-13
yat-	yatmak,uyumak
	y.-tuğ 80b-3
	y.-ur-sin 137a-9
	y.-kan 107b-8,137a-11
	y.-mağıl!137a-12
	y.-mak kirek 88b-5
yatak	yatak
	y. yigitleri "savaşa katılmayan erler"50a-8
	(uşbu y.) 50a-12
	y.-dın 50b-13

yatal-	yatabilmek y.-mas-min 126a-6
yatsa-	yabancı saymak,yadırgamak y.-yıp 50b-4
yāver (f)	yardımcı,arkadaş,dost y. bol- 15a-11
yavçın	misafir y.-sin 121b-2
yavu-	yakın (olmak),yaklaşmak y.-masun!160a-9
yavul-	yaklaşmak,yayılmak y.-ğan 79a-8
yay	1. yay, bk.ya y.-ğa 67b-4 y.-iñgnı 73a-1 y.-ı 157b-6 2. yaz y. kış 182b-8
yay-	yaymak y.-diñg 30a-6 y.-dı 7a-8,174b-12 y.-ıp-sin 8a-8,83b-13 y.-sañg 159a-10 y.-ıban 71a-7 y.-ğan-min 119a-6
yayağ	yaya,piyâde,yayan y. kız- 76b-11
yayı1-	yayılmak y.-dı 7a-2,9a-9,134a-7,149a-6,161b-10 y.-ğay 143b-8
yayla-	yaylaya çıkmak y.-p 83a-12
yaz	yaz (mevsim) y. 79b-3,146b-11,155a-10,156a-5,175a-2

- y.u kıış 103b-9
y. faşlı 23a-12,41a-5,79b-2-9,83a-2,132b-13,135a-11,145a-11,164a-2,165b-5
- yaz-
1. yazmak
 - y.-miş 27a-8,68b-9,100b-13,172b-3
 - y.-mişdur 117a-2
 - y.-miş turur 159a-2
 - y.-iptur 125b-4
 - y.-mas bol- 84a-4
 2. yardımcı fiil olarak "az kaldı,neredeysi" manalarında kullanılır.
 - (öle y.-dım) 88b-13
 - (öle y.-ip) 72a-5
 3. çekmek,dağıtmak
 - y.-ip 73a-1,86b-8
- yazı boş ve açıklık yer,alan
y.-da 188b-7
- yazıl- yazılmak
y.-miş 157b-6,159a-1
y.-ilgan 86b-7
- yegâne (f) biricik,tek,yegâne
y.-si 176b-2
- yek-rengī (f) doğruluk,riyâsızlık
(meclis-i y.) 168b-11
- yeksân (f) yıkık,toprakla bir
(hāk ile y.) 136a-3
y. irür 59a-4
ol- 131a-11
- Yesevî (y.a) Türkistan'daki Yesi kasabası,Ahmed-i Yesevî'nin yaşadığı yer
Y.-ni 175a-6
- yetim (a) 1. yalnız,tek,eşsiz
(dürr-i y.) 52b-3-3,117a-8
(dürr-i y.-dür) 155a-3,166b-12

- (dürr-i y.-ning ma'nāsı) 168a-3
 (dürr-i y.-din) 19a-8
 (fikrim deryāsının dürr-i y.-i) 153b-7
 2. yetim
 y.-ler için 147b-8
- Yezdān (f) Allah
 Y.-ım 110b-10
- yezid (a) yezit,yezidî
 y. haylı 173b-11
- yıġ- yıġmak,toplamak
 y.-ayın! 187b-2
 y.-ġıl! 187b-13
- yıġar- mâni olmak (?)
 y.-a 167b-7
- yıġıl- yıġılmak,toplanmak
 y.-dı 159a-8
 y.-ıp 16a-4
- yıġın yıġın
 y. eyle- 143a-9
- yıġla- ağlamak,sızlamak
 y.-dı 146b-3
 y.-p 94a-8
 y.-r irdim 118a-12
 y.-mak 185a-1
- yıġlaş- ağlaşmak
 y.-ıp 151a-5
- yıkıl- inmek,yıkılmak,düşmek
 y.-dım 149a-7,149b-8
 y.-ıp 10b-12
- yıl yıl,sene
 (ay u y.) 50b-2,51a-8,169b-2
 (miñg y.) 5a-2,98b-8
 (niçe y.) 12a-11
 (yüz y.) 80b-11
 y.-ında 186b-2 (sāl-i hūk y.)

	y.-lar (niçe y.) 115a-2,120b-1,131b-1
yılan	yılan (bir y.) 192a-11-12 y.-nınġ hasreti 192a-12
yıpar	misk y. tük- 2a-3
yırak	uzak, ırak y. 5a-5,107a-7 y. bol- 77a-12,82a-1,101b-8-12,190a-13 kıl- 77b-8 tüş- 108a-6 y.-dın 10b-12
yi-	yemek y.-yim (yeyim) 79a-7 y.-se 177a-1,182b-5 y.-yü 158a-2 y.-gen 44a-10 y.-gende 190b-12 y.-megil! 13b-9,122a-5,183b-5 y.-mes-min 40a-11 y.-mektür 113b-6 y.-mekdin 84a-5
yiber-	göndermek y.-dim 122a-9,152a-3,166b-1-2 y.-di 152a-3,153b-3-6 y.-ip 50a-8 y.-geli 120a-5
yiberil-	gönderilmek y.-di 122b-10,190b-6
yigirmi	yirmi (20) (yüz y.) 187b-2
yigit	genç,yiğit y.-i (iy.) 175a-13 y.-ler 70a-9 y.-leri (iy.) 50a-9 y.-lerini 90a-8

yigitlik	yigitlik y.-de 19b-12
yil	rüzgâr,yel y. bile 170a-12 y. tig 121a-4,165a-11 y.-i (iy.) 81a-5-7,108b-3,154a-9 y.-i turur 72a-3 y.-idin 72a-5 y.-indin 120a-7 y.-lerdin 165a-10
yir	yer,dünya,zemin y. 70a-10,134b-3,139b-10,155b-11,174a-3 y. altı 21b-5 y. ü kök 161b-12 y. yüzi 7a-5,69b-13,71a-7,89a-3,108a-2,151b-3 155a-8,156a-3,165a-12,165b-4,189a-6 y.öp- 123b-9 tap- 21b-4,42b-1,123b-8,125b-12,151b-13 y.-ni 134b-4,134b-10 y.-ge 3a-8,18b-11,105b-2 y.-de 18b-13,20a-6,23a-3,105a-10,108b-2,149b-11,150a-2,167b-3-6,168a-2-6,171b-7 y.-ing 34a-10 y.-i 171a-9,175b-2 y.-ining 154a-5 y.-idin 81a-8
yit-	erişmek,ulaşmak,yetmek,yetişmek y.-sün! 84a-2 y.-ti 52a-6,87b-1,108a-7,122a-8,136a-2,145b-2,156b-4,157b-9,174a-2,191b-1-2 y.-er 30a-7,38a-13,50a-11,55b-9 (yeter),187b-6,192a-9 y.-key 58b-10 y.-sem 18b-11 y.-ip kil- 170b-7-10 y.-ken 169b-6

- y.-medi 165b-12,176a-1
y.-mes mü 61a-3,141a-6,173a-9
y.-mese 165b-10
- yitev her yedisi
y. 141b-5
- yiti yedi (7), krş.yitti
y. kişver 59b-9
y. tamuğ 141b-5
- yiti keskin
y.-tür 183b-4
- yitik yitik,kaybolan şey
y.-tin 186a-7
- yitil- yetişmek,ulaşmak
y.-gen 182b-13
y.-medi 125a-2
y.-mes 87a-8,122b-1
- yitiş- yetişmek,erişmek,ulaşmak
y.-ti 122a-13,177a-1
y.-ür 28b-3
y.-se 9a-11,94a-4,143b-9,160a-8
y.-ip 168a-12,168b-5
y.-mey 106a-4
y.-medi 165b-8-9-11-13,166a-2-4-6-8-10-12
- yitkür- yetiştirmek,ulaştırmak
y.-di 105b-2
y.-üp 6a-11
- yitti yedi (7), krş.yiti
y. ef'āl 51b-5
eyvān 157b-9
felek 118b-4,174a-2
kişver 33b-8
kök 42a-7,87b-1
tamuğ 133b-11
vādī 51b-2-3,52a-7

yok

yok (cümle içinde kullanılışına göre "değil" ve fiillerle, isim-fiillerde menfilik manası verir)

y. 5a-12, 11b-9, 14a-5, 15b-2, 16b-8, 19b-9, 26a-10, 30b-6, 37a-1, 44a-6, 48a-8, 9-11, 48b-1, 49a-2, 52b-6, 53a-13, 59b-12-13, 62b-7, 64b-12, 70b-8, 75b-2-3-5-7-9-11, 76a-1-2-4-4-6-8-10, 77b-10-11-13, 78a-2-4-6-8-10-12-13, 78b-2-4-6-8-10, 84a-5, 98b-8, 107a-13, 116a-4, 120a-5, 134b-5, 136b-6-6-8, 142a-1, 143a-7, 159b-13, 167a-12-12, 172a-13, 174a-5, 177a-13, 185b-4-5, 190a-5, 191a-2

y. u bar 108b-1

y. turur 4a-9, 10a-9, 21a-13, 25a-5, 33b-13, 39a-4, 90a-10, 91a-1, 102b-2, 103b-13, 117b-9, 165b-5, 166a-1, 172b-7, 174b-12,

y.-tur 18a-11, 20b-2, 28b-6, 32b-6-7-9-11-13, 33a-2-4, 39a-8, 60a-2, 71a-5, 76b-4, 78b-7, 71b-6, 85a-1, 95a-8, 101a-8, 103b-1, 104a-5, 105a-13, 106a-8, 107b-1, 108b-1, 119b-9, 126b-1, 135b-2, 136b-8, 137a-1, 142a-12, 145a-11, 157a-4, 174a-7, 177b-1

y.-imiş 41a-4, 108b-10, 113b-5, 176a-2

y. irse 95b-8, 137b-4

y.-sa 31b-13, 84b-4, 116a-7, 131b-6, 188b-13, 192a-4

y.-um (bar u y.) 104b-11

y. bol- 84b-11, 136b-5

ol- 73a-2

yokarı

yukarı

y. koyu bol- 190a-11

yoksul

yoksul

y. şibānī 54b-12

yol

1. yol

y. 14a-12, 18b-2, 44b-5, 48b-4-13, 70a-1, 77b-3, 192a-8

y. ara 98b-6

bir- 179b-7

- bul- "çâre olmak" 167b-5
 tap- 79b-11,119a-8,137a-8
 y.-nunġ derdi 89a-6
 y. sirri 62b-13
 y.-nı 107a-8
 y.-ġa 44b-4,62b-12,81b-10,114a-3,
 y.-da 35a-1-2,63a-8,98a-4-5,98b-8-12,103b-
 2-11,119a-5,125b-10,137a-1-7,141b-1,157b-
 4
 y.-daġı 167a-8
 y.-dın 30b-7,103b-6,142a-6,175a-9
 y.-unġ 120a-4
 y.-unġnı 128a-7
 y.-unġda 5a-6,113a-8-10,119b-3
 y.-ı 28b-4,30b-6,53a-6-13
 y.-inunġ başı 52b-5
 dīvānesi 166b-9
 yolçısı 141b-5
 y.-ını 19b-11,62a-11,81b-7,106b-6,107a-7,
 169b-4,178b-12
 y.-in 19b-6,28b-12,62a-10,114a-4,166b-8
 y.-ıġa 26a-3,52a-11,53a-5,94a-8,119b-6
 y.-ına 84b-1,130b-7,192a-1
 y.-inġa 130b-10
 y.-ıda 7b-13,19a-9,30b-3,32a-6,36b-10,40b-
 2,52a-13,53b-6,69a-11,80b-13,83a-8-10,84a-
 9,109a-5,110b-8,119a-13,138b-8,175b-12,
 183a-12,187a-7,192a-8
 y.-ında 61a-13,65a-2,77b-10,78a-1,109b-8,
 112a-6
 y.-unda 6a-2,103b-7,119b-12
 y.-ında-min 184a-10
 y.-indadur 81b-9
 y.-idın 52b-9-10
 y.-indın 30b-11,32b-13
 y.-lar 51b-4,52a-4
 y.-laringnıġ gerdi 101b-10

	y.-larınĝını 2b-2
	y.-ları 72a-13
	2. kez,kere,defa (bir y.) 123b-1
yol-	yolmak,yol bulup gelmek,bırakmak y.-uban 188b-5 y.-masun! 102a-2 y.-madı 132a-3
yolçı	yolcu y. 151a-6 y.-sı 141b-5
yoldaş	yoldaş,arkadaş y.-ım 104a-5
yoldur-	yoldurmak y. 188a-4
yoluk-	tesadüf etmek,rastlamak,buluşmak y.-kay mu 109b-7 y.-sa 136a-10,138a-5
yolut-	yoldurmak y.-up 187a-10
yon-	yontmak y.-sa 96a-8
yöm	uğur y.-süz 190b-12
yön	yön,cihet y.-leri (iy.) 52b-10
yu-	yıkamak y. yu 143b-10 y.-p 154b-1 y.-mas mu 141a-2
yul-	yol bulmak,kurtulmak y.-ur irse 109a-6
yulduz	yıldız y.-larınĝ 83b-11

- yum- (göz) yummak, kapamak
y.-ar-sin 17a-1
y.-up 104b-12
y.-ğanlar 151a-11
- yumurtқа yumurta
y.-lar 167a-7
- Yūnus Hān(k.a) Moğol hanı Yunus Han(öl.1477)
Y. Hānning uluğ kıızı 122b-9
- yupsur- uygun düşürmek (?); dizmek (?)
y.-up 23b-2
- yurt yurt
y.-ning yādı 132a-9
y.-dın 19a-4
y.-um (yurdum) 110a-6
y.-ı (iy.) 110b-11
y.-lar 27b-10
- Yūsuf (k.a) Hz.Yusuf
Y.-ı kör- 115b-5
Y.-ı Ken'ān "Hz.Yusuf" 9a-8
- yut- yutmak
y.-ar 11a-1,192a-12
y.-қа-sin 126b-5
y.-up 35a-6
- yuv- yıkamak , bk.yu-,yuy-
y.-ar irdim 34a-8
- yuy- yıkamak, bk.yu-,yuv-
y.-mas mu 141a-8
- yügen yular
y. bile 157a-6
- yügür- hızlıca gitmek,koşmak
y. (yügrü) 30b-7
y.-üp (yügrüp) 127a-13
y.-üben (yügrüben) 5a-6

yükle-	yüklemek y.-p 188b-4 y.-p kit- 127a-7 y.-gen 167b-11-12,168a-1
yükün-	eğilmek,diz çözmek y.-di 37a-6 y.-üp 11b-11
yünçü	inci y. 47a-6
yüñg	yün,kanat,tüy y.-in 184a-7 y.-ini 188b-4 y.-ide 185a-10
yüñgse-	kanat takmasını istemek y.-p 185a-10
yürek	yürek y.-ke 53a-9 y.-im (yüregim) 14a-7,31b-10,36a-8,53a-10, 123a-6 y.-imni (yüregimni) 86b-6 y.-imde (yüregimde) 77a-1 y.-ing (yüreging) 191b-13
yür-	yürümek,dolaşmak, bk.yüri-,yürü- y.-sün!188b-7
yüri-	yürümek,dolaşmak, bk.yürü-,yür- y.-gil!190a-3 y.-sün!48b-13 y.-dür-min 142b-3 y.-dür 121a-5 y.-tür 141b-11 y.-türler 113a-10 y.-ge irse 192a-8
yürü-	yürümek,dolaşmak, bk.yüri-,yür- y.-düñg 150b-4 y.-r 109b-7,153b-10

y.-señg 98b-8
 y.-p 127b-12
 y.-ben 127a-11
 y.-r irdi 172b-1
 y.-r yol 128a-7
 y.-megil!145b-7
 y.-şide 186a-1

yüz

1. yüz (çehre, surat)
 (zülf ü y.) 182b-11
 (iki y.) 170b-12-12
 y. üzre 13a-10
 evür- 73a-6
 körset- 110a-12,160a-4
 koy- 3a-9
 y.-dür 39a-7,59b-3
 y. müdür 171a-1
 y.-nünġ üsti 15b-9
 y. lem'ası 59a-10
 y. üstine 187a-9
 y.-ni 41b-11
 y.-ge 59b-6
 y.-de 61a-5,85b-9,98b-7,173a-10,191b-4
 y.-din 17a-11,28a-9
 y.-üm 53a-2,60a-1,108a-12,150a-6,154b-1
 y.-ünġ 5a-12,29a-2,30a-4,434a-7,37b-5,41b-12,47a-11,56a-5,57a-11,63b-6,76a-11,93a-3,103a-6-10,105a-13,121a-12,123a-3,125a-6,141a-2,157a-5,165a-9,172b-3-8,190a-8,
 y.-ünġnünġ āftābı 113a-4
 büstānı 146b-9
 şem'î ruhsārı 165a-8
 şem'î vaşlı 70b-6
 tab' 189a-9
 y.-inġni 11b-1,22b-1,29a-1,36b-5-8,44a-9,
 76b-13,84b-4,85a-10,87a-2,120a-9,152a-5,
 164a-12,170b-1
 y.-inġge 105a-6

- y.-ünge 40a-9,147b-4,150b-10,172b-9,176a-6
y.-üngde 86b-7,182a-11-12,
y.-üngdendür 47a-4-5
y.-üngdin 16a-6,30a-9,61a-1,75b-3,76a-12,
89b-8,156b-2,158b-9
y.-üngdindür 38b-6
y.-i 35b-8,54b-13,55b-4,92a-7,93a-8,110b-1,
114a-9,128b-11,137a-13,146b-7,147a-1,155a-
8,165b-4,171a-7,173a-6,12-13,177a-3,189b-
12,
y.-idür 107a-12,156a-3
y.-ining ayı 80a-6
 firkatı 149a-13
 lem'ası 133b-9
 mehtâbı 26b-2
 misli 136a-10
 mushafı 80a-3
 perdesi 154a-10
 pertevi 79b-5,90a-2
 rengi 79b-7
 şafhası 116b-8
 şem'î 12b-7
 vaşfı 44a-13,135a-6
y.-in 17b-3,34b-10,37b-7,43a-13,58b-10,59a-
9,67b-1,72b-1,79b-8,108a-13,109b-3,125a-4,
151b-3,183b-13,184a-1
y.-ini 43b-5,47b-13,90b-2,93b-10,140a-3,145a-
1,157b-8
y.-ide 19a-6,27a-8,36b-13,37a-1,55a-5,56a-1,
73b-3,94a-2,96a-5,97b-4,110a-1,117b-3,121b-
11-12,150a-8,151a-10,154a-4-5-10,184a-7,
191b-1
y.-idedür 59b-5
y.-inde 16b-9,64b-3,68b-5,86a-4,95b-2,97b-2,
129a-11,155a-9,174b-9,183b-13
y.-ünde 158b-13
y.-indedür 40a-8,125a-7
y.-idin 17a-10,87b-3,117b-6,148b-4

y.-indin 63a-6,64b-6,125a-11,154a-9
 y.-ler 55a-11,
 y.-leriň 83b-7
 y.-leriňniň üstide 159b-2
 y.-leride 159a-1
 y.-lüg 173b-1 (peri y.)

2. yüz,satıh, taraf

y.-in(yir y.) 108a-2
 y.-ini (yir y.) 7a-5,69b-13,89a-3
 y.-ige (yir y.) 165a-12
 y.-ige (toprak y.) 73b-5
 y.-ine (yir y.) 71a-7
 y.-inde (yir y.) 189a-6

yüz

yüz (100)
 y. 27a-6,28a-12,31a-5,34a-8,39b-9,46a-3,
 48a-10,54a-6,97b-3-5,108a-12,108b-1,124b-
 5,147a-11,149b-11,156b-11,173a-8,185b-5
 y. bile tağı otuz 190b-5
 y. miň 13b-12,29a-6,69a-3
 y. miň tümen (sayısız) 38a-11
 y. tümen "sonsuz,binlerce" 31a-12,46a-10,
 129a-9,178b-3
 y. türlü 13a-13
 y. türlüg 86a-10
 y. yıl 80b-11
 y. yigirmi 187b-2
 y.-de bir 80b-12,96a-8,187b-2

yüz-

yüzmek
 y.-gen 129b-9

yüzlen-

yüz çevirmek,teveccüh
 y.-se 65a-12

Z, Z, Ẓ, Ẓ

- zā (a) Arap alfabesinde "zı" harfi, ebced hesabında "900" e karşılıktır (tārihinin tā z. kı1-) 186b-3
- zā'f (a) zayıflık, güçsüzlük, zaaf ẓ.-ıda 77a-9
- zā'fī (a) zaafa, kuvvetsizliğe, dermansızlığa âit, zayıflama ẓ. bol- 14a-7
- zāg (f) karga z. eyle- 73b-1
- zāhid (a) dinda r, sofu, zahit z. 32b-6, 45b-1, 54a-8, 58b-12, 62b-5, 69b-7, 80a-7, 98a-4, 105a-11, 105b-5-12, 107b-3, 108b-10, 114a-10, 120b-13, 128a-11, 133a-4, 139b-1-6, 147a-4-6, 148a-1, 173b-12, 174a-5, (ay z.) 34b-8, 35a-1, 57a-3, 93b-11, 122b-2, 138b-10, 147b-13 z. midür 100b-5 z. ü hodbīn 106a-5 z. ü mollā 17a-6, 61b-7 z. ü şūfī 22a-2, 23a-13, 141b-1 z. ü şeyh 98a-6 (şūfī vü z.) 14b-8, 48b-4, 49a-5, 62a-10, 141b-10, z. ilen şūfī 42b-12 z. bol- 161a-4 ol- 114a-2 z.-i huşk "kaba, kuru zahid" 25b-8 z.-i şāhib-kerāmet "keramet sahibi zahid" 25b-5 z.-i şeyh-zādeī "şeyh-zādenin zahidi" 159b-11 z.-i zāhir-perest "görünüşe itibar eden zahit" 30b-12 z.-ning dimāğı 154a-7

- z. sözi 103b-6
z.-ni 22a-9 (sufi vü z.)
(sūfiyi z. kör-) 92a-6
z.-ka 107b-1
z.-e 26a-10
z.-im 43a-12,43b-3
z.-ler 25a-4,64a-7-10,146b-11
- zāhidā (f) ey zahit
z. 23a-7,55a-4,88b-2,105b-7,124a-6,132b-13,134b-6,139a-13,145a-5-8
- zāhidī(f) bir zahit
z. 146a-12
- zāhir (a) 1. açık, belli
z. irding 94a-10
bol- 23a-10
eyle- 35b-3
kıl- 174a-6
2. dış, görünüş
z. ü bātin bile 84a-10
z.-ingni 167b-2
- zāhirā (a) zāhiren, görünüşe göre, görüldüğü gibi
z. 114a-11,180a-4
- zāhir-perest (f) görünüşe itibar eden
(zāhid-i z.) 30b-12
- zāhm (a) yara
z.-ıma 169b-6
z.-ında 68a-10
- zā'if (a) zayıf, güçsüz, çelimsiz
z.-min 18a-13,126b-10
z. bol- 95a-10
ol- 100a-5
z. beden 153b-4
cism 18b-6,51a-11,131a-9
kul 125b-1

- zāl (a) Arap alfabesinde "zal" harfi
z. ile 188b-2-2
- zāle (f) ihtiyar
(pīr-i z.) 147a-3
- zālimī (a) haksızlık eden, zâlimlik
(ol z.) 119a-9
(cūş-ı z.-din) 76b-7
- zamān (a) zaman, müddet, devir, çağ
(bir z.) 18b-5, 96b-11, 101a-1, 101b-1, 127a-
8, 132b-5, 136b-4, 158b-4, 192a-4
(her z.) 9b-11, 17b-5, 22b-7, 49b-7-8, 54b-6-
12, 56a-1, 69a-12, 75b-10, 78b-5, 85a-9, 88a-
4, 90a-11, 101b-1, 102a-1, 117b-6, 120b-5, 128a-
6, 132b-11, 152a-10, 158b-2, 191a-12
(uşbu z.) 49a-1
(-ğan, -gen z.) 7a-11, 104b-12, 169a-3
z.-ı 'ayş "eğlence zamanı" 156a-6
z.-da 96b-11-13, 102b-12, 132b-6
z.-ım 105b-8
- zamāne (f) içinde bulunulan çağ, devir
z. hūbları 25a-2, 26b-8
- zamānī (a) bir zaman
z. 31b-10, 89b-8, 96b-8, 169b-1
- zan (a) sanma, zan
z. bile 157a-4
- zār (f) ağlayan, inleyen, ağlayarak, inleyerek
z. u hayrān 136a-6
(efgān u z.-ıma) 160a-6
(figān u z. ara) 14b-2
(figān u z.-ım) 63a-5
z.-em 157a-12
z.-min 112b-9, 115a-7, 135b-1
z.-idim 104b-7
z. bol- 30b-3, 135a-5

- eyle- 164b-2
 it- 168b-8
 (‘āşık-ı z.) 156b-11
 (hāl-i z.-ımnı) 87a-13
 (nāle-i z.) 166a-7
 (nāle-i z.-ım) 9b-9,55b-9
 z.-ım 87a-7
 z.-ı (iy.) 176a-1
- zārī (f) ağlama,inleme
 z. kıl- 143a-9,168a-4
- zarīf (a) zarif,ince
 z.-ler 102a-10
- zāt (a) şahsiyet,saygıdeğer kimse
 (ism-i z.-ın atı birle ayt-) 3b-7
 z.-ıng 3a-1 (sining z.)
 z.-ı (iy.) 109b-1
- zāyi‘ (a) yitik,ziyan olan,boşa giden
 z. bol- 41a-12,132b-13
 eyle- 146b-2
 it- 19b-2
 kıl- 70a-2,119a-13
- zebān (f) dil,lisan
 z. 120a-1
 (kem z.) 136b-6
 z.-ım 105b-13
 z.-ım-sin 113a-9
- zehr (f) zehir
 z. imiş 59a-11
 z.-i kätıl "öldürücü zehir" 59a-12
 z.-idin 31b-11
- zekān (a) çene
 (ol z.) 176b-9
 (ol z.-nı) 96a-2
 (çāh-ı z. "çene çukuru") 115b-5

- zekāt (a) İslâm dininin beş şartından biri
z.-ını 130a-13
- zemherīr (a) kara kış (22 Aralık-31 Ocak)
z. 37b-6
- zemīn (a) yer,yeryüzü
z. 177b-5
(hüsrev-i rüy-ı z.) 107b-2
z. maisi 143b-1
- zemistān (f) kış mevsimi
z. 37b-5
- zemzem (a) Kâbe civarındaki meşhur kuyu
(âb-ı z.) 70a-4
- zenahdān (f) çene
(ol z. hasreti) 136a-11
(küy-ı z.-ıdur) 22b-9
- zencīr (f) zincir
z. 17b-2,156a-11,164a-8
z. it- 31a-7,46a-5
(ol sünbül-i z.-din) 45b-5
- zeneb (a) kuyruk
(re's-i z.) 188b-2
- zen-şıfat (f) kadın kılıklı
z.-dur 98a-4
- zeng (f) pas
(küf ü z.) 36b-8
- zer (f) sarı
z. zār idim 104b-7
- zer-efşān(f) tatlı,altın saçıcı(mec.ağlamak)
z.-dur 156b-8
z. eyle- 86b-3-6,133b-3
sözle- 93a-4
- zer-efşānlık altın saçıcılık(mec.tane tane ağlamak)
z. kıl- 154a-6

- zer-nigār (f) altınla işlenmiş,yaldızlı
z. 38a-4 (‘ālem z.)
z. bol- 133b-12
- zerrāk (a) çok mürâî,iki yüzlü
z. u lâfî eyle- 125b-13
- zerre (a) pek ufak parça, zerre
z. 19b-9,95b-6,103b-1,109b-8,127b-2,180a-8,183a-6
(bir z.) 39a-4,57b-5,85a-1,109a-11
z. tig 135a-2,180a-7
z. zerre 131a-3
z.-min 112a-6,113a-4
z.-i mişkāl "çok az miktarda" 129b-4,
bk.mişkāl
z.-i hāl "zerre gibi olan ben" 156b-4
z. derd 49a-6-7
h̄‘āb 16a-11
kuşūr 191a-2
z.-ni 175b-11
z.-yi 104b-2
z.-si-min 19b-8,97b-13
z.-sindin 77b-2
z.-çe 182b-1 (bir z.)
z.-çe bol- 102b-7
- zevāl (a) zâil olma,sona erme
z. bol- 94b-2
z.-i (yük.) 67b-10
z.-de 51a-7
z.-indin 125b-2
- zevk (a) zevk
z. u şafā 69b-7,70b-8
z.-i (iy.) 32b-8,177a-12
- zevkî (a) bir zevk
z. 76b-7

- zevraḳ (a) kayık,sandal
z.-ı ara 98b-2 (köngül z.)
z.-ın 53b-1 (‘ışık z.-ın minmek kirek)
- zıd (a) bir şeyin karşılığı,zıt
z̄.-dan 2a-4,4a-3
- zibā (f) süslü,güzel
z. 130a-5,179b-4
z.-sin 119a-12
z.-dur 147b-11
z. bol- 52a-10
kıl- 55b-13
(‘arız-ı z.-nı) 58b-9
(hüsn-i z.) 105b-10
(süret-i z.-ıdın) 92b-5
(bir z. al) 67b-1
z. çärtāğ 71a-4
z. Hotan 129a-1
z. mişāl 67b-6
z. moğul 13b-9
z. moğul-çin 53a-8,124b-10
z. şanem 49a-10,79a-6,85a-12,159a-12
z. tatar 173b-7
(bu z.) 143a-11
(ne z.) 121b-4,152b-9,153a-6
z.-nı 55a-2,110b-1
z.-sı 153b-8
z.-ların 171b-13
- zibā-cemāl (f) güzel yüzlü,güzel yüz
z. 6a-10,55b-6,174b-4
- zihī (a) ne güzel,ne hoş (edat)
z. 29a-9-9,39a-11,39b-6,124b-10,161b-10
- zıkr (a) anma,zikir
z̄.-i İlâhi "İlâhi zikir,'Tanrı zikri"22a-12
z̄.-i "subhân-ellezî esrâ" 47b-13
(taklîd-i z̄.-i) 17a-8
z̄.-niñ nûrı 51a-2

z̄.-i (iy.) 17a-3
z̄.-in 21b-4

zindān (f)	zindan (çāh u z.) 136a-11 z.-dur 9b-12,152b-5,155a-11
zinde (f)	diri,dinç,zinde z.-min 78a-2,112a-7
zindelik	dinçlik,zindelik (bu z.-de) 152b-7
zīnet (a)	süs,ziynet z. 86b-2
zinhār (f)	sakın,asla,zinhar(ünlem) z. 88a-2,147b-13,148a-10
zīr (a)	sazın en kalın teli z. ü bām-ı bam bum 106b-13
zirih-sān (f)	zırha benzer zülf (güzellerin halka halka zülüfleri zırha teşbih edilir) (zülf-i z.) 36a-13
zīver (f)	süs z. 141b-12 z. kıl- 179a-9
ziyā (a)	ışık,aydınlık (nūr u z̄.) 5b-6
ziyād (a)	çok,bol,ziyade z. 53a-1
ziyāde (a)	çok,bol,ziyāde z. kıl- 167a-10
ziyān (f)	zarar,ziyan,kayıp z. 34b-13 z.-dur 34b-12 z. tig- 120a-4

- z.-ım-sin 113b-2
- zor (f) kuvvet, güç
z. u kuvvet 170a-3
z. eyle- 80b-5-6
it- 104b-8
- zuhūr (a) görünme, meydana çıkma
z. bol- 38b-4
kıl- 51a-11
- zulm (a) zulüm, eziyet, haksızlık
z. ü cevriñ 83b-2
(zulmet birle z.) 7a-5
- zulmāt (a) karanlık, zulüm
(uşbu z. içide) 115a-13
(zülfiniñg z.-1) 117a-3
- zulmet (a) karanlık, zulüm, eziyet
z. 72b-3-5
(bu z.) 178b-10
(küfr ü z.) 5a-4, 7a-5
z.-i zülf "saçın karanlığı" 42a-1
z. tüni 16a-7, 178b-9
z.-de 53b-1
z.-i içre 59b-11 (saçının z.)
z.-in 51a-3
z.-inde 15b-4
- Zühal (a) Zühal yıldızı, Satürn gezegeni
(Müşteri birle Z.-niñg yarısı) 189b-1
- zühd (a) dini vecibelere titizce bağlılık, sofuluk
z. ü riyā 102a-8
takvā 61a-12, 110b-6
(takvā vü z.) 14a-3
z.-üñg için 106a-6
- zühhād (a) zâhitler, sofular
z. 62b-6
- zülāl (a) saf, hafif, tatlı su
(āb-1 z.) 187a-12

- (āb-1 z.-i) 43b-12
 (āb-1 z.-indin) 138b-9
 (cām-1 z.-indin) 125a-13
 z.-iñg 89b-3,101b-13
- zū'l-celāl (a) celâl, ululuk sâhibi olan Allah
 z. 6a-7
 (kerîm-i z.) 3b-1
- zülûf (f) zülûf, sevgilinin saçı
 z. 10a-5, 72b-4, 83b-5, 97b-2, 153a-4
 z. ara 9a-5
 (bu z.) 142b-13
 (dü z.) 188b-9
 (ol z.) 164a-9, 176b-4, 183a-7
 z. turur 176a-6
 idi 142b-13
 z. ile 121a-13
 z. ile hāl 115a-12, 173a-9, 182a-12
 z. ü dāl 124b-13
 hāl 16b-10, 21a-7, 39a-10, 112b-2, 171b-1
 haṭṭ 67b-7
 sünbül 30a-9
 şām 76b-10
 yüz 59a-9, 72b-1, 76a-12, 182b-11
 z.-i 'anber "güzel kokulu saç" 101a-2,
 165b-9
 z.-i 'anberî "anberli saç" 172b-9
 (būy-1 z.-i 'anberî "anberli saçın kokusu")
 180a-4
 z.-i 'anber-būy "anber kokulu saç" 49b-10
 z.-i bārîk "ince, tel tel zülûf" 17b-1
 z.-i belā şāmı "belâ zülûfünün gecesini, karanlığı"
 119a-8
 z.-i benefşe "menekşe renkli (mor) zülûf"
 128b-12
 z.-i dāl "tel tel olan zülûf" 13b-1
 z.-i dil-sitādamı "gönül alan zülûf" 143a-11
 z.-i ma'sūk "sevgilinin saçı" 25b-6

- z.-i moğul-çin "moğolçinin zülfü" 77b-7
z.-i mu'anber "güzel kokulu züluf" 62a-1
z.-i müselsel "zincir gibi örülmüş züluf"
106b-4,108a-10,168b-7
z.-i perîşân "dağınık züluf" 20a-3,45b-6,160b-4
168b-12
z.-i resen "ipi andıran uzun züluf" 115b-9
z.-i reyhân "reyhan kokulu züluf" 13a-3,30b-8
z.-i şest "oltayı andıran züluf" 158b-11,
162a-3
z.-i târik "siyah züluf" 108a-12
z.-i tarrâr "yankesici züluf" 156a-11
z.-i Tatarî "Tatar güzelinin zülfü" 128b-3
z.-i uzun "uzun züluf" 109a-3
z.-i zirih-sâr "zırha benzer züluf" 36a-13
z.-i zünnâr "ipi,kuşağı andıran züluf"150b-9
(bi-ism-i z.) 191a-7-9
(sevdâ-yı ser-i z.-üng) 40a-2
(şest-i z.) 162a-4
z.-de 86b-12
z.-ke 11a-12,77b-11
z.-üng 36b-11,47a-11,61a-6-8,62b-12,70b-4,
89b-7,103a-6,112a-3,116b-6,117a-11,117b-12,
121b-8,147b-4,153a-9,157a-5,159a-12,169a-5,
176a-5,182b-2
z.-üng bile 77b-10,182a-11
z.-üngnüng hayâli 104a-12
z.-üngni 85b-9,176a-4
z.-ünge 171a-5
z.-üngge 171a-6
z.-üngde 104a-6 (fikr-i z.)
z.-üngdin özge 75b-3
z.-üngdin 147b-2 (tar-ı z.)
z.-üngdin irür 156b-12
z.-i 10a-3,12b-6,13b-8,34b-2,37a-11,47a-1,
53a-3,53b-2,55a-4,55b-10,57b-4,76b-1,92a-
7,108a-11,121b-12,129a-6,133b-8,134a-11,
136a-12,146a-10,148a-10,151a-6,171a-7,173a-
1,173b-6,177a-5,184a-9,191b-1

- z.-i turur 107a-13
 irür 170b-12
 z.-niġ büyü 165b-8
 z. çevġanı 64b-13
 dālı 40b-11,129a-4,129b-1
 dāmı 54a-13,87b-11,164a-3
 eᡣrārı 15b-11
 her tārı 31a-7,46a-5,135a-4
 müyü 117b-10
 sevdāsı 21a-5,26b-1,41b-7,129a-5,134b-5
 ᡣāmı 31a-5,46a-3,171a-12,174a-11
 ᡣesti 32b-10
 tābı 143b-7
 tārīki 19b-6
 tüni 16a-11,149b-1,160a-8
 zulmātı 117a-3
 zünnārı 57b-3
 z.-in 63a-6,68b-6,103b-4,128b-1,143b-8
 z.-in 87b-4 (sünbül-i z.)
 z.-in 115b-8 (ᡣām-ı z.)
 z.-ini 20b-12,21a-1,40a-9,64a-10,72b-3,73b-1,132b-3,136b-12,157b-7,159b-10,182a-9,188a-9,191b-2
 z.-ige 79a-8,139a-10 (dām-ı z.)
 z.-ine 157a-12,188a-12
 z.-ide 68b-7,78b-2,96a-11,129a-10
 z.-ide 42a-1 (zulmet-i z.)
 z.-inde 115a-7,139a-12
 z.-idin 9a-13,53b-12,54a-7,90a-12,107a-6,114a-12,129a-7
 z.-idin 37a-2 (küfr-i z.)
 z.-indin 64a-9
 z.-iġiz 129a-13
 zünnār (a) papazların bellerine baġladıkları kuᡣak
 z. 64a-9,117a-4,147a-12,154a-7,159b-10,165a-1
 z. ara 14a-3
 z. u bend 103b-4

z. u kemer-bend 54a-2
z. u şalīb 22a-10
z. kıl- 54a-7
(zülf-i z.) 150b-9
z.-ım 108a-10
z.-ımı 108a-10
z.-i 34b-11 (tersā-beçe z.)
z.-in 57b-3,128b-13